

การวิเคราะห์ว่าทกรรมสาธารณะเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทย

โดย

พลวัฒน์ กันทะสม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2567

AN ANALYSIS OF PUBLIC DISCOURSE ABOUT SEX WORKERS
IN THAI SOCIETY

BY

PHONLAWAT KUNTASOM

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS IN THAI
FACULTY OF LIBERAL ARTS
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2024

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะศิลปศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

พลวัฒน์ กันทะสม

เรื่อง

การวิเคราะห์วาทกรรมสาธารณะเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

เมื่อ วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2568

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

สุทธอง ปิณฑนทร

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธาสินี ปิณฑนทร)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

จิตติมา อิมพพณิก

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา อังคพณิกกิจ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ณัฐกร อังศิริวิริยะ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกร อังศิริวิริยะ)

คณบดี

สุ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริรัตน์ ณ ระนอง)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การวิเคราะห์วาทกรรมสาธารณะเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทย
ชื่อผู้เขียน	พลวัฒน์ กันทะสม
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	ภาษาไทย ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา อังคพณิกกิจ
ปีการศึกษา	2567

บทคัดย่อ

Sex Workers เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในช่วงของกระแสการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม กลวิธีทางภาษาและการแสดงท่าทีในสื่อสาธารณะภาษาไทยที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers ทั้งหมด 4 แหล่ง ได้แก่ ตัวบทของรัฐ ตัวบทของสื่อมวลชน ตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน และตัวบทของกลุ่ม Sex Workers ตั้งแต่ พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2566 โดยศึกษาตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และแนวคิดท่าที (Stance) และการแสดงท่าที (Stance-taking)

ผลการศึกษาด้านวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมพบว่า กลุ่มผู้ผลิตวาทกรรมแต่ละกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเฉพาะและมีการเลือกใช้ภาษาเพื่อกำหนดทิศทางการสื่อสารที่มีผลต่อการรับรู้และความเข้าใจของสังคมเกี่ยวกับ Sex Workers วาทกรรมเหล่านี้มีลักษณะเป็นพื้นที่แข่งขันเชิงอุดมการณ์ โดยเฉพาะระหว่างแนวคิดอนุรักษนิยมและเสรีนิยม

ในแง่การวิเคราะห์ตัวบทด้านกลวิธีทางภาษาพบกลวิธีที่ใช้ในการนำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะจำนวนทั้งสิ้น 7 กลวิธี ได้แก่ 1) กลวิธีอ้างอิงถึง (referencing) 2) กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies) 3) การใช้กรรมวาจก (passivization) 4) กลวิธีขยายความ (modification) 5) การใช้อุปลักษณ์ (metaphor) 6) การใช้มูลบท (presuppositions) และ 7) การใช้สหบท (intertextuality) แต่ละกลวิธีทำหน้าที่ในการนำเสนอและสื่อความหมายของ Sex Workers ในสังคมไทย ตลอดจนสะท้อนท่าทีของผู้ผลิตตัวบท

ในด้านการแสดงท่าทีพบการใช้ภาษาเพื่อสื่อท่าทีเชิงบวกและเชิงลบที่แตกต่างกันอย่างมีนัย กลุ่มที่มีแนวคิดเสรีนิยม เช่น องค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่ม Sex Workers มุ่งใช้ภาษา

เพื่อสร้างความเข้าใจและมุมมองใหม่แก่สังคม โดยเสนอให้ Sex Workers ในฐานะ “งาน” ชนิดหนึ่ง และบุคคล Sex Workers คือ ผู้ประกอบอาชีพในฐานะ “ผู้มีสิทธิ” ที่ควรได้รับการเคารพและคุ้มครอง กลุ่มผู้ผลิตตัวบทที่มีมุมมองเหล่านี้มักแสดงท่าทีเห็นใจ สนับสนุน และวิพากษ์การตีตราทางสังคมที่มีต่อ Sex Workers ในขณะที่กลุ่มอนุรักษ์นิยม เช่น ภาครัฐและสำนักข่าว มักนำเสนอภาพ Sex Workers ในฐานะ “ปัญหาทางสังคม” หรือ “ภัยทางศีลธรรม” โดยใช้ภาษาที่สร้างระยะห่างทางคุณค่าสังคม พร้อมเสนอการควบคุมหรือปราบปรามผ่านกฎหมาย

งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับการแสดงท่าทีที่ชัดเจน โดยกลวิธีทางภาษาทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางอุดมการณ์เพื่อบ่งชี้ท่าที สร้างความหมาย และขับเคลื่อนเป้าหมายของผู้ผลิตวาทกรรมในพื้นที่สาธารณะ ข้อค้นพบที่สำคัญของการศึกษานี้ คือ การวางตำแหน่งของ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะไม่เพียงสะท้อนท่าทีของผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มเท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นพลวัตทางอำนาจ การต่อรอง และการสร้างความหมายใหม่ในประเด็นสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย การศึกษาครั้งนี้จึงมีประโยชน์ในการช่วยให้ความเข้าใจเชิงลึกต่อการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสร้างและต่อต้านอำนาจ พร้อมเสนอข้อมูลพื้นฐานเชิงวิเคราะห์ที่สามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบาย การสื่อสารเพื่อความเข้าใจและการขับเคลื่อนสิทธิของกลุ่ม Sex Workers อย่างเป็นธรรมและมีมนุษยธรรมในสังคมร่วมสมัย

คำสำคัญ: วาทกรรมสาธารณะ, วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์, ท่าทีและการแสดงท่าที, Sex workers

Thesis Title	AN ANALYSIS OF PUBLIC DISCOURSE ABOUT SEX WORKERS IN THAI SOCIETY
Author	Phonlawat Kuntasom
Degree	Master of Arts
Major Field/Faculty/University	Thai Language Liberal Arts Thammasat University
Thesis Advisor	Associate Professor Jantima Angkapanichkit, Ph.D.
Academic Year	2024

ABSTRACT

Sex Workers (SWs) have become a focal point in contemporary Thai society amid the growing discourse on rights, freedom, and equality. This research aims to analyze the discursive practices, linguistic strategies, and stance-taking found in Thai public texts related to sex workers. The study examines four key types of discourse producers: government institutions, mass media, non-governmental organizations (NGOs), and sex worker groups, focusing on data published between 2017 and 2023. The analytical framework draws upon Critical Discourse Analysis (CDA) and theories of stance and stance-taking.

The analysis of discursive practices reveals that each group of discourse producers pursues distinct communicative goals and adopts specific language choices to shape public perception and understanding of sex workers. The discourses are shown to operate within a contested ideological space—particularly between conservative and liberal perspectives.

Regarding linguistic strategies, seven key discursive techniques were identified in the representation of sex workers in public discourse: 1) Referencing; 2) Lexical strategies; 3) Passivization; 4) Modification; 5) Metaphors; 6) Presuppositions; and 7) Intertextuality. Each strategy serves as a vehicle for meaning-making and reflects the stance of the text producers toward the issue.

In terms of stance-taking, the study identifies significant divergences between positive and negative stances expressed through language. Liberal-leaning groups, such as NGOs and sex worker communities, tend to construct new understandings of sex work, framing it as a legitimate form of labor. They advocate for the recognition of sex workers as "rights-bearing individuals" who deserve respect and protection. These producers often express sympathetic, supportive, and critical stances toward social stigmatization.

In contrast, conservative discourse producers—such as government agencies and certain media outlets—typically frame sex workers as a “social problem” or “moral threat,” employing language that reinforces social distance and moral judgment. Their discourse often promotes control and legal suppression.

This study highlights the clear relationship between linguistic strategies and stance-taking, showing that language functions as an ideological tool for positioning, meaning construction, and advancing the communicative agendas of discourse producers within public space. The findings emphasize that the positioning of sex workers in public discourse not only reflects the stances of various discourse communities but also reveals the dynamics of power, negotiation, and meaning reconstruction in the context of human rights in Thailand.

Ultimately, the study contributes to a deeper understanding of how language operates as a mechanism for both reinforcing and resisting power. It also provides analytical insights that may inform policy development, public communication, and the promotion of fair and human rights-based approaches for sex workers in contemporary Thai society.

Keywords: public discourse, critical discourse analysis, stance and stance-taking, sex workers

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา อังคณิกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ชี้แนะแนวทาง ให้คำปรึกษาและตรวจแก้เนื้อหาวิทยานิพนธ์ ในวันที่ข้าพเจ้ามีติดบอดไปกับอุปสรรคทางความคิด ยังคงมีอาจารย์ที่คอยเปิดโลกการศึกษานั้นขึ้นมาอีกครั้ง ตลอดจนการมอบความรัก ความเมตตาและกำลังใจของ “ครู” ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกว่าได้พยายามเพียงลำพัง ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สุราสินี ปิยพสุนทรา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และอาจารย์ผู้สอนของข้าพเจ้าที่มอบความรู้ ข้อคิด คำแนะนำทั้งมุมมองวิธีการคิดและการใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยทั้งสิ้น ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ณฐกร อังศุวิริยะ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาสละเวลา ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์เพื่อเติมเต็มให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์และลุ่มลึกในทุกมิติ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และจากภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่หล่อหลอมประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย กำลังใจและความช่วยเหลือจากทุกท่าน ทำให้ชีวิตในโลกของการศึกษาของผู้วิจัยมีความหมายเป็นอย่างมาก

ขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ คอยรับฟังปัญหาและช่วยคิดหาวิธีแก้ แม้ไม่ได้เอ่ยชื่อแต่หวังว่าทุกท่านจะรับรู้ได้ หากวันใดท่านมีปัญหาผู้วิจัยคนนี้จะเป็เพื่อนที่รับฟัง คอยเคียงข้างทุกท่านเสมอ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น 65 “น้องมุก ภควดี” แม้บางครั้งในชั้นเรียนจะมีกันเพียง 2 คน แต่เราก็ช่วยกันฝ่าฟันอุปสรรคอันยากลำบากนั้นมาได้เป็นอย่างดี

กราบขอบพระคุณพ่อ แม่ “ครอบครัวกันทะสม” รวมถึงญาติพี่น้องที่อยู่เคียงข้างและดูแลหล่อเลี้ยงชีวิตของ “ลูก” คนนี้อย่างสมบูรณ์ ไม่ขาดตกบกพร่อง แรงใจที่ส่งมาเป็นพลังบวกให้ผู้วิจัยมีแรงต่อสู้ต่อไป

ท้ายที่สุดขอขอบคุณ Sex Workers ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาครั้งนี้และมีส่วนร่วมในงานนี้มีคุณค่า คุณูปการใด ๆ ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขออุทิศให้แก่ Sex Workers ทุกท่าน ทั้งที่มีชีวิตอยู่และที่ล่วงลับ ทุกหยาดเหงื่อ แรงกายและการสูญเสียของทุกท่าน สร้างพลังอันยิ่งใหญ่ต่อผู้วิจัย

พลวัฒน์ กันทะสม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(12)
สารบัญภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	8
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	9
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	10
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น	11
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
2.1 แนวคิดวาทกรรมและวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์	12
2.1.1 วาทกรรม (discourse)	12
2.1.2 วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)	14
2.2 แนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที (Stance and Stance-taking)	19

2.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ Sex Workers	24
2.3.1 ความหมายของคำว่าโสเภณีและการค้าประเวณี	24
2.3.2 ประวัติและรูปแบบการค้าประเวณีในประเทศไทย	26
2.3.3 ปัจจัยที่ทำให้เข้าสู่กระบวนการค้าบริการและผลกระทบ จากการค้าบริการ	29
2.3.4 ลักษณะความผิดการค้าประเวณีในประเทศไทย	31
2.3.5 แนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี	33
2.3.6 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ Sex Workers ในบริบทสังคมโลก	35
2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาททกรรมวิเคราะห์ เชิงวิพากษ์	38
2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาท่าทีและการแสดงท่าที	42
2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา Sex Workers	47
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	59
3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
3.1.1 ตัวบทของรัฐ	60
3.1.2 ตัวบทของสื่อมวลชน	60
3.1.3 ตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน	61
3.1.4 ตัวบทของ Sex Workers	62
3.2 ลักษณะของข้อมูล	62
3.2.1 ชั่ว	63
3.2.2 บทความ	65
3.2.3 งานเขียนประเภทอื่น	69
3.2.4 วิดีโอจากช่องยูทูบ	69
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	71
3.3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	71
3.3.2 เก็บรวบรวมข้อมูล	72
3.3.3 วิเคราะห์ข้อมูล	73

3.3.4 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
บทที่ 4 วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมของวาทกรรมเกี่ยวกับ Sex Workers ในสื่อสาธารณะ	75
4.1 วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะของรัฐ	75
4.1.1 การผลิตตัวบท	75
4.1.2 การกระจายตัวบท	76
4.1.3 การบริโภควัตถุ	77
4.1.4 การตีความตัวบท	78
4.2 วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะของสื่อมวลชน	80
4.2.1 การผลิตตัวบท	80
4.2.2 การกระจายตัวบท	81
4.2.3 การบริโภควัตถุ	82
4.2.4 การตีความตัวบท	83
4.3 วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะขององค์กรพัฒนาเอกชน	87
4.3.1 การผลิตตัวบท	87
4.3.2 การกระจายตัวบท	88
4.3.3 การบริโภควัตถุ	88
4.3.4 การตีความตัวบท	90
4.4 วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะของ Sex Workers	92
4.4.1 การผลิตตัวบท	92
4.4.2 การกระจายตัวบท	93
4.4.3 การบริโภควัตถุ	93
4.4.4 การตีความตัวบท	94
บทที่ 5 กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ	99
5.1 กลวิธีการอ้างอิง (referencing)	99
5.1.1 การใช้กลวิธีการอ้างอิงบุคคลที่เป็น Sex Workers	99
5.1.1.1 การอ้างอิง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำความผิด	100

5.1.1.2 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้รับเคราะห์	104
5.1.1.3 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำการค้าบริการ	107
5.1.1.4 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้ถูกระทำจากกฎหมาย	112
5.1.2 การใช้กลวิธีการอ้างถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers	113
5.1.2.1 การอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้ใช้กฎหมาย	113
5.1.2.2 การอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้กระทำความผิด	116
5.1.2.3 การอ้างถึงผู้กระทำในกลุ่มมูลนิธิ พรอคการเมืองและคน ในสังคม	119
5.1.2.4 การอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้ใช้บริการ	120
5.2 กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies)	122
5.2.1 ศัพท์แสดงการช่วยเหลือ	122
5.2.1.1 การช่วยเหลือในแง่ของการปกป้องคุ้มครอง	122
5.2.1.2 การช่วยเหลือในแง่ของการสนับสนุน	126
5.2.1.3 การช่วยเหลือในแง่ของการเยียวยา	128
5.2.2 ศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปรามของรัฐ	128
5.2.3 ศัพท์แสดงการรณรงค์เรียกร้อง	133
5.2.4 ศัพท์แสดงการค้าบริการ	136
5.2.5 ศัพท์แสดงการกระทำผิดกฎหมาย	137
5.2.6 ศัพท์แสดงการดำเนินชีวิตประจำวัน	138
5.3 การใช้กรรมวาจก (passivization)	139
5.4 กลวิธีการขยายความ (modification)	146
5.4.1 การใช้ส่วนขยาย	147
5.4.2 การใช้ประโยคแสดงเหตุผล	152
5.4.3 การใช้อนุพากย์ซ้ำ	156
5.5 การใช้อุปลักษณ์ (metaphor)	157
5.5.1 อุปลักษณ์การเดินทาง	158
5.5.2 อุปลักษณ์นักร้อง	161
5.5.3 อุปลักษณ์การขายสินค้า	163
5.5.4 อุปลักษณ์สิ่งสกปรก	165
5.5.5 อุปลักษณ์สงคราม	167

5.5.6 อุปลักษณะสิ่งชั่วร้าย	170
5.6 การใช้มูลบท (presuppositions)	171
5.6.1 การใช้มูลบท	171
5.6.2 การปฏิเสธมูลบท	177
5.7 การใช้สหบท (intertextuality)	179
5.7.1 การอ้างตัวบทกฎหมาย	179
5.7.2 การอ้างงานวิจัย/ผลสำรวจ	184
5.7.3 การยกถ้อยคำมากล่าวใหม่แบบตรง	187
5.7.4 การอ้างสื่ออื่น	191
5.7.5 การแทรกเรื่องเล่า	195
บทที่ 6 ท่าทีและการแสดงท่าทีในวาทกรรม Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ	199
6.1 ท่าทีและการแสดงท่าทีที่มีต่อ Sex Workers	200
6.1.1 ท่าทีและการแสดงท่าทีของรัฐ	200
6.1.2 ท่าทีและการแสดงท่าทีของสื่อมวลชน	203
6.1.3 ท่าทีและการแสดงท่าทีขององค์กรพัฒนาเอกชน	210
6.1.4 ท่าทีและการแสดงท่าทีของ Sex Workers	213
6.2 การแสดงท่าทีกับการสื่อความหมายทางสังคมเกี่ยวกับ Sex Workers	216
6.2.1 การวิเคราะห์แสดงท่าที (Stance-taking) เชิงความหมายทางสังคม	217
6.2.2 การเพิ่มขยายท่าที (Stance Accretion) ในวาทกรรม Sex Workers	226
6.3 กระบวนการสร้างความหมายทางสังคม (Social Meaning) เกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ	230
6.3.1 ความหมายของ Sex Workers จากการสร้างความหมายของรัฐ	230
6.3.2 ความหมายของ Sex Workers จากการสร้างความหมายของสื่อมวลชน	231
6.3.3 ความหมายของ Sex Workers จากการสร้างความหมายขององค์กรพัฒนาเอกชนและบุคคลที่เป็น Sex Workers	232
6.3.4 การวิเคราะห์ห่วงโซ่การบ่งชี้ (Chained Indexicality) และห่วงโซ่	233

การอ้างอิง (Reference Chain Analysis)	
6.3.5 วงจรการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างอิงในวาทกรรม Sex Workers	238
บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	242
7.1 สรุปผลการวิจัย	242
7.1.1 ผลการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม	242
7.1.1.1 การผลิตและการกระจายตัวบท	242
7.1.1.2 การบริโภคและตีความตัวบท	244
7.1.2 ผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในตัวบท	245
7.1.3 ผลการวิเคราะห์ท่าทีและการแสดงท่าที	250
7.1.3.1 ท่าทีและการแสดงท่าทีที่มีต่อ Sex Workers	250
7.1.3.2 การแสดงท่าทีกับการสื่อความหมายทางสังคมเกี่ยวกับ Sex Workers	253
7.1.3.3 การสร้างความหมายทางสังคม (Social Meaning) เกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ	254
7.2 อภิปรายผล	255
7.3 ข้อเสนอแนะ	263
รายการอ้างอิง	264
ประวัติผู้เขียน	272

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงปริมาณข่าวเกี่ยวกับ Sex Workers ในสื่อของรัฐ	60
3.2 แสดงปริมาณข่าวเกี่ยวกับ Sex Workers ในเว็บไซต์ข่าวออนไลน์ ของสื่อมวลชน	61
3.3 แสดงปริมาณข่าวเกี่ยวกับ Sex Workers ในสื่อออนไลน์ขององค์กรพัฒนา เอกชน	62
3.4 ตัวอย่างโครงสร้างข่าวจากข่าวออนไลน์	64
4.1 แสดงประเด็นและเนื้อหาที่นำเสนอในดัวบรัฐ	78
4.2 แสดงช่องทางสื่อสารของสื่อมวลชน	81
4.3 แสดงช่องทางสื่อสารและผู้ติดตามของสื่อมวลชน	82
4.4 แสดงประเด็นและเนื้อหาที่นำเสนอในดัวบทสื่อมวลชน	84
4.5 แสดงช่องทางสื่อสารขององค์กรพัฒนาเอกชน	88
4.6 แสดงประเด็นและเนื้อหาที่นำเสนอในดัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน	90
4.7 แสดงประเด็นและเนื้อหาที่นำเสนอในดัวบท Sex Workers	95
6.1 การเปรียบเทียบห่วงโซ่การบ่งชี้และห่วงโซ่การอ้างอิงของผู้ผลิตดัวบทที่ปรากฏ ในวาทกรรม Sex Workers	237

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของแฟร์เคลาฟ	16
2.2 สามเหลี่ยมท่าที (The Stance Triangle) ของ Du Bois	20
2.3 สามเหลี่ยมท่าที (The Stance Triangle) ของ Kiesling	23
3.1 ตัวอย่างตัวบทจากหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่เผยแพร่ในเว็บไซต์เฟซบุ๊ก	66
3.2 ตัวอย่างตัวบทจาก Sex Workers เผยแพร่ในเว็บไซต์เจาะใจ	67
3.3 ตัวอย่างตัวบทเอกสารประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานรัฐที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ ของรัฐบาล	68
3.4 ตัวอย่างตัวบทเอกสารทางราชการประเภทกฎหมาย พระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539	69
4.1 การแสดงปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่ายสังคมออนไลน์ขององค์กรพัฒนาเอกชน	89
6.1 วงจรการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างถึง Sex Workers ในวาทกรรมของรัฐ	238
6.2 วงจรการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างถึง Sex Workers ในวาทกรรมของสื่อมวลชน	239
6.3 วงจรการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างถึง Sex Workers ในวาทกรรมขององค์กรพัฒนา เอกชน	240
6.4 วงจรการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างถึง Sex Workers ในวาทกรรมของ Sex Workers	240

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้ให้บริการทางเพศหรือที่คนในสังคมไทยปัจจุบันนิยมเรียกว่า Sex Workers โดยส่วนใหญ่มักมีความหมายโดยรวมหมายถึง “โสเภณี” ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ใช้ร่างกายให้บริการทางเพศตามความต้องการของผู้ซื้อบริการ งานบริการประเภทนี้จะถูกเรียกว่า “การค้าประเวณี” สมโภช แก้วน่วม (2538) ได้กล่าวว่า การค้าประเวณีเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน ในประเทศไทยมีข้อสันนิษฐานว่าการค้าประเวณีน่าจะเกิดขึ้นจากระบบทาสในอดีตที่ปรนนิบัติบำเรอสวาทแก่นายทาสจนพัฒนาလာมาเป็นการตั้งสำนักโสเภณีขึ้นและด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปกครอง รูปแบบของเศรษฐกิจในสมัยรัชกาลที่ 5 ส่งผลให้เกิดความเฟื่องฟูในการค้าบริการทางเพศอย่างถูกกฎหมาย สามารถสร้างรายได้อย่างมหาศาลให้แก่รัฐและชนชั้นนำในรูปแบบภาษี “บำรุงถนน” ที่เรียกเก็บจากโสเภณีและผู้ประกอบกิจการโสเภณีจึงถูกจัดให้เป็นจักรกลที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจการเมืองและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในสมัยนั้น (จุฬพล ทองอินทราชและโชติสา ขาวสนิท, 2562, น.82) แต่ในปัจจุบันการค้าประเวณีในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยจัดว่าเป็นเรื่องที่มีความผิด กฎหมายไม่ให้การยอมรับและกลายเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องมีการออกกฎระเบียบเพื่อควบคุม สกัดกั้น ปรามปราม กระบวนการค้าประเวณี

โสเภณี ผู้ค้าประเวณีหรือผู้ให้บริการทางเพศ ในปัจจุบันเป็นประเด็นทางสังคมที่มีข้อถกเถียงกันอย่างมากระหว่างกับสถานภาพการดำรงอยู่ในสังคมว่าจะเป็นเรื่องที่ถูกต้องกฎหมายหรือผิดกฎหมาย ขณะเดียวกันเมื่อถูกจัดให้เป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย ก็ยังมีการสื่อคำศัพท์ในความหมายเชิงด้อยค่าและตีตราทางสังคมด้วย รวมทั้งถูกทำให้เป็นชื่อเรียกไม่ว่าจะเป็น “โสเภณี” “ผู้ค้าประเวณี” หรือ “ผู้ให้บริการทางเพศ” ก็มักจะมีความหมายเชิงลบและสร้างผลกระทบทางจิตวิทยาต่อความรู้สึก (ปิยะนันท์ จันทรแซกหล้า, 2564, น.13) ในปัจจุบันจึงมีคำศัพท์ที่ใช้เรียกกลุ่มบุคคลเหล่านี้ด้วยคำทับศัพท์ว่า “Sex Workers” เพื่อเลี่ยงการสื่อความหมายถึงการตีตราและสร้างความหมายกลางให้แก่กลุ่มบุคคลเหล่านี้ ในงานวิจัยนี้จึงขอคำศัพท์ว่า “Sex Workers” มาใช้เรียกกลุ่มบุคคลที่หาเลี้ยงชีพด้วยการให้บริการทางเพศ เพื่อให้มีความหมายแบบไม่ตีตราต่อกลุ่มบุคคล

จากการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers หรือผู้ให้บริการทางเพศในเบื้องต้นพบว่าทั่วโลกมี Sex Workers อยู่ที่ประมาณ 42 ล้านคน โดยร้อยละ 80 เป็นการค้าบริการทางเพศของผู้หญิง สำหรับประเทศไทยนั้นมีจำนวน Sex Workers อยู่ที่ประมาณ 3 แสนคนและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น (ธานี ชัยวัฒน์และคณะ, 2560, น.1) แม้ว่าจะมีค่านิยมหรือความคิดของคนในสังคมที่อาจจะไม่ยอมรับการค้าบริการทางเพศมากนัก แต่การค้าบริการทางเพศและจำนวน Sex Workers กลับเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและรายได้ที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตได้

การเปลี่ยนผ่านของช่วงเวลา การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ค่านิยมและการออกกฎหมายเพื่อควบคุมจากรัฐทำให้ Sex Workers กลายเป็นอาชีพที่เป็นปัญหาของสังคม มักจะถูกพูดถึงในมุมมองด้านลบ สิ่งที่สังคมมองว่าอาชีพนี้เป็นปัญหา เนื่องจากคนในสังคมให้ความสำคัญกับศีลธรรมเพราะการค้าบริการเป็นการใช้เรือนร่างให้บริการทางเพศกับบุคคลที่ไม่ใช่คู่สมรสของตน ทำให้ถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรม ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ (2526, น.142-143) กล่าวถึงทัศนคติของสังคมไทยที่มีต่อ Sex Workers ว่าคนเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี เป็นสิ่งที่น่าอับอายขายหน้า หญิงประเภทนี้สังคมมักจะดูถูกเหยียดหยามเห็นได้จากการเรียกว่า “หญิงคนชั่ว” สังคมมีมุมมองต่อหญิงที่ค้าประเวณีเพื่อต้องการของตอบแทนนั้นว่าเป็นหญิงที่ชั่วร้าย สังคมกีดกันตราหน้า ซึ่งสิ่งที่สะท้อนทัศนคติของคนในสังคมก็คือหนังสือพิมพ์ เช่นเดียวกับฉนิชากร ปทุมมาศ (2558, น.305) ที่ได้พูดถึงปัจจัยทางด้านสังคมและทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อ Sex Workers ว่าโดยทั่วไปแล้วสังคมส่วนใหญ่มองว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ไม่ดี ไม่มีเกียรติ เป็นเรื่องที่น่าอับอายและเป็นต้นเหตุที่ก่อให้เกิดโรคระบาดทางเพศสัมพันธ์

Sex Workers ในสังคมไทยขณะนั้นจึงมักถูกผลักออกให้เป็น “คนอื่น” ในสังคม กลายเป็นพลเมืองชั้นสอง (second-class citizen) หรือกลุ่มคนชายขอบ (marginal people) ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ถูกกำหนดตัวตนในมิติสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง ให้ความหมายเป็นเพียงกลุ่มหรือบุคคลที่ถูกลดคุณค่าจากตัวตนที่แท้จริงไปจากกลุ่มใหญ่ในสังคม โดยกระบวนการของอำนาจที่มาจากศูนย์กลาง (สุริชัย หวันแก้ว, 2546, น.12) ตัวอย่างเช่น กลุ่มชาติพันธุ์ ชาวเขาและกลุ่มคนที่อาศัยในสลัม ปีนแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2546, น.15) กล่าวอีกว่า ความเป็นชายขอบนี้เกิดจากวาทกรรมกระแสหลักได้ผลิตสร้างความเป็นมาตรฐานของสังคมไว้ในรูปแบบหนึ่ง ทำให้สิ่งที่อยู่นอกเหนือไปจากมาตรฐานนั้นกลายเป็นชายขอบทางวัฒนธรรม เช่น กลุ่มรักร่วมเพศ หญิงขายบริการหรือผู้ป่วยเอดส์

อย่างไรก็ตาม กระแสสังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง เกิดกระแสชุดความคิดในเรื่องสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพในการแสดงออก สร้างความตระหนักรู้เรื่องความเท่าเทียมมากขึ้น พลวัตของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก็นำไปสู่การเรียกร้องให้การเมืองแบบประชาธิปไตยเป็นประชาธิปไตยแบบหลากหลายวัฒนธรรม เพื่อสอดคล้องกับกระแสสังคมโลกที่เปิดกว้างและยอมรับเกี่ยวกับชุดความคิดดังกล่าว

การยอมรับความหลากหลายทางเพศหรือการปฏิเสธการแบ่งเพศเป็นเพียงสองขั้วจากบรรทัดฐานสังคม เป็นประเด็นที่ขยายตัวสู่พื้นที่ของเรียกร้องในสังคมไทยมากขึ้น กลุ่มคนในชุมชนความหลากหลายทางเพศ LGBTQ+ นับว่ามีบทบาทสำคัญในการต่อสู้กับรัฐ เพื่อเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมและขยายกรอบการเรียกร้องไปสู่ประเด็นสิทธิมนุษยชนด้านอื่น ๆ เช่น ชชาติพันธุ์ เครือข่ายแรงงาน เครือข่ายผู้พิการ รวมถึง Sex Workers ซึ่งเป็นการสร้างความหมายใหม่ (Frame transformation) ให้สังคมเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิด้านต่าง ๆ ในฐานะพลเมืองที่ควรได้รับอย่างเท่าเทียมทุกพื้นที่ของสังคม ส่งผลให้การขยายแนวร่วมของชุมชนความหลากหลายทางเพศ LGBTQ+ ผ่านมวลชนและสังคมมีเครือข่ายที่กว้างขึ้น เพื่อช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในการนิยามความหมายใหม่กับกลุ่มดังกล่าว (นิพนพิณณ์ เครื่องสนุก, 2566, น.93-94) Sex Workers จึงเป็นประเด็นทางสังคมที่ได้รับความสนใจและเกิดการยอมรับจากสังคมที่มากยิ่งขึ้น

กระแสชุดความคิดในเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นนั้น ปิยะนันท์ จันทรแซกหล้า (2564, น.15-16) ได้ให้ความเห็นว่า สิ่งนี้ทำให้บุคคลมีทัศนคติต่อชีวิต ร่างกายและอิสระของปัจเจกบุคคลในการขายบริการทางเพศได้ง่ายมากขึ้น รายได้ค่าตอบแทนนั้นสามารถตอบสนองความต้องการด้านปัจจัยสี่และสามารถปลดปล่อยแรงขับทางเพศของมนุษย์ เกิดค่านิยมใหม่ที่มองว่าการให้บริการทางเพศเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามสิทธิเสรีภาพ กลุ่มคนในสังคมบางกลุ่มเปลี่ยนทัศนคติความคิดที่มีต่อผู้ค้าบริการมีมุมมองด้านบวกมากขึ้น

ด้วยพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปทำให้นักวิชาการส่วนใหญ่หันมาสนใจศึกษาประเด็นความเป็นชายขอบผ่านมุมมองและมิติทางด้านภาษา สังคมและวัฒนธรรม ศึกษาความเป็นชายขอบอันเกิดจากการประกอบสร้างจากอำนาจรัฐที่ตอกย้ำความเป็นพลเมืองชายขอบผ่านการศึกษาวาทกรรม ชี้ให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางการเมืองกับชนชั้นในสังคม เช่นเดียวกับที่บัณฑิต ทิพย์เดช (2561, น.51) ได้กล่าวว่า “อุดมการณ์” จะผูกพันอย่างแนบแน่นกับประเด็นเรื่อง “ชนชั้น” ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองในสังคมจะเป็นผู้ผลิตความคิดเชิงอุดมการณ์ออกมาครอบงำชนชั้นที่เสียเปรียบ เพื่อสร้างความจริงขึ้นมาจัดระเบียบและควบคุมสมาชิกของสังคม

วาทกรรมจึงเป็นเครื่องมือแสดงกรอบความคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในสังคม ดังที่ Foucault (2010 อ้างถึงในไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554, น.19-21) และวคินี สุทธิวิภากร (2552, น.16) กล่าวว่าป็นกระบวนการสร้างความหมายให้กับสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นถ้อยคำในภาษา คน สัตว์ สิ่งของ เหตุการณ์ในสังคม เพื่อให้บุคคลในสังคมยอมรับความหมายที่สร้างขึ้นนั้นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม การสร้างวาทกรรมประกอบด้วยการกระทำต่าง ๆ ในการสร้างความหมาย หากวาทกรรมนั้น ๆ ได้รับการยอมรับจากบุคคลในสังคมก็จะมีผลให้กลุ่มคนในสังคม เชื่อในวาทกรรมนั้นโดยไม่มีข้อสงสัย นอกจากวาทกรรมจะเป็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ ความหมาย อำนาจหรือความจริงบางสิ่งแล้ว วาทกรรมยังเป็นตัวกำหนดและปิดกั้นสิ่งเหล่านั้นด้วย วาทกรรมส่วนใหญ่ถูกผลิตสร้างขึ้นจากกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลและอำนาจในสังคม ไม่ว่าจะเป็นรัฐ สื่อมวลชนหรือผู้มีอำนาจในแวดวงต่าง ๆ และขยายต่อวาทกรรมนั้นสู่คนในสังคม เกิดเป็นวาทกรรม กระแสหลักเกิดขึ้นและลดทอนคุณค่าของสมาชิกบางกลุ่มในสังคม

การนำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers จัดเป็นวาทกรรมหนึ่งในสังคมที่เผยแพร่ผ่านสื่อสาธารณะ เช่น ข่าว ตีพิมพ์กฎหมาย บทความประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานรัฐและสื่อมวลชน ดังจะพบว่าการกล่าวถึง Sex Workers ในมุมมองที่แตกต่างกัน โดยข้อมูลที่ผู้วิจัยเลือกนั้น เป็นตัวอย่างที่ทำให้เห็นมุมมองหรือท่าทีที่ผู้ผลิตตัวบทเหล่านั้นมีต่อ Sex Workers อย่างชัดเจน ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง (1)

...ผู้ทำการค้าประเวณีส่วนมากเป็นผู้ซึ่งด้อยสติปัญญาและการศึกษา สมควรลดโทษ ผู้กระทำการค้าประเวณีและเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการให้การอบรมฟื้นฟูจิตใจการบำบัดรักษาโรค การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตและในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการปราบปรามการค้าประเวณี...

(พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

ตัวอย่าง (2)

...กำชับล่อจับค้ายา น่าจะเป็นกฎเหล็กเตือนสติตำรวจที่ขอบกวดจับโสเภณี ด้วยสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีหนังสือได้รับร้องเรียนกรณีขอให้ตรวจสอบ การดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และ พ.ร.บ. ป้องกันปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

(ไทยรัฐ, 22 ก.ค. 2562)

ตัวอย่าง (3)

ป้องกันนะยะ! ตร.กวาดสาวสองหาดพทยาทำประวัติ ป้องกันค้าประเวณีลักทรัพย์นท.

(เดลินิวส์, 16 ต.ค. 2566)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายไปในทิศทางด้านลบต่อบุคคลที่เป็น Sex Workers เช่น ตัวอย่างที่ (1) การใช้คำว่า *ด้อยสติปัญญาและการศึกษา* แสดงเจตนาให้เห็นว่ากลุ่มคนที่ค้าประเวณีต้องได้รับการพัฒนาอาชีพ ได้รับการอบรมและบำบัดโรค โดยใช้คำว่า *การอบรมฟื้นฟูจิตใจ การบำบัดรักษาโรค* ผ่านพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการจัดระเบียบทางสังคมของหน่วยงานรัฐ

นอกจากนี้ยังปรากฏมูลบทคำว่า *ลดโทษ* สื่อมูลบทได้ว่า ก่อนหน้านี้รัฐใช้กฎหมายในการจัดการ Sex Workers ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 แต่ภายหลังมีการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้ความคุ้มครองกับผู้ค้าประเวณีแต่เอาผิดกับผู้หาผลประโยชน์จากการค้าประเวณีแทน ดังนั้นรัฐจึงสนองนโยบายตามกฎหมายดังกล่าวและมูลบทคำว่า *ลดโทษ* ในตัวอย่าง (1) ยังปรากฏใช้ร่วมกับคำแสดงทัศนภาวะบอกความจำเป็น คำว่า *สมควร* แสดงมุมมองของรัฐที่มีต่อ Sex Workers ว่ามักจะเป็นผู้ด้อยสติปัญญาและการศึกษา จึงสมควรได้รับการลดโทษทางกฎหมาย สิ่งที่น่าสนใจในตัวอย่างนี้ คือ การที่กฎหมายต้องการส่งเสริมให้ผู้ค้าบริการได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ สื่อนัยให้เข้าใจได้ว่า รัฐพยายามให้กลุ่มคนดังกล่าวมีทักษะอาชีพอื่น ๆ เป็นความรู้ติดตัว เพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณีอีกครั้ง แสดงให้เห็นว่ารัฐพยายามใช้อำนาจและเครื่องมือทางกฎหมายปราบปรามการค้าประเวณีให้หมดไปจากสังคม

ในตัวอย่างที่ (2) และ (3) เป็นส่วนพาดหัวข่าวและเนื้อความข่าวจากสื่อมวลชนก็มีการอ้างอิงถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐใช้คำกริยาแสดงอาการ เช่น *จับค้ำกาม กวดจับ กวาด ป้องกัน* ต่อกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ซึ่งกลุ่มคำกริยาเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวมักใช้กับกลุ่มผู้กระทำความผิดทางกฎหมาย สื่อนัยว่ารัฐมองกลุ่ม Sex Workers เป็นฝ่ายตรงข้ามและเป็นปัญหาสังคมที่ต้องได้รับการจัดการตามกฎหมายที่ระบุไว้เกี่ยวกับการค้าประเวณี ในตัวอย่างที่ (3) ยังปรากฏการใช้คำลงท้ายด้วยคำว่า *นะยะ* ในพาดหัวข่าว เพื่ออ้างอิงถึงกลุ่ม Sex Workers ที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ แสดงเจตนา อารมณ์ ความรู้สึกของผู้ผลิตตัวบทที่ต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบถึงพฤติกรรมและบ่งชี้บุคคลดังกล่าวด้วยคำลงท้ายที่ระบุเพศโดยทำให้ความหมายของถ้อยคำนั้นชัดเจนขึ้น ตอกย้ำให้เห็นการกระทำความผิดของกลุ่ม Sex Workers ดังกล่าว

จากตัวอย่างการนำเสนอวาทกรรมที่เผยแพร่บนสื่อสาธารณะของหน่วยงานรัฐและสื่อมวลชนบางส่วน มักจะมีทิศทางในการนำเสนอวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ในทางด้านลบ ขณะเดียวกันยังพบว่ายังมีหน่วยงานอื่น ๆ เช่น องค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในมุมมองด้านบวก ดังตัวอย่าง (4) และ (5)

ตัวอย่าง (4)

...ความต้องการของเซ็กซ์เวิร์คเกอร์ก็เหมือนกับคนทั่ว ๆ ไปในสังคม ไม่ได้ต้องการอะไรเป็นพิเศษเลย เราต้องการแค่เป็นประชาชนคนหนึ่งในสังคมเท่านั้นเอง รัฐบาลเองไม่ว่าจะเป็นประเทศไหนก็พยายามที่จะทำให้เรากลายเป็นคนพิเศษไม่ยอมที่จะปล่อยพวกเราไป พยายามที่จะอ้างศีลธรรมทุกที่เลยเหมือนกันหมด...

(มูลนิธิ Empower Foundation, 26 เม.ย. 2564)

ตัวอย่าง (5)

...Sex Workers เป็นอาชีพที่มีมาแต่โบราณในไทย ภาษีจากการทำอาชีพขายบริการนั้นเอามาทำถนนหนทาง เขากำลังทำงานตอบสนองสังคมตามความเป็นธรรมชาติบางอย่างของมนุษย์ซึ่งมันผูกติดอยู่กับความที่เราไม่จำเป็นต้องมีคู่ไม่ต้องมีชีวิตแต่งงาน เพราะฉะนั้นถ้าเรามองความต้องการของมนุษย์เป็นเรื่องปกติ การค้าบริการเป็นแรงงานสุจริตถูกกฎหมาย เราก็ควรจะคุ้มครองเขาเพราะนี่เป็นอาชีพที่มีอยู่แต่ไม่ได้เคยรับการสนับสนุนที่สำคัญมันเกี่ยวข้องกับชีวิต ศักดิ์ศรีและสิทธิเสรีภาพเหนือชีวิตผู้หญิง

(มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 23 ก.ย. 2563)

ตัวอย่าง (4) – (5) เป็นการใช้คำที่แสดงถึงความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจในฐานะที่กลุ่ม Sex Workers เป็นกลุ่มคนที่เท่าเทียมกับอาชีพอื่น ๆ มีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์เช่นกัน ผ่านข้อความที่ว่า *ความต้องการของเซ็กซ์เวิร์คเกอร์ก็เหมือนกับคนทั่ว ๆ ไปในสังคม* หรือ *การค้าบริการเป็นแรงงานสุจริตถูกกฎหมายเราก็ควรจะคุ้มครองเขา* นอกจากนี้ในตัวอย่างที่ (5) ปรากฏข้อความ *เขากำลังทำงานตอบสนองสังคมตามความเป็นธรรมชาติบางอย่างของมนุษย์* ทำให้เห็นมุมมองขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีมุมมองต่อพฤติกรรมและการกระทำเหล่านั้นว่าไม่ได้เป็นเรื่องที่ผิดผ่านการใช้นิยามแบบเสรีนิยมที่มีแนวคิดว่าการค้าบริการเป็นสิทธิส่วนบุคคลและการกระทำทางเพศเป็นแรงขับเคลื่อนตามสัญชาตญาณของมนุษย์เป็นเรื่องธรรมชาติ จากตัวอย่างการนำเสนอวาทกรรมที่เผยแพร่บนสื่อสาธารณะของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน มีทิศทางในการนำเสนอวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ในทางด้านบวกเพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers

ให้ถูกกฎหมาย เนื่องจากองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการผลักดันให้ Sex Workers เป็นอาชีพที่ถูกต้อง ตัวบทที่ถูกผลิตจากมูลนิธิที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนจึงสื่อเจตนาที่ชัดเจนในการให้ความช่วยเหลือ Sex Workers อย่างเต็มที่ที่เป็นเสมือนตัวแทนของ Sex Workers ในการต่อรองความหมายและตอบโต้วาทกรรมกระแสหลักของสังคม

เมื่อการพูดถึงวาทกรรมในพื้นที่สาธารณะสามารถบ่งชี้ได้ว่าสังคมมีความเข้าใจเกี่ยวกับ Sex Workers ในหลากหลายมุมมอง ภาษาจึงถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสาร การใช้ภาษาในการสื่อวาทกรรมของ Sex Workers มีอิทธิพลต่อความคิด ทักษะคิดและพฤติกรรมของคนในสังคมเป็นอย่างมาก ซึ่งสิ่งนี้อาจจะนำไปสู่ผลกระทบต่องานชีวิตของกลุ่ม Sex Workers ในสังคมได้โดยตรง เช่น เรื่องของเสรีภาพในการประกอบอาชีพ การถูกสังคมดูถูกเหยียดหยามและลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ รวมไปถึงการเอาผิดและลงโทษตามกฎหมาย เป็นต้น

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers พบว่ามีผู้ศึกษาไว้หลากหลายแนวทาง โดยผู้วิจัยส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาในประเด็นทางด้านสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ เช่น ศึกษาปัญหาและสาเหตุของการตัดสินใจเข้าสู่การค้าบริการทางเพศ ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและมาตรการของรัฐในการจัดการผู้ค้าบริการทางเพศ มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาการค้าประเวณีในประเทศไทย เป็นต้น ในประเทศไทยยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาประเด็น Sex Workers ด้วยแนวคิดภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะในการวิเคราะห์ตีความความหมายผ่านกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อบ่งชี้มุมมองการแสดงท่าที (Stance-taking) ในการนำเสนอวาทกรรมที่ปรากฏบนพื้นที่สื่อสารสาธารณะ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวาทกรรมสาธารณะเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทย โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของแฟร์คลาฟฟ์ (Fairclough, 1995) เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาร่วมกับการใช้แนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที (Stance and Stance-taking) ของดู บัวส์ (Du Bois, 2007) และคีสลิง (Kiesling, 2022) นำมาวิเคราะห์ท่าทีและการแสดงท่าทีที่บ่งชี้มุมมองเพื่อจะสะท้อนให้เห็นถึงการผลิตสร้างวาทกรรมในสังคม ผ่านกระบวนการทางภาษาและแสดงให้เห็นถึงท่าทีของกลุ่มต่าง ๆ ในวาทกรรม Sex Workers นำมาสู่การอธิบายความสัมพันธ์และท่าทีของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมที่มีต่อ Sex Workers โดยเก็บข้อมูลการศึกษาจาก 4 แหล่งข้อมูล ได้แก่ รัฐ สื่อมวลชน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีอำนาจหลักในการสร้างวาทกรรมในสังคม องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers และข้อมูลจากบุคคลที่เป็น Sex Workers

การศึกษาในครั้งนี้มีคำถามในงานวิจัยที่ว่า Sex Workers ที่เป็นประเด็นถกเถียงของสังคมไทยได้รับการนำเสนอในพื้นที่สื่อสารณะอย่างไร การนำเสนอวาทกรรมของ Sex Workers เหล่านั้นเชื่อมโยงกับการแสดงท่าที หรือความคิดในการสร้างความหมายของสังคมที่มีต่อ Sex Workers นั้นเป็นอย่างไร งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อสร้างคำอธิบายอย่างเป็นระบบว่า Sex Workers น่าจะมีสถานะแบบใดในทางสังคม โดยใช้พื้นที่ของงานวิจัยนี้เพื่อหาคำอธิบายนั้น การศึกษาในครั้งนี้นอกจากจะตอบคำถามของการวิจัยแล้วนั้นยังเป็นการนำเสนอประเด็นทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับกลุ่มคนที่ถูกผลักดันให้เป็นชายขอบมานำเสนอให้เห็นในมิติทางภาษาให้เห็นภาพได้อย่างกว้างขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 วิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะภาษาไทยที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers ทั้งหน่วยงานรัฐ สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาองค์กรเอกชน และจากกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers

1.2.2 วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาและการแสดงท่าทีในสื่อสาธารณะภาษาไทยที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers ทั้งหน่วยงานรัฐ สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชนและจากกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะภาษาไทยที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers มีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตตัวบทและการตีความตัวบทจากวาทกรรมที่ผลิตโดยกลุ่มผู้ผลิตที่ต่างกัน ได้แก่ หน่วยงานรัฐ สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน และกลุ่ม Sex Workers

1.3.2 ในสื่อสาธารณะภาษาไทย มีการใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย ได้แก่ การใช้กลวิธีการอ้างถึง การใช้อุปลักษณ์ การใช้มูลบท และการใช้สหบท สอดคล้องกับการแสดงท่าทีที่มีต่อ Sex Workers ตามมุมมองของผู้ผลิตตัวบทที่ต่างกลุ่มกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 การศึกษาวาทกรรมสาธารณะเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลใน พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2566 เป็นระยะเวลา 7 ปี ทั้งนี้ที่ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลในช่วงเวลาดังกล่าวเนื่องจากเป็นช่วงปีที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้รัฐธรรมนูญจากฉบับที่ 19 พุทธศักราช 2557 เป็นฉบับที่ 20 พุทธศักราช 2560 และเป็นช่วงที่ภาคประชาชนรวมไปถึงองค์กรต่าง ๆ ให้ความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียม Sex Workers เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ย่อมาเรียกร้องการเข้าถึงสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ดังจะเห็นได้จากการชุมนุมในพื้นที่สาธารณะที่มักมีป้ายประท้วงออกมาจนเป็นกระแสในสังคม ส่งผลให้ช่วงเวลาดังกล่าวมีการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับ Sex Workers ในความถี่สูงด้วยเช่นกัน

1.4.2 การศึกษาและวิเคราะห์ในงานนี้มุ่งเน้นที่การนำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสื่อสาธารณะ โดยเก็บข้อมูลจากสื่อสาธารณะทั้งหมด 4 แหล่งข้อมูล ดังนี้

1.4.2.1 ตัวบทรัฐ เก็บข้อมูลจากตัวบทเอกสารประเภทกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และเอกสารทางราชการประเภทบทความ เอกสารทางราชการประเภทข่าวภารกิจและเอกสารทางราชการประเภทข่าวกิจกรรม จากเว็บไซต์รัฐบาลไทย (thaigov.go.th) วุฒิสภา (senate.go.th) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (m-society.go.th) กระทรวงแรงงาน (mol.go.th) และกระทรวงยุติธรรม (moj.go.th)

1.4.2.2 ตัวบทของสื่อมวลชน เก็บข้อมูลจากเว็บไซต์หนังสือพิมพ์รายวันออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์ไทยโพสต์ (thai-post.net) เว็บไซต์มติชน (matichon.co.th) เว็บไซต์แนวหน้า (nae-wna.com) เว็บไซต์ไทยรัฐ (thairath.co.th) เว็บไซต์เดลินิวส์ (dailynews.co.th) เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (mgronline.com) และเว็บไซต์คมชัดลึก (komchadluek.net) รวมทั้งสิ้น 7 เว็บไซต์

1.4.2.3 ตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน เก็บข้อมูลจากเว็บไซต์เฟซบุ๊กขององค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ เฟซบุ๊กมูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ (facebook.com/SWINGTHAILANDth) และเฟซบุ๊กมูลนิธิ Empower Foundation (facebook.com/Empowerfoundation.cm)

1.4.2.4 ตัวบทของกลุ่ม Sex Workers เก็บข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ 1) ข้อมูลจากหนังสือ 2) ข้อมูลจากบทความออนไลน์ และ 3) วิดีโอจากช่องยูทูป (youtube.com)

1.4.3 เนื่องจากในงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ตัวบทนำเสนออย่างละเอียดผู้วิจัยจึงจำกัดการวิเคราะห์เฉพาะข้อมูลที่เป็นถ้อยคำหรือวจนภาษา (verbal language) ในสื่อสาธารณะภาษาไทยไม่วิเคราะห์วจนภาษา เช่น รูปภาพ รวมไปถึงสี และขนาดของตัวอักษร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบความสำคัญของกลวิธีทางภาษาและการแสดงท่าทีของสื่อสาธารณะที่กล่าวถึงวาทกรรมเกี่ยวกับ Sex Workers งานวิจัยนี้จะทำให้เห็นถึงการนำเสนอเนื้อหาของกลุ่มคนชายขอบทางสังคมอย่าง Sex Workers ในพื้นที่สื่อสาธารณะ

1.5.2 สร้างความตระหนักในการเลือกใช้ภาษาของคนไทยที่มีต่อกลุ่ม Sex Workers เพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจ Sex Workers

1.5.3 เป็นแนวทางในการให้มุมมองและคำอธิบายที่เป็นระบบกับสังคมสร้างข้อเสนอแนะเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นในประเด็นเกี่ยวกับ Sex Workers

1.5.4 เป็นแนวทางศึกษาภาษาศาสตร์ในประเด็นทางสังคม

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 Sex Workers หมายถึง ผู้ที่ประพฤติตนเพื่อตอบสนองความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่น โดยการรับจ้างกระทำชำเรากับผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งผู้ยอมรับการกระทำและผู้ว่าจ้างจะเป็นเพศเดียวกันหรือคนละเพศก็ตาม ใช้เป็นคำศัพท์เพื่อเรียกแทนคำว่า “โสเภณี” “ผู้ค้าประเวณี” “ผู้ให้บริการทางเพศ” และคำอื่น ๆ ที่สื่อความหมายถึงบุคคลในกลุ่มดังกล่าว

1.6.2 สื่อสาธารณะ หมายถึง สื่อที่เผยแพร่สู่สาธารณชนในวงกว้างบนพื้นที่สื่อออนไลน์และผู้คนในสังคมสามารถเข้าถึงได้ ข้อมูลมีการเปิดเผยโดยไม่จำกัดหรือเฉพาะเจาะจงไปยังกลุ่มคนใดคนหนึ่ง สื่อสาธารณะในงานวิจัยนี้ หมายถึง ตัวบทของรัฐ ตัวบทของสื่อมวลชน ตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องและพูดถึง Sex Workers และตัวบทของกลุ่มคนที่เป็น Sex Workers

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในภาษาไทยพบการใช้คำเรียกแทน Sex Workers อย่างหลากหลาย เช่น “โสเภณี” “กะหรี่” “พนักงานบริการ” “พนักงานบริการทางเพศ” “ผู้ค้าประเวณี” “ผู้ขายบริการทางเพศ” “ผู้ให้บริการทางเพศ” “ผู้ค้าบริการทางเพศ” และ “แรงงานทางเพศ” เป็นต้น ซึ่งแต่ละคำศัพท์มีโน้ตทัศน์ของคนในสังคมแฝงอยู่ในคำที่ใช้เรียก บางคำอาจมีความหมายใกล้เคียงกันและสามารถใช้ทดแทนกันได้หรือบางความหมายอาจมีนัยบางอย่างที่ลึกซึ้งลงไป ธาณี ชัยวัฒน์และคณะ (2560) สรุปไว้ว่า ผู้ค้าบริการทางเพศแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศที่ไม่สมัครใจและกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศโดยสมัครใจ ในงานวิจัยนี้เลือกใช้คำว่า “Sex Workers” เพื่อให้มีความหมายเป็นกลางในการพูดถึงบุคคลในกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวกับบริการทางด้านเพศ ตามนิยามที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) กำหนดใช้และสามารถแปลความหมายภาษาไทยได้ว่า “ผู้ค้าบริการทางเพศโดยสมัครใจ” ไม่รวมการค้ามนุษย์เพื่อการขูดรีดทางเพศ (human trafficking for sex exploitation) ที่เป็นกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศที่ไม่สมัครใจ

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวาทกรรมสาธารณะเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทย ผู้วิจัยจะทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎีรวมไปถึงศึกษาภาพรวมของการวิเคราะห์ในงานวิจัยที่ผ่านมา โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 6 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดวาทกรรมและวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

2.1.1 วาทกรรม (discourse)

2.1.2 วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

2.2 แนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที (Stance and Stance-taking)

2.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ Sex Workers

2.3.1 ความหมายของคำว่าโสเภณีและการค้าประเวณี

2.3.2 ประวัติและรูปแบบการค้าประเวณีในประเทศไทย

2.3.3 ปัจจัยที่ทำให้เข้าสู่กระบวนการค้าบริการและผลกระทบจากการค้าบริการ

2.3.4 ลักษณะความผิดการค้าประเวณีในประเทศไทย

2.3.5 แนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี

2.3.6 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ Sex Workers ในบริบทสังคมโลก

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาท่าทีและการแสดงท่าที

2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา Sex Workers

2.1 แนวคิดวาทกรรมและวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

2.1.1 วาทกรรม (Discourse)

“วาทกรรม” หรือในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Discourse” เป็นคำที่มีการนิยามศัพท์ไว้อย่างหลากหลายและใช้อย่างแพร่หลายในสาขาวิชาต่าง ๆ คำว่า “วาทกรรม” เป็นคำศัพท์ที่บัญญัติขึ้นจากสาขาสังคมศาสตร์ และมองว่าวาทกรรมเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ครอบคลุมมากกว่าเรื่องของการใช้ภาษา คำพูดหรือการตีความเท่านั้น (ชนกพร พัวพัฒนกุล, 2548, น.9)

นักวิชาการไทยมักอ้างถึงคำนิยามวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) โดยนิยามว่า วาทกรรม หมายถึง ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจหรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง (valorize) กลายสภาพเป็นสิ่งที่ผู้เขียนเรียกในการศึกษานี้ว่า “วาทกรรมหลัก” (dominant discourse) หรือ ฟูโกต์เรียกว่า “episteme” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554, น.19-20) ดังนั้นจึงถือได้ว่า วาทกรรมเป็นกระบวนการในการประกอบสร้างความหมายให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมผ่านการใช้ภาษา

นักภาษาศาสตร์พบว่าความสัมพันธ์ของวาทกรรมแบ่งได้ออกเป็น 2 มิติ ได้แก่ มิติเรื่องของภาษาและมิติเรื่องของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของเจมส์พอล จี (Gee, 1999 อ้างถึงในจันทิมา อังคพนิชกิจ, 2561, น.17) ได้แยกคำศัพท์เรียก “discourse” แบ่งออกเป็น 2 นัย คือ จะใช้ discourse ด้วยตัวอักษร ‘d’ ตัวพิมพ์เล็ก (little ‘d’ discourse) เมื่อต้องการจะกล่าวถึง discourse มิติการใช้ภาษาซึ่งตรงกับคำศัพท์ในภาษาไทยว่า “ข้อความ วจนะ ปริจเฉท สัมพันธสาร” ใช้ตัวอักษร ‘D’ ตัวพิมพ์ใหญ่ (Big ‘D’ Discourse) เมื่อต้องการจะเน้นการกล่าวถึงมิติทางสังคมและวิถีปฏิบัติทางสังคมที่สัมพันธ์กับการใช้ภาษา ซึ่งตรงกับคำศัพท์ในภาษาไทยว่า “วาทกรรม”

คำศัพท์เรียกแทน “discourse” ในภาษาไทยนั้นใช้อย่างหลากหลาย ได้แก่ ข้อความต่อเนื่อง ปริจเฉท วจนะ สัมพันธสาร ภาษาระดับข้อความ เพื่อเน้นไปในมิติของภาษาและใช้ “วาทกรรม” เพื่อเน้นไปที่มิติทางสังคม ซึ่งในช่วงต้นของการศึกษายังไม่มีการบัญญัติศัพท์ขึ้นอย่างชัดเจนทำให้แต่ละกลุ่มสถาบันการศึกษาได้คิดค้นคำศัพท์เพื่อใช้เรียกแทน “discourse” กันเองให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละสถาบัน (จันทิมา อังคพนิชกิจ, 2561, น.17-18) แต่ในงานวิจัยนี้จะเรียกว่า “วาทกรรม”

วาทกรรมกระแสหลักในสังคมเป็นเรื่องของอำนาจในสังคม วาทกรรมนั้นมักจะถูกสร้างขึ้นจากกลุ่มผู้มีอำนาจและอิทธิพล เช่น รัฐ สื่อมวลชน นักการเมือง ผลิตวาทกรรมให้เกิดขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมกลุ่มผู้มีอำนาจน้อยให้อยู่ภายใต้การชี้นำของวาทกรรมนั้น ซึ่งวาทกรรมกระแสหลักมีผลต่อการควบคุมความคิด ความเชื่อและพฤติกรรมของสังคมได้เป็นอย่างดีอย่างที่ฟูโกต์ได้กล่าวสรุปแนวคิดวาทกรรมไว้เพิ่มเติมว่า “วาทกรรมทำหน้าที่เก็บกดหรือปิดกั้นมิให้อัตลักษณ์และความหมายของบางอย่างเกิดขึ้นมา หรือไม่ก็ทำให้สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมอยู่แล้วนั้นเลือนหายไปพร้อมกัน” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554, น.20)

จากที่ได้กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า “วาทกรรม” เป็นการกระทำของบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการให้ความหมาย แสดงออกถึงบทบาทภาพตัวแทนและเอกลักษณ์ต่าง ๆ ที่มีแฝงความคิดในการสื่อและสร้างความหมายให้กับบุคคลหรือ

สรรพสิ่งนั้น ๆ การศึกษาวาทกรรมนอกจากจะเป็นการวิเคราะห์ภาษาที่อยู่ในรูปของตัวอักษร การพูด หรือการใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ของชีวิตประจำวันแล้วนั้น วาทกรรมยังสะท้อนให้เห็นเรื่องของ อำนาจ อุดมการณ์และการครอบงำที่เป็นบริบทแวดล้อมของข้อความเหล่านั้น วาทกรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสังคมมีอิทธิพลต่อการผลิตวาทกรรมผ่านภาษาทั้งสองจึงมีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกันและไม่สามารถแยกออกจากกันได้

สำหรับการวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) ฟูโกต์ (Foucault, 1977 อ้างถึงในไชยรัตน์ เจริญศิลป์โอฬาร, 2551, น.27-28) ได้กล่าวว่า เป็นการพยายามศึกษาสืบค้น กระบวนการ ขั้นตอนและลำดับเหตุการณ์ รายละเอียดที่สร้างอัตลักษณ์และความหมายแก่สิ่งต่าง ๆ รอบตัวที่อยู่ในสังคมเรียกว่าวาทกรรม และการปฏิบัติของวาทกรรมมีการต่อสู้ชิงความเป็นใหญ่ อย่างไร ด้วยวิธีการอะไรและเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับบุคคล สถาบัน สถานที่ ที่ส่งผลกระทบ ต่อการปิดกั้นวาทกรรมนั้นหรือการวิเคราะห์ วาทกรรมอยู่ที่การพิจารณาว่ากระบวนการที่กระทำ ต่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคมถูกทำให้เป็นเป้าหมายของวาทกรรม

โดยเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญที่จะใช้ในการศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมนั้นคือ การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) หรือ CDA ที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป และใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์มากในปัจจุบัน เพราะนอกจากจะทำให้เห็นถึงกลวิธีทางภาษา ยังสะท้อนเบื้องหลังของวาทกรรม อำนาจและอุดมการณ์ที่แฝงตัวอยู่ในวาทกรรม ซึ่งจะได้กล่าว ในหัวข้อต่อไป

2.1.2 วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นแนวทางการศึกษาวิเคราะห์ภาษาที่เป็นที่นิยม ของนักภาษาศาสตร์ในปัจจุบัน โดยอ้างอิงแนวคิดของนอร์แมน แฟร์คลาฟ (Fairclough, 1995, p.132-133) ได้อธิบายความหมายของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ไว้ว่า

“By 'critical' discourse analysis I mean discourse analysis which aims to systematically explore often opaque relationships of causality and determination between (a) discursive practices, events and texts, and (b) wider social and cultural structures, relations and processes; to investigate how such practices, events and texts arise out of and are ideologically shaped by relations of power and struggles over power; and to explore how the opacity of these relationships between discourse and society is itself a factor securing power and hegemony.

การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์เป็นการวิเคราะห์วาทกรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบระหว่างแนวทางปฏิบัติการของวาทกรรม เหตุการณ์ ตัวบท รวมไปถึงโครงสร้างของสังคมที่กว้างกว่าความสัมพันธ์และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบวิธีการปฏิบัติดังกล่าวของเหตุการณ์และตัวบทนั้นว่าเกิดขึ้นอย่างไร อาจเกิดจากการถูกหล่อหลอมด้วยความสัมพันธ์ทางอำนาจและต่อสู้เหนืออำนาจ หรือสำรวจความสัมพันธ์ที่ซ่อนไว้ระหว่างวาทกรรมกับสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งในการรักษาอำนาจและควมมีอิทธิพลนั้นไว้

เช่นเดียวกับฟาน ไดก์ (Van Dijk, 2001) นักภาษาศาสตร์ที่ได้นิยามความหมายวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ไว้ว่า

“Critical Discourse Analysis (CDA) is a type of discourse analytical research that primarily studies the way social power abuse, dominance, and inequalities are enacted, reproduces, and resisted by text and talk in the social and political context. With such dissident research, critical discourse analysts take explicit position, and thus want to understand, expose and ultimately resist social inequality”

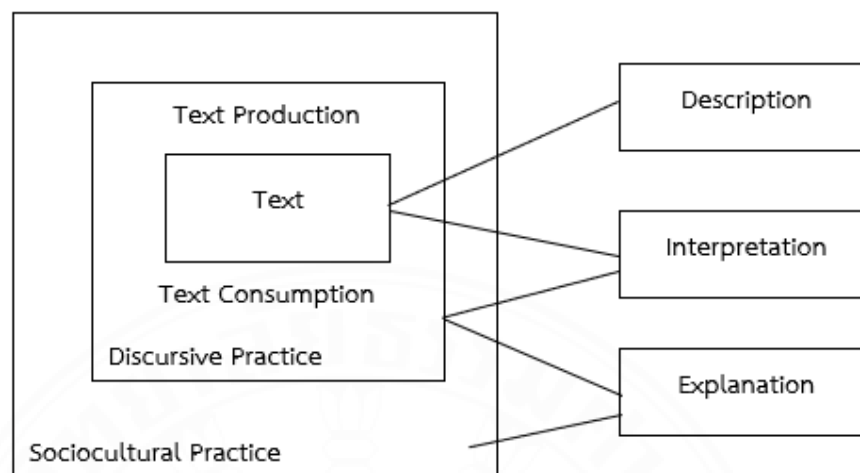
สรุปได้ว่า วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA) เป็นการวิเคราะห์วาทกรรมประเภทหนึ่งที่ศึกษาวิธีการใช้อำนาจในทางที่ผิด การครอบงำและความไม่เท่าเทียมในสังคมเป็นหลักผ่านตัวบทภาษาพูดและภาษาเขียนที่มีการการผลิตซ้ำ ต่อยุ่อำนาจในบริบททางสังคมและการเมืองด้วยเหตุนี้การวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์จึงมีจุดยืนที่ชัดเจน เน้นไปที่การทำความเข้าใจเปิดโปงและต่อต้านความไม่เท่าเทียมทางสังคมนั้น

นักภาษาศาสตร์ทั้งสองมีแนวคิดเช่นเดียวกันที่เชื่อมโยงแนวคิดมิติของภาษาศาสตร์และมิติของสังคมศาสตร์ผนวกไว้ด้วยกัน การใช้ภาษาจึงไม่สามารถแยกออกจากบริบทของสังคมได้ ภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจและอุดมการณ์ในสังคมและสังคมก็ถูกครอบงำความคิด ความเชื่อ ค่านิยมผ่านตัวภาษาอย่างไม่รู้ตัว แม้ทั้งสองคนจะมีความคิดตรงกันแต่มีมุมมองและแนวทางการวิเคราะห์ที่ต่างกัน

แฟร์คลาฟ (Fairclough, 1995) มีมุมมองว่าภาษาเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งของสังคม ภาษาสะท้อนวิถีปฏิบัติทางสังคมและสังคมเป็นตัวกำหนดการใช้ภาษา กรอบการวิเคราะห์ของแฟร์คลาฟจึงได้นำเอาทฤษฎีทั้งสองเชื่อมเข้าด้วยกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันหรือเข้าใจตัวบทโดยปราศจากบริบททางสังคมได้ แฟร์คลาฟ (Fairclough, 1995, p.57) ได้เสนอกรอบการวิเคราะห์วาทกรรมที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 3 มิติ ได้แก่ ตัวบท (Text) วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discursive Practice) วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Practice)

ภาพที่ 2.1

กรอบแนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของแฟร์คลาฟ

จาก Fairclough (1995, p.59)

ตัวบท (Text) คือ ภาษาพูดและภาษาเขียนที่ใช้ในการสื่อสาร ซึ่งในที่นี้อาจจะเป็นวจนภาษาหรืออวจนภาษา ตัวบทเป็นผลผลิตที่ได้จากการผลิตตัวบทของผู้ผลิตวาทกรรม การวิเคราะห์ตัวบทนั้นต้องพิจารณาในรูปของระบบภาษา ตั้งแต่ระดับเสียง ระดับคำ ระดับไวยากรณ์ ระดับความหมาย ฯลฯ

วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ (2553, น.12) เห็นว่าความหมายเป็นสิ่งที่จำเป็นในการตระหนักรู้ถึงรูปภาษาและความแตกต่างของความหมายก็ยิ่งโยงไปถึงความแตกต่างของรูปภาษาที่ปรากฏ ดังนั้นในการวิเคราะห์ตัวบทจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาโครงสร้างไวยากรณ์ทุกระดับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตัวบทนั้นชัดเจนยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ภาษาคือการวิเคราะห์ไวยากรณ์ระบบและหน้าที่ของฮอลล์ลีย์ (Halliday, 1978, 1985) ดังที่ได้กล่าวไป ส่วนการวิเคราะห์สหบทเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับตัวบทอื่น สิ่งนี้เองทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับบริบท จันทิมา อังคพนิชกิจ (2561, น.61) กล่าวไว้ว่า การวิเคราะห์ข้อความในมิติภาษาจะเน้นที่การวิเคราะห์ตัวบทเป็นสำคัญ ตัวบทที่เกิดขึ้นไม่สามารถปรากฏขึ้นมาเดี่ยว ๆ ได้ต้องมีตัวบทอื่นปรากฏร่วมด้วย ตัวบทจะอยู่ท่ามกลางข้อความต่าง ๆ และกิจกรรมทางสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กัน การวิเคราะห์ตัวบทจึงต้องวิเคราะห์กิจกรรมทางสังคมรวมไปถึงวิถีปฏิบัติทางสังคมและชุมชนปฏิบัติการ จะทำให้เข้าใจสิ่งที่แฝงหรือเบื้องหลังของข้อความต่าง ๆ ในสังคมได้

วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discursive Practice) การวิเคราะห์กระบวนการของปฏิบัติการทางวาทกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย กระบวนการผลิตและการกระจายตัวบท (Text Production) เป็นการพิจารณาว่าตัวบทก่อนที่จะถูกผลิตออกมาเกิดขึ้นอย่างไรหรือต้องผ่านเงื่อนไขอะไร การบริโภคและกระจายตัวบท (discourse distribution) เป็นการพิจารณาว่าตัวบทนั้นกระจายไปในสังคมอย่างไร และการรับตัวบท (Text Consumption) พิจารณาผู้รับและตีความเชื่อมโยงระหว่างตัวบทและปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม

วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Practice) คือ บริบทหรือสังคมและวัฒนธรรมที่อยู่แวดล้อมมีอิทธิพลและเป็นปัจจัยทำให้เกิดวาทกรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม อุดมการณ์ อัตลักษณ์ ความไม่เท่าเทียมที่แฝงอยู่ในโครงสร้างทางสังคม

ขั้นตอนของการวิเคราะห์วาทกรรมนั้นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ขั้นตอนการบรรยายความ (description) ขั้นตอนการตีความ (interpretation) และขั้นตอนการอธิบายความ (explanation)

1) ขั้นตอนการบรรยายความ (description) เป็นการวิเคราะห์หน่วยพื้นฐานที่เป็นองค์ประกอบทางภาษาหรือเป็นการวิเคราะห์ในทางภาษาศาสตร์ แฟร์เคลาฟกล่าวถึงแนวคิดการใช้ภาษาในการวิเคราะห์ ตัวบทว่าการวิเคราะห์ตัวบทตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ได้รับแนวคิดจากฮอลล์ลีย์ คือภาษาศาสตร์เชิงระบบหน้าที่ (Systemic Functional Linguistics) ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ภาษาเพื่อแสดงหน้าที่ในระดับต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับสังคม (เพ็ญภา คล้ายสิงโต, 2553, น.17)

2) ขั้นตอนการตีความ (interpretation) เป็นการวิเคราะห์ความหมายที่แฝงในตัวบทที่เป็นผลผลิตและกลไกของการสร้างความหมาย โดยเฉพาะความหมายที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอำนาจและความเชื่อผ่านตัวภาษา

3) ขั้นตอนการอธิบายความ (explanation) เป็นการอธิบายภาษาที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการทางวาทกรรมกับกระบวนการทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรืออุดมการณ์

กรอบมิติและขั้นตอนการวิเคราะห์วาทกรรมของแฟร์เคลาฟแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างแยกไม่ออก นอกจากนี้ Fairclough and Wodak (1997, p.271-280 อ้างถึงในชนกพร อังศุวิริยะ, 2557, น.15) ยังได้สรุปแนวคิดสำคัญของ Critical Discourse Analysis (CDA) ไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มุ่งศึกษาประเด็นปัญหาสังคม
2. ความสัมพันธ์ทางอำนาจเป็นสิ่งที่ไม่แสดงออกอย่างตรงไปตรงมา

3. วาทกรรมประกอบไปด้วยสังคมและวัฒนธรรม
4. วาทกรรมทำให้เห็นอุดมการณ์
5. วาทกรรมมีมิติทางด้านประวัติศาสตร์ร่วมด้วย
6. การเชื่อมโยงระหว่างบทและสังคมจะต้องผ่านสื่อกลาง
7. การวิเคราะห์วาทกรรมเป็นเรื่องของการตีความและอธิบายความ
8. วาทกรรมเป็นรูปแบบของการกระทำทางสังคม

ส่วนแนวทางการวิเคราะห์ของ Van Dijk (2001) ใช้แนวคิดการรับรู้โนทัศน์ทางสังคมหรือการรับรู้ทางสังคม (socio-cognitive approach) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ วาทกรรม (Discourse) สังคม (Social) และการรับรู้ (Cognition) การวิเคราะห์นอกจากจะวิเคราะห์ภาษากับสังคมแล้วนั้นยังต้องวิเคราะห์ไปถึงการรับรู้ของสังคมด้วย เพราะภาษามีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคนในสังคม

Van Dijk (2001) แบ่งการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับจุลภาค (micro level) เป็นการศึกษาภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ปฏิสัมพันธ์ทางภาษาและการสื่อสารในระดับมหภาค (macro level) ศึกษาในระดับสังคม อำนาจ การครอบงำ ความไม่เสมอภาคระหว่างสังคมในทางที่มิชอบ โดยแนวคิดนี้จะต้องวิเคราะห์ภาษาสัมพันธ์กับอำนาจที่ไม่ใช่เรื่องของไวยากรณ์แต่เป็นเรื่องของมโนทัศน์ทางสังคม การรับรู้ของบุคคลและสังคม โดยประเด็นหลักจึงเกี่ยวข้องกับเรื่องของอำนาจ เพ็ญภา คล้ายสิงโต (2553, น.17) กล่าวว่าอำนาจ โดยเฉพาะอำนาจทางสังคม (social power) มักจะโยงไปถึงเรื่องของการควบคุมกลุ่มที่มีอำนาจในสังคมนั้นต้องสามารถควบคุมความคิดการกระทำของคนส่วนมากในสังคมได้ ความหลากหลายของอำนาจขึ้นอยู่กับ การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่แต่ละบุคคลพึงมี เช่น ความรู้ รวย การศึกษา การเข้าถึงแหล่งข้อมูล เป็นต้น การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์จึงเป็นการศึกษาวาทกรรมที่ถือว่าเป็นแหล่งอำนาจทางสังคมที่ควบคุมคนในสังคมได้

แนวคิดของ Van Dijk (2001) สามารถสรุปได้ว่าวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์จะศึกษาโดยเน้นไปที่เรื่องของการเชื่อมโยงการรับรู้ของสมาชิกในสังคมซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับสังคม การใช้ภาษาสามารถส่งผลไปสู่ความคิดของผู้อื่นและมีอำนาจต่อความคิดของผู้อื่นได้

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้กรอบวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ของแฟร์คลาฟ เพราะเป็นกรอบที่แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและด้วยงานวิจัยนี้เลือกศึกษาตัวบทจากสื่อสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรม Sex Workers เน้นการหาคำตอบจากกลวิธีทางภาษาที่แสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นผ่านภาษา จึงเลือกใช้แนวคิดของแฟร์คลาฟเป็นเครื่องมือสำคัญและเชื่อมโยงจากตัวบทไปสู่การวิเคราะห์วิถิปฏิบัติทางวาทกรรมนำไปสู่

การตีความและอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความเชื่อของคนในสังคมอย่างเป็นระบบ

2.2 แนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที (Stance and Stance-taking)

แนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที หรือในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Stance and Stance-taking เป็นแนวคิดที่ศึกษาโดย John W. Du Bois (2007) โดยได้ให้นิยามของ “Stance” ไว้ว่า

“Stance is public act by a social actor, achieved dialogically through overt communicative means, of simultaneously evaluating objects, positioning subjects (self and others), and aligning with other subjects, with respect to any salient dimension of the sociocultural field.”

Stance ในความหมายของ Du Bois (2007) สรุปได้ว่า ท่าทีหรือจุดยืนคือมุมมองทางความคิดความรู้สึกที่ผู้พูดแสดงออกในขณะที่ยสื่อสารประเด็นใดประเด็นหนึ่งทางสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดการแสดงท่าทีของผู้พูดผ่านวิธีการสื่อสาร การประเมิน การตั้งจุดยืนและการหาแนวร่วมเพื่อให้สอดคล้องกับบุคคลอื่น

Scott F. Kiesling (2022) ได้ให้ความหมายของคำว่า “Stance” หรือ “ท่าที” ว่าหมายถึง ความคิดเห็น ทศนคติ อารมณ์ความรู้สึกหรือการประเมินของผู้พูดต่อหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง ส่วน “Stance-taking” หรือ “การแสดงท่าที” จะเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ผู้พูดใช้ในการถ่ายทอดและแสดงท่าทีของตนผ่านกลไกทางภาษา ทั้งสองเป็นแนวคิดที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ช่วยในการอธิบายรูปแบบของภาษาและแรงจูงใจในการเลือกใช้คำศัพท์ในการแสดงท่าที

การแสดงท่าที หรือ Stance-taking จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการเชิงพลวัตที่เกิดขึ้นในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ผู้พูดใช้ในการสื่อสาร ประเมินหัวข้อเรื่อง วางตำแหน่งของตัวเองให้สัมพันธ์กับปฏิสัมพันธ์ของการสื่อสารที่ดำเนินอยู่ เมื่อผู้พูดบรรยายถึงบางสิ่งในลักษณะที่เป็นการแสดงทัศนคติหรือมุมมองความสัมพันธ์กับเรื่องนั้นผู้พูดจะมีจุดยืนหรือมุมมองของตัวเอง การแสดงท่าทีจึงถือเป็นการกระทำทางสังคมที่ถ่ายทอดจุดยืนของผู้พูดเกี่ยวกับเรื่องหนึ่ง ๆ ให้กับผู้ฟัง ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการกระทำทางภาษาและสังคม

การศึกษาท่าทีและการแสดงท่าทีมีความสำคัญในการศึกษาภาษาศาสตร์ เป็นการศึกษาเพื่อให้เห็นมุมมอง ทศนคติหรือจุดยืนของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง Du Bois (2007, p.139) ได้กล่าวในบทนำของบทความ The Stance triangle ไว้ว่า

“One of the most important things we do with words is take stance.

Stance has the power to assign value to objects of interest to position

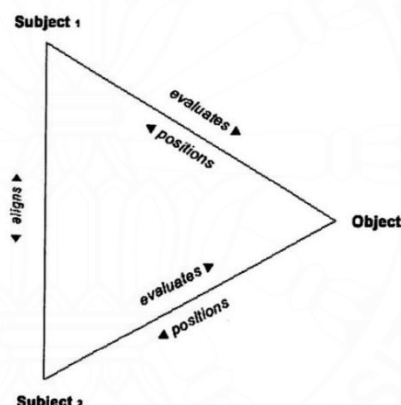
social actors with respect to those objects, to calibrate alignment between stancetakers, and to invoke presupposed system of sociocultural value.”

สิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพูดคือการแสดงท่าที เพราะการแสดงท่าทีมีอำนาจในการกำหนดคุณค่าของบางสิ่งให้เกิดความน่าสนใจ เป็นหนึ่งในหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของภาษาและการสื่อสาร การบ่งชี้มุมมองมีอำนาจในการกำหนดคุณค่าให้กับวัตถุ วางตำแหน่งผู้มีบทบาททางสังคม รวมไปถึงการหาแนวร่วมระหว่างบุคคลและก่อให้เกิดบรรทัดฐานทางสังคมวัฒนธรรม

Du Bois (2007, p.163) เสนอกรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่เรียกว่า “สามเหลี่ยมท่าที” หรือ “The Stance Triangle” เพื่อใช้ในการศึกษาการแสดงท่าที (Stance-taking) ในบริบทปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.2

สามเหลี่ยมท่าที (The Stance Triangle) ของ Du Bois

จาก Du Bois (2007, p.163)

จากกรอบแนวคิดข้างต้น ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ บุคคลที่ 1 (Subject 1) บุคคลที่ 2 (Subject 2) และประเด็นที่ถูกพูดถึง (Object) และองค์ประกอบย่อยอีก 3 ส่วน ได้แก่ การประเมิน (Evaluation) การตั้งจุดยืน (Positions) และการหาแนวร่วม (Alignment) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการกำหนดการแสดงท่าที การวิเคราะห์สามเหลี่ยมนี้จะเปิดเผยให้เห็นถึงหลักการและกระบวนการที่อยู่เบื้องหลังที่มีความเกี่ยวข้องกับการแสดงท่าทีและการสื่อสารความหมายในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

โดยบุคคลที่ 1 (Subject 1) ในฐานะผู้พูดจะทำหน้าที่ประเมิน (Evaluation) ต่อประเด็นหรือเป้าหมายของเรื่อง (Object) และกำหนดตำแหน่ง/ตั้งจุดยืน (Positions) ของตน

ไปยังบุคคลที่ 2 (Subject 2) ผ่านการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ทั้งนี้จะแสดงแนวร่วม (Alignment) ระหว่างกันว่าจะเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกันหรือว่าเป็นทิศทางตรงกันข้ามกัน

Du Bois (2007) ยังได้นำเสนอองค์ประกอบในการตีความท่าที ซึ่งประกอบไปด้วย การตั้งคำถามที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) Who is the stancetaker? ใครคือผู้แสดงท่าทีในการบ่งชี้มุมมอง 2) What is the object of stance? เรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับประเด็นอะไร และ 3) What stance is the stancetaker responding to? การแสดงออกของผู้แสดงท่าทีเป็นอย่างไร ทั้ง 3 คำถาม เป็นองค์ประกอบ 3 ส่วนที่อยู่นอกเหนือไปจากการวิเคราะห์ภาษาในโครงสร้างประโยค นำมาใช้ ในการตีความเพื่อที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการตีความของแนวคิดนี้ได้ชัดเจนมากขึ้น

1) Who is the stancetaker?

ส่วนนี้อธิบายไว้ว่า ผู้แสดงท่าที หมายถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีส่วนร่วมในการแสดงทัศนคติ ความเชื่อ การประเมินหรือมุมมองผ่านภาษาและการโต้ตอบการสนทนา ผู้แสดงท่าทีเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการวิเคราะห์เพราะเป็นส่วนสำคัญในการทำความเข้าใจว่าท่าทีนั้นถูกสร้างขึ้นและสื่อสารในวาทกรรมอย่างไร ช่วยในการระบุแหล่งที่มา ทำความเข้าใจแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังและการตีความความหมายของจุดยืนที่แสดงออก ซึ่งตัวตนของผู้แสดงท่าทีอาจจะมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบริบทและลักษณะของการปฏิสัมพันธ์

2) What is the object of stance?

เรื่องที่เป็นหัวข้อในการแสดงท่าทีนั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับเป็นบุคคล กลุ่มความคิด เหตุการณ์ การกระทำหรือนโยบายที่ได้รับการประเมินโดยผู้แสดงท่าที เรื่องที่พูดถึงนั้นจึงมีบทบาทสำคัญในการตั้งจุดยืนของผู้แสดงท่าทีให้สัมพันธ์กับเรื่อง ส่งผลต่อวิธีการที่ผู้แสดงท่าทีได้จัดตำแหน่งของตัวเองให้สอดคล้องกับความเห็นในเรื่องนั้น การทำความเข้าใจเรื่องที่พูดนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญในการวิเคราะห์จุดยืนมุมมอง ทัศนะ อารมณ์และเป้าหมายของผู้แสดงท่าที

3) What stance is the stancetaker responding to?

ในการวิเคราะห์ท่าทีที่สำคัญคือต้องพิจารณาการแสดงออกที่ผู้แสดงท่าที มุมมองตอบสนองการตอบสนองนั้นมักจะถูกกำหนดโดยผู้แสดงท่าทีคนก่อนหน้าที่แสดงการมีปฏิสัมพันธ์กับท่าทีที่เกิดขึ้น การทำความเข้าใจการโต้ตอบจะช่วยให้เข้าใจการตีความได้ชัดเจนมากขึ้นว่าทำไมจึงแสดงออกอย่างนั้น อะไรเป็นแรงจูงใจ การวิเคราะห์นี้ทำให้เห็นถึงมิติเชิงสัมพันธ์การปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันและลำดับของการโต้ตอบ ทำให้ทราบความหมายของการแสดงท่าที

ทฤษฎีของ Du Bois (2007) ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์วาทกรรม ช่วยให้มีความเข้าใจในการวิเคราะห์ที่เป็นระบบ โดยลำดับของการวิเคราะห์จะเกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) กำหนดเป้าหมายหรือเรื่องของการแสดงท่าที (Stance Object)

2) ระบุผู้แสดงท่าที (Stance-takers) ว่าเป็นใคร มีประเมินและตั้งจุดยืนต่อเป้าหมายหรือเรื่องนั้นอย่างไร

3) วิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ที่ทำให้เห็นถึงวิธีการสร้างและตีความการแสดงท่าทีในบริบท เช่น การใช้สรรพนาม การอ้างถึง การบ่งชี้บุคคล การใช้กริยา การใช้ทัศนภาวะ (modality) การใช้สหบท (intertextuality) ฯลฯ เพื่อช่วยให้เข้าใจว่าแต่ละบุคคลมีการสื่อสารและตีความการแสดงท่าทีนั้นอย่างไรในวาทกรรม

นอกจากนี้การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ยังสามารถนำมาจัดประเภทของท่าทีตามกลวิธีทางภาษาที่พบได้ ดังนี้

ท่าทีเชิงความรู้ (Epistemic stance) เป็นการแสดงท่าทีที่เกี่ยวข้องกับความรู้หรือความเชื่อของผู้พูดหรือผู้ผลิตตัวบทในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง พิจารณาจากการใช้คำศัพท์ที่สื่อกระบวนการทางปริชาน (Cognitive processes) เช่น คิดว่า เชื่อว่า เข้าใจ รู้ แสดงความคิดเห็นความเชื่อของผู้ผลิตตัวบท คำศัพท์สื่อกระบวนการทางการรับรู้ (Perceptual processes) เป็นคำที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกและประสาทสัมผัส เช่น เห็น ได้ยิน รู้สึก รวมถึงการใช้สหบท (intertextuality) ที่แสดงแนวร่วมและว่าผู้พูดมีชุดความรู้หรือความเชื่อแบบใด

ท่าทีเชิงประเมิน (Evaluative stance) เป็นการแสดงท่าทีที่เกี่ยวข้องกับตัดสินประเมินค่าในเรื่องที่เกี่ยวกับหัวข้อหรือแนวคิด พิจารณาจากการใช้คำกริยาแสดงการรับรู้เพื่อประเมินค่า คำแสดงทัศนภาวะ (modality) ซึ่งใช้แสดงทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อเหตุการณ์หรือสิ่งที่กำลังกล่าวถึง เช่น คำว่า อาจจะ บางที น่าจะ คงจะ หรือการใช้คำศัพท์แสดงความต้องการของผู้พูดที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ท่าทีเชิงอารมณ์ (Affective/Attitude stance) เป็นการแสดงท่าทีที่เกี่ยวข้องกับการแสดงอารมณ์และทัศนคติ พิจารณาจากการใช้คำศัพท์ที่สื่ออารมณ์ความรู้สึก (Affective processes)

4) ศึกษาการจัดแนวร่วม (alignment) ว่ามีท่าทีสนับสนุนสอดคล้องหรือต่อต้านกับกลุ่ม/หน่วยงานใดในสังคม

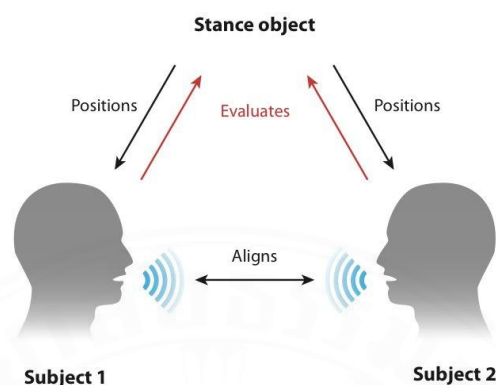
5) ตีความเชื่อมโยงกับบริบททางด้านสังคมวัฒนธรรม

การวิเคราะห์การแสดงท่าทีตามกรอบแนวคิดของ Du Bois (2007) เป็นที่นิยมและนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ รวมถึงบริบทเชิงปฏิสัมพันธ์ (Dialogic Context) ที่ไม่ซับซ้อนของการโต้ตอบระหว่างผู้พูดทั้งสองฝ่ายที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การสื่อสารหนึ่ง ๆ

ในขณะเดียวกัน Kiesling (2022, p.418) ก็ได้เสนอกรอบการวิเคราะห์ Stance-taking โดยกรอบการวิเคราะห์นี้สร้างขึ้นโดยขยายจากกรอบแนวคิด The Stance Triangle ของ Du Bois (2007, p.163) ดังนี้

ภาพที่ 2.3

สามเหลี่ยมท่าที (The Stance Triangle) ของ Kiesling

จาก Kiesling (2022, p.418) ปรับจาก Du Bois (2007)

โดยกรอบการวิเคราะห์ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

การประเมิน (Affect/Evaluation): องค์ประกอบนี้มุ่งเน้นไปที่การประเมินหรือการตัดสินของ ผู้แสดงท่าทีในหัวข้อหรือสถานการณ์เฉพาะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็น ทัศนคติ ความเชื่อหรืออารมณ์ต่อเนื้อหาที่กำลังอภิปราย การประเมินสามารถถ่ายทอดรูปแบบที่มุ่งมองของผู้พูดในประเด็นที่กำหนด

การตั้งจุดยืน (Positions): หมายถึง การวางตำแหน่งของตนต่อประเด็นที่กำลังพูด

การหาแนวร่วม (Aligns): การมีส่วนร่วมระหว่างบุคคล สะท้อนถึงการถ่ายทอดทางอารมณ์หรือความรู้ความเข้าใจของผู้พูดในหัวข้อที่กำลังอภิปราย ในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านภาษา ถ่ายทอดทัศนะของตัวเองเพื่อหาแนวร่วมหรือเครือข่ายที่มีทัศนะเช่นเดียวกันให้เข้ากับกลุ่มหรืออุดมการณ์นั้น

อย่างไรก็ตาม กรอบการวิเคราะห์ของ Kiesling (2022) ได้ปรับเปลี่ยนจากกรอบแนวคิด The Stance Triangle ของ Du Bois (2007) โดยเปลี่ยนจาก “การตั้งจุดยืน” (Positions) ปรับคำอธิบายและเพิ่มมิติด้าน “การลงทุนทางวาทกรรม” หรือที่เรียกว่า “Discursive Investment” มาแทน ซึ่งการลงทุนทางวาทกรรม หมายถึง ระดับความมุ่งมั่นและความตั้งใจของผู้พูดในการยึดถือทำทีนั้น ๆ สะท้อนผ่านทางเลือกทางภาษา ไม่ว่าจะเป็นคำศัพท์ โครงสร้างประโยค หรือกลวิธีทางวาทกรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการใช้ทรัพยากรภาษาเพื่อยืนยันความเชื่อถือในท่าทีที่ตนต้องการ แสดงออกมาในการสื่อสารเพื่อแสดงระดับความแน่วแน่หรือความตั้งใจ

จากการขยายกรอบการวิเคราะห์การแสดงท่าที (Stance-taking) ดังกล่าวนั้น เป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านภาษาและส่งต่อการสร้างความหมายทางสังคม (Social Meaning) และกระบวนการสร้างความหมายร่วม (Meaning-making) ในสังคมให้แก่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยผนวกเอาบริบททางด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์นำมาวิเคราะห์ร่วมด้วย เนื่องจากเป็นกรอบการทำงานที่จำเป็นสำหรับการทำความเข้าใจความหมาย ความตั้งใจ พลวัตทางสังคมและอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่เป็นตัวกำหนดวิธีแสดงและตีความ การแสดงท่าทีในการสื่อสาร ดังนั้นกรอบการวิเคราะห์ของ Kiesling (2022) จึงเหมาะกับการศึกษา การปฏิสัมพันธ์โต้ตอบในเชิงซับซ้อน รวมไปถึงที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริบททางสังคมวัฒนธรรม

แนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที (Stance and Stance-taking) จึงเป็นแนวคิดที่มี อิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยการกำหนดการรับรู้ กำหนดตำแหน่งและสร้างกรอบการทำงานร่วมกันสำหรับการตีความ ช่วยอธิบายความสัมพันธ์ ที่ซับซ้อนระหว่างภาษา อัตลักษณ์และแนวปฏิบัติทางสังคม โดยนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิธีการ ที่กลวิธีทางภาษาได้สะท้อนและสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มบุคคลเหล่านั้นผ่านทางสังคม อีกทั้ง ยังเกี่ยวข้องกับการกำหนดคุณค่าให้กับประเด็นทางสังคม ความคิดหรือบุคคล รวมถึงการหาแนวร่วม ของตนภายในพื้นที่ทางสังคมอีกด้วย แนวคิดนี้จึงมีส่วนสนับสนุนระบบคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรม นำไปสู่การพัฒนาทักษะการสื่อสารปฏิสัมพันธ์และส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจในการสื่อสาร ความหมายในบริบททางสังคมที่มีความหลากหลาย

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิด ของทั้ง Du Bois (2007) และ Kiesling (2022) มาประยุกต์ใช้ ร่วมกัน นำมาวิเคราะห์การแสดงท่าทีของแต่ละสถาบัน ทั้งหน่วยงานรัฐ สื่อมวลชน องค์กรพัฒนา เอกชนรวมถึง Sex Workers เอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงอำนาจ อุดมการณ์และลำดับชั้นทางสังคม ที่มีอิทธิพลต่อการสร้างและตีความวาทกรรม แนวคิดนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเปิดเผย ความหมายที่ซ่อนอยู่ อคติทางสังคมและพลวัตของอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันที่แฝงอยู่ ผ่านการใช้ภาษา สะท้อนจุดยืน มุมมอง วิธีการและจุดประสงค์ของแต่ละหน่วยงานในประเด็นทางสังคมเกี่ยวกับ Sex Workers ที่กำลังเป็นข้อถกเถียงอยู่ในสังคมปัจจุบันให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ Sex Workers

2.3.1 ความหมายของคำว่าโสเภณีและการค้าประเวณี

คำว่า “โสเภณี” จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แปลว่า งาม หรือ หญิงงาม โดยคำว่า “โสเภณี” ย่อมาจากคำว่า “นครโสเภณี” หรือ “นครโสภิณี” มีที่มาจากสมัยอดีต มีการยกย่องหญิงที่ค้าประเวณีว่าเป็นหญิงที่ประดับประดาเมืองให้สวยงามมีชีวิตชีวา ในขณะที่เมื่อพูด

ถึงคำว่า “โสเภณี” ในปัจจุบันคนโดยทั่วไปมักจะหมายถึง หญิงที่ค้าประเวณี รับจ้างสำเร็จความใคร่ของผู้อื่น

“โสเภณี” หมายถึง ผู้ที่ยอมรับการกระทำอื่นใดเพื่อการสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่นเป็นการสำส่อนโดยได้รับค่าตอบแทน ในปัจจุบันมีผู้ขายบริการทางเพศทั้งหญิงและชาย (อัญชลี พินิจรักษัธรรม, 2544)

ส่วนคำว่า “การค้าประเวณี” จะหมายถึงการสนองความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่นโดยการยินยอมให้กระทำชำเรา ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดโดยไม่จำกัดเพศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค่าจ้างหรือประโยชน์อื่นใดของผู้กระทำ (สุตารัตน์ กาญจนะโกมล, 2558)

“การค้าประเวณี” หมายถึง การค้าเรือนร่างและค้าชีวิตมนุษย์ ซึ่งมีทั้งเด็กหรือผู้หญิง โดยมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป็นธุระจัดหา ชื่อ ขายจำหน่ายโดยใช้อุบายล่อลวงขู่เชิญ ประทุษร้าย ใช้อำนาจหรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะกระทำภายในหรือนอกราชอาณาจักรและการกระทำได้กล่าวทำให้เด็กหรือหญิงนั้นตกอยู่ในภาวะจำยอมกระทำการหรือยอมรับการกระทำใด ๆ อันมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น การค้าบริการทางเพศ การข่มขู่บังคับจิตใจ การใช้แรงงานโดยทารุณ (อัครเดช มณีภาค, 2556)

“การค้าประเวณี” คือ การขายบริการทุกเพศในศาสนาและวัฒนธรรมส่วนมากถือว่าเป็นบาป โดยจะถูกดูหมิ่นและไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ผู้ที่ขายบริการทางเพศดังกล่าวถูกเรียกว่า “โสเภณี” หรืออาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป ชื่อเรียกสำหรับผู้ขายบริการทางเพศหญิงมีตั้งแต่ กะหรี คุณตัว หรือสาวไซค์ไลน์และสำหรับชายมีเรียกกันว่า แท็กซี่บอย ขายนํ้า ถ้าเป็นชายที่ขายตัวให้กับชาวต่างชาติตามชายหาดจะเรียกว่า Beach Boy และบุคคลที่จัดการควบคุมและติดต่อประสานงาน ถ้าเป็นผู้ชายเรียกว่า แมงดา และถ้าเป็นผู้หญิงเรียกว่า มาม่าซังหรือแม่เล้า (พรชนก บุญโพธิ์แก้ว, 2558)

“การค้าประเวณี” ตามความหมายของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มาตรา 4 หมายถึง การยอมรับการกระทำชำเราหรือการยอมรับการกระทำอื่นใด เพื่อสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่น อันเป็นการสำส่อนเพื่อสินจ้างหรือประโยชน์ใด ทั้งนี้ไม่ว่าผู้ยอมรับการกระทำและผู้กระทำจะเป็นบุคคลเพศเดียวกันหรือคนละเพศ (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มาตรา 4)

UNAIDS, World Health Organization (2011) ได้นิยามว่าผู้ประกอบการการค้าประเวณี คือ สตรี บุรุษหรือผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศและมีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ประกอบกิจการด้านการค้าบริการทางเพศเพื่อแลกกับสินจ้างหรือเงินตราอย่างเป็นกิจวัตรและ/หรืออย่างเป็นการชั่วคราวและอย่างเป็นทางการ

จากการนิยามความหมายของคำว่า “โสเภณี” และ “การค้าประเวณี” สามารถสรุปความหมายได้ว่า “โสเภณี” หมายถึง ผู้ที่ประพฤติตนเพื่อตอบสนองความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่นโดยการรับจ้างกระทำชำเรากับผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งเรียกการกระทำในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับการให้บริการทางเพศนี้ว่า “การค้าประเวณี”

สมาคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2558) ได้กล่าวว่า การค้าประเวณีถือว่าเป็นปัญหาสังคมนำมาสู่ปัญหาการค้ำมนุษย์อันเนื่องจากเป็นอาชีพที่มีลักษณะเป็นการดำเนินการธุรกิจที่เกี่ยวพันกับการใช้ร่างกายในการประกอบอาชีพ นำมาสู่การจัดหาหรือการบังคับค้าประเวณีซึ่งถูกจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการค้ำมนุษย์ซึ่งเป็นปัญหาที่องค์การสหประชาชาติว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรม (United Nations on Drugs and crime: UNODC) ประกาศว่าการค้ำมนุษย์เป็นปัญหาระดับโลกและยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจการเมืองและสังคมของไทยในวงกว้าง

2.3.2 ประวัติและรูปแบบการค้าประเวณีในประเทศไทย

ประวัติการค้าประเวณีในประเทศไทย

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมพบว่า การค้าประเวณีในประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเชื่อว่าได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินเดียและประเทศจีน ซึ่งในสมัยอยุธยานั้นไม่ถือว่าการค้าประเวณีเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายปรากฏหลักฐานการค้าประเวณีในสมัยพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199 - พ.ศ. 2231) แบ่งออกเป็นการค้าประเวณีในรูปแบบทาส ผู้เป็นทาสนอกจากจะมีหน้าที่รับใช้นายแล้ว ยังต้องทำหน้าที่ร่วมหลับนอนกับผู้เป็นนาย จะได้รับสิ่งของหรือการเลื่อนฐานะเป็นสิ่งตอบแทน นอกจากนี้ยังพบการค้าประเวณีในรูปแบบสำนักโสเภณี จะอยู่บริเวณท่าเรือที่เป็นแหล่งแวะเวียนเข้าออกจำนวนมากของชาวต่างชาติและบริเวณชุมชนจีน เพราะชาวจีนที่เข้ามาในอยุธยาสมัยนั้นเข้ามาเพื่อขายแรงงานและไม่นำภรรยาไปด้วย

หลังจากที่ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาเบาว์ริงและการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2398 - พ.ศ. 2475) รูปแบบเศรษฐกิจของไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การผลิตทางการเกษตรเพื่อส่งออกต่างประเทศ ส่งผลให้เกิดความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้นทั้งไทยและต่างชาติทำให้เกิดการซื้อขายหญิงโสเภณีเพิ่มมากขึ้นและทำให้การซื้อขายโสเภณีขยายตัวไปยังเมืองที่มีแรงงานเข้ามาประกอบอาชีพ นอกจากนี้เมื่อมีการประกาศเลิกทาสและนโยบายพัฒนาประเทศของรัชกาลที่ 5 สร้างระบบขนส่งคมนาคมทำให้มีการหลอกผู้หญิงเพื่อเข้ามาเป็นโสเภณีมากขึ้นอยู่ภายใต้เจ้าสำนักโสเภณี ภายหลังจากนั้นได้ออกกฎหมายเรียกเก็บภาษีจากเจ้าสำนักทำให้เกิดการขยายโรงโสเภณีมากขึ้นและได้มีการออกพระราชบัญญัติภาษีบำรุงถนนในรัชกาลที่ 5 เพื่อให้สามารถเรียกเก็บภาษีโดยเจ้าภาษีนายอากร ต่อมาได้มีการยกเลิกกฎหมายดังกล่าวและตราพระราชบัญญัติป้องกันสัจจรโรค ร.ศ. 127 ขึ้น กำหนดให้มีการจดทะเบียนสำนักโสเภณี

และต้องปกปิดคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล รวมทั้งให้มีการตรวจร่างกายหญิงเพื่อป้องกันโรค โดยให้รัฐเป็นผู้ควบคุมกิจการโสเภณี

ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475 - พ.ศ. 2503) โสเภณียังถือว่าเป็นระบบที่ผูกขาดโดยรัฐและเกิดกระแสการยกเลิกกฎหมายให้ชายมีภรรยาได้หลายคน มีการยกย่องสตรีให้เหมือนในประเทศทางตะวันตก เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาโสเภณีแต่ไม่เป็นผล กลับมีส่วนทำให้เกิดโสเภณีจำนวนมากขึ้นเนื่องจากค่านิยมของชายในเรื่องเพศยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้สถานที่ในการค้าประเวณียังขยายตัวออกไปหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น ไม่ได้จำกัดแค่สำนักโสเภณีเท่านั้น ในขณะนั้นเองรัฐได้ตอบสนองนโยบายการยกเลิกระบบโสเภณีของสหประชาชาติ ในการปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก มีการยกเลิกการจดทะเบียนต่อทะเบียนโสเภณีรวมถึงพระราชบัญญัติป้องกันสัจจรโรคและได้ออกพระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 กำหนดให้มีความผิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าประเวณี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้โสเภณีในประเทศไทยผิดกฎหมาย

อัศรพล บุญโยปัทม์ (2561) กล่าวสรุปประวัติการค้าประเวณีในประเทศไทยไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยทำให้เกิดการขยายตัวของโสเภณีมากยิ่งขึ้น ทำให้รัฐเกิดกระบวนการจัดการแก้ปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านการตรากฎหมายพระราชบัญญัติเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการเอื้อประโยชน์ต่อทั้ง 2 ฝ่าย แต่เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวขัดกับความต้องการของประเทศตะวันตกที่ต้องการให้มีการปราบปรามการค้าประเวณี จึงทำให้โสเภณีเป็นสิ่งผิดกฎหมายตั้งแต่นั้นมา

รูปแบบการค้าประเวณีประเทศไทย

การค้าประเวณีมีหลายรูปแบบซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยแวดล้อมของสังคม รูปแบบการค้าประเวณีในประเทศไทยสามารถจำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ

- 1) การค้าประเวณีโดยตรง คือ ผู้ค้าบริการทางเพศโฆษณาเพื่อขายบริการโดยตรงต่อลูกค้าในสถานที่สาธารณะ หรือสถานบริการต่าง ๆ โดยอาจจะผ่านบุคคลที่สามที่คอยจัดสรรคนเข้าสู่อาชีพค้าบริการ
- 2) การค้าประเวณีแบบแฝง คือ ผู้ค้าประเวณีประกอบอาชีพอื่นบังหน้า แต่มีการแฝงการขายบริการทางเพศไปด้วย เช่น ในสถานบริการอาบ อบ นวด ร้านตัดผม ร้านเสริมสวย และโรงแรมบางแห่งมีการจัดหาหญิงเพื่อการค้าประเวณีไว้บริการแขกผู้ใช้บริการหรือมีการติดต่อเพื่อจุดประสงค์การค้าบริการทางเพศผ่านช่องทางการโฆษณาต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ สื่อโซเชียลมีเดีย

จากรูปแบบการค้าบริการสามารถจำแนกสถานที่หรือแหล่งค้าประเวณีในประเทศไทยแบ่งออกได้เป็น 7 แหล่งตามที่ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ (2549) สรุปไว้ดังนี้

1) ช่างปิด เป็นธุรกิจการค้าประเภทที่มีอยู่ทั่วประเทศและมีราคาถูก ผู้ใช้บริการส่วนมากจะเป็นผู้คนที่ต้องถิ่นหรือผู้ใช้แรงงานชนชั้นล่างทั้งที่เป็นคนไทยและชาวต่างด้าว ลักษณะของช่างปิดจะถูกอำพรางสถานที่จากการตรวจตราของเจ้าหน้าที่

2) ช่างเปิด เป็นธุรกิจประเภทนี้จะอยู่ในรูปแบบของสถานที่ที่เป็นบ้านหรือโรงแรมโดยมีการจัดห้องไว้รับรองผู้ให้บริการไว้ในสถานที่เดียวกันนี้ด้วย

3) บ้านโทรศัพท์ เป็นธุรกิจการค้าประเภทคล้ายช่างเปิดแต่จะแตกต่างตรงที่มีการเสนอขายบริการผ่านทางโทรศัพท์แต่ก็มีการจัดสถานที่ไว้ให้ผู้ค้าบริการพักผ่อนหลับนอน และมีการจัดห้องไว้เพื่อการร่วมประเวณีเช่นเดียวกับช่างเปิด โดยมีเจ้าของบ้านหรือเจ้าของช่างเป็นผู้กำหนดกฎ ซึ่งกฎของบ้านจะมีความเป็นอิสระมากกว่าช่างเปิด

4) สถานอาบอบนวด เป็นแหล่งค้าประเวณีที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยลักษณะการให้บริการของหญิงบริการในสถานอาบอบนวด สามารถแบ่งออกไปเป็น หญิงบริการที่อยู่ในตู้กระจกและหญิงบริการที่อยู่นอกตู้กระจกหรือ Sideline (พงษ์ธร สำราญ, 2549)

4.1) หญิงบริการที่อยู่ในตู้กระจกนั้นส่วนใหญ่จะมีรูปร่างหน้าตาและอายุไม่โดดเด่นถูกใจชายมากนัก แต่ค่าใช้บริการอยู่ในอัตราที่ไม่แพงและมีราคาที่หลากหลาย กล่าวคือราคาค่าบริการกำหนดตามลักษณะของหมายเลขหรือตัวอักษร เช่น หมายเลขทอง หรือตัวอักษร S หรือ M เป็นต้น หญิงบริการประเภทนี้จะใส่เสื้อผ้าน้อยชิ้นเน้นการเปิดเผยเนื้อตัวเพื่อเชิญชวนหรือดึงดูดใจลูกค้าให้ใช้บริการ

4.2) หญิงบริการที่อยู่นอกตู้กระจกหรือ Sideline ส่วนใหญ่จะมีรูปร่างหน้าตาดี มีอายุน้อย หญิงบริการประเภทนี้ไม่มีช่วงเวลาทำงานที่แน่นอนแต่ขึ้นอยู่กับภาระนัดหมายจากลูกค้าหรือที่ตกลงกับสถานบริการ

5) ร้านอาหาร โรงน้ำชา และบาร์ร่าว สถานบันเทิงประเภทนี้มีการให้บริการค้าประเวณีในรูปแบบแอบแฝงมากับการบริการความบันเทิงด้านดนตรีมีการจัดโชว์โป๊เปลือยบริการอาหารและเครื่องดื่ม จัดว่าเป็นสถานค้าประเวณีในลักษณะกึ่งเปิดเผย

6) บาร์อ็อกโก้ เป็นลักษณะการให้บริการของบาร์จะเป็นการโชว์เต้นโป๊เปลือยและโชว์การร่วมเพศของหญิงบริการ นอกจากนี้หญิงบริการในบาร์ยังมีหน้าที่ผสมเหล้าให้กับแขก โดยหญิงบริการจะได้เปอร์เซ็นต์จากการจำหน่ายเครื่องดื่มและออกไปกับแขกเพื่อการค้าประเวณี

7) บาร์เปียร์ คือสถานที่จ้างผู้หญิงมาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับลูกค้า ซึ่งหากลูกค้าพึงพอใจในหน้าตารูปลักษณะก็จะมีการตกลงขอซื้อบริการทางเพศต่อไป สถานบริการประเภทนี้ ไม่มีการจัดห้องไว้สำหรับบริการลูกค้า ดังนั้นหากการตกลงซื้อขายสำเร็จลูกค้าจะพาหญิงบริการออกไปรับบริการบริการนอกร้าน

2.3.3 ปัจจัยที่ทำให้เข้าสู่กระบวนการค้าบริการและผลกระทบจากการค้าบริการ

ปัจจัยที่ทำให้เข้าสู่กระบวนการค้าบริการ

คณะกรรมการรณรงค์การต่อต้านการค้าประเวณีและโครงการสร้างชีวิตใหม่ให้สตรีชนบท (อ้างอิงในกรณีศึกษา โกวิสัยลักษณ์, 2558, น.14-17) กล่าวถึงปัจจัยที่เป็นมูลเหตุที่มีผลต่อการค้าประเวณีสามารถแบ่งออกเป็น

1) ปัจจัยภายใน คือ พื้นฐานหรือภูมิหลังเกี่ยวกับตัวผู้หญิงและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ชิดเกี่ยวกับตัวผู้หญิง ได้แก่

1.1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ คือ ความยากจนของครอบครัว ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ มีหนี้สินมากไม่สามารถชำระหนี้ได้ จึงจำเป็นต้องดิ้นรนหางานทำเพื่อให้มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว ต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควร งานที่ทำเป็นงานไร้ฝีมืองานบริการ อันนำไปสู่สถานประกอบการและสถานขายบริการทางเพศได้ง่าย

1.2) ปัจจัยด้านการศึกษา มีโอกาสทางการศึกษาน้อย ไม่มีโอกาสศึกษาต่อ หรือรับการฝึกฝนอาชีพ แม้ว่าจะได้รับการศึกษาภาคบังคับก็ไม่เพียงพอที่จะใช้ในการดำรงชีวิต หรือพึ่งพาตนเองได้

1.3) ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ทศนคติ ค่านิยม เป็นผลให้เข้าสู่ตลาดการขายบริการทางเพศสูงขึ้น เพราะถือว่าการขายบริการทางเพศไม่เป็นเรื่องเสียหาย ความยากได้ ในวัตถุประสงค์ความต้องการเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ทำให้ไปประกอบอาชีพขายตัว ตลอดจนสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เผยแพร่ส่งผลให้เข้าสู่วงจรการขายตัวง่ายขึ้นนอกจากปัจจัยพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สังคมและสภาพแวดล้อมแล้วนั้น ยังพบว่าครอบครัวเป็นปัจจัยที่เป็นตัวเร่งหรือแรงผลักดันอันสำคัญต่อการตัดสินใจไปประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ

1.4) ปัจจัยทางด้านครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนในครอบครัวต้องไปประกอบอาชีพขายบริการทางเพศ ได้แก่ 1) ครอบครัวแตกแยก บิดามารดาหย่าร้างกันทำให้เด็กถูกทอดทิ้งหรือได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กขาดความอบอุ่นและรู้สึกไม่มั่นคงเป็นเหตุให้ถูกชักจูงไปประพฤติดนในทางที่ไม่เหมาะสม 2) บิดามารดาและสมาชิกในครอบครัวมีค่านิยมไม่ต่อต้านการไปประกอบอาชีพค้าประเวณี ทำให้บิดามารดาไม่รู้สึกว่าเป็นเรื่องเสียหายที่บุตรไปประกอบอาชีพนี้เพื่อนำเงินมาช่วยเหลือครอบครัวหรือช่วยยกลฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวให้ดีขึ้นจนเป็นที่ยอมรับของสังคม 3) ครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัว หรือมีญาติพี่น้องที่เคยไปประกอบอาชีพขายบริการทางเพศมาก่อนจะมีพฤติกรรมส่งเสริมหรือขัดขวางให้ลูกไปขายบริการทางเพศหรืออาจมีพฤติกรรมขยาลูก

2) ปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันอีกทางหนึ่ง ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงให้ผู้หญิงในชนบทต้องเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณี คือ

2.1) กลุ่มผู้ประกอบการค้าประเวณี เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจโสเภณีเติบโตเพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้จัดหาผู้หญิงมาให้กับสถานค้าประเวณี เพื่อให้บริการทางเพศแก่ผู้ที่ต้องการซื้อโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันธุรกิจการขายบริการทางเพศ ได้ขยายตัวในรูปแบบต่างกัน ทำให้มีการจัดหาหญิงมาค้าบริการทางเพศมากขึ้น ในบางพื้นที่ที่มีค่านิยมเกี่ยวกับการค้าประเวณีว่าเป็นเรื่องไม่เสียหาย กลุ่มผู้ประกอบการนายหน้าซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในพื้นที่ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นจะเข้าไปติดต่อเพื่อตกลง กับพ่อแม่ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นค่าจ้าง ซึ่งในปัจจุบันค่าตัวของหญิงขายบริการทางเพศ จะเป็นไปในรูปสัญญาทางธุรกิจเป็นเงินกู้ที่พ่อแม่รับไว้โดยยินยอมให้ลูกไปทำงานใช้หนี้ ซึ่งพ่อแม่ก็ต้องจ่ายอมเพราะความยากจน

2.2) นายหน้า เป็นผู้ไปแสวงหาหรือชักชวนเด็กสาวจากหมู่บ้านไปค้าประเวณี โดยได้รับผลประโยชน์ตอบแทนและนายหน้าอาจเป็นคนในหมู่บ้านหรือคนในพื้นที่

2.3) นักท่องเที่ยว ถือเป็นผู้สนับสนุนกิจการค้าประเวณีเจริญเติบโตและมีผู้หญิงต้องเข้าสู่อาชีพค้าประเวณีใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการนิยมเที่ยวโสเภณีเด็ก

2.4) รัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ที่เป็นข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนขาดความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับชาวบ้าน ทำให้ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารประกอบการตัดสินใจที่ถูกต้อง นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังขาดภาพรวมในการมองปัญหาสังคมและแนวทางการแก้ไขในทิศทางเดียวกัน

กล่าวโดยสรุปปัจจัยที่ทำให้เข้าสู่กระบวนการค้าบริการเกิดขึ้นได้ทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน แต่มูลเหตุที่สำคัญที่สุดคือปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นปัญหามาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมจนเกิดภาวะเศรษฐกิจของประเทศที่ทรุดต่ำลง แรงงานจากภาคเกษตรย้ายเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในเมือง พัฒนาไปสู่ระบบทุนนิยมของระบบเศรษฐกิจไทย ทำให้หลายคนดิ้นรนเพื่อหาเลี้ยงชีพและครอบครัวด้วยการก้าวเข้าสู่การประกอบอาชีพขายบริการมากขึ้น นอกจากนี้ปัญหาเรื่องความฟุ้งเฟ้อและถูกครอบงำด้วยวัตถุนิยม เงินตรา ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้หลายคนแสวงหาการเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณีเพื่อนำเงินมาบำเรอความสุขทางวัตถุ ปัจจุบันจึงเกิดการค้าประเวณีในรูปแบบต่าง ๆ แพร่หลายมากขึ้น

ผลกระทบจากการค้าบริการ

ในปี พ.ศ. 2544 รายงานขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization หรือ WHO) ระบุตัวเลขจำนวนผู้ค้าบริการทางเพศในประเทศไทยประมาณการอยู่ที่ 150,000 ถึง 200,000 คน ส่วนการสำรวจของ Fondation Scelles ปี พ.ศ. 2553 พบว่า มีจำนวนผู้ค้าบริการทางเพศอยู่ที่ประมาณ 300,000 คน (ธานี ชัยวัฒน์และคณะ, 2560, น.8) จากสถิติดังกล่าวพบว่ามีสัดส่วนจำนวนผู้ค้าบริการทางเพศที่เพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยจำนวนที่เพิ่มขึ้นนี้อาจจะกลายเป็นปัญหาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่ยังไม่เปิดกว้างและมองว่า

การค้าบริการเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและศีลธรรม ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยภาพรวม ไม่ได้จำกัดแค่บุคคลที่เป็นผู้ค้าบริการทางเพศเท่านั้น ทั้งนี้สามารถจำแนกผลกระทบจากการค้าบริการได้ดังนี้

1) ปัญหาการโรค โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่แพร่หลายออกไปเป็นวงกว้าง การควบคุม ป้องกันและรักษาของรัฐบาลต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากในการบำบัดรักษา ซึ่งการรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์นั้นใช้การรักษาพยาบาลเฉพาะผู้ป่วยอาจจะไม่เพียงพอต่อการยับยั้งควบคุมได้ จึงต้องส่งเสริมสุขภาพด้วยการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน เรื่องโรคติดต่อที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์

2) ทำลายภาพลักษณ์ของประเทศ ที่มีวัฒนธรรมประเพณีอันดี

3) เป็นแหล่งมั่วสุมของยาเสพติดและการพนัน

4) เกิดอาชญากรรมข้ามชาติ แก๊งค้ายาเสพติด ที่ลักลอบนำเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือบุคคลที่ไม่เต็มใจโดยบังคับขู่เข็ญหรือกักขังให้เข้าสู่วงจรการค้าบริการ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ จากกลุ่มคนเหล่านั้น แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม อย่างเข้มงวด แต่ยังมีการลักลอบขายบริการทางเพศในรูปแบบแอบแฝงมากขึ้น

2.3.4 ลักษณะความผิดจากการค้าประเวณีในประเทศไทย

ประเทศไทยใช้กฎหมายเป็นแบบแผนแนวทางปฏิบัติซึ่งบังคับใช้ผ่านสถาบันทางสังคมเพื่อควบคุมพฤติกรรม ปัญหาการค้าประเวณีเป็นปัญหาที่ต้องอาศัยกฎหมายในการปฏิบัติ โดยปกติแล้วกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีในประเทศไทยจะขึ้นอยู่กับพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 โดยในมาตรา 5 ระบุไว้ว่า “ผู้ใดเข้าติดต่อ ชักชวน แนะนำตัว ติดตามหรือรับเฝ้าบุคคลตามถนนหรือสาธารณะสถาน หรือกระทำการดังกล่าวในที่อื่นใด เพื่อการค้าประเวณีอันเป็นการเปิดเผยและนำอวัยวะหรือเป็นที่เตือนร้อนรำคาญแก่สาธารณชน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 บังคับใช้ เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ใช้แทนพระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 ที่ใช้มาก่อน แต่เนื่องจากเวลาผ่านไป ทำให้ไม่เหมาะสมกับสภาพการที่เปลี่ยนแปลงของสังคม โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มีสาระสำคัญที่ความแตกต่างไปจากพระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 หลายประการ มีบทบัญญัติ ในข้อกฎหมาย 45 มาตรา กฎหมายการค้าประเวณีฉบับนี้สามารถที่จะแยกสาระออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นกระบวนการยุติธรรมและส่วนที่เป็นการสังคมสงเคราะห์

ส่วนที่เป็นกลไกของกฎหมายสามารถสรุปได้ดังนี้ บุคคลใดมีพฤติกรรมเสนอตัว เพื่อขายเรือนร่างแก่ผู้อื่นถือว่าเป็นความผิดโดยตรง ผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษ แต่ในทางตรงกันข้ามผู้ซื้อบริการไม่ได้มีกำหนดบทลงโทษหากซื้อบริการกับผู้ขายบริการอายุเกิน 18 ปี

บริบูรณ์ พระราชบัญญัตินี้จะสังเกตได้ว่ากฎหมายใหม่นี้ไม่เน้นการลงโทษแก่ตัวโสเภณีหรือผู้ค้าประเวณี กล่าวคือ การค้าประเวณีไม่เป็นความผิดที่มีโทษตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 แต่จะลงโทษแก่ผู้สนับสนุนการกระทำเพื่อค้าประเวณี รวมทั้งการติดต่อ ชักชวน หรือรับเฝ้าให้ร่วมประเวณีเพื่อสินจ้าง ซึ่งถือเป็นการเอาโทษแก่ผู้กระทำเพื่อเตรียมการในการค้าประเวณี ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ของกฎหมายฉบับนี้เป็นการป้องปรามการค้าประเวณีมากกว่าการปราบปรามการค้าประเวณี

กิตติธนทัต เลอวงส์รัตน์ (2550 อ้างถึงในสมาคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2558) กล่าวว่า ในประเทศไทยแม้จะมีกฎหมายเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี แต่การเปิดสถานเรีงรมย์กลับเป็นเรื่องที่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากประเทศไทยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสถานบริการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2547 มีสาระสำคัญหลัก ๆ เกี่ยวกับการอนุญาตจัดตั้งสถานบริการซึ่งรวมถึงสถานบันเทิงประเภทอาบ อบ นวด และการจัดระเบียบสถานบริการประเภทต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดแต่ไม่มีการระบุถึงหลักเกณฑ์ของสถานะลูกจ้างที่ทำงานในสถานบริการดังกล่าว ทั้งนี้ความผิดและอัตราโทษที่กล่าวมาข้างต้นกำหนดไว้สำหรับผู้ที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปเท่านั้น แต่ผู้ค้าประเวณีที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์หรือผู้เยาว์จะไม่รวมอยู่ในความผิดนั้นด้วย เนื่องจากกฎหมายเห็นว่าตัวผู้เยาว์เป็นผู้ที่มีการเจริญเติบโตด้าน ร่างกาย จิตใจ การศึกษาและประสบการณ์ไม่มากพอที่จะตัดสินใจกระทำการใด ๆ จึงสมควรจะได้รับความคุ้มครองดูแลเป็นพิเศษจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันทีที่ความช่วยเหลือไปถึง (สมาคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2558)

นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีมาตราทางกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายจึงอาจถูกปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของยุคสมัยค่านิยมหรือบรรทัดฐานของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการค้าประเวณีนอกเหนือจาก พระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ดังนี้

ประมวลกฎหมายอาญา มีพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี ได้แก่ ความผิดฐานข่มขืน กระทำชำเรา ความผิดฐานเป็นธุระจัดหาบุคคลไปเพื่อการอนาจาร ความผิดฐานพาบุคคลไปโดยทุจริต ความผิดฐานทำให้ปราศจากเสรีภาพในร่างกาย ความผิดฐานพรากเด็กหรือผู้เยาว์ ความผิดฐานพาหรือส่งคนออกไปนอกราชอาณาจักรโดยมิชอบ ความผิดฐานดำรงชีพอยู่ด้วยรายได้ของหญิงซึ่งค้าประเวณี

พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องของการมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก โดยกำหนดความผิดและแนวทางดำเนินการของเจ้าหน้าที่ไว้ เช่น กำหนดให้เจ้าหน้าที่

ทำการตรวจตรา สอดส่องดูแลตามสถานที่สาธารณะต่าง ๆ กำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิในการกักตัวหญิงหรือเด็กเพื่อใช้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือเพื่อตรวจสอบเอกสารหรือพยานหลักฐาน กำหนดให้มีการสืบพยานหญิงหรือเด็กเอาไว้ก่อน แม้จะยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหาก็ตามและกฎหมายนี้ยังได้บัญญัติให้ผู้ที่เตรียมการกระทำความผิดต้องรับโทษเช่นเดียวกับการพยายามกระทำความผิดและบัญญัติความผิดฐานสมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อการกระทำอันเป็นความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ที่เป็นกฎหมายที่ปรับปรุงมาจากพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ว่าด้วยการกำหนดลักษณะความผิดของการกระทำที่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลทุกเพศทุกวัยและหมายรวมไปถึงการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัตินี้ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันและคุ้มครองผู้หญิงและเด็กหญิงที่ได้รับความเสียหายจากการค้ามนุษย์ไว้อย่างชัดเจน

สามารถสรุปได้ว่ากฎหมายของประเทศไทยกำหนดให้อาชีพค้าประเวณีเป็นอาชีพที่ผิดกฎหมายข้อห้ามทางอาญา และคนในสังคมมองว่าอาชีพนี้เป็นเรื่องผิดศีลธรรมกับค่านิยมที่ดีของไทยต้องการปราบปรามให้อาชีพนี้หมดไปจากสังคมไทย โดยได้กำหนดข้อห้ามและอัตราโทษของผู้ค้าประเวณี เพื่อสร้างความกลัวต่อการกระทำความผิดตามกฎหมายให้อัตราการค้าประเวณีในสังคมลดลง แต่ในทางตรงกันข้ามกฎหมายไทยกลับให้การซื้อบริการทางเพศเป็นสิ่งชอบด้วยกฎหมาย ด้วยการกำหนดอัตราโทษในการปราบปรามการค้าประเวณีนั้นใช้มาตรการลงโทษโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อข่มขู่และยับยั้งเพียงเท่านั้น

2.3.5 แนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี

ปัญหาการค้าประเวณีในประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในสถานการณ์ปัจจุบันรูปแบบของการค้าประเวณีมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายขึ้น ส่งผลต่อปัญหาที่ตามมา เช่น สาเหตุของการค้ามนุษย์ การกดขี่และการเอารัดเอาเปรียบหญิงและเด็ก จึงเป็นสาเหตุที่ทั่วโลกพยายามแก้ไขปัญหผ่านกระบวนการทางกฎหมาย สมาคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2558) กล่าวสรุปไว้ว่า ปัจจุบันนี้แนวคิดในการแก้ปัญหาการค้าประเวณีของประเทศต่าง ๆ สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 แนวคิด ได้แก่

1) แนวคิดห้ามการค้าประเวณี (Prohibitionism) แนวคิดนี้ได้มองว่าการค้าประเวณีเป็นเรื่องผิดศีลธรรม และถือว่าการค้าประเวณีเป็นความผิดทางอาญา แนวคิดนี้มีเป้าหมายที่จะกำจัดการค้าประเวณี ให้ออกไปจากสังคมโดยมีกฎหมายอาญาและการบังคับกฎหมายที่มีประสิทธิภาพเป็นเครื่องมือบังคับในการลดจำนวนโสเภณีและสถานบริการการค้าประเวณี

แนวคิดนี้อยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าโสเภณีเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายหรืออาชญากรในสังคม เป็นแหล่งของการแพร่เชื้อโรคติดต่อ เป็นปรากฏการณ์ต่อต้านสังคมที่คุกคามศีลธรรม สุขภาพอนามัยและการเมืองซึ่งได้มีการวิพากษ์ว่าการค้าประเวณีเป็นการตีตราหญิงให้กลายเป็น

หญิงไม่ดีที่เป็นอันตรายต่อศีลธรรมและสังคมมีการแบ่งแยกมาตรฐานความประพฤติระหว่างหญิงดีกับหญิงค้าประเวณี ซึ่งเป็นการสร้างมายาคติขึ้นมาเป็นกำแพงกั้นระหว่างเพศหญิงด้วยกันเองที่นำไปสู่การดูถูกเหยียดหยามเพศหญิงด้วยกันเองทำให้มองข้ามถึงปัญหาที่แท้จริงว่าต่างฝ่ายต่างถูกกดขี่และถูกเอารัดเอาเปรียบจากระบบชายเป็นใหญ่

2) แนวคิดการค้าประเวณีไม่ใช่อาชญากรรม (Decriminalization) แนวคิดนี้มีมุมมองที่ว่าในสมัยก่อนสังคมอาจถือว่าการค้าประเวณีเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แต่เมื่อได้มีการพิจารณาแนวทางอื่นในการรับมือกับปัญหาดังกล่าวแล้ว พบว่าควรมีการเสนอให้ยกเลิกกฎหมายที่จะจับกุมลงโทษผู้ค้าประเวณี และให้ใช้กฎหมายอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ดำเนินการกับผู้แสวงหาผลประโยชน์บังคับค้าผู้หญิงแต่ในขณะเดียวกันก็ให้หญิงสามารถค้าประเวณีได้โดยไม่ต้องถูกจับกุมลงโทษ

แนวคิดช่วยส่งเสริมให้หญิงค้าประเวณีไม่ถูกแสวงหาผลประโยชน์จากร่างกายของตน มีการรับรองคุ้มครองและให้สิทธิแก่ผู้ค้าประเวณีในฐานะพลเมืองคนหนึ่ง มีการจัดระเบียบด้านสาธารณสุข แนวคิดนี้มีได้ถือว่าผู้ค้าประเวณีเป็นอาชญากรเหมือนกับอาชญากรอื่นนั้นเป็นผลให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ค้าประเวณีเป็นอย่างมาก

3) แนวคิดการค้าประเวณีเป็นสิ่งถูกกฎหมาย (Legalization) แนวคิดนี้ยอมรับว่าการค้าประเวณีเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย มีการกำหนดให้โสเภณีและสถานบริการการค้าประเวณีต้องจดทะเบียนให้เป็นกิจจะลักษณะ โดยถือว่าโสเภณีเป็นอาชีพที่ถูกกฎหมายและอนุญาตให้มีการเปิดสถานบริการ โดยมีเจ้าของของสถานบริการและแม่เล้าซึ่งเป็นตัวแทนจากรัฐให้เป็นผู้ควบคุมดูแลและอนุญาตให้โสเภณีทำการค้าประเวณีในสถานบริการการค้าประเวณีที่ได้รับการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น ภายใต้ระบบนี้จะมีการนำกฎหมายอาญากฎหมายแรงงานคุ้มครองโสเภณี รวมทั้งมีการควบคุมด้านสุขอนามัย การตรวจสอบสุขภาพโสเภณีตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อเป็นการป้องกันการแพร่เชื้อโรคใช้ในการกำกับดูแลหญิงค้าบริการ

แนวคิดนี้มีประโยชน์ในการควบคุมการแพร่ของโรคติดต่อสัมพันธ์เป็นหลัก นอกจากนั้นรัฐก็ยังได้รับประโยชน์จากการจัดเก็บภาษีจากการค้าประเวณีอีกด้วย ช่วยลดการประพฤติดุร้ายของเจ้าหน้าที่ตำรวจและการเอารัดเอาเปรียบหญิงค้าบริการโดยผู้เป็นธุระจัดหา แต่ผลที่ตามมาจากการดำเนินนโยบายในลักษณะนี้จะทำให้การค้าประเวณีกลายเป็นสถาบันที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งขัดหลักอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติที่หลายประเทศเป็นภาคี

4) แนวคิดยกเลิกการค้าประเวณี (Abolitionism) แนวคิดนี้เป็น การผสมผสานระหว่างแนวคิดการค้าประเวณีเป็นสิ่งถูกกฎหมาย (Legalization) และแนวคิดห้ามการค้าประเวณี (Prohibitionism) โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการขจัดการค้าประเวณีให้หมดไป ถือว่าการค้าประเวณีโดยตัวมันเองไม่ผิดกฎหมาย แต่กฎหมายยังคงมีการลงโทษการค้าผู้หญิงและเด็กตลอดจนการเป็นธุระจัดหา โดยมีการใช้มาตรการการช่วยเหลือผู้ที่ถูกค้าและจัดการลงโทษ

นักค้ามนุษย์ โดยแนวคิดดังกล่าวได้อธิพลส่วนหนึ่งจากอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปราบปรามการค้าบุคคลและการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของผู้อื่น (Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and the Exploitation of the Prostitution of Others, 1949) มีใจความหลักว่า “ระบบโสเภณีนั้นขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รัฐ สมาชิกมีหน้าที่ดำเนินการกับบุคคลที่สามที่ก่อให้เกิดการค้าประเวณีและช่วยเหลือหญิงที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์” แต่อย่างไรก็ตามหลักการดังกล่าวได้ถูกวิจารณ์ว่ามองเห็นผู้หญิงค้าประเวณีเป็นเหยื่อไปหมด ทั้ง ๆ ที่ผู้หญิงบางคนได้เลือกอาชีพโสเภณีด้วยตนเองเพราะเป็นอาชีพที่มีรายได้สูงแนวคิดนี้จะทำให้ผู้หญิง เด็กและสังคมมีความปลอดภัยทางเพศมากขึ้น

5) แนวคิดนอร์ดิกส์ (The Nordic) แนวคิดนอร์ดิกส์พัฒนามาจากแนวคิดยกเลิกการค้าประเวณี (Abolitionism) ซึ่งมีบทลงโทษสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ก่อให้เกิดการค้าประเวณี อาทิ เจ้าของสถานบริการ ผู้จัดหา หญิงผู้ให้บริการ รวมทั้งลูกค้า แต่ในความเป็นจริงแล้วตำรวจไม่มีการดำเนินคดีใด ๆ กับลูกค้าที่ซื้อบริการทางเพศและผู้ที่ถูกดำเนินคดีส่วนใหญ่คือหญิงและเด็กที่ให้บริการทางเพศ จากความล้มเหลวของแนวคิดยกเลิกการค้าประเวณีนี้ทำให้เกิดแนวคิดนอร์ดิกส์ขึ้นมาโดยเน้นมุ่งแก้ไขด้านความต้องการหรืออุปสงค์ของการซื้อบริการทางเพศ (demand approach) โดยจะมีการลงโทษผู้ซื้อบริการทางเพศแต่จะไม่เอาผิดกับหญิงค้าบริการและถือว่าผู้ที่ขายบริการทางเพศคือเหยื่อและถูกเอาเปรียบจากผู้เป็นธุระจัดหาหญิงมาค้าประเวณีและผู้ซื้อบริการ

จากการพิจารณาแนวคิดที่ผ่านมาทั้ง 5 แนวคิด กฎหมายไทยใช้แนวความคิดการค้าประเวณีมิใช่อาชญากรรม แนวคิดนี้ส่งเสริมให้ผู้ค้าประเวณีไม่ถูกแสวงหาผลประโยชน์จากร่างกายของตนและมุ่งเน้นที่การใช้กฎหมายในการดำเนินการกับผู้แสวงหาผลประโยชน์บังคับค้าประเวณีแทน แต่อย่างไรก็ตามผู้ค้าประเวณีในประเทศไทยก็ยังคงถูกมองว่าทำผิดทางศีลธรรมและถูกต่อต้านจากกลุ่มสังคมเช่นเดิม

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ Sex Workers ที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ทำให้เห็นมุมมองของ Sex Workers ในบริบทสังคมไทย ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับการค้าประเวณีว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายแต่ในขณะเดียวกันบริบทของสังคมโลกที่มีต่อ Sex Workers กลับนำเสนอความรู้ที่ต่างออกไป ทั้งการเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิมนุษยชนในกลุ่ม Sex Workers การทำให้ Sex Workers เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมายและได้รับความคุ้มครอง รวมไปถึงประเด็นที่เกี่ยวกับสุขภาวะของ Sex Workers ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ Sex Workers ในบริบทสังคมโลกเพื่อแสดงให้เห็นแนวทางการขับเคลื่อน Sex Workers ในบริบทสังคมโลก

2.3.6 ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ Sex Workers ในบริบทสังคมโลก

ในบริบทสังคมโลกสิทธิของกลุ่ม Sex Workers ได้รับความสำคัญมากขึ้นจากการออกปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human

Rights) เป็นหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาคมโลก Sex Workers เป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการคุ้มครองทางด้านกฎหมายและสุขภาพ โดยองค์การอนามัยโลกหรือ World Health Organization (2005 อ้างถึงในณัฐรจา ชูทอง, 2564, น.32) ได้กล่าวว่า กลุ่มให้บริการทางเพศ (Sex Workers) เป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางเนื่องจากเป็นกลุ่มที่ได้รับความเสี่ยงจากการติดเชื้อ HIV เมื่อเทียบกับคนทั่วไปจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการตระหนักถึงปัญหาทางด้านสุขภาพของกลุ่มผู้ให้บริการทางเพศ และนำไปสู่การรณรงค์เรียกร้องสิทธิของผู้ให้บริการทางเพศในเวลาต่อมา

ณัฐรจา ชูทอง (2564, น.35-40) ได้สรุปเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของประเด็น Sex Workers ในบริบทสังคมโลกรวมถึงการสร้างความรู้ในหมู่สาธารณชนเกี่ยวกับสิทธิของผู้ให้บริการทางเพศไว้ว่า ได้เริ่มต้นขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1970 มีการก่อตั้งองค์กร COYOTE (Call Off Your Old Tired Ethics) ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่มีการเรียกร้องสิทธิเพื่อผู้ให้บริการทางเพศ สร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการให้ความช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการขับเคลื่อนด้านสิทธิของผู้ให้บริการทางเพศในประเทศสหรัฐอเมริกาและเป็นตัวอย่างในหลายประเทศ

ในช่วงปี 1990 เป็นช่วงการระบาดของเชื้อ HIV และโรคเอดส์ (AIDs) องค์การสหประชาชาติจึงยกระดับให้เป็นโรคระบาดและพบว่ากลุ่มผู้ให้บริการทางเพศ เป็นกลุ่มคนที่มีผู้ติดเชื้อ HIV จำนวนมากที่สุด ทำให้คนหันมาตระหนักถึงสิทธิทางด้านสุขภาพของผู้ให้บริการทางเพศมากขึ้น เช่น มีการจัดตั้ง The Durbar Mahila Samanwaya Committee (DMSC) ที่ประเทศอินเดียในปี 1995 เพื่อแก้ไขปัญหาการระบาดของเชื้อ HIV ในผู้ให้บริการทางเพศ จากการสร้างความตระหนักรู้ถึงสิทธิของผู้ให้บริการทางเพศที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้การเคลื่อนไหวเรียกร้องเพื่อสิทธิของผู้ให้บริการทางเพศยังถูกกระจายออกไปยังหลายประเทศ

โดยในปี 1990 มีการก่อตั้งโครงการเครือข่ายผู้ให้บริการทางเพศ (The Global Network of Sex Work Projects: NSWP) ร่วมมือกับองค์การอนามัยโลก (WHO) ก่อตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนเสียงของ Sex Workers ทั่วโลกและเชื่อมโยงเครือข่ายระดับภูมิภาคที่สนับสนุนสิทธิของ Sex Workers ขับเคลื่อนความเข้าใจทั่วโลกเกี่ยวกับงานบริการทางเพศไปสู่กรอบการทำงานด้านแรงงาน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ Sex Workers ต้องเผชิญ และองค์กร NSWP ยังเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการจากข้อมูล Research for Sex Work โดยประเด็นที่ศึกษานั้นจะเน้นไปที่ การศึกษางานบริการด้านสุขภาพที่เหมาะสม (1999) การเสริมพลัง (2000) ความรุนแรง (2001) การอพยพ/การเคลื่อนย้าย (2002) สิทธิมนุษยชน (2003) จริยธรรมในการดูแลสุขภาพและการวิจัย (2004) กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย (2005) เงิน (2006) สิทธิของผู้ขายบริการทางเพศ (2008) ความสุข (2009) ความรุนแรง (2010) เอชไอวี (2011) และการขายบริการทางเพศเป็นงาน (2015) เผยแพร่ข้อมูลสู่ประชากรโลก เพื่อให้มีความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวมากยิ่งขึ้น (NSWP, n.d.)

นอกจากการเคลื่อนไหวในประเด็นสุขภาพแล้วนั้น กลุ่มเคลื่อนไหวต่าง ๆ ยังผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้บริการทางเพศ ทั้งการคุ้มครองสิทธิแรงงาน แก่ผู้ให้บริการทางเพศ การรับรองในด้านสิทธิมนุษยชนรวมถึงเสรีภาพ เช่น การแต่งงาน การได้รับสิทธิเลี้ยงดูบุตรและการคุ้มครองทางด้านสุขภาพ รวมไปถึงการเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้กฎหมายโดยไม่เลือกปฏิบัติด้วยกระบวนการยุติธรรม

การผลักดันเพื่อแก้ไขให้การให้บริการทางเพศเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย (legalization) และการลดโทษ มีจุดเริ่มต้นเกิดขึ้นในทวีปยุโรปที่มีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิทางการเมืองของผู้ให้บริการทางเพศ นำไปสู่การรวมกลุ่มของผู้ให้บริการทางเพศในประเทศและแพร่กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งกลุ่มผู้ให้บริการทางเพศในอังกฤษ (1975) กลุ่มผู้ให้บริการทางเพศในนิวยอร์ก (1979) ซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นองค์กร USPROS และกลุ่ม HYDRA ในเยอรมนี (1980) ที่มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างหรือแก้ไขกฎหมายและกติกาอื่น ๆ มารองรับสิทธิทางการเมืองของผู้ให้บริการทางเพศ (Procon, 2013 อ้างถึงในณัฐรจา ชูทอง, 2564, น.38) ทำให้บางประเทศมีการแก้ไขกฎหมายสำหรับการขายบริการทางเพศเกิดขึ้น

ตัวอย่างเช่น ในประเทศเยอรมัน มีการรับรองกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อ Sex Workers ในฐานะที่เป็นอาชีพ วิชาการ ปทุมมาศ (2558, น.170-173) กล่าวว่า ประเทศเยอรมันเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงด้านการค้าประเวณี อีกทั้งถูกยอมรับว่ามีระบบการดูแลการค้าประเวณีที่ดี ควบคู่ไปกับการให้สวัสดิการต่าง ๆ แก่ผู้ค้าประเวณีอีกด้วย นอกจากนี้ยังสรุปว่า โสเภณีในเยอรมันสามารถกระทำได้โดยถูกต้องตามกฎหมายทั้งที่เปิดเป็นสถานบริการและที่เป็นการค้าประเวณีอิสระ トラバเท่าที่ไม่กระทำการใด ๆ ไปขัดหรือแย้งจากที่กฎหมายกำหนด Sex Workers ในเยอรมันที่ทำงานกับนายจ้างที่เปิดสถานบันเทิงจะได้รับสวัสดิการตามกฎหมายแรงงานดังเช่นอาชีพแรงงานอื่น ๆ การตรวจรักษาโรคสามารถกระทำได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ในขณะที่โสเภณีอิสระก็ได้รับสวัสดิการตรวจรักษาโรคเช่นเดียวกัน การค้าประเวณีในเยอรมันถูกยอมรับเป็นอาชีพหนึ่งในประเทศ นับได้ว่าเป็นความก้าวหน้าของกฎหมายผ่านกระแสการเรียกร้องทางสังคมที่รัฐให้ความสำคัญ รับรองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้แก่บุคคลในประเทศอย่างเท่าเทียม

จะเห็นได้ว่า ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ Sex Workers ในบริบทสังคมโลกแสดงให้เห็นถึงการทำงานของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสิทธิมนุษยชนของผู้ให้บริการทางเพศทั่วโลกอย่างชัดเจน อีกทั้งได้รับความร่วมมือจาก Sex Workers เพิ่มขึ้น ทำให้การเรียกร้องความยุติธรรม ด้านสิทธิมนุษยชนในหลายประเทศประสบความสำเร็จเป็นแรงกระเพื่อมที่สำคัญในกระแสความเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers ในประเทศไทยด้วยเช่นกัน

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับ Sex Workers ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นภาพรวมของ Sex Workers ในบริบทสังคมไทยที่มักจะถูกมองว่าเป็นปัญหาและควรได้รับการแก้ไข มีการพยายามแก้ไขปัญหามาเพื่อควบคุมและปราบปรามการกระทำความผิด ผ่านกระบวนการทางกฎหมายซึ่งมีหลากหลายแนวคิด ในขณะเดียวกันบริบทสังคมโลกก็ทำให้เห็นถึงการยอมรับและผลักดันเพื่อแก้ไขให้การให้บริการทางเพศเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย เป็นอีกมุมมองหนึ่งที่สังคมมีต่อ Sex Workers งานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเกี่ยวกับ Sex Workers ไปใช้ประกอบการวิเคราะห์และตีความตัวบท เพื่อให้เห็นภาคปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมเป็นการศึกษาบริบทแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมที่รายล้อมตัวบท มีผลต่อการอธิบายประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคมโดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา งานส่วนใหญ่มุ่งนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ที่เกิดขึ้นจากผู้ผลิตตัวบท โดยงานวิจัยที่ศึกษาวาทกรรมในสังคมไทยมีจำนวนมาก และได้รับความนิยมจากนักวิชาการ ในการศึกษาประเด็นทางสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งด้านการศึกษา จากมุมมองภาษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ และนิเทศศาสตร์ การศึกษาวาทกรรมยังมีความหลากหลายในด้านของแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สื่อมวลชน หน่วยงานรัฐ ถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีอำนาจผลิตตัวบทและเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ไปยังประชาชนซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้คนด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

งานวิจัยของ**คชาธิป พาณิชตระกูล (2556)** เป็นงานที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ว่าด้วยชายรักชายในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปี พ.ศ. 2555 โดยใช้แหล่งข้อมูลในการศึกษา คือข่าวและบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชายรักชายจากหนังสือพิมพ์รายวัน ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด มติชน แนวหน้าและสยามรัฐ โดยการศึกษาดังกล่าวมีความน่าสนใจ คือ เป็นการศึกษาตัวบทที่สื่อมวลชนผลิตขึ้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติและความเชื่อของผู้อ่านพบว่าพื้นที่หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลต่อการชักจูงคนในสังคมมากกว่าพื้นที่หน้าอื่น ๆ ในการประกอบสร้างอุดมการณ์ว่าด้วยชายรักชาย โดยมีวาทกรรมกระแสหลักของสังคมปรากฏ 3 อุดมการณ์ ได้แก่ ชายรักชายยังไม่ได้รับการยอมรับในสังคม ชายรักชายมักจะมีการแสดงออกที่แตกต่างจากบรรทัดฐานทางสังคม และชายรักชายมักจะหมกมุ่นอยู่กับเรื่องความรักและเพศสัมพันธ์ ผ่านการใช้กลวิธีทางวาทภาษา 11 กลวิธีและกลวิธีทางอวัจนภาษา 4 กลวิธี อุดมการณ์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทย

ในขณะเดียวกัน การนำเสนอของสื่อมวลชนก็เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ถ่ายทอดชุดความคิดเกี่ยวกับชายรักชายในมุมมองใหม่ เปิดรับชุดความคิดใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม เกิดอุดมการณ์ที่ต่างไปจากวาทกรรมกระแสหลัก 2 อุดมการณ์ ได้แก่ ชายรักชายทำสิ่งต่าง ๆ ได้เหมือนบุคคลทั่วไปและชายรักชายประสบความสำเร็จได้ด้วยความสามารถของตนเอง แต่ทั้งนี้ การครอบงำของสื่อมวลชนก็ยังมีผลนำไปสู่การตอกย้ำของวาทกรรมกระแสหลักให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น

จากงานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ ผ่านวาทกรรมของสื่อมวลชน ที่พยายามให้ความหมายและถ่ายทอดผ่านเครื่องมือ “ภาษา” ไปยังกลุ่มบุคคลที่ถูกผลักดันให้กลายเป็นคนอื่นในสังคม เช่น กลุ่มชายรักชาย การศึกษาดังกล่าวทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในมุมมองที่สื่อกระแสหลักอย่างหนังสือพิมพ์ชี้นำความคิด ความเชื่อคนในสังคมให้เป็นไปตามที่หนังสือพิมพ์ต้องการ

นอกจากนี้ยังมีวิทยานิพนธ์อีกหลายงานที่ศึกษาวาทกรรมจากกลุ่มผู้มีอำนาจในสังคมที่มีความน่าสนใจ เช่น นิธิชญา ใจเย็น (2563) ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมแนะนำวิธีการเลี้ยงลูกโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง: การศึกษาแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมแนะนำวิธีการเลี้ยงลูกโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง และเพื่อศึกษาวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมและวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมของวาทกรรมแนะนำวิธีการเลี้ยงลูกโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เก็บข้อมูลจากบทความที่แพทย์เขียนเผยแพร่ในเพจเฟซบุ๊ก

ผลการวิเคราะห์พบการนำเสนออุดมการณ์ 3 อุดมการณ์ ได้แก่ อุดมการณ์การเลี้ยงลูก “เชิงบวก” อุดมการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว พบกลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์มีทั้งสิ้น 35 กลวิธี แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ การแสดงความมีหลักวิชาการและเหตุผล มี 14 กลวิธี การใช้น้ำเสียงที่อำนาจมี 19 กลวิธี และการใช้แห่งมิตร มี 2 กลวิธี กลวิธีทั้งหมดทำให้เห็นว่าวาทกรรมแนะนำวิธีการเลี้ยงลูกโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางนำเสนอความคิดของตนเองในด้านบวกและนำเสนอผู้อื่นในด้านลบ

การนำเสนอวาทกรรมจากกลุ่มผู้มีอำนาจในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวาทกรรมที่มาจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อให้คำแนะนำนั้นสร้างความน่าเชื่อถือและมีอิทธิพลต่อผู้อ่านเป็นอย่างมากประกอบกับสถานภาพของผู้เขียนด้วยแล้วยิ่งทำให้คำแนะนำเหล่านี้มีผลทางอุดมการณ์ต่อผู้อ่านเกิดขึ้นสื่ออื่น ๆ อาจจะนำวาทกรรมดังกล่าวไปผลิตซ้ำและเผยแพร่ต่อสังคมให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวาทกรรมดังกล่าว

การศึกษาในครั้งนี้นอกจากจะนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมแนะนำวิธีการเลี้ยงลูกโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ภาษายังเป็นเครื่องมือประกอบ

สร้างและสื่ออุดมการณ์ ซึ่งให้เห็นว่าการใช้ภาษามีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดความคิดของคนในสังคมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครอบครัว ดังนั้นการรับสารจากวาทกรรมที่ผลิตขึ้นจากผู้มีอำนาจต้องใช้วิจารณ์ญาณ สร้างความตระหนักรู้และรู้เท่าทันอคติที่แฝงอยู่ในวาทกรรมเหล่านั้น

นอกจากงานวิจัยที่ศึกษาวาทกรรมกระแสหลักของสังคมจากสื่อมวลชนและผู้มีอำนาจในสังคมแล้วนั้น ยังมีงานวิจัยที่ใช้แหล่งข้อมูลศึกษาวาทกรรมกระแสหลักโดยนำมาเปรียบเทียบกับ เช่น ตัวบทจากหน่วยงานรัฐ สื่อมวลชน และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกลวิธีทางภาษาที่เป็นเครื่องมือในการสร้างวาทกรรมและรวมถึงกระบวนการประกอบสร้างความหมายให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย

ธีระยุทธ สุริยะ (2560) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญาในสื่อออนไลน์ภาษาไทย: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ กลุ่มโรฮิงญาเป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคม เป็นการศึกษาประเด็นทางสังคมที่น่าสนใจและมีการถกเถียงกันในช่วงนั้น โดยธีระยุทธ สุริยะ มุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาในวาทกรรมที่เผยแพร่ในสื่อสาธารณะจากสถาบันทางสังคมที่ต่างกัน ได้แก่ หน่วยงานรัฐ สื่อมวลชนหนังสือพิมพ์ และหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนแต่ละหน่วยงานจะนำเสนอภาพตัวแทนของโรฮิงญาที่ต่างกัน

การศึกษากลวิธีทางภาษาทำให้เห็นบทบาทสำคัญในการประกอบสร้างนิยาม กำหนดตัวตนของกลุ่มคนชายขอบเหล่านี้ ผลการศึกษาพบกลวิธีทางภาษา 6 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้คำ อ้างถึง การใช้ชนิดของกระบวนการ การใช้อุปลักษณ์ การใช้สำนวน การให้รายละเอียด และการใช้สัทพจน์ โดยวาทกรรมของหน่วยงานรัฐเน้นการนำเสนอภาพตัวแทนด้านลบของโรฮิงญา เช่น โรฮิงญาเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย โรฮิงญาเป็นปัญหาและภาระ ขณะที่วาทกรรมของหน่วยงานสิทธิมนุษยชนเน้นการนำเสนอว่าโรฮิงญาเป็นกลุ่มบุคคลที่น่าสงสาร โรฮิงญาเป็นเพื่อนมนุษย์และโรฮิงญาเป็นมุสลิม ส่วนวาทกรรมของหนังสือพิมพ์ออนไลน์นำเสนอไปในทิศทางเดียวกับรัฐบาลไทยและเน้นว่าโรฮิงญาเป็นภัยอันตราย แม้ภาพโรฮิงญาจะถูกนำเสนอในฐานะเพื่อนมนุษย์ที่น่าสงสาร หากแต่ภาพตัวแทนที่เด่นชัดและถูกผลิตซ้ำมากที่สุด คือ ภาพของโรฮิงญาในฐานะ “ผู้กระทำความผิดทางกฎหมายและเป็นปัญหาของสังคมไทย” กลวิธีทางภาษาจึงมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดชุดความคิดและความเชื่อบางอย่างไปสู่คนในสังคมด้วย โดยเฉพาะชุดความคิดทางด้านลบที่จะมีอิทธิพลต่อสังคมและถูกผลิตซ้ำมากกว่าด้านบวก

งานของธีระยุทธ สุริยะ (2560) สอดคล้องกับงานของ**นครินทร์ ลำเภพล (2562)** ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและภาพตัวแทนเช่นเดียวกัน นครินทร์ได้ศึกษาในกลุ่มบุคคลพันโทชในสื่อสาธารณะ โดยเก็บข้อมูลจากสื่อที่เผยแพร่สู่สาธารณะ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วารสารราชทัณฑ์ และวิดิทัศน์รายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลพันโทช ในงานนี้ยังเป็นการศึกษาประเด็นของกลุ่มคนชายขอบในสังคม

งานวิจัยได้พูดถึงสื่อที่เป็นกลุ่มหนึ่งในสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ความคิดสู่สังคมให้สังคมเกิดการรับรู้บางอย่างได้ง่ายขึ้น การใช้ภาษาของสื่อนอกจากจะเอื้อประโยชน์ในการนำเสนอบางอย่างแล้วรูปภาพที่ปรากฏก็สามารถสร้างภาพลบได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลพันโทที่ยังมีภาพผ่านสื่อในด้านลบปรากฏให้เห็นเสมอ นครินทร์ สำเภาพลจึงศึกษาเพื่อจะช่วยสร้างความตระหนักรู้ต่อบทบาทของภาษาในการประกอบสร้างและเสนอภาพตัวแทนบุคคลพันโทเพื่อให้เกิดการยอมรับและได้รับโอกาสจากสังคม

ในการศึกษาดังกล่าว พบการนำเสนอภาพตัวแทนผ่านกลวิธีทางภาษา 10 กลวิธี ภาพตัวแทนที่ประกอบสร้างจากกลวิธีทางภาษาเหล่านี้มีทั้งภาพตัวแทนด้านบวกภาพตัวแทนด้านลบ และภาพตัวแทนที่มีหลายแง่มุม นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่ากลวิธีทางภาษาสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเพราะวาทกรรมล้วนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นกระบวนการที่ประกอบขึ้นผ่านเงื่อนไขต่าง ๆ ทางสังคม กลวิธีทางภาษาในงานนี้จึงสอดคล้องกับบริบทสังคมในที่นี้คืองานราชทัณฑ์ไทยที่ออกนโยบาย “คืนคนดีสู่สังคม” มีอิทธิพลในการประกอบสร้างภาพตัวแทนบุคคลพันโทและชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารกับสังคมเพื่อสนับสนุนบุคคลพันโทพบรูปภาพหลายลักษณะที่ประกอบสร้างภาพตัวแทนด้านลบโดยที่ผู้ผลิตวาทกรรมอาจไม่รู้ตัวซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการตอกย้ำอคติเดิมในสังคมและอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบาย “คืนคนดีสู่สังคม”

งานวิจัยด้านวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์นอกจากจะศึกษาเรื่องภาพตัวแทนแล้วนั้นยังศึกษาเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความหมายอีกด้วย งานของกัญทิมา กะสิประกอบ (2563) ได้ศึกษากลวิธีทางภาษาที่สื่อความหมายเกี่ยวกับคนเร่ร่อน และเพื่อตีความความหมายเกี่ยวกับคนเร่ร่อนจากกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวาทกรรมสื่อสารสาธารณะภาษาไทย โดยศึกษาตามแนวทางการวิเคราะห์ตัวบทของวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาจากสื่อสารสาธารณะภาษาไทย 3 แหล่ง ได้แก่ เอกสารของหน่วยงานรัฐบาล เอกสารขององค์กรพัฒนาเอกชนและเอกสารของสื่อมวลชน

พบว่ากลวิธีทางภาษาที่สื่อความหมายเกี่ยวกับคนเร่ร่อนมี 9 กลวิธีหลัก ได้แก่ กลวิธี การอ้างถึง กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีขยายความ การใช้ประโยชน์กรรม การใช้ฉันทกรรม การใช้อุปลักษณ์ การใช้มูลบท การใช้สหบท และการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏพบว่าการนำเสนอความหมายเกี่ยวกับคนเร่ร่อนในมุมมอง 2 ลักษณะ คือ มุมมองภาพรวมและมุมมองเฉพาะบุคคล แต่ทั้งนี้กลวิธีทางภาษาก็เป็นตัวกำหนดเพื่อยืนยันความหมายของคนเร่ร่อนที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของแหล่งข้อมูลนั้นสะท้อนความหมายของคนเร่ร่อนที่แตกต่างกันในสังคมไทย อันเป็นความหมายที่ไม่ได้เกิดจากตัวของคนเร่ร่อน แต่เป็นความหมายที่เกิดจากบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ความหมายที่ปรากฏนี้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับกลวิธีทางภาษาที่ผู้ผลิตตัวบทเลือกใช้เพื่อตอบสนองตามวัตถุประสงค์และจุดยืนของตนสอดคล้องกับแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

ที่แฟร์คลาฟ (Fairclough 1995 อ้างถึงในรัชนิท พงศ์อุดม, 2548) ได้กล่าวไว้ ตัวบทต่าง ๆ ในสังคม ถูกสร้างขึ้นมาจากอำนาจทางสังคมเป็นตัวผลักดันก่อให้เกิดทั้งรูปแบบและความหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์บางอย่างของผู้สร้างตัวบทนั้น หน่วยงานแต่ละหน่วยงานก็มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอตัวบทที่ต่างกันจึงผลิตตัวบทที่แฝงด้วยอุดมการณ์บางอย่างออกมาแตกต่างกัน

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของธีระยุทธ สุริยะ (2560) นครินทร์ สำเภาพล (2562) และกัญทิมา กะสิประกอบ (2563) งานทั้ง 3 มีลักษณะร่วมกันในเรื่องของแหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษามาจากสื่อสาธารณะหลายแห่งนำมาศึกษาทวิวิธีทางภาษาและเปรียบเทียบข้อมูลจากวาทกรรมสื่อสาธารณะที่ได้นำเสนออย่างแตกต่างกันออกไปและที่สำคัญเป็นประเด็นที่พูดถึงกลุ่มคนในสังคมผลักดันให้เป็นกลุ่มคนชายขอบจึงมักจะได้รับความสนใจในการศึกษาผ่านแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

งานที่ได้กล่าวมาทั้งหมดได้ใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และวิเคราะห์ความหมายจากตัวบทแสดงให้เห็นว่า “ภาษา” เป็นเครื่องมือสำคัญในการนำเสนออุดมการณ์หรือผลิตซ้ำอุดมการณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมที่ผลิตขึ้นผ่านวาทกรรมได้อย่างชัดเจน ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดวาทกรรมจึงจำเป็นต้องศึกษาทวิวิธีทางภาษาเพื่อที่จะให้เห็นถึงการแสดงอำนาจผ่านภาษาได้อย่างลึกซึ้งและสามารถเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในการสร้างวาทกรรมนั้นด้วยเช่นกัน ผ่านประเด็นทางสังคมอย่างเรื่องของกลุ่มคนชายขอบ สิทธิความไม่เท่าเทียม เพศสภาพที่นักวิชาการที่ศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์สนใจและศึกษา มาโดยตลอด

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาท่าทีและการแสดงท่าที

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับการศึกษาท่าทีและการแสดงท่าที (Stance and Stance-taking) งานวิจัยส่วนใหญ่ในประเทศไทยมีการใช้แนวคิดนี้ในการศึกษาจำนวนน้อย ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในต่างประเทศที่มีการศึกษาอย่างแพร่หลายและใช้ในแนวคิดดังกล่าวศึกษาผ่านรูปแบบของข้อมูลและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป ในที่นี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับแนวคิดดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

งานของ Ika Maratus Sholikhah (2019) วิจัยในหัวข้อ Linguistic Study of Stance-Taking in Online Media ศึกษาภาษาของการแสดงท่าทีในสื่อออนไลน์ จากเว็บไซต์ google.com ในการศึกษาจำแนกประเภทของการแสดงท่าทีออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) epistemic เกี่ยวข้องกับความแน่นอนและความเป็นไปได้ 2) attitudinal เกี่ยวข้องกับทัศนคติแสดงถึงอารมณ์และความรู้สึก และ 3) stylistic เกี่ยวข้องกับรูปแบบการแสดงออก การแสดงท่าที

ถือเป็นสิ่งสำคัญในการโต้ตอบทางออนไลน์ เนื่องจากเป็นการถ่ายทอดความคิดเห็นและการตัดสินใจทางอารมณ์ของผู้แสดงท่าที

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้วิธีการพรรณนาเชิงคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การแสดงท่าทีในสื่อออนไลน์ มุ่งเน้นไปที่การให้คำอธิบายที่ครอบคลุมมากกว่าการให้ข้อมูลทางด้านตัวเลขและสถิติ วิเคราะห์ตีความข้อมูลตามทฤษฎีภาษาที่เกี่ยวข้องผ่านมุมมองของผู้วิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานนี้เก็บข้อมูลจากการอ่านผ่านเว็บไซต์ สังเกตและรวบรวมประโยคที่ใช้การแสดงท่าที มีจุดประสงค์เพื่อทำความเข้าใจว่ามีการแสดงท่าทีอย่างไรในเนื้อหาออนไลน์

การแสดงท่าทีศึกษาผ่านการแสดงออกในการใช้ภาษา ทั้งกลวิธีคำศัพท์และไวยากรณ์ ที่จะแสดงทัศนคติ ความรู้สึก การตัดสินใจเกี่ยวกับเนื้อหาของข้อความ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาภาษาศาสตร์ เนื่องจากช่วยให้ผู้พูดได้ถ่ายทอดความคิดเห็น อารมณ์และทัศนคติต่อเรื่องหรือผู้ฟังได้ ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงมุมมองของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิด Stance-taking เป็นแนวคิดพื้นฐานในภาษาศาสตร์เนื่องจากให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวิธีการแสดงความหมายและวิธีที่ผู้แสดงท่าทีกล่าวกับผู้ฟังมีส่วนทำให้เกิดการสื่อสารและการโต้ตอบที่มีประสิทธิภาพ

โดยสรุป การวิเคราะห์การแสดงท่าทีในสื่อออนไลน์เผยให้เห็นถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจกลวิธีทางภาษาเพื่อแสดงทัศนคติ ความรู้สึก และการตัดสินใจในการสื่อสารออนไลน์ ผลการวิจัยได้แบ่งประเภทของท่าทีออกเป็น 3 ประเภทที่แตกต่างกัน พบการใช้กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันในการถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึกในเนื้อหาออนไลน์ การศึกษานี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการแสดงการบ่งชี้มุมมองในการกำหนดรูปแบบปฏิสัมพันธ์ออนไลน์มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้อ่านและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติในการสื่อสาร

บทความที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้ศึกษาโดยใช้แนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที โดยใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์ออนไลน์เป็นข้อมูลในการศึกษา เพื่อให้เห็นถึงวิธีการวิเคราะห์และการแบ่งประเภทของการแสดงท่าทีจากข้อมูลในเว็บไซต์ออนไลน์ นอกจากนี้ยังมีการใช้ข้อมูลประเภทอื่น ๆ นำมาศึกษา เช่น ข้อมูลประเภทเรื่องเล่า ข้อมูลประเภทบทสนทนา ข้อมูลประเภทบล็อก ดังนี้

Axel Bohmann และ Wiebke Ahlers (2020) ได้ศึกษา Stance in narration: Finding structure in complex sociolinguistic variation การศึกษาภาษาที่ซับซ้อนขอท่าทีในรูปแบบทางภาษาศาสตร์ การแสดงท่าทีถูกกำหนดให้เป็นแนวทางปฏิบัติทางสังคมในการประเมินการจัดตำแหน่งและหาแนวร่วมในการสื่อสาร การศึกษามุ่งเน้นไปที่การใช้เครื่องมือในการแสดงท่าทีจุดยืนและมุมมองของผู้พูดในเรื่องเล่าโดยอาศัยภาษาศาสตร์เชิงข้อมูลในการวิเคราะห์

งานนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ที่มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์การแสดงท่าทีที่ผู้เข้าร่วมใช้ในการเล่าเรื่อง โดยตรวจสอบว่าผู้เข้าร่วมใช้การแสดงท่าทีที่แตกต่างกันอย่างไรในการเล่าเรื่อง

การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์แบบกลุ่มเพื่อระบุรูปแบบของการแสดงท่าทีที่มีความหมายทางสังคม เพื่ออธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่าผู้พูดสองกลุ่มมีการแสดงท่าทีที่แตกต่างกัน กลุ่มคนส่วนน้อยมักใช้คำอ้างถึงตนเอง ในขณะที่กลุ่มคนส่วนใหญ่แสดงการให้ความสำคัญกับการตั้งจุดยืนของคู่สนทนา ในการวิเคราะห์ช่วยให้เห็นถึงรูปแบบของความหมายทางสังคมและการใช้กลวิธีทางภาษา ในการโต้ตอบกันในการสื่อสาร

Shi, X. L., Wu, J. Y., & Wei, L. F. (2022) ศึกษาในหัวข้อ Stance Taking in News Interviews Based on Stance Triangle and Conversation Analysis หรือการแสดงท่าทีในการสัมภาษณ์ข่าวโดยใช้การวิเคราะห์สามเหลี่ยมท่าทีและการวิเคราะห์บทสนทนา เก็บรวบรวมข้อมูลจากข่าวของ CNN และตั้งแต่วันที่ 12 กรกฎาคม ถึง 30 กรกฎาคม 2021 การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่การตั้งจุดยืนและการจัดตำแหน่งในการตั้งคำถามและการตอบกลับ ที่จะเผยให้เห็นถึงความซับซ้อนของวิธีที่ผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์แสดงท่าทีหรือจุดยืนในการสนทนาผ่านการใช้กลวิธีทางภาษาและรูปแบบของการแสดงท่าทีในผลัดของการโต้ตอบ

ส่วนของการตีความ ผู้ศึกษาจะตีความจากกระบวนการแสดงท่าทีในการสัมภาษณ์ข่าว โดยการวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างผู้พูดในการตั้งจุดยืนและการจัดตำแหน่งระหว่างผู้ร่วมสนทนา พิจารณาว่ากลวิธีทางภาษาเหล่านี้กำหนดรูปแบบวาทกรรม มีอิทธิพลต่อทิศทางของหัวข้อและส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างไร โดยผลการวิจัยพบว่า ในการสัมภาษณ์ข่าว ผู้สัมภาษณ์จะใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อนำเสนอทัศนะของตน ทั้งในผลัดของการตั้งคำถามและผลัดของการตอบคำถามในการสนทนาผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์จะมีรูปแบบที่ต่างกัน

การศึกษานี้เป็นการนำทฤษฎีมาผนวกใช้ร่วมกันเพื่อหาการแสดงท่าทีผ่านการใช้ทฤษฎีสถิตวิเคราะห์ เป็นแนวโน้มที่สำคัญของการทำงานวิจัยในอนาคต เพราะจะช่วยให้เห็นถึงภาพรวมที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของการศึกษาในสาขาภาษาศาสตร์และการศึกษา การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

งาน Stance-Taking and public discussion in blogs ของ **Greg Myers (2010)** เป็นอีกงานหนึ่งที่ใช้ข้อมูลในรูปแบบของบล็อก (Blog) ที่เป็นเว็บไซต์นำเสนอข้อมูล ข่าวสารและสามารถโต้ตอบกันได้ระหว่างผู้อ่านและผู้เขียนนำมาใช้ในศึกษาการแสดงท่าที

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจว่าบล็อกเกอร์หรือผู้ผลิตเนื้อหาเพื่อสื่อสารออกไป ผ่านช่องทางสื่อโซเชียลมีเดียของตัวเอง ว่ามีการใช้ภาษาเพื่อแสดงตำแหน่งของตน รวมทั้งใช้ภาษาแสดงการมีส่วนร่วมกับผู้อ่านในบล็อกอย่างไร โดยเก็บข้อมูลการศึกษาที่คลังข้อมูลของบล็อกที่พูดคุยเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะ โดยเลือกบล็อกยอดนิยมในปัจจุบันจำนวน 5 บล็อกเพื่อนำมาวิเคราะห์ ได้แก่ เว็บบล็อกของ Michelle Malkin, Yglesias, Bitch PhD, Sepia Mutiny และ Going

Underground ในแต่ละเว็บบล็อกก็จะนำเสนอข้อมูลที่ต่างกัน งานนี้ใช้เครื่องมือของ Wmatrix ที่เป็นคลังข้อมูลนำมาใช้วิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในบริบทเพื่อทำความเข้าใจว่าบล็อกเกอร์แสดงมุมมองส่วนบุคคลของตนในการอภิปรายออนไลน์อย่างไร

บล็อกเกอร์มักจะใช้ภาษาเพื่อวางตำแหน่งตนเองในการสนทนาออนไลน์ เช่น คำกริยาแสดงการรับรู้ คำวิเศษณ์ การใช้คำแสดงการประชด ในการแสดงท่าทีและการมีส่วนร่วมกับผู้อ่าน ผลของการศึกษาสามารถสรุปข้อค้นพบในการศึกษานี้ คือ

1) Cognitive verbs คำกริยาแสดงการรับรู้ เช่น “Think”, “feel”, “seem”, “believe” ใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์กับบุคคล

2) Stance Adverbs คำวิเศษณ์แสดงการบ่งชี้มุมมอง เช่น “Actually”, “Really” นำมาใช้แสดงความสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นก่อนหน้านี้

3) Conversational particles เช่น “ooh”, “oh”, “um”, “uh” สามารถใช้เพื่อทำให้เกิดความขัดแย้ง โดยการแสดงความลังเล ประหลาดใจหรือการขัดจังหวะ แสดงให้เห็นทัศนคติที่แตกต่างกัน

4) Irony การประชด แสดงทัศนคติที่เห็นแย้งฝั่งตรงข้ามเพื่อทำลายความสัมพันธ์ เป็นการตอกย้ำความรู้สึกที่ว่าบล็อกเป็นพื้นที่ในการแสดงการบ่งชี้มุมมอง

ข้อสรุปในการใช้กลวิธีทางภาษา 4 ประเภทในงานเขียนของบล็อกเกอร์สามารถถ่ายทอดจุดยืนหรือมุมมองของตนเองและมีส่วนร่วมกับผู้อื่นได้ แสดงให้เห็นถึงการตอกย้ำมุมมองของแต่ละบุคคลในการสนทนาออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากการศึกษางานที่ใช้แหล่งข้อมูลที่ศึกษาต่างกันแล้ว ผู้วิจัยยังได้ศึกษางานวิจัยที่ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้และขยายไปสู่เรื่องของการแสดงอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มบุคคลผ่านการศึกษาและจัดประเภทของการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาและการแสดงท่าที

ในบทความของ V. Ushchyna (2020) เรื่อง From stance to identity: Stancetaking in contemporary English risk discourse ได้ศึกษาว่าการแสดงท่าทีที่มีส่วนช่วยในการกำหนดอัตลักษณ์ของบุคคลแต่ละกลุ่มในสถานการณ์บริบทของการสื่อสารความเสี่ยง ภาษาอังกฤษร่วมสมัย เป็นการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้แนวคิดท่าทีและการแสดงท่าทีในการจัดกลุ่มและระบุอัตลักษณ์ผ่านกลวิธีทางภาษาจากการใช้แนวคิดดังกล่าวได้

บทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาวิธีการที่บุคคลสร้างอัตลักษณ์ในบริบทของการสื่อสาร โดยใช้กระบวนการทัศน์ทางสังคมและนำแนวทางการศึกษาหลังโครงสร้างนิยมมาใช้ในการศึกษาวาทกรรม ผู้วิจัยวิเคราะห์วาทกรรมในบริบทของการสื่อสารที่แตกต่างกัน การบ่งชี้มุมมองในวาทกรรมความเสี่ยงเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจและอารมณ์ โดยมีเป้าหมาย

ตั้งแต่บุคคลในกลุ่มที่ไม่ชอบความเสี่ยงไปจนถึงกลุ่มที่กล้าเสี่ยง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ บุคคลทั่วไปและสื่อกลาง ซึ่งแต่ละกลุ่มใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะเพื่อถ่ายทอดมุมมองของตนในวาทกรรมความเสี่ยง

การแสดงท่าทีมีบทบาทสำคัญในการกำหนดอัตลักษณ์โดยกำหนดวิธีที่บุคคลวางตำแหน่งของตนเองและผู้อื่นในวาทกรรม สะท้อนทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมและบทบาททางสังคมผ่านการใช้กลวิธีทางภาษาและกลยุทธ์ในการสื่อสารอัตลักษณ์เหล่านี้ถูกกำหนดโดยบทบาท มุมมองและปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลภายในวาทกรรมซึ่งมีความแตกต่างกัน

ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมักจะใช้การให้เหตุผลและอาศัยข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง รวมไปถึงการใช้ภาษาที่แสดงความเชี่ยวชาญ เช่น การอ้างอิงสถิติเพื่อสนับสนุนทัศนะของพวกเขา การบ่งชี้มุมมองของกลุ่มนี้จึงมีลักษณะเฉพาะคือความแน่นอนและความเป็นกลาง โดยมุ่งเน้นที่การให้ข้อมูลเชิงลึกที่เชื่อถือได้และการวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง ปราศจากการใช้อารมณ์ความรู้สึกและเน้นวิธีการสื่อสารความเสี่ยงที่มีเหตุผลและอิงหลักฐาน

กลุ่มบุคคลทั่วไปที่อยู่ในวาทกรรมความเสี่ยงมักจะแสดงทัศนะโดยเน้นประสบการณ์ส่วนตัวการใช้อารมณ์และมุมมองส่วนตัวเกี่ยวกับความเสี่ยง การแสดงทัศนะของกลุ่มนี้อาจแสดงถึงความไม่แน่นอนหรือความคลุมเครือ ซึ่งสะท้อนถึงการตอบสนองตามสัญชาตญาณและอารมณ์ส่วนตัว ต่อสถานการณ์ความเสี่ยง มีการใช้เรื่องเล่าส่วนตัวและใช้ภาษาในชีวิตประจำวันในการสื่อสารมุมมองของพวกเขา

สื่อกลางมีบทบาทในการเชื่อมโยงวาทกรรมความเสี่ยง เป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างผู้เชี่ยวชาญและบุคคลทั่วไป และช่วยประสานความเข้าใจในทัศนะและมุมมองที่ขัดแย้งกัน สื่อกลางมีทัศนะที่เป็นกลางขึ้นอยู่กับบริบทและเป้าหมายการสื่อสารของวาทกรรมความเสี่ยง

โดยสรุปแล้วแต่ละกลุ่มบุคคลในวาทกรรมความเสี่ยงจะแสดงอัตลักษณ์ที่หลากหลาย โดยอิงจากทัศนคติ อารมณ์ การใช้ภาษาและพฤติกรรมในการสื่อสาร อัตลักษณ์เหล่านี้สะท้อนถึงบทบาทความเชี่ยวชาญและการมีส่วนร่วมของบุคคลในการสื่อสารความเสี่ยง โดยเน้นถึงวิธีการที่กลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมและกำหนดรูปแบบวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างภาษา ความรู้ความเข้าใจและปัจจัยทางภาษาศาสตร์ในการกำหนดอัตลักษณ์ในบริบทของการสื่อสารที่มีความเสี่ยงให้สามารถเข้าใจครอบคลุมว่าการบ่งชี้มุมมองมีอิทธิพลต่อการสร้างอัตลักษณ์และพลวัตการสื่อสารในวาทกรรมความเสี่ยง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ Stance and Stance-taking มาใช้นั้นผู้วิจัยเห็นได้ว่าสามารถนำมาใช้ศึกษาวาทกรรมเกี่ยวกับ Sex Workers ได้ โดยประยุกต์ใช้กรอบการวิเคราะห์สามเหลี่ยมท่าที (The Stance Triangle) ของ Du Bois (2007) เพื่อวิเคราะห์ถึงการประเมิน การตั้งจุดยืนและหาแนวร่วมของแต่ละสถาบันที่มีส่วนเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหา

ของ Sex Workers ในสังคมไทย ทั้งจากตัวบทข้อความข่าว ประชาสัมพันธ์ การสัมภาษณ์หรือเรื่องเล่ามีบทบาทอย่างไรในวาทกรรมนั้นรวมทั้งวิเคราะห์การแสดงท่าทีของ Kiesling (2022) ที่นำเสนอให้เห็นการแสดงท่าทีและกระบวนการสร้างความหมายแก่ Sex Workers ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดนี้สามารถวิเคราะห์ความซับซ้อนของภาษาในการแสดงท่าทีของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมที่มีต่อ Sex Workers ได้รับความเข้าใจในมุมมองที่หลากหลายของสังคมและความสัมพันธ์ทางอำนาจที่มีอยู่ในการนำเสนอเกี่ยวกับวาทกรรมนั้นผ่านบริบทของมิติทางสังคม วัฒนธรรม กฎหมายและจริยธรรมในสังคมไทย

2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเกี่ยวกับ Sex Workers

การค้าบริการทางเพศ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า “โสเภณี” งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกล่าวถึงประวัติของการค้าบริการทางเพศว่ามีใช้สิ่งใหม่ในประวัติศาสตร์ แต่เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่เคียงคู่กับประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน (นพพร สุวรรณพานิช, 2540, น.10-11) ในประเทศไทยก็เช่นกัน การดำรงอยู่ของโสเภณีปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดตั้งแต่สมัยอดีต มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรตั้งแต่สมัยอยุธยา และมีเรื่อยมาจนถึงในสมัยรัชกาลที่ 5 จนเกิดความรุ่งเรือง เพ็ญพู่และแพร่หลาย ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาจนได้รับการควบคุมจากทางการแม้ในปัจจุบันจะมีการออกพระราชบัญญัติเพื่อควบคุมโดยรัฐ รวมถึงทัศนคติและมุมมองของคนในสังคมที่เปลี่ยนไปต่อท่าทีของการมีอยู่ของโสเภณี จากการมองภาพลบว่าเป็นกลุ่มคนที่น่ารังเกียจ มักถูกเหยียดหยาม แต่ก็ยังมีการประกอบอาชีพนี้อยู่เป็นปกติในสังคมไทย

จากการศึกษางานวิจัย ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ค้าบริการทางเพศหรือ Sex Workers ทำให้เห็นมุมมอง แนวคิดทฤษฎี วิธีวิทยาในประเด็นต่าง ๆ ในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้ค้าบริการทางเพศ หรือ Sex Workers โดยมากแล้วผู้วิจัยส่วนมากมักจะมุ่งเน้นไปที่การศึกษาประเด็นทางด้านสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์และเศรษฐศาสตร์เป็นหลัก เนื่องจากเป็นประเด็นทางสังคมและส่งผลกระทบต่อประเทศ การศึกษาในประเด็นทางสังคมจึงแพร่หลายมากกว่ามุมมองด้านอื่น แต่ในอีกแง่หนึ่งก็มีการศึกษาในมุมมองอื่น เช่น ด้านวรรณกรรม ด้านนิเทศศาสตร์ ฯลฯ

ในที่นี้ผู้วิจัยจะจำแนกงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผู้ค้าบริการทางเพศ หรือ Sex Workers โดยส่วนแรกเป็นงานทางด้านสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ พุดถึงกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศในมิติและมุมมองทางสังคม เช่น บทความของ **ธวัชพล ทองอินทราช (2563)** ศึกษาวาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในสังคมไทย งานนี้เป็นการศึกษาวาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในสังคมไทยสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยสรุปได้ว่าวาทกรรม คือระบบและกระบวนการผลิตเอกลักษณ์และ

ความหมายให้แก่สิ่งต่าง ๆ วาทกรรมจึงเป็นเรื่องของอำนาจและความรุนแรงเข้ามาเกี่ยวข้อง โสเภณีเป็นอาชีพที่มีมาตั้งแต่อดีต เกิดความรุ่งเรืองสร้างรายได้มหาศาลให้แก่รัฐอย่างแพร่หลาย แต่ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญคือการแพร่ของกามโรค จึงเกิดการออกประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติสัจจรโรคเป็นเครื่องมือสำคัญในภาคปฏิบัติของวาทกรรมในการกำหนดตำแหน่ง กฎเกณฑ์ให้แก่โสเภณีและปัญหาสำคัญในการต่อสู้การช่วงชิงอำนาจในการจัดการโสเภณีระหว่างรัฐและชนชั้นที่รับสนองนโยบายของรัฐผ่านระบบเจ้าภาษีนายอากร โสเภณีจึงตกเป็นแค่วัตถุทางเพศของวาทกรรมที่กำหนดโดยรัฐ

ผลของการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การก่อรูปวาทกรรมขึ้นให้เห็นเด่นชัดในสมัยรัชกาลที่ 5 ในกรณีเลิกทาสที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมิติอื่น ๆ ในสังคมไทย ก่อให้เกิดการเข้าสู่อาชีพโสเภณีในสังคมมากขึ้น ประเด็นที่ 2 การต่อสู้ทางวาทกรรมด้วยโสเภณีในสังคมไทย เกิดเป็นร่องรอยการต่อสู้กันทางวาทกรรมระหว่างรัฐและชนชั้นนำไปในการผลิตสร้างชุดความรู้ความจริงเกี่ยวกับโสเภณี และประเด็นสุดท้ายปฏิบัติการกลายเป็นวาทกรรมหลักกว่าด้วยโสเภณีในสังคมไทย งานวิจัยนี้จึงเป็นการสรุปให้เห็นถึงการเกิดวาทกรรมของโสเภณีในสังคมไทย โดยผู้มีอำนาจในการประกอบสร้างขึ้นเพื่อช่วงชิงอำนาจในการควบคุมโสเภณีทำให้เห็นถึงมุมมองของรัฐที่มีต่อโสเภณีในสังคมไทย

ในงานวิทยานิพนธ์**ธวัชพล ทองอินทราช (2563)** ศึกษาวาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในสังคมไทย ยังได้ขยายการศึกษาในประเด็นเดียวกันโดยแบ่งออกเป็น ยุคสมัยก่อนการพัฒนา ยุคสมัยแห่งการพัฒนาและยุคสมัยปัจจุบันเพื่อมุ่งตอบคำถามว่าในแต่ละยุคมีบริบทเป็นอย่างไร มีการก่อรูปการต่อต้านทางวาทกรรมอย่างไร และมีตัวแสดงที่สำคัญทางวาทกรรมอย่างไร

โดยผลการศึกษาพบว่ายุคสมัยก่อนการพัฒนาระบบที่สำคัญในยุคนั้นคือการอยู่ภายใต้การปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กษัตริย์มีบทบาทสำคัญที่ต่อต้านวาทกรรมทางนโยบายดังกล่าว นำไปสู่การตอบโต้ของรัฐโดยการตราพระราชบัญญัติป้องกันสัจจรโรคเพื่อรวบอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ยุคแห่งการพัฒนาอยู่ภายใต้บริบทที่สำคัญคือการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญเป็นกลไกสำคัญ รัฐบาลมีบทบาทในฐานะผู้กำหนดและวางแนวนโยบายเรื่องโสเภณีนำไปสู่การปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโสเภณี และยุคปัจจุบันวาทกรรมทางนโยบายโสเภณีอยู่ภายใต้กรอบความคิดแบบถูกผิดตามบทบัญญัติของกฎหมาย รัฐกำหนดนโยบายโสเภณีสู่การปฏิบัติ แต่เนื่องจากบริบททางสังคมไทยปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีตที่มีการเรียกร้องความเท่าเทียมเกิดขึ้น นำไปสู่การเสนอกรอบความคิดทางนโยบายโสเภณีในลักษณะอื่น ๆ โดยมีกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนที่พยายามเสนอรูปแบบของแนวนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับโสเภณีเพื่อโต้ตอบรัฐนำไปสู่การตอกย้ำวาทกรรมทางนโยบายโสเภณีของรัฐไทย

จากการศึกษางานวิจัยนี้ทำให้เห็นมุมมองของสังคมตามแต่ละช่วงสมัยที่มีต่อกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศ Sex Workers ในการต่อต้าน ออกกฎหมายเพื่อควบคุมและสร้างวาทกรรมด้วยภาพเหมารวมว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ผิดศีลธรรมและกฎหมายและเกิดหน่วยงานพัฒนาเอกชนที่เข้ามาสร้างวาทกรรมใหม่เพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศ Sex Workers

ทั้งบทความและงานวิทยานิพนธ์ของ**ธวัชพล ทองอินทราช** เป็นการสรุปภาพรวมของวาทกรรมทางสังคมที่มีต่อผู้ค้าบริการทางเพศในรูปแบบของวาทกรรม โดยวิเคราะห์จากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์และทำให้เห็นความเป็นมาของอาชีพโสเภณี ภาพรวมของสังคม มุมมองทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่ออาชีพจนกลายเป็นวาทกรรมโสเภณีขึ้นมาในการศึกษาจะเห็นว่าเกิดกลุ่มที่ต่อต้านรัฐขึ้น คือหน่วยงานพัฒนาเอกชน ที่พยายามนำเสนอรูปแบบนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโสเภณีเพื่อตอบโต้รัฐ ทำให้เห็นมุมมองมิติใหม่ในการช่วยเหลือและผลักดันอาชีพโสเภณีซึ่งอาจจะนำไปสู่การเรียกร้องให้กลายเป็นอาชีพที่ถูกกฎหมายขึ้น

นอกจากนี้การศึกษาในแง่ของด้านสังคมศาสตร์ยังรวมไปถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการทางเพศที่มีได้มีเฉพาะในเพศหญิง แต่ยังรวมถึงเพศอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่นงานของ**ทวีคุณ มลยาภรณ์ (2537)** ได้ศึกษาการขายบริการทางเพศของเด็กและเยาวชนชายเร่ร่อนศึกษาเฉพาะกรณีสีลมพญา โดยงานนี้ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงภูมิหลังกระบวนการ สาเหตุสภาพความเป็นอยู่ ทัศนคติ เป้าหมายในอนาคตของเด็กกลุ่มนี้ ซึ่งการขายบริการทางเพศของเด็กและเยาวชนชายเร่ร่อนนี้มีความสัมพันธ์กับตัวแปรต่าง ๆ ทางสังคม ได้แก่ ฐานะ สภาพทางเศรษฐกิจ พฤติกรรมของผู้ปกครอง ค่านิยมทางเพศ โดยเป็นการศึกษาที่ใช้สถิติและแบบสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างและสามารถสรุปออกมาเป็นข้อมูลทางสถิติตามหัวข้อที่ผู้วิจัยได้สำรวจ

งานของ**ชญานัฐภักดิ์ ช่อนกลิ่น (2556)** ศึกษาวิถีชีวิตชายขายตัวในบาร์เกย์ ย่านสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร ในมิติของวิถีความคิด วิถีของการกระทำ ปัจจัยการเข้าสู่อาชีพขายบริการทางเพศ ปัญหาและผลกระทบจากวิถีชีวิตชายขายตัว ซึ่งเป็นการศึกษาในแขนงการพัฒนาสังคมโดยมองว่าการเปลี่ยนแปลงในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวัตถุที่เป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐ ก่อให้เกิดสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป คนในสังคมจึงต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดเข้าสู่วงการอาชีพขายบริการทางเพศมากขึ้นโดยเฉพาะเพศชาย ในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์เป็นแนวคิดในการวิจารณ์และอ้างอิงว่าชายขายตัวเป็นความต้องการที่จะตอบสนองความต้องการของตัวเองเพื่อความอยู่รอด โดยผลการวิจัยสามารถจำแนกปัจจัยในการเข้าสู่อาชีพแบ่งออกเป็น ปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านสังคม สะท้อนให้เห็นว่าความต้องการเงินนำไปสู่การประกอบอาชีพขายบริการทางเพศมากขึ้น เพราะถือได้ว่าเป็นความสบาย นอกจากนี้ยังรวมถึงความพึงพอใจและความรู้สึกชอบเพศเดียวกัน ผลักดันให้เข้าสู่อาชีพนี้ได้และปัจจัยทางสังคมโลกในยุคบริโภคนิยมและวัตถุนิยม การนำเสนอของสื่อและการคบเพื่อนก็เป็นอีกแรงจูงใจได้เช่นกัน

นอกจากนี้ ชัยวัฒน์ ฐณกุล สอนกลั่น ศึกษาวิถีชีวิตในบริบทความคิดและการกระทำของชายชายตัว โดยมุมมองด้านความคิด ชายชายตัวมีทัศนคติด้านบวกแก่ตัวเอง ตั้งแต่การมองตนเองว่าเป็นเหมือนบุคคลทั่วไป ไม่ได้มองเป็นเรื่องเสียหาย รวมไปถึงวิถีชีวิตการกระทำก็เช่นเดียวกับคนทั่วไป แต่มักจะมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยรวมไปถึงปัญหาด้านโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ความไม่มั่นคงในอาชีพและกฎหมายที่ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ

งานวิจัยทั้ง 2 เรื่องเป็นการศึกษาในมิติทางเพศของกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศที่ไม่ได้จำกัดแค่เพศหญิงเท่านั้นแต่ยังพูดถึงเพศชาย แสดงให้เห็นภูมิหลัง กระบวนการ สาเหตุ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศในมิติของเพศชาย นอกจากนี้ยังทำให้เห็นถึงการมีทัศนคติทางบวกแก่ตัวเองของผู้ประกอบอาชีพนี้อีกด้วย เป็นมุมมองใหม่ที่ทำให้เห็นว่ากลุ่มอาชีพเหล่านี้ไม่ได้รังเกียจหรือคิดว่าตัวเองเป็นกลุ่มชายขอบในสังคม

ประเด็นมิติทางด้านเพศยังขยายไปสู่ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศโดยไม่จำกัดแค่ชายหญิงด้วยกันดังที่ ณ ฤกษ์ ด่วงวิเศษ (2565) พูดไว้ในงานศึกษาประเด็นโสเภณี การขายบริการทางเพศและมานุษยวิทยา ที่ได้พูดถึงว่าการขายบริการทางเพศเป็นสิ่งที่ทำลายระบบเพศในประเด็นมิติความหลากหลายทางเพศการแสดงออกในการขายบริการในบทบาทที่เป็นทั้งฝ่ายรุกและฝ่ายรับหรือมิติทางเพศอื่น ๆ ซึ่งการขายบริการทางเพศในปัจจุบันมักจะถูกควบคุมด้วยความเป็นเพศกระแสหลักที่ถูกครอบงำด้วยบรรทัดฐานแบบชายคู่หญิง ทำให้สังคมไม่เข้าใจคนกลุ่มนี้ เมื่อผู้ชายให้บริการทางเพศกับลูกค้าซึ่งมีทั้งเพศชาย เพศหญิง คนข้ามเพศและคนรักเพศเดียวกัน สิ่งที่เกิดขึ้นคือการรื้อความหมายของความเป็นชาย

ประเด็นการขายบริการทางเพศในกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นอีกมิติหนึ่งที่มีความน่าสนใจ เพราะงานวิจัยส่วนใหญ่มักจะกล่าวถึงผู้ค้าบริการเพศหญิงและเพศชายเท่านั้นงานของอนันต์ นาวิไล (2537) ก็เป็นอีกงานที่พูดถึงกระบวนการกลายมาเป็นผู้ชายชายตัว โดยศึกษาเฉพาะกรณีผู้ชายชายตัวให้เกย์ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นงานเกี่ยวกับการค้าบริการทางเพศในมุมมองของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ การศึกษานี้เป็นการทำความเข้าใจในวัฒนธรรมของกลุ่มชายชายบริการทางเพศให้กับพวกเรา ใช้ทฤษฎีความเปี่ยงเบนทางเพศและจิตวิทยาในการอธิบาย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยกระบวนการนี้เริ่มต้นจากระบบเศรษฐกิจของประเทศที่บีบรัดให้ทุกคนในสังคมต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด การประกอบอาชีพนี้จึงเป็นทางเลือกที่ง่ายต่อการสร้างรายได้จำนวนมากผลักดันให้เข้ามาเป็นผู้ชายชายตัว แม้ว่าสังคมจะถูกดูถูกและด้อยค่าก็ตาม

ในงานวิจัยนี้ได้พูดถึงประวัติความเป็นมาของผู้ชายชายตัว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความหมายของเกย์หรือรักร่วมเพศ รวมไปถึงการจัดระเบียบทางกายภาพของสถานบันเทิง พูดถึงภูมิหลังความเป็นมาในกระบวนการของการกลายมาเป็นผู้ชายชายตัว โดยเฉพาะกรณีผู้ชายชายตัวให้เกย์ กระบวนการกลายมาเป็นผู้ชายชายตัวให้เกย์เกิดขึ้นโดยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

ในสังคมไทยที่มีการกำหนดบทบาทของกลุ่มชนชั้นรากหญ้าในสังคมให้เข้าสู่กระบวนการนี้ โดยงานวิจัยได้พูดถึงขั้นตอน วิธีการของการเข้ามาเป็นผู้ขายขายตัว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ ได้แก่ การเป็นเกย์เกิดจากความรู้สึกว่าตนนั้นเกิดมาเป็นผู้หญิง ในร่างชาย พฤติกรรมรักร่วมเพศน่าจะเกิดจากเรียนรู้โดยไม่ได้ตั้งใจ การขาดความอบอุ่นจากครอบครัว เช่น ปัจจัยด้านครอบครัวที่แตกแยกและการได้รับอิทธิพลการเลี้ยงดูของมารดา เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่ทำให้เป็นเกย์ ได้แก่ ปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยทางสภาพแวดล้อมในครอบครัวและสังคม

โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กระบวนการกลายมาเป็นผู้ขายขายตัวจะมีลักษณะ โครงสร้างพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน มีกระบวนการต่อเนื่อง เศรษฐกิจและอารมณ์ของผู้ประกอบอาชีพ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้ ในขณะที่สังคมตีตรา คนกลุ่มนี้จึงต้องยึดอยู่ในวัฒนธรรมย่อยที่ตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมสังคมภายนอกและแรงจูงใจสูงสุดคือเงิน การเข้ามาอยู่ในกลุ่มชายรักชายจึงทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและความสบายใจแก่กลุ่มเหล่านี้ที่กำลังหาทางดิ้นรนและเอาตัวรอดในสังคมระบบเศรษฐกิจของประเทศ ณ ขณะนั้น

จากการศึกษางานวิจัยในมิติทางด้านสังคมจะเห็นภาพรวมว่าในทุกงานมักจะพูดถึง ปัจจัยที่ทำให้เกิดการประกอบอาชีพค้าบริการทางเพศ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้ค้าบริการทางเพศส่วนใหญ่มาจากพื้นฐานครอบครัวที่ยากจน ในอีกด้านหนึ่งนอกจากความต้องการทางด้านเศรษฐกิจแล้วนั้น การที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบของสังคมบริโภคนิยม ให้คุณค่ากับระบบตลาดทำให้คนหันมาสนใจเรื่องเงินมากยิ่งขึ้น ยิ่งเป็นแรงผลักดันให้คนเข้ามาประกอบอาชีพโสเภณีมากยิ่งขึ้น

บทความของ **อรสา แสงเงิน (2520)** ได้กล่าวถึงปัญหาทางสังคมเกี่ยวกับโสเภณี ถึงภาพรวมความเป็นมาสาเหตุของการเข้าสู่การเป็นโสเภณีด้วยภาพกว้างให้เห็นชัดในมิติอื่น ดังที่ผู้วิจัยหลายท่านได้นำเสนอ คือ สาเหตุทางเศรษฐกิจและสังคมแบบบริโภคนิยมและนำเสนอว่า แม้จะอย่างไรก็ตามการค้าประเวณีก็ยังคงอยู่ โดยเสนอเป็นแผนผังดังนี้

แม้เศรษฐกิจดีขึ้น ----> อุปทานของโสเภณีน้อยลง ----> อุปสงค์คงเดิมหรือมากขึ้น
----> ราคาสูงขึ้น ----> หญิงเข้าสู่อาชีพนี้มากขึ้น

ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมบริโภคนิยมนี้ทำให้อาชีพขายบริการทางเพศยังคงอยู่ในสังคมต่อไป

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้านกฎหมาย การออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมปัญหาการค้าประเวณีที่เกิดขึ้นทั้งในระดับจังหวัด ระดับประเทศ รวมไปถึงระดับกลุ่มประเทศ ได้แก่ **หัชชากร วงศ์สายัณห์และพรทิพย์ อัมพันธ์ (2561)** ศึกษาปัญหาโสเภณีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อชี้ให้เห็นเรื่องของนโยบายรัฐบาลและกรุงเทพมหานคร

ในการแก้ปัญหาโสเภณี โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่าปัญหาโสเภณีในกรุงเทพมหานครเป็นปัญหาที่แก้ไม่หายขาด ยังรวมถึงพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศด้วยเช่นกัน ก่อให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจและสังคม ศีลธรรม แม้จะมองว่าเป็นปัญหาแต่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้ความเห็นว่า “แม้เป็นปัญหาแต่เป็นเรื่องของสิทธิส่วนบุคคล และเป็นอาชีพสุจริต ควรให้ออกาสจดทะเบียน” แต่ก็ยังไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมและยังศึกษาปัจจัยที่ทำให้หญิงสาวหันมาสนใจอาชีพโสเภณี ได้แก่ ปัจจัยด้านชีววิทยา สภาพครอบครัวไม่มั่นคง สภาพแวดล้อม ฐานะทางเศรษฐกิจ กลุ่มที่ได้ผลประโยชน์ และความไม่เป็นระเบียบของสังคม เช่น ความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและวัฒนธรรม ซึ่งส่วนใหญ่ตรงกับงานวิจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของฐานะทางเศรษฐกิจ ที่เป็นปัจจัยหลักในการก้าวเข้าสู่การค้าประเวณี นอกจากนั้นนโยบายการแก้ปัญหาโสเภณีเป็นการหาทางออกในการจัดระเบียบสังคม ประกอบด้วย ด้านอาชีพ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านครอบครัวด้านเศรษฐกิจและสังคม แม้จะมีนโยบายในการแก้ไขหลายด้านแต่รัฐก็จะเน้นเรื่องการปราบปรามมากกว่าการแก้ไขปัญหา แม้จะออกกฎหมายปราบปรามแต่กฎหมายก็เอาผิดได้แค่ชั่วคราวและก็วนกลับมาสู่ปัญหาเดิมอีก

ประเด็นการศึกษาทางกฎหมายยังขยายผลไปสู่การศึกษาระดับภูมิภาคในอาเซียน ดังรายงานการวิจัยของ **ธานี ชัยวัฒน์และคณะ (2560)** ได้ทำรายงานวิจัยเรื่องการเคลื่อนย้ายผู้ค้าบริการทางเพศระหว่างประเทศในอาเซียน เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการค้าบริการทางเพศเปรียบเทียบระหว่างประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน การใช้กฎหมายห้ามค้าบริการในประเทศอาเซียนแต่ขณะเดียวกันแม้จะมีกฎหมายกลับเกิดการค้าบริการทางเพศสูงในกลุ่มประเทศอาเซียน

ด้วยพื้นฐานความคิดของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ผลคือการดำเนินนโยบายของแต่ละประเทศต่อเรื่องการค้าบริการทางเพศก็จึงมีความแตกต่างกันไปด้วย ทั้งเรื่องของการบังคับใช้กฎหมาย บริบทของสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของแต่ละประเทศส่งผลให้เกิดกระบวนการค้าบริการข้ามเพศและข้ามชาติมากขึ้นส่งผลให้เกิดรายได้มากขึ้น กฎหมายไม่ได้มีบทลงโทษที่รุนแรง การค้าบริการทางเพศข้ามชาติเป็นไปตามกลไกตลาด การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและระบบโลกาภิวัตน์เอื้อต่อการเคลื่อนย้ายทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้ค้าบริการมากกว่าผลเสีย งานวิจัยนี้ยังได้เสนอนโยบายในการหาทางออกกำกับดูแลการค้าบริการทางเพศข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพ จึงได้เสนอแนะนโยบายข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาลไทยภายใต้ความร่วมมือของอาเซียน

การศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการในงานของธานี ชัยวัฒน์และคณะ คล้ายคลึงกับที่ **สมาคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2558)** ได้ทำโครงการวิจัยเรื่องการค้าประเวณีหญิงจากประเทศในแถบอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงในประเทศไทย แม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพลวัตมูลเหตุแรงจูงใจในกระบวนการการเข้าสู่การค้าประเวณีของหญิงจากประเทศในแถบ

อนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงในประเทศไทยแต่ก็มีลักษณะการพูดถึงภาพรวมในด้านตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติข้อห้ามในการค้าประเวณีของแต่ละประเทศ ซึ่งในงานทั้ง 2 มีลักษณะการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานภาครัฐ เอกชนในการแก้ไขปัญหาและแสวงหาแนวทางในการแก้ไข ปัญหา โดยนำเสนอการทบทวนวรรณกรรมที่พูดถึงภาพรวมของโสเภณีในยุโรปและเอเชีย เพื่อให้เห็น ภาพมุมมองกฎหมายพระราชบัญญัติทั้งของไทยและประเทศบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง เห็นถึงการควบคุม อย่างกว้างขึ้น มีการสรุปจากการสัมภาษณ์เชิงลึกขององค์กรต่าง ๆ ในมาตรการการจัดการและ ควบคุมการค้าบริการทางเพศ แบ่งออกเป็นแผนผังมาตรการการดำเนินการทางกฎหมาย การควบคุม จับกุมการค้าบริการทางเพศ รวมไปถึงนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา สรุปและจำแนกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกัน ด้านการปราบปราม ด้านการประสานความร่วมมือและด้านทัศนคติ

ในการศึกษากฎหมายเป็นแนวทางการศึกษาหนึ่งที่นักวิจัยได้ศึกษาอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้แม้จะมีกฎหมายควบคุม แต่การมีอยู่ของการขายบริการทางเพศยังคงอยู่เช่นเดิม เพราะการขายบริการทางเพศนับได้ว่าเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศได้จำนวนไม่น้อย จึงเป็นสิ่งที่ยังคงแอบแฝงอยู่ในประเทศไทยและควรพยายามทำให้อาชีพนี้ถูกกฎหมายและจัดระเบียบ เพื่อควบคุมได้ ดังเช่นประเทศที่พัฒนาแล้ว

ทั้งนี้งานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทบทวนนั้น มักจะศึกษา Sex Workers ผ่านการใช้แนวคิด สตรีนิยม (Feminism) โดยผู้วิจัยหลายท่านได้กล่าวถึงประเด็นนี้ในลักษณะเดียวกัน เช่น **นฤพนธ์ ตัววิเศษ (2565)** ได้ศึกษาโสเภณี การขายบริการทางเพศและมานุษยวิทยา กล่าวไว้ว่าการขาย บริการทางเพศจะถูกมองด้วยมุมมองนักสตรีนิยม ซึ่งเป็นมุมมองที่มีอิทธิพลต่อการทำความเข้าใจ บทบาททางเพศที่สัมพันธ์กับมิติทางสังคม เศรษฐกิจและระบบชายเป็นใหญ่ เป้าหมายของการศึกษา ในแนวนี้อาศัยให้เห็นสิทธิของผู้หญิงและการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งงานวิจัยโดยมากมักจะใช้ มุมมองนี้เป็นแนวทางในการศึกษาและได้แย้งประเด็นของการขายบริการทางเพศเช่นกัน นักวิชาการ สตรีนิยมมีความคิดต่อการขายบริการทางเพศ 2 กระแส คือกลุ่มที่ต้องการล้มล้างระบบการค้าประเวณี เน้นปัญหาผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อธุรกิจการค้าประเวณี มองว่าเป็นความรุนแรงทางเพศและลดทอน คุณค่าความเป็นหญิงด้วยการให้เป็นวัตถุทางเพศ และกลุ่มที่สนใจระบบชายเป็นใหญ่ที่ครอบงำผู้หญิง ให้อยู่ในกฎระเบียบที่ชายสร้างขึ้นและสนับสนุนความภูมิใจในร่างกายและความปรารถนา ทางเพศของตัวเอง ทั้งสองกระแสจึงเป็นการโต้แย้งระหว่างกันในกลุ่มของสตรีนิยม

งานของ **ธานี ชัยวัฒน์และคณะ (2560)** ยังได้พูดเพิ่มเติมถึงมุมมองของสตรีนิยม ในการค้าบริการทางเพศที่เป็นรากฐานของแนวคิดการค้าบริการทางเพศ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 มุมมอง หลัก คือ โสเภณีในฐานะการขูดรีดเป็นมิติด้านการบิดเบือนอำนาจ โสเภณีในฐานะอำนาจทางเพศ เป็นมิติด้านเพศ และโสเภณีในฐานะแรงงานมนุษย์เป็นมิติทางด้านการทำงาน คล้ายกับงานของ Justine L.Kessler (2005) ในงานวิจัยเรื่อง The Voices of Sex Workers (prostitutes?) and

the Dilemma of Feminist Discourse เสียงของ Sex Workers ในวาทกรรมสตรีนิยมแบ่งเป็น 3 มุมมองหลักเช่นกัน โดยแบ่งเป็น

1) โสเภณีในฐานะการขูดรีด เชื่อว่าการค้าประเวณีเป็นเรื่องการแสวงหาผลประโยชน์ และการละเมิดสิทธิมนุษยชน เชื่อว่า ความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสังคมมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรม การค้าประเวณีจึงเป็นเรื่องที่ต้องห้าม เป็นการตอกย้ำความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในสังคม

2) โสเภณีในฐานะอำนาจทางเพศ มองเห็นว่าการค้าประเวณีเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่ผู้หญิงจะสามารถล้มล้างการกดขี่ทางเพศของระบบการปกครองทางสังคมเดิมได้ นักสตรีนิยมเชื่อว่าการค้าประเวณีเป็นขั้นตอนที่จำเป็นต่อเสรีภาพและความเสมอภาคทางเพศ

3) โสเภณีในฐานะแรงงานมนุษย์ มองว่าการค้าประเวณีเป็นรูปแบบการทำงานแบบหนึ่ง ไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากการทำงานอื่น

แม้ทั้ง 3 มุมมองจะมีความแตกต่างกันแต่ก็เหมือนกัน คือผู้หญิงเป็นเหยื่อสังคมแบบชายเป็นใหญ่ การเข้าใจในมุมมองนี้จะช่วยให้มองเห็นช่องทางในการศึกษาในแง่ของกลุ่มคนที่ต่อต้านการขายบริการทางเพศและกลุ่มที่ขับเคลื่อน ซึ่งแนวคิดนี้สามารถนำมาวิเคราะห์และช่วยหาทางออกของเรื่องนี้ได้อีกทางหนึ่ง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers เผยให้เห็นการประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางสังคมหลากหลายแขนงในการวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าว เช่น ทฤษฎีการตัดสินใจเชิงเหตุผล ทฤษฎีความกดดันทางสังคม ทฤษฎีอาชญาวิทยาและทฤษฎีลำดับชั้น เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ของการค้าประเวณีและสถานะของ Sex Workers ในสังคมในมิติที่หลากหลายและซับซ้อนยิ่งขึ้น

ในงานของภคอร บอร์แซก (2560) ที่ศึกษาวิถีชีวิตหญิงให้บริการทางเพศเป็นงานวิจัยที่รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้บริการทางเพศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของหญิงให้บริการทางเพศและความหมายของผู้ประกอบอาชีพหญิงให้บริการทางเพศและการวางแผนในอนาคตและความต้องการสนับสนุนหลังเลิกประกอบอาชีพ โดยการที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้ ทำให้การขายบริการทางเพศในประเทศไทยมีมากขึ้น แต่เนื่องจากการประกอบอาชีพนี้เป็นสิ่งที่ขัดต่อกฎหมาย รัฐพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการตราพระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณีแต่ก็ยังมีประกอบอาชีพนี้อย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง

งานวิจัยนี้ได้นำแนวคิดและทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ มาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้และสรุปผลไว้ว่า โดยวิถีชีวิตทั่วไปของหญิงให้บริการทางเพศ มักจะมองว่าตนเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพที่สุจริตไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้ใคร เนื่องด้วยอาชีพนั้นถูกคนในสังคมมองว่าผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรมและเป็นภัยต่อสังคม แต่ทั้งนี้ก็ยังประกอบอาชีพนี้เนื่องจากฐานะ

ความยากจนของครอบครัวทำให้ไม่มีทางเลือกที่ดีกว่านี้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุที่สำคัญนำไปสู่การเป็นหญิงขายบริการและยังพูดถึงแนวทางในการปรับตัว การใช้ชีวิต ความยากลำบากและการวางแผนในอนาคตของหญิงขายบริการ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังเป็นการสำรวจความต้องการในการสนับสนุนอาชีพ คือ ต้องการให้มีการรักษาพยาบาล ตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อความปลอดภัยต่อตนเองและผู้มาใช้บริการและควรได้รับสวัสดิการที่ดี ทำให้อาชีพนี้ให้ถูกกฎหมายไม่ถูกจับกุม

แนวคิดต่าง ๆ จากงานวิจัยข้างต้นเหล่านี้มักจะใช้ในการศึกษาด้านสังคมศาสตร์ นอกจากนี้ หลายงานวิจัยยังออกแบบระเบียบวิธีวิจัยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมาวิเคราะห์และสรุปผล เช่น งานของธานี ชัยวัฒน์ วิจัยเรื่องการเคลื่อนย้ายผู้ค้าบริการทางเพศระหว่างประเทศอาเซียน เพื่อศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการค้าบริการทางเพศเปรียบเทียบระหว่างประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน งานของสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยที่ทำโครงการวิจัยเรื่องการค้าประเวณีหญิงจากประเทศในแถบอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขงในประเทศไทย ทำให้เห็นมุมมองและข้อมูลของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเชิงลึก ทั้งในเรื่องของการเคลื่อนย้ายผู้ค้าบริการข้ามชาติ การป้องกันและปราบปราม การใช้กฎหมายในการควบคุม รวมไปถึงมุมมองและวิถีชีวิตของกลุ่มผู้ที่ขายบริการทางเพศจริง ๆ เป็นอีกวิธีการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงมุมมองจากกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องได้อย่างแท้จริงและลึกซึ้งทั้งหน่วยงานรัฐหรือแม้กระทั่งตัวผู้ขายบริการทางเพศเองและสามารถนำวิธีการนี้มาปรับใช้ในงานของผู้วิจัยได้

นอกจากงานวิจัยประเด็นทางด้านสังคมแล้วนั้น ยังมีผู้วิจัยได้ศึกษา Sex Workers ในสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น นิเทศศาสตร์และวรรณกรรม โดยใช้ข้อมูลในรูปแบบเรื่องเล่า วรรณกรรมและบทละครนำมาศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ตัวอย่างเช่น

กฤต โสดาลี (2564) ศึกษาโครงสร้างสังคมและวิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ในวรรณกรรมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2480 - 2509 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างสังคมและวิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ในวรรณกรรมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2480 - 2509 จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ หญิงคนชั่ว สนิมสร้อย และรอยมลทิน ผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างสังคมเกิดขึ้นจากโครงสร้างจารีตสังคม โครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยมและโครงสร้างสังคมชายเป็นใหญ่ โดยโครงสร้างจารีตสังคมได้สร้างวาทกรรมหญิงเข้าถึงง่าย ก่อให้เกิดวาทกรรมทางสังคม คือ วาทกรรมหญิงเสนียดและวาทกรรมหญิงซื้อได้ด้วยเงิน ส่วนโครงสร้างเศรษฐกิจทุนนิยมได้สร้างวาทกรรมต้องการเงินมากขึ้นและวาทกรรมเงินแก้ปัญหาได้ ส่วนในประเด็นวิถีของหญิงโสเภณี พบว่า โสเภณีเกิดขึ้นเพราะถูกกล่อลวงและฐานะยากจน อาชีพโสเภณีถูกผลักดันให้คงอยู่เพื่อแก้ปัญหาภายในครอบครัวที่ภรรยาไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการทางเพศของสามีได้ และบำบัดช่วยเหลือผู้ชายที่มีรสนิยมทางเพศผิดปกติ ช่องโสเภณีได้คิดวิธีการดึงดูดลูกค้าโดยการสร้างจินตนาการ ทำให้โสเภณีต้องใช้เสน่ห์ของตนในด้านรูปร่าง

จรีตและเครื่องแต่งกายเพื่อเร้าอารมณ์ทางเพศแต่แม้ว่าโสเภณีจะถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม แต่โสเภณีก็ไม่อาจเลิกอาชีพนี้ได้เพราะต้องการค่าจ้างและต้องการที่จะเป็นเสาหลักของครอบครัว

จากผลการศึกษาจะเห็นว่าโครงสร้างของสังคมเป็นตัวกำหนดให้เกิดอาชีพ Sex Workers และประกอบอาชีพต่อมาเรื่อย ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแต่กลุ่มคนในสังคมเอง ก็มักจะถูกดูถูกและสร้างอคติทางด้านลบแก่กลุ่มอาชีพนี้

งานวิจัยของ **นพมาศ พวงสุวรรณ (2545)** ศึกษาภาพโสเภณีในนวนิยายไทยกับ ความเป็นจริงทางสังคม สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมในช่วงสมัยของอาชีพโสเภณีเกิดขึ้น เนื่องจาก วรรณกรรมเป็นเครื่องมือที่ใช้พูดถึงสังคม โครงเรื่อง ตัวละคร ฉากและบรรยากาศในเรื่อง จึงไม่แตกต่างจากสังคมจริง

จากการศึกษาพบว่าภาพโสเภณีที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายไทยนั้นมาจากข้อมูลทางสังคม เกี่ยวกับสาเหตุของการเป็นโสเภณีซึ่งถูกนำมาใช้เป็นโครงเรื่อง และประเภทของโสเภณีและ สถานบริการถูกนำมาสร้างตัวละครและฉาก นอกจากนี้ยังมีภาพโสเภณีที่มาจากทัศนะของผู้ประพันธ์ อีกด้วย ด้วยเหตุนี้ภาพโสเภณีที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายจึงมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงทางสังคม ภาพโสเภณีที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ ภาพโสเภณี ไทยยุคแรก (พ.ศ. 2480-2509) ที่นำเสนอภาพโสเภณีเป็นชนชั้นต่ำและส่วนเกินของสังคม ภาพโสเภณีไทยยุคใหม่ (พ.ศ. 2515-2533) นำเสนอภาพโสเภณีในลักษณะแรงงานหลักของครอบครัว ตั้งใจทำงาน และมีชะตากรรมโหดร้าย และภาพโสเภณีไทยยุคปัจจุบัน (พ.ศ. 2542-2545) ซึ่งนำเสนอภาพโสเภณีในฐานะที่เป็นอาชีพหนึ่งในสังคม ภาพโสเภณีที่ปรากฏจากทัศนะ ของผู้ประพันธ์ที่มีต่อหญิงโสเภณีแบ่งออกเป็น 3 ประการด้วยกัน คือ ผู้มีอาชีพค้าบริการทางเพศ จากสังคม ผู้ลี้ภัยทางออกให้กับตัวเอง และผู้ที่สังคมยอมรับ

จากงานวิจัยทั้ง 2 งานที่ได้กล่าวไปเป็นการพูดถึงอาชีพ Sex Workers ที่ปรากฏ ในวรรณกรรมซึ่งมีบางส่วนที่สะท้อนภาพความเป็นจริงของสังคมให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ตลอดจนถึงมุมมองของสังคมที่มีต่ออาชีพบริการทางเพศ Sex Workers

บุษบรณ จินเจริญ (2544) ได้ศึกษาในหัวข้อการต่อสู้ทางวาทกรรมของโสเภณี หญิงไทยจากสื่อกระแสหลักสู่เว็บไซต์ ไลน์ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบวาทกรรมของโสเภณีไทย ที่ปรากฏในสื่อกระแสหลักกับสื่อเว็บไซต์ ไลน์ โดยใช้การวิเคราะห์วาทกรรมประกอบกับวิเคราะห์ ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องผ่านทฤษฎีสตรีนิยมแนววัฒนธรรมศึกษาที่มองว่าอุดมการณ์ในเรื่องความเป็น ชายหญิงถูกกำหนดโดยวัฒนธรรม ซึ่งสื่อมวลชนมีส่วนในการตอกย้ำการแบ่งชายหญิงให้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ใช้แนวคิดเรื่องความแตกต่างของกระบวนการสร้างความหมายตามธรรมชาติของสื่อกระแส หลักและสื่อคอมพิวเตอร์ แนวคิดเรื่องสังคมการบริโภคในมิติสังคมสารสนเทศ ซึ่งงานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยด้านนิเทศศาสตร์จึงเน้นไปที่การวิเคราะห์ผ่านแนวคิดทางด้านนิเทศศาสตร์เป็นหลัก

โดยผลการศึกษาพบว่าสื่อกระแสหลักมีการนำเสนอความหมายของโสเภณีในฐานะวัตถุทางเพศ สินค้าหรือเป็นผู้หญิงเลวที่เป็น “อื่น” ในสังคมซึ่งสื่อเวปไซด์ ไซด์ เว็บไซต์ ได้ผลิตซ้ำและตอกย้ำความหมายตามการนำเสนอของสื่อกระแสหลัก ในขณะที่สื่อเวปไซด์ ไซด์ เว็บไซต์ ก็เป็นสื่อที่มีคุณสมบัติสามารถสื่อสารแบบสองทาง สร้างพื้นที่ในการเป็นเวทีสาธารณะให้โสเภณีสามารถนำเสนออัตลักษณ์และความหมายใหม่ของตัวเองในฐานะผู้ประกอบการอาชีพประเภทหนึ่งและในฐานะผู้มีอำนาจต่อรอง จากการรวมกลุ่มผ่านเวทีสาธารณะที่สื่อเวปไซด์ ไซด์ เว็บไซต์ เปิดโอกาสให้มากขึ้น

งานวิจัยนี้จึงทำให้เห็นกระบวนการของสื่อในการผลิตวาทกรรมทั้งสื่อที่เป็นสื่อกระแสหลักซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดทิศทางของสังคมและสื่อในรูปแบบเวปไซด์ ไซด์ เว็บไซต์ ที่มีความเปิดกว้างและเป็นพื้นที่สาธารณะในการพูดถึงประเด็นทางสังคมได้อย่างไม่จำกัด ทำให้เห็นมุมมองของสื่อที่มีต่อผู้ให้บริการทางเพศในสังคมสมัยนั้นได้ชัดเจนขึ้น

หรืองานที่ศึกษาจากละครโทรทัศน์ที่เป็นสื่อในรูปแบบหนึ่งของ **อัญมณี ภัคติมवलชน, ภกศ โตธนายานนท์และวริษฐา อุเทศนันท์ (2562)** ได้ศึกษาการสร้างภาพตัวแทนของโสเภณีในละครโทรทัศน์ ด้วยกระแสสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ละครไทยในฐานะสื่อมวลชนจึงพยายามนำเสนอและสะท้อนแง่มุมใหม่ของโสเภณีให้เกิดขึ้น โดยถ่ายทอดผ่านทางโทรทัศน์ ในการนำเสนอจึงเป็นเสมือนภาพตัวแทน ภาพตัวแทนจึงเป็นการเก็บเกี่ยว รวบรวมสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ผู้คนในสังคมได้สร้างขึ้นมา โดยภาพตัวแทนที่นำเสนอสะท้อนให้เห็นว่าโสเภณีมีการดำเนินชีวิตเช่นไร ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด หรือแม้กระทั่งมุมมองในการพยายามที่จะปรับตัวเป็นคนดี โดยศึกษาจากละครโทรทัศน์ 3 เรื่อง โดยใช้แนวคิดเรื่องภาพตัวแทนของสจวร์ต ฮอลล์ นำมาวิเคราะห์แบบวัฒนธรรมศึกษาและแนวคิดเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างการเล่าเรื่องมาพิจารณาด้วยบทศึกษาเพื่อนำไปสู่การสร้างภาพตัวแทนของโสเภณีที่ปรากฏในละครโทรทัศน์

ผลการศึกษาวิเคราะห์ได้ว่า ภาพตัวแทนของโสเภณีเป็นภาพตัวแทนของชนชั้นรากหญ้า นำเสนอให้เห็นสถานภาพ การแต่งกาย วิถีชีวิตในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละเรื่องมีลักษณะด้านบวก เช่น ความทะเยอทะยาน มีความขยัน สุจริต มีอุดมการณ์ทางสังคม นอกจากนี้ยังนำเสนอการแสดงออกทางพฤติกรรม สาเหตุของการเป็นโสเภณี ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันคือ ความยากจน ชีวิตไม่มีทางเลือก การยอมรับต่อการเป็นโสเภณี ความคาดหวังและจุดจบของชีวิตโสเภณี โดยมักจะนำเสนอว่าโสเภณีส่วนใหญ่พยายามผลักดันตนเองให้มีอาชีพที่ดีขึ้นพัฒนาตนเอง เลิกประกอบอาชีพโสเภณีและหันมาประกอบอาชีพอื่น

จากการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าภาพของโสเภณีในปัจจุบัน เป็นการสร้างภาพรูปแบบเหมารวม ใช้วิธีนำเสนอเหตุการณ์ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ทำให้ดูเหมือนจริง แต่ท้ายที่สุดการนำเสนอภาพตัวแทนของโสเภณียังถูกนำเสนอเพื่อตอกย้ำในเรื่องของโสเภณีเป็นผู้หญิงที่ไม่ดีไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพมาศ พวงสุวรรณ (2545) นอกจากนี้

ละครยังสะท้อนให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความรุนแรงทางเพศ และมองว่าปัญหาโสเภณีเป็นผลพวงของโครงสร้างทางสังคมและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิงที่ไม่เท่าเทียมกัน ผลิตซ้ำและตอกย้ำถึงอัตลักษณ์ ตีกรอบโสเภณีเช่นเดิม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ในศาสตร์ความรู้หลากหลายแขนง ทั้งทางด้านสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ และวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่าการนำแนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลายมาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งช่วยให้เข้าใจมิติที่ลุ่มลึกและการปะทะทางความหมายที่สังคมมีต่อ Sex Workers ได้อย่างรอบด้าน

อย่างไรก็ตาม การศึกษาประเด็น Sex Workers ในมิติทางภาษาศาสตร์ยังมีช่องว่างในการศึกษา ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงช่องว่างและความสำคัญในการเติมเต็มองค์ความรู้นี้ เนื่องจากการวิเคราะห์ด้วยแนวทางภาษาศาสตร์จะช่วยให้เห็นถึงกลไกอันซับซ้อนของการสร้างความหมายผ่านการใช้ภาษา โดยเฉพาะการทำความเข้าใจว่าถ้อยคำและโครงสร้างทางภาษาถูกนำมาใช้เพื่อสร้างและสะท้อนอุดมการณ์ ความเชื่ออย่างไร ดังนั้น การศึกษาในมิติทางภาษาศาสตร์จึงเป็นกุญแจสำคัญในการเปิดเผยกลไกเชิงลึกของวาทกรรมที่สร้างผลกระทบต่อการรับรู้และสถานะของ Sex Workers ในสังคมได้อย่างเป็นระบบ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2566 รวมทั้งสิ้นเป็นระยะเวลา 7 ปีและเก็บรวบรวมข้อมูลจากสื่อสาธารณะ 4 แหล่งข้อมูล ซึ่งแต่ละแหล่งข้อมูลเป็นกลุ่มคนในสังคมที่มีบทบาทหน้าที่นำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสื่อสาธารณะ

ผู้วิจัยได้กำหนดคำสำคัญที่เกี่ยวกับ Sex Workers ได้แก่ คำว่า “Sex Workers” “โสเภณี” “ผู้/คน + คำ/ขาย/ให้ + บริการ(ทางเพศ)” “คน/ผู้ + คำประเวณี” ซึ่งในภาษาไทยมีการใช้คำศัพท์บ่งชี้ถึง Sex Workers ที่หลากหลาย จึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดคำสำคัญในการสืบค้นให้ครอบคลุมกับข้อมูลที่ปรากฏในพื้นที่สื่อสาธารณะ ทั้งนี้คำที่บ่งชี้ถึงบุคคลที่เป็น Sex Workers ดังกล่าวต้องหมายถึง ผู้ค้าบริการทางเพศโดยสมัครใจ ตามที่ธานี ชัยวัฒน์และคณะ (2560) ได้จัดประเภทตามองค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) เพียงเท่านั้น

แม้ว่าในสังคมไทยจะเป็นพื้นที่ทางธุรกิจที่ Sex Workers มักจะลักลอบเคลื่อนย้ายเข้าสู่การค้าบริการทางเพศและมีผู้ค้าบริการทางเพศในกลุ่มที่ไม่สมัครใจจากการตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์แฝงอยู่ในพื้นที่ของประเทศไทยก็ตาม ทำให้คนในสังคมมีมโนทัศน์ต่อคำว่า “Sex Workers” ในความหมายที่เหมารวมถึงกลุ่มดังกล่าวด้วยนั้น แต่ผู้วิจัยมีความเห็นต่อการค้ามนุษย์เพื่อการขูดรีดทางเพศ (Human Trafficking for Sex Exploitation) ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ชัดเจน ในหลายประเทศมีการต่อต้านการค้าบริการทางเพศรูปแบบนี้รวมถึงออกกฎหมายมีบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิด ผู้วิจัยจึงไม่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ค้าบริการทางเพศดังกล่าวเพื่อให้เห็นความชัดเจนและแม่นยำของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers หรือผู้ค้าบริการทางเพศโดยสมัครใจที่ปรากฏในวาทกรรมสื่อสาธารณะภาษาไทย

ทั้งนี้สืบค้นข้อมูลจากระบบค้นหาข้อมูล (search engine) ของเว็บไซต์กูเกิล (google.co.th) และคำสำคัญไม่เพียงแต่ปรากฏบนหัวเรื่องหรือพาดหัวข่าวเท่านั้นต้องปรากฏในส่วนเนื้อหาของตัวบทความด้วย

งานวิจัยนี้เลือกเก็บข้อมูลจากสื่อออนไลน์ (Online) เพราะเป็นแหล่งข้อมูลสาธารณะขนาดใหญ่ที่โดดเด่นและน่าสนใจ สื่อออนไลน์มีความหลากหลายสูงไม่ได้จำกัดแค่ข้อความแต่ยังรวมถึงรูปภาพ วิดีโอ เสียง อีโมจิ และกราฟิกในแพลตฟอร์มเดียวกัน นอกจากนี้ สื่อออนไลน์ยังเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) ผู้รับสารสามารถโต้ตอบ

โดยตรงกับเนื้อหา ผู้สร้าง และระหว่างกันได้อย่างอิสระ ทำให้เห็นปฏิภาน ทักษะ และ การสร้าง ความหมายร่วมกันได้อย่างชัดเจน ซึ่งต่างจากสื่อออฟไลน์ (Offline) ที่มีข้อจำกัดหลายด้าน ทั้งปริมาณข้อมูล ความหลากหลายของรูปแบบ และเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way Communication) ทำให้ไม่เหมาะกับการสื่อสารที่ต้องการความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ตาม การศึกษาข้อมูลจากสื่อออนไลน์ก็จำเป็นต้องพิจารณาความถูกต้องของข้อมูลอย่างรอบคอบเช่นกัน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1.1 ตัวบทของรัฐ

เก็บข้อมูลจากตัวบทเอกสารทางราชการประเภทบทความ เอกสารราชการ ประเภทข่าวภารกิจ และเอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบว่าข่าวภารกิจ และข่าวกิจกรรมที่ปรากฏในเว็บไซต์ของรัฐนั้นไม่พบหรือปรากฏในตัวบทของสื่อมวลชนจึงจัดได้ว่า รัฐเป็นผู้ผลิตโดยตรง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์รัฐบาลไทย (thaigov.go.th) วุฒิสภา (senate.go.th) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (m-society.go.th) กระทรวง แรงงาน (mol.go.th) และกระทรวงยุติธรรม (moj.go.th)

ตารางที่ 3.1

แสดงปริมาณข่าวเกี่ยวกับ Sex Workers ในสื่อของรัฐ

หน่วยงาน	จำนวนข่าว
รัฐบาลไทย	12
วุฒิสภา	6
กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	11
กระทรวงยุติธรรม	19
กระทรวงแรงงาน	9
รวมทั้งสิ้น 57 ข่าว	

นอกจากนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสารประเภทกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและ ปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเอกสารเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับการกล่าวถึง Sex Workers

3.1.2 ตัวบทของสื่อมวลชน

เก็บข้อมูลจากเว็บไซต์หนังสือพิมพ์รายวันออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุด ปี พ.ศ. 2565 จากภูมิทัศน์สื่อไทย (infoquest.co.th) ทั้งหมด 5 อันดับ และปรากฏในรูปแบบ

ของข่าวออนไลน์ โดยผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลข่าวออนไลน์ Newscenter (iqnewscenter.com) ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลข่าวในรูปแบบออนไลน์ย้อนหลัง ได้แก่

- 1) เว็บไซต์ไทยโพสต์ (thai-post.net)
- 2) เว็บไซต์มติชน (matichon.co.th)
- 3) เว็บไซต์แนวหน้า (naewna.com)
- 4) เว็บไซต์ไทยรัฐ (thairath.co.th)
- 5) เว็บไซต์เดลินิวส์ (dailynews.co.th)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลข่าวจากแหล่งข่าวอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการนำเสนอ ได้แก่ ข้อมูลจากเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (mgronline.com) และเว็บไซต์คมชัดลึก (komchadluek.net) รวมทั้งสิ้น 7 เว็บไซต์ จากการเก็บข้อมูลพบว่าการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับ Sex Workers ทั้งสิ้น 338 ข่าว ดังนี้

ตารางที่ 3.2

แสดงปริมาณข่าวเกี่ยวกับ Sex Workers ในเว็บไซต์ข่าวออนไลน์ของสื่อมวลชน

เว็บไซต์ข่าว	จำนวนข่าว
ไทยโพสต์	13
มติชน	69
แนวหน้า	67
ไทยรัฐ	69
เดลินิวส์	55
ผู้จัดการ	37
คมชัดลึก	28
รวมทั้งสิ้น 338 ข่าว	

3.1.3 ตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์เฟซบุ๊กขององค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่

- 1) เฟซบุ๊กมูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ

(www.facebook.com/SWINGTHAILANDth)

- 2) เฟซบุ๊กมูลนิธิ Empower Foundation (www.facebook.com/

Empowerfoundation.cm)

จากการรวบรวมข้อมูล พบว่ามีการโพสต์ข้อความบนเว็บไซต์เฟซบุ๊กทั้งสิ้น 221 โพสต์ ดังนี้

ตารางที่ 3.3

แสดงปริมาณข่าวเกี่ยวกับ Sex Workers ในสื่อออนไลน์ขององค์กรพัฒนาเอกชน

หน่วยงาน	จำนวนโพสต์
มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ (SWING)	110
มูลนิธิ Empower Foundation	111
รวมทั้งสิ้น 221 โพสต์	

3.1.4 ตัวบทของ Sex Workers

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลออกเป็น 3 แหล่ง ได้แก่ ข้อมูลจากหนังสือ ข้อมูลจากบทความออนไลน์และวิดีโอจากช่องยูทูบ (youtube.com) ได้แก่

1) หนังสือ “ฉันคือเอรึกับประสบการณ์ข้ามแดน: เรื่องเจ็บจริงของหญิงไทยที่จำเป็นต้องขายตัว”

2) บทความออนไลน์ “ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรีบาร์เรน” ของธนิดา สว่างเดือน จำนวน 26 บทความ ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์เจาะใจ (johjaionline.com/)

3) วิดีโอจากช่องยูทูบที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็น Sex Workers มาเป็นผู้ตอบคำถามสัมภาษณ์หรือให้ข้อมูล

ทั้งนี้เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 4 แหล่งเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยจะเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบ สืบเสาะ แกะไขหรือจัดรูปแบบข้อมูลให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานและจำแนกข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.2 ลักษณะของข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเสนอวาทกรรมเกี่ยว Sex Workers ทั้งหมด 4 แหล่ง ซึ่งข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมได้นั้น พบตัวบทหลายชนิด ได้แก่ ข่าว บทความ เอกสารราชการ ประเภทกฎหมาย เอกสารราชการประเภทบทความประชาสัมพันธ์ งานเขียนอื่น ๆ และวิดีโอที่เผยแพร่ในช่องยูทูบ (youtube.com) ทั้งนี้ผู้วิจัยจะอธิบายลักษณะของข้อมูล ดังนี้

3.2.1 ข่าว

ข่าว คือ รายงานเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น ลำพังเหตุการณ์ไม่ใช่ข่าว แต่ข่าวจะต้องเป็นเหตุการณ์ที่ได้มีการรายงานให้ผู้รับสารทราบสาระสำคัญของข่าว ต้องเป็นรายงานเหตุการณ์หรือสถานการณ์ ที่ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการเห็นพ้องต้องกันว่ามีความสำคัญและน่าสนใจ พอที่ประชาชนควรหรือต้องรับรู้เหตุการณ์หรือเรื่องราวนั้นตามหลักการประเมินคุณค่าของข่าว (มาลี บุญศิริพันธ์, 2550, น.105)

ปัจจุบันมีการนำเสนอรายงานเหตุการณ์หรือเรื่องราวในสังคมที่นอกเหนือไปจากการนำเสนอบนหนังสือพิมพ์อย่าง “ข่าวออนไลน์” โดยใช้ช่องทางของการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต ที่ผู้รับสารใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและผู้ส่งสารใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นรูปแบบของช่องทางที่สามารถนำเสนอเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้หลากหลาย ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวและเสียงรวมไปถึงสามารถเชื่อมโยงไปสู่ข้อมูลอื่นได้

โครงสร้างของข่าวออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจะมีลักษณะรายละเอียดโครงสร้างดังต่อไปนี้

1. หัวเรื่อง (Headline) หรือพาดหัวข่าวเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของข่าวที่จะบอกเรื่องราวข้อเท็จจริงเบื้องต้นไว้ในส่วนนี้ เพราะการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับในแต่ละวันนั้นจะเป็นข่าวที่เด่นที่สุดและการพาดหัวข่าวด้วยตัวหนังสือที่โตที่สุดถือว่าเป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะบอกข้อเท็จจริงเบื้องต้น (วรภาพ ตราชู, 2560, น.22) ดังนั้นในส่วนนี้จำเป็นที่จะต้องดึงดูดความสนใจ ใช้ภาษาที่สั้นกระชับ

2. ความนำข่าว (Lead) ย่อหน้าแรกที่ต่อจากพาดหัวข่าว ขยายความต่อจากพาดหัวข่าว เพื่อนำเข้าสู่เนื้อหา ผู้อ่านจะทราบรายละเอียดทั้งหมดของข่าวจากส่วนนี้

3. ส่วนเชื่อม (Neck) ส่วนที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความนำข่าวกับเนื้อหาข่าว เพื่อเพิ่มเติมให้เนื้อหาข่าวมีความยาวมากขึ้น บางครั้งเป็นการบอกที่มาของแหล่งข่าวหรือให้ข้อมูลภูมิหลังที่เกิดขึ้น

4. เนื้อเรื่อง (Body) เป็นส่วนให้รายละเอียดของข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้เข้าใจลำดับเหตุการณ์ของข่าว ส่วนนี้จะให้ข้อมูลรายละเอียดมากกว่าในส่วนอื่น ๆ ถ้ามีหลายย่อหน้าก็จะลำดับความสำคัญของแต่ละย่อหน้าก่อน - หลังไปจนจบข่าว

ตารางที่ 3.4

ตัวอย่างโครงสร้างข่าวจากข่าวออนไลน์

ข่าวออนไลน์จากเว็บไซต์ข่าวคมชัดลึก	
วันศุกร์ ที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 เวลา 16.39 น.	
พาดหัวข่าว	‘พนักงานบริการ’ทุกซั่หนัก!เอ็มพาวเวอร์จี้รัฐกำหนดวันเปิดสถานบันเทิงให้ชัด
ความนำ	เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2563 เฟซบุ๊กแฟนเพจ “Empower Foundation” ของมูลนิธิเอ็มพาวเวอร์ องค์กรภาคประชาสังคม (NGO) ที่รณรงค์เรื่องสิทธิของผู้ขายบริการทางเพศ และพนักงานในสถานบันเทิง กล่าวถึงผลกระทบของผู้ประกอบอาชีพบริการในสถานบริการต่าง ๆ ที่ถูกสั่งปิดอย่างไม่มีกำหนดเพื่อสกัดการระบาดของไวรัสโควิด-19 จึงเรียกร้องให้รัฐบาลกำหนดวันเปิดให้แน่นอนเพื่อจะได้มีเวลาเตรียมตัว รวมถึงขอเรียกร้องอื่น ๆ ดังนี้..
ส่วนเชื่อม	-
เนื้อเรื่อง	2 เดือนกว่าแล้วที่สถานบริการถูกสั่งปิดทั่วประเทศจากเหตุไวรัสโควิด-19 เวลานี้ธุรกิจต่าง ๆ ได้ทยอยกันเปิดรวมถึงห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ก็เปิดทำการแล้วเช่นกัน แต่สถานบริการที่พนักงานบริการทำงานอยู่ยังไม่มี ความชัดเจนว่าจะสามารถกลับมาเปิดได้เมื่อไร ทำให้กลุ่มพนักงานบริการที่ขาดรายได้มากกว่า 2 เดือน เดือดร้อนและวิตกกังวลกันอย่างทั่วหน้า แต่พนักงานบริการก็ไม่ได้นั่งนอนใจ บางคนพยายามขายของทางออนไลน์ บางคนทำน้ำพริกขาย ขายหมูแดดเดียว ขายไก่อบหรือบางคนก็ไปเก็บผักบุ้ง งามหอย เก็บผลไม้มาขายก็มี ล่าสุดมีการรวมกลุ่มปลุกถ่วงอกขาย เห็นได้อย่าง ชัดเจนถึงการพยายามดิ้นรนและต่อสู้ของกลุ่มพนักงานบริการที่ไม่ต่างจาก คนอื่น ๆ แต่การที่รัฐยังไม่มีกำหนดอย่างชัดเจนว่าสถานบริการจะสามารถ เปิดและกลับไปทำงานได้เมื่อไรนั้นทำให้พนักงานบริการไม่สามารถวางแผน ในอนาคตให้กับตัวเองและครอบครัวได้ สิ่งเหล่านี้เป็นข้อห่วงใยของมูลนิธิ เอ็มพาวเวอร์ที่มีเครือข่ายพนักงานบริการเกือบทั่วประเทศจึงขอให้รัฐบาล 1. มีกำหนดการที่ชัดเจนว่าสถานบริการจะสามารถเปิดทำการได้เมื่อไร เพื่อพนักงานบริการอย่างน้อยหลายแสนคนในประเทศไทยจะสามารถกำหนด หรือวางแผนในชีวิตตนเอง และครอบครัวได้

ตารางที่ 3.4

ตัวอย่างโครงสร้างข่าวจากข่าวออนไลน์ (ต่อ)

เนื้อเรื่อง	2. ในระหว่างการปิดทำการของสถานประกอบการโดยคำสั่งรัฐบาล ซึ่งเป็นเหตุให้ทุกคนที่ทำงานในสถานบริการอยู่ในสถานะคนว่างงานจะต้องมีการเยียวยาให้กับทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติหรือแบ่งแยกเชื้อชาติและเก็บตกทุกคนที่ไม่สามารถเข้าถึงการเยียวยา จนกว่าสถานบริการจะสามารถกลับมาเปิดได้อีกครั้ง ในอนาคตเราไม่รู้ว่า ประเทศจะต้องพบกับวิกฤตอะไรอีกบ้าง ทุกครั้งที่ มีวิกฤตภาระหนักมักจะตกอยู่กับคนที่เป็นแม่หรือคนที่ต้องดูแลครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวที่มีผู้ป่วยติดเตียง เด็ก คนชรา หรือ คนพิการ หากคนที่เป็นแม่และคนที่ดูแลกลุ่มนี้มีเงินเดือนที่สามารถอยู่ได้จริง ย่อมสามารถเป็นกำลังสำคัญที่จะลดปัญหาในช่วงวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้ ถึงแม้ไม่มีวิกฤต ก็ยังสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและแบ่งเบาภาระของคนในสังคมได้อีกมาก
-------------	---

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำเสนอข่าวจากเว็บไซต์ข่าวออนไลน์คมชัดลึก ที่แสดงให้เห็นส่วนประกอบของข่าว ทั้งในส่วนที่เป็นชื่อเว็บไซต์ข่าว วันเวลาที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ข่าว ส่วนพาดหัวข่าว ส่วนความนำและส่วนเนื้อเรื่อง ซึ่งตัวอย่างข้างต้นไม่ปรากฏในส่วนที่เป็นส่วนเชื่อม เพราะเป็นข่าวที่ไม่ได้ซับซ้อนจึงไม่นิยมปรากฏส่วนนี้

3.2.2 บทความ

บทความ เป็นคำศัพท์วิชาการที่ใช้ในการประพันธ์และการสื่อสาร เป็นงานเขียนในประเภทสารคดี หมายถึงงานเขียนที่มีเนื้อหาสาระให้ความรู้และความคิดเห็นที่แปลกใหม่ น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมและผู้อ่าน เป็นเรื่องจริงมีข้อเท็จจริง เป็นข้อมูลที่มีหลักฐานและพิสูจน์ได้ เรียบเรียงถ้อยคำภาษาเป็นร้อยแก้ว ใช้สำนวนโวหารและลีลาการเขียนชวนอ่าน การนำเสนอเนื้อหา มุ่งเน้นความคิดเห็นเป็นสำคัญโดยเลือกประเด็นเนื้อหาจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่สังคมกำลังสนใจ หรือเป็นประเด็นปัญหาที่ถกเถียงกันและต้องการแนวคิดวิธีการแก้ไขปัญหา (ธิดา โมสิกรัตน์, นภลัย สุวรรณธาดาและสุมาลี สังข์ศรี, 2548, น.110)

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสารที่มีผู้ผลิตตัวบทและประเภทของตัวบทเอกสารต่างกัน สำหรับงานเขียนประเภทบทความตามที่คุณวิจัยเก็บข้อมูลสามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

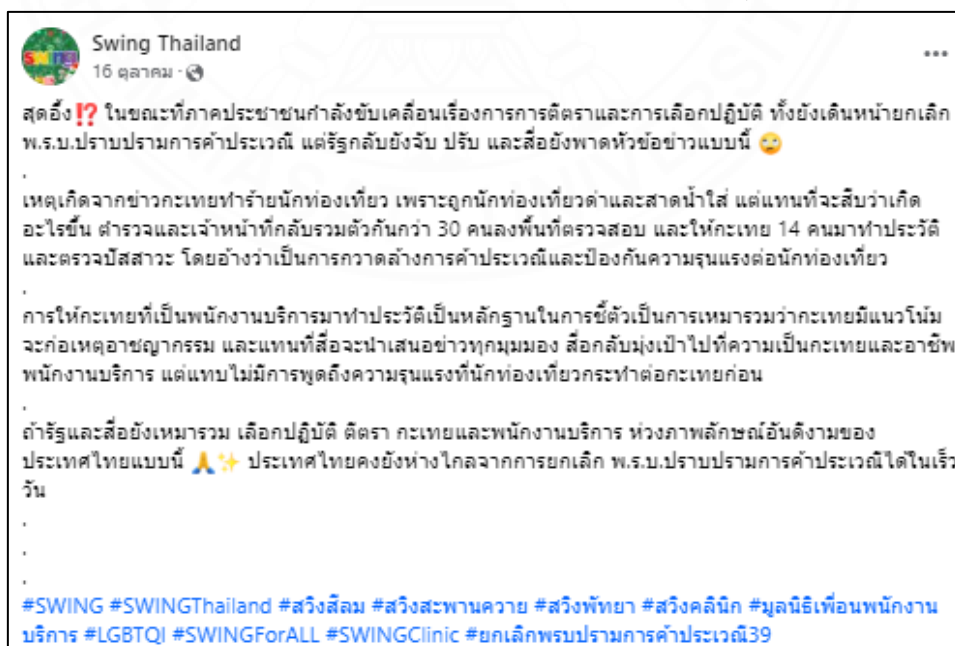
1) บทความแสดงความคิดเห็น (Opinion article) เป็นบทความที่นำเสนอความเห็นเป็นหลักสำคัญ ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหา เรื่องราวต่าง ๆ หรือข้อมูลเฉพาะเจาะจง แสดงทรรศนะคัดค้านหรือสนับสนุน ไม่จำเป็นต้องซ้ำกับความคิดเห็นของคนอื่น ความคิดเห็นที่นำเสนอจะมีลักษณะจุดประเด็นความคิดของผู้อ่าน ผู้เขียนให้ความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม (จิตา โมสิกรัตน์, นภลัย สุวรรณธาดาและสุมาลี สังข์ศรี, 2548, น.113)

2) บทความวิเคราะห์ (Analytical article) เป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการณ์ ความเป็นมาของปัญหา เหตุการณ์หรือวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมแล้วจำแนกแยกแยะตามหลักการทางวิชาการ ชี้ให้เห็นสาเหตุ ความสำคัญและผลที่เกิดขึ้นในแง่มุมใดมุมหนึ่ง แนวทางการแก้ไข แนวโน้มแสดงเหตุผลที่เที่ยงตรงและมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ (จิตา โมสิกรัตน์, นภลัย สุวรรณธาดาและสุมาลี สังข์ศรี, 2548, น.113)

จากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบว่าตัวบทของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน มีลักษณะเป็นบทความแสดงความคิดเห็นและบทความวิเคราะห์ แม้ว่าจะเผยแพร่ในเว็บไซต์เฟซบุ๊กก็ตาม แต่ก็ไม่ได้จำกัดการใช้ภาษาหรือแบบแผนของข้อมูลที่น่าสนใจ เพราะรูปแบบของเฟซบุ๊กจะเน้นการนำเสนอข้อมูลที่สามารถเข้าถึงอย่างง่ายดาย อาจจะได้ทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา

ภาพที่ 3.1

ตัวอย่างตัวบทจากหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่เผยแพร่ในเว็บไซต์เฟซบุ๊ก

จาก มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ SWING (www.facebook.com/SWINGTHAILANDth)

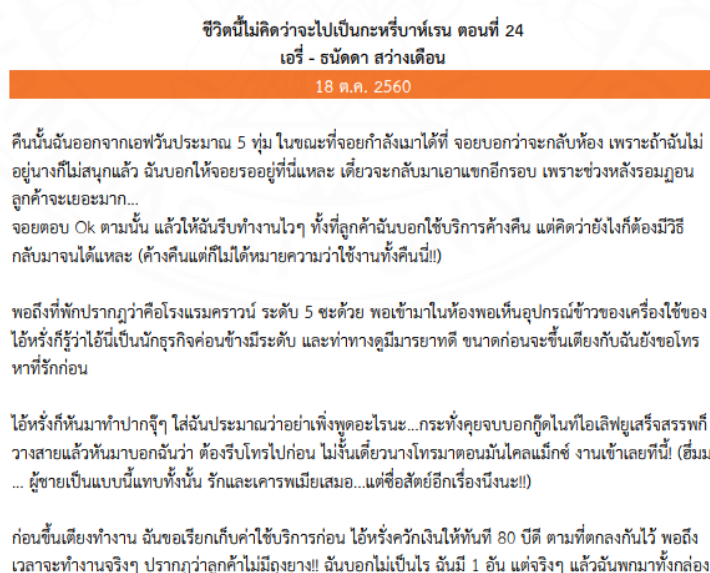
ภาพที่ 3.1 เป็นตัวอย่างการนำเสนอตัวบทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เผยแพร่ในเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ผู้วิจัยพิจารณาว่าตัวบทที่เผยแพร่มีลักษณะเป็นบทความ เพราะมีรูปแบบและส่วนประกอบที่มีทั้งส่วนนำ เนื้อหาและสรุป จึงวิเคราะห์ได้ว่าตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนมีทั้งบทความวิเคราะห์และบทความแสดงความคิดเห็น

3) บทความสารคดี (Feature article) เป็นบทความที่มีเนื้อหาเล่าเรื่องหรือบรรยายความรู้อันเป็นประสบการณ์ของผู้เขียน รวมทั้งข้อมูล ข้อเท็จจริงที่ผู้เขียนได้ค้นพบหรือประสบด้วยตนเอง มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์และชัดเจน โดยอ่านหนังสือสัมภาษณ์บุคคลแล้วเรียบเรียงผสมผสานกับประสบการณ์เขียนเนื้อเรื่องให้มีสาระสมบูรณ์และเป็นเรื่องแปลกใหม่ น่าสนใจ การเขียนประเภทนี้มักใช้ลีลาการเขียนแบบกันเองคล้ายสนทนากับผู้อ่าน ใช้ถ้อยคำภาษาไม่เป็นทางการ ธรรมดาๆ แต่เนื้อหาสมจริง (ธิดา โมสิกรัตน์, นภลัย สุวรรณธาดาและสุมาลี สังข์ศรี, 2548, น.114)

จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยพบว่าข้อมูลของกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers มีลักษณะเป็นบทความประเภทสารคดี ที่เล่าเรื่องราวชีวิตของการเป็น Sex Workers ผู้วิจัยจึงจัดประเภทข้อมูลดังกล่าวให้เป็นบทความสารคดี

ภาพที่ 3.2

ตัวอย่างตัวบทจาก Sex Workers เผยแพร่ในเว็บไซต์เจาะใจ

จาก ชีวิตนี้ไม่คิดว่าจะไปเป็นกะหรี่ป้าเรน (2560)

4) **บทความประชาสัมพันธ์** บทความที่ใช้ในงานประชาสัมพันธ์ หมายถึง “ข้อมูลรายละเอียดที่หน่วยงานส่งไปเผยแพร่ให้กับสื่อมวลชนต่าง ๆ ตามโอกาสที่สมควรเพื่อให้ข่าวสาร ข้อมูลซึ่งอาจเป็นการให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากข่าว การให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ และอาจเป็นเรื่องที่ต้องการโน้มน้าวใจอย่างใดอย่างหนึ่ง บทความมีทั้งเผยแพร่ทางสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออื่น ๆ รวมไปถึงการเผยแพร่ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ภายในหรือไปยังกลุ่มคนภายนอก” (นภวรรณ ตันติเวชกุล, 2560, น.26-27 อ้างถึงในนครินทร์ สำเภาพล, 2562, น.51)

ข้อมูลจากหน่วยงานรัฐที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลได้ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นบทความประเภทบทความประชาสัมพันธ์ที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐบาล โดยมีเนื้อหาในการเผยแพร่กิจกรรม นโยบาย รายงานการวิจัยหรือผลการจัดกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการเพื่อเผยแพร่ต่อประชาชนให้สามารถเข้าถึงข้อมูลของรัฐได้ง่ายและสะดวกขึ้นผ่านเว็บไซต์ของแต่ละหน่วยงาน

ภาพที่ 3.3

ตัวอย่างตัวบทเอกสารประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานรัฐที่เผยแพร่ในเว็บไซต์ของรัฐบาล

ด้านความมั่นคง
02/12/2566 พิมพ์

ปลัด มท. เผย ผลงาน “การปฏิบัติตามนโยบาย มท.1 ในการจัดระเบียบสังคมและปราบปรามผู้มีอิทธิพล” ของ “ชุดปฏิบัติการพิเศษกรมการปกครองระดับจังหวัดและอำเภอ” ในรอบเดือนพฤศจิกายน

ปลัด มท. เผย ผลงาน “การปฏิบัติตามนโยบาย มท.1 ในการจัดระเบียบสังคมและปราบปรามผู้มีอิทธิพล” ของ “ชุดปฏิบัติการพิเศษกรมการปกครองระดับจังหวัดและอำเภอ” ในรอบเดือนพฤศจิกายน พบ จับกุมผู้กระทำความผิดไปแล้ว 2,409 ราย เป็นความผิดประเภทยาเสพติด สูงสุด 966 คดี

วันนี้ (2 ธ.ค. 66) **นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย** เปิดเผยว่า จากการที่ตนได้สั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดการดำเนินงานเพื่อตอบสนองนโยบายของนายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในการจัดระเบียบสังคมและปราบปรามผู้มีอิทธิพล ซึ่งมีกรมการปกครองเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนภารกิจ โดยมีการจัดตั้ง “ชุดปฏิบัติการเฉพาะกิจในระดับพื้นที่จังหวัด/อำเภอ” ซึ่งได้มีการเริ่มปฏิบัติการ (Kick off) ไปเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2566 พร้อมกัน 76 จังหวัดทั่วประเทศ ผลการปฏิบัติงานตามนโยบายดังกล่าวในรอบ 1 เดือน พบว่า ตั้งแต่วันที่ 1 - 30 พ.ย. 66 ชุดปฏิบัติการฯ สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดไปแล้ว 2,409 ราย

นายสุทธิพงษ์ จุลเจริญ ปลัดกระทรวงมหาดไทย กล่าวว่า กระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนนโยบายในการรักษาความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ดังแนวทางการทำงานที่ท่านรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย **นายอนุทิน ชาญวีรกูล** ได้มอบไว้ว่า “**ทันโลก ทันสมัย ทันพื้นที่**” โดยมีท่านผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด (ผอ.รมน.จังหวัด) ท่านนายอำเภอ ช่วยกันป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพล ผู้ลักลอบครอบครองอาวุธปืน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การลักลอบให้บริการสถานบริการ สถานประกอบการที่มีลักษณะคล้ายกับสถานบริการ และสิ่งผิดกฎหมายทุก

จาก เว็บไซต์รัฐบาลไทย <https://www.thaigov.go.th/> (2 ธ.ค. 2566)

3.2.3 งานเขียนประเภทอื่น

3.2.3.1 เอกสารทางราชการประเภทกฎหมาย

ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์เอกสารทางราชการประเภทกฎหมาย เนื่องด้วยกฎหมายเป็นส่วนสำคัญของระบบในการควบคุมสังคม เป็นข้อกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์และผูกพันกับการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคม เอกสารทางราชการประเภทกฎหมายจึงเป็นตัวแทนของรัฐบาลที่มีอำนาจในการจัดระเบียบสังคมให้เกิดความเรียบร้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้กฎหมายที่เป็นตัวแทนของรัฐที่เกี่ยวข้องกับประเด็น Sex Workers ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

ภาพที่ 3.4

ตัวอย่างตัวบทเอกสารทางราชการประเภทกฎหมาย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

จาก พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

3.2.4 วิถีโอจากช่องยูทูบ

การวิจัยในครั้งนี้นอกจากการเก็บข้อมูลจากเอกสารแล้วนั้น ผู้วิจัยยังเลือกเก็บข้อมูลที่น่าสนใจเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ในสื่อสาธารณะด้วย ซึ่งวิถีโอจากช่องยูทูบ

เป็นอีกแหล่งข้อมูลที่มีการกล่าวถึงประเด็น Sex Workers โดยเฉพาะรายการที่มีการพูดคุยสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่เป็น Sex Workers ทำให้เห็นมุมมองของ Sex Workers ที่หลากหลายมากขึ้นสามารถใช้เป็นตัวแทนข้อมูลที่ให้รายละเอียดแตกต่างไปจากข้อมูลด้านเอกสาร

ในการเก็บข้อมูลวิดีโอจากช่องยูทูป ผู้วิจัยจะใช้เกณฑ์การคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้วิจัยกำหนดคำสำคัญค้นหาในช่องค้นหาของเว็บไซต์ยูทูปและเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นรายการรูปแบบการสัมภาษณ์ (Interview Program) เป็นรายการที่นำเสนอเนื้อหาด้วยการถามตอบระหว่างผู้ดำเนินรายการกับแขกรับเชิญในการให้ความรู้ แนวคิด มุมมองบางอย่างจากการสนทนาถามตอบระหว่างคู่สนทนา โดยรายการสัมภาษณ์มีโครงสร้างทั่วไป 3 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนเปิดรายการ ส่วนที่ผู้ทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรกล่าวทักทายผู้รับชมและกล่าวต้อนรับแขกรับเชิญ ซึ่งบางครั้งบางรายการอาจจะละเนื้อหาส่วนเปิดรายการนี้ได้ ตัวอย่าง

ผู้ดำเนินรายการ : (กล่าวทักทาย) สวัสดีครับ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ : (กล่าวทักทายตอบ) สวัสดีค่ะ
 ผู้ดำเนินรายการ : เป็น Sex Workers ใจไหมครับ
 ผู้ให้สัมภาษณ์ : ใจค่ะ

(ช่อง ซีอคเกอร์บอย, 10 ก.พ. 2565)

2. ส่วนสัมภาษณ์ เป็นส่วนที่ผู้ดำเนินรายการตั้งคำถามในการสนทนาเพื่อให้แขกรับเชิญสนทนาตอบคำถามนั้น ตัวอย่าง

ผู้ดำเนินรายการ : พอโดนเสนอตัวเองเข้ามาทางนี้ วินาทีที่ตัดสินใจกับงานตรงนั้น กังวลอะไรบ้างครับ
 ปิงปอง : กังวลว่าทำไม่ได้เพราะไม่มีความรู้ตรงนี้เลยใหม่ะทำยังไงดี เจ้าของเค้าก็บอกว่าไม่ต้องคิดมากลองมาทำดู ทำได้ก็ทำ ทำไม่ได้ก็แล้วไป ไม่เสียหาย
 ผู้ดำเนินรายการ : เราก็เลยไปลองเสี่ยงดู
 ปิงปอง : ค่ะ
 ผู้ดำเนินรายการ : แต่ไม่เคยมีความคิดว่าทำอะไรแบบนี้เราไม่เห็นด้วย คือเห็นเหมือนเป็นตัวเลือกอาชีพอาชีพหนึ่ง
 ปิงปอง : ใจค่ะ ไม่ได้คิดอะไรมาก ก็ถ้าเราไม่พอใจไม่ยอมไปกับลูกค้า

เจ้าของเค้าก็ไม่บังคับอยู่แล้ว เราเลยรู้สึกว่แค่เทแคร์ ลูกค้าก็ดีหนี เลยตัดสินใจไปทำงานตัดสินใจไปทำงาน ที่นั่นแต่ตอนแรกงานกลางวันก็ยังไม่ถึงนะก็เริ่มฝากคน ดูแลทั้งเช้าทั้งเย็นเพื่อที่จะเปรียบเทียบไ่งว่างานตอนไหน มันจะดีกว่ากัน เฮ้ย นี่เพื่อฟลุคไหม อะไรอย่างงี้ก็ยังคงคิด อย่างนั้นอยู่ไ่ง ยังลังเลอยู่ พอทำไปได้สักเดือนสองเดือน เริ่มรู้แล้วว่างานกลางวันไม่ไหวแล้ว

(ช่อง ประชาไท, 28 พ.ย. 2564)

3. ส่วนปิดรายการ ส่วนที่ผู้ดำเนินรายการกล่าวขอบคุณแขกรับเชิญ กล่าวสรุป ให้ข้อคิดหรือกล่าวเชิญชวนเพื่อให้ติดตามรายการซึ่งเป็นการสื่อสารกับผู้ชมโดยตรง ซึ่งบางครั้ง บางรายการอาจจะละเนื้อหาส่วนปิดรายการส่วนนี้ได้

ตัวอย่าง

หอม : โอเค วันนี้หอมขอบคุณมากนะคะ ขอให้แม่โชคดีนะคะ
ขอบคุณค่ะ

ผู้ให้สัมภาษณ์: ค่ะ

หอม : และทั้งหมดนี้ก็คือหอมรับแขก

(หอมรับแขก ช่อง Tonhorm Chaneendi, 23 พ.ค. 2566)

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดเป็นลักษณะของข้อมูลและตัวอย่างของข้อมูลประเภท ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยรวบรวมและเก็บได้จากแหล่งข้อมูลสื่อสารณะทั้ง 4 แหล่ง ซึ่งหลังจากนี้ผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปวิเคราะห์หากลวิธีทางภาษาและการบ่งชี้มุมมองที่แต่ละหน่วยงานได้นำเสนอ ที่เกี่ยวข้องกับ Sex Worker ต่อไป

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดวาทกรรมและวาทกรรม วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของแฟร์คลาฟ (Fairclough, 1995) และแนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที (Stance and Stance-taking) ของดู บัวส์ (Du Bois, 2007) และคีสลิง (Kiesling, 2022) ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์หากลวิธีทางภาษาและการแสดงท่าทีในวาทกรรมและ ศึกษาความรู้เบื้องต้นและแนวคิดเกี่ยวกับ Sex Workers เพื่อเป็นแนวคิดสำคัญในการวิเคราะห์ ติความดับทให้เห็นถึงมุมมองและความสัมพันธ์ของสังคมที่มีต่อ Sex Workers นอกจากนี้ผู้วิจัย

จะศึกษางานวิจัยที่นำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการศึกษา ทั้งแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ แนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที รวมถึงงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์งานวิจัยต่อไป

3.3.2 เก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.2.1 กำหนดคำสำคัญที่เกี่ยวกับ Sex Workers ได้แก่ คำว่า “Sex Workers” “โสเภณี” “ผู้/คน + คำ/ขาย/ให้ + บริการ(ทางเพศ)” “คน/ผู้ + คำประเวณี” เป็นคำมีการบ่งชี้ถึงบุคคลที่เป็น Sex Workers

3.3.2.2 สืบหาข้อมูลเอกสารและบทความที่ปรากฏในพื้นที่สื่อออนไลน์ของหน่วยงานรัฐ หน่วยงานสื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2566 รวมระยะเวลา 7 ปี เป็นช่วงปีที่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้รัฐธรรมนูญจากฉบับที่ 19 พุทธศักราช 2557 เป็นฉบับที่ 20 พุทธศักราช 2560 และเป็นช่วงที่ภาคประชาชนรวมไปถึงองค์กรต่าง ๆ ให้ความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียม การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลจากสื่อออนไลน์ 4 แหล่ง ได้แก่

(1) ตัวบทของรัฐ

ผู้วิจัยจะสืบค้นข้อมูลของเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐ ด้วยคำว่า “Sex Workers” “โสเภณี” “ผู้/คน + คำ/ขาย/ให้ + บริการ(ทางเพศ)” “คน/ผู้ + คำประเวณี” ในการค้นหาข่าวสารประชาสัมพันธ์และบทความ ผ่านเว็บไซต์รัฐบาลไทย (thaigov.go.th) วุฒิสภา (senate.go.th) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (m-society.go.th) กระทรวงแรงงาน (mol.go.th) และกระทรวงยุติธรรม (moj.go.th) ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากตัวบทดังกล่าวเนื่องจากเป็นสื่อสาธารณะที่ภาครัฐจัดทำและเผยแพร่เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และให้คนในสังคมสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น จึงเป็นข้อมูลที่น่าสนใจและทำให้เห็นถึงมุมมองบางอย่างของรัฐที่มีต่อกลุ่ม Sex Workers

นอกจากนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเอกสารราชการประเภทกฎหมาย เนื่องด้วยกฎหมายเป็นส่วนสำคัญของระบบในการควบคุมสังคม กฎหมายกับสังคมจึงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดจึงส่งผลต่อสังคม ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

(2) ตัวบทของสื่อมวลชน

เก็บข้อมูลจากเว็บไซต์หนังสือพิมพ์รายวันออนไลน์ ข่าวออนไลน์และบทความข่าวออนไลน์ที่ผลิตโดยสื่อสารมวลชน ผู้วิจัยเก็บเอกสารจากสื่อมวลชนเนื่องจากสื่อมวลชนเป็นผู้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการประกอบสร้างวาทกรรมกระแสหลัก ดังที่ธีระ บุษบกแก้ว (2551, น.1)

กล่าวไว้ว่า “วาทกรรมที่ทำให้การประกอบสร้างความหมายมีอิทธิพลในสังคม เพราะผู้สร้างวาทกรรมเป็นผู้มีอำนาจ เช่น สื่อมวลชน สถาบันต่าง ๆ ทำให้วาทกรรมนั้น ๆ สามารถสื่อความคิดความเชื่อไปสู่คนหมู่มากได้ เรียกว่า วาทกรรมกระแสหลัก” โดยเก็บจากฐานข้อมูลออนไลน์ Newscenter (iqnewscenter.com) จาก 5 เว็บไซต์ ที่ได้รับความนิยมสูงสุด ปี พ.ศ. 2565 จากภูมิทัศน์สื่อไทย (infoquest.co.th) ได้แก่ เว็บไซต์ไทยโพสต์ (thai-post.net) เว็บไซต์มติชน (matichon.co.th) เว็บไซต์แนวหน้า (naewna.com) เว็บไซต์ไทยรัฐ (thairath.co.th) เว็บไซต์เดลินิวส์ (dailynews.co.th) และอีก 2 เว็บไซต์ข่าวที่นำเสนอข้อมูลของ Sex Workers เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่หลากหลาย ได้แก่ ผู้จัดการออนไลน์ (mgronline.com) และเว็บไซต์คมชัดลึก (komchadluek.net) จำนวนทั้งสิ้น 338 ข่าว

(3) ตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน

ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากเว็บไซต์เฟซบุ๊กขององค์กรพัฒนาเอกชน ได้แก่ เฟซบุ๊กมูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ (SWING) และเฟซบุ๊กมูลนิธิ Empower Foundation ทั้ง 2 เป็นหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers รวมไปถึงกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศโดยตรง การเก็บข้อมูลใช้ระยะเวลาทั้งหมด 7 ปี พบว่ามีการนำเสนอข้อมูลจำนวน 221 ครั้ง

ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากเฟซบุ๊กของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน เพราะเป็นข้อมูลที่เผยแพร่อย่างไม่เป็นทางการและไม่มีข้อจำกัดในการนำเสนอ สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสามารถสื่อสารให้เข้าใจง่าย ทำให้เห็นมุมมองที่แตกต่างในอีกมุมมองหนึ่ง

(4) ตัวบทของ Sex Workers

ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลของ Sex Workers ได้แก่ 1) หนังสือ “ฉันคือเอิร์ธกับประสบการณ์ข้ามแดน: เรื่องเจ็บจริงของหญิงไทยที่จำเป็นต้องขายตัว” โดย ธนิตดา สว่างเดือน จำนวน 1 เล่ม เป็นหนังสือที่ระบุว่าเป็น Sex Workers เล่าถึงเรื่องราวชีวิตของตนเองเป็น Sex Workers ในประเทศไทยและต่างประเทศ 2) บทความออนไลน์โดยผู้เขียนที่ระบุตัวตนว่าเป็น Sex Workers จากเว็บไซต์เจาะใจ ทั้งหมด 26 บทความ 3) วิดีโอจากช่องยูทูบที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็น Sex Workers มาให้ข้อมูล เพื่อให้เกิดความหลากหลายในข้อมูลจากกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers

3.3.3 วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะใช้กรอบแนวคิดของแฟร์คลาฟ (Fairclough, 1995) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยลำดับแรกจะนำกรอบความคิดการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ของแฟร์คลาฟ (Fairclough, 1995, p.59) โดยในส่วนแรกผู้วิจัยจะวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discursive

practice) จะทำให้เห็นกระบวนการผลิตตัวบทการกระจายตัวบท การรับตัวบทและตีความตัวบทจากสื่อสาธารณะ

ในส่วนของการวิเคราะห์ตัวบท (text) ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์ตัวบทโดยวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ตั้งแต่การวิเคราะห์ความหมายระดับถ้อยคำ วิเคราะห์ความหมายระดับประโยคและการวิเคราะห์ความหมายระดับข้อความเพื่อให้เห็นกลวิธีทางภาษาในการนำเสนอวาทกรรม Sex Workers นอกจากนี้จะใช้แนวคิดทางภาษาศาสตร์ เช่น การอ้างถึงบุคคลด้วยแนวคิดผู้กระทำทางสังคม (social actor) ของฟานลีอูเวน (van Leeuwen, 2008) รวมไปถึงแนวคิดอรรถศาสตร์ วัจนปฏิบัติศาสตร์และวาทกรรมมาใช้ในการวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่และตีความเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ในลำดับถัดไป

หลังจากนั้น ผู้วิจัยจะนำผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในตัวบทมาวิเคราะห์ตามแนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที (Stance and Stance-taking) โดยใช้กรอบทฤษฎีสามเหลี่ยมท่าที (The Stance Triangle) ของดู บัวส์ (Du Bois, 2007) และกรอบการวิเคราะห์การแสดงท่าทีของคีสลิง (Kiesling, 2022) เพื่อแสดงให้เห็นท่าทีและการแสดงท่าทีของผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มที่มีมุมมองและสื่อความหมายต่อ Sex Workers ผ่านกลไกทางภาษา

3.3.4 สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมของวาทกรรมเกี่ยวกับ Sex Workers ในสื่อสาธารณะ

วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discursive Practice) เป็นการวิเคราะห์โดยการมองมิติของการสื่อสารในกระบวนการผลิตตัวบท (production) การบริโภคตัวบท (consumption) และการกระจายตัวบท (distribution) ของวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ในสื่อสาธารณะเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้เห็นว่าตัวบทที่ถูกผลิตขึ้นนั้น ผู้ผลิตหรือผู้ส่งสารเป็นใครหรือกลุ่มใดในสังคม มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอความคิดเกี่ยวกับ Sex Workers อย่างไร ใช้กระบวนการใดในการกระจายส่งต่อตัวบทนั้นไปยังผู้บริโภคหรือผู้รับสาร การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมจึงแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวบทและบริบทที่เกิดขึ้นแวดล้อม เพื่อจะนำไปสู่กระบวนการตีความตัวบท (interpretation) และการอธิบายตัวบท (explanation) ตามกรอบแนวคิดของแฟร์คลาฟ (Fairclough, 1995) ต่อไป

ในการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมเกี่ยวกับ Sex Workers ในสื่อสาธารณะจำนวน 4 แหล่งข้อมูล ได้แก่ รัฐ สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน และกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers โดยอธิบายตามการพิจารณาจากกระบวนการต่อไปนี้ 1) การผลิตตัวบท 2) การกระจายตัวบท 3) การบริโภคตัวบท และ 4) การตีความตัวบท มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะของรัฐ

4.1.1 การผลิตตัวบท

ตัวบทประเภทบทความประชาสัมพันธ์ ข่าวภารกิจและข่าวกิจกรรมของหน่วยงานรัฐ ถูกผลิตโดยเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำงานในส่วนกองกลาง ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของแต่ละกระทรวง มีหน้าที่ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร กิจกรรมและผลการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐผ่านช่องทางเว็บไซต์รัฐบาล พยายามให้ตัวบทดังกล่าวสามารถเข้าถึงสาธารณะมากขึ้น ใช้น้ำเสียงที่มีลักษณะกึ่งทางการโดยอาศัยแหล่งข่าวข้อมูลที่นำมาประชาสัมพันธ์จากผู้มีบทบาททางสังคม ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวง และเจ้าหน้าที่รัฐในระดับต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็น Sex Workers ในสังคม โดยแหล่งข่าวของการผลิตตัวบทมักเกิดจากคำพูด การรายงาน คำแถลงการณ์ นโยบาย รวมไปถึงข้อปรึกษาหารือภายในหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers

ในการผลิตตัวบท เจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะมีกระบวนการในการคัดกรองข้อมูลให้มีความเหมาะสมและมีลักษณะที่เป็นทางการ ตัดทอนข้อมูลบางส่วนมานำเสนอผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐ โดยข้อมูลที่นำเสนอจะไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง นอกจากนี้ยังหลีกเลี่ยงการนำเสนอเนื้อหาบางอย่างที่ไม่เหมาะสมและเลือกที่จะนำเสนอประเด็นที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับประเด็นการค้ามนุษย์นำเสนอแทนข้อมูลเกี่ยวกับการค้าบริการทางเพศหรือ Sex Workers

วัตถุประสงค์ในการผลิตตัวบทของรัฐบาล เพื่อต้องการเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานของรัฐนำเสนอภาพด้านบวกของรัฐไปยังสาธารณชนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือและชี้แจงแก้ไขข้อผิดพลาดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้น โดยการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับ Sex Workers มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจมุมมองในการทำงานของรัฐที่ดำเนินการปราบปรามกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นจาก Sex Workers และการดำเนินการเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ฯลฯ แสดงให้เห็นถึงการทำหน้าที่ของรัฐในฐานะฝ่ายปกครองที่ออกกฎระเบียบควบคุมสังคม

ในส่วนของตัวบทประเภทกฎหมายเกิดจากรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้รัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในการดำเนินการตรากฎหมายขึ้นมาด้วยน้ำเสียงที่เป็นทางการและเชิงขั้ว เป็นการวางระเบียบบังคับอย่างชัดเจนเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตาม โดยกฎหมายที่ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลนั้น ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งตราขึ้นเพื่อบังคับใช้ในชีวิตประจำวัน มีเนื้อหาเป็นเรื่องทั่วไปและเป็นข้อกำหนดความประพฤติของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นข้อกำหนดความประพฤติที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers และผู้ที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ตัวบทกฎหมายตราขึ้นใช้เนื่องจากรัฐมีมุมมองต่อ Sex Workers ว่าเป็นปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและจริยธรรม ปัญหาด้านสุขภาวะและสาธารณสุข ปัญหาครอบครัว ฯลฯ

การผลิตตัวบทของรัฐถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่ทำให้เกิดการรับรู้ทางสังคมมีอิทธิพลต่อความคิด ทศนคติและพฤติกรรมของคนในสังคม นำเสนอความคิดเห็นของรัฐและมุมมองที่รัฐมีต่อ Sex Workers ในฐานะที่เป็นฝ่ายบริหารของประเทศ

4.1.2 การกระจายตัวบท

ในสื่อสาธารณะของรัฐบาลมีช่องทางในการกระจายตัวบทไปสู่ผู้รับสารผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐ ในที่นี้ประกอบไปด้วย 5 เว็บไซต์ ได้แก่ รัฐบาลไทย (thaigov.go.th) วุฒิสภา (senate.go.th) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (m-society.go.th)

กระทรวงแรงงาน (mol.go.th) และกระทรวงยุติธรรม (moj.go.th) โดยลักษณะของตัวบทที่ผู้ผลิตนำเสนอและกระจายไปสู่ผู้รับสารนั้นจะอยู่ในรูปแบบของบทความประชาสัมพันธ์ของรัฐ (กล่าวถึงในบทที่ 3) เพื่อประชาสัมพันธ์การทำงานของรัฐบาล เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยเนื้อหาในการเผยแพร่ คือ กิจกรรม นโยบาย รายงานการวิจัยหรือผลการจัดกิจกรรมที่หน่วยงานรัฐได้ดำเนินการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของรัฐได้ง่ายมากขึ้นผ่านช่องทางออนไลน์ โดยนำเสนอด้วยภาษาไทย ใช้รูปภาพด้วยวงล้อที่เป็นทางการในการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers

นอกจากนี้ตัวบทประเภทกฎหมาย ที่เป็นส่วนสำคัญในการควบคุมสังคมนั้นกระจายไปสู่ผู้รับสารผ่านเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.ocs.go.th) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่รวบรวมประมวลกฎหมาย ทั้งกฎหมายฉบับหลัก กฎหมายฉบับแก้ไขเพิ่มเติมและกฎหมายฉบับปรับปรุงเผยแพร่สู่ประชาชน ดังนั้นเว็บไซต์ดังกล่าวจึงเป็นช่องทางที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเอกสารราชการประเภทกฎหมายได้ ตัวบทกฎหมายจึงเป็นข้อมูลที่มีบทบาทสำคัญต่อประชาชนในฐานะระเบียบ ข้อบังคับเพื่อควบคุมสังคมเป็นพื้นฐานที่ประชาชนทั่วไปควรรับรู้และปฏิบัติตาม ทรัพย์ รุ่งโรจน์สุวรรณและนัธยชนัน นาถประทาน (2558, น.116-118) สรุปไว้ว่า กฎหมายเป็นหลักเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ภาษาที่ใช้มักถูกใช้เพื่อตัดสินกรณีพิพาทซึ่งว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูกจึงต้องประกอบไปด้วยความชัดเจน ไม่กำกวม ให้ข้อมูลที่เพียงพอทำให้ผู้รับสารเข้าใจสิ่งที่กฎหมายต้องการสื่อตรงกัน ดังนั้นกฎหมายจึงมีวงล้อที่เป็นทางการ มีความหนักแน่น น่าเชื่อถือเพื่อให้ประชาชนในสังคมนำไปปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

4.1.3 การบริโภคตัวบท

การบริโภคตัวบทมีความสัมพันธ์กับการกระจายตัวบทเป็นสิ่งที่ทำให้ทราบว่าผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลในสื่อสาธารณะของรัฐบาลจากช่องทางใดบ้าง

หน่วยงานรัฐในฐานะผู้ผลิตตัวบทและนำเสนอข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวกับ Sex Workers ได้เผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานของรัฐเอง โดยมีผู้บริโภคตัวบท ได้แก่ ประชาชนทั่วไป สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน รวมไปถึงผู้ที่สนใจในประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers ที่รัฐนำเสนอสามารถเข้าถึงข้อมูลการเผยแพร่กิจกรรม นโยบาย รายงานการวิจัยหรือผลการจัดกิจกรรมดังกล่าวได้จากเว็บไซต์รัฐบาลไทย (thaigov.go.th) วุฒิสภา (senate.go.th) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (m-society.go.th) กระทรวงแรงงาน (mol.go.th) และกระทรวงยุติธรรม (moj.go.th)

ส่วนตัวบทกฎหมายมักจะมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย บทลงโทษ ข้อกำหนดความประพฤติบุคคลที่เป็นกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในสังคม ผู้บริโภคตัวบทดังกล่าวคือประชาชนโดยทั่วไป อย่างไรก็ตาม โดยมากแล้วข้อมูลทางกฎหมายมักจะกระจาย

ไปสู่ผู้บริโภคหลัก แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ที่ทำอาชีพด้านกฎหมาย 2) กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีหน้าที่ช่วยเหลือดูแลและเรียกร้องสิทธิให้แก่กลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers จึงเป็นผู้บริโภคกฎหมายเพื่อให้เกิดความกระจ่างเข้าใจและนำไปใช้พิจารณาข้อบกพร่องของกฎหมายเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมายหรือบทบัญญัติที่กดทับกลุ่มคนเหล่านั้น และ 3) กลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องตามบทบัญญัติที่กฎหมายระบุถึงโดยตรง เช่น Sex Workers เจ้าของสถานประกอบการ แม่ค้า เป็นต้น

4.1.4 การตีความตัวบท

ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ จะมีความเป็นทางการ การนำเสนอเนื้อหาจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่มีความสำคัญในระดับชาติที่ต้องได้รับการแก้ไขและป้องกันให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ดังนั้นตัวบทที่รัฐประชาสัมพันธ์นั้นจะเกี่ยวข้องครอบคลุมกับภารกิจและหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ นอกจากนี้การนำเสนอตัวบทยังเป็นการเปิดเผยการทำงานของรัฐบาลให้เห็นถึงการดำเนินงานและผลงานที่เป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนในประเทศ แสดงให้เห็นว่ารัฐดำเนินการตามนโยบายและวัตถุประสงค์ได้อย่างบรรลุ

การนำเสนอข่าวสารหรือบทความประชาสัมพันธ์ของรัฐ จึงต้องมีการกลั่นกรองข้อมูลในการนำเสนออย่างรอบคอบรัดกุม การผลิตตัวบทมีการใช้ภาษาที่เป็นทางการ หลีกเลี่ยงการกล่าวถึงประเด็นที่ละเอียดอ่อนและสร้างความแตกแยกแก่ประชาชน วัตถุประสงค์สำคัญในการผลิตตัวบทจะเกี่ยวข้องกับการรักษาภาพลักษณ์ของหน่วยงานรัฐให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี สร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนผ่านการดำเนินงานด้วยความจริงใจ สร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐ ในฐานะฝ่ายปกครองของประเทศ การนำเสนอตัวบทของรัฐจะมีการนำเสนอผ่านน้ำเสียงที่จริงจัง สารที่นำเสนอขึ้นจึงได้รับการตีความว่าน่าเชื่อถือ มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของคนในสังคมตามที่รัฐกำหนด โดยรัฐมักจะนำเสนอและสอดแทรกมุมมองที่มีต่อ Sex Workers ด้วยเนื้อหาในการนำเสนอดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1

แสดงประเด็นและเนื้อหาที่นำเสนอในตัวบทรัฐ

ประเด็นหลัก	เนื้อหาที่นำเสนอ
ประเด็นมุมมองของรัฐที่มีมุมมองว่า Sex Workers เป็นปัญหา	- รัฐบาลประชุม พิจารณาการแก้ไขปัญหาการค้าประเวณี

ตารางที่ 4.1

แสดงประเด็นและเนื้อหาที่นำเสนอในตัวบทรัฐ (ต่อ)

ประเด็นหลัก	เนื้อหาที่นำเสนอ
ประเด็นบทบาทของรัฐในการให้ความช่วยเหลือ Sex Workers	- รัฐบาลขับเคลื่อนแนวทางเพื่อคุ้มครอง Sex Workers ตามกฎหมาย - รัฐบาลให้ความช่วยเหลือ Sex Workers
ประเด็นบทบาทของรัฐในการปราบปราม Sex Workers	- รัฐบาลออกมาตรการ นโยบายป้องกันและปราบปราม การค้าประเวณี
ประเด็นปัญหาการค้ามนุษย์	- รัฐบาลดำเนินการทางกฎหมายปราบปรามการค้ามนุษย์ - รัฐบาลช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าตัวบทของรัฐบาลไทยนำเสนอประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ทั้งสิ้น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ประเด็นมุมมองของรัฐที่มีมุมมองว่า Sex Workers เป็นปัญหา 2) ประเด็นบทบาทของรัฐในการให้ความช่วยเหลือ Sex Workers 3) ประเด็นบทบาทของรัฐในการปราบปราม Sex Workers และ 4) ประเด็นปัญหาการค้ามนุษย์

จะเห็นได้ว่าตัวบทรัฐบาลเน้นการนำเสนอเนื้อหา Sex Workers ในเชิงลบ Sex Workers ถูกนำเสนอว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ดังที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ได้กำหนดไว้ ทำให้รัฐมีมุมมองว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นปัญหาของประเทศที่ต้องได้รับการแก้ไข เพื่อส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ในทางที่ดีและป้องกันการกระทำความผิดรวมไปถึงลดปัญหาการค้าประเวณีในประเทศไทย นอกจากนี้ Sex Workers ยังถูกนำเสนอเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เนื่องจาก Sex Workers ถือเป็นหนึ่งในเป้าหมายของกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตนทางการเงินจากบุคคลอื่นผู้ตกเป็นเหยื่อนำไปสู่ปัญหาที่รัฐต้องจัดการ ภาพด้านลบเหล่านี้ถูกนำเสนอผ่านตัวบทของรัฐ รัฐในฐานะผู้มีอำนาจทางกฎหมายจึงใช้อำนาจนั้นจัดการปราบปรามให้หมดไปเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศ

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยยังพบว่า รัฐมักจะนำเสนอเนื้อหาโดยกล่าวถึง “การค้ามนุษย์” มากกว่าการกล่าวถึง “Sex Workers” หรือ “การค้าประเวณี” โดยตรง เนื่องจากในช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเป็นช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2566 ซึ่งเป็นช่วงของการเรียกร้องประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมของมนุษย์เป็นเรื่องที่ถูกตั้งคำถาม ดังนั้นการเรียกร้องผลักดัน Sex Workers ให้กลายเป็นอาชีพที่ถูกกฎหมายจึงเป็นประเด็นที่มีการกล่าวถึงอย่างมาก

ในช่วงเวลาดังกล่าว ดังนั้นรัฐจึงหลีกเลี่ยงการกล่าวถึง Sex Workers โดยตรง แต่จะมุ่งเน้นนำเสนอถึงต้นตอของปัญหาที่นำไปสู่การค้ามนุษย์และส่งผลกระทบต่อเหยื่อผู้เสียหาย ซึ่งถือเป็นปัญหาระดับประเทศที่สำคัญกว่า อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่ได้กล่าวถึงโดยตรงแต่ประเด็นเหล่านี้ก็ยังคงมีความเชื่อมโยงต่อ Sex Workers ในทางอ้อมอยู่ดี

นอกจากนี้ยังนำเสนอภาพลักษณ์ของรัฐในเชิงบวก ทั้งในแง่ของการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย รวมไปถึงกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นกลุ่มหลักที่สร้างภาพลักษณ์และปัญหาด้านลบให้แก่ประเทศ โดยใช้อำนาจตามกฎหมายอย่างชอบธรรมในการจัดการและรัฐมักจะนำเสนอตัวเองในฐานะผู้ให้ความช่วยเหลือ ด้วยความเมตตาแก่ Sex Workers หรือกลุ่มบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากกระบวนการค้ามนุษย์ ทั้งในการพิจารณาตอบแทนค่าเสียหาย ให้การเยียวยา จัดฝึกอบรมทักษะอาชีพเพื่อให้สามารถนำทักษะไปประกอบอาชีพ หลีกเลี่ยงการกลับมาค้าบริการทางเพศ แนะนำให้หันไปหางานที่จริงจังและเข้มงวดในการดำเนินงานต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็แสดงความเมตตาและเอื้อเฟื้อต่อ Sex Workers ลดทอนภาพด้านลบของรัฐที่ใช้อำนาจในการปราบปรามด้วยกฎหมาย การนำเสนอของรัฐจึงเกิดขึ้นในเชิงบวกเน้นการนำเสนอเนื้อหาที่สร้างความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อลดการปะทะทางความคิดจากกลุ่มเสรีนิยมที่เรียกร้องสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมในสังคม

4.2 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะของสื่อมวลชน

4.2.1 การผลิตตัวบท

สื่อมวลชนเป็นผู้ผลิตตัวบทประเภทข่าว รวบรวมรายละเอียดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมานำเสนอความเป็นไปต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นให้ประชาชนได้รับรู้ด้วยความรวดเร็วบนพื้นฐานของความถูกต้อง เผยแพร่ทางสื่อสิ่งพิมพ์ของสำนักข่าวและขยายตัวมาสู่การเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ออนไลน์ของสำนักข่าว ในปัจจุบันสื่อมวลชนมีการนำเสนอเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลข่าวที่หลากหลายทั้งจากหน่วยงานรัฐ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เจ้าหน้าที่ตำรวจ และกลุ่มงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ Sex Workers รวมไปถึงแหล่งข้อมูลที่มาจากนักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน นักสิทธิมนุษยชนก็เป็นข้อมูลที่สำคัญในการนำมาใช้เป็นแหล่งข่าวของสื่อมวลชน

นอกจากนี้ข่าวที่ถูกนำเสนอยังนำมาจากแหล่งข่าวอื่น ๆ ที่ปรากฏบนพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับกระแสความนิยมด้วยเช่นเดียวกันดังที่ สุเมธ สมคะเน (2563) ได้กล่าวว่า บ่อยครั้งที่สื่อมวลชนกลายเป็นผู้วิ่งตามสื่อออนไลน์ สำนักข่าวออนไลน์หรือเจ้าของเพจเฟซบุ๊กที่มีผู้ติดตามมากกว่าแสนคนเพราะนำข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลเหล่านั้น สื่อมวลชนจึงเปลี่ยนบทบาทจากผู้กำหนดประเด็นทางสังคมกลายเป็นผู้รายงานแทน ดังนั้นตัวบทที่ผลิตขึ้นของสื่อมวลชน

จึงเกิดจากการผลิตตัวบททั้งที่เกิดจากการวิเคราะห์ เรียบเรียงของสื่อมวลชนเองและตัวบทจากสื่ออื่น มานำเสนอในพื้นที่ของสำนักข่าวในรูปแบบออนไลน์ หลังจากได้แหล่งข่าวสำนักข่าวจะตรวจสอบและ คัดเลือกข่าวสารเพื่อนำเสนอให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และทิศทางขององค์กร โดยบรรณาธิการของสำนักข่าว ซึ่งจะทำหน้าที่คัดกรองข่าวและประเมินข่าวที่มีประเด็นความน่าสนใจ กระจายไปสู่สาธารณะ นอกจากนี้กลุ่มนายทุนที่เป็นเจ้าของเงินในการดำเนินกิจการของสำนักข่าว ก็เป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ควบคุมทิศทางการผลิตตัวบท ดังนั้นตัวบทที่เผยแพร่โดยสำนักข่าว จึงผ่านกระบวนการกลั่นกรองข่าวหลากหลายขั้นตอน

วัตถุประสงค์ในการผลิตตัวบทของสื่อมวลชน เพื่อรายงานข่าว สถานการณ์ ข้อเท็จจริงหรือประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับ Sex Workers อย่างรอบด้านหลากหลายมุมมอง สื่อมวลชนนำเสนอข่าว Sex Workers ทั้งจากมุมมองของหน่วยงานรัฐ มุมมองขององค์กรพัฒนา เอกชน มุมมองของนักวิชาการ โดยนำเสนอข่าวมาจากแหล่งข่าวประเภทบุคคล แหล่งข่าวประเภท เอกสารและแหล่งข่าวข้อมูลออนไลน์จากอินเทอร์เน็ตเผยแพร่ไปสู่คนในสังคมและนำเสนอในประเด็น ที่สังคมให้ความสนใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคสนใจเนื้อหาของสำนักข่าวก่อให้เกิดการแข่งขัน ในทางธุรกิจ

4.2.2 การกระจายตัวบท

ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและสำคัญต่อการดำเนินชีวิต สื่อมวลชน จึงนำเสนอข้อมูลในสื่อสาธารณะในรูปแบบของข่าวออนไลน์เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น ผ่านช่องทางผ่านเว็บไซต์หลักของสำนักข่าว ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2

แสดงช่องทางสื่อสารของสื่อมวลชน

สำนักข่าว	เว็บไซต์ของสำนักข่าว
ไทยโพสต์	thaipost.net
มติชน	matichon.co.th
แนวหน้า	naewna.com
ไทยรัฐ	thairath.co.th
เดลินิวส์	dailynews.co.th
ผู้จัดการออนไลน์	mgronline.com
คมชัดลึก	komchadluek.net

ตารางดังกล่าวแสดงเว็บไซต์หลักของสำนักข่าวที่สร้างขึ้นมาเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวไปสู่ผู้บริโภค โดยสามารถเข้าถึงได้ผ่านอุปกรณ์ที่เชื่อมต่อด้วยระบบอินเทอร์เน็ตทั้งคอมพิวเตอร์แล็ปท็อปและสมาร์ทโฟน เป็นการกระจายตัวบทไปสู่ประชาชนทั่วไปให้สามารถเข้าถึงได้ในวงกว้าง

นอกเหนือจากเว็บไซต์หลักแล้วนั้น สำนักข่าวยังใช้รูปแบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก (facebook) เอกซ์ (X) ฯลฯ ในการนำเสนอข่าวสารเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มสังคมและประชาชนทั่วไปวงกว้างมากยิ่งขึ้น ไม่จำเป็นต้องเข้าไปยังหน้าเว็บไซต์หลักของสำนักข่าวก็สามารถรับข้อมูลของการกระจาย ตัวบทข่าวได้เพียงแคกดติดตามผ่านบัญชีของเครือข่ายสังคมออนไลน์หรือส่งต่อข้อมูล (share) จากผู้ใช้บัญชีอื่นในเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้เช่นกัน

4.2.3 การบริโภคตัวบท

การบริโภคตัวบทจากสื่อมวลชน ผู้รับสารคือประชาชนโดยทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลได้จากเว็บไซต์ของแต่ละสำนักข่าว ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ เว็บไซต์ไทยโพสต์ มติชน แนวหน้า ไทยรัฐ เดลินิวส์ ผู้จัดการออนไลน์ และคมชัดลึก ซึ่งเป็นสำนักข่าวที่เผยแพร่ข่าวสารรายวันผ่านเว็บไซต์ สามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนในสังคมได้เป็นวงกว้าง เพราะสะดวกและรวดเร็วในการรับข้อมูลเข้าถึงได้ทุกสถานที่และทุกเวลาไม่เสียค่าใช้จ่ายเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อผู้บริโภค

นอกจากเว็บไซต์หลักของสำนักข่าวที่เป็นการเผยแพร่ข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์แล้วนั้น แต่ละสำนักข่าวยังใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ข้อมูล ในแต่ละเว็บไซต์สำนักข่าวจะมีพื้นที่เชื่อมต่อไปยังเครือข่ายสังคมออนไลน์อื่น ๆ ของสำนักข่าว ดังนั้นนอกจากเว็บไซต์หลักก็ยังสามารถเข้าถึงได้จากเครือข่ายสังคมออนไลน์ของสำนักข่าว ได้แก่ เฟซบุ๊ก (facebook) และเอกซ์ (X) ซึ่งสามารถระบุจำนวนบัญชีผู้ติดตามได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.3

แสดงช่องทางสื่อสารและผู้ติดตามของสื่อมวลชน

สำนักข่าว	เครือข่ายสังคมออนไลน์ของสำนักข่าว	จำนวนผู้ติดตาม
ไทยโพสต์	www.facebook.com/thaipost	350,000 บัญชี
	www.x.com/thaipost	328,971 บัญชี
มติชน	www.facebook.com/MatichonOnline	2,400,000 บัญชี
	www.x.com/MatichonOnline	1,410,712 บัญชี
แนวหน้า	www.facebook.com/NawnaOnline	620,000 บัญชี
	www.x.com/naewna_news	5,906 บัญชี

ตารางที่ 4.3

แสดงช่องทางสื่อสารและผู้ติดตามของสื่อมวลชน (ต่อ)

สำนักข่าว	เครือข่ายสังคมออนไลน์ของสำนักข่าว	จำนวนผู้ติดตาม
ไทยรัฐ	www.facebook.com/thairath	17,000,000 บัญชี
	www.x.com/thairath_news	5,429,450 บัญชี
เดลินิวส์	www.facebook.com/dailynewsonline	2,300,000 บัญชี
	www.x.com/Dailynews	559,752 บัญชี
ผู้จัดการออนไลน์	www.facebook.com/MGRonline	1,600,000 บัญชี
คมชัดลึก	www.facebook.com/komchadluek	3,600,000 บัญชี
	www.x.com/Kom_chad_luek	457,801 บัญชี

จากตารางดังกล่าว จะเห็นว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะสามารถกระจายตัวบทไปสู่สังคมเป็นวงกว้าง เนื่องจากบัญชีผู้ติดตามของแต่ละสำนักข่าวมีจำนวนผู้ติดตามจำนวนมาก ส่งผลต่อการมีอิทธิพลทางความคิด ความเชื่อของผู้บริโภคข่าวที่มีต่อกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ในสังคม

ผู้บริโภคตัวบทยังสามารถเลือกรับข่าวจากสำนักข่าวที่นำเสนอได้ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร เพราะแต่ละสำนักข่าวนี้อาศัยการใช้ภาษา สื่การเรียบเรียงข่าวที่แตกต่างกัน บางสำนักข่าวนั้นการนำเสนอข่าวแบบทั่วไปให้เกิดความรอบด้าน แต่บางสำนักข่าวมีบทวิเคราะห์ข่าวอย่างละเอียดเจาะลึก ผู้รับสารจึงสามารถเลือกรับข่าวสารได้ตามความต้องการ

4.2.4 การตีความตัวบท

ข่าวออนไลน์ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์โดยสำนักข่าว ถือเป็นสื่อสาธารณะที่ได้รับความนิยม เกิดการยอมรับในกลุ่มผู้รับสารว่ามีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากข่าวออนไลน์จาก 7 สำนักข่าวเป็นสื่อที่มีชื่อเสียง เนื่องจากนำเสนอข่าวมาเป็นระยะเวลานาน อำนาจ ปึกษาสุข (2562, น.84) กล่าวว่า กระบวนการผลิตมีขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียดถี่ถ้วน มีการกลั่นกรองหลายขั้นตอน ตั้งแต่การพิจารณาคัดเลือกข่าว การเรียบเรียงข่าวในรูปแบบที่ถูกต้องเหมาะสม การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาข้อเท็จจริง ตรวจสอบการใช้ภาษา ทำให้ข่าวที่นำเสนอเกิดความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ข่าวออนไลน์ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์สำนักข่าวยังมียอดผู้ติดตามในเครือข่ายสังคมออนไลน์จำนวนมาก โดยเว็บไซต์ภูมิทัศน์สื่อไทย (infoquest.co.th) เปิดเผยผลสำรวจว่าเป็นเว็บไซต์ข่าวที่ได้รับความนิยมสูงสุดปี พ.ศ. 2565 ยิ่งเป็นสิ่งที่ตอกย้ำ

ถึงความน่าเชื่อถือของหนังสือพิมพ์ข้อมูลที่นำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมที่ผลิตโดยสื่อมวลชนนั้นจึงส่งผลต่อผู้รับสารให้มีมุมมองความเชื่อและพฤติกรรมที่แสดงออกต่อ Sex Workers ไปตามทิศทางที่สื่อมวลชนนำเสนอ

ในช่วงที่มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีขึ้น ชาวที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers มักได้รับการนำเสนอในทิศทางด้านลบเพื่อสอดคล้องกับนโยบายของรัฐหรือผู้มีอำนาจในสังคมขณะนั้น แต่ด้วยกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ชุดความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน เสรีภาพและความเท่าเทียมมีผลอย่างมากต่อการตระหนักรู้ของคนในสังคม สื่อมวลชนในฐานะที่เป็นธุรกิจประเภทหนึ่งจึงมีการปรับตัว การนำเสนอคัดเลือกประเด็นเนื้อหาเพื่อสร้างความเป็นกลาง โดยนำเสนอข่าวสารแบบหลากหลายมุมมองให้เท่าทันกระแสสังคมและเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่เป็นช่องทางในการเพิ่มยอดการค้าในทางธุรกิจ แต่ทั้งนี้ บางสำนักข่าวก็จะแสดงออกตามจุดยืนเดิม นำเสนอข่าวสารตามอุดมการณ์และจุดยืนของนายทุนที่อยู่เบื้องหลังหรือแหล่งทุนของสำนักข่าวเหล่านั้น ชาวออนไลน์ในสังคมไทยจึงยังคงมีเนื้อหาและแสดงออกถึงมุมมองที่หลากหลายเช่นเดิม โดยเนื้อหาข่าวจากสื่อมวลชนสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.4

แสดงประเด็นและเนื้อหาที่นำเสนอในตัวบทสื่อมวลชน

ประเด็นหลัก	เนื้อหาที่นำเสนอ
ประเด็นมุมมองของรัฐที่มีมุมมองว่า Sex Workers เป็นปัญหา	- รัฐบาลเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาลักษณะพื้นที่ค้าประเวณี
ประเด็นบทบาทของรัฐในการช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers	- รัฐบาลให้ความช่วยเหลือ Sex Workers
ประเด็นบทบาทของรัฐในการปราบปรามกลุ่ม Sex Workers	- รัฐบาลออกมาตรการ นโยบายป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี - รัฐบาลลงพื้นที่ บุกจับการค้าประเวณี
ประเด็นปัญหาของรัฐในการจัดการกับกลุ่ม Sex Workers	- ปัญหาการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพและบริการสุขภาพของ Sex Workers - ปัญหาการจัดทำสถิติของ Sex Workers ในประเทศไทย - การไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาในช่วงโควิด-19

ตารางที่ 4.4

แสดงประเด็นและเนื้อหาที่น่าสนใจในตัวบทสื่อมวลชน (ต่อ)

ประเด็นหลัก	เนื้อหาที่น่าสนใจ
ประเด็นการตีแผ่ชีวิต Sex Workers	- การสัมภาษณ์เชิงลึกเหตุการณ์เข้าสู่การค้าบริการทางเพศ - เล่าเรื่องชีวิต ปัญหาที่ต้องพบและการถูกตีตราทางสังคม ของ Sex Workers
ประเด็นผลักดันให้กลายเป็น อาชีพถูกกฎหมายของกลุ่มคน ในสังคม	- องค์กรพัฒนาเอกชนผลักดันอาชีพ Sex Workers ให้ถูกกฎหมาย - พรรคการเมืองสร้างนโยบายดูแล ผลักดันอาชีพ Sex Workers - กลุ่มคนในสังคมแสดงความคิดเห็นต่อการผลักดัน Sex Workers ถูกกฎหมาย - การชุมนุมเรียกร้องการค้าบริการทางเพศเสรี
ประเด็นการเรียกร้องของ Sex Workers	- Sex Workers ดำเนินการทำงานของรัฐ - Sex Workers เรียกร้องผลักดันอาชีพ Sex Workers ให้ถูกกฎหมาย
ประเด็นการค้ามนุษย์	- รัฐบาลออกหมายจับกลุ่มค้ามนุษย์ - รัฐเร่งแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์
ประเด็นการกระทำความผิดของ Sex Workers	- ปัญหาอาชญากรรมและโจรกรรมของ Sex Workers
ประเด็นอื่น ๆ	- จำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์ในกลุ่ม Sex Workers - สถิติและความคิดเห็นของสังคมต่อการค้าประเวณี

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าตัวบทของสื่อมวลชนนำเสนอประเด็นเนื้อหาจากหลากหลายมุมมองเกี่ยวข้องกับ Sex Workers ทั้งสิ้น 10 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ประเด็นมุมมองของรัฐที่มีมุมมองว่า Sex Workers เป็นปัญหา 2) ประเด็นบทบาทของรัฐในการให้ความช่วยเหลือ Sex Workers 3) ประเด็นบทบาทของรัฐในการปราบปราม Sex Workers 4) ประเด็นปัญหาของรัฐในการจัดการกับกลุ่ม Sex Workers 5) ประเด็นการตีแผ่ชีวิต Sex Workers 6) ประเด็นผลักดันให้กลายเป็นอาชีพถูกกฎหมายของกลุ่มคนในสังคม 7) ประเด็นการเรียกร้องของ Sex Workers 8) ประเด็นการค้ามนุษย์ 9) ประเด็นการกระทำความผิดของ Sex Workers และ 10) ประเด็นอื่น ๆ

ในตัวของสื่อมวลชน ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ในเชิงบวกนำเสนอโดยลดทอนภาพด้านลบจากการกระทำของรัฐที่มีการปราบปราม Sex Workers และมองว่า Sex Workers เป็นปัญหา ด้วยการนำเสนอให้เห็นถึงการช่วยเหลือของรัฐต่อ Sex Workers ว่าเป็นผู้มีความเมตตาเห็นอกเห็นใจกับผู้ด้อยโอกาส รัฐในฐานะผู้บริหารบ้านเมืองจึงให้ความช่วยเหลือคนทุกกลุ่มที่เดือดร้อนและหาทางออก เช่น การจัดสถานฝึกอบรมพัฒนาอาชีพ รวมไปถึงแก้ไขร่างกฎหมายที่มีปัญหากระทบ Sex Workers มีการเลือกใช้ถ้อยคำหรือการอ้างอิงกฎหมาย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อย อ้างถึงการกระทำของรัฐเพื่อแสดงให้เห็นถึงความชอบธรรมและปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับ Sex Workers ที่ปัจจุบันถือได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่กระทำความผิดตามกฎหมาย

ทั้งนี้สื่อมวลชนก็ยังนำเสนอภาพด้านลบของรัฐผ่านน้ำเสียงที่หลากหลายของกลุ่มสมาชิกในสังคมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers เอง ในประเด็นปัญหาการจัดการ Sex Workers ผ่านน้ำเสียงตำหนิการทำงานของภาครัฐ การไม่ได้รับความช่วยเหลือเยียวยาและเอาผิดเอาเปรียบของเจ้าหน้าที่รัฐที่มักจะเก็บส่วย Sex Workers แสดงให้เห็นภาพด้านลบจากน้ำเสียงของกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าสื่อมวลชนแม้จะเป็นกลุ่มที่มีอำนาจเขียนข่าวหรือผลิตตัวบทบางอย่างไปสู่สังคม แต่ในการนำเสนอของรัฐเอง สื่อมวลชนมักจะไม่เลือกนำเสนอโดยผ่านน้ำเสียงของสื่อโดยตรงใช้น้ำเสียงของฝ่ายตรงข้ามมาตอบโต้

ตัวบทสื่อมวลชนนำเสนอภาพของ Sex Workers ทั้งในทิศทางเชิงบวกและลบ ในเชิงบวกนำเสนอผ่านการตีแผ่ การให้สัมภาษณ์ คอลัมน์ข่าว เพื่อให้เห็นมุมมองอีกด้านของ Sex Workers ในสังคม รวมไปถึงนำเสนอให้เห็นถึงการเรียกร้องของกลุ่มคนเหล่านั้นเพื่อให้เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย ด้วยกระแสของการเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมเป็นสิ่งที่ถูกตั้งคำถาม ดังนั้นการนำเสนอ Sex Workers ที่ในปัจจุบันกลับได้รับความเห็นใจและการสนับสนุนจากกลุ่มคนในสังคมมากยิ่งขึ้น อาจจะทำให้สื่อเหล่านั้นได้รับความนิยมจากกลุ่มของนักเรียกร้องที่สนับสนุนความเท่าเทียมเพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ยังมีการนำเสนอภาพด้านลบจากพฤติกรรมของ Sex Workers เช่น การนำเสนอข่าวอาชญากรรม โจรกรรม ซึ่งทำให้สังคมมองภาพเหมารวมต่อการกระทำของ Sex Workers ลดทอนการนำเสนอภาพความน่าสงสารลดลงไป

นอกจากการนำเสนอของ 2 ฝ่ายข้างตรงข้ามแล้วนั้น ยังนำเสนอข้อมูลจากกลุ่มคนในสังคม ทั้งกลุ่มที่สนับสนุนและเห็นด้วยกับการทำให้ Sex Workers ถูกกฎหมายและกลุ่มที่ไม่สนับสนุนให้ Sex Workers ถูกกฎหมาย เพื่อให้เห็นมุมมองจากกลุ่มคนที่หลากหลาย รวมไปถึงการนำเสนอข้อมูลด้านอื่นที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น ประเด็นสาธารณสุข รวมไปถึงจำนวนสถิติต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลที่น่าสนใจของสื่อมวลชนสามารถนำมาวิเคราะห์ ตีความวาทกรรมในมิติที่กว้างขึ้น ทำให้เห็นความคิดและทิศทางสังคมที่มีต่อ Sex Workers

4.3 วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะขององค์กรพัฒนาเอกชน

4.3.1 การผลิตตัวบท

องค์กรพัฒนาเอกชนมีผู้ผลิตตัวบทที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers จำนวน 2 มูลนิธิ ได้แก่ มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ (SWING) และมูลนิธิ Empower Foundation โดยแต่ละมูลนิธิมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการให้ความช่วยเหลือดูแล Sex Workers ที่เหมือนและแตกต่างกันออกไปเผยแพร่ผ่านช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก

มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ หรือ SWING (Service Workers in Group Foundation) ก่อตั้งขึ้นในปี 2547 โดยมีผู้อำนวยการคือคุณสุรางค์ จันทร์แย้ม โดยเป้าหมายหลักของมูลนิธิคือการเป็นที่พึ่งพิงให้กับคนขายบริการทุกเพศ นอกจากนี้ยังให้ความช่วยเหลือเรื่องสุขภาพ ขอกฎหมายและอื่น ๆ แก่คนขายบริการ มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการนอกจากจะเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนแล้วนั้น ยังเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers เข้าร่วมทำงานเพื่อพิทักษ์สิทธิ์และช่วยเหลือกลุ่มเพื่อนพนักงานบริการด้วยตนเอง ดังนั้นตัวบทที่ถูกผลิตขึ้นจึงนำเสนอเนื้อหาทั้งในมุมมองของนักสิทธิมนุษยชนและ Sex Workers ร่วมด้วย

ส่วนมูลนิธิ Empower Foundation ก่อตั้งขึ้นในปี 2537 เป็นมูลนิธิส่งเสริมโอกาสให้พนักงานบริการได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนทั่วไปในสังคม มีเป้าหมายในการให้คำปรึกษา เผยแพร่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์และจัดอบรมให้ความรู้แก่พนักงานบริการในปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัย การป้องกันโรคในสถานบริการและเปิดโอกาสให้แกพนักงานบริการที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษาได้เรียนตามระบบการศึกษานอกโรงเรียน รวมไปถึงการเรียกร้องต่อสู้ให้งานบริการมีความปลอดภัย ยุติธรรม มีมาตรฐาน

วัตถุประสงค์ในการผลิตตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน มีการผลิตตัวบทขึ้นเพื่อเผยแพร่ข่าวสารและให้การช่วยเหลือกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers อีกทั้งเป็นองค์กรที่ใช้พื้นที่ของตนช่วยตอบโต้วาทกรรมจากรัฐ สื่อมวลชนหรือบุคคลอื่น ๆ ในสังคมในประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยแหล่งข่าวที่เลือกมานำเสนอนั้นพบว่ามีการเลือกนำเสนอเนื้อหาผ่านแหล่งข้อมูลที่หลากหลายทั้งจากนักวิชาการ นักสิทธิมนุษยชน ที่มีเนื้อหาในการอธิบายเกี่ยวกับ Sex Workers วิพากษ์ข้อกฎหมาย การแก้ไขกฎหมายที่มีมาตรการปราบปรามการกระทำความผิดของ Sex Workers นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องสุขภาพะ เพื่อช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจแก่ผู้รับสาร ตัวบทยังแฝงไปด้วยการแสดงความน่าสงสาร เพื่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจต่อ Sex Workers ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ถูกกดทับด้วยกฎหมาย ส่วนเนื้อหาจากสื่อมวลชน นักการเมืองถูกใช้เป็นแหล่งข่าวในการแสดงความคิดเห็น ทั้งที่เป็นข้อคิดเห็นเชิงสนับสนุนและข้อคิดเห็นเชิงโต้แย้ง

ในกรณีที่ขัดต่อหลักการหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือดูแลและเรียกร้องแก่ Sex Workers

4.3.2 การกระจายตัวบท

องค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอและเผยแพร่เนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทยมีจำนวน 2 มูลนิธิ ได้แก่ มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ (SWING) และมูลนิธิ Empower Foundation ซึ่งแต่ละมูลนิธิต้องการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับ Sex Workers คือเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ซึ่งเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นพื้นที่สาธารณะในการแบ่งปันข้อมูล โดยแต่ละมูลนิธิต้องทาง การนำเสนอผ่านเว็บไซต์เฟซบุ๊ก ดังนี้

ตารางที่ 4.5

แสดงช่องทางสื่อสารขององค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชน	เว็บไซต์เฟซบุ๊กขององค์กรพัฒนาเอกชน
มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ (SWING)	www.facebook.com/SWINGTHAILANDth
มูลนิธิ Empower Foundation	www.facebook.com/Empowerfoundation.cm

มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ (SWING) มีจำนวนผู้ติดตามจำนวน 14,690 บัญชี ส่วนมูลนิธิ Empower Foundation มีจำนวนผู้ติดตามจำนวน 2,400 บัญชีเพียงเท่านั้น การกระจายตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนไปยังคนในสังคมยังเป็นตัวเลขที่น้อย ทำให้คนในสังคมในฐานะผู้บริโภคข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอโดยองค์กรพัฒนาเอกชนนั้นมีเฉพาะผู้ที่ติดตามเฟซบุ๊กขององค์กร หรือผู้ที่ให้ความสนใจเนื้อหาเท่านั้น ยังไม่ได้รับการกระจายข้อมูลไปสู่ประชาชนกลุ่มอื่นในวงกว้าง

4.3.3 การบริโภคตัวบท

ผู้บริโภคตัวบท คือ ผู้ใช้งานเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กที่กดติดตามรับเนื้อหาจากการนำเสนอของทั้ง 2 มูลนิธิ โดยมากแล้วมักจะเป็นนักสิทธิมนุษยชน นักวิชาการ รวมไปถึงกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ที่รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของตน ผ่านการเรียกร้องและพิทักษ์สิทธิของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน รวมไปถึงผู้ใช้งานเฟซบุ๊กที่ไม่ได้กดติดตามแต่มีความสนใจเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมอย่าง Sex Workers หรือได้รับการส่งต่อข้อมูลจากบุคคลอื่น

การบริโภคตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน ผู้รับสารจะสามารถมีปฏิสัมพันธ์ในการตอบสนองเนื้อหาที่ผู้ผลิตนำเสนอได้และผู้ผลิตเองก็สามารถตอบกลับให้ข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นตอบโต้กันได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากช่องทางของการนำเสนอใช้นั้นใช้เครือข่ายสังคม

ออนไลน์ที่สามารถสื่อสารกันได้แบบสองทาง (Two-way Communication) โดยที่ผู้รับสารสามารถโต้ตอบ ปรัชชาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างทันที ดังนั้นผู้รับสารจึงมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่นำเสนอขององค์กรพัฒนาเอกชน

ภาพที่ 4.1

การแสดงปฏิสัมพันธ์ภายในเครือข่ายสังคมออนไลน์ขององค์กรพัฒนาเอกชน

จาก มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ SWING (www.facebook.com/SWINGTHAILANDth)

จากภาพที่ 4.1 เป็นตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นของผู้รับสารในสังคมที่มีต่อองค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers ในมุมมองด้านบวก สนับสนุนการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนด้วยข้อความให้กำลังใจรวมถึงข้อความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 และ พ.ศ. 2539 ที่ว่า “...สมควรได้รับการแก้ไขเพื่อคุ้มครองสิทธิพนักงานบริการ...” จากความคิดเห็นดังกล่าวสามารถสื่อให้เห็นว่าผู้รับสารที่บริโภคข้อมูลจากเฟซบุ๊กของมูลนิธิในกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในเครือข่ายของการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียม เช่น กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ กลุ่มผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย กลุ่มเครือข่ายแรงงาน ก็มักจะมีมุมมองทัศนคติต่อ Sex Workers ไปในทิศทางที่สอดคล้องสัมพันธ์กับสิ่งที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้นำเสนอ

4.3.4 การตีความตัวบท

ตัวบทที่นำเสนอโดยองค์กรพัฒนาเอกชน มีลักษณะเป็นบทความแสดงความคิดเห็นและบทความให้ความรู้ รายงานข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับ Sex Workers ขนาดสั้น เป็นข้อมูลที่เผยแพร่อย่างไม่เป็นทางการและไม่มีข้อจำกัดในการนำเสนอสามารถเข้าถึงได้ง่าย นำเสนอให้เห็นถึงการทำงานเรียกร้องให้ Sex Workers ได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ มีการดำเนินการทำงานของรัฐและสื่อมวลชนที่มักจะผลิตวาทกรรมด้านลบแก่ Sex Workers โดยผู้ผลิตตัวบทที่เป็นนักสิทธิมนุษยชนและบางส่วนก็ถูกผลิตขึ้นจากกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers เนื่องจากมูลนิธิดังกล่าวให้พื้นที่กับ Sex Workers ในการทำงานพิทักษ์สิทธิ น้ำเสียงที่ปรากฏภายในตัวบทจึงปรากฏทั้งน้ำเสียงของนักสิทธิมนุษยชนและน้ำเสียงของ Sex Workers ร่วมกัน ผู้รับสารจากองค์กรพัฒนาเอกชนส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นนักสิทธิมนุษยชน นักกิจกรรมสังคมและกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนเพื่อสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้น ด้วยการมีเป้าหมายการทำงานช่วยเหลือสังคมที่ชัดเจนขององค์กรสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้รับสารได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้รับสารส่วนใหญ่จึงมีความคิดเห็นและมุมมองเกี่ยวกับ Sex Workers เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับตัวบทที่องค์กรพัฒนาเอกชนผลิตขึ้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถสรุปรายละเอียดของเนื้อหาที่ปรากฏได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.6

แสดงประเด็นและเนื้อหาที่นำเสนอในตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน

ประเด็นหลัก	เนื้อหาที่นำเสนอ
ประเด็นบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการช่วยเหลือ Sex Workers	- องค์กรพัฒนาเอกชนผลักดันร่างกฎหมายใหม่ของ Sex Workers - องค์กรพัฒนาเอกชนเรียกร้องต่อรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือ Sex Workers
ประเด็นปัญหาของรัฐในการแก้ปัญหา Sex Workers	- รัฐบาลไม่ให้การเยียวยาช่วยเหลือ Sex Workers ในช่วงโควิด-19 - รัฐบาลไม่ฟังเสียงการเรียกร้องของกลุ่ม Sex Workers และองค์กรพัฒนาเอกชน

ตารางที่ 4.6

แสดงประเด็นและเนื้อหาที่นำเสนอในตัวขององค์กรพัฒนาเอกชน (ต่อ)

ประเด็นหลัก	เนื้อหาที่นำเสนอ
ประเด็นบทบาทของรัฐในการช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers	- รัฐบาลให้การช่วยเหลือเยียวยา Sex Workers ในช่วงโควิด-19 - รัฐบาลร่างแก้ไขกฎหมาย พระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539
ประเด็นความเป็นเพื่อนมนุษย์	- องค์กรพัฒนาเอกชนแสดงความเห็นอกเห็นใจและให้กำลังใจต่อ Sex Workers
ประเด็นสื่อกับการนำเสนอ Sex Workers ในด้านลบ	- สื่อนำเสนอเนื้อหาที่กดทับหรือเกิดความอ่อนไหวต่อ Sex Workers - สื่อนำเสนอเนื้อหาที่มีการตีตรา เสียดยศ ด้วยค่าความเป็นมนุษย์

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าตัวขององค์กรพัฒนาเอกชนนำเสนอประเด็นเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ Sex Workers ทั้งสิ้น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ประเด็นบทบาทของรัฐในการช่วยเหลือ Sex Workers 2) ประเด็นปัญหาของรัฐในการแก้ปัญหา Sex Workers 3) ประเด็นบทบาทของรัฐในการช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers 4) ประเด็นความเป็นเพื่อนมนุษย์ และ 5) ประเด็นสื่อกับการนำเสนอ Sex Workers ในด้านลบ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่าตัวขององค์กรพัฒนาเอกชนเน้นการนำเสนอ Sex Workers และใช้วิธีการสื่อสารองค์กรในทางด้านบวก นำเสนอ Sex Workers ว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความน่าสงสาร เนื่องจากไม่มีสิทธิเสรีภาพในการใช้ร่างกายของตนประกอบอาชีพได้อย่างเสรีและยังถูกเจ้าหน้าที่รัฐปราบปรามเนื่องจากมีความผิดตามกฎหมาย รวมไปถึงไม่สามารถทำเรื่องหรือรับสวัสดิการจากสังคมในฐานะแรงงานที่ถูกต้องได้ ดังนั้นองค์กรพัฒนาเอกชนจึงแสดงความเห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือในการเรียกร้องและผลักดันให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในกลุ่ม Sex Workers ทั้งดำเนินการทำงานแก้ไขปัญหารัฐ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นด้านความเป็นเพื่อนมนุษย์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers

การนำเสนอข้อมูลขององค์กรพัฒนาเอกชนเป็นการนำเสนอภาพด้านบวกของ Sex Workers ในฐานะที่เป็นบุคคลที่น่าสงสารและควรได้รับความช่วยเหลือรวมทั้งเสนอภาพด้านบวกขององค์กรพัฒนาเอกชนเองที่ให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นธรรม ต่อรองแก้ไขปัญหา

ต่ออำนาจของรัฐ ผลักดันและเรียกร้องเพื่อให้ได้รับสิทธิ การนำเสนอขององค์กรพัฒนาเอกชน ยังลดทอนการนำเสนอด้านลบของ Sex Workers ในประเด็นที่กระทำความผิด เช่น กระทำ อาชญากรรม ลักทรัพย์หรือปัญหายาเสพติดอื่น ๆ ต่างจากการนำเสนอของรัฐและสื่อมวลชน ผู้วิจัยพบว่า การนำเสนอขององค์กรพัฒนาเอกชนเป็นการนำเสนอเพื่อตอบโต้วาทกรรมสังคม จากการนำเสนอของสื่อมวลชนที่ผลิตด้วยทศนภาพด้านลบเพื่อสร้างความเข้าใจผิดต่อกลุ่ม Sex Workers ดังนั้นจึงเป็นบทบาทสำคัญที่ทำให้เห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นกลุ่มที่ให้ความช่วยเหลือ และวางตัวเป็นพวกเดียวกับกลุ่ม Sex Workers

อย่างไรก็ตาม ด้วยองค์กรพัฒนาเอกชนมีช่องทางในการนำเสนอเนื้อหาและ การกระจายด้วยที่ค่อนข้างน้อย ไม่สามารถแข่งขันกับวาทกรรมกระแสหลักได้อย่างเต็มที่ จึงไม่อาจ ลดภาพหรือมุมมองด้านลบที่ถูกนำเสนอออกไปได้ แต่ทั้งนี้กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในเรื่องการเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สังคมให้ความสนใจ ในประเด็นดังกล่าวจากการนำเสนอขององค์กรพัฒนาเอกชนมากยิ่งขึ้น

4.4 วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะของ Sex Workers

4.4.1 การผลิตด้วยบท

ผู้ผลิตด้วยบทในสื่อสาธารณะของ Sex Workers ปรากฏทั้งข้อมูลที่ระบุชื่อและ ไม่ระบุชื่อ ที่ระบุชื่อได้แก่ ธนิตา สว่างเดือน ผู้เขียนเรื่องเล่า Sex Workers ผ่านหนังสือ “ฉันคือเอรี กับประสบการณ์ข้ามแดน: เรื่องเจ็บจริงของหญิงไทยที่จำเป็นต้องขายตัว” รวมถึงบทความออนไลน์ บนเว็บไซต์เจาะใจ ในส่วนของวิดีโอจากช่องยูทูปผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็น Sex Workers ส่วนใหญ่ จะไม่ระบุชื่อและปกปิดอัตลักษณ์ส่วนบุคคล รักษาความเป็นส่วนตัวเนื่องจากข้อมูลมีการเผยแพร่ ในสื่อสังคมออนไลน์

สำหรับวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของผู้ผลิตด้วยบทจะเป็นการกล่าวถึงวิถีชีวิต ประสบการณ์การเป็น Sex Workers ทั้งในสังคมไทยและต่างประเทศ ถ่ายทอดเรื่องราวการใช้ชีวิต ในสังคมที่ Sex Workers เป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายสังคมไม่ให้การยอมรับ รวมไปถึงแสดงทัศนคติ มุมมองต่อสังคมถึงการเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมในการประกอบอาชีพและตอบโต้วาทกรรม ของสังคมโดยใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่แห่งการช่วงชิงความหมายเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับ Sex Workers ในมุมมองของ Sex Workers เอง โดยในการผลิตด้วยบทต้องอาศัยการช่วยเหลือ จากกลุ่มคนอื่น ๆ ในที่นี้คือช่องของผู้ผลิตรายการในเว็บไซด์ยูทูปให้เข้าถึงพื้นที่สื่อออนไลน์ ในการเปิดเผยข้อมูล

4.4.2 การกระจายตัวบท

เนื่องจากผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลตัวบทของ Sex Workers จากข้อมูลหลายประเภทเพื่อให้งานวิจัยนี้มีความครอบคลุมกับหัวข้อว่าทกรรม Sex Workers ในพื้นที่สื่อสารณะโดยเลือกเก็บข้อมูลจาก 3 แหล่ง ได้แก่ 1) หนังสือ “ฉันคือเอร์รี่กับประสบการณ์ข้ามแดน: เรื่องเจ็บจริงของหญิงไทยที่จำเป็นต้องขายตัว” โดย ธนิตดา สว่างเดือน จำนวน 1 เล่ม เป็นหนังสือที่ระบุว่าเป็นเขียนโดย Sex Workers เล่าถึงเรื่องราวชีวิตของตนเองขณะเป็น Sex Workers ในประเทศไทยและต่างประเทศ 2) บทความออนไลน์โดยผู้เขียนที่ระบุตัวตนว่าเป็น Sex Workers จากเว็บไซต์เจาะใจ ทั้งหมด 26 บทความ 3) วิดีโอจากช่องยูทูปที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็น Sex Workers มาให้ข้อมูล ดังนั้นตัวบทที่ผลิตขึ้นจะกระจายไปยังผู้บริโภคอย่างหลากหลาย

หนังสือ “ฉันคือเอร์รี่กับประสบการณ์ข้ามแดน: เรื่องเจ็บจริงของหญิงไทยที่จำเป็นต้องขายตัว” วางจำหน่ายทั้งในช่องทางออฟไลน์และช่องทางออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของร้านหนังสือ การกระจายตัวบทจึงกระจายไปสู่ประชาชนที่สนใจหนังสือที่เนื้อหากล่าวถึง Sex Workers หรือผู้ที่สนใจอ่านหนังสือประเภทเรื่องเล่า รวมไปถึงกลุ่มคนทั่วไป ส่วนบทความของออนไลน์ที่ผู้เขียนระบุตัวตนว่าเป็น Sex Workers ตัวบทจะเผยแพร่ไปยังผู้รับสารผ่านช่องทางของเว็บไซต์เจาะใจ (johjaonline.com/) ผู้รับสารส่วนใหญ่คือผู้ติดตามเว็บไซต์ดังกล่าว รวมไปถึงผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับประเด็น Sex Workers ดังนั้นโอกาสในการกระจายตัวบทในสังคมจึงค่อนข้างน้อย

นอกจากข้อมูลตัวบท Sex Workers ในลักษณะของหนังสือและบทความประเภทสารคดีแล้วนั้น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลรูปแบบวิดีโอจากช่องยูทูปที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็น Sex Workers มาให้สัมภาษณ์ในรายการ ช่องทางการเผยแพร่อยู่ในรูปแบบของเครือข่ายสังคมออนไลน์จากเว็บไซต์ยูทูปซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการวิดีโอผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นเครือข่ายสังคมที่สื่อสารกันได้แบบสองทาง ผู้ผลิตและผู้บริโภคสามารถปฏิสัมพันธ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิดีโอที่ถูกเผยแพร่ได้ทันทีโดยที่ผู้รับสารจะมีบัญชีที่กดติดตามช่อง (channel) ของผู้ผลิตตัวบท นอกจากนี้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงได้จากการค้นหาจากช่องค้นหาและผู้มีบัญชีสามารถกดแบ่งปันวิดีโอนั้นไปยังบัญชีของตนหรือส่งต่อไปยังบัญชีของบุคคลอื่นที่เชื่อมโยงกับบัญชีของผู้ใช้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์อื่น เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) เอกซ์ (X) อินสตาแกรม (Instagram) ไลน์ (Line) ฯลฯ การกระจายตัวบทดังกล่าวจึงเผยแพร่ไปสู่กลุ่มคนได้จำนวนมากผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ขนาดใหญ่

4.4.3 การบริโภคตัวบท

การบริโภคตัวบทมีความเกี่ยวข้องกับการกระจายตัวบทของ Sex Workers โดยตัวบทของข้อมูล Sex Workers ที่เก็บจากข้อมูล 3 ประเภทที่ต่างกันั้นก็จะมีผู้รับสาร

แตกต่างกัน โดยหนังสือ “ฉันทิเอรื่กับประสพการณืขำมแดน: เรื่งเจ็บจรงของหญิงไทยที่จำเป็นต้องขายตัว” ผู้รับสาร ได้แก่ ผู้อ่านที่สนใจเรื่งราวเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เป็น Sex Workers ผู้อ่านที่สนใจเนื่อหาหนังสือประเภทเรื่งเล่า หรือผู้ที่รู้จักหรือติดตามนักเขียนคนดังกล่าว เนื่งจากเป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงและได้รับรางวัลชมนาด¹

บทความของออนไลน์ที่เผยแพร่ในเว็บไซต์เจาะใจ (johjaonline.com/) ผู้รับสารส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใช้งานที่เป็นสมาชิกเว็บไซต์และผู้ที่จะเข้ามาอ่านเนื่อหาแต่ไม่ได้สมัครสมาชิกแต่มีความสนใจในเนื่อหาประเด็นนั้น ดังนั้นผู้บริโภคที่เลือกเข้าถึงเว็บไซต์เลือกซื้อหนังสือส่วนมาก จึงเป็นผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับเนื่อหาเหล่านี้เป็นพื้นฐานเดิมอยู่แล้ว

ตัวบทในรูปแบบวิดีโอจากช่องยูทูปที่มีเนื่อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็น Sex Workers มาให้สัมภาษณ์ ผู้รับสารจะเป็นผู้ที่มีบัญชีของเว็บไซต์ยูทูปติดตามการนำเสนอเนื่อหาจากช่อง (channel) ที่ผลิตเนื่อหาขึ้นมา รวมไปถึงผู้ที่มีความสนใจเกี่ยวกับประเด็น Sex Workers หรือกลุ่มประชาชนทั่วไป

การบริโภคตัวบทของข้อมูลจาก Sex Workers จึงเกิดขึ้นได้หลายช่องทาง ซึ่งแต่ละช่องทางสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้จำนวนมากหรือน้อยแตกต่างกันไปตามความนิยมและความน่าสนใจของเนื่อหาที่ผู้ผลิตตัวบทได้ผลิตขึ้น

4.4.4 การตีความตัวบท

ตัวบทที่ Sex Workers นำเสนอผ่านช่องทางต่าง ๆ ล้วนเป็นข้อมูลที่นำเสนอเรื่งราว ประสพการณืเกี่ยวกับตนเองในฐานะที่เป็น Sex Workers ในรูปแบบของเรื่งเล่าหรือการตอบคำถามสัมภาษณ์ตั้งแต่ประเด็นของจุดเริ่มต้นการเข้าสู่อาชีพ วิธีชีวิตพฤติกรรมขณะประกอบอาชีพ รวมไปถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพ สอดแทรกการแสดงมุมมองของคนที่ม่ต่อกฎหมายและสังคมไทยที่ยังไม่ยอมรับให้เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย ดังนั้นชุดความคิดที่ปรากฏในตัวบทจึงมีทั้งแนวทางที่สนับสนุนและไม่สนับสนุนถ่ายทอดไปยังผู้รับสาร อย่างไรก็ตาม Sex Workers ผู้ผลิตตัวบทกลับไม่ได้มีเจตนาชี้แนะให้คนในสังคมเข้ามาประกอบอาชีพ Sex Workers เป็นเพียงการถ่ายทอดประสพการณืเท่านั้น

ทั้งนี้การนำเสนอตัวบทของ Sex Workers ได้รับการกลั่นกรอง กำกับดูแลเนื่อหาการนำเสนอในพื้นที่สื่อสาธารณะ ในตัวบทประเภทหนังสือจะมีบรรณาธิการสำนักพิมพ์ที่คอยพิจารณาควบคุมเนื่อหาให้เกิดความเหมาะสม ตัวบทที่เป็นบทความในเว็บไซต์หรือวิดีโอ

¹ “รางวัลชมนาด” (Chommanard Book Prize) เป็ดตัวเมื่อปี พ.ศ. 2550 ครั้งแรกเกิดขึ้นจากความร่วมมือของปัทเอสและสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น จัดขึ้นเพื่อคั่นหาผลงานวรรณกรรมประเภทนวนิยายสร้างสรรค์ชั้นเลิศโดยนักประพันธ์หรือนักเขียนสตรีไทยให้ก้าวสู่ระดับชาติและนานาชาติ

จากยุทธภูมิก็คือการควบคุมจากเจ้าของเว็บไซต์หรือเจ้าของช่อง รวมถึงมีการกำกับดูแลเนื้อหาที่นำเสนอ โดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม คอมพิวเตอร์ (Cyber Inspector) เพื่อทำหน้าที่ปิดกั้นเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม (พิรงรอง รามสูต, 2556, น.280 อ้างถึงในอำนาจ ปึกษาสุข, 2562, น.93) ทำให้การนำเสนอเนื้อหาจึงมีความเหมาะสม ในการกล่าวถึงประเด็นดังกล่าวในบริบทสังคมไทย เนื้อหาที่นำเสนอสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.7

แสดงประเด็นและเนื้อหาที่นำเสนอในดัวบท Sex Workers

ประเด็นหลัก	เนื้อหาที่นำเสนอ
ประเด็นการนำเสนอให้เห็นสภาพ ความเป็นอยู่ของ Sex Workers	- สภาพ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของ Sex Workers
ประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้น กับ Sex Workers	- Sex Workers กับ การเผชิญปัญหาทางสังคมด้านต่าง ๆ
ประเด็นการดำเนินการทำงาน ของรัฐ	- รัฐบาลเพิกเฉย ไม่ให้ความช่วยเหลือและเอาเปรียบ Sex Workers
ประเด็นเรียกร้องให้กลายเป็น อาชีพถูกกฎหมาย	- Sex Workers เรียกร้องผลักดันอาชีพ Sex Workers ให้ถูกกฎหมาย
ประเด็นปัญหาความเข้าใจผิด ของสังคมต่อ Sex Workers	- Sex Workers ตอบโต้ ปฏิเสธการนำเสนอของสื่อและ ความเข้าใจผิดของสังคม

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่าตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนนำเสนอประเด็น เนื้อหาเกี่ยวข้องกับ Sex Workers ทั้งสิ้น 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ประเด็นการนำเสนอให้เห็นสภาพ ความเป็นอยู่ของ Sex Workers 2) ประเด็นปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นกับ Sex Workers 3) ประเด็น การดำเนินการทำงานของรัฐ 4) ประเด็นเรียกร้องให้กลายเป็นอาชีพถูกกฎหมาย และ 5) ประเด็น ปัญหาความเข้าใจผิดของสังคมต่อ Sex Workers

การนำเสนอผ่านตัวบทของ Sex Workers เองนั้น ผู้วิจัยพบว่า Sex Workers นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับตนเองทั้งในด้านบวกและด้านลบ ด้านบวกนำเสนอให้เห็นถึงวิถีชีวิต สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปเช่นเดียวกับคนอื่นในสังคม เพื่อให้เห็นว่าตนมิได้มีความแตกต่าง หรือแปลกแยกไปจากกลุ่มคนในสังคม ประเด็นการนำเสนอนี้จึงนำเสนอปรากฏให้เห็นเป็นบ่อยครั้ง

รวมทั้งใช้พื้นที่ของตนในการตอบโต้ว่าทรมานกระแสนหลักในสังคมจากรัฐและสื่อมวลชนที่นำเสนอทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสังคมส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของ Sex Workers จึงแสดงการตอบโต้ปฏิเสธวาทกรรมเหล่านั้น นอกจากนี้ยังพบการนำเสนอที่เน้นย้ำถึงการใช้อำนาจของรัฐในทางที่ผิด ตำหนิการทำงานของภาครัฐ โดยมีมุมมองที่ว่าอาชีพให้บริการทางเพศนั้นเป็นอาชีพที่สุจริต แฝงไปด้วยการเรียกร้องผลักดันให้รัฐแก้ไขกฎหมายทำให้อาชีพนี้ถูกต้องในสังคม ไม่ถูกจับกุมปราบปรามให้เกิดการตีตราด้วยค่าและถูกเพิกเฉยในการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมที่จะเกิดขึ้น

ในขณะเดียวกันตัวบทยังนำเสนอเนื้อหาบางอย่างที่ผู้วิจัยมองว่าเป็นการนำเสนอภาพด้านลบซึ่งอาจจะเกิดจากความไม่ตั้งใจในการนำเสนอ ทำให้เห็นภาพมุมมองของกลุ่มคนเหล่านี้ว่าเป็นกลุ่มคนที่สร้างภาพลักษณ์ในทางที่ไม่ดี รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาสังคมที่ใหญ่ขึ้น ทั้งปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ซึ่ง Sex Workers อาจจะมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดปัญหานี้เพิ่มขึ้น แต่การนำเสนอทางด้านลบอื่น ๆ ที่รัฐและสื่อมวลชนนำเสนอที่มองว่า Sex Workers เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายโทษฐานการค้าประเวณี สร้างภาพลักษณ์เสื่อมเสียให้แก่ประเทศหรือเป็นอาชีพที่ผิดศีลธรรม ไม่ถูกนำเสนอให้เห็นว่าเป็นภาพด้านลบในตัวบทของ Sex Workers

จากการวิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมจากแหล่งข้อมูลทั้ง 4 แหล่ง ทำให้เห็นมิติการสื่อสารระหว่างผู้ผลิตตัวบทและผู้รับตัวบทซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ในวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ตัวบทไม่ได้ถูกผลิตขึ้นมาอย่างโดด ๆ แต่ถูกผลิตขึ้นตามวัตถุประสงค์บางอย่างของแต่ละหน่วยงาน/กลุ่มบุคคล รัฐในฐานะผู้มีอำนาจในสังคม ผลิตตัวบทผ่านการประชาสัมพันธ์การทำงานของรัฐแฝงไปด้วยการจัดระเบียบทางสังคม ชี้ให้เห็นข้อกฎหมายและการกระทำความผิด รวมไปถึงเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องส่งถึงผู้รับสาร ทำให้เกิดความคิด ความเชื่อบางอย่างให้ผู้รับสารคล้อยตามวาทกรรมที่รัฐผลิตขึ้น โดยผู้ผลิตตัวบทคือเจ้าหน้าที่ของรัฐและมีแหล่งข้อมูลคือรัฐเอง สื่อมวลชนนำเสนอการรายงานข่าวสาร ข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ สถานการณ์เกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคม ตัวบทที่ปรากฏนั้นจึงเกิดความหลากหลายเนื่องด้วยแหล่งข้อมูลที่นำเสนอมาจากหลากหลายบุคคล ทั้งจากเจ้าหน้าที่รัฐ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนหรือแม้กระทั่ง Sex Workers เอง เพื่อให้ข้อมูลในการนำเสนอ นั้นมีความเป็นกลาง ถ้อยทอดจากมุมมองของทุกฝ่ายอย่างรอบด้าน ตามจรรยาบรรณของสื่อ องค์กรพัฒนาเอกชนมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการดูแล Sex Workers และใช้พื้นที่ขององค์กรในการตอบโต้ว่าทรมานจากรัฐในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของกลุ่ม Sex Workers โดยผู้ผลิตคือกลุ่มนักสิทธิมนุษยชน นักวิชาการ รวมไปถึง Sex Workers ที่ทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน ส่วนตัวบทของ Sex Workers มีวัตถุประสงค์เพื่อถ้อยทอดเรื่องราว วิถีชีวิต รวมไปถึงแสดงทัศนคติมุมมองต่อสังคมถึงการเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียม

ในการประกอบอาชีพและตอบได้ว่าททกรรมของสังคม โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตวาทกรรม ได้แก่ เจ้าของข้อมูลที่เป็น Sex Workers

โดยผู้ผลิตวาททาศัยการกระจายตัวททโดยใช้สื่อออนไลน์ในการเข้าถึง เนื่องด้วย การเข้าถึงสามารถทำได้โดยอาศัยเครื่องมือในการสื่อสาร เช่น คอมพิวเตอร์ แล็บท็อป สมาร์ทโฟน เชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตก็สามารถเข้าถึงได้อย่างไม่จำกัดพื้นที่และเวลาในการสื่อสาร ทำให้ข้อมูลแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงกลุ่มประชาชนได้จำนวนมาก รัฐใช้ช่องทาง ในการกระจายตัวททการประชาสัมพันธ์ข่าวสารไปสู่ผู้รับสารผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐ และใช้ เว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.ocs.go.th) กระจายตัวททกฎหมายไปสู่ ผู้รับสาร สื่อมวลชนใช้ข้อมูลที่เหมือนกันนำเสนอผ่าน 2 ช่องทาง ได้แก่ เว็บไซต์หลักของสำนักข่าว และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก (facebook) และเอกซ์ (X) เป็นช่องทางที่ช่วยกระจาย ข่าวสารได้เป็นอย่างดีกว้างขวาง องค์กรพัฒนาเอกชนใช้ช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ ในการเผยแพร่ข้อมูลอย่างเฟซบุ๊กด้วยเช่นกันและในแหล่งข้อมูลของ Sex Workers แม้จะมีข้อมูล ในลักษณะของหนังสือที่สามารถซื้อผ่านร้านขายหนังสือทั่วประเทศแล้วนั้น ยังสามารถ ซื้อผ่านเว็บไซต์ของร้านหนังสือออนไลน์ได้ โดยหนังสือที่จำหน่ายจะเป็นลักษณะหนังสือ อิเล็กทรอนิกส์ (E-book) อยู่ในรูปแบบของไฟล์ดิจิทัล ที่ผู้อ่านสามารถอ่านผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้และข้อมูลประเภทบทความออนไลน์ และวิดีโอจากเว็บไซต์ยูทูปก็เผยแพร่ในรูปแบบของสื่อออนไลน์ซึ่งสะดวกในการเข้าถึง

ในส่วนของการบริโภคและตีความตัวทท ผู้รับสารที่รับสารเกี่ยวกับวาทกรรม Sex Workers ในสื่อสาธารณะมักจะมีพื้นฐานจากการเป็นผู้ที่สนใจเกี่ยวข้องกับประเด็น Sex Workers ในสังคมอยู่แล้วแต่ตัวททต่าง ๆ ที่เผยแพร่จะมีวิธีการเผยแพร่ไปสู่กลุ่มประชาชนอื่น ๆ ในสังคม ด้วยเช่นเดียวกัน ตัวททรัฐ ผู้บริโภค คือ กลุ่มประชาชนทั่วไปเนื่องจากหน่วยงานรัฐเป็นหน่วยงาน ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการปกครอง แน่นอนว่าข่าวสารที่เผยแพร่ก็จะมีผลสำคัญในระดับชาติและ ส่งผลต่อประชาชนในประเทศ รัฐจึงนำเสนอ Sex Workers ในทางด้านลบเนื่องจากเป็นฝ่ายตรงข้าม กับรัฐ เพราะการมีอยู่ของการประกอบอาชีพขายบริการของกลุ่มคนดังกล่าวขัดต่อกฎหมายและ สร้างภาพลักษณ์ในทางที่ไม่ดีต่อประเทศ แต่ทั้งนี้ก็แฝงไปด้วยมุมมองด้านบวกต่อภาพลักษณ์ ของรัฐเองที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีมนุษยธรรมและเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายอย่างชอบธรรม ตัวททสื่อมวลชนมีหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำข่าวสารไปสู่มวลชน โดยมีผู้บริโภคคือกลุ่มประชาชน ชาวที่นำเสนอเกิดการยอมรับในกลุ่มผู้รับสารว่ามีความน่าเชื่อถือ สื่อมวลชนเองเน้นการนำเสนอ ข้อมูลจากหลายแหล่งอย่างรอบด้าน มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน พร้อมทั้งกลุ่ม Sex Workers ซึ่งเป็นขัดตรงข้ามกันทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ตัวททองค์กรพัฒนา เอกชนมีผู้บริโภค คือ ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับประเด็น Sex Workers รวมถึงประชาชนทั่วไปที่ข้อมูล

สามารถกระจายไปถึง มีนำเสนอให้เห็นถึงการทำงานให้ความช่วยเหลือและเรียกร้องให้ Sex Workers ได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ ดำเนินการทำงานของรัฐและสื่อมวลชน เน้นการนำเสนอโดยให้มุมมองด้านบวกขององค์กรเป็นหลักและสุดท้ายด้วย **ตัวบท Sex Workers** ผู้บริโภคคือผู้ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับประเด็น Sex Workers รวมถึงประชาชนทั่วไปที่ข้อมูลสามารถกระจายไปถึง แต่ทั้งนี้ Sex Workers อาจจะไม่ได้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับตนเองทั้งในด้านบวก เพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่พบการนำเสนอมุมมองทางด้านลบด้วยเช่นกัน

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมของวาทกรรมเกี่ยวกับ Sex Workers ที่ปรากฏบนสื่อสาธารณะในสังคมไทยนั้น ทำให้เห็นมุมมองของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ได้อย่างชัดเจนขึ้น การผลิตสร้างชุดความคิดบางอย่างในสังคมไปยังผู้รับสารและวาทกรรมเหล่านั้น เกิดการแข่งขันกันที่จะใช้พื้นที่ในการช่วงชิงอำนาจบางอย่างในฐานะผู้ผลิตวาทกรรม ในสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงเรื่องสิทธิเสรีภาพในสังคมทำให้เกิดชุดความคิดใหม่ ๆ ส่งผลให้เกิดผู้สนับสนุน Sex Workers มากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยและไม่สนับสนุนในสังคมเช่นเดิม ทั้งนี้งานวิจัยนี้เลือกศึกษาวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมจากข้อมูลสื่อสาธารณะในรูปแบบสื่อออนไลน์เท่านั้น โดยไม่ได้รวมสื่อออฟไลน์เข้ามาร่วมด้วย ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ที่เกิดขึ้น จึงอาจไม่ได้ครอบคลุมการศึกษาวาทกรรมเกี่ยวกับ Sex Workers ในสื่อสาธารณะได้ทั้งหมด

การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมจะนำไปสู่การพรรณนา (description) ในส่วนของการวิเคราะห์ตัวบท (text analysis) ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาษาตามแนวทางการวิเคราะห์วาทกรรมจากกรอบมิติทั้ง 3 ของแฟร์คลาฟ (Fairclough, 1995) ที่ได้นำเสนอไว้นำมาอธิบายต่อไป

บทที่ 5

กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ

จากการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ ผู้วิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการนำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ 7 กลวิธี ได้แก่ 1) กลวิธีการอ้างถึง (referencing) 2) กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies) 3) การใช้กรรมวาจก (passivization) 4) กลวิธีการขยายความ (modification) 5) การใช้อุปมาอุปไมย (metaphor) 6) การใช้มูลบท (presuppositions) และ 7) การใช้สหบท (intertextuality) มีรายละเอียดดังนี้

5.1 กลวิธีการอ้างถึง (referencing)

กลวิธีการอ้างถึง (referencing) เป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการเชื่อมโยงข้อความ ดังที่ จันทิมา อังคณชกิจ (2561, น. 191) กล่าวว่า การอ้างถึงเป็นการบ่งชี้ที่ใช้กำหนดสถานภาพและบ่งบอกลักษณะเฉพาะของสิ่งที่กล่าวถึง รวมทั้งแสดงถึงมุมมองและการกำหนดตำแหน่งความสัมพันธ์ของผู้พูดกับสิ่งที่ตนกำลังกล่าวอ้างถึง ซึ่งสัมพันธ์กับบริบททางสถานการณ์และบริบททางสังคม วัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาแต่ละสังคม รูปแบบที่ใช้ในการอ้างถึงอาจเป็นคำ กลุ่มคำ คำนาม คำสรรพนาม จะเป็นชื่อของบุคคลหรือมิได้เป็นชื่อของบุคคลก็ได้

จากการวิเคราะห์พบการใช้คำอ้างถึงที่สื่อความหมายถึงบุคคลที่เป็น Sex Workers และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตตัวบท สะท้อนให้เห็นทัศนคติหรือมุมมองของผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มที่มีต่อบุคคลเหล่านั้น ดังนี้

5.1.1 การใช้กลวิธีการอ้างถึงบุคคลที่เป็น Sex Workers

ผู้วิจัยจำแนกประเภทการอ้างถึงบุคคลที่เป็น Sex Workers แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 5.1.1.1 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำความผิด 5.1.1.2 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้รับเคราะห์ 5.1.1.3 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำการค้าบริการ และ 5.1.1.4 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้ถูกกระทำจากกฎหมาย มีรายละเอียดดังนี้

5.1.1.1 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำความผิด เป็นการอ้างถึงที่แสดงให้เห็นว่า Sex Workers เป็นบุคคลที่กระทำความผิดในทางกฎหมาย โดยอ้างอิงจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

เป็นการใช้กริยาในกลุ่มแสดงการช่วยเหลือในการคุ้มครองดูแล ไม่ให้คนในสังคมตกเป็นเหยื่อของกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ซึ่งจะนำไปสู่การค้าประเวณีหรือเพื่อป้องกันไม่ให้คนในสังคมเข้าสู่การประกอบอาชีพค้าประเวณี ความหมายในลักษณะดังกล่าวจะปรากฏในตัวของรัฐและชาวอาเซียนกรรมของสื่อมวลชน พบตัวอย่างเช่นคำว่า “เข้ารับฟัง” “ศึกษาเชิงลึก” “ช่วยเหลือ” และ “ให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง”

จากข้อมูลในตัวบทเอกสารราชการประเภทกฎหมายของรัฐและตัวบทข่าวทางสังคมของสื่อมวลชนมักจะพบการเลือกใช้**คำอ้างถึงในลักษณะที่ใช้เป็นคำเรียกโดยทั่วไป** ไม่มีการระบุบ่งชี้ตัวตนอย่างเจาะจงโดยรูปคำศัพท์ที่พบอยู่ในโครงสร้างของการใช้คำนามหลัก คำว่า “ผู้” ตามด้วยคำกริยาแสดงการกระทำหรือบางครั้งใช้คำขยายในโครงสร้างนามวลีด้วยการประเินคำ ตัวอย่างเช่นคำว่า “ผู้ค้าประเวณี” “ผู้กระทำการค้าประเวณี” “ผู้กระทำความผิด” “ผู้กระทำผิดคดีค้าประเวณี” และ “ผู้กระทำผิดที่เต็มใจค้าประเวณี”

กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มกล่าวถึงผู้กระทำความผิดแตกต่างกันแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดที่เต็มใจและผู้กระทำความผิดที่ไม่เต็มใจแต่เกิดขึ้นจากกระบวนการค้ามนุษย์ โดยทั้ง 2 ลักษณะมีการใช้ส่วนขยายในการบ่งชี้ต่างกันอย่างออกไป

นอกจากนี้เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรมยังปรากฏการเลือกใช้**คำอ้างถึงในลักษณะที่ใช้เป็นคำเรียกโดยทั่วไป** ไม่มีการระบุบ่งชี้ตัวตนอย่างเจาะจงแต่มิมีนัยความหมายของความเป็นกลางในการเรียกแทน ตัวอย่างเช่นคำว่า “Sex Worker” และ “ผู้ให้บริการ”

ในตัวบทข่าวอาชญากรรมของสื่อมวลชนใช้**คำอ้างถึงบ่งชี้ตัวตนโดยใช้คำศัพท์ระบุปัจจัยทางสังคม** เช่น เพศ อายุ ชาติพันธุ์ ถิ่นที่อยู่ เพื่อบ่งชี้ตัวตนในการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำความผิดจำนวนมากอย่างเห็นได้ชัด ตัวอย่างเช่นคำว่า “เด็กสาวขายบริการ” “สาวชาวเขาขายบริการ” “เด็กชายขายตัว” และ “สาวพญา”

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำความผิดปรากฏในตัวบทรัฐและตัวบทสื่อมวลชน ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบท Sex Workers

ตัวบทรัฐ พบการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำความผิดในตัวอย่างได้แก่ 1) เอกสารราชการประเภทกฎหมาย และ 2) เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารราชการประเภทกฎหมาย

ตัวอย่าง (1)

มาตรา 15 ให้ ก.ค.อ. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (1) กำหนดนโยบายการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ผู้ค้าประเวณี (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

จากตัวอย่าง (1) เอกสารราชการประเภทกฎหมายใช้คำว่า ผู้ค้าประเวณี เพื่ออ้างถึงกลุ่ม Sex Workers บ่งชี้ถึงบุคคลที่กระทำชำเราหรือยอมรับกระทำชำเราระหว่างบุคคลตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มาตราที่ 4 ระบุไว้ คำศัพท์ดังกล่าวใช้ในลักษณะทางการ ดังนั้นบริบทของการใช้คำว่า ผู้ค้าประเวณี จึงเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นโดยหน่วยงานรัฐ

ตัวอย่าง (2)

ผู้กระทำการค้าประเวณี ส่วนมากเป็นผู้ซึ่งด้อยสติปัญญาและการศึกษา สมควรลดโทษ ผู้กระทำการค้าประเวณี และเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการให้การอบรมฟื้นฟูจิตใจ การบำบัดรักษาโรค การฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

จากตัวอย่าง (2) พบการใช้คำว่า ผู้กระทำการค้าประเวณี และขยายความหมายด้วยถ้อยคำว่า ผู้ซึ่งด้อยสติปัญญาและการศึกษา เป็นการอ้างถึงเพื่อบ่งชี้ตัวตนและแสดงการประเมินคุณค่าต่อ Sex Workers แสดงให้เห็นมุมมองของรัฐที่มองว่ากลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพเหล่านั้นเป็นผู้ด้อยสติปัญญาและการศึกษา จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลืออบรมฟื้นฟูจิตใจ อบรมพัฒนาอาชีพและบำบัดรักษาโรคเพื่อให้มีทักษะอาชีพอื่น ๆ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์สำคัญที่รัฐต้องการไม่ไห้กลุ่มคนดังกล่าวกลับมาประกอบอาชีพค้าบริการอีกครั้ง

เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม

ตัวอย่าง (3)

วันที่ 25 พฤษภาคม 2566 เวลา 16.30 น. นายอนุกุล ปัดแก้ว ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ปลัด พม.) ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนเพื่อคุ้มครอง Sex Workers ตามกฎหมายกับผู้สื่อข่าวจากสถานีโทรทัศน์เนชั่นทีวี (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ปริทัศน์ พัด จรรย์านพิวาทย์, 25 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (3) พบการใช้คำศัพท์จากตัวบทรัฐที่กล่าวถึง Sex Workers ด้วยการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งมีนัยของความหมายที่เป็นกลาง กล่าวถึงแนวทางการขับเคลื่อนเพื่อคุ้มครอง Sex Workers เป็นแนวทางที่รัฐดำเนินการเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนเหล่านี้

ตัวอย่าง (4)

คุณธัญวัญญ์ กมลวงศ์วัฒน์ ประธานอนุกรรมการฯ เป็นประธานเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และพิจารณาแนวทางในการพัฒนารอบของร่างพระราชบัญญัติการค้าประเวณีและคุ้มครองผู้ให้บริการ (กระทรวงยุติธรรม, 7 มี.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (4) พบการใช้คำศัพท์ด้วยคำว่า ผู้ให้บริการ เป็นคำศัพท์ที่มีนัยความหมายเป็นกลางไม่ได้ระบุชี้เฉพาะกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มอาชีพว่าบริการประเภทไหนแต่จะเน้นไปที่การใช้คำว่า “ให้บริการ” สะท้อนให้เห็นถึงการทำหน้าที่ของบุคคลนั้น ในตัวอย่างการใช้คำศัพท์ดังกล่าวปรากฏจากน้ำเสียงของเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำหน้าที่ผลักดันให้เกิดการแก้ไขหรือยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เพื่อให้เข้ากับสังคมในยุคปัจจุบัน ดังนั้นจึงเลือกใช้คำที่มีความหมายนัยเป็นกลาง

นอกจากนี้คำว่า ผู้ให้บริการ ที่ปรากฏในตัวอย่าง (4) เป็นคำศัพท์ที่เจ้าหน้าที่รัฐพยายามเสนอใช้ในกฎหมายเพื่อขยายขอบเขตความหมายของคำนี้ให้แยกกับการใช้คำว่า “ค้าประเวณี” ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เดิมที่ไม่ได้ระบุแยกกระหว่างการค้าประเวณีที่ผู้ให้บริการทางเพศไม่เต็มใจซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ามนุษย์กับผู้ให้บริการทางเพศที่เต็มใจ ทั้งนี้จะเห็นรัฐพยายามใช้คำศัพท์ที่มีความหมายเป็นกลางและให้มีความเป็นสากล โดยนำน้ำเสียงของบริบทสังคมโลกมาใช้

ตัวบทสื่อมวลชน พบการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำความผิด ในตัวบทย่อยทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข่าวอาชญากรรม และ 2) ข่าวทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (5)

สาวขายบริการเมืองพัทยาก่อเรื่องงามหน้า รูดทรัพย์และลักทรัพย์นักท่องเที่ยว 2 ราย ช้อน สุญรวมเกือบ 1.4 แสนบาท (เดลินิวส์, 3 ต.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (5) พบว่าในตัวบทข่าวมักปรากฏการใช้คำระบุเพศตามด้วยกิจกรรมที่กระทำเพื่ออ้างถึง Sex Workers โดยส่วนใหญ่จะใช้คำระบุเพศเพื่อสื่อถึงเพศหญิง ปรากฏในความถี่ที่มากมีเพียงส่วนน้อยที่สื่อถึงเพศชายและเพศอื่น ๆ การนำเสนอของสื่อมวลชนเช่นนี้จะทำให้คนในสังคมมองว่า Sex Workers ส่วนใหญ่มีเพียงเพศหญิงเท่านั้น แม้ว่าในสังคมไทยมี Sex Workers ในทุกเพศ แต่สื่อมวลชนกลับไม่ได้นำเสนออย่างเด่นชัด นอกจากนี้ตัวอย่าง (5) ยังปรากฏการใช้คำกริยาที่แสดงให้เห็นถึงการกระทำความผิดด้วยการใช้คำว่า “รูดทรัพย์” “ลักทรัพย์” เป็นการกระทำความผิดในลักษณะโจรกรรม สื่อให้เห็นว่าตัวบทข่าวมักจะนำเสนอข่าวของ Sex Workers ในลักษณะที่เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมาย

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (6)

นางจินตนา จันทร์บำรุง อธิบดีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เปิดเผยภายหลังเป็นประธานการประชุม เตรียมความพร้อมการดำเนินงานสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพพบว่าภายหลังมีกฎหมาย ค้ำมนุษย์ที่แยกผู้ถูกบังคับค้าประเวณีออกไปเหลือเพียงผู้กระทำผิดที่เต็มใจค้าประเวณี ซึ่งส่วนใหญ่ยอมเสียค่าปรับและไม่สมัครใจเข้าฝึกอาชีพเพราะกฎหมายไม่ได้บังคับก็แทบ ไม่มีผู้ค้าประเวณีเข้ามาฝึกอาชีพอีกเลย (มติชน, 27 ส.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (6) พบการใช้คำศัพท์อ้างถึงคำว่า ผู้กระทำผิดที่เต็มใจ ค้าประเวณี ซึ่งเป็นการบ่งชี้ให้เห็นผู้กระทำความผิดในอีกรูปแบบหนึ่งโดยใช้อธิบายด้วยคำว่า เต็มใจ แสดงให้เห็น Sex Workers ในฐานะผู้กระทำความผิดตามกฎหมายนั้นเต็มใจที่จะค้าประเวณีเป็นอาชีพโดยตรง ไม่ได้ถูกบังคับจากกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ ในตัวอย่างจะพบว่าเจ้าหน้าที่รัฐอ้างถึงกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ที่ระบุแยกผู้ถูกบังคับค้าประเวณีออกไปเหลือเพียงผู้กระทำผิดที่เต็มใจค้าประเวณี ทำให้เห็นการอ้างถึงกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่าการเลือกใช้อ้างถึงในข่าวทางสังคมมักเลือกใช้อ้างถึงที่มีความเป็นกลางมากขึ้น นำเสนอว่าเป็นปัญหาทางสังคมซึ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการแย่งชิงระหว่างผู้ที่เต็มใจกับผู้ที่ถูกบังคับให้ค้าบริการออกจากกัน โดยผู้ผลิตตัวบทข่าวทางสังคมไม่ได้ประเมินค่าตัดสินชี้ว่าเป็นความผิดทางกฎหมายที่ชัดเจน แต่แฝงนัยถึงความเต็มใจในการประกอบอาชีพแม้ว่าจะผิดกฎหมายก็ตาม

5.1.1.2 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้รับเคราะห์

จากข้อมูลในตัวบทเอกสารราชการประเภทกฎหมายของรัฐมักพบการเลือกใช้อ้างถึงที่ไม่บ่งชี้ตัวตนอย่างเจาะจงและใช้การอ้างถึงว่าเป็นผู้ถูกกระทำ โดยรูปคำศัพท์ที่พบอยู่ในโครงสร้างของการใช้คำนามหลักคำว่า “ผู้” ตามด้วย คำกริยาในรูปประโยครับการกระทำ ตัวอย่างเช่นคำว่า “ผู้ถูกล่อลวงหรือถูกบังคับให้ทำการค้าประเวณี” และ “ผู้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ”

ในตัวบทข่าวอาชญากรรมของสื่อมวลชนยังพบการใช้คำอ้างถึงว่าเป็นผู้ถูกกระทำ ตัวอย่างเช่น “ผู้เสียหาย” “เหยื่อ” “เหยื่อค้ายมนุษย์” “เหยื่อค้ายกาม” และ “เหยื่ออาชญากรรม”

ส่วนในตัวบทเอกสารราชการประเภทบทความ เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจและตัวบทอาชญากรรมของสื่อมวลชนใช้คำอ้างถึงที่มีการบ่งชี้ตัวตนโดยระบุปัจจัยทางสังคม เช่น เพศและอายุ ตัวอย่างเช่นคำว่า “เด็กชายขายบริการทางเพศ” “เด็กผู้ชายที่ให้บริการแลกเปลี่ยนทางเพศ” “เด็กหญิงวัย 10 ขวบ” “เด็กสาวบริการ”

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้รับเคราะห์ปรากฏในตัวบทรัฐและตัวบทสื่อมวลชน ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบท Sex Workers

ตัวบทรัฐ พบการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้รับเคราะห์ในตัวบทย่อย ได้แก่ 1) เอกสารราชการประเภทกฎหมาย 2) เอกสารราชการประเภทบทความ และ 3) เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารราชการประเภทกฎหมาย

ตัวอย่าง (7)

นำผู้ถูกล่อลวงหรือถูกบังคับให้ทำการค้าประเวณีซึ่งยินยอมให้นำตัวไปรับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพส่งพนักงานสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินการหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้โดยให้นำความในมาตรา 33 มาใช้บังคับกับการส่งตัวผู้ค้าประเวณีไปรับการดูแลในสถานแรกรับด้วยโดยอนุโลม (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

จากตัวอย่าง (7) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ใช้คำศัพท์อ้างอิงถึงให้เห็นว่า Sex Workers ในตัวบทเอกสารประเภทกฎหมายนั้น ถูกนำเสนอให้เห็นในฐานะผู้ถูกระทำจากกระบวนการค้ามนุษย์ทำให้กลายเป็น Sex Workers รัฐจึงพยายามนำเสนอและสร้างมาตรฐานในการป้องกัน ควบคุมและดูแลช่วยเหลือกลุ่มคนดังกล่าว

ตัวอย่าง (8)

ถ้าจะให้ดำเนินการต่อไปอาจเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ผู้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ที่อยู่ในสถานแรกรับหรือสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพดังกล่าว ให้เสนออธิบดีเพื่อพิจารณา สั่งเพิกถอนใบอนุญาต (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

จากตัวอย่าง (8) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ได้ใช้คำศัพท์เพื่ออ้างถึง Sex Workers ด้วยการประเมินค่าว่าเป็นผู้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพตามกฎหมาย แสดงให้เห็นว่ารัฐมองว่า Sex Workers เป็นผู้ที่ควรได้รับการพัฒนาทักษะทางอาชีพ เปิดโอกาสในการเรียนรู้ทักษะอาชีพอื่น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำเข้าสู่วงจรของการค้าบริการทางเพศอีกจึงเลือกใช้คำอ้างถึงนี้ในการเรียกแทน

เอกสารราชการประเภทบทความ

ตัวอย่าง (9)

เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนหน้าอาจเผลอไปมีอคติกับเด็กกลุ่มนี้โดยไม่รู้ตัว โดยเฉพาะทัศนคติที่คิดว่า “เด็กผู้ชายที่ให้บริการแลกเปลี่ยนทางเพศไม่ใช่เหยื่อที่ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ” ซึ่งเป็นความคิดที่ทำให้เด็กชายอาจจะไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากกฎหมาย (กระทรวงยุติธรรม, 30 เม.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (9) พบการใช้คำอ้างถึงบ่งชี้ตัวตน Sex Workers ที่ระบุตัวตนด้วยเพศและส่วนขยายกิจกรรมที่ทำ ตัวบทดังกล่าวอ้างถึง Sex Workers ด้วยน้ำเสียงของกลุ่มเอ็นเคแพท อินเตอร์เนชันแนล - ECPAT International ที่นำเสนอผลงานการวิจัยศึกษาการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กชาย เพื่อชี้แจงและตอบโต้วาทกรรมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนหน้าที่มีมุมมองต่อ Sex Workers ในด้านลบ ให้เห็นว่าเด็กผู้ชายที่ให้บริการแลกเปลี่ยนทางเพศไม่ใช่เหยื่อที่ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ส่งผลให้กลุ่มนี้ถูกละเลยจากการปกป้องและคุ้มครองตามกฎหมาย เป็นการใช้คำศัพท์เพื่ออ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้รับเคราะห์จากการค้าประเวณี ส่งผลต่อกระบวนการค้ามนุษย์ทำให้เด็กกลายเป็น Sex Workers ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญที่รัฐพยายามปราบปรามปัญหาดังกล่าวไม่ให้เกิดขึ้น

เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ

ตัวอย่าง (10)

พม.สระบุรี พร้อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งช่วยเหลือเด็กหญิงวัย 10 ขวบ หลังถูกแม่พาไปขายบริการทางเพศ พร้อมถ่ายคลิปวิดีโอ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, เนฐิตา พันธุ์ชูเพชร, 12 ก.ค. 2565)

ตัวอย่าง (11)

การดำเนินการพบบุคคลเจ้าของร้านและเด็กสาวบริการในร้าน รวม 12 คน ซึ่งมีเด็กสาวอายุต่ำกว่า 18 ปี รวมอยู่ด้วยทีมนิติวิทยาศาสตร์ดำเนินการเก็บประวัติบุคคล ถ่ายรูปและพิมพ์ลายนิ้วมือ 10 นิ้ว ไว้สำหรับเป็นข้อมูลการสืบสวนสอบสวน (กระทรวงยุติธรรม, 7 ม.ค. 2561)

จากตัวอย่าง (10) และ (11) พบการใช้คำอ้างถึงที่เป็นการระบุตัวตนด้วยลักษณะทางกายภาพโดยอ้างถึงคำระบุเพศและอายุ ได้แก่คำว่า เด็กหญิงวัย 10 ขวบ และ เด็กสาวบริการ จากตัวอย่างเป็นการอ้างถึงช่วงอายุ คือ วัยเด็ก กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “เด็ก” ไว้ว่า ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปี ถึง 14 ปี (0 - 14 ปี) ซึ่งตามกฎหมายระบุว่าเป็นเยาวชนซึ่งการกระทำความผิดใดที่กระทำต่อเยาวชนนั้นว่ามีความผิดที่ร้ายแรง นอกจากนี้รัฐยังแสดงให้เห็นกระบวนการทำให้เป็น Sex Workers เนื่องจากข้อความที่ปรากฏในตัวบทนั้นพบการใช้คำศัพท์การแสดงการกระทำ “พาไปขายบริการ” และรูปกรรมาจก (passive voice) จากกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการขายบริการ จากตัวอย่าง เด็กหญิงวัย 10 ขวบ และ เด็กสาวบริการ ที่ถูกอ้างถึงดังกล่าวไม่ได้เป็น Sex Workers โดยธรรมชาติ แต่ถูกบังคับให้กระทำการขายบริการจากผู้อื่น การนำเสนอของรัฐมุ่งเน้นให้เห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นโทษความผิดฐานค้ามนุษย์ผู้กระทำได้รับโทษอย่างร้ายแรง รัฐนำเสนอเพื่อตอกย้ำให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ผิดต่อกฎหมายการค้าบริการอาจมีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงสู่กระบวนการค้ามนุษย์และนำเสนอให้เห็นว่ารัฐเองเป็นผู้มีอำนาจจัดการกับความผิดนั้นอย่างชอบธรรมตามที่กฎหมายระบุไว้

ในตัวบทข่าวภารกิจมักจะนำเสนอให้เห็นถึงการปราบปรามของรัฐต่อกลุ่มผู้ค้ามนุษย์ที่มีส่วนทำให้คนในสังคมบางกลุ่มกลายเป็นเหยื่อของการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศโดยไม่เต็มใจ รัฐมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นถึงกระทำการปราบปราม จัดระเบียบสังคมต่อกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ ดังนั้นการอ้างถึงและการนำเสนอความหมายของ Sex Workers ที่ปรากฏในตัวบทนี้จึงกลายเป็นผู้รับผลหรือรับเคราะห์จากการกระทำของกลุ่มบุคคลอื่น

ทั้งนี้การนำเสนอของรัฐเพื่อต้องการแสดงความน่าเชื่อถือต่อผู้ถูกระทำ
ในที่นี้คือ Sex Workers และแฝงไปด้วยการตอกย้ำให้เห็นพฤติกรรมกระทำความผิดของกลุ่ม
กระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งการค้าประเวณีอาจมีความเชื่อมโยงและได้รับผลกระทบเหล่านั้น

ตัวบทสื่อมวลชน พบการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้รับเคราะห์
ในตัวอย่างอาชญากรรมเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (12)

จากกรณีตำรวจ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กองบัญชาการตำรวจสอบสวน
กลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับแจ้งเหตุในพื้นที่ ต.ชะอำ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี ว่า
มีแม่เล่านำเด็กหญิงไป “ค้าประเวณี” ตามบ้านพักพูลวิลล่าและตำรวจได้ช่วยเหลือเหยื่อ
หลายราย (คมชัดลึก, 30 พ.ย. 2565)

จากตัวอย่าง (12) สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวอย่างที่เป็นข่าว
อาชญากรรมมักจะใช้คำเพื่ออ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้รับผลกระทบทางสังคมจากกระบวน
การค้ามนุษย์ด้วยคำว่า เหยื่อ เพื่อแสดงให้เห็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับกรณีการจับกุมแม่เล้า
ที่ค้าประเวณี เป็นการตีแผ่ให้เห็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มานำเสนอและชี้ให้เห็นว่า Sex Workers กลุ่มนั้นเป็นผู้รับเคราะห์
จากกระบวนการค้ามนุษย์ไม่ได้เกิดขึ้นโดยเต็มใจ

5.1.1.3 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำการค้าบริการ

จากข้อมูลในตัวอย่างทางสังคมของสื่อมวลชน ตัวบทองค์กรพัฒนา
เอกชนและตัวบท Sex Workers มักจะพบการเลือกใช้คำอ้างถึงด้วยกลุ่มคำที่บ่งชี้ว่าเป็นอาชีพ
พบการใช้กลุ่มคำศัพท์ว่า “ทำงาน” “อาชีพ” “กลุ่มอาชีพ” มาเป็นคำเรียก Sex Workers และ
ยังแสดงถึงมุมมองที่พูดถึงร่างกายคือสินค้าผ่านการใช้คำว่า “ค้า” หรือ “ขาย” ผ่านการใช้ร่างกาย
แสดงมุมมองต่อการค้าบริการว่าเป็นอาชีพอย่างหนึ่งในสังคมพบตัวอย่างเช่นคำว่า “อาชีพบริการ
ทางเพศ” “แรงงาน” “อาชีพขายแรงงานทางเพศ” “ผู้ประกอบการอาชีพค้าประเวณี” “ผู้ที่ทำงาน
บริการ” “พนักงานบริการ” “ผู้ค้าบริการทางเพศ” “ผู้ขายขายบริการ” และ “ผู้หญิงขายตัว”

ในตัวอย่างที่ได้กล่าวมานั้น ยังพบการใช้คำอ้างถึงในลักษณะที่ใช้
เป็นคำเรียกโดยทั่วไป แต่มีนัยความหมายบ่งชี้ถึงการเป็นอาชีพ ทั้งความหมายเชิงกลุ่มและปัจเจก
บุคคล ตัวอย่างเช่นคำว่า “เซ็กซ์เวิร์กเกอร์” “Sex Workers” “ผู้ให้บริการทางเพศ” “โสเภณี” และ
“กะหรี”

คำว่า “โสเภณี” และ “กะหรี” ในการรับรู้และความเข้าใจของสังคมส่วนใหญ่มักจะมีความหมายในเชิงลบและจัดให้มีความหมายในฐานะผู้กระทำความผิดต่างจากความหมายและการแสดงท่าทีขององค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers เองที่มักจะมีมุมมองต่อคำศัพท์ดังกล่าวและให้คำนิยามความหมายในเชิงอาชีพ อย่างไรก็ตาม การตีความความหมายของผู้ผลิตตัวบทย่อมมีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดให้คำว่า “โสเภณี” และ “กะหรี” มีความหมายอยู่ในการอ้างถึงทั้ง 2 ประเภท ทั้งความหมายในฐานะผู้กระทำการค้าบริการ (มุมมองเชิงอาชีพ) และความหมายในฐานะผู้กระทำความผิด (ผิดกฎหมาย) แต่จากการวิเคราะห์พบว่าการอ้างถึงหัวข้อที่ 5.1.1.1 การอ้างถึงในฐานะผู้กระทำความผิด พบว่าตัวบทรัฐและตัวบทสื่อมวลชนไม่ปรากฏการใช้คำอ้างถึงเรียกแทน Sex Workers ว่า “โสเภณี” และ “กะหรี” ดังนั้นการยกตัวอย่างและอธิบายความหมายของทั้ง 2 คำจึงจะได้อธิบายในหัวข้อที่ 5.1.1.3 การอ้างถึงในฐานะผู้กระทำการค้าบริการเท่านั้น

นอกจากนี้พบว่าตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบท Sex Workers มักจะใช้คำอ้างถึงบ่งชี้ตัวตนด้วยความสัมพันธ์ที่เป็นการอ้างถึงบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมเหตุการณ์ ด้วยลักษณะความสัมพันธ์แบบเครือญาติหรือความสัมพันธ์แบบเพื่อน มักจะปรากฏร่วมกับคำศัพท์บ่งชี้ว่าเป็นอาชีพ พบตัวอย่างเช่นคำว่า “น้อง ๆ พนักงานบริการ” “พี่น้องพนักงานบริการ” และ “เพื่อนร่วมวงการ”

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำการค้าบริการ ปรากฏในตัวบทสื่อมวลชน ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบท Sex Workers ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทรัฐ

ตัวบทสื่อมวลชน พบการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำการค้าบริการ ในตัวบทข่าวทางสังคมเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (13)

ขณะที่กลุ่มผู้มีอาชีพบริการเหล่านี้ ไม่อาจเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ เนื่องจากการทำงานลักษณะนี้ไม่อยู่ในกรอบของรัฐสวัสดิการและการช่วยเหลือที่รัฐจะช่วยเหลือได้ (เดลินิวส์, 3 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (13) พบว่าในตัวบทข่าวทางสังคม ใช้คำอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำการค้าบริการ มักจะใช้คำที่บ่งชี้ว่า Sex Workers เป็นอาชีพ ในตัวอย่างใช้คำว่า ผู้มีอาชีพ แสดงให้เห็นมุมมองของสื่อมวลชนที่นำเสนอให้เห็นว่า Sex Workers เป็นอาชีพอย่างหนึ่งในทางสังคม แม้อาจจะไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม สื่อมวลชนพยายามนำเสนอ

ให้เห็นมุมมองอีกด้านเพื่อโต้ตอบกับวาทกรรมที่มองว่า Sex Workers เป็นผู้กระทำความผิดและ ไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นอาชีพ

การใช้คำศัพท์อ้างอิงด้วยกลุ่มคำที่บ่งชี้ว่าเป็นอาชีพ ทำให้ความหมาย ของ Sex Workers ในฐานะผู้กระทำความผิดถูกลดทอนลงมาจากเดิมที่เป็นผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายแต่กลับถูกนำเสนอใหม่ในฐานะกลุ่มชุมชนผู้ประกอบการอาชีพ เพื่อเน้นย้ำให้เห็นว่า Sex Workers เป็นงานในรูปแบบหนึ่งและถูกนำเสนอจำนวนมากในดวบทข่าวทางสังคมของสื่อมวลชน

ตัวอย่าง (14)

จากกระแส “คังคุไบ” จากภาพยนตร์สัญชาติอินเดียที่ร้อนแรงและเป็น “ทอล์ก ออฟ เดอะ ทาวน์” ในโลกโซเชียลได้ทำให้ประเด็นเกี่ยวกับ “Sex Workers” กลับมาถูกพูดถึงมาก อีกหน (เดลินิวส์, 24 พ.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (14) ปรากฏการใช้คำบ่งชี้ตัวตนด้วยอาชีพเรียกแทน Sex Workers ด้วยคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำที่มีความหมายเป็นกลาง ไม่ตีตราและไม่มีการระบุเพศ ส่วนใหญ่ปรากฏใช้ในดวบทที่มีน้ำเสียงขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ ประสานงานและปกป้องดูแลกลุ่ม Sex Workers ทำให้เห็นว่าสื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการนำเสนอ ข้อมูลข่าวจึงจำเป็นต้องนำเสนอข่าวอย่างรอบด้าน หลากหลายมุมมองในสังคม ให้ครอบคลุม ในประเด็นดังกล่าว โดยในตัวอย่างเป็นการกล่าวถึงภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องราวของผู้ค้าบริการ ที่ปลุกกระแสของการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมของ Sex Workers ในสังคมไทย

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (15)

63 ปี “พนักงานบริการ” อาชีพที่ถูกทำให้ “ผิดกฎหมาย” กว่า 63 ปีที่อาชีพพนักงานบริการ ถูกทำให้ผิดกฎหมาย จากอดีตที่ใช้ พ.ร.บ. ปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2503 สู่ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่กำลังใช้ในปัจจุบัน ซึ่งกฎหมายเหล่านี้ ทำให้พนักงานบริการถูกลบตัวตนในสายอาชีพ (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 10 ต.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (15) พบการใช้คำศัพท์บ่งชี้หน้าที่หรืออาชีพด้วยคำว่า *พนักงานบริการ* ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่มีนัยและความหมายเป็นกลาง ไม่ได้ระบุเจาะจงชี้เฉพาะ กลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มอาชีพว่าบริการประเภทใด แต่เป็นที่รู้กันของสังคมว่าหมายถึงกลุ่มอาชีพ

“Sex Workers” พยายามนำเสนอเพื่อเน้นความหมายให้เห็นในแง่ของการเป็นอาชีพเช่นเดียวกับอาชีพอื่น ๆ ในสังคม คำศัพท์ดังกล่าวจะปรากฏบ่อยครั้งในตัวขององค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (16)

คำถามที่ว่า “ถึงเวลาแล้วหรือยังที่อาชีพขายแรงงานทางเพศจะถูกกฎหมายในไทย” อาจฟังดูไร้คำตอบจากภาครัฐ แต่สังคมคงจะตอบคำถามนี้ได้ดีกว่า (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 20 ก.ย. 2562)

จากตัวอย่าง (16) ยังปรากฏการใช้คำว่า อาชีพขายแรงงานทางเพศ ที่บ่งบอกว่าสิ่งที่ Sex Workers กระทำเพื่อหาสิ่งตอบแทนนั้นระบุว่าเป็นอาชีพและเป็นแรงงานอย่างหนึ่งในสังคมแม้จะเป็นแรงงานที่ให้บริการทางเพศก็ตาม การนำคำบ่งชี้ตัวตนด้วยอาชีพมาใช้อ้างถึงเพื่อแสดงการตั้งคำถามต่อภาครัฐ สะท้อนให้เห็นน้ำเสียงประชดประชันขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มักจะใช้โต้ตอบกับวาทกรรมของรัฐแสดงจุดมุ่งหมายของการพยายามผลักดัน Sex Workers ให้กลายเป็นอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย

ตัวอย่าง (17)

คุณรู้หรือไม่ ตลอดกว่า 27 ปีของการมี “พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พุทธศักราช 2539” พี่น้องพนักงานบริการ หรือ Sex Workers ถูกสังคมตีตราเหยียดหยามศักดิ์และศรีความเป็นคน เพียงเพราะสิ่งนี้ ไม่ใช่สิ่งที่เรียกว่า “อาชีพ” ที่ถูกต้องตามกฎหมายแรงงาน (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 15 ส.ค. 2566)

ตัวอย่าง (18)

“ใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีอย่าได้กลัวใคร ไม่ว่าเป็นตำรวจ สส. รัฐมนตรี แมงดา ไม่ต้องกลัวใครทั้งนั้น ในเมื่อผู้หญิงเป็นศูนย์รวมของอำนาจ มั่งคั่ง สติปัญญา อะไรทำให้ใครคิดว่าตัวเองเหนือกว่าเรา” ทุกอย่างต้องต่อสู้ เรียกร้องจึงจะได้มา ดังนั้นพลังที่คงคู่ไปมีคือ เพื่อนคนทำงานบริการ อีก 4,000 คนที่สนับสนุน เอ็มพาวเวอร์ก็เช่นกัน (มูลนิธิ Empower Foundation, 11 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (17) และ (18) พบการใช้คำศัพท์ระบุตัวตนด้วยความสัมพันธ์ ทั้งความสัมพันธ์แบบเครือญาติ เช่น พี่น้อง หรือความสัมพันธ์รูปแบบเพื่อน อีกทั้งในตัวอย่าง (17) เพิ่มคำว่า พนักงานบริการ หรือ Sex Workers เข้ามาต่อท้ายคำว่า “พี่น้อง”

เพื่อแสดงให้เห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชนไม่ได้มอง Sex Workers เป็นคนอื่นในสังคม แต่มองว่าเป็นเหมือนญาติพี่น้องหรือเพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือดูแลกันเพื่อผลักดันต่อสู้กับกฎหมาย ดังนั้นจึงใช้คำศัพท์แสดงความเป็นพวกเดียวกันให้รู้สึกว่าเป็น Sex Workers เป็นคนในครอบครัว มีความเห็นใจผ่านการใช้คำศัพท์แสดงความสัมพันธ์แบบเครือญาติหรือคำศัพท์แสดงความเป็นกลุ่ม/พวก บ่งชี้ท่าทีและมุมมองขององค์กรที่มีต่อ Sex Workers

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (19)

นี่ขนาดมาทำงานเป็นกะหรือยังถูกจ้างให้ออกจากงานอีก แต่ก็ยังดีที่เขาให้เงินไว้ต่อทุน เป็นค่ารถไปทำงานร้านอื่นต่อไป (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรือบาร์เร็น ตอน 2, 17 พ.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (19) เป็นการใช้อ้างถึงบุคคลที่ใช้เรียกแทนตัวเองด้วยคำว่า กะหรือ ซึ่งในปัจจุบันมักใช้เป็นคำต่ำ มีความหมายในเชิงลบเพราะสังคมมักมีมุมมองว่ากลุ่มคนที่ขายบริการทางเพศเป็นกลุ่มที่ทำผิดศีลธรรม กลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มคนที่น่ารังเกียจในสังคม แต่บุคคลที่เป็น Sex Workers เองกลับเลือกใช้เป็นคำแทนเรียกกลุ่มตัวเอง ซึ่งมีนัยของการเป็นอาชีพ แสดงให้เห็นว่าการใช้คำเรียกแทนตัวเองของ Sex Workers ไม่ได้มีความหมายในเชิงลบ

ตัวอย่าง (20)

ปัจจุบันนี้ผ่านมาแล้ว 7-8 ปี ฉันรู้ว่าขั้วขั้วยังคงยึดอาชีพขายบริการและเดินทางเข้าออกบาร์เร็นอยู่เรื่อย ๆ (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรือบาร์เร็น ตอน 10, 12 ก.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (20) ยังปรากฏใช้คำว่า อาชีพขายบริการ เพื่อกล่าวถึงบุคคลที่ใช้ร่างกายในการทำอาชีพ เป็นคำเรียกที่ความหมายที่เป็นกลาง ไม่ได้ระบุเจาะจงชี้เฉพาะกลุ่มเป้าหมาย แต่เป็นที่รู้จักกันของสังคมทั้งนี้มีการแฝงนัยของการมองร่างกายเป็นสินค้า ซึ่งกลุ่ม Sex Workers มองว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นอาชีพและพยายามทำให้กลายเป็นอาชีพผ่านการช่วยเหลือขององค์กรพัฒนาเอกชนในสังคม

ตัวอย่าง (21)

ฉันเริ่มรู้จักเพื่อนร่วมวงการมากขึ้น แต่ละคนหน้าตาดี ๆ ทั้งนั้น ดูเป็นเด็กรุ่นใหม่ทันสมัยไฮโซ ไม่ใช่เช่ซื่อซื่อเป็นอีเป๋ออีป่องอย่างที่ใครคิดว่าถูกหลอกมาขายตัว (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรือบาร์เร็น ตอน 14, 9 ส.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (21) เป็นการใช้อำระบุตัวตนแสดงความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในลักษณะความสัมพันธ์แบบเพื่อนร่วมงานที่ทำอาชีพเป็น Sex Workers เช่นกัน จึงแสดงให้เห็นว่าคนกลุ่มนี้มีมุมมองต่อผู้ที่ประกอบอาชีพเช่นเดียวกันนี้ว่าเป็นสมาชิกในกลุ่มชุมชนเดียวกัน ตัวอย่างดังกล่าวมีนัยถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งที่มีความปรารถนาดีต่อกัน เพราะถือว่าเป็นกลุ่มคนที่สังคมไม่ให้การยอมรับและอาจจะพบเจอชะตากรรมบางอย่างที่มีร่วมกัน ดังนั้นจึงปรากฏการใช้อำระบุที่ระบุตัวตนด้วยความสัมพันธ์บ่อยครั้ง

5.1.1.4 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้ถูกระทำจากกฎหมาย

จากข้อมูลในดับทงค์รพคณาเอกชนพบการใช้อ้างถึงในฐานะผู้ถูกระทำจากกฎหมาย พบเพียงคำว่า “เหยื่อของกฎหมาย”

จากการวิเคราะห์พบการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้ถูกระทำจากกฎหมายปรากฏในดับทงค์รพคณาเอกชนเพียงเท่านั้น

ดับทงค์รพคณาเอกชน

ตัวอย่าง (22)

หลายคนได้กลับบ้านปีใหม่ แต่มีเพื่อนเราที่ไม่ได้กลับบ้านตราบใดที่งานนี้ยังผิดกฎหมาย เราเป็นอาชญากร... เราจึงเป็นเหยื่อของกฎหมาย เราเป็นผลงานของเจ้าหน้าที่... (มูลนิธิ Empower Foundation, 30 ธ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (22) มีการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้ถูกระทำจากกฎหมายด้วยคำว่า เหยื่อของกฎหมาย แสดงให้เห็นว่า Sex Worker เป็นผู้ถูกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการตกเป็นเหยื่อของกฎหมาย ไม่ได้รับสิทธิ์ในการประกอบอาชีพอย่างถูกต้องและเท่าเทียม เช่นเดียวกับกลุ่มคนอื่น ๆ ในสังคม องค์รพคณาเอกชนจึงนำเสนอให้เห็นภาพของ Sex Workers ในฐานะที่เป็นผู้นำสงสารไม่ได้รับความเป็นธรรมที่จะสามารถใช้ร่างกายของตนเพื่อประกอบอาชีพ

การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้ถูกระทำจากกฎหมาย ด้วยคำว่า “เหยื่อของกฎหมาย” จะมีความแตกต่างกับการอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้ถูกระทำจากกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ ตัวอย่างเช่น คำว่า “เหยื่อค้ามนุษย์” “เหยื่อถูกบังคับค้าประเวณี” และ “เหยื่อแม่เล้า” เนื่องจากการเป็นเหยื่อของกฎหมายเป็นมุมมองขององค์รพคณาเอกชนที่มีแนวคิดสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชน ออกมารณรงค์เรียกร้องและช่วยเหลือบุคคลที่เป็น Sex Workers จากการกดทับของกฎหมายและพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่ไม่ยอมรับอาชีพนี้ให้ถูกกฎหมาย ดังนั้น Sex Workers จึงไม่ได้รับสิทธิ์และสวัสดิการต่าง ๆ ที่ควรได้รับเช่นเดียวกับอาชีพอื่นในสังคม การอ้างถึงนี้จึงเป็นมุมมองที่องค์รพคณาเอกชนต้องการนำเสนอ ต่างจากดับทงค์รพคณาเอกชนที่มีมุมมองคนละแง่มุม รัฐมีมุมมองในการต่อต้านการค้าประเวณี

ซึ่งเกิดจากกระบวนการคำนึงถึงมากกว่าการกล่าวถึงกลุ่มผู้ค้าบริการที่เต็มใจโดยตรง ทำให้ตัวบทรัฐเน้นการนำเสนอในประเด็นนั้นมากกว่า อีกทั้งรัฐยังมีมุมมองของการปกปิดการมีอยู่ของ Sex Workers ภายในประเทศ ดังนั้นการมีมุมมองที่ต่างกันจึงทำให้การสื่อความหมายของ Sex Workers ต่างกันออกไปด้วย

การใช้คำอ้างถึงในฐานะที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการคำนึงถึงนั้น ผู้วิจัยได้อธิบายและจัดประเภทหมวดหมู่อยู่ในหัวข้อ 5.1.1.2 การอ้างถึง Sex Workers ในฐานะผู้รับเคราะห์

5.1.2 การใช้กลวิธีการอ้างถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers

ผู้วิจัยจำแนกประเภทการอ้างถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 5.1.2.1 การอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้ใช้กฎหมาย 5.1.2.2 การอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้กระทำความผิด 5.1.2.3 การอ้างถึงผู้กระทำในกลุ่มมูลนิธิ พรรคการเมืองและคนในสังคม และ 5.1.2.4 การอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้ใช้บริการ ผู้วิจัยไม่ได้จำแนกตัวบทออกเป็นประเภทย่อยเช่นเดียวกับหัวข้อที่ 5.1.1 กลวิธีการอ้างถึงบุคคลที่เป็น Sex Workers ในตัวบท เนื่องจากลักษณะข้อมูลที่พบในการใช้กลวิธีการอ้างถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ในตัวบทนั้นมีลักษณะของการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.2.1 การอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้ใช้กฎหมาย

จากข้อมูลตัวบททั้ง 4 ประเภทที่ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูล มักจะพบการเลือกใช้คำอ้างถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง Sex Workers โดยการใช้คำบ่งชี้บุคคลด้วยอาชีพ หน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐซึ่งอยู่ในฐานะผู้ใช้กฎหมายของสังคมกล่าวถึงเพื่อเรียกแทนผู้ที่ถูกกล่าวถึงสื่อให้เห็นบทบาทของบุคคลเหล่านั้นในสังคม ในที่นี้จะพบการอ้างถึงบ่งชี้บุคคลทั้งลักษณะแบบปัจเจกและลักษณะแบบกลุ่มสถาบันองค์กร

ตัวบทรัฐ ตัวบทสื่อมวลชนและตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน ใช้คำอ้างถึงบ่งชี้บุคคลด้วยอาชีพ หน้าที่หรือหน่วยงานไว้อย่างหลากหลาย ตัวอย่างเช่น คำว่า “คณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ” “ปลัดกระทรวง” “นายกรัฐมนตรี” “เจ้าหน้าที่ตำรวจ” “ผู้รักษากฎหมาย” “อธิบดีกรมปกครอง” “กระทรวงสาธารณสุข” “กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” “กระทรวงยุติธรรม” และ “เจ้าหน้าที่รัฐ”

ส่วนตัวบท Sex Workers จะพบการอ้างถึงโดยใช้คำอ้างถึงบ่งชี้บุคคลด้วยอาชีพ หน้าที่หรือหน่วยงานเพียงแค่คำว่า “รัฐบาล” “รัฐ” และ “ตำรวจ” เท่านั้น

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบการอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้ใช้กฎหมายปรากฏในตัวบททั้ง 4 ประเภท

ตัวบทรัฐ

ตัวอย่าง (23)

มาตรา 14 ให้มีคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ เรียกโดยย่อว่า ก.ค.อ. ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์... (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

จากตัวอย่าง (23) เป็นการใช้อำนาจอ้างถึงบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับ Sex Workers ซึ่งทั้งหมดเป็นเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาล แสดงให้เห็นว่าที่กฎหมายได้ระบุอย่างชัดเจนในการแต่งตั้งให้บุคคลดังกล่าวที่อ้างถึงนั้นเป็นผู้ที่มีสิทธิอย่างชอบธรรมในการปฏิบัติและดำเนินการพัฒนาอาชีพให้แก่ Sex Workers เป็นผู้มีอำนาจถูกต้องตามที่กฎหมายบังคับใช้

ตัวบทสื่อมวลชน

ตัวอย่าง (24)

บช.สอท. ได้เร่งรัดขับเคลื่อนตามนโยบายของรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พล.ต.อ.ดำรงศักดิ์ กิตติประภัสร์ ผบ.ตร. และ พล.ต.อ.ต่อศักดิ์ สุขวิมล รอง ผบ.ตร. ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาชญากรรมออนไลน์ในทุกรูปแบบ รวมถึงการสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ (ไทยรัฐ, 23 ก.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (24) เป็นการใช้อำนาจชี้พหรือนำหน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจในการบริหารประเทศมาอ้างถึงเพื่อสร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ทำอยู่นั้นถูกกำหนดให้สามารถกระทำได้โดยชอบธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย ในการกระทำต่อบุคคลที่เป็น Sex Workers สื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการเป็นทางการในการปฏิบัติตามนโยบายหรือคำสั่งจากหน่วยงานรัฐที่เป็นฝ่ายบริหาร

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (25)

เราได้เข้าไปนำเสนอปัญหาและทางแก้ปัญหาต่อคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์และผู้มีความหลากหลายทางเพศทั้งนี้ ทางคณะฯ ได้ให้ความเห็นว่าควรมีการพูดคุยเพิ่มกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง กระทรวงแรงงาน กระทรวงพม. กรมตำรวจ กรมการปกครอง กระทรวงสาธารณสุขและมีอนุกรรมการบางท่านที่เสนอให้มี

การแปรรูปดีให้ยกเลิก พ.ร.บ.ปราบปรามการค้าประเวณีต่อรัฐสภา ขึ้นต่อชั้น เราต้องต่อสู้ต่อไป (มูลนิธิ Empower Foundation, 14 พ.ย. 2562)

จากตัวอย่าง (25) ปรากฏการอ้างถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ที่เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจในการบริหาร หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลและปราบปรามการกระทำความผิดอย่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นคำอ้างถึงที่ระบุอาชีพหรือหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายและป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดรวมไปถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่ได้รับหน้าที่ในการจัดการดูแลกลุ่ม Sex Workers ในด้านต่าง ๆ

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (26)

ถ้าเกิดพลาดทำดวงชวยโดนตำรวจจับจะได้มีเงินติดตัวไว้บ้าง แต่เท่าที่ฉันสังเกตเพื่อน ๆ ร่วมงานแต่ละคนดูสนุกสนานร่าเริงกันดี (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรี่บาร์เรน ตอน 7, 22 มิ.ย. 2560)

จากตัวอย่าง (26) เป็นการอ้างถึงกลุ่มหน่วยงานรัฐซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ต่อ Sex Workers ในฐานะผู้ดูแล ปราบปราม จับกุม การกระทำของ Sex Workers ที่กฎหมายระบุว่าเป็นการกระทำที่ผิด ดังนั้นจึงปรากฏคำอ้างถึงเหล่านั้นร่วมกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมหรือควบคุมตัวของกลุ่มคนที่เป็ Sex Workers

ตัวอย่าง (27)

การมีประกันสังคมอย่างน้อยก็เวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วยหรือวิกฤติเราก็ได้รับเงินเยียวยาหรือสิทธิค่ารักษา เราอยากจะให้รัฐบาลเห็นจุด ๆ นี้ว่าเป็นงานและก็อยากให้มีสวัสดิการให้กับคนที่เป็แม่และคนดูแลเพื่อที่วันข้างหน้ามีโรคระบาดใหม่หรือมีวิกฤตอะไรใหม่อย่างน้อยก็มีเงินส่วนนี้รองรับในชีวิตเราปัจจุบัน (ช่องประชาไท, 28 พ.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (27) เป็นการอ้างถึงกลุ่มหน่วยงานรัฐ โดยใช้คำว่า รัฐบาล เพื่อดำเนินการงานที่ละเลยให้ช่วยเหลือเยียวยากลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ในสถานการณ์โควิด-19 และในตัวอย่างกล่าวถึงความต้องการให้อาชีพนี้เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมายสามารถทำประกันสังคมได้เช่นเดียวกับอาชีพอื่น

5.1.2.2 การอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้กระทำความผิด

จากข้อมูลตัวบทมักจะพบการใช้คำอ้างถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง Sex Workers ในฐานะผู้กระทำความผิด โดยพบการใช้คำอ้างถึงบุคคลด้วยอาชีพ หน้าที่หรือหน่วยงาน ตัวอย่างเช่นคำว่า “เจ้าของกิจการการค้าประเวณี” “ผู้ดูแล” “นายหน้า” และ “แม่เล้า” กลุ่มอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ดังนั้นจึงแฝงนัยด้านลบในการกระทำความผิดตามกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

นอกจากนี้ในตัวบทรัฐและสื่อมวลชน ยังปรากฏการอ้างถึงผ่านการใช้คำอ้างถึงเชิงประเมินค่าว่าผิดกฎหมาย เป็นการใช้คำศัพท์เพื่อแสดงให้เห็นถึงการตัดสินประเมินคุณค่าว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย พบการใช้ตัวอย่างเช่นคำว่า “ผู้ต้องหา” “ผู้ต้องหาซื้อบริการ” และ “ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์”

จากการวิเคราะห์พบการอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้กระทำความผิดปรากฏในตัวบทรัฐ ตัวบทสื่อมวลชนและตัวบท Sex Workers ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวบทรัฐ

ตัวอย่าง (28)

ผู้ใดเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการการค้าประเวณีหรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณีต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปีและปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

จากตัวอย่าง (28) ที่ผู้วิจัยได้ยกมานั้นเป็นการกล่าวถึงกลุ่มบุคคลที่ไม่ใช่รัฐที่มีความสัมพันธ์กับ Sex Workers ทั้งในฐานะผู้ดูแล เจ้าของกิจการและผู้ให้บริการ ซึ่งทั้งหมดเป็นกลุ่มผู้ที่กระทำผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และกฎหมายปราบปรามการค้าประเวณีทั้งสิ้น รัฐจึงเสนอและตอกย้ำให้เห็นถึงพฤติกรรมการกระทำความผิดรวมไปถึงบทลงโทษที่ได้รับเพื่อไม่ให้คนในสังคมนำไปเป็นแบบอย่างและลดอัตราการค้ามนุษย์และการค้าประเวณี

ตัวอย่าง (29)

มาตรา 7 ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ คือ

1. สนับสนุนการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์
2. อุปการะโดยให้ทรัพย์สิน จัดหาที่ประชุม หรือที่พำนักให้แก่ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์
3. ช่วยเหลือด้วยประการใดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์พ้นจากการถูกจับกุม
4. เรียก รับ หรือยอมที่จะรับทรัพย์สินหรือ

ประโยชน์อื่นใด จากผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ถูกกลโกง 5. ชักชวน ชี้แนะ หรือติดต่อบุคคลให้เข้าเป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรม เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ (กระทรวงแรงงาน, 12 ก.ค. 2561)

ตัวอย่าง (30)

จากกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุมผู้ต้องหาซื้อบริการทางเพศเยาวชนหญิงอายุต่ำกว่า 18 ปี ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยได้ควบคุมตัวผู้ต้องหา 10 ราย (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 5 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (29) เป็นการยกตัวบทกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มาอยู่ในตัวบท ชี้ให้เห็นการใช้น้ำเสียงและความคิดจากกฎหมายเพื่ออ้างถึง ทั้งตัวอย่างที่ (29) และ (30) ส่วนที่ขีดเส้นใต้ ได้แก่ ผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และ ผู้ต้องหา เป็นการใช้คำประเณินค่าเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางกฎหมายกับบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐมักจะนำเสนอร่วมกับการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับ Sex Workers มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

การใช้คำอ้างถึงบังคับบุคคลด้วยอาชีพ หน้าที่หรือหน่วยงานในกลุ่มนี้ ผู้วิจัยมองว่าเป็นการสะท้อนให้เห็นมุมมองของรัฐที่มีต่อปัญหาการกระทำความผิดกล่าวว่าเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายและควรได้รับการจับกุม ปราบปราม เพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นภายในประเทศ และการใช้คำประเณินค่าว่าผิดกฎหมายยังแสดงให้เห็นว่าตัวบทของรัฐนั้นมีความสอดคล้องกัน ที่นำเสนอให้เห็นว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers นั้นเป็นผู้มีส่วนในการกระทำความผิดตามกฎหมาย ตามที่เอกสารประเภทกฎหมายของหน่วยงานรัฐได้ระบุไว้ ความคิดที่เกิดขึ้นจึงมีความสอดคล้องกับจุดยืนทางกฎหมายให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน รัฐใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ และเป็นจุดยืนที่แสดงทัศนะหรือมุมมองบางอย่างต่อ Sex Workers และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ตัวบทสื่อมวลชน

ตัวอย่าง (31)

รวบแม่เล้าพาเด็ก 14 ปีค้าประเวณี หลังหลบหนีมากบดานที่หาดใหญ่ ผันตัวเองจากสาวค้าประเวณีพอแก่ตัวลูกค้าหัดผันตัวมาเป็นทำธุระจัดหากินหัวคิวเด็ก (มติชน, 6 ธ.ค. 2562)

จากตัวอย่าง (31) มีการอ้างถึง แม่เล้า เป็นคำบ่งอาชีพที่หมายถึงผู้หญิง ผู้เป็นหัวหน้าควบคุมดูแล Sex Workers เพื่อค่าบริการทางเพศ มีทั้งในรูปแบบของการค่าบริการ

ทางเพศแบบเต็มใจและในรูปแบบของค้ำมนุษย์ ในข่าวใช้เพื่อบ่งชี้กลุ่มคนที่อยู่ในวงจรของอาชีพ Sex Workers ซึ่งอาชีพนี้ถือว่าเป็นผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมาย พ.ร.บ. การค้าประเวณีฯ ในตัวอย่างปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการกระทำความผิด “หลบหนี” โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐในการจับกุม

ตัวอย่าง (32)

ห้ามค้าประเวณีที่เข้าข่ายการค้ามนุษย์ เช่น เป็นธุระจัดหาหรือบังคับ ซึ่งยังผิด พ.ร.บ. ค้ำมนุษย์ฯ ส่วนผู้ประกอบการกิจการทางเพศ สถานบริการทางเพศ ต้องได้รับอนุญาต ต้องไม่ละเมิดเงื่อนไขคุ้มครองผู้ให้บริการที่เป็นลูกจ้าง และเปิดให้บริการตามโซนนิ่งที่กำหนด (มติชน, 3 มี.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (32) เป็นการกล่าวถึงผู้ประกอบการกิจการทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของสถานบริการที่ลักลอบให้บริการทางเพศหรืออื่น ๆ ก็มักจะถูกนำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอันเนื่องมาจากมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการค้ามนุษย์ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีที่มีมาตรการระบุถึงการกระทำความผิดในส่วนของผู้จัดหาหรือบังคับด้วย

ในตัวบทข่าวของสื่อมวลชนมักจะมีการอ้างถึงกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน กลุ่มผู้ใช้บริการและกลุ่มอาชีพในเครือข่ายของ Sex Workers กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีหน้าที่ต่างกัน ในการกล่าวถึงมุมมองของ Sex Workers ทั้งในแง่บวกที่ช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้ Sex Workers กลายเป็นอาชีพที่ถูกกฎหมายและได้รับสวัสดิการ เช่นเดียวกับอาชีพอื่นและในแง่ลบที่เป็นผู้กระทำ ผู้ควบคุมและบังคับใช้กฎหมายต่อ Sex Workers

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (33)

แม่แท้ก² ทำการปฐมนิเทศเล็ก ๆ น้อย ๆ ด้วยภาษาและคำพูดของคนกลางคืนที่ค่อนข้างหยาบดิบ ตรงและแรงแบบไม่สนว่าใครจะเป็นใครมาจากไหน รู้แต่ว่าเมื่อทุกคนมาอยู่ ณ จุดนี้แล้วคือโสเภณีหรือกะหรี่ที่ต้องรับสภาพได้ทุกรูปแบบ (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรี่บาร์เรน ตอน 4, 31 พ.ค. 2560)

² “แม่แท้ก” มาจากคำว่า contract เป็นคำที่ Sex Workers ใช้เรียกนายหน้าผู้จัดหางานบริการและให้เงินกู้สำหรับค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดย Sex Workers จะต้องผ่อนชำระคืนจนครบตามสัญญาจึงจะถือว่าพ้นพันธะ

จากตัวอย่าง (33) อ้างถึง แม่แท้ก ซึ่งหมายถึงกลุ่มคนที่เป็นนายหน้าในการจัดหางานให้กับ Sex Workers โดยจะหักค่าใช้จ่ายทั้งหมดจาก Sex Workers ในตัวบทของ Sex Workers จะปรากฏการกล่าวอ้างถึงบุคคลดังกล่าวอยู่จำนวนมาก ซึ่งในทางกฎหมาย “แม่แท้ก” ถือเป็นผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมาย

5.1.2.3 การอ้างถึงผู้กระทำในกลุ่มมูลนิธิ พรการการเมืองและคนในสังคม

จากข้อมูลพบการเลือกใช้คำอ้างถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง Sex Workers โดยการใช้คำอ้างถึงบ่งชี้บุคคลด้วยอาชีพ หน้าที่หรือหน่วยงานในกลุ่มมูลนิธิ พรการการเมืองและคนในสังคม ทั้งลักษณะแบบปัจเจกและลักษณะแบบกลุ่มสถาบันองค์กร ในตัวบทสื่อมวลชนและตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน ตัวอย่างเช่นคำว่า “มูลนิธิเอ็มพาวเวอร์” “มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ (SWING)” “พรรคชาติพัฒนากล้า” “พรรคเพื่อไทย” “พรรคก้าวไกล” “สื่อมวลชน” และ “เปิ้ล ไอริน”

จากการวิเคราะห์พบการอ้างถึงผู้กระทำในกลุ่มมูลนิธิ พรการการเมืองและคนในสังคมปรากฏในตัวบทสื่อมวลชนและตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทรัฐและตัวบท Sex Workers

ตัวบทสื่อมวลชน

ตัวอย่าง (34)

ด้านเปิ้ล ไอริน นักแสดงสาว ก็ออกมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวประเด็นในอาชีพ Sex Worker หรืออาชีพบริการทางเพศ โดยบอกว่าไม่เห็นด้วยกับอาชีพดังกล่าวพร้อมกับเล่าสิ่งที่ตนเองเคยเจอมาตลอดชีวิตที่คนตัดสินลบ ๆ จากภาพที่เห็น (ไทยรัฐ, 22 ก.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (34) นอกจากปรากฏชื่อบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ต่อ Sex Workers ยังปรากฏชื่อบุคคลที่ให้ความคิดเห็นและมีมุมมองต่อ Sex Workers ในทิศทาง เชิงลบโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นศิลปิน ดาราที่มีชื่อเสียงในวงการ สื่อมวลชน จึงอ้างถึงโดยตรงและเปิดเผยเพื่อให้เห็นมุมมองอื่น ๆ ที่มีต่อ Sex Workers

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (35)

ที่ผ่านมาเวลาเราเห็นการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับอาชีพ Sex Workers หรือพนักงานบริการ มักจะเป็นประเด็นด้านลบ เพราะความเชื่อวิธีคิดของสื่อมวลชนมักมีการเบี่ยงเบนประเด็นไปกดทับหรือเกิดความอ่อนไหว ไม่ระมัดระวังการนำเสนอข่าวเหล่านี้ (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 25 ม.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (35) กล่าวถึงสื่อมวลชน ผู้มีหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำข่าวสารและเนื้อหาสาระทุกประเภทไปสู่มวลชนเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งจากตัวอย่างองค์กรพัฒนาเอกชนได้อ้างถึงสื่อมวลชนด้วยการดำเนินการทำงาน นำเสนอข่าวของ Sex Workers อย่างไม่ระมัดระวังส่งผลให้มวลชนที่รับสารนั้นเกิดการตีความไปในทิศทางเชิงลบ ทำให้เห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชนให้การช่วยเหลือ Sex Workers ในทุกมิติเพื่อให้สังคมเกิดการรับรู้และลดอคติที่มีต่อบุคคลที่เป็น Sex Workers

ตัวอย่าง (36)

เมื่อคืนวันวาเลนไทน์ถ้าพนักงานบริการไม่ได้ไปทำงานจะถูกหักเงินบางคนถูกหักถึง 2,000 บาท เพราะฉะนั้นเอ็มพาวเวอร์จึงไปมอบความรักให้เพื่อน ๆ ถึงที่ร้านหลายแห่งทั่วเชียงใหม่ (มูลนิธิ Empower Foundation, 15 ก.พ. 2561)

จากตัวอย่าง (36) เป็นการอ้างถึงหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือและมอบความรัก ความเข้าใจต่อกลุ่ม Sex Workers ในช่วงคืนวันวาเลนไทน์ที่จะถูกหักเงินหากไม่ทำงานในช่วงเวลานั้น แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ความห่วงใยที่องค์กรพัฒนาเอกชนมีต่อกับกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers

5.1.2.4 การอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้ใช้บริการ

จากข้อมูลพบการเลือกใช้คำอ้างถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง Sex Workers โดยการใช้คำอ้างถึงบ่งชี้บุคคลด้วยอาชีพ หน้าที่หรือหน่วยงานในฐานะผู้ใช้บริการ Sex Workers ข้อมูลตัวบททั้ง 4 ประเภทยกตัวอย่างเช่นคำว่า “ผู้ใช้บริการทางเพศ” “ผู้ใช้บริการ” “ผู้ซื้อบริการทางเพศ” “แขก” และ “ลูกค้า”

จากการวิเคราะห์พบการอ้างถึงผู้กระทำในฐานะผู้ใช้บริการปรากฏในตัวบททั้ง 4 ประเภท

ตัวบทรัฐ

ตัวอย่าง (37)

ยกระดับการดำเนินคดีกับผู้ใช้บริการทางเพศจากเด็กและเยาวชน (วุฒิสภา, 2 พ.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (37) ปรากฏการใช้คำว่า ผู้ใช้บริการทางเพศ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่กระทำความผิดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์และกฎหมายปราบปรามการค้าประเวณีทั้งสิ้น รัฐจึงเสนอและตอกย้ำให้เห็นถึงพฤติกรรมการกระทำความผิดรวมทั้งบทลงโทษที่ได้รับเพื่อไม่ให้คนในสังคมนำมาเป็นแบบอย่าง

ตัวบทสื่อมวลชน

ตัวอย่าง (38)

อธิบดี สค. กล่าวอีกว่าผู้ซื้อบริการทางเพศหากซื้อบริการทางเพศเด็กและเยาวชน ต้องได้รับ โทษเช่นเดียวกับซื้อบริการทางเพศผู้ใหญ่ที่ถูกบังคับข่มขืนใจให้ค้าประเวณี แต่สามารถซื้อบริการทางเพศกับผู้ค้าประเวณีที่สมัครใจ (มติชน, 25 ธ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (38) ปรากฏการใช้คำว่า ผู้ซื้อบริการทางเพศ เพื่ออ้างถึง ผู้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในการใช้บริการทางด้านเพศ สื่อให้เห็นว่า Sex Workers เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเพศ ใช้ร่างกายในการให้บริการซื้อขายทางเพศแก่บุคคลที่ต้องการ

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (39)

หลาย ๆ คนอาจมองว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ง่ายแต่จริง ๆ แล้วอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ยากมาก ๆ กว่าที่เราจะได้เงินมาแต่ละบาทต้องผ่านอะไรแย่ ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นคำดูถูกจากคนรอบข้าง สังคมจะตีตราคุณและมองคุณต่ำต้อยเจอกับคู่แข่งมากมายมีการถูกเอารัดเอาเปรียบเกิดขึ้นจากลูกค้า ทั้งทำร้ายร่างกายและโกงเงิน เป็นต้น

จากตัวอย่าง (39) ปรากฏการใช้คำว่า ลูกค้า เพื่ออ้างถึงผู้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในการใช้บริการทางเพศและในตัวอย่างยังกล่าวแสดงการตัดพ้อขององค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอชีวิตของ Sex Workers ที่เป็นกลุ่มอาชีพที่สังคมมักจะดูถูกและตีตรา

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (40)

นอกจากต้องได้แขกพาไปนอนหรือไม่ก็รอให้แขกเรียกไปนั่งคุยและบริการที่โต๊ะแบบนี้จะได้ค่าตังค์แถมละเอียดกว่าบาทและถ้ายอมให้แขกล้วงควักบ้างก็จะอาจจะได้เงินทิปเป็นค่าขนมสัก 4-5 ร้อยบาท (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรี่บาร์เรน ตอน 2, 17 พ.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (40) ใช้คำว่า แขก ในบริบทของ Sex Workers ไม่ได้สื่อความหมายถึง ผู้มาเยือน ผู้มาหาหรือผู้มาใช้บริการเท่านั้น แต่คำศัพท์ดังกล่าวแฝงนัยถึงการให้เกียรติและเคารพในฐานะบุคคลที่เข้ามาสร้างความสัมพันธ์ชั่วคราวและให้เงินเป็นสิ่งตอบแทน สะท้อนมุมมองที่ละเอียดอ่อนของ Sex Workers ต่อผู้ที่เข้ามาใช้บริการ ซึ่งในตัวอย่างนี้เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงวิถีชีวิตความสัมพันธ์ที่มีต่อกลุ่มคนดังกล่าว

5.2 กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies)

กลวิธีทางศัพท์คือการคัดเลือกคำศัพท์หรือถ้อยคำเพื่อนำมาสื่อแทนความคิด ประสบการณ์ของผู้ส่งสารเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจในความคิด พฤติกรรมที่ต้องการสื่อ นั้น แพร่เคลาฟ (1995, p.185 อ้างถึงในจันทิมา อังคพณิชกิจ, 2561, น.182) ชี้ให้เห็นว่าการเลือกใช้คำศัพท์เป็นเรื่องที่แปรไปตามปัจจัยทางสังคมรวมทั้งจะต้องเผชิญกับกระบวนการทางสังคมวัฒนธรรมในวงกว้าง การใช้คำศัพท์ที่ต่างมุมมองกันของผู้เขียนเกิดจากการหล่อหลอมจากชุมชนที่เป็นสมาชิก และเมื่อต่างชุมชนก็ทำให้เห็นมุมมองของผู้เขียนเกี่ยวกับเรื่องนั้นและการใช้ภาษาที่ต่างกัน

การเลือกใช้ศัพท์จากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัยพบว่าศัพท์ที่เลือกใช้นั้น พบทั้งการเลือกใช้ศัพท์ทั้งในระดับคำหรือวลี นำมาประกอบในประโยคหรือข้อความ โดยส่วนใหญ่กลวิธีทางศัพท์นั้น มักจะพูดถึงการใช้กริยาแสดงการกระทำทั้งที่เป็นหน่วยงานรัฐ กลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers และกลุ่มอื่นที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง เป็นการสื่อสารให้เห็นว่ากลุ่มบุคคลต่าง ๆ นั้นมีการกระทำหรือพฤติกรรมอย่างไรในสังคม ทำให้เห็นความคิดการบ่งชี้ท่าทีหรือมุมมองของผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มที่มีต่อ Sex Workers ได้ เนื่องจากถ้อยคำภาษาที่ผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มคัดเลือกและเรียบเรียงขึ้นเพื่อนำเสนอในพื้นที่สาธารณะนั้น ย่อมสะท้อนความหมายของ Sex Workers รวมไปถึงแสดงเจตนาที่ต้องการจะสื่อของผู้ผลิตได้

ในที่นี้ผู้วิจัยพบการใช้กลวิธีทางศัพท์แสดงการกระทำ จำแนกออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 5.2.1 ศัพท์แสดงการช่วยเหลือ 5.2.2 ศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปรามของรัฐ 5.2.3 ศัพท์แสดงการรณรงค์เรียกร้อง 5.2.4 ศัพท์แสดงการค้าบริการ 5.2.5 ศัพท์แสดงการกระทำผิดกฎหมาย และ 5.2.6 ศัพท์แสดงการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนี้

5.2.1 ศัพท์แสดงการช่วยเหลือ

เป็นการใช้กริยาแสดงการกระทำเกี่ยวกับการอนุเคราะห์ ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ตามประสงค์หรือพ้นจากความลำบาก ผู้วิจัยได้จำแนกศัพท์แสดงการช่วยเหลือตามกลุ่มความหมายและการตีความซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 5.2.1.1 การช่วยเหลือในแง่ของการปกป้องคุ้มครอง 5.2.1.2 การช่วยเหลือในแง่ของการสนับสนุน และ 5.2.1.3 การช่วยเหลือในแง่ของการเยียวยา จากการวิเคราะห์พบการปรากฏศัพท์แสดงการช่วยเหลือในตัวบททุกประเภท แต่จะมีรายละเอียดบางส่วนแตกต่างกันออกไป ดังนี้

5.2.1.1 การช่วยเหลือในแง่ของการปกป้องคุ้มครอง

เป็นการใช้กริยาในกลุ่มแสดงการช่วยเหลือในการคุ้มครองดูแล ไม่ให้คนในสังคมตกเป็นเหยื่อของกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ซึ่งจะนำไปสู่การค้าประเวณีหรือเพื่อป้องกัน

ไม่ให้คนในสังคมเข้าสู่การประกอบอาชีพค้าประเวณี ความหมายในลักษณะดังกล่าวจะปรากฏในตัวบทของรัฐและชาวอาชญากรรมของสื่อมวลชน พบตัวอย่างเช่นคำว่า “เข้ารับฟัง” “ศึกษาเชิงลึก” “ช่วยเหลือ” และ “ให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง”

ในตัวบทองค์พัฒนาเอกชนจะมีลักษณะการใช้ศัพท์แสดงการช่วยเหลือในแง่ของการปกป้องคุ้มครองที่จะเน้นการปกป้องคุ้มครองในเรื่องของสิทธิที่ถูกละเมิดและปฏิบัติต่อ Sex Workers ในด้านลบจากเจ้าหน้าที่ พบตัวอย่างเช่นคำว่า “ลงพื้นที่” “คอยเคียงข้าง” “ช่วยเหลือ” และ “มอบความรัก”

จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการช่วยเหลือในแง่ของการปกป้องคุ้มครองในตัวบทรัฐ ตัวบทสื่อมวลชนและตัวบทองค์พัฒนาเอกชน ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบท Sex Workers

ตัวบทรัฐ จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการช่วยเหลือในแง่ของการปกป้องคุ้มครองในตัวบทย่อยของรัฐ ได้แก่ 1) เอกสารราชการประเภทบทความ 2) เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ และ 3) เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม

เอกสารประเภทบทความ

ตัวอย่าง (41)

ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาเชิงลึกกลุ่มผู้ให้บริการทางเพศที่เป็นเยาวชนชายในประเทศไทย ซึ่งขายบริการทางเพศอยู่ที่กรุงเทพมหานครและเชียงใหม่ รวม 20 คน อายุระหว่าง 15-24 ปี ซึ่งเรียกว่า “กลุ่มความหลากหลายทางเพศ SOGIE” (กระทรวงยุติธรรม, 30 เม.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (41) เอกสารประเภทบทความของรัฐพบการใช้กริยาวิเศษณ์ได้ศึกษาเชิงลึก แสดงการกระทำของรัฐที่ให้ความช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers เยาวชนในกระบวนการทำวิจัย โดยมีเป้าหมายเพื่อนำผลของการวิจัยไปต่อยอดเพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้ให้บริการทางเพศที่เป็นเยาวชนซึ่งเกิดจากปัญหาความยากจน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เป็นเหตุผลสำคัญในการเข้ามาประกอบอาชีพ ศัพท์ที่ปรากฏในบทความจึงมุ่งเน้นไปที่การแสดงการช่วยเหลือของรัฐหรือกลุ่มผู้ทำวิจัยที่ได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อช่วยเหลือเยาวชนกลุ่มที่มีปัญหา

ตัวบทดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ารัฐมีมุมมองด้านบวกต่อกลุ่มเยาวชนและมองปัญหาการเข้าสู่กระบวนการค้าบริการทางเพศของเยาวชนเป็นเรื่องที่ผิด ดังนั้นการนำเสนอจึงมีส่วนที่ทำให้มองว่าอาชีพ Sex Workers ยังเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขและจัดการเพื่อไม่ให้เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน

เอกสารประเภทข่าวภารกิจ

ตัวอย่าง (42)

จากกรณีสื่อออนไลน์มีการแชร์คลิปแม่พาลูกสาววัย 9 ขวบ ไปขายบริการทางเพศ โดยแม่แท้ ๆ เป็นผู้ถ่ายคลิปที่โรงแรมแห่งหนึ่งซึ่งปิดกิจการแล้วในพื้นที่จังหวัดนครปฐม และวานนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจสืบทราบว่ามีแม่และเด็กในคลิปดังกล่าวอาศัยอยู่ที่จังหวัดสระบุรี ทั้งนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสระบุรี (พมจ.สระบุรี) พร้อมเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงและให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กดังกล่าว (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, เนฐิดา พันธุ์ชูเพชร, 12 ก.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (42) เอกสารประเภทข่าวภารกิจของรัฐพบการใช้กริยาเรียงแสดงการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่ให้ความช่วยเหลือเด็กที่เหยื่อจากกระบวนการค้ามนุษย์ นำมาขายบริการทางเพศโดยไม่เต็มใจ ในตัวบทข่าวภารกิจของรัฐนอกจากมุ่งเน้นนำเสนอให้เห็นถึงกระบวนการปราบปรามการค้ามนุษย์ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการค้าประเวณีแล้วนั้น ยังนำเสนอให้เห็นถึงความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่รัฐที่ช่วยเหลือคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

เอกสารประเภทข่าวกิจกรรม

ตัวอย่าง (43)

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ กล่าวถึง ปัญหาการค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งถือเป็นวาระแห่งชาติที่รัฐบาลโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชานายกรัฐมนตรี พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมได้ให้ความสำคัญในทุกภาคส่วน ให้ร่วมมือกันแก้ไขอย่างแท้จริง จึงมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว โดยปฏิบัติงานให้เป็นไปตามหลักกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยไม่เลือกเพศ เชื้อชาติ หรือสถานะทางสังคมและดำเนินคดีด้วยความโปร่งใสเป็นธรรมกับทุกฝ่าย (กระทรวงยุติธรรม, 20 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (43) เอกสารประเภทข่าวกิจกรรมของรัฐพบการใช้ศัพท์กริยาวิเศษณ์แสดงการช่วยเหลือของรัฐในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่รัฐมองว่าเป็นวาระแห่งชาติที่ให้ความสำคัญเพราะส่งผลกระทบต่อเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งรัฐยังแสดงเจตนาในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยความโปร่งใสและให้เป็นธรรมแก่ผู้ตกเป็นเหยื่อ

จะสังเกตได้ว่าหน่วยงานของรัฐเน้นให้ความสำคัญกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนเพิ่มมากขึ้น การดำเนินนโยบายหรือกิจกรรมของรัฐที่ถูกนำเสนอผ่านข่าวกิจกรรมจะให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิเสรีภาพมากขึ้น เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์และกระแสสังคมโลก ในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม Sex Workers ไม่ได้ถูกนำเสนอให้เห็นอย่างเด่นชัด แต่รัฐเน้นการนำเสนอและกล่าวถึงปัญหาการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับค้าประเวณี

ตัวบทของสื่อมวลชน จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบศัพท์แสดงการช่วยเหลือในแง่ของการปกป้องคุ้มครองในตัวบทย่อยข่าวอาชญากรรมเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (44)

ตำรวจปคม. บุกรวบ “แม่เล้าลอบเด็กขายบริการ” ให้กลุ่มวัยรุ่นตามพุลวิลล่า ในพื้นที่ชะอำ เบื้องต้นโดนข้อหาหนัก “ค้ามนุษย์” จากกรณี ตำรวจ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับแจ้งเหตุในพื้นที่ ต.ชะอำ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี ว่ามีแม่เล้านำเด็กหญิงไป “ค้าประเวณี” ตามบ้านพักพุลวิลล่าและตำรวจได้ช่วยเหลือเหยื่อรายหลาย (คมชัดลึก, 30 พ.ย. 2565)

จากตัวอย่าง (44) ข่าวอาชญากรรมของสื่อมวลชนที่เน้นเสนอการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการติดตามผู้กระทำความผิดแล้วนั้นบางครั้งมักจะพบการใช้กริยาวิเศษณ์ แสดง การช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อด้วยเช่นเดียวกัน ในตัวอย่างพบคำว่า ได้ช่วยเหลือ แสดงให้เห็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำหน้าที่เพื่อสร้างความเป็นระเบียบในสังคมใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดำเนินการป้องกันการกระทำความผิดและช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (45)

เมื่อคืนวันวาเลนไทน์ถ้าพนักงานบริการไม่ได้ไปทำงานจะถูกหักเงินบางคนถูกหักถึง 2,000 บาท เพราะฉะนั้นเมี๊มพาวเวอร์จึงไปมอบความรักให้เพื่อน ๆ ถึงที่ร้านหลายแห่งทั่วเชียงใหม่ และวันนี้เมี๊มพาวเวอร์ลงไปเยี่ยมผู้หญิง 21 คนที่ยังอยู่กับภาครัฐจากเหตุการณ์วิโดเรีย ซีเคร็ท (มูลนิธิ Empower Foundation, 15 ก.พ. 2561)

จากตัวอย่าง (45) ในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนปรากฏการใช้กริยาวิเศษณ์เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ Sex Workers แสดงให้เห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้มีจิตใจ

เมตตาที่คอย *ไปมอบความรัก* ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลเหล่านั้น แสดงให้เห็นถึงความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ที่เป็น Sex Workers

5.2.1.2 การช่วยเหลือในแง่ของการสนับสนุน

เป็นการใช้กริยาในกลุ่มแสดงการช่วยเหลือในการสนับสนุนให้ Sex Workers หันไปประกอบอาชีพอื่น ความหมายในลักษณะดังกล่าวจะปรากฏในตัวของรัฐพบตัวอย่างเช่นคำว่า “ส่งเสริมอาชีพและจัดหางาน” และ “จัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ”

ในขณะเดียวกันความหมายในแง่ของการสนับสนุนยังหมายรวมถึงการสนับสนุนให้ประกอบอาชีพได้ตามแนวคิดสิทธิมนุษยชน ความหมายในลักษณะดังกล่าวจะปรากฏในตัวของชาวทางสังคมและตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนที่พยายามผลักดันให้อาชีพนี้ถูกกฎหมายและได้รับสิทธิสวัสดิการเช่นเดียวกับอาชีพอื่นจากการกดทับของกฎหมาย พบตัวอย่างเช่นคำว่า “พิจารณา” “กำลังยกร่าง” “ผลักดัน” “ดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง” และ “สนับสนุน”

จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการช่วยเหลือในแง่ของการสนับสนุนในตัวของรัฐ ตัวบทสื่อมวลชนและตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งไม่ปรากฏในตัวของ Sex Workers

ตัวบทรัฐ จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการช่วยเหลือในแง่ของการสนับสนุนในตัวของรัฐ ได้แก่ เอกสารราชการประเภทกฎหมายเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารราชการประเภทกฎหมาย

ตัวอย่าง (46)

มาตรา 25 ให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพขึ้นในกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) รับผิดชอบในงานธุรการของ ก.ค.อ.
- (2) ประสานงานและร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง การพัฒนาอาชีพ และการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
- (3) จัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ
- (4) ส่งเสริมอาชีพและจัดหางานให้แก่ผู้ซึ่งได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ

(พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

จากตัวอย่าง (46) พบการใช้กริยาวิเศษณ์แสดงการกระทำในลักษณะของการช่วยเหลือกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ด้วยคำว่า *จัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาอาชีพ* และ

ส่งเสริมอาชีพและจัดหางาน แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองดูแลประชาชนให้ได้รับความเป็นอยู่ที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวอย่างกล่าวถึงปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กและสตรีที่อาจเกิดขึ้นผ่านกระบวนการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐพยายามแก้ไข รัฐจึงออกมาสนับสนุนให้มีการจัดฝึกอบรมพัฒนาอาชีพและส่งเสริมจัดหางานเพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์แสดงให้เห็นมุมมองด้านบวกที่รัฐมีต่อประชาชน

ตัวบทสื่อมวลชน จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบศัพท์แสดงการช่วยเหลือในแง่ของการสนับสนุนในตัวอย่างข่าวทางสังคมเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (47)

มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ (SWING) ร่วมกับ คณะกรรมการ (กมธ.) การกฎหมาย การยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎรและโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อหารือระหว่าง กมธ.การกฎหมายฯ และองค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง และยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี (แนวหน้า, 1 พ.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (47) ข่าวทางสังคมพบการใช้กลุ่มกริยาวลีแสดงการกระทำของรัฐอย่างคณะกรรมการ (กมธ.) การกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร ในลักษณะที่เป็นการช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers จากตัวอย่างพบคำว่า ดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง และยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ที่ Sex Workers มองว่าเป็นกฎหมายที่กดทับและตีตราอาชีพนี้ไม่ได้รับสิทธิ์และเป็นอาชีพอย่างถูกต้อง ดังนั้นการที่หน่วยงานรัฐเสนอ จัดประชุมเพื่อหารือในการปรับปรุงและยกเลิก พ.ร.บ. ดังกล่าวถือเป็นการแสดงความช่วยเหลือ Sex Workers ในอีกทางหนึ่ง น้ำเสียงที่น่าเสนอผ่านตัวบทจึงแสดงให้เห็นมุมมองเชิงบวกที่รัฐมีต่อ Sex Workers

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (48)

“รัฐบาลไทยไม่เคยมองว่าอาชีพนี้มีตัวตน เราอยากให้มองว่าพวกเราไม่ผิดกฎหมาย ไม่ควรลดทอนคุณค่าของเราเพียงแค่เราเป็นคนให้บริการทางเพศ” คำกล่าวของคุณสุรศักดิ์ เนียมถนอม เจ้าหน้าที่ด้านสิทธิของเรา ในการสัมภาษณ์กับ The Active กับกิจกรรมของ MovED - เครือข่ายประชาชนจัดการเลือกปฏิบัติ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายนที่ผ่านมา มาร่วมกันจัดปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อคนทุกกลุ่มเพื่อให้สังคม (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 4 ก.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (48) พบการใช้ศัพท์กริยา *ขจัดปัญหา* แสดงให้เห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนเพื่อให้ Sex Workers เป็นอาชีพและขจัดปัญหาทางอคติของรัฐและคนในสังคมกับการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มคนที่เป็น Sex Workers ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการก่อตั้งองค์กรเพื่อช่วยเหลือ Sex Workers

5.2.1.3 การช่วยเหลือในแง่ของการเยียวยา

เป็นการใช้กริยาในกลุ่มแสดงการช่วยเหลือเพื่อแก้ไข บำบัดหรือฟื้นฟูสภาพเลวร้ายให้ดีขึ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์หรือถูกหลอกให้ค้าประเวณี จากการวิเคราะห์จะพบศัพท์ดังกล่าวในเอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรมของรัฐเท่านั้น ไม่ปรากฏในตัวอย่างอื่น ตัวอย่างเช่นคำว่า “เยียวยา” และ “พิจารณาให้ความช่วยเหลือ”

จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการช่วยเหลือในแง่ของการเยียวยาในตัวอย่างเพียงเท่านั้น

ตัวอย่าง จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการช่วยเหลือในแง่ของการเยียวยาในตัวอย่างของรัฐบาล ได้แก่เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรมเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม

ตัวอย่าง (49)

ในการประชุมดังกล่าว ได้มีการพิจารณาช่วยเหลือเยียวยากรณีเหยื่อถูกหลอกไปค้าประเวณีที่ประเทศสหรัฐอเมริกาหรับเอมิเรตส์ โดยอนุมัติให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายเป็นค่าตอบแทนความเสียหายอื่น จำนวน 50,000 บาท

จากตัวอย่าง (49) ข่าวกิจกรรมของรัฐปรากฏการใช้ศัพท์ที่แสดงการช่วยเหลือในแง่ของการเยียวยาผู้ที่เป็นเหยื่อจากกระบวนการค้ามนุษย์ ที่รัฐมองว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องจัดการ จากตัวอย่างกล่าวถึงการเยียวยาด้วยค่าตอบแทนความเสียหายที่เหยื่อหรือผู้ได้รับผลกระทบควรได้รับ เป็นมุมมองเชิงบวกที่รัฐกระทำต่อผู้เสียหาย สะท้อนให้เห็นว่ารัฐให้ความสำคัญในการช่วยเหลือและขจัดปัญหาการค้ามนุษย์อย่างเด็ดขาด

5.2.2 ศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปราม

เป็นการใช้กริยาแสดงการกระทำเพื่อป้องกัน ปราบปราม จับกุมหรือการกระทำอื่นใดที่ระบุไว้เป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมาย โดยผู้กระทำของศัพท์ดังกล่าวส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้วิจัยพบว่าศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปรามปรากฏร่วมกับผู้ถูกกระทำ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ถูกกระทำที่เป็น Sex Workers และ กลุ่มผู้ถูกกระทำที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ดังนี้

กลุ่มผู้ถูกระทำที่เป็น Sex Workers

ศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปรามบังคับผู้ถูกระทำคือ Sex Workers มักจะพบตัวอย่างเช่นคำว่า “ลงพื้นที่ตรวจสอบ” “สั่งปิด” “ล็อคอื้อ” “จับกุม” “กวาดล้าง” และ “จับ”

จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปรามกลุ่มผู้ถูกระทำที่เป็น Sex Workers ปรากฏในตัวอย่างสื่อมวลชน ตัวอย่างองค์กรพัฒนาเอกชนและตัวอย่าง Sex Workers ซึ่งไม่ปรากฏในตัวอย่างของรัฐ

ตัวอย่างสื่อมวลชน จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปรามในตัวอย่างย่อยทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข่าวอาชญากรรม และ 2) ข่าวทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (50)

จากการลงพื้นที่ตรวจสอบพบว่าขณะนี้บรรดาสาวเส็กสาวใหญ่อายุเฉลี่ยตั้งแต่วัย 20-40 ปี ที่มาลักลอบค้าประเวณีเหล่านี้ จะกระจายกันอยู่รอบบริเวณวัด (วัดโพ) และจะมานั่งรอบริการลูกค้าอยู่ริมถนนรอบบริเวณวัดเป็นช่วง ๆ ทั้งกลางวันและกลางคืนเวลา 20.00 น. เป็นต้นไป (ผู้จัดการ, 22 ก.พ. 2561)

จากตัวอย่าง (50) พบการใช้กริยาวิเศษณ์แสดงการกระทำที่สื่อมวลชนนำเสนอให้เห็นภาพของหน่วยงานรัฐ ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการปัญหาที่เกี่ยวกับ Sex Workers รวมไปถึงปราบปราม ควบคุมและจับกุมในที่สุด ผ่านการใช้คำว่า ลงพื้นที่ตรวจสอบ ดังตัวอย่างที่ยกมาเป็นกริยาแสดงการกระทำที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้เพื่อจัดการกับผู้กระทำความผิดในสังคม นอกจากนี้ ศัพท์เหล่านี้มักจะปรากฏร่วมกับการอ้างถึงตัวบทกฎหมายหรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจทางกฎหมายในการจับกุม สื่อให้เห็นว่ารัฐเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการปราบปราม Sex Workers จึงมักจะมีมุมมองเชิงลบต่อการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายของอาชีพ Sex Workers

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (51)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 รัฐบาลได้สั่งปิดสถานบริการ ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคมจนถึงปัจจุบันผ่านไปกว่า 3 เดือน รัฐบาลได้ผ่อนปรนให้หลายสถานที่สามารถเปิดให้บริการได้โดยอยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) ผ่านไปแล้วในเฟสที่ 1-3 ขณะนี้มีการผ่อนปรนเฟสที่ 4 ศบค. ได้ประกาศให้สถานบริการ, บาร์, คาราโอเกะ, อาบอบนวดปิดต่อไป ซึ่งมีพนักงานบริการได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก (คมชัดลึก, 22 มิ.ย. 2563)

จากตัวอย่าง (51) เป็นการนำเสนอข่าวทางสังคมของสื่อมวลชนนำน้ำเสียงขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินการทำงานของรัฐบาลนำเสนอ ตัวอย่างดังกล่าวพบการใช้กริยาวลีแสดงการดำเนินการของรัฐในการปราบปรามป้องกันการค้าประเวณีเกิดขึ้น โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 พบการใช้คำศัพท์ว่า สั่งปิด สถานบริการ, บาร์, คาราโอเกะ และอาบอบนวดเพื่อควบคุมไม่ให้มีการค้าประเวณีที่อาจจะนำไปสู่การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสไปยังคนกลุ่มอื่นและกระจายต่อไปในวงกว้าง ทั้งนี้แม้จะมีการผ่อนปรนจากสคบ.หรือศูนย์ปฏิบัติด้านนวัตกรรมและบริหารสถานการณ์โควิด-19 ในระยะเฟสที่ 4 แต่สถานบริการซึ่งเป็นสถานที่ทำงานของกลุ่มอาชีพ Sex Workers กลับสั่งปิด รัฐบาลพยายามใช้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers

ทั้งนี้กลุ่มศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปรามของรัฐในข่าวทางสังคมมักจะพบในจำนวนน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเสนอให้เห็นถึงความคิด ทศนะจากกลุ่มคนในสังคมหรือแหล่งข่าวที่มีความหลากหลาย ต่างจากข่าวอาชญากรรมที่เน้นการนำเสนอการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐและเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปราบปรามกลุ่มผู้กระทำความผิด อย่างไรก็ตาม การใช้ศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปรามกลุ่ม Sex Workers ของรัฐนั้น สื่อมวลชนเลือกใช้การอ้างถึงเชิงสถาบันของรัฐแทนการระบุชัดเจนว่าเป็นกลุ่มหน่วยงานใด

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (52)

เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการ “กวาด-ล้าง-สกัด-ปรับ” พนักงานบริการหญิงข้ามเพศบริเวณชายหาด จำนวน 14 รายซึ่งได้มีการปรับเงินและลงบันทึกประจำวันไว้ พร้อมทั้งมีการตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 18 ต.ค. 2566)

ตัวอย่าง (53)

ในสถานการณ์โควิดรอบใหม่ เราก็คบขี้มากเกินพอแล้ว พนักงานบริการเป็นเสาหลักของครอบครัวเป็นแม่ที่ต้องดูแลคนข้างหลัง การเหยียดรัฐไม่มี เข้าไม่ถึงยังต้องมาเจอการล่อซื้อจากเจ้าหน้าที่ซ้ำเติมเข้าไปอีกเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่รัฐหยุด ล่อซื้อ (มูลนิธิ Empower Foundation, 19 เม.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (52) และ (53) ปรากฏการใช้กริยาวลีแสดงการกระทำของรัฐในลักษณะควบคุม ปราบปรามที่ปฏิบัติต่อ Sex Workers ด้วยกริยาวลีและกลุ่มกริยาเรียง ได้แก่ กวาด-ล้าง-สกัด-ปรับ ปรับเงิน ลงบันทึกประจำวัน ตรวจปัสสาวะหาสารเสพติด ล่อซื้อ ซึ่งเป็นกลุ่ม

ศัพท์กริยาที่มักใช้กับกลุ่มผู้กระทำความผิดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในการจัดการ แสดงให้เห็นว่า รัฐมองกลุ่ม Sex Workers เป็นฝ่ายตรงข้ามที่พร้อมจัดการให้หมดไปเพื่อเป็นการสนองต่อนโยบาย และกฎหมายที่ระบุไว้เกี่ยวกับการค้าประเวณี องค์กรพัฒนาเอกชนใช้ศัพท์เพื่อแสดงให้เห็นถึง พฤติกรรม การกระทำของรัฐที่ใช้อำนาจในการจัดการซึ่งเป็นคำศัพท์ที่มีมุมมองในเชิงลบและ แสดงออกว่าเป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับ Sex Workers จึงไม่ปรากฏการใช้ศัพท์ที่มีมุมมองในลักษณะ เชิงบวกที่เกี่ยวกับการให้ความดูแลช่วยเหลือ

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (54)

วินาทีที่เป็นอิสระ ฉันอยากจะกระโดดโลดเต้นแล้วกรีดเสียงร้องดัง ๆ ให้ความดีใจครั้งนี้... แต่ก็ต้องเก็บกลิ่นอารมณ์นั้นไว้เพราะกลัวจะขายโดนตำรวจจับซะก่อน (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่า จะเป็นกะหรี่ปาห์เรน ตอนที่ 13, 2 ส.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (54) ปรากฏการใช้กริยาสีของหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ ตำรวจผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องและความสัมพันธ์ต่อ Sex Workers ในการปราบปรามการกระทำความผิด ผ่านอำนาจของกฎหมาย จึงมักปรากฏศัพท์ที่แสดงการจับกุมในตัวบทของ Sex Workers

จากตัวอย่างที่นำเสนอเผยให้เห็นมุมมอง 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายที่มีท่าทีสนับสนุน หรือร่วมกับภาครัฐในการปราบปราม Sex Workers ซึ่งนำเสนอผ่านสื่อมวลชน และอีกฝ่ายหนึ่งที่มี ท่าทีสอดคล้องกับมุมมองของ Sex Workers ซึ่งปรากฏในการนำเสนอขององค์กรพัฒนาเอกชนและ จากตัวบทที่ผลิตโดย Sex Workers เอง

กลุ่มผู้ถูกระทำที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers

จากการวิเคราะห์จะพบศัพท์ที่แสดงการดำเนินการปราบปราม ในเอกสาร ราชการประเภทข่าวภารกิจและเอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรมในตัวบทของรัฐ และข่าว อาชญากรรมในตัวบทสื่อมวลชน ตัวบทดังกล่าวนั้นล้วนนำเสนอให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่าง การค้ามนุษย์และการค้าบริการ จากการเก็บข้อมูลพบตัวอย่างเช่นคำว่า “บุกทลาย” “เผ่าระวัง” “จัดระเบียบสังคม” “ดำเนินคดี” “ทลาย” “ตรวจค้น” “เข้าจับกุม” “คุมตัว” “นำมายังจับ” และ “ล่าตัวดำเนินคดี”

จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปรามกลุ่มผู้ถูกระทำ ที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ปรากฏในตัวบทรัฐและตัวบทสื่อมวลชน ซึ่งไม่ปรากฏ ในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบท Sex Workers

ตัวบทรัฐ จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปรามในตัวของรัฐ ได้แก่ 1) เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ และ 2) เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ

ตัวอย่าง (55)

หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานจังหวัดสระบุรีร่วมออกตรวจจัดระเบียบสังคมตรวจตราสถานบริการและสถานประกอบการคล้ายสถานบริการ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและลดอบายมุข รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับค้าประเวณี (กระทรวงแรงงาน, 4 ธ.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (55) เอกสารประเภทข่าวภารกิจของรัฐพบการใช้กริยาวิเศษณ์แสดงให้เห็นถึงอำนาจในการจัดการของหน่วยงานรัฐ เพื่อแก้ปัญหาจัดระเบียบสังคมให้เกิดความเรียบร้อย สนองนโยบายและกฎหมายของประเทศในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการค้าประเวณีซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐมองว่ามีความเกี่ยวข้องกัน ตัวอย่างพบการใช้ศัพท์ ออกตรวจจัดระเบียบ ตรวจตรา เพื่อแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่กระทำนั้นเป็นปัญหาของสังคมที่ต้องได้รับการแก้ไข ร่วมกับการอ้างถึงตัวบทกฎหมายร่วมด้วย แสดงถึงการที่กฎหมายมอบอำนาจให้รัฐเป็นผู้ดำเนินการให้เห็นว่ารัฐปฏิบัติตามหน้าที่ด้วยความชอบธรรมตามกฎหมายที่ระบุไว้

เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม

ตัวอย่าง (56)

วันที่ 28 ธันวาคม 2565 เวลา 20.00 น. นางอังคณา ชิตะตติติ รองผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี นำทีมเข้าตรวจสถานบริการในเขตอำเภอเมืองสระบุรี ตาม “นโยบายลดอบายมุข สร้างสุขให้สังคม” ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในช่วงเทศกาลปีใหม่ 2566 ดำเนินการจัดระเบียบสังคมเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและการลดอบายมุข ดำเนินการป้องกันปราบปรามตามกฎหมายกับผู้ประกอบการที่กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการผลิตและจำหน่ายสุรา กวดขันสถานบริการสถานประกอบการคล้ายสถานบริการ รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับค้าประเวณี (กระทรวงแรงงาน, 29 ธ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (56) เอกสารประเภทข่าวกิจกรรมของรัฐพบการใช้กริยาวิเศษณ์แสดงการกระทำของรัฐ คำว่า ดำเนินการจัดระเบียบสังคม ดำเนินการป้องกันปราบปราม ต่อประเด็นทางสังคมที่รัฐมองว่าเป็นปัญหาที่ต้องจัดการ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ในตัวอย่างอ้างถึง “นโยบายลดอบายมุข สร้างสุขให้สังคม” เป็นนโยบายสำคัญที่รัฐพยายามผลักดันเพื่อแก้ไขปัญหา

อาชญากรรมและลดอบายมุข ข้าราชการที่ปรากฏ จึงนำเสนอภาพของรัฐในฐานะผู้รักษาความสงบเรียบร้อยต่อสังคม

จากการศึกษาผู้วิจัยสังเกตได้ว่าศัพท์แสดงการกระทำของรัฐที่แสดงการปราบปรามกลุ่ม Sex Workers นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มศัพท์ที่แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอำนาจในการปราบปราม เช่น ลำตัวดำเนินคดี สังข์ฟัน และบุกทลายทั้งสิ้น เพื่อเน้นย้ำให้เห็นว่า Sex Workers เป็นผู้กระทำความผิดและเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทยที่รัฐพยายามยับยั้งหรือแก้ปัญหาให้หมดสิ้น

ตัวบทสื่อมวลชน จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปรามในตัวบทย่อยข่าวอาชญากรรมเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (57)

ตำรวจไซเบอร์ล่อซื้อบริการจับแม่เล้าวัย 16 เริ่มจากตัวเอง ก่อนผันตัวส่งเด็ก 14-18 ปี ค้ากามโดยโพสต์ขายผ่านทวิตเตอร์³ ราคา 1,100 บาท จึงนำตัวส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี (ไทยรัฐ, 8 ส.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (57) ข่าวอาชญากรรมของสื่อมวลชนพบการใช้กริยาวลีแสดงการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจ คำว่า ล่อซื้อบริการจับ และ นำตัวส่ง เป็นกลุ่มคำกริยาเรียงในการปราบปรามกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ต่อการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ที่นำเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าสู่การขายบริการ

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่า Sex Workers เด็ก 14-18 ปี ในตัวอย่างนั้น แม้จะเป็นผู้กระทำความผิดแต่มาจากความสัมพันธ์ที่เป็นผู้ถูกกระทำหรือรับผลการกระทำให้กลายมาเป็น Sex Workers จากกลุ่มค้ามนุษย์หรือแม่เล้า ไม่ได้เป็นผู้ขายบริการโดยอิสระ โครงสร้างของประโยคในตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า Sex Workers เป็นผู้ถูกกระทำขั้นที่ 2 และเป็นกลุ่มคนในชนชั้นที่ไม่สามารถเลือกการกระทำของตนเองได้ ความหมายของ Sex Workers จึงมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นในการนำเสนอผ่านข่าวอาชญากรรมของสื่อมวลชน

5.2.3 ศัพท์แสดงการรณรงค์เรียกร้อง

เป็นการใช้กริยาให้กระทำบางอย่างให้ Sex Workers ได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมผ่านการทำกิจกรรมหรือชักชวนให้สำเร็จตามนโยบายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการเรียกร้องขององค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่ม Sex Workers เอง รวมไปถึงกลุ่มคน

³ ชื่อเดิมและชื่อภาษาปาก ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “เอกซ์” (X)

ในสังคมที่ต้องการให้สังคมมีความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนและการประกอบอาชีพของ Sex Workers ตัวอย่างเช่นคำว่า “เรียกร้อง” “ส่งเสริมสิทธิ” “เสนอร่างกฎหมาย” “รณรงค์” “จัดกิจกรรม” “เรียกร้องสิทธิความเท่าเทียม” และ “ผลักดัน”

จากการวิเคราะห์พบว่าศัพท์แสดงการรณรงค์เรียกร้องจะปรากฏในตัวของสื่อมวลชน ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบท Sex Workers ไม่ปรากฏในตัวบทของรัฐ

ตัวบทสื่อมวลชน จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบศัพท์แสดงการรณรงค์เรียกร้องในตัวบทข่าวทางสังคมที่จะเน้นการนำเสนอประเด็นทางสังคมไว้อย่างหลากหลายมุมมองเพียงเท่านั้น ไม่ปรากฏในตัวบทข่าวอาชญากรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (58)

เอ็มพาวเวอร์ยื่นจดหมายเปิดผนึกรื้อรัฐบาล เยียวยาพนักงานบริการ 1.4 ล้านคนที่ได้รับผลกระทบ (มติชน, 20 มิ.ย. 2563)

จากตัวอย่าง (58) สื่อมวลชนใช้กริยานำเสนอให้เห็นถึงหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ปฏิบัติต่อ Sex Workers ในการร้องเรียนเพื่อช่วยเหลือโดยยื่นจดหมายไปยังหน่วยงานรัฐกรณีให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่เป็น Sex Workers ในช่วงวิกฤตโควิด-19 สื่อมวลชนนำเสนอให้เห็นภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือและแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อบุคคลที่เป็น Sex Workers ในฐานะที่ เป็นผู้ถูกรังแกจากหน่วยงานรัฐและสังคมเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้เพื่อให้ความช่วยเหลือดูแลบุคคลเหล่านั้น

ตัวอย่าง (59)

เมื่อเวลา 15.00 น. วันที่ 21 ธันวาคม กลุ่มพนักงานบริการและเอ็มพาวเวอร์ จัดนิทรรศการ ‘เส้นสูงส่งเสียง’ ที่บริเวณหน้าหอศิลปวัฒนธรรม กรุงเทพฯ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการเยียวยาพนักงานบริการเนื่องจากคำสั่งปิดสถานบริการตามมาตรการของภาครัฐ โดยนำร่องทำเส้นสูงส่งเสียงขนาดใหญ่สีแดงจัดวางบนลาน มีป้ายไว้นิลที่ติดไว้กับเก้าอี้ข้อความว่า ‘#เส้นสูงส่งเสียง’ (มติชน, 21 ธ.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (59) สื่อมวลชนนำเสนอเสียงของ Sex Workers ที่ร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดนิทรรศการ ‘เส้นสูงส่งเสียง’ ในตัวอย่างพบการใช้กริยาวิเศษณ์แสดงการกระทำของ Sex Workers ด้วยคำว่า เรียกร้อง เพื่อต้องการให้รัฐบาลดำเนินการเยียวจากคำสั่งปิดสถานบริการตามมาตรการของภาครัฐ เนื่องจากกลุ่ม Sex Workers ไม่ได้เงินชดเชยเพราะ

ไม่ใช่อาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นการนำเสนอข้างต้นดังกล่าวแสดงให้เห็นความต้องการของ Sex Workers ในการออกมาแสดงจุดยืนและโต้ตอบกับการกระทำของภาครัฐที่อาจจะมองว่าไม่เป็นธรรม

กลุ่มศัพท์แสดงการกระทำดังกล่าวไม่ได้บ่งชี้พฤติกรรมของ Sex Workers ในการกระทำความผิดเช่นเดียวกับที่ข่าวอาชญากรรมนำเสนอ แต่เป็นการแสดงการกระทำของ Sex Workers ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอุดมการณ์และแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น จะเห็นได้ว่า Sex Workers ในฐานะสมาชิกหนึ่งในสังคมก็ได้ออกมาเรียกร้องเพื่อให้ได้รับสิทธิในการประกอบอาชีพ ถือเป็นการนำเสนอข่าวทางสังคมในอีกมุมมองหนึ่งที่มิดกว้างขึ้น

ตัวอย่าง (60)

“อแมนด้า ออบดัม” คัฟเวอร์หญิงแกร่ง “คังคุโบ” พร้อมเป็นกระบอกเสียง เรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมให้ “Sex Workers” ทั่วโลก (เดลินิวส์, 20 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (60) พบการใช้กริยาวิเศษณ์แสดงการกระทำของบุคคลกลุ่มอื่นในสังคมด้วยคำว่า คัฟเวอร์ เรียกร้องสิทธิความเท่าเทียม เป็นการแสดงออกให้เห็นว่าในสังคมก็ยังมีกลุ่มคนที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นแก่ Sex Workers มีมุมมองเชิงบวกต่อกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers สื่อให้เห็นมุมมองที่หลากหลายที่เกิดขึ้น

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (61)

เชิญชวนอีกครั้ง มาช่วยกันตอบ “เห็นด้วย” กับร่างพ.ร.บ. คุ่มครองการให้บริการทางเพศที่กำลังเปิดรับฟังความคิดเห็นอยู่ภายในเดือนพฤษภาคมนี้ (มูลนิธิ Empower Foundation, 15 พ.ค. 2566)

ตัวอย่าง (62)

เริ่มดำเนินการเข้าชื่อเสนอกฎหมายแล้ว โดยต้องการรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 10,000 รายชื่อต่อร่างกฎหมาย เพื่อเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 26 ก.ย. 2566)

จากตัวอย่าง (61) และ (62) ในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนปรากฏการใช้กริยาวิเศษณ์เกี่ยวกับการดำเนินการและให้ความช่วยเหลือ Sex Workers ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้งการใช้ศัพท์กริยาวิเศษณ์ เปิดรับฟังความคิดเห็น ที่เกี่ยวข้องกับการร่างพ.ร.บ. คุ่มครองการให้บริการทางเพศ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิการประกอบอาชีพ

เพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นกับร่างนี้เพื่อนำเสนอเป็นพ.ร.บ. ต่อไป รวมไปถึง ศัพท์แสดงการกระทำ *ดำเนินการเสนอร่างกฎหมาย* ซึ่งทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับการ Sex Workers โดยตรง สื่อให้เห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชนมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ ดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นตัวแทนในการต่อสู้กับอำนาจที่กดทับเพื่อช่วยเหลือ Sex Workers

5.2.4 ศัพท์แสดงการค้าบริการ

เป็นการใช้กริยาแสดงการกระทำที่สื่อถึงการค้าบริการของ Sex Workers จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการค้าบริการ ตัวอย่างเช่นคำว่า “ค้ากาม” “เสนอขายบริการ” “ขายเซ็กซ์” “ยั่ววนขายบริการ” “ติดต่อขายบริการ” “ตระเวนขายตัว” และ “รับแขก”

จากการวิเคราะห์พบว่าศัพท์แสดงการค้าบริการจะปรากฏในตัวบทสื่อมวลชน ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบท Sex Workers ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทของรัฐ

ตัวบทสื่อมวลชน จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบศัพท์แสดงการค้าบริการในตัวบทข่าวอาชญากรรมเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (63)

นายโทมัส กล่าวว่า ภายหลังจากที่ตนออกมาเดินเล่นชายหาดพัทยากลางและกำลังเดินกลับที่พักคอนโดมิเนียม เมื่อเดินมาถึงที่เกิดเหตุได้มีหญิงสาวคนหนึ่งแต่งกายค่อนข้างหยาบหวีสวมเสื้อเกาะอกสีส้ม กระโปรงสั้นสีน้ำเงิน เข้ามาทำที่ตกทายพุดคุยกอดเล้าโลมเสนอขายบริการแต่ตนเองไม่สนใจจึงพยายามปฏิเสธแล้วรีบเดินหนี หลังจากนั้นตนได้ตรวจสอบทรัพย์สินพบว่าเงินสดที่อยู่ภายในกระเป๋าตังค์ได้สูญหายไปทั้งหมดเป็นเงินประมาณ 15,000 บาท (เดลินิวส์, 8 ก.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (63) พบการใช้ศัพท์กริยาแสดงการค้าบริการด้วยคำว่า *เสนอขายบริการ* ซึ่งในข่าวดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการกระทำนั้นเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายอีกทั้ง Sex Workers ที่กล่าวถึงยังมีพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายต่อทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น ในลักษณะของการลักทรัพย์ แสดงให้เห็นมุมมองการนำเสนอของข่าวอาชญากรรมมักจะกล่าวถึงอาชีพและกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ในเชิงลบ

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (64)

พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายที่ผลักดันขายบริการให้ต้องทำงานในสภาพที่อันตรายเสี่ยงต่อความรุนแรงและการละเมิดสิทธิทั้งจากตำรวจและคนซื้อ กฎหมายยังเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามารัดไถคนขายบริการอีกด้วย เมื่อขายบริการ

เป็นความผิด สวัสดิการและการคุ้มครองที่แรงงานควรได้รับจึงถูกพรากไปเช่นเดียวกัน (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 23 มี.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (64) ในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนใช้ศัพท์กล่าวถึงการค้าบริการของ Sex Workers ด้วยคำว่า *ขายบริการ* ในที่นี้ไม่ได้สื่อความหมายในแง่ของการกระทำความผิดกฎหมายหรือศีลธรรม แต่แสดงให้เห็นวิถีของการประกอบอาชีพของกลุ่ม Sex Workers ศัพท์กริยาที่บ่งชี้การกระทำการค้าบริการที่มุ่งเน้น ให้เห็นถึงการเป็นอาชีพนั้นจึงปรากฏจำนวนมากในตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวบทของ Sex Workers

ตัวอย่าง (65)

เมื่อเล็งเป้าหมายได้แล้วต้องรีบเข้าไปประกบทันที ซินซ้าอึดอาดคนอื่นจะเข้าไปเสียบะก่อน เพราะที่นี้ถือว่าแข่งขันช่วงชิงแลกกันสูงมากถึงขั้นตบตีกัน (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะเป็นกะหรือที่บาร์เรน ตอนที่ 7, 22 มี.ย. 2560)

จากตัวอย่าง (65) เป็นการใช้กริยาวิเศษณ์แสดงการกระทำและวิถีชีวิตของ Sex Workers ที่มีลักษณะต้องแข่งขันช่วงชิงเพื่อหารายได้ สะท้อนให้เห็นมุมมองของการประกอบอาชีพขายบริการในอีกมุมมองหนึ่ง

5.2.5 ศัพท์แสดงการกระทำผิดกฎหมาย

เป็นการใช้กริยาแสดงการกระทำที่สื่อถึงการกระทำความผิดตามกฎหมาย มีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมหรือคนส่วนใหญ่จะต้องรับโทษทางกฎหมาย จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการกระทำความผิดของกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ตัวอย่างเช่น “ก่อเรื่องงามหน้า” “โฉบเฉี่ยวเข้ามาตบทรัพย์” “ลักลอบ” “หลอกลวงออกอุบาย” และ “ลักทรัพย์”

จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการกระทำความผิดในตัวบทสื่อมวลชนเพียงเท่านั้น

ตัวบทสื่อมวลชน จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบศัพท์แสดงการกระทำความผิดในตัวบทข่าวอาชญากรรมเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (66)

สาวประเภทสองและสาวขายบริการเมืองพัทยาก่อเรื่องงามหน้า รูดทรัพย์และลักทรัพย์ นักท่องเที่ยว 2 รายซ้อน สูญรวมเกือบ 1.4 แสนบาท (เดลินิวส์, 3 ต.ค. 2565)

ตัวอย่าง (67)

เจ้าหน้าที่ตำรวจคุมตัวหนุ่มชายบริการวัย 24 ปี ซึ่งจุดเกิดเหตุทำแผนประกอบคำรับสารภาพ
ฆ่าคู่ขาเสียชีวิตภายในบ้านพักย่านหนองจอก (เดลินิวส์, 27 ธ.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (66) และ (67) พบการใช้กลุ่มกริยาวลีแสดงการกระทำที่สื่อมวลชนนำเสนอให้เห็นภาพของ Sex Workers ทางด้านลบ ได้แก่ ก่อเรื่องงามหน้า รูดทรัพย์และลักทรัพย์ ซึ่งจุดเกิดเหตุทำแผนประกอบคำรับสารภาพฆ่า พฤติกรรมผิดกฎหมายที่ปรากฏในตัวอย่างถูกสื่อมวลชนนำเสนอเพื่อตอกย้ำมุมมองว่า Sex Workers ไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย แต่ยังเชื่อมโยงกับการก่ออาชญากรรมอื่น ๆ ด้วย

ในการศึกษาตัวบทข่าวอาชญากรรม จะพบการนำเสนอใน 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายรัฐ คือ เจ้าหน้าที่รัฐ/เจ้าหน้าที่ตำรวจ และฝ่ายตรงข้ามคือ Sex Workers โดยฝ่ายรัฐเป็นผู้ปราบปรามกลุ่มผู้กระทำความผิด จะพบทั้งศัพท์แสดงการกระทำที่มีความรุนแรงเพื่อดำเนินการจัดการกับฝ่ายตรงข้ามนั้นก็คือ Sex Workers ในที่นี้ข่าวอาชญากรรมจะนำเสนอว่ามีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นกลุ่มที่กระทำความผิดตามกฎหมาย ชุดศัพท์กริยาแสดงการกระทำที่ปรากฏในตัวบทข่าวอาชญากรรมนี้เองจึงเน้นย้ำและสะท้อนพฤติกรรมและการทำความผิดให้เห็นอย่างชัดเจน สอดคล้องกับวิถีปฏิบัติของข่าวอาชญากรรมที่ต้องการนำเสนอและกระจายตัวบทไปยังผู้บริโภคให้เกิดความเข้าใจ นำติดตาม โดยจะเลือกใช้ถ้อยคำที่เกิดจินตภาพและเกิดความรู้สึกคล้อยตาม

5.2.6 ศัพท์แสดงการดำเนินชีวิตประจำวัน

เป็นการใช้คำกริยาแสดงการกระทำที่สื่อถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลที่เป็น Sex Workers สะท้อนพฤติกรรม วิถีชีวิตโดยทั่วไป จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการดำเนินชีวิตประจำวันตัวอย่างเช่น “ทำงานใช้หนี้” “ดั้นรันทามาหาเงิน” “เก็บเงิน” “ทำงาน” เป็นชุดศัพท์ที่แสดงให้เห็นถึงการดิ้นรนประกอบอาชีพ รวมไปถึงชุดศัพท์กริยาโดยทั่วไปตัวอย่างเช่นคำว่า “ซักผ้า” “ตั้งวงเล่นไพ่” “นอนอ่านคู่สร้างคู่สม” และ “ซอปปิง”

จากการวิเคราะห์พบศัพท์แสดงการดำเนินชีวิตประจำวันในตัวบท Sex Workers ที่นำเสนอเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองและการประกอบอาชีพเพียงเท่านั้น

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (68)

เรามาทำงานแบบชั่วคราวไม่ใช่จะทำงานตลอดไถ่ถ้าได้สามัคคี ๆ หวานก็เลิกงานแบบนี้
นะไม่อยากทำหรอกค่ะ (ช่อง sonthitalk, 22 มี.ค. 2565)

ตัวอย่าง (69)

ทุกคนต่างแยกย้ายกันไปทำกิจกรรมของตน บ้างไปทำอาหารกิน ตั้งวงเล่นไพ่ นอนอ่าน
คู่สร้างคู่สม ซักผ้า ขอบปั้ง ฯลฯ (ชีวิตนี้ไม่คิดจะไปเป็นกะหรืที่บาห์เรน ตอน 7, 22 มิ.ย.
2560)

จากตัวอย่าง (68) และ (69) เป็นการใช้กริยาวิเศษณ์แสดงการกระทำและวิถีชีวิตของ Sex Workers ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับวิถีชีวิตของกลุ่มคนอื่นในสังคม นำเสนอว่าตัวเองเป็นคนปกติทั่วไปไม่ได้แตกต่างจากคนอื่น นอกจากนี้ในตัวอย่างได้นำเสนอถึงประเด็นของการแย่งชิงพื้นที่ในการทำงานต้องประกอบอาชีพด้วยการแข่งขันกับ Sex Workers คนอื่นให้ได้ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ เพื่อจะได้รับค่าตอบแทนจากการทำอาชีพ หรือนำเสนอให้เห็นวิถีชีวิตโดยทั่วไปของกลุ่ม Sex Workers

5.3 การใช้กรรมวาจก (passivization)

กรรมวาจก คือ กริยาที่แสดงความสัมพันธ์กับนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคว่าเป็นผู้ถูกกระทำหรือรับสภาพจากกริยาที่ปรากฏ โดยคำที่บ่งชี้กรรมวาจกตัวอย่างเช่น คำว่า “ถูก” “ได้รับ” “โดน” เป็นต้น ในการวิเคราะห์การใช้กรรมวาจกจะทำให้เห็นผู้ถูกกระทำที่ปรากฏในประโยคหรือข้อความนั้นชัดเจนและทำให้เห็นถึงการเลือกคำมาใช้ในการจัดเรียงตามเจตนาของผู้ผลิตตัวบทเพื่อสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่าการใช้กรรมวาจกปรากฏในตัวบททุกประเภท นำเสนอ Sex Workers ในมุมมองที่เป็นผู้ถูกกระทำ โดยมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามผู้ผลิตตัวบท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวบทรัฐ ใช้กรรมวาจกมุ่งนำเสนอและบ่งชี้ว่าบุคคลที่เป็น Sex Workers ส่วนใหญ่นั้นเป็นผู้ถูกกระทำจากกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ถูกบังคับให้ค้าประเวณีอย่างไม่เต็มใจ ซึ่งรัฐมองว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย จากการเก็บข้อมูลพบการใช้คำว่า “ถูกบังคับ” “ถูกบังคับให้ทำการค้าประเวณี” “ถูกล่อลวง” “ถูกมองว่าเป็นผู้ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ” “ถูกดำเนินคดีอาญา” “ถูกแม่พาไปขายบริการทางเพศ” “ถูกหลอกลวงไปบังคับค้าประเวณี” และ “ถูกทำร้ายร่างกาย”

ผู้วิจัยพบการใช้กรรมวาจกในตัวบทย่อยของรัฐทุกประเภท ได้แก่ 1) เอกสารราชการประเภทกฎหมาย 2) เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ 3) เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม และ 4) เอกสารราชการประเภทบทความ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เอกสารราชการประเภทกฎหมาย

ตัวอย่าง (70)

นำผู้ถูกล่อลวงหรือถูกบังคับให้ทำการค้าประเวณีซึ่งยินยอมให้นำตัวไปรับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพส่งพนักงานสอบสวนเพื่อพิจารณาดำเนินการหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินการต่อไป (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ

ตัวอย่าง (71)

ขณะนี้ลูกสาวคนโตที่ถูกแม่นำไปถ่ายคลิปลนั้น เจ้าหน้าที่บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสระบุรีได้ให้การดูแลทั้งที่พักชั่วคราวและสภาพจิตใจ รวมทั้งเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 12 ก.ค. 2565)

เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม

ตัวอย่าง (72)

ศูนย์ดังกล่าวเป็นศูนย์ที่มีบทบาทภารกิจในการให้การศึกษา ให้การอบรมวิชาชีพและส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้กับสตรีและครอบครัวที่ประสบปัญหาสังคม กลุ่มเสี่ยงที่อาจถูกล่อลวงเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณีและการค้ามนุษย์ และผู้ที่ถูกศาลสั่งให้คุ้มครองสวัสดิภาพ (วุฒิสภา, 1 พ.ค. 2562)

จากตัวอย่างทั้ง 3 ที่นำเสนอข้างต้น ปรากฏการใช้คำบ่งชี้ซึ่งเป็นกรรมวาจก “ถูก” แสดงให้เห็นถึงกลุ่มบุคคลที่ตัวบทรัฐกล่าวถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มบุคคลที่อยู่ในกระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่หน่วยงานรัฐให้ความสำคัญในการปราบปราม จึงมักนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านี้เพื่อตอกย้ำให้เห็นถึงกระบวนการค้ามนุษย์ต่อกลุ่มคนเหล่านั้น เช่น ถูกแม่นำไปถ่ายคลิปลเพื่อนำไปเผยแพร่ต่อหรือถูกใช้บริการทางเพศในกลุ่มเยาวชน จากการกระทำดังกล่าวการใช้กรรมวาจกในการแสดงว่ากลุ่มบุคคลที่ถูกกล่าวถึงนั้นเป็นผู้รับผลของกระทำที่รัฐต่อต้านและมองว่าเป็นเรื่องผิด เน้นย้ำเจตนาในการสื่อสารของหน่วยงานรัฐที่ต่อต้านกระบวนการค้ามนุษย์ซึ่งผูกโยงกับกระบวนการค้าประเวณีด้วย รัฐไม่ได้นำเสนอให้เห็นถึงความผิดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการค้าประเวณีโดยตรงแต่ถูกนำเสนอผ่านการใช้คำว่า “การค้ามนุษย์” เนื่องจากประเด็นสิทธิในการใช้ร่างกายประกอบอาชีพได้รับการหยิบยกขึ้นมาในบริบทของการเรียกร้องสิทธิมนุษยชน และกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในวงกว้าง ดังนั้นรัฐพยายามหลีกเลี่ยงการปะทะกับแนวคิดดังกล่าวด้วยการนำเสนอ

ด้วยคำว่า “การค้ำนุชย์” การใช้การสื่อแทนในลักษณะนี้อาจจะก่อให้เกิดการถ่ายโอนความหมาย ส่งผลให้สังคมมีความเข้าใจความหมาย “การค้าประเวณี” ว่าเป็นสิ่งเดียวกับ “การค้ำนุชย์”

เอกสารราชการประเภทบทความ

ตัวอย่าง (73)

ส่วนที่สามของรายงานชิ้นนี้ คือ ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงกฎหมาย ซึ่ง Mark ระบุว่ากฎหมายไทยมีข้อดีที่ไม่แบ่งแยกเพศของเยาวชนที่ถูกกระทำ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงหรือชายก็มีผลทางกฎหมายแบบเดียวกัน ได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน แต่มีข้อเสนอที่เห็นว่ากฎหมายยังเป็นปัญหา คือ เด็กที่เป็นผู้ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศยังสามารถถูกดำเนินคดีอาญาในข้อหา “มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี” ได้ด้วย (กระทรวงยุติธรรม, 30 เม.ย. 2564)

ตัวอย่าง (73) จากเอกสารประเภทบทความได้นำผลรายงานวิจัยมานำเสนอและกล่าวถึงปัญหาของกฎหมายที่ยังเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนที่ถูกนำมาแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ ด้วยการใช้กรรมวาจาว่า *ถูกดำเนินคดีอาญา* ตัวบทพยายามชี้ให้เห็นข้อเสนอเพื่อชี้จุดบกพร่องกับข้อกฎหมายที่เอาผิดกับกลุ่มเด็กที่ตกเป็นผู้ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศแทนที่จะเอาผิดกับกลุ่มค้ำนุชย์โดยตรง

ตัวบทสื่อมวลชน เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข่าวสารเผยแพร่สู่ประชาชนในสังคม ดังนั้นจึงปรากฏการใช้กรรมวาจาในการกล่าวถึง Sex Workers หลากหลายมุมมอง ทั้งการนำเสนอว่า Sex Workers เป็นผู้ถูกกระทำทั้งจากกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ ผู้ให้บริการและจากกลุ่มคนในสังคม

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบการใช้กรรมวาจาในตัวอย่างทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข่าวอาชญากรรม และ 2) ข่าวทางสังคม ดังนี้

ข่าวอาชญากรรม มักจะนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางอาญา พบการใช้กรรมวาจาในการกล่าวถึง Sex Workers นำเสนอว่าเป็นผู้ถูกกระทำจากกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ ตัวอย่างเช่น “ถูกหลอกลวง” “ถูกหลอกค้าประเวณี” “ถูกบังคับให้ขายตัว” และ “ถูกชักชวนให้ค้ากามแลกเงิน”

อีกทั้งด้วยวิถีปฏิบัติของข่าวอาชญากรรมที่เน้นการนำเสนอให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการจับกุมผู้กระทำความผิด ดังนั้นการใช้กรรมวาจาจึงมักปรากฏการกล่าวถึงกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายและถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการปราบปรามหรือจับกุม ในตัวบทข่าวอาชญากรรมจึงพบจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น “ถูกจับกุม” “ถูกดำเนินคดี” และ “ถูกแจ้งข้อหากระทำผิด”

นอกจากข่าวอาชญากรรมของสื่อมวลชนจะใช้กรรมวาจกกล่าวถึง Sex Workers เพื่อนำเสนอว่าเป็นผู้ถูกระทำนั้น ยังนำเสนอให้เห็นว่า Sex Workers เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายและมีผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าว ซึ่งในตัวบทนั้นพบกรรมวาจกกล่าวถึงผู้ที่ตกเป็นเหยื่อหรือได้รับผลกระทบจาก Sex Workers ตัวอย่างเช่นคำว่า “ถูกสาวพทยา กอดเล้าโลม” และ “ถูกโจรกรรมทรัพย์สิน” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (74)

พล.ต.ต.วสันต์กล่าวว่า ได้รับคำสั่งจาก ผบ.ตร.-รอง ผบ.ตร.และ ผบช.ภ.8 ให้มาติดตามข้อมูลต่างๆ จากชุดจับกุม โดยชุดปฏิบัติการพิเศษ กรมการปกครอง หลังมีการจับกุมผู้ค้าประเวณีที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ผบช.ภ. 8 จึงกำชับและได้มอบหมายตนเองมาติดตามข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำไปขยายผลขบวนการค้ามนุษย์ดังกล่าว เบื้องต้นขณะนี้ผู้ต้องหา 2 ราย ส่วนผู้เสียหายหรือเหยื่อที่ถูกนำมาค้าประเวณีนี้นั้นจะนำส่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลต่อไป (ไทยรัฐ, 17 มิ.ย. 2566)

จากตัวอย่าง (74) ข่าวอาชญากรรมข้างต้นได้นำเสนอให้เห็นการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ออกคำสั่งการให้ปฏิบัติหน้าที่จับกุมกลุ่มผู้ค้าประเวณี พบทั้งผู้ต้องหาและผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ โดยใช้กรรมวาจก *ถูกนำมาค้าประเวณี* แสดงให้เห็นว่า Sex Workers บางส่วนไม่ได้เต็มใจค่าบริการ แต่เป็นตกอยู่ภายใต้กระบวนการค้ามนุษย์และทำให้กลายมาเป็น Sex Workers

ตัวอย่าง (75)

ตำรวจปคม. เปิดปฏิบัติการบุกทลายเครือข่ายค้าประเวณีเด็กรายใหญ่ใน จ.กาญจนบุรี และ จ.ราชบุรี สามารถจับกุมผู้ต้องหาซึ่งเป็นนายหน้าผู้ค้าประเวณีรายใหญ่ในพื้นที่ได้ 6 คน ทั้งหมดถูกดำเนินคดีความผิดฐาน “ค้ามนุษย์โดยแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีเด็กฯ” (เดลินิวส์, 30 มิ.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (75) กล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปราบปรามจับกุมกลุ่มกระบวนการค้าประเวณีในรูปแบบของการค้ามนุษย์ พบการใช้กรรมวาจกเพื่อแสดงให้เห็นว่ากลุ่มดังกล่าวเป็นผู้กระทำความผิดโดยใช้คำว่า *ถูกดำเนินคดี* และอ้างถึงฐานความผิดที่กระทำตามกฎหมายเพื่อบ่งชี้ว่าเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้มีอำนาจและใช้กฎหมายในการดำเนินการจัดระเบียบสังคม

ตัวอย่าง (76)

นักท่องเที่ยวเยอรมันถูกสาวพ่ยาออกเ้าโลม ก่อนถูกโจรกรรมทรัพย์สินล้วงกระเป๋าสูญเงิน 1.5 หมื่นหลบหนี ซ้ำเติมเมืองพ่ยาหลังทรดโควิด-19 (เดลินิวส์, 8 ก.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (76) เป็นการกล่าวถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นประธานของประโยค ที่ถูกระทำโดยกลุ่ม Sex Workers ซึ่งเป็นการกระทำในเชิงลบที่เกี่ยวข้องกับการโจรกรรมและอาชญากรรม แสดงให้เห็นว่า Sex Workers เป็นกลุ่มที่กระทำคามผิดในทางกฎหมายและสร้างปัญหาต่อภาพลักษณ์ในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศ

ข่าวทางสังคม มักจะนำเสนอ้านเสียงของสังคมหลากหลายกลุ่มในการกล่าวถึง Sex Workers โดยเฉพาะอย่างยิ่ง้านเสียงขององค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มพรรคการเมืองที่กล่าวถึงประเด็น Sex Workers ในปัจจุบัน ดังนั้นการใช้กรรมวาทที่ปรากฏนั้นจะเน้นการกล่าวถึง Sex Workers ว่าเป็นผู้ถูกระทำจากสังคม ตัวอย่างเช่นคำว่า “ถูกวิพากษ์วิจารณ์” “ถูกเลือกปฏิบัติจากสังคม” “ถูกละเมิดสิทธิ” “ถูกลดทอนคุณค่า” และ “ถูกทิ้งขว้าง” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (77)

การค้าประเวณีผู้ขายบริการต้องพบกับอะไรมากมาย เช่น ผู้มีอิทธิพล ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอื่น ๆ ที่ต้องเตรียมตัวเตรียมใจในการถูกล่วงละเมิดสิทธิบางอย่างเสมอ ดังนั้นสำหรับคนไทย หากมีช่องทางหาเงินที่มากกว่าและเร็วกว่าก็จะไปทางนั้นทันที (แนวหน้า, 12 มิ.ย. 2562)

ตัวอย่าง (78)

Sex Workers ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันด้วยกรอบศีลธรรมและความเหมาะสม จึงทำให้คนทำอาชีพเหล่านี้ถูกผลักไสให้หลบซ่อนการคุ้มครองในด้านสวัสดิภาพและสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมาย รวมถึงภาษีที่ควรเก็บจากรายได้ของอาชีพดังกล่าว (เดลินิวส์, 17 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (77) และ (78) สื่อมวลชนนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers ผ่านการใช้กรรมวาท ด้วย้านเสียงของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่มักจะกล่าวถึง Sex Workers และแสดงให้เห็นถึงการตกเป็นผู้ถูกระทำของ Sex Workers จากการกดทับของสังคม ทั้งในเรื่องของการเรียกร้องสิทธิ ซึ่ให้เห็นว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็นคนขายชอบที่ควรได้รับสวัสดิการและสิทธิตามกฎหมาย สังคมส่วนใหญ่มีมุมมองว่าเป็นสิ่งที่ขัดต่อศีลธรรมที่ดีของพุทธศาสนาและเป็นเรื่อง

ที่ผิดกฎหมายที่รัฐสามารถนำพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีมาใช้ปฏิบัติ
ต่อ Sex Workers

การใช้กรรมวาจกแสดงให้เห็นมุมมองของการถูกระทำของ Sex Workers ผ่านน้ำเสียงอันหลากหลายตอกย้ำเจตนาของการนำเสนอเนื้อหาของแต่ละกลุ่มองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรพัฒนาเอกชนและพรรคการเมืองที่ออกมากล่าวถึงประเด็นสิทธิมนุษยชน พยายามขับเคลื่อนให้ Sex Workers เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย การสื่อความหมายและเลือกใช้กรรมวาจกมานำเสนอจึงถูกนำเสนอว่า Sex Workers เป็นกลุ่มอาชีพที่น่าสงสาร เพื่อให้สังคมมีความเห็นใจและเข้าใจกลุ่มอาชีพนี้มากยิ่งขึ้น โดยมีสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการนำเสนอนั้นมาถ่ายทอด

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน จากการวิเคราะห์พบการใช้กรรมวาจกในการกล่าวถึง Sex Workers ในฐานะเป็นผู้ถูกระทำจากกลุ่มคนในสังคมด้วยมุมมองเชิงลบปรากฏจำนวนมาก ตัวอย่างเช่นคำว่า “ถูกสังคมผลักออกจากความเป็นคน” “ถูกนักท่องเที่ยวด่าและสาदनํ้าใส” “ถูกทำให้ผิดกฎหมาย” “ถูกล่วงละเมิดทางเพศ” และ “ถูกทำให้เป็นคนชายขอบ” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (79)

คำเหล่านี้ ไม่ต่างอะไรจากการตีตราทางสังคม ให้ผู้ที่เป็นพนักงานบริการที่เป็นหญิงข้ามเพศ ถูกสังคมผลักออกจากความเป็นคนที่พวกเธอควรได้รับ “สื่อมวลชน” หรือ “นักข่าว” หรือ “ผู้ประกาศข่าว/นักเล่าข่าว” ควรตระหนักถึงได้ว่าตนเองเป็นผู้ที่สามารถชี้นำสังคมให้เป็นในทิศทางไหนได้ (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 18 ต.ค. 2566)

ตัวอย่าง (80)

ไม่เห็นด้วยกับความรุนแรงไม่เห็นด้วยทีมนั้น..ทีมนี่ คนทำงานคนหนึ่งถูกทำร้าย ถูกเหยียบย่ำ ศักดิ์ศรีติดกลับกันน้องเค้าก็มีครอบครัวในสวนความยุติธรรมหรือการดำเนินคดีมันไม่ง่ายสำหรับพนักงาน บริการที่งานของเรายังผิดกฎหมาย ความยุติธรรมสำหรับเรามีราคาต้องจ่าย (มูลนิธิ Empower Foundation, 27 ม.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (79) และ (80) ข้างต้นหน่วยงานเอกชนนำเสนอให้เห็นถึงกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ซึ่งเป็นประธานของประโยคที่เป็นผู้ได้รับผลจากการกระทำจากกลุ่มบุคคลในสังคมต่าง ๆ ที่ไม่ให้การยอมรับทั้ง หน่วยงานรัฐ สื่อมวลชน นักข่าวที่ใช้ถ้อยคำตีตราผ่านข่าวซึ่งมีความสำคัญต่อการรับรู้ของคนส่วนมากเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดอคติในสังคมเพิ่มมากขึ้น ผ่านการใช้คำที่กลุ่มหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนกล่าวถึง เช่น ถูกสังคมผลักออกจากความเป็นคน

หรือแม้กระทั่ง *ถูกด่าและสาदनํ้าไฟ* โดยนักท่องเที่ยวยกจากข้างต้นแสดงให้เห็นว่า Sex Workers เป็นผู้ถูกทำกริยาในเชิงลบทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตามในตัวของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่กล่าวถึง Sex Workers โดยตรงก็มักจะเลือกใช้คำศัพท์ในเชิงบวกในการกล่าวถึง Sex Workers ในฐานะผู้ถูกระทำ ตัวอย่างเช่นคำว่า “ถูกส่งเสริมศักยภาพ” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (81)

สิ่งที่อาจารย์เคทเน้นเสมอคือ การยอมรับว่าการเป็นอาชีพ Sex Workers คืองาน อาชีพ พนักงานบริการคืองานที่เป็นมืออาชีพและงานที่ต้องถูกส่งเสริมศักยภาพและการพัฒนา ต้องการขจัดกฎหมายที่มีการกำหนดโทษทางอาญาในพนักงานบริการ ให้หมดไป (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 13 ธ.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (81) เป็นการกล่าวถึง Sex Workers ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้กลายเป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย ซึ่งเป็นมุมมองด้านบวกที่หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนมักจะกล่าวถึง Sex Workers ถึงแม้ว่ากลุ่มอื่นในสังคมจะกล่าวถึง Sex Workers ในฐานะผู้ถูกระทำเชิงลบทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะหน่วยงานมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการดูแลเรียกร้องและให้การช่วยเหลือ Sex Workers

การใช้กรรมวาจกขององค์กรพัฒนาเอกชน พยายามสื่อความหมายของ Sex Workers ให้เห็นว่าเป็นผู้ที่น่าสงสาร เป็นผู้ถูกระทำจากสังคมหลากหลายกลุ่ม มุมมองดังกล่าวต้องการนำเสนอให้สังคมได้รับรู้และเข้าใจ Sex Workers ในมุมมองเชิงบวก เป็นข้อต่อรองและโต้ตอบวาทกรรมของรัฐที่มองว่าอาชีพนี้เป็นสิ่งผิดกฎหมายและศีลธรรม

ตัวบท Sex Workers จากการวิเคราะห์พบการใช้กรรมวาจกในการกล่าวถึง Sex Workers ในฐานะเป็นผู้ถูกระทำทั้งจากคนในสังคม เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ใช้บริการและกลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกับมุมมองเชิงลบ ตัวอย่างเช่นคำว่า “ถูกตีตรา” “โดนรุมโทรม” “ถูกสายล่อซื้อ” และ “ถูกเบี้ยวค่าตัว” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (82)

ก็แปลกดีนะ ทั้งที่เราไม่ได้ติดป้ายประกาศบอกว่ามาทำอาชีพอะไร แต่ดูเหมือนจะถูกตีตราไปในตัว (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรี่ที่บาร์เรน ตอนที่ 18 , 6 ก.ย. 2560)

ตัวอย่าง (83)

อาชีพอย่างพวกเรานานไม่ได้ไปจีป่ล้นใครมา แต่พวกเราก็มักจะถูกพวกปลิงจ้องแต่จะสูบเลือดขูดรีดไถตลอดทุกช่องทาง ไม่ได้เงินก็ขอให้ได้ตัว บางครั้งฉันคิดว่ามนุษย์กับสัตว์ก็ไม่ต่างกันนะ ปลาใหญ่กินปลาเล็ก...เป็นไปตามระบบนิเวศน์ของพวกมนุษย์ที่ใครหลายคนมองไม่เห็น (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรี่ที่บาร์เรน ตอนที่ 22 , 4 ต.ค. 2560)

ตัวอย่าง (84)

ลูกค้าไม่จ่ายค่าตัวหรือว่าโดนลูกค้าทำร้ายลูกค้าไม่ใส่ถุงอะไรอย่างนี้เวลาเราไม่ยอมอย่างนี้เราก็ก๊ไปแจ้งความไม่ได้เพราะว่าเวลาเราจะไปแจ้งความตำรวจก็จะบอกว่าเราทำงานผิดกฎหมาย (ช่อง echo, 11 ม.ค. 2562)

จากตัวอย่าง (82) (83) และ (84) ข้างต้นตัวของกลุ่มที่เป็น Sex Workers กล่าวถึงภาคประชาชนที่เป็น Sex Workers ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลจากการกระทำของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมผ่านการปรากฏการใช้คำบ่งชี้ซึ่งเป็นกรรมวาจก “ถูก” และ “โดน” ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มหน่วยงานรัฐ กลุ่มคนในสังคมบางกลุ่มที่ยังไม่ยอมรับอาชีพนี้อย่างถูกกฎหมาย จากผู้ใช้บริการที่ถึงแม้จะตอบสนองความต้องการทางเพศก็ตามแต่อาชีพนี้ยังเป็นผู้รับความเสี่ยงจากการโดนทำร้ายร่างกายหรือบังคับให้ใช้สารเสพติด ในตัวบทยังพบว่าการกล่าวถึงกลุ่มที่เกาะกินกับกลุ่ม Sex Workers เองก็มักจะถูกขูดรีดไถ การใช้กรรมวาจกในตัวบท Sex Workers เป็นการตอกย้ำให้เห็นชัดว่า Sex Workers เป็นผู้ถูกกระทำจากกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมหลากหลายรูปแบบในเชิงลบทั้งสิ้น

5.4 กลวิธีการขยายความ (modification)

กลวิธีการขยายความ เป็นการใช้อ้อยคำที่เป็นส่วนขยาย อาจเป็นคำ วลี หรืออนุพากย์ มาใช้เพื่อเน้นส่วนที่ต้องการขยายให้มีความหมายเด่นชัด เกิดภาพหรือความคิดบางอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น (จันทิมา อังคพณชกิจ, 2561, น.195) กลวิธีการขยายความใช้รูปภาษาเพื่อให้เห็นรายละเอียดของเหตุการณ์ ทำให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้และมองเห็นรายละเอียดของมุมมองและประเด็นต่าง ๆ ที่สอดแทรกในตัวบทที่ผู้ผลิตตัวบทต้องการจะสื่อได้มากขึ้น

ในที่นี้ผู้วิจัยจำแนกกลวิธีการขยายความจากการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 5.4.1 การใช้ส่วนขยาย 5.4.2 การใช้ประโยคแสดงเหตุผล และ 5.4.3 การใช้อนุพากย์ซ้ำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.4.1 การใช้ส่วนขยาย

เป็นการขยายความการอธิบายข้อมูลเพื่อให้เห็นภาพบางอย่างให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์พบว่าการใช้ส่วนขยายปรากฏในตัวอย่างทุกประเภท

ตัวอย่างที่ 1 มักจะใช้ส่วนขยายนำมาสื่อความหมาย สะท้อนภาพความคิดและการกระทำของหน่วยงานรัฐ กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers และกลุ่ม Sex Workers เอง เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยพบการใช้ส่วนขยายในตัวอย่าง 3 ประเภท ได้แก่ 1) เอกสารราชการประเภทกฎหมาย 2) เอกสารราชการประเภทบทความ และ 3) เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารราชการประเภทกฎหมาย

ตัวอย่าง (85)

“การค้าประเวณี” หมายความว่า การยอมรับการกระทำชำเราหรือการยอมรับการกระทำอื่นใดหรือการกระทำอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่น อันเป็นการสำส่อนเพื่อสินจ้างหรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าผู้ยอมรับการกระทำและผู้กระทำจะเป็นบุคคลเพศเดียวกันหรือคนละเพศ (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

จากตัวอย่าง (85) จะพบว่าการวางส่วนขยายไว้หลังการอธิบายความหมายของคำว่า “การค้าประเวณี” ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่เป็นส่วนหลัก มีส่วนขยายที่เชื่อมข้อความให้เกิดความต่อเนื่องกัน ปรากฏข้อความในส่วนขยายที่ว่า อันเป็นการสำส่อน ซึ่งขยายให้เห็นถึงพฤติกรรมและการกระทำ และส่วนขยายคำว่า ไม่ว่าผู้ยอมรับการกระทำและผู้กระทำจะเป็นบุคคลเพศเดียวกันหรือคนละเพศ ที่ขยายเน้นย้ำให้เห็นสภาพของบุคคลที่รับการกระทำโดยไม่ได้จำกัดเพศ เป็นการให้รายละเอียดในส่วนของกฎหมาย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่เป็นกฎระเบียบสำคัญที่รัฐใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม อธิบายให้เห็นถึงลักษณะพฤติกรรมของการกระทำของกลุ่ม Sex Workers ได้อย่างชัดเจน

เอกสารราชการประเภทบทความ

ตัวอย่าง (86)

เยาวชนที่ให้สัมภาษณ์เกินกว่าครึ่งเริ่มให้บริการแลกเปลี่ยนทางเพศกับสิ่งมีค่าครั้งแรกตั้งแต่ยังเป็นเด็ก โดยมีอายุน้อยที่สุดคือ 12 ปีเท่านั้น โดยการแลกเปลี่ยนทางเพศนั้น บางครั้งเพียงเพื่อต้องการที่พักพิง ต้องการความปลอดภัยหรือเงินเพียงเล็กน้อย (กระทรวงยุติธรรม, 30 เม.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (86) เป็นข้อความจากการสัมภาษณ์กลุ่มเยาวชนที่เป็น Sex Workers โดยในส่วนที่ขีดเส้นใต้เป็นการใช้ส่วนขยายเพื่ออธิบายรายละเอียดบ่งบอกถึงลักษณะทางกายภาพและความต้องการของกลุ่มเยาวชนที่เป็น Sex Workers ในตัวอย่างนี้สื่อให้เห็นว่าหน่วยงานรัฐมุ่งเน้นการนำเสนอว่ากลุ่มเยาวชนที่เป็น Sex Workers เป็นกลุ่มคนที่น่าสงสาร ให้บริการทางเพศเพื่อแลกเปลี่ยนความต้องการคือที่พักพิงความปลอดภัยในชีวิตหรือเงินเพียงเท่านั้น

เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ

ตัวอย่าง (87)

(8 พ.ย. 66) นายพุฒิพงศ์ ศิริมาตย์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย เปิดเผยว่า จังหวัดเชียงราย มุ่งมั่นขับเคลื่อนเสริมสร้างความผาสุกให้กับสังคม สนองนโยบายของ นายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ทำให้พี่น้องประชาชนได้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ปลอดภัย ไม่ต้องหวาดระแวงหรือเดือดร้อนรำคาญ จากการกระทำผิดกฎหมายรูปแบบต่าง ๆ โดยบูรณาการการทำงานระหว่างฝ่ายปกครองร่วมกับหน่วยงานด้านความมั่นคงอย่างไร้รอยต่อเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย (รัฐบาลไทย, 8 พ.ย. 2566)

จากตัวอย่าง (87) ใช้ส่วนขยายเพื่ออธิบายรายละเอียดการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐโดยใช้ส่วนขยายว่า อย่างมีความสุข ปลอดภัย ไม่ต้องหวาดระแวงหรือเดือดร้อนรำคาญ กล่าวถึงเหตุการณ์ที่หน่วยงานฝ่ายปกครองจังหวัดเชียงรายขับเคลื่อนนโยบายเพื่อตอบสนองกับแนวนโยบายจากส่วนกลาง มีการให้รายละเอียดและสื่อความหมายด้านลบแก่กลุ่มผู้ที่กระทำความผิดทางกฎหมาย ซึ่งในที่นี้หมายถึงกระบวนการค้ามนุษย์และการค้าประเวณีที่รัฐมองว่าเป็นปัญหาสังคมและสร้างความเดือดร้อนในวงกว้าง โดยใช้คำขยายเพื่อให้เห็นภาพของนโยบายในการขับเคลื่อนนั้นอย่างชัดเจนในเรื่องความปลอดภัย คลายความกังวลจากการกระทำผิดทางกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ รัฐจึงมุ่งเน้นทำให้เห็นรายละเอียดและแสดงเจตนาในการขับเคลื่อนนโยบายปราบปรามปัญหานี้ให้หมดไปจากสังคม

ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลจากหน่วยงานรัฐส่วนใหญ่มักจะให้การให้รายละเอียดแบบส่วนขยายเพื่อขยายรายละเอียดของเหตุการณ์หรือบุคคลที่กล่าวถึง เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดของเหตุการณ์การกระทำของบุคคลนั้นได้อย่างชัดเจนเห็นภาพ การใช้กลวิธีดังกล่าวจะสะท้อนความคิดและทัศนคติของผู้ผลิตตัวบทที่แสดงเจตนาออกมาผ่านตัวบท

ตัวบทสื่อมวลชน ในตัวบทข่าวอาชญากรรม จะเน้นให้เห็นรายละเอียดของการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการปราบปรามผู้กระทำความผิด ส่วนตัวบทข่าวทางสังคมสื่อมวลชนจะนำเสนอถึง Sex Workers อย่างหลากหลายมานำเสนอเพื่อให้

เห็นรายละเอียดของการกระทำ ความคิดของกลุ่มคนในสังคม ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน พรรคการเมือง และอื่น ๆ ที่มีต่อประเด็น Sex Workers

ผู้วิจัยพบการใช้ส่วนขยายในตัวอย่างทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข่าวดาวยากรรรม และ 2) ข่าวทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวดาวยากรรรม

ตัวอย่าง (88)

8 ส.ค. 2566 พล.ต.ท.วรวัฒน์ วัฒนนครบัญชา ผบช.สอท. ได้สั่งการให้มิตรตรวจสอบ การกระทำตามสื่อสังคมออนไลน์ ต่าง ๆ ที่สร้างความเดือดร้อนแก่พี่น้องประชาชน ให้ถึงต้นตอของขบวนการอย่างจริงจัง กระทั่งกลุ่มงานต่อต้านการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็ก ทางอินเทอร์เน็ต บก.ตอท. ได้รับแจ้งจากมูลนิธิพิทักษ์สตรี (Alliance Anti Traffic หรือ AAT) กรณีพบการโพสต์ลักษณะเชิญชวนให้ซื้อบริการทางเพศ ในพื้นที่อ.เมือง จ.กำแพงเพชร (ไทยโพสต์, 8 ส.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (88) ใช้ส่วนขยายแสดงการอธิบายการกระทำของกลุ่ม Sex Workers ว่าเป็นกลุ่มคนที่สร้างความเดือดร้อนแก่พี่น้องประชาชน ในลักษณะเชิญชวนให้ซื้อบริการ ทางเพศทางช่องทางออนไลน์ส่วนขยายดังกล่าวนำเสนอให้เห็นว่า Sex Workers เป็นผู้กระทำ ความผิดสร้างความเดือดร้อนในสังคมสมควรได้รับการดำเนินการจับกุมเพื่อจัดระเบียบสังคม ให้เกิดความสงบสุข

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (89)

ขณะนี้หลายอาชีพได้กลับไปทำงาน แต่สบค.ยังไม่มีวิธีที่จะเปิดสถานบริการ บาร์ คาราโอเกะ อาบอบนวดให้ปลอดภัยได้อย่างไร โดยพนักงานบริการกับสถานบริการร่วมมือกัน ทำตามนโยบาย เพื่อสังคมที่ปลอดภัยได้ แต่ในช่วงที่ปิดนี้จะใช้ชีวิตกันอย่างไร เมื่อเงิน เยียวขาดหมดไปแล้ว เงินประกันสังคมบางคนยังไม่ได้ (ไทยโพสต์, 22 มิ.ย. 2563)

จากตัวอย่าง (89) เป็นการใช้ส่วนขยายเพื่อให้รายละเอียดสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานรัฐไม่มีวิธีการที่รองรับการกลับไปทำงานในช่วงคลี่คลายหลังสถานการณ์โควิด-19 ต่อผู้ได้รับผลกระทบอย่าง Sex Workers ได้เลยถึงแม้ว่า Sex Workers จะปฏิบัติตามระเบียบ นโยบายของหน่วยงานรัฐก็ตาม ข่าวได้นำเสนอผ่านน้ำเสียงของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน ที่เรียกร้องต่อรัฐในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการทำงาน แต่การใช้ส่วนขยาย

แสดงให้เห็นว่ารัฐพยายามเพิกเฉยต่อกลุ่ม Sex Workers ในการเข้าไปทำงานต่อ ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐพยายามปราบปรามมาโดยตลอด

ตัวอย่าง (90)

จากการที่เราไปสัมภาษณ์บรรดาคนทำงาน ต้องพูดกันตรงไปตรงมาว่าเราไม่มีความรู้เลย คือคนที่ลุกขึ้นมาทบทวน พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ในตำแหน่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นนักวิจัย ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ต้องพูดตรงไปตรงมาว่าเราไม่มีความรู้ ไม่มีประสบการณ์ที่จะทำงานในประเด็นนี้ แต่ทำเพราะเหมือนกับว่ามันเป็นหน้าที่ (แนวหน้า, 8 ส.ค. 2562)

จากตัวอย่าง (90) เป็นการนำเสนอข่าวผ่านน้ำเสียงของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่กล่าวถึงประเด็นการแก้ไข ยกเลิกพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ในการต่อว่ากับกลุ่มที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการเรื่องนี้ ผ่านการใช้ส่วนขยาย โดยการยกตัวอย่างด้วยคำว่า ไม่ว่าจะเป็น.... ชี้แจงตำแหน่งหน้าที่ของกลุ่มคนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยองค์กรพัฒนาเอกชนแสดงความคิดเห็นว่าคนกลุ่มนี้ควรจะต้องมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ Sex Workers ถึงจะสามารถเข้าใจปัญหาและหาทางออกในการแก้ไข ยกเลิกพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 อย่างถูกต้อง แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญและทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหาเรื่องนี้ให้ดี

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน ใช้ส่วนขยายเพื่อให้เห็นรายละเอียดของการกระทำของบุคคลที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้กล่าวถึง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (91)

เหตุเกิดจากข่าวกะเทยทำร้ายนักท่องเที่ยว เพราะถูกนักท่องเที่ยวด่าและสาदनํ้าใส่ แต่แทนที่จะสืบว่าเกิดอะไรขึ้น ตำรวจและเจ้าหน้าที่กลับรวมตัวกันกว่า 30 คนลงพื้นที่ตรวจสอบและให้กะเทย 14 คนมาทำประวัติและตรวจปัสสาวะ โดยอ้างว่าเป็นการกวาดล้างการค้าประเวณี และป้องกันความรุนแรงต่อนักท่องเที่ยวน (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 16 ต.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (91) เป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ดำเนินการต่อ Sex Workers ทั้งการใช้ส่วนขยายระบุจำนวนทั้งจำนวนของฝ่ายรัฐ ตำรวจ และเจ้าหน้าที่กลับรวมตัวกันกว่า 30 และจำนวนของ Sex Workers 14 คน ส่วนขยายการกระทำ

ลงพื้นที่ตรวจสอบทำประวัติและตรวจปัสสาวะ รวมไปถึงส่วนขยายเหตุผลของการกระทำ เป็นการกวาดล้างการค้าประเวณีและป้องกันความรุนแรงต่อนักท่องเที่ยว การให้รายละเอียดโดยการใช้ส่วนขยายในตัวอย่างนี้หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนพยายามนำเสนอโดยทำให้เห็นภาพการกระทำของหน่วยงานรัฐในการใช้อำนาจในการจัดการกับกลุ่ม Sex Workers อย่างชัดเจน

ตัวอย่าง (92)

ฉันมันคนไม่มีสิทธิ์ “คนขาย Sex” ชีวิตที่ถูกทอดทิ้งตีแผ่ชีวิตจริงของ “คนขายบริการทางเพศ” อาชีพที่ไม่ว่าสังคมเกิดวิกฤตใด ๆ แทบไม่เคยได้รับการช่วยเหลือ มีหน้าซ้ำมักถูกพยายามกลบทั้งตัดช่องทางทำมาหากิน จนบางคนตายทั้งเป็นฟังเรื่องราวชีวิตจริงของคนขายบริการผ่าน “สุรางค์ จันทร์แย้ม” ผอ.มูลนิธิ SWING ที่ช่วยเหลือคนกลุ่มนี้มา 32 ปี (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 19 พ.ค. 2563)

จากตัวอย่าง (92) นี่เป็นการใช้ส่วนขยายที่เป็นอนุภาคซ้อนเข้ามาเพื่อตอกย้ำและตีแผ่ชีวิตของ Sex Workers ขยายความสภาพชีวิต เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับ Sex Workers ในช่วงวิกฤตการณ์โรคระบาด แสดงความเห็นอกเห็นใจต่อกลุ่มบุคคลเหล่านั้นว่าเป็นผู้ที่น่าสงสาร อีกทั้งยังเป็นการตำหนิการดำเนินการของรัฐที่ไม่ให้การช่วยเหลือ Sex Workers ในการเร่งผลักดันยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่กดทับให้กลายเป็นอาชีพที่ผิดกฎหมาย

ตัวบท Sex Workers ที่มีการใช้ส่วนขยายเพื่อให้เห็นรายละเอียดของการกระทำทั้งของตัวบุคคลที่เป็น Sex Workers เองในการเล่าให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนภายในกลุ่ม ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (93)

คราวนี้ฉันเปลี่ยนไปทำบาร์ออฟโดยตรงซึ่งไม่มีค่าจ้างทั้งรายวัน รายเดือน นอกจากต้องได้แขกพาไปนอนหรือไม่ก็รื้อให้แขกเรียกไปนั่งคุยและบริการที่โต๊ะแบบนี้จะได้ค่าดริงค์แก้วละ ร้อยกว่าบาทและถ้ายอมให้แขกล้วงควักบ้างก็อาจจะได้เงินทิปเป็นค่าขนมสัก 4 - 5 ร้อยบาท นี่แหละชีวิตกลางคืนมันก็ต้องลงทุนด้วยเนื้อหนังมังสาแบบนี้แหละ (ชีวิตนี้ไม่คิดจะไปเป็นกะหรืทีบาร์เรน ตอน 2, 17 พ.ค. 2560)

ตัวอย่าง (94)

ในวันต่อมาฉันจึงไปซื้อกระเป๋าดูและอุปกรณ์สำหรับประพานคราทำงาน ก็คือเสื้อผ้าโป้ ๆ เอาแบบฟิต ๆ สั้น ๆ ชนิดสวมจ้มน้ไปเลย เพื่อใส่ทำงานนี้โดยเฉพาะ เพราะอายุเรามากแล้วถ้าไม่ใส่แบบนี้ก็จะสู้เด็ก ๆ ร่นลูกไม่ได้แน่ (ชีวิตนี้ไม่คิดจะไปเป็นกะหรที่บารเรนตอน 3, 24 พ.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (93) และ (94) เป็นการใช้ส่วนขยายเพื่อให้เห็นภาพการทำงานของ Sex Workers และกระทำของผู้ให้บริการต่อ Sex Workers ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ตัวอย่างยังกล่าวถึงลักษณะกายภาพ การแต่งกายของ Sex Workers เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงวิถีชีวิตของ Sex Workers ในการประกอบอาชีพ

ตัวอย่าง (95)

ทุกครั้งที่ฉันไปที่นั่นก็แทบจะไม่เคยได้แซก บอกตรง ๆ ว่าสู้กะหรที่ร่นลูกไม่ไหวจริง ๆ โดยเฉพาะเด็กสาวหน้าใหม่ ๆ แห้ขึ้นมากันเพียบ พวกแม่แท้กหน้าใหม่ ๆ ก็เกิดขึ้นทุกวัน ก็คือพวกกะหรที่เก้านั้นแหละ พอหมดแท้กแล้วรู้งานแล้วรู้ช่องทางหากินแล้ว (ชีวิตนี้ไม่คิดจะไปเป็นกะหรที่บารเรน ตอน 10, 12 ก.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (95) ตัวบท Sex Workers ได้ใช้ส่วนขยายความกล่าวถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่หันมาประกอบอาชีพนี้มากขึ้น เป็นการนำเสนอให้เห็นภาพมุมมองใหม่ ๆ ของกลุ่มคนเหล่านี้ที่ทำให้เห็นว่าในปัจจุบันมีคนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพการเป็น Sex Workers มากยิ่งขึ้นอย่างไม่หมดสิ้น แม้จะมีการปราบปรามหรือพระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ก็ตาม

5.4.2 การใช้ประโยคแสดงเหตุผล

เป็นการให้รายละเอียดโดยใช้ประโยคที่แสดงความสัมพันธ์เป็นเหตุ-ผลต่อเนื่องกัน อาจจะปรากฏคำเชื่อมด้วยคำว่า “เพราะ” “จึง” “ทำให้” “ซึ่ง” ฯลฯ จากการวิเคราะห์พบว่าการใช้ประโยคแสดงเหตุผลปรากฏในตัวบทรัฐ ตัวบทสื่อมวลชนและตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบท Sex Workers

ตัวบทรัฐ มีการใช้ประโยคแสดงเหตุผลและเป็นข้ออ้างอิงประกอบการกระทำในการจัดการกับปัญหาหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ของหน่วยงานรัฐ

ผู้วิจัยพบการใช้ประโยคแสดงเหตุผลในตัวบทดังต่อไปนี้ 1) เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ และ 2) เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ

ตัวอย่าง (96)

นายธรรรงค์ ทิพย์ศิริ ผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมายพนักงานฝ่ายปกครอง กล่าวว่า ห้ามมิให้ผู้ประกอบกิจการสถานบริการหรือสถานประกอบการใดที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการกระทำการใดที่ห้ามไว้ตามคำสั่งดังกล่าว คือ “ห้ามเด็ก ห้ามการพนัน ห้ามค้ายาเสพติด ห้ามอาวุธ ห้ามยาเสพติด และห้ามเปิดเกินเวลา หากฝ่าฝืนจะถูกจับแล้วโดนปิดแน่นอน” จึงควรประกอบกิจการโดยมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมไม่ฝ่าฝืนข้อห้ามดังกล่าว (รัฐบาลไทย, 17 ก.ย. 2566)

จากตัวอย่าง (96) เป็นการนำคำพูดของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอำนาจในการออกคำสั่งในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 สั่งห้ามทั้ง 6 ข้อ ได้แก่ ห้ามเด็ก ห้ามการพนัน ห้ามค้ายาเสพติด ห้ามอาวุธ ห้ามยาเสพติด และห้ามเปิดเกินเวลา มีการกำชับเพื่อบังคับให้ปฏิบัติตามข้อกฎหมายที่ออกคำสั่งโดยรัฐบาลและใช้ประโยคแสดงเหตุผลถึงการมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม

กลวิธีดังกล่าวสะท้อนความคิดของผู้ผลิตตัวบทที่มีต่อกลุ่ม Sex Workers และผู้ที่เกี่ยวข้องใช้กำหนดขอบเขต พฤติกรรมและการกระทำของคนกลุ่มนั้นไม่ให้ละเมิดต่อกฎหมาย

เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม

ตัวอย่าง (97)

รองปลัด พม. เป็นประธาน การประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณากำหนดวงเงินและรายการค่าใช้จ่ายเป็นเงินรางวัลและค่าตอบแทนในการนำจับและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ายาเสพติดจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด ครั้งที่ 4/2566 (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 14 มิ.ย. 2566)

จากตัวอย่าง (97) เป็นการดำเนินการของหน่วยงานรัฐที่มีการพิจารณากำหนดวงเงินเพื่อเป็นรางวัลในการนำจับและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ายาเสพติด โดยให้รายละเอียดจากประโยคแสดงเหตุผล เพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด เป็นการเน้นย้ำถึงนโยบายและจุดยืนของหน่วยงานรัฐที่ไม่เห็นชอบและพยายามปราบปรามกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์อย่างจริงจัง

ตัวอย่าง (98)

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้ให้ความสำคัญในทุกภาคส่วน ให้ร่วมมือกันแก้ไขอย่างแท้จริงจนประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ภายใต้กระทรวงยุติธรรมจึงมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาดังกล่าว (กระทรวงยุติธรรม, 20 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (98) เป็นการกล่าวถึงกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจในการออกกระเปียบนโยบายและปราบปรามการค้ามนุษย์และการค้าประเวณี โดยในส่วนที่ขีดเส้นใต้เป็นการให้รายละเอียดโดยใช้ประโยคแสดงเหตุผลมีการให้เหตุผลในการออกกฎหมายและบังคับใช้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นถึงการกระทำของหน่วยงานรัฐที่ดำเนินการสิ่งต่าง ๆ อย่างยุติธรรม ตามกระบวนการทางกฎหมาย เพื่อมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่หน่วยงานรัฐมองว่าเป็นปัญหาของสังคม ซึ่งก็คือการค้ามนุษย์รวมไปถึงการค้าประเวณี

หน่วยงานรัฐเลือกใช้กลวิธีการให้รายละเอียดโดยใช้ส่วนขยายแสดงความเป็นเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย เพื่อให้เห็นว่าการดำเนินการต่าง ๆ นั้นเกิดขึ้นภายใต้ระเบียบของสังคมที่ได้กำหนดขึ้น ดำเนินงานด้วยความโปร่งใสยุติธรรมบนหลักของความมีมนุษยธรรม

ตัวบทสื่อมวลชน ในข่าวอาชญากรรมใช้ประโยคแสดงเหตุผลเพื่อให้เห็นถึงการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อปราบปรามหรือจัดระเบียบสังคมต่อกลุ่ม Sex Workers หรือกลุ่มที่มีความเกี่ยวข้อง ส่วนในข่าวทางสังคมใช้ประโยคแสดงเหตุผลเพื่อให้เห็นถึงการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมที่สื่อมวลชนนำเสนอซึ่งแต่ละกลุ่มจะกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ในมุมมองที่แตกต่างกันออกไป

ผู้วิจัยพบการใช้ประโยคแสดงเหตุผลในตัวบทย่อยทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข่าวอาชญากรรม และ 2) ข่าวทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (99)

พล.ต.ท.ศานิตย์ กล่าวว่า ด้วยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตร.) โดย พล.ต.อ.จักรทิพย์ ชัยจินดา ผบ.ตร. มอบหมายให้ พล.ต.อ.ศรีวราร์ รังสิพราหมณกุล รอง ผบ.ตร. ในฐานะ ผอ.ศพดส.ตร. ซึ่งได้สั่งการให้ทุกหน่วยทำการระดมกวาดล้างการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และความผิดที่เกี่ยวข้องตนในฐานะ ผบ.ช.น. และพล.ต.ต.สมพงษ์ ได้สั่งการให้ทุกหน่วยในสังกัด บช.น. กวดขันจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล (ผู้จัดการ, 5 พ.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (99) เป็นเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้สั่งการให้กวาดล้างการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์และความผิดที่เกี่ยวข้อง ใช้ประโยคแสดงเหตุผลว่าการกระทำดังกล่าวมีความจำเป็นและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ในการกล่าวอ้างความชอบธรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการปราบปรามและดำเนินการกับกลุ่มผู้กระทำความผิด

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (100)

คณะกรรมการฯ ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบทั้งกลุ่มของขอทาน คนไร้ที่พึ่งหรือคนจรจัดและผู้ค้าประเวณี ซึ่งจำเป็นต้องมีจัดระเบียบเมืองพร้อม ๆ กับการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ปัญหาบางอย่างที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศจึงจำเป็นต้องแก้ไข (เดลินิวส์, 6 พ.ย. 2561)

จากตัวอย่าง (100) เป็นการใช้ประโยคแสดงเหตุผลให้เห็นการกระทำของหน่วยงานรัฐในการจัดระเบียบกลุ่ม Sex Workers ในสังคม ทำให้เห็นมุมมองของรัฐที่มีต่อ Sex Workers ในฐานะที่เป็นกลุ่มคนที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ด้านบวกของประเทศ ในการอาศัยและทำงานในพื้นที่สาธารณะ จึงจำเป็นต้องจัดระเบียบพื้นที่เหล่านั้นให้เป็นแหล่งอนุรักษ์วัฒนธรรม กีดกันให้เป็นพื้นที่สำหรับท่องเที่ยวโดยไม่เกิดการค้าประเวณีแอบแฝงในพื้นที่ เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน ใช้ประโยคแสดงเหตุผลเพื่อบอกวัตถุประสงค์หรือสาเหตุของการกระทำ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (101)

จากสถานการณ์โควิดระลอกใหม่ รัฐสั่งปิดสถานบริการเพื่อหยุดการแพร่เชื้อ ตั้งแต่วันที่ 9 เมษายนที่ผ่านมา เราทุกคนต้องการหยุดการแพร่เชื้อเช่นเดียวกัน แต่พนักงานบริการและคนทำงานในสถานบริการมีผลกระทบและปัญหา ตกงานไม่มีรายได้ 100% ที่เป็นเวลายาวนานต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันดังนั้นพนักงานจึงต้องรวมตัวกันเรียกร้องให้รัฐเยียวยาอย่างทั่วถึงทุกคนเพียงพอในการอยู่รอดเพียงข้อเดียว “ให้เงินเยียวยาเนื่องจากคำสั่งปิดสถานบริการตามมาตรฐานของภาครัฐที่กำหนดไว้ว่าสามารถอยู่ได้จริง เป็นจำนวนเงิน 5,000 บาท ต่อเดือน ให้กับพนักงานบริการและคนทำงานในสถานบริการทุกคนจนกว่าสถานบริการจะกลับมาเปิดดำเนินกิจกรรมได้” (มูลนิธิ Empower Foundation, 20 เม.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (101) เป็นจดหมายเปิดผนึกที่องค์กรพัฒนาเอกชนเรียกร้องต่อรัฐเพื่อช่วยเหลือ Sex Workers ที่ได้รับผลกระทบจากการสั่งปิดสถานบริการของรัฐ

ในสถานการณ์โควิด-19 โดยใช้ประโยคแสดงเหตุผลว่า เนื่องจากคำสั่งปิดสถานบริการตามมาตรฐานของภาครัฐ เพื่อให้เห็นถึงข้อกำหนดของรัฐที่เคยระบุไว้ การใช้เหตุผลดังกล่าวเป็นการสร้างความสมเหตุสมผลต่อข้อเรียกร้องขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งเป็นการตอบโต้และดำเนินการทำงานของรัฐ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นทัศนคติขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีต่อ Sex Workers ว่าเป็นผู้ที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ

5.4.3 การใช้อุปากย์ซ้ำ

เป็นการนำอุปากย์เดิมมากล่าวซ้ำอีกครั้ง เพื่อเน้นย้ำความคิดและความสำคัญให้รายละเอียดเน้นย้ำภาพและเหตุการณ์ โดยใช้คุณสมบัติด้านเสียงและความหมายช่วยสื่อสารตัวบทและน้ำเสียงของผู้ผลิตให้เกิดความชัดเจนร่วมกับกลวิธีอื่น ๆ จากการวิเคราะห์พบว่าการใช้อุปากย์ซ้ำปรากฏเฉพาะในตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบท Sex Workers ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทรัฐและตัวบทสื่อมวลชน

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน ใช้อุปากย์ซ้ำเพื่อตอกย้ำให้เห็นพฤติกรรมและการกระทำของบุคคลที่กล่าวถึงรวมไปถึงแสดงอารมณ์ความรู้สึกของ Sex Workers ผ่านเรื่องราวที่นำเสนอ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (102)

ไม่เห็นด้วยกับความรุนแรง ไม่เห็นด้วยที่มัน..ที่มัน คนทำงานคนหนึ่งถูกทำร้าย ถูกเหยียบ ย่ำศักดิ์ศรีคิดกลับกันน้องเค้าก็มีครอบครัว..ในส่วนความยุติธรรมหรือการดำเนินคดีมันไม่ง่ายสำหรับพนักงานบริการที่งานของเรายังผิดกฎหมาย ความยุติธรรมสำหรับเรามีราคาต้องจ่าย (มูลนิธิ Empower Foundation, 27 ม.ค. 2566)

ตัวอย่าง (103)

เราที่ถูกทอดทิ้ง ไม่มีเฮียวย้า!! เราจะต่อสู้เพื่อความยุติธรรมต่อไปในปี 2565! ภาชีของเรา สิทธิของเรา ปีหน้าฟ้าใหม่...พบกัน (มูลนิธิ Empower Foundation, 30 ธ.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (102) และ (103) เป็นการใช้ชุดคำศัพท์ที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ถูกกระทำ เช่น *ถูกทำร้าย* *ถูกเหยียบย่ำศักดิ์ศรี* จะพบมากในข้อมูลของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชน รวมไปถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนก็มักจะพบมากเช่นเดียวกัน จากตัวอย่างจะพบว่าอ้างถึง *ภาชีของเรา* *สิทธิของเรา* ที่ทำให้เห็นว่าในความเป็นจริงแล้ว Sex Workers เป็นผู้เสียภาชีและควรได้รับสิทธิ

เท่ากับคนอื่น ๆ กลวิธีการใช้ชุดคำศัพท์ที่มีความหมายคล้ายคลึงกันใช้เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ รายละเอียดชัดเจน เน้นย้ำประเด็นที่ต้องการนำเสนอและเรียกร้องต่อภาครัฐและสังคม

ตัวบท Sex Workers ใช้การซ้ำอนุพากย์เพื่อตอกย้ำให้เห็นพฤติกรรมและการกระทำของ Sex Workers เองและแสดงอารมณ์ความรู้สึกผ่านเรื่องราวที่นำเสนอ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (104)

พวกเขาคงไม่รู้หรือกว่าในแต่คืนคนอาชีพอย่างพวกเราต้องเหนื่อย ต้องทุกข์ ต้องเจ็บปวด ต้องอายแค่ไหนกับความพยายามหาใครสักคนเข้ามาใช้เรือนร่างเพื่อแลกกับเศษเงิน ให้พวกเราได้มีลมหายใจอยู่รอด มันไม่ใช่แค่ตัวเราที่รอดแต่มีคนที่เรารักอีกหลายคนก็รอดไปด้วยกับเรา (ชีวิตนี้ไม่คิดจะไปเป็นกะหรืที่บาร์เรน ตอน 22, 4 ต.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (104) เป็นการใช้ชุดคำที่คล้ายคลึงกันมาให้รายละเอียด ขยายอารมณ์ความรู้สึกของ Sex Workers ในระบบของการทำงานที่มีทั้งความเหนื่อย ความทุกข์ ต่อระบบนายหน้า แม่เล้า หรือแม้กระทั่งบาดเจ็บจากการใช้ร่างกายหรือการถูกทำร้ายจากผู้ให้บริการก็ตาม ดังที่ปรากฏ ต้องเหนื่อย ต้องทุกข์ ต้องเจ็บปวด ต้องอาย การใช้ชุดคำที่คล้ายคลึงกันมาขยายรายละเอียดนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงสังคมเข้าใจและเกิดความเห็นอกเห็นใจในการประกอบอาชีพของ Sex Workers มากขึ้น

5.5 การใช้อุปลักษณ์ (metaphor)

เลคอฟและจอห์นสัน (1982, 2003 อ้างถึงในรัชนิย์ญา กลิ่นน้ำหอม, 2551, น.18) ได้ให้นิยามความหมายของอุปลักษณ์ว่าเป็นการเปรียบเทียบที่ผู้ใช้ภาษาจะเปรียบสิ่งที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม เปรียบสิ่งที่อยู่ไกลตัวกับสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมากกว่าและเปรียบสิ่งที่เราไม่เคยมีประสบการณ์กับสิ่งที่เราค้นเคย โดยเกิดจากการถ่ายโยงความคิดจากการใช้คำในวงความหมายหนึ่งไปอีกวงความหมายหนึ่ง ถ่ายโยงจากวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทางคือความหมายใหม่ที่ต้องการจะสื่อ

อุปลักษณ์เป็นกลวิธีทางภาษาที่สื่อความหมายบางอย่างเพื่อให้เกิดภาพที่เข้าใจมากขึ้น โดยไม่ได้สื่อความหมายตรงตามรูปภาษาจำเป็นต้องอาศัยการตีความ เพื่อเกิดภาพที่ชัดเจนและสามารถเข้าใจเจตนาที่ผู้เขียนต้องการสื่อไปยังผู้อ่าน

จากการวิเคราะห์พบการใช้อุปสรรคทั้งหมด 6 แบบเปรียบเทียบ ได้แก่ 5.5.1 อุปสรรคการเดินทาง 5.5.2 อุปสรรคนักล่า 5.5.3 อุปสรรคการขายสินค้า 5.5.4 อุปสรรคสิ่งสกปรก 5.5.5 อุปสรรคสงคราม และ 5.5.6 อุปสรรคสิ่งชั่วร้าย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.5.1 อุปสรรคการเดินทาง

คือ การนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับการเดินทาง เคลื่อนที่ไปข้างหน้าสู่เป้าหมายมาเปรียบเทียบเป็นวงความหมายต้นทาง โดยความหมายปลายทางจะขึ้นอยู่กับผู้ผลิตตัวบท ซึ่งในตัวบทรัฐจะเปรียบเทียบกับกระทำการนโยบายของรัฐในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีผ่านถ้อยคำอุปสรรค ได้แก่ “ขับเคลื่อน” และ “เดินทาง”

ในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนจะเปรียบเทียบกับกระทำการขององค์กรพัฒนาเอกชนในการช่วยเหลือ ผลักดันให้ Sex Workers ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับอาชีพอื่นและเป็นอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย ผ่านถ้อยคำอุปสรรค ได้แก่ “ขับเคลื่อน” “เดินทาง” “เดินทาง” “ก้าว” “ครึ่งทาง” และ “ระหว่างทาง” ส่วนในตัวบท Sex Workers จะเปรียบเทียบกับเรื่องเล่าการใช้ชีวิตของ Sex Workers ผ่านถ้อยคำอุปสรรค ได้แก่ “เส้นทาง” และ “โค้งสุดท้าย”

จากการวิเคราะห์พบอุปสรรคการเดินทางปรากฏในตัวบทรัฐ ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบท Sex Workers ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทสื่อมวลชน

ตัวบทรัฐ ผู้วิจัยพบว่าการใช้อุปสรรคไม่ใช่กลวิธีทางภาษาที่โดดเด่นในตัวบทของรัฐ จึงปรากฏใช้จำนวนน้อย ซึ่งอุปสรรคการเดินทาง จะพบได้ในตัวบท 2 ประเภท ได้แก่ 1) ในเอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ และ 2) เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรมที่เน้นนำเสนอการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐตามนโยบายเท่านั้น ส่วนในเอกสารราชการประเภทกฎหมายและเอกสารราชการประเภทบทความไม่พบการใช้อุปสรรคดังกล่าว

เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ

ตัวอย่าง (105)

จังหวัดเชียงรายเปิดปฏิบัติการ “เชียงรายฟ้าใส” จับร้านคาราโอเกะค้ากามเด็กอายุ 13 ปี พร้อมเดินทางสนอณนโยบาย มท.1 มุ่งจัดระเบียบสังคมและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างความผาสุกให้พี่น้องประชาชน (รัฐบาลไทย, 8 พ.ย. 2566)

จากตัวอย่าง (105) พบการใช้คำว่า *เดินทาง* หมายถึง การทำสิ่งนั้นต่อไป เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายเป็นคำที่ใช้ในแวดวงความหมายของการเดินทางมาใช้ในการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ ในตัวอย่างเกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบสังคม ปราบปรามกลุ่มค้าประเวณีและค่านิยม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความผิดทางกฎหมาย หน่วยงานรัฐจึงเร่งดำเนินการและเชิญชวนประชาชน

ที่พบเห็นให้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่รัฐ สื่อให้เห็นว่ารัฐใช้อำนาจในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับ Sex Workers ในทุกรูปแบบ

เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม

ตัวอย่าง (106)

นายอนุกุล ปัดแก้ว ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ปลัด พม.) ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนเพื่อคุ้มครอง Sex Workers ตามกฎหมาย (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 25 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (106) ขับเคลื่อน เป็นถ้อยคำอุปสรรคซึ่งหมายถึงการผลักดันให้เกิด การเคลื่อนที่ไปด้านหน้า เป็นการเปรียบเทียบการส่งเสริมนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ และการค้าประเวณี ซึ่งรัฐมองว่าเป็นปัญหา ด้วยการใช้อุปสรรคการเดินทางนำมาเปรียบเทียบกับ การผลักดันนโยบายของรัฐจึงเป็นการนำเสนอว่ารัฐต้องการเร่งปราบปราม ดำเนินหน้านโยบายแก้ไข ปัญหาการค้ามนุษย์และการค้าประเวณีให้เกิดขึ้นโดยเร็ว

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (107)

ร่วมกันขับเคลื่อนให้มีกฎหมายกลางเพื่อการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล เพื่อเป็นเครื่องมือหรือ กลไกในการส่งเสริมความเสมอภาคเท่าเทียม (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 29 ส.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (107) ใช้ถ้อยคำอุปสรรค ขับเคลื่อน ที่เป็นการเปรียบเทียบ การผลักดันการยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามค้าประเวณีขององค์กรพัฒนาเอกชนให้เคลื่อน ไปข้างหน้าและเกิดขึ้นจริง เพื่อลดปัญหาการตีตรา การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลและให้สิทธิ Sex Workers อย่างเท่าเทียม ส่งเสริมให้เกิดการใช้กลวิธีนี้เป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ กับบทบาทหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (108)

การที่พวกเราภาคีเครือข่ายและ SWING เดินทางในการยกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ต่อพี่น้องเรานั้น ถือได้ว่าเป็นหมุดหมายที่สำคัญในการทำให้สังคมเปลี่ยนทัศนคติ ความคิด และคุณค่าในการทำงานบริการ (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 29 ก.ย. 2566)

ตัวอย่าง (109)

ขณะที่โลกมุ่งหน้าไปสู่ “ความเท่าเทียม” ในความเป็นมนุษย์ แต่สังคมนี้ยังแปะป้ายคนขายบริการเป็นพวกคนบาปมากกว่าแค่อาชีพหนึ่ง (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 24 มิ.ย. 2565)

จากตัวอย่าง (108) และ (109) อุปลักษณกลุ่มคำกริยาการเดินทางตามวงความหมายต้นทางคือการเดินทางมากล่าวเปรียบเทียบการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เรียกร้อง ช่วยเหลือ แก่กลุ่ม Sex Workers ทั้งการใช้คำว่า ขับเคลื่อน เดินหน้า และ มุ่งหน้า ที่ต่างก็มีความหมายว่าการไปถึงจุดหมายอีกแห่งที่ไกลออกไปเน้นย้ำวัตถุประสงค์ของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers อย่างชัดเจนมากขึ้น

ตัวอย่าง (110)

ครึ่งทางแล้ว!! ตั้งแต่เดือนปลายเดือนกันยายนมูลนิธิเอ็มพาวเวอร์เริ่มรณรงค์เข้าชื่อยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ร่วมกับมูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการและองค์กรเกี่ยวกับพนักงานบริการอื่น ๆ ด้วยการรวบรวมรายชื่อ 10,000 รายชื่อเพื่อยื่นญัตติเข้ารัฐสภาตามกระบวนการทางกฎหมาย (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 12 ก.พ. 2564)

นอกจากนี้ตัวอย่าง (110) ปรากฏการอุปลักษณระยะทางเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งสัมพันธ์กับแวดวงความหมายต้นทาง บ่งบอกถึงระยะของการดำเนินงานที่องค์กรพัฒนาเอกชนได้กระทำตามนโยบายที่วางแผนเอาไว้ ว่าสิ่งนั้นอยู่ในขั้นตอนไหนและต้องใช้ระยะเวลาเท่าใดจึงจะบรรลุเป้าหมายนั้น

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (111)

วันแรกของการกลับสู่เส้นทางขายบริการ คือบาร์ญี่ปุ่นย่านธนนิยะ ฉันไม่เคยลืมเหตุการณ์วันนั้นที่ต้องไปเดินตระเวนสมัครงานตั้ง 5-6 บาร์แล้ว แต่ก็ยังไม่มีใครรับทำงานสักแห่ง (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรี่บาร์เรน ตอน 1, 10 พ.ค. 2560)

ตัวอย่าง (112)

สำหรับฉันคิดว่าครั้งนี้ถือเป็นโค้งสุดท้ายของชีวิตแล้ว กูจะตั้งใจทำงานให้หมดแต่ทีไร ๑
ค่าเทอมหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท ฟังแล้วโคตรจ๊ีบ ๑ คาดว่าไม่ถึงเดือนก็น่าจะใช้หมด (ชีวิตนี้
ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรืบาร์เรน ตอน 3, 24 พ.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (111) และ (112) เป็นการใช้อุปลักษณะประกอบเรื่องเล่าแสดง
วิถีชีวิตของ Sex Workers เพื่อให้เห็นภาพการใช้ชีวิตในการให้บริการทางเพศ โดย Sex Workers
มองว่าการให้บริการทางเพศเป็นเส้นทางหนึ่งของชีวิตแม้จะเลิกไปแล้วก็สามารถกลับเข้าสู่เส้นทางนั้น
ได้อีกหรือมองว่าการกลับเข้ามานั้นเป็นโค้งสุดท้ายของชีวิตอาจจะเนื่องด้วยเหตุผลด้านอายุที่มีมุมมอง
ว่า Sex Workers มีระยะเวลาในการประกอบอาชีพอย่างจำกัดเพราะต้องใช้รูปร่างหน้าตาและ
ร่างกาย ในการให้บริการ การใช้อุปลักษณะสามารถแสดงให้เห็นถึงความคิด ทศนคติบางอย่างของ Sex
Workers ผ่านกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏ

5.5.2 อุปลักษณณ์กล่าว

คือ การนำรูปภาพที่มีความหมายเกี่ยวกับการกล่าว มาเปรียบเทียบเป็น
วงความหมายต้นทาง ในตัวบทรัฐจะกล่าวถึงการกระทำของหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคม
เป็นวงความหมายปลายทาง โดยมีถ้อยคำอุปลักษณณ์ ได้แก่ “ตะครุบ” และ “บุกทลาย” ในตัวบท
สื่อมวลชนจะกล่าวถึงการกระทำของหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคมเป็นวงความหมาย
ปลายทาง พบถ้อยคำอุปลักษณณ์ ได้แก่ “ล่า” “จู่โจม” และ “เหยื่อ” และตัวบท Sex Workers
เน้นกล่าวถึงมุมมองของ Sex Workers ที่มีต่อผู้ใช้บริการ เป็นวงความหมายปลายทางโดยมีถ้อยคำ
อุปลักษณณ์ ได้แก่ “ล่าเหยื่อ”

จากการวิเคราะห์พบอุปลักษณณ์กล่าวปรากฏในตัวบทรัฐ ตัวบทสื่อมวลชน
และตัวบท Sex Workers ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวบทรัฐ พบการใช้อุปลักษณณ์กล่าวในตัวบทเอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ
เพียงเท่านั้น

เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ

ตัวอย่าง (113)

จากกรณีตำรวจปคม. เพ็ญยุทธการ “ถอนขมจิ้งจอก” ตะครุบอดีต ผอ.โรงเรียนแห่งหนึ่ง
ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ชวนลูกศิษย์ค้าประเวณี โดยภายหลังจากเกษียณอายุราชการได้มาเป็น
อาสาสมัครคุมประพฤติ (กระทรวงยุติธรรม, 8 ต.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (113) ใช้คำว่า *ตะครุบ* ซึ่งมีความหมายว่าใช้มือหรือตีนตะปบจับสิ่งที่กำลังเคลื่อนไหวโดยมักจะใช้กับสัตว์ ในตัวอย่างเกี่ยวเนื่องกับการตั้งชื่อของยุทธการในการปราบปรามกลุ่มผู้กระทำความผิดฐานค้าประเวณี โดยใช้ชื่อว่า “ถอนขนจิ้งจอก” จึงใช้คำอุปลักษณ์ด้วยคำว่า *ตะครุบ* เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง เป็นอุปลักษณ์ที่แสดงถึงการล่าระหว่างกลุ่มผู้ที่มีอำนาจในการจัดการดูแลปัญหาค้าประเวณี ซึ่งมีการหลบซ่อนเพื่อต่อสู้กับผู้ตกเป็นเหยื่อ แสดงให้เห็นว่ารัฐเป็นกลุ่มคนที่คอยติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีอย่างใกล้ชิด เผื่อหวังไม่ให้เกิดขึ้นในสังคม

ตัวบทสื่อมวลชน ผู้วิจัยพบการใช้อุปลักษณ์นกล่าในตัวอย่างทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข่าวอาชญากรรม และ 2) ข่าวทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (114)

บรรดาหญิงขายบริการจะทยอยกันออกมานั่งหน้าร้านมีการซื้อขายบริการทางเพศทุกแห่งอย่างชัดเจน ชักชวนออกเตร็ดเตร่นักล่าลูกค้าแบบเหย้าฟ้าทำตำรวจ (แนวหน้า, 24 เม.ย. 2562)

จากตัวอย่าง (114) นี่เป็นการนำเสนอข่าวที่ทำให้เห็นถึงการกระทำของ Sex Workers ในการหาลูกค้าเพื่อให้บริการทางเพศ แสดงให้เห็นว่าข่าวของสื่อมวลชนมีมุมมองต่อ Sex Workers เป็นผู้ล่าที่มองผู้ใช้บริการเป็นเหยื่อที่ถูกล่า สร้างภาพความน่ากลัวให้กับกลุ่มคนที่เป็น Sex Workers

ตัวอย่าง (115)

หลังถูกกล่าวหาพัวพันโทรศัพท์สั่งให้เจ้าหน้าที่บ้านเด็กและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานีเกลี้ยกล่อมเด็กเหยื่อแก๊งกามคดีค่านุश्यให้การช่วยเหลือผู้ต้องหาที่ซื้อบริการ มีนายเอ็มเจ้าหน้าที่บ้านพักเด็ก (ไทยรัฐ, 8 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (115) เป็นการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับประเด็นการค่านุश्यของกลุ่มกระบวนการค่านุश्यที่ล่อให้ผู้เสียหายเข้ามาในกระบวนการนี้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและในตัวอย่างใช้คำว่า *เหยื่อ* เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ที่ตกอยู่ในกระบวนการของการค่านุश्यเป็นผู้นำสงสารโดยมีกลุ่มผู้กระทำความผิดเป็นเสมือนนกล่าที่คอยล่อลวงให้ผู้เสียหายเข้ามาสู่กระบวนการ เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงการกระทำที่ร้ายแรง

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (116)

การประชุมของกลุ่มคนที่เรียกว่าฝ่ายประชาธิปไตย มีข้อเรียกร้องและต้องการความเปลี่ยนแปลงหลายสิ่งหลายอย่าง หนึ่งในคือ “การค้าประเวณีเสรี” ถึงขั้นตั้งโต๊ะล่ารายชื่อกันเป็นเรื่องเป็นราวเพื่อยื่นเสนอเป็นกฎหมาย (ไทยโพสต์, 14 มี.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (116) เป็นการนำเสนอข่าวของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่ใช้แบบเปรียบด้วยคำว่า *ล่าว* มีความหมายว่าติดตามหาอย่างกระชั้นชิดเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างในที่นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาคนมาลงรายชื่อยื่นเสนอกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีอย่างเสรีแสดงให้เห็นมุมมองที่องค์กรพัฒนาเอกชนพยายามช่วยเหลือ Sex Workers อย่างเต็มที่

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (117)

ฉันยังคงออกไปล่าเหยื่อที่เอฟวันทุกคืนและเมาและทะเลเหมือนเดิม ได้แขกบ้าง ไม่ได้บ้าง แต่ถ้าเอฟวันเลกตี 2 แล้วยังไม่ได้แขก แม่แท็กก็จะส่งฉันไปล่าเหยื่อต่อที่เดอะปาร์ค อยู่ในย่านจ๊อบแพร์ (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรือบาร์เรน ตอน 10, 12 ก.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (117) จะพบว่า Sex Workers ใช้อุปลักษณืล่าเหยื่อต่อผู้ใช้บริการ อันเนื่องมาจากมุมมองที่ Sex Workers มองผู้ใช้บริการเป็นเสมือนเหยื่อและตัวเองเป็นผู้ล่าที่ต้องคอยแย่งชิงจากผู้ล่าตัวอื่นเพราะในพื้นที่นั้นเป็นการแข่งขันแบบสมบูรณ์ที่มี Sex Workers จำนวนมาก หากมีผู้ใช้บริการเข้ามาจึงจำเป็นที่จะต้องแย่งชิงเพื่อให้ตัวเองได้ลูกค้าและผลตอบแทนเป็นเงิน

5.5.3 อุปลักษณืการขายสินค้า

ในที่นี้หมายถึงอุปลักษณืที่มโนทัศน์ของสิ่งที่ถูกเปรียบถูกนำเสนอว่าเป็นสินค้า โดยพบคำกริยาการซื้อขาย รวมไปถึงการเป็นวัตถุสิ่งของที่สามารมองเห็นและสัมผัสได้ในแวดวงของสิ่งของหรือสินค้า อุปลักษณืดังกล่าวจะพบในตัวบทข่าวอาชญากรรมของสื่อมวลชนปรากฏถ้อยคำ อุปลักษณื ได้แก่ “ถูกซื้อ-ขาย” “ผู้คน” “คนถูกค้า” ส่วนข่าวทางสังคมปรากฏถ้อยคำอุปลักษณื ได้แก่ “ค้า” “แลกเปลี่ยน” “ค่าตอบแทน” “เงินสด” และ “สิ่งของ” ส่วนตัวบท Sex Workers วกความหมายปลายทางอุปลักษณืจะกล่าวเปรียบเทียบกับการใช้ค่าบริการของ Sex Workers ผ่านถ้อยคำอุปลักษณื ได้แก่ “ฟรี”

จากการวิเคราะห์พบอุปลักษณืการขายสินค้าปรากฏในตัวบทสื่อมวลชนและตัวบท Sex Workers ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทรัฐและตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวบทสื่อมวลชน ผู้วิจัยพบการใช้อุปสรรคการขายสินค้าในตัวบทย่อยทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ 1) ขาวอาชญากรรม และ 2) ขาวทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขาวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (118)

ปฏิเสธไม่ได้ว่า “ความจน” เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เด็กที่มีความหลากหลายทางเพศตกอยู่ในภาวะเสี่ยง ต้องตกเป็นเหยื่อ “ถูกซื้อ-ถูกนำไปขาย” เพื่อร่วมกิจกรรมทางเพศ โดยมีค่าตอบแทนเป็นเงินสด สิ่งของแลกเปลี่ยนเป็นค่าอาหาร ที่พักอาศัย (มติชน, 7 พ.ค. 2565)

ตัวอย่าง (119)

“กฎหมายไทย” ไม่สามารถเอาผิดหรือตัดสินจรรยาบรรณค่านิยมเหล่านี้ได้เลย ทำได้เพียงจับกุมหน้าเก่า แต่เกิดหน้าใหม่เข้ามา เป็นการเปลี่ยนแปลง “ผู้ค้า” กับ “คนถูกค้า (สินค้า)” เท่านั้นเอง (เดลินิวส์, 21 ก.พ. 2565)

จากตัวอย่าง (118) และ (119) ใช้อุปสรรคคำว่า ผู้ค้า หมายถึง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางตลาด หรือ คนถูกค้า หมายถึงบุคคลที่อยู่ในกระบวนการเป็นสินค้าของกระบวนการอาชญากรรมค่านิยม หรือใช้คำว่า ถูกซื้อ-ถูกนำไปขาย ซึ่งเป็นการใช้อุปสรรคร่วมกับการใช้กรรมวาจากที่คนกลุ่มนั้นเป็นผู้ถูกกระทำให้กลายเป็นวัตถุสินค้า การนำเสนอของสื่อมวลชนใช้อุปสรรคเพื่อเปรียบคนกลุ่มนี้เป็นวัตถุสินค้าเพื่อตอกย้ำการนำเสนอว่าการค่านิยมคือกระบวนการทำให้คนกลายเป็นสินค้า

ขาวทางสังคม

ตัวอย่าง (120)

เกินกว่าครึ่งเริ่มให้บริการทางเพศเพื่อแลกเปลี่ยนกับสิ่งมีค่าตั้งแต่ยังเป็นเด็ก โดยมีอายุน้อยที่สุดคือ 12 ปีเท่านั้น โดยการแลกเปลี่ยนทางเพศนั้นบางครั้งก็เพียงเพื่อต้องการที่พักพิง ต้องการความปลอดภัย หรือเงินเพียงเล็กน้อย (แนวหน้า, 2 มิ.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (120) เป็นการให้สัมภาษณ์ของกลุ่ม Sex Workers ที่เป็นเยาวชนที่บอกความต้องการของตนในการเข้าสู่การประกอบอาชีพเป็น Sex Workers โดยใช้คำว่า แลกเปลี่ยน และ สิ่งมีค่า เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงการเปรียบเทียบ Sex Workers และการค้าบริการทางเพศมีร่างกายเป็นสินค้าสามารถนำมาใช้เพื่อแลกเปลี่ยนกับสิ่งมีค่านั้นคือเงินได้

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (121)

หลายคนชอบอ้างว่า ถ้าไม่เมาก็ไม่กล้าเข้าหาแขก แต่พอเมาแล้วก็จะไม่ยอมไปกับแขกอ้างว่าเมมาแล้วเลือกที่จะไปกับพวกแมงดาไปแบให้เขาฟรี ๆ (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรือบาท์เรน ตอน 4, 31 พ.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (121) การใช้อุปลักษณสินค้าในบริบทนี้ สะท้อนการมองร่างกายในฐานะวัตถุที่สามารถตีราคาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการใช้คำว่า ฟรี ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงดูดลูกค้าหรือกระตุ้นยอดขาย ทว่าในทางกลับกันจากเรื่องเล่าที่ผู้วิจัยพบนั้นกลับแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการให้บริการทางเพศของ Sex Workers ในบางกรณีไม่ได้เป็นไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนสินค้ากับเงินตราเสมอไป แต่เป็นการนำเสนอถึงมิติของความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับความรักหรือความรู้สึกส่วนบุคคล การปรากฏของอุปลักษณการขายสินค้าที่มาพร้อมกับแนวคิดทางการตลาด คำว่า “ฟรี” ในลักษณะนี้จึงเป็นสิ่งที่เปิดโอกาสให้เห็นว่า Sex Workers อาจไม่ได้มองว่าตนเป็นเพียงสินค้าตลอดเวลา แต่มีความซับซ้อนในความสัมพันธ์และการตีค่าในมิติอื่น ๆ ด้วย

5.5.4 อุปลักษณสิ่งสกปรก

คือ การนำรูปภาพที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณในวงความหมายสิ่งสกปรกเป็นวงความหมายต้นทาง อุปลักษณดังกล่าวจะพบในตัวบทที่สื่อมวลชนจะกล่าวถึงการกระทำของหน่วยงานรัฐเป็นวงความหมายปลายทาง โดยใช้คำกริยากับสิ่งสกปรกหรือคำศัพท์ขยายความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งสกปรกเพื่อนำมาเปรียบ ในข่าวอาชญากรรมและข่าวทางสังคมพบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณสิ่งสกปรก ได้แก่ “กวาดล้าง” “ทิ้งขว้าง” “เชื้อโรค” และ “เกลื่อน”

ส่วนในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนแม้ว่าจะเป็นกลุ่มที่ให้การช่วยเหลือ ดูแลและผลักดันให้เกิดอาชีพ Sex Workers ก็ตาม แต่ในตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนก็ปรากฏการใช้อุปลักษณสิ่งสกปรกเพื่อตอบโต้ว่าทรมานจากสื่อมวลชน โดยมีได้เจตนาหมายถึง Sex Workers โดยตรง เป็นการนำมาใช้เพื่อต่อว่าการทำงานของรัฐบาล ในที่นี้พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณสิ่งสกปรก ได้แก่ “กวาด” “ล้าง” “ถึงขยะ” และ “ขจัด”

จากการวิเคราะห์พบอุปลักษณสิ่งสกปรกปรากฏในตัวบทสื่อมวลชนและตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทรัฐและตัวบท Sex Workers

ตัวบทสื่อมวลชน ผู้วิจัยพบการใช้อุปลักษณสิ่งสกปรกในตัวบทย่อยทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข่าวอาชญากรรม และ 2) ข่าวทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (122)

ผบช.น. แฉลงผลระดมกวาดล้างขบวนการค้ามนุษย์ ในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมาจับกุมได้ 19 คดี เผยผู้ค้าบริการทางเพศ มักสวมชุดนักศึกษาเพื่อเป็นการหลอกลวงผู้ใช้บริการ (ผู้จัดการ, 5 พ.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (122) ในตัวบทข่าวอาชญากรรมใช้คำแสดงการเปรียบเทียบให้เห็นว่า Sex Workers และกระบวนการค้ามนุษย์เป็นสิ่งสกปรกที่ต้องกำจัด โดยใช้คำกริยาด้วยคำว่า กวาดล้าง เป็นการเปรียบสิ่งของที่ไม่มีค่าและควรกำจัดให้หมดสิ้นโดยให้เป็นหน้าที่ของรัฐ ผู้ที่มีอำนาจเด็ดขาดในการจัดการ ตอกย้ำให้เห็นว่าคนกลุ่มนี้มอง Sex Workers เป็นสิ่งที่ต้องจัดการให้หมดไป

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (123)

‘ต้น’ เตือน! คนกลางคืนถูกทิ้งขว้าง ลั่นถ้ารัฐไม่ยับ จ่อยกระดับแขวนถุงยางหน้าทำเนียบ (มติชน, 2ก.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (123) ใช้คำกริยาว่า ทิ้งขว้าง ซึ่งหมายถึง Sex Workers ที่ไม่ได้รับการดูแลจากหน่วยงานรัฐ ถูกปล่อยละเลยเช่นเดียวกับขยะที่ถูกทิ้งขว้าง ผ่านน้ำเสียงของกลุ่มคนที่สนับสนุนและแสดงเจตจำนงเพื่อเรียกร้องให้รัฐช่วยเหลือ

ตัวอย่าง (124)

จะสู้และจะบอกว่าตลอดเตอี่เกินราคามีอยู่เต็มประเทศเช่นเดียวกับ บ่อนพนันและช่องที่มีอยู่ เกลื่อนเต็มประเทศ หากเราได้เป็นรัฐบาลจะเข้ามาแก้และขอยืนยันว่าเลือกพรรคเปลี่ยนแล้ว ไม่ผิดหวังแน่นอน (คมชัดลึก, 25 เม.ย. 2566)

จากตัวอย่าง (124) ใช้คำว่า เกลื่อน ซึ่งมีความหมายว่ากระจายอยู่ทั่วไป เป็นการใช้เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่าบ่อนการพนันและช่องซึ่งหมายรวมไปถึงการค้าบริการทางเพศและบุคคลที่เป็น Sex Workers ที่ให้บริการภายในช่องว่ามีกระจายอยู่เต็มประเทศเช่นเดียวกับขยะที่ต้องได้รับการกำจัด ซึ่งนั่นก็คือการแก้ไขปัญหาจากหน่วยงานรัฐ

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (125)

สังคมไทยในยุคที่จะเข้าสู่การเป็นพลเมืองโลก ยังคงมีสื่อที่ด้อยค่าความเป็นคนอยู่แบบนี้ก็ยังไม่สามารถเดินหน้าไปไหนได้ นอกจากการเป็นสิ่งที่ต้อง “กวาด” ให้ลงถัง (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 18 ต.ค. 2566)

ตัวอย่าง (126)

...ต่อมาจึงได้ปรากฏพาดหัวข่าวจากสื่อมวลชนไทยหลากหลายสำนัก ที่ใช้ถ้อยคำเพื่อด้อยค่าความเป็นอัตลักษณ์เชิงซ้อนในหลากหลาย ๆ รูปแบบ ทั้งใช้คำว่า “กวาด” ราวกับพนักงานบริการหญิงข้ามเพศเป็นดังฝุ่น, ล้าง ซึ่งเป็นคำที่ทำให้รู้สึกว่าจะต้องกำจัดให้หมดสิ้นไป (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 18 ต.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (125) และ (126) มีการใช้คำว่า กวาดให้ลงถัง ล้าง และ กำจัด ซึ่งเป็นการใช้อุปลักษณะสิ่งสกปรกเพื่ออธิบายการพาดหัวข่าวของหน่วยงานสื่อมวลชนที่ใช้ถ้อยคำลดคุณค่าแสดงให้เห็นว่า Sex Workers เป็นสิ่งสกปรกที่ต้องกำจัดและทำความสะอาด องค์กรพัฒนาเอกชน จึงแสดงจุดยืนเพื่อลดอคติทางสังคมที่หน่วยงานสื่อมวลชนนำเสนอแก่ Sex Workers

5.5.5 อุปลักษณะสงคราม

คือ การนำรูปภาพที่ใช้ถ้อยคำอุปลักษณะในวงความหมายการต่อสู้เป็นวงความหมายด้านทางอุปลักษณะดังกล่าวจะพบในตัวบทข่าวทางสังคมของสื่อมวลชนกล่าวถึงการกระทำของกลุ่มบุคคล เช่น หน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers เป็นวงความหมายปลายทางพบการใช้ถ้อยคำที่เป็นอุปลักษณะของการต่อสู้ ได้แก่ “ต่อสู้” และ “ดิ้นรน”

ในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน กล่าวถึงการกระทำของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers เป็นวงความหมายปลายทางพบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะของการต่อสู้ ได้แก่ “ต่อสู้” “สู้” “รวมพลัง” และ “ไม่ยอมแพ้” ส่วนตัวบท Sex Workers พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะของการต่อสู้ ได้แก่ “สู้” “รบ” และ “รบศึก”

จากการวิเคราะห์พบอุปลักษณะสงครามปรากฏในตัวบทสื่อมวลชน ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบท Sex Workers ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบทรัฐ

ตัวบทสื่อมวลชน ผู้วิจัยพบการใช้อุปลักษณะสงครามเฉพาะในตัวบทย่อยที่เป็นข่าวทางสังคมเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (127)

เห็นได้อย่างชัดเจนถึงการพยายามดันรนและต่อสู้อย่างของกลุ่มพนักงานบริการที่ไม่ต่างจากคนอื่น ๆ แต่การที่รัฐยังไม่มีกำหนดอย่างชัดเจนว่าสถานบริการจะสามารถเปิดและกลับไปทำงานได้เมื่อไรนั้นทำให้พนักงานบริการไม่สามารถวางแผนในอนาคตให้กับตัวเองและครอบครัวได้ (แนวหน้า, 22 พ.ค. 2563)

จากตัวอย่าง (127) พบว่ามีการใช้คำศัพท์ ได้แก่ ดันรน ต่อสู้อย่าง ซึ่งมาจากวงความหมายเกี่ยวกับการต่อสู้ จากตัวอย่างเป็นการต่อสู้ ดันรนของกลุ่ม Sex Workers ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่รัฐไม่มีมาตรการการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการปิดสถานบันเทิง ซึ่งเป็นสถานที่ทำงานของ Sex Workers การใช้อุปลักษณ์แสดงให้เห็นภาพการต่อสู้พยายามเอาชีวิตรอดในวิกฤตโรคระบาดเช่นเดียวกับการต่อสู้ในสงคราม การนำเสนอด้วยกลวิธีนี้ทำให้เห็นภาพและมุมมองของสื่อมวลชนที่เลือกการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ Sex Workers อย่างหลากหลาย

ตัวอย่าง (128)

“Can Do Bar” สถานบันเทิงที่ก่อตั้งในปี 2549 โดยมูลนิธิเอ็มพาวเวอร์ (Empower Foundation) องค์กรภาคประชาสังคม (NGO) ที่ต่อสู้ในประเด็นการหยุดตีตราและเลือกปฏิบัติกับผู้ขายบริการทางเพศในประเทศไทย โดยสถานบันเทิงแห่งนี้พยายามเป็นต้นแบบในการให้หลักประกันสุขภาพและวันหยุดทำงานกับผู้ประกอบอาชีพดังกล่าว (แนวหน้า, 17 พ.ค. 2562)

จากตัวอย่าง (128) เป็นการใช้อุปลักษณ์ด้วยคำว่า ต่อสู้ แสดงให้เห็นภาพของหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนที่ช่วยเหลือ ผลักดันเกี่ยวกับประเด็นการหยุดตีตราและเลือกปฏิบัติต่อ Sex Workers อย่างทันท่วงที เช่นเดียวกับการต่อสู้ในสงคราม สื่อมวลชนนำเสนอให้เห็นถึงความตั้งใจ ตามวัตถุประสงค์ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ช่วยเหลือ Sex Workers อย่างเต็มที่

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (129)

เป็นนิมิตรหมายอันดีอย่างยิ่ง ที่เราจะเดินหน้าต่อสู้เพื่อให้พนักงานบริการ ได้สิทธิในการเลือกอาชีพการทำงานของตน โดยไม่มีความผิด และสร้างความก้าวหน้าให้กับสังคมไทยในการลด

อคติและการตีตราต่อผู้ประกอบอาชีพนี้อย่างสุจริต (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 19 ต.ค. 2566)

ตัวอย่าง (130)

อยากพาไปรู้จักคือการต่อสู้ร่วม 20 ปีของเธอ ที่แม้รัฐผู้มาพำนักคนนี้ก็สู้กลับจนถึงจุดเริ่มต้นของการเป็นผู้บุกเบิกสวัสดิการหลาย ๆ อย่างที่ถูกกลืนหายไป (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 17 มิ.ย. 2566)

ตัวอย่าง (131)

เรายังไม่ยอมแพ้ ประกาศให้เปิดไม่ได้แปลว่าจะไม่เยียวยาชดเชยกับความเสียหายที่ผ่านมาของเราได้เราจะทวงไปเรื่อย ๆ จนกว่ารัฐบาลจะชดเชยให้เรา (มูลนิธิ Empower Foundation, 20 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (129) (130) และ (131) ปรากฏการใช้อุปลักษณ์สงครามด้วยคำว่า ต่อสู้ หรือ สู้ เปรียบเทียบกับความตั้งใจขององค์กรพัฒนาเอกชนอย่างเต็มที่ในการผลักดันและช่วยเหลือ Sex Workers อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ปรากฏคำว่า ไม่ยอมแพ้ ถึงแม้หน่วยงานรัฐหรือกลุ่มคนในสังคมบางกลุ่มจะไม่ยอมรับหรือเจอกับปัญหาอุปสรรคระหว่างการช่วยเหลือที่ต้องใช้เวลาก็ตาม แสดงให้เห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชนมีมุมมองด้านบวกต่อกลุ่มคนที่เป็น Sex Workers พยายามผลักดันให้บรรลุวัตถุประสงค์

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (132)

คิดอยู่ในใจว่างานนี้กูตายแน่ เพราะสี่แซกกับเขาก็ไม่เป็น พูดภาษาอังกฤษก็ไม่ได้ จะเอาอะไรไปสู้กับพวกเสือ สิงห์ โดยเฉพาะพวกผีจีน (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรือบาท์เรน ตอน 4, 31 พ.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (132) แสดงให้เห็นว่าในการประกอบอาชีพของ Sex Workers จำเป็นที่จะต้องมีการแข่งขันต่อสู้กับ Sex Workers คนอื่น ๆ เพื่อที่จะหาลูกค้าและได้มาซึ่งค่าบริการ เพราะมีอัตราการแข่งขันสูง ดังนั้นการใช้อุปลักษณ์สงครามการสู้ในตัวอย่าง ทำให้เห็นภาพของการทำงานของ Sex Workers ได้เป็นอย่างดี ในตัวอย่างพยายามนำเสนอว่าการประกอบอาชีพนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการแข่งขันสูง

ตัวอย่าง (133)

หลังจากจบกิจกรรมครั้งนั้น ตาคริสก็ไม่ได้บรรลุเป้าหมาย แต่เป็นฤทธิ์ความเมาเริ่มหมด ฉันทก็เริ่มรู้สึกเจ็บรุ่ม ๆ ร้อน ๆ ตาคริสจึงประกาศพักรบแล้วก็บอกให้ฉันทกลับบ้านได้ ถือว่าจบงานแล้ว (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรือบาร์เรน ตอน 12, 26 ก.ค. 2560)

ตัวอย่าง (134)

พ่อแม่ประเภทนี้ไม่เคยสำนึกหรือทราบดีว่าลูกสาวจะหาเงินมาได้แต่ละบาท ต้องหน้าด้านหน้าทนนอนแก้มข้างขารับศึกไม่รู้เท่าไร (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรือบาร์เรน ตอน 17, 30 ส.ค. 2560)

นอกจากนี้ตัวอย่าง (133) และ (134) แสดงกริยาร่วมเพศของ Sex Workers กับผู้ให้บริการยังถูกนำเสนอด้วยการใช้อุปลักษณ์สงคราม สงครามเสมอแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของการกระทำนั้น ผ่านการใช้คำว่า พักรบ และ รับศึก นำเสนอเพื่อตอกย้ำว่าการประกอบอาชีพนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย อาจจะทำให้เกิดความเจ็บปวดจากความรุนแรงระหว่างการทำกิจกรรมทางเพศจากผู้ให้บริการ

5.5.6 อุปลักษณ์สิ่งชั่วร้าย

เป็นการนำมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งชั่วร้าย นำมาใช้เป็นแวดวงความหมายต้นทาง อุปลักษณ์นี้จะพบในตัวบทข่าวอาชญากรรมของสื่อมวลชน เพื่ออธิบายถึงการกระทำของบุคคลหรือลักษณะบางประการของบุคคลทั้งที่เป็น Sex Workers และบุคคลที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นแวดวงความหมายปลายทาง โดยมีถ้อยคำอุปลักษณ์ ได้แก่ “ปิดเป้า”

จากการวิเคราะห์พบอุปลักษณ์สิ่งชั่วร้ายปรากฏในตัวบทสื่อมวลชนเพียงเท่านั้น **ตัวบทสื่อมวลชน** ผู้วิจัยพบการใช้อุปลักษณ์สิ่งชั่วร้ายเฉพาะในตัวบทย่อยที่เป็นข่าวอาชญากรรมเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (135)

เจ้าของร้านมีทั้ง เจ้าพ่อผู้มีอิทธิพล แต่ไม่เคยมีการปราบปรามป้องกัน หรือจับกุมอย่างจริงจัง ที่เห็นมีบ้างก็เป็นแค่การตรวจค้นสถานที่ดังกล่าว ไม่มีเจ้าหน้าที่ปราบปรามจับกุมอย่างจริงจัง ขอฝากท่านนายกรัฐมนตรี ช่วยปิดเป้าให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นไสสะอาดเป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาวจังหวัดมุกดาหารต่อไป (แนวหน้า, 24 เม.ย. 2562)

จากตัวอย่าง (135) เป็นใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ *ปิดเป้า* มากล่าวถึงการกระทำของหน่วยงานรัฐที่กระทำเพื่อแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนหน้าจากการกระทำของ Sex Workers ภายในสถานที่ท่องเที่ยวนั้นเป็นสิ่งที่ชั่วร้ายเปรียบกับการจัดการแก้ไขปัญหา Sex Workers ในพื้นที่นั้น แสดงให้เห็นถึงมุมมองของรัฐที่มีต่อ Sex Workers ในด้านลบที่ต้องการปราบปรามควบคุมให้หมดไปในพื้นที่นั้นเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี

5.6 การใช้มูลบท (presuppositions)

การใช้มูลบท (presupposition) เป็นการสื่อความคิดหรือความเชื่อบางอย่างที่ปรากฏขึ้นอยู่ก่อน ผ่านรูปภาษาบางชนิด ศิริพร ภักดีผาสุก (2553, น.95) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการใช้รูปภาษาที่ทำให้เชื่อว่ามีสิ่งใดสิ่งหนึ่งปรากฏหรือเกิดขึ้นมาอยู่ก่อนแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำความเชื่อหรือความรู้บางอย่างที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำนั้น ๆ โดยไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงความเชื่อหรือความรู้เหล่านั้นโดยตรง แฟร์เคลลาห์ (Fairclough, 2003 อ้างถึงใน จันทิมา อังคณิชกิจ, 2561, น.199) มองว่ามูลบทเกี่ยวข้องกับวาทกรรมในแง่ที่โยงไปกับความรู้ทางสังคมวัฒนธรรมที่ผู้พูดผู้ฟังมีอยู่ร่วมกันและยังเกี่ยวพันกับเรื่องของอำนาจและอุดมการณ์อีกด้วย

ในที่นี้ผู้วิจัยจำแนกการใช้มูลบทจากการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 5.6.1 การใช้มูลบท และ 5.6.2 การปฏิเสธมูลบท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.6.1 การใช้มูลบท

เป็นการใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อความคิดหรือความเชื่อบางอย่างที่ปรากฏขึ้นอยู่ก่อนจากการวิเคราะห์พบว่าการใช้มูลบทจะปรากฏในตัวบททุกประเภท

ตัวบทรัฐ สื่อว่ามีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าเกี่ยวกับกระบวนการการค้ามนุษย์และค่าประเวณีที่รัฐพยายามป้องกันและปราบปรามอย่างต่อเนื่อง การใช้มูลบทในตัวบทรัฐสื่อความคิดที่เกิดขึ้นก่อนหน้าเกี่ยวกับสภาพของสังคมไทยที่เต็มไปด้วยปัญหาการค้ามนุษย์และค่าประเวณี ซึ่งทำให้เกิดการตีความและเข้าใจความหมายเกี่ยวกับ Sex Workers ในเชิงลบ ตัวอย่างเช่นคำว่า “เพิ่มขึ้น” และ “มากขึ้น” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (136)

อธิบดีดีเอสไอ ให้สัมภาษณ์ประเด็นการค้าประเวณีในเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีมากขึ้น
ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (กระทรวงยุติธรรม, 20 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (136) พบการใช้ถ้อยคำที่ทำให้เกิดการตีความ คือ *การค้าประเวณีในเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีมากขึ้น* คำว่า “มากขึ้น” แสดงความหมายของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ว่าก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การค้าประเวณีเกิดขึ้นในรูปแบบของการใช้พื้นที่บริเวณถนนเพื่อขายบริการ แต่ภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ผู้คนสื่อสารกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทำให้การค้าประเวณีขยายตัวปรับเปลี่ยนรูปแบบสู่การค้าประเวณีแบบออนไลน์ ส่งผลต่อการปราบปรามจับกุมของหน่วยงานรัฐที่ทำงานยากมากขึ้น การปรากฏของมูลบทในตัวบทรัฐบาลพยายามนำเสนอให้เห็นถึงประเด็นของการค้าประเวณีที่มีการขยายรูปแบบและรัฐพยายามปราบปรามให้หมดไป

นอกจากนี้แนะนำให้เห็นว่ารัฐเป็นกลุ่มที่พยายามสร้างความสงบสุขให้กับสังคม มีการดำเนินงานตามนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ถ้อยคำที่ปรากฏบ่งชี้ให้เห็นว่ารัฐเป็นผู้รักษาความสงบ ตัวอย่างเช่นคำว่า “ลด” “ไม่ยอมให้เกิดกรณีดังกล่าวขึ้นอีก” และ “ให้เกิดขึ้น” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (137)

กระทรวงแรงงาน ขอแจ้งเตือนไปยังคนไทยที่ต้องการจะไปทำงานต่างประเทศขอให้ศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานของกรมการจัดหางานและไปด้วยวิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายและหากต้องการจะพัฒนาทักษะฝีมือด้านการนวดแผนไทย หรือการฝึกอบรมด้านภาษาอังกฤษสามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้ที่สถาบัน/สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานทุกแห่งทั่วประเทศ จึงไม่ยอมให้เกิดกรณีดังกล่าวขึ้นอีก เพราะอาจจะส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของแรงงานไทยที่นายจ้างในต่างประเทศให้การยอมรับในทักษะฝีมือของคนไทย (กระทรวงแรงงาน, 2 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (137) ถ้อยคำที่ทำให้เกิดการตีความ คือ *จึงไม่ยอมให้เกิดกรณีดังกล่าวขึ้นอีก* คำว่า “ขึ้นอีก” แสดงความหมายของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ว่าเหตุการณ์นั้นเคยเกิดขึ้นมาแล้ว ในบริบทของตัวอย่างนี้เป็นการกล่าวถึงกลุ่มกระบวนกรค้ามนุษย์ลอบให้คนไทยไปทำงานต่างประเทศ ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับการค้าบริการทางเพศ ซึ่งเป็นเรื่องที่ลอบให้คนเข้าสู่กระบวนกรค้ามนุษย์ ส่งผลกระทบและสร้างความเดือดร้อนต่อชีวิตของกลุ่มคนที่หลงเชื่อ รัฐมองว่าสิ่งเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศขัดแย้งต่อการทำงานและนโยบายรัฐที่พยายามส่งเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศ ทำให้รัฐออกมาประกาศเตือนเพื่อเฝ้าระวังการถูกลอบให้เข้าสู่กระบวนกรค้ามนุษย์ แสดงให้เห็นว่ารัฐพยายามดูแล ป้องกันไม่ให้คนไทยตกเป็นเหยื่อและ

หาช่องทางการไปทำงานต่างประเทศที่ถูกต้องตามกฎหมายให้แก่บุคคลที่สนใจ อีกทั้งเปิดศูนย์พัฒนา
อบรมทักษะฝีมือแก่ Sex Workers

ตัวอย่าง (138)

จังหวัดเชียงรายยังคงเดินหน้าปฏิบัติการบูรณาการในรูปแบบ “ทีมจังหวัดเชียงราย”
อันประกอบด้วยฝ่ายปกครอง ฝ่ายความมั่นคง ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมาย
ประเภทต่าง ๆ เพื่อจัดระเบียบสังคม สร้างความสงบสุข และความเป็นระเบียบเรียบร้อย
ให้เกิดขึ้น (รัฐบาลไทย, 8 พ.ย. 2566)

จากตัวอย่าง (138) พบถ้อยคำสื่อถึงการตีความ คือ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย
ให้เกิดขึ้น คำว่า “เกิดขึ้น” แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ว่ามีการกระทำที่ผิดกฎหมาย
ทั้งกระบวนการค้ามนุษย์ และการค้าประเวณีเกิดขึ้นจนก่อให้เกิดความรำคาญของประชาชน ทำให้รัฐ
จำเป็นต้องพยายามออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมตามนโยบายให้เกิดความเรียบร้อย ลดปัญหา
อาชญากรรมและการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นในสังคม

ตัวบทสื่อมวลชน ผู้วิจัยพบการใช้มูลบทในตัวอย่างทั้ง 2 ประเภท ได้แก่

1) ข่าวอาชญากรรม และ 2) ข่าวทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม สื่อความคิดที่มีอยู่ก่อนเกี่ยวกับสถานภาพการดำรงอยู่
ของ Sex Workers และบ่งชี้พฤติกรรมของรัฐพยายามป้องกันและปราบปรามไม่ให้เกิดขึ้นอีก ถ้อยคำ
ที่ปรากฏสื่อให้เกิดการตีความด้วยคำว่า “มากขึ้น” “ดีกว่า” “เพิ่มขึ้น” และ “จับแล้วจับอีก”
ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (139)

มีบุคคล 3 กลุ่มที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์เกาะรัตนโกสินทร์ และทำให้คุณค่าของ
บรรยากาศการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลดลง ได้แก่ กลุ่มที่ 1. กลุ่มที่ดำรงชีวิตด้วยการขอทาน
ทั้งการวางขันให้คนมาหยอดเงิน 2. กลุ่มคนไร้ที่พึ่งพิง คนเร่ร่อน และ 3. กลุ่มคนค้าประเวณี
ที่ยังแก้ปัญหาไม่ได้ ที่น่ากลัวคือปัจจุบันมีเด็กผู้ชายขายตัวเพิ่มมากขึ้น (ไทยโพสต์, 5 เม.ย.
2561)

จากตัวอย่าง (139) ถ้อยคำที่ทำให้เกิดการตีความ คือ ปัจจุบันมีเด็กผู้ชายขายตัว
เพิ่มมากขึ้น คำว่า “เพิ่มมากขึ้น” แสดงให้เห็นว่าก่อนหน้านี้จะมีจำนวนเด็กผู้ชายขายตัว
อยู่ไม่มาก แต่ปัจจุบันมีกลุ่มผู้เข้าสู่การเป็น Sex Workers มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของรัฐ

ที่ต้องจัดการ เนื่องจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีส่วนทำให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ซึ่งทำให้บรรยากาศของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลดลงและอาจจะส่งผลกระทบต่อรายได้จากการท่องเที่ยว ดังนั้นข่าวอาชญากรรมจึงพยายามนำเสนอให้เห็นว่ากลุ่มบุคคลที่กล่าวถึงทั้ง 3 กลุ่ม รวมถึง Sex Workers เป็นคนที่มีความผิดและควรจัดระเบียบให้หมดไป

ตัวอย่าง (140)

นครสวรรค์ - ฉาวซ้ำซาก..ขบวนการค้ากามโผล่พึ่งกำแพงวัดดังกลางเมืองปากน้ำโพติดต่อขายบริการอีก - ตกลงเสรีจูงมือเข้าโรงแรมห่างไม่ถึง 200 เมตร จนท.จับแล้วจับอีกไม่มีเซ็ด เผยแม้แต่ลานวัดก็เคยใช้นัดขายตัวกันมาแล้ว (ผู้จัดการ, 22 ก.พ. 2562)

จากตัวอย่าง (140) ถ้อยคำที่ทำให้เกิดการตีความ คือ จนท.จับแล้วจับอีกไม่มีเซ็ด ซึ่งคำว่า “จับแล้วจับอีก” สะท้อนมุมมองของการปราบปรามของเจ้าหน้าที่รัฐที่เผชิญกับปัญหาการค้าประเวณีที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ แม้เจ้าหน้าที่รัฐจะดำเนินการจับกุมอย่างต่อเนื่อง แต่กลับพบว่า Sex Workers ยังคงกลับมากระทำความผิดซ้ำ ๆ เช่นเดิม สื่อถึงการไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและอำนาจรัฐของกลุ่ม Sex Workers เป็นการตอกย้ำว่าปัญหานี้เป็นสิ่งที่รัฐต้องแก้ไขอย่างไม่สิ้นสุด

ข่าวทางสังคม ในข่าวทางสังคมนำเสนอการใช้มุลบทผ่านน้ำเสียงที่หลากหลายทั้งของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและคนกลุ่มอื่นทางสังคม สื่อความคิดที่มีอยู่ก่อนเกี่ยวกับสถานภาพการดำรงอยู่ของ Sex Workers รวมถึงนำเสนอการกระทำของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนและพรรคการเมืองที่พยายามช่วยเหลือเรียกร้องสิทธิให้ Sex Workers ถ้อยคำที่ปรากฏสื่อให้เกิดการตีความด้วยคำว่า “มากขึ้น” “มากยิ่งขึ้น” และ “ดีขึ้น” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (141)

มูลนิธิเอ็มพาวเวอร์และเครือข่ายฯมีความกังวลหากรัฐบาลไม่ชัดเจนระยะเวลาในการปิดเรื่องการช่วยเหลืออาจนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ทั้งการคอร์รัปชันเพื่อทำงานได้เกิดการเอาเปรียบ ยังส่งผลกระทบให้กับสังคมโดยรวมและพนักงานบริการมากยิ่งขึ้น (คมชัดลึก, 22 มิ.ย. 2563)

จากตัวอย่าง (141) พบการใช้ถ้อยคำที่ทำให้เกิดการตีความ คือ ยังส่งผลกระทบให้กับสังคมโดยรวมและพนักงานบริการมากยิ่งขึ้น ในบริบทกล่าวถึงมูลนิธิเอ็มพาวเวอร์และเครือข่ายซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือ เรียกร้องสิทธิให้แก่ Sex Workers ที่แสดงความกังวลถึงผลกระทบต่อ Sex Workers ทั้งการคอร์รัปชันและเอาเปรียบที่ปรากฏด้วยคำว่า

“มากยิ่งขึ้น” สื่อให้เห็นว่าก่อนหน้านี้การคอร์รัปชันและการเอาเปรียบเกิดขึ้นในกลุ่ม Sex Workers ก่อนแล้ว ทั้งจากรัฐบาลและกลุ่มบุคคลอื่นที่ผู้กระทำ องค์การพัฒนาเอกชนจึงออกมาแสดงความกังวล ด้วยบทสัมภาษณ์ของประชาชนปรากฏการนำเสนอผ่านน้ำเสียงของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งจากตัวอย่างนี้เป็นน้ำเสียงขององค์การพัฒนาเอกชนที่สื่อถึงการต่อว่าถึงนโยบายของรัฐ

ตัวอย่าง (142)

นอกจากนี้ “การยกเลิกความผิดฐานค้าประเวณี ยังทำให้คนเหล่านี้มีทางเลือกมากขึ้น ในอนาคต หากวันหนึ่งต้องการออกจากอาชีพดังกล่าวก็สามารถไปหางานอื่นทำได้ โดยไม่ถูกตีตราเลือกปฏิบัติ” (แนวหน้า, 14 ต.ค. 2563)

จากตัวอย่าง (142) พบการใช้ถ้อยคำที่ทำให้เกิดการตีความ คือ ยังทำให้คนเหล่านี้มีทางเลือกมากขึ้น จากข้อความดังกล่าวสื่อให้เกิดการตีความถึงความคิดเบื้องหลังที่มีอยู่ก่อนว่า Sex Workers ในอดีตไม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพหากต้องออกจากอาชีพก็อาจจะไม่สามารถไปประกอบอาชีพอื่นได้โดยง่าย เพราะถูกตีตราและเลือกปฏิบัติจากสังคมโดยรอบ ซึ่งในตัวอย่างเป็นการนำเสนอให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหากมีการยกเลิกความผิดฐานค้าประเวณีผ่านการนำเสนอด้วยน้ำเสียงขององค์การพัฒนาเอกชนจากตัวบทข่าว

ตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน ใช้ถ้อยคำสื่อความหมายของ Sex Workers เกี่ยวกับสถานการณ์การดำรงอยู่ในสังคม ตัวอย่างเช่นคำว่า “ความเป็นอยู่ที่ดี” “หมดไป” และ “เพิ่มขึ้น” ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีและเป็นตัวกำหนดควบคุม Sex Workers ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (143)

วันนี้เสียงความเดือดร้อนของพี่น้องพนักงานบริการ จากผลกระทบของกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ได้เดินทางไปสู่นายกรัฐมนตรีและผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว หวังว่าสักวันหนึ่งกฎหมายที่พรากคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพวกเราจะหมดไป เพราะอาชีพพนักงานบริการคืออาชีพ (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 26 ต.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (143) ถ้อยคำที่ทำให้เกิดการตีความ คือ กฎหมายที่พรากคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพวกเราจะหมดไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าก่อนหน้านี้ Sex Workers

เป็นกลุ่มคนที่ไม่มีความดีศรีความเป็นมนุษย์เทียบเท่ากับคนอื่น ๆ ในสังคม ถูกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีกดทับไม่ให้เป็นอาชีพที่ถูกต้อง

ตัวอย่าง (144)

ตอนนี้ (ร่าง) พ.ร.บ. ยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 กำลังเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบร่างกฎหมาย และเมื่อตรวจสอบเสร็จจะมีการเปิดให้ลงชื่อสนับสนุนร่างมาร่วมกันติดตามการยกเลิกพ.ร.บ. เพื่อสิทธิความเป็นอยู่ที่ดีของกลุ่มพนักงานบริการ (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 10 ต.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (144) ถ้อยคำที่ทำให้เกิดการตีความ คือ เพื่อสิทธิความเป็นอยู่ที่ดีของกลุ่มพนักงานบริการ แสดงให้เห็นว่าก่อนหน้านี้ Sex Workers มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่ดี เนื่องจาก การกีดกันทางกฎหมายของ พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ทำให้ต้องประกอบอาชีพขายบริการอย่างหลบซ่อน ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิความเป็นอยู่รวมไปถึงสวัสดิการของรัฐได้เท่าที่ควรเช่นเดียวกับผู้ประกอบการอาชีพอื่น แสดงสภาพของ Sex Workers ในช่วงที่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและการตีตราและไม่มีสิทธิเท่าเทียมกับแรงงานประเภทอื่น

ตัวบท Sex Workers เนื้อหาส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเรื่องเล่าจึงมีการใช้คำบรรยายให้เห็นถึงลักษณะ สภาพและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน การใช้มูลบทที่แสดงให้เห็น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้าจึงพบในจำนวนน้อยกว่าตัวบทอื่น ๆ ถ้อยคำจะสื่อความคิดและความหมายของ Sex Workers เกี่ยวกับสภาพชีวิตการดำรงอยู่ของผู้เล่าที่เป็น Sex Workers รวมถึง สถานภาพการดำรงอยู่ในสังคม ตัวอย่างเช่นคำว่า “เมื่อชีวิตจะกลับมาดีอีกครั้ง” และ “ดีขึ้นกว่านี้” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (145)

“นี่กำลังทำบ้าอะไรอยู่วะ ทำไมไม่ต้องมาทอนอด ๆ อยากรู้ อะไร? ทำไมต้องให้คนรุ่น คนนี้มาถูกดขี่ด้วย ?” เมื่อคิดได้ดังนั้นแล้วก็จะโง่โง่อะไรอยู่ละ กลับไปขายหอยเหมือนเดิมดีกว่าเมื่อชีวิตจะกลับมาดีอีกครั้ง (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรือบาร์เรน ตอน 1, 10 พ.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (145) ถ้อยคำที่ทำให้เกิดการตีความ คือ เมื่อชีวิตจะกลับมาดีอีกครั้ง คำว่า “อีกครั้ง” สะท้อนถึงการวนกลับมาในเส้นทางอาชีพ Sex Workers อีกครั้งหลังจากที่เคยหยุดไป แสดงนัยว่าเป็นการตัดสินใจที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตจากสภาพที่เคยแย่ให้ดีขึ้น

แม้ว่าแนวคิดในสังคมโดยทั่วไปอาจชี้นำไปสู่ยุติการประกอบอาชีพนี้ แต่ประสบการณ์ของผู้เขียนกลับเผยให้เห็นว่าการขายบริการเป็นหนทางในการสร้างรายได้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอันนำไปสู่สภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สะท้อนถึงข้อจำกัดของแนวทางที่สังคมเสนอ หากการละทิ้งอาชีพนั้นส่งผลต่อความยากลำบากในชีวิต

ตัวอย่าง (146)

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อยากให้มีเป็นโซนของทำงานแบบนี้เลย ถ้าเรามีแบบนี้ปุ๊บมันอาจจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกที่หนึ่ง พักมาเป็นเมืองท่องเที่ยวอยู่แล้วนักท่องเที่ยวทุกคนเขารู้ว่าพักเขาทำอะไรแต่อยากให้ยกระดับอาชีพตราบนี้ขึ้นมากกว่านี้ และถูกกฎหมายเพราะเราทำงานแบบนี้ เมื่อถูกกฎหมายเราก็สามารถเสียภาษีและเงินภาษีเหล่านั้นอาจจะเลี้ยงดูประชาชนให้แบบมีระดับชีวิตที่ดีขึ้นกว่านี้อีกนิดนึงก็ได้ (ช่อง echo, 11 ม.ค. 2562)

จากตัวอย่าง (146) ถ้อยคำที่ทำให้เกิดการตีความ คือ เงินภาษีเหล่านั้นอาจจะเลี้ยงดูประชาชนให้แบบมีระดับชีวิตที่ดีขึ้นกว่านี้ คำว่า “ดีขึ้นกว่านี้” สะท้อนถึงสภาพการดำรงชีพและคุณภาพชีวิตของ Sex Workers ในปัจจุบันที่ยังไม่ได้รับการยอมรับทางกฎหมายและไม่มีภาษีให้กับภาครัฐอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม กลุ่ม Sex Workers เองกลับแสดงเจตจำนงที่ต้องการให้อาชีพนี้ถูกกฎหมายและสามารถเสียภาษีอย่างถูกต้อง เพื่อให้เงินภาษีที่จัดสรรโดยรัฐถูกนำมาใช้ในการดูแลรวมถึงยกระดับคุณภาพชีวิตของ Sex Workers ให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความคาดหวังในการได้รับการสนับสนุนและการพัฒนาจากภาครัฐผ่านกลไกภาษีอย่างเป็นระบบ

5.6.2 การปฏิรูตรูปแบบ

เป็นการใช้ภาษาเพื่อนำเสนอข้อมูลในเชิงปฏิเสธหรือแย้งกับความคิดเหตุการณ์หรือข้อมูลที่มีมาก่อนหน้า (จันทิมา อังคพณิกิจ, 2561, น.200) จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่าการปฏิรูตรูปแบบปรากฏเฉพาะในตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบทของ Sex Workers เท่านั้น เนื่องจากตัวบทดังกล่าวต้องการใช้ในการโต้แย้งกับวาทกรรมของสังคมหรือความคิดความเชื่อของคนในสังคมที่มีอยู่ก่อนหน้าเกี่ยวกับ Sex Workers

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน พยายามนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้าน พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่กดทับ Sex Workers และต้องการผลักดันให้เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (147)

ถึงเวลาแล้ว ที่เวลา 27 ปีของกฎหมายที่สร้างความเหลื่อมล้ำต้องถูกยกเลิกไป เพื่อให้พี่น้องเราสามารถ “เลือกประกอบอาชีพ” ตามที่ตนต้องการได้โดยไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบอีกต่อไป (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 15 ส.ค. 2566)

ตัวอย่าง (148)

“กฎหมายใหม่สำหรับยุคใหม่ของพนักงานบริการ” ถึงเวลายุกเลิกความผิดค่าประเวณี “คืบความเป็นคนไม่ถูกตีตราคืบความเป็นงานเป็นแรงงานคนหนึ่งไม่ใช่อาชญากรไม่ต้องจ่ายค่าช่วย” (มูลนิธิ Empower Foundation, 26 ม.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (147) และ (148) คำว่า “ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบอีกต่อไป” และ “คืบความเป็นคนไม่ถูกตีตราคืบความเป็นงานเป็นแรงงานคนหนึ่งไม่ใช่อาชญากรไม่ต้องจ่ายค่าช่วย” ข้อความดังกล่าวสะท้อนประเด็นสำคัญว่า Sex Workers ควรได้รับการคืบความเป็นมนุษย์และยอมรับในฐานะแรงงาน โดยปราศจากการตีตราและแสวงหาประโยชน์ อันเป็นผลพวงจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ซึ่งทำให้การประกอบอาชีพนี้ไม่ถูกต้องตามกฎหมายและนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำ องค์กรพัฒนาเอกชนจึงนำเสนอแนวคิดว่าการปฏิรูปกฎหมายจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียม และการพ้นจากการถูกตีตราและแสวงหาประโยชน์จากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นปัญหาที่เผชิญอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับปัจจุบัน

ตัวบท Sex Workers พยายามผลิตตัวบทนั้นเพื่อต้องการนำเสนอความคิดตอบโต้กับวาทกรรมทางสังคมที่นำเสนอข้อมูลบางอย่างที่บิดเบือนหรือเพื่อเป็นการแก้ต่างข้อกล่าวหาในในตัวบทของ Sex Workers พบการใช้การปฏิเสธมูลบท ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง (149)

ใครบอกว่า เป็นโสเภณีหรือว่าเป็น Sex Workers ไม่ได้ลงทุนไม่จริงนะมันลงทุนหมดทุกอย่าง เล่นนะ ความสวยเอเย่เสื้อผ้าเอเย่นูนนี่นั่นมันคือต้องเป๊ะอะน้อง ไม่สวยแล้วแขกจะออฟเราไหมถูกไหมละ (ช่อง จ๊อกจ๊อก, 27 ก.ย. 2564)

ตัวอย่าง (150)

อาชีพนี้ไม่ใช่จะเป็นกันได้ง่าย ๆ นะคะกว่าจะเป็นได้ต้องเรียนรู้อะไรมาเยอะเหมือนกับหนูนะ หนูก็ภูมิใจนะเป็นอาชีพนี้ (ช่อง echo, 11 ม.ค. 2562)

จากตัวอย่าง (149) จะเห็นว่า Sex Workers ได้ใช้การปฏิเสธเพื่อโต้กลับวาทกรรมของสังคมที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้เกี่ยวกับการเป็น Sex Workers ว่าไม่ต้องลงทุนแต่ Sex Workers ได้เสนอข้อความเพื่อตอบโต้ว่าความจริงแล้วต้องลงทุน ทั้งเรื่องของความสวย เครื่องแต่งกายรวมไปถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เช่นเดียวกับในตัวอย่าง (150) ที่เสนอข้อความเพื่อโต้ตอบในประเด็นเดียวกันเพราะต้องอาศัยการเรียนรู้ ประสบการณ์รวมไปถึงทักษะอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจในการให้บริการ

5.7 การใช้สหพท (intertextuality)

สหพทเป็นลักษณะของตัวบทที่สื่อให้รู้ว่ามีความคิดอื่นหรือตัวบทอื่นที่มีอยู่ก่อนแล้วปรากฏอยู่ด้วย ตัวบทนั้นมีความสัมพันธ์ในเชิงตอบสนอง ตอบโต้หรือปฏิสัมพันธ์กับตัวบทหรือวาทกรรมที่มีอยู่ก่อนแล้วเหล่านั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง หรือหลายลักษณะในตัวบทเดียวกัน (จันทิมา อังคณชกิจ, 2561, น.212) กล่าวโดยสรุปได้ว่าการใช้สหพท คือ การนำตัวบทอื่นที่มีมาก่อนนำมากล่าวถึงใหม่ มีการเชื่อมโยงกับตัวบทอื่นโดยอาจจะแทรกเข้ามาในตัวบท ทำให้เห็นการปรากฏถ้อยคำหรือนัยบางอย่างผ่านตัวบทนั้น

จากการวิเคราะห์พบการใช้สหพท จำแนกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ 5.7.1 การอ้างตัวบทกฎหมาย 5.7.2 การอ้างอิงงานวิจัย/ผลสำรวจ 5.7.3 การยกถ้อยคำมากล่าวใหม่แบบตรง 5.7.4 การอ้างสื่ออื่น และ 5.7.5 การแทรกเรื่องเล่า ดังรายละเอียดดังนี้

5.7.1 การอ้างตัวบทกฎหมาย

ตัวบทรัฐอ้างถึงกฎหมายที่เป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบสังคมให้เกิดความเรียบร้อย นำมาใช้เพื่อเน้นย้ำให้ประชาชนปฏิบัติตามและแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของรัฐนั้นมีความชอบธรรมตามกฎหมายและใช้เพื่อยืนยันสนับสนุนการกระทำของตน เช่นเดียวกับตัวบทสื่อมวลชนที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข่าวสารเผยแพร่สู่ประชาชนจึงใช้การอ้างกฎหมายในตัวบทที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อมูลของหน่วยงานรัฐ นอกจากนี้ยังปรากฏการอ้างกฎหมายในข้อมูลขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มักจะอ้างถึงเพื่อสื่อให้เห็นว่ากฎหมายนั้นเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข

ส่วนในตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนมักจะอ้างถึงเพื่อสื่อเน้นย้ำให้เห็นว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปราม Sex Workers นั้นองค์กรพัฒนาเอกชนมีมุมมองว่าเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพราะกฎหมายเหล่านั้นกดทับกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers และในตัวบท Sex Workers มักจะอ้างถึงเพื่อเน้นย้ำให้เห็นว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ

การป้องกันและปราบปราม Sex Workers นั้นเป็นกฎหมายที่กีดทับกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างอิสระและกลายเป็นผู้ถูกระงับโดยมีกฎหมายเป็นเครื่องมือในการใช้อำนาจของหน่วยงานรัฐ

จากการวิเคราะห์พบว่าสหภาพการอ้างถึงกฎหมายจะปรากฏในตัวบททุกประเภท

ตัวบทรัฐ ผู้วิจัยพบสหภาพการอ้างตัวบทกฎหมาย ได้แก่ 1) เอกสารราชการประเภทบทความ 2) เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ และ 3) เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารราชการประเภทบทความ

ตัวอย่าง (151)

การค้าประเวณีเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมอันดีงามของสังคมไทยและยังมีความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 (กระทรวงยุติธรรม, 21 มี.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (151) พบการใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้สำหรับการกำหนดหรือควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคม การใช้สหภาพอ้างถึงกฎหมายเพื่อนำเสนอข้อมูลให้เห็นว่า การค้าประเวณีเป็นการกระทำที่มีความผิดทั้งทางศีลธรรมและผิดทางกฎหมาย อ้างถึงยกเพื่อเป็นข้อห้ามไม่ให้กระทำการค้าประเวณี จะเห็นว่ารัฐใช้เครื่องมือทางกฎหมายเพื่อจัดระเบียบสังคม

เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ

ตัวอย่าง (152)

รัฐมีนโยบายและให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นปัญหาที่ทุกประเทศให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิความเป็นมนุษย์และสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม กรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งเป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายกำกับดูแลการปฏิบัติงานของคดีการค้ามนุษย์ได้ขับเคลื่อนงานตามนโยบายและกำชับสั่งการให้กองคดีการค้ามนุษย์ดำเนินมาตรการเชิงรุกและบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์อย่างเด็ดขาด (กระทรวงยุติธรรม, 12 พ.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (152) พบการใช้การอ้างพระราชบัญญัติการค้ามนุษย์แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของตนมีความชอบธรรมตามแนวทางที่กฎหมายได้กำหนดไว้และยืนยันเพื่อสนับสนุนการกระทำของตนและมีเป้าหมายในการปราบปรามแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ที่รัฐ

มีมุมมองว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิความเป็นมนุษย์และสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม
ต้องจัดการอย่างเด็ดขาด

เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม

ตัวอย่าง (153)

ทั้งนี้เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้แก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติ
ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544
(และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559) ให้ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาตามหลักสิทธิ
มนุษยชนและมาตรฐานสากล (กระทรวงยุติธรรม, 15 ก.พ. 2566)

จากตัวอย่าง (153) พบว่ามีการอ้างตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ
ความผิดเกี่ยวกับการให้ค่าตอบแทนผู้เสียหายจากการตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์
ซึ่งเป็นปัญหาที่หน่วยงานรัฐพยายามนำเสนอและออกนโยบายป้องกันและปราบปรามมาโดยตลอด
การนำกฎหมายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย
ในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เพื่อสนับสนุนการกระทำนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการขจัดปัญหา
การค้ามนุษย์ซึ่งนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ในสังคม แสดงให้เห็นการใช้กฎหมายเพื่อสนับสนุนการกระทำ
ของหน่วยงานรัฐ

ตัวบทสื่อมวลชน ผู้วิจัยพบสหบทการอ้างตัวบทกฎหมาย ในตัวบทย่อยทั้ง
2 ประเภท ได้แก่ 1) ข่าวอาชญากรรม และ 2) ข่าวทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (154)

นำกำลังเข้าจับกุม น.ส.เอ (นามสมมติ) อายุ 16 ปี ที่อยู่ 435 ถนนเทศา 2 ต.ในเมือง อ.เมือง
จ.กำแพงเพชร ในความผิดฐาน “กระทำการค้ามนุษย์โดยการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ
จากการค้าประเวณีเด็ก เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไปซึ่งบุคคลใด เพื่อให้บุคคลนั้น
กระทำการค้าประเวณี แม้บุคคลนั้นจะยินยอมก็ตาม เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เป็นธุระ
จัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง แม้ผู้นั้นจะยินยอมก็ตาม ชักจูง
ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติดนไม่สมควร หรือนำจะทำให้เด็กมีความประพฤติ
เสี่ยงต่อการกระทำผิด” (ไทยรัฐ, 8 ส.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (154) เป็นการอ้างกฎหมายผ่านน้ำเสียงของรัฐที่กล่าวถึง
การกระทำผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็น

การอ้างความชอบธรรมในการกระทำของรัฐในการปราบปราม จับกุม บุคคลผู้กระทำความผิดเชื่อว่า รัฐพยายามใช้กฎหมายจัดการการกระทำความผิดต่อบุคคลที่เป็น Sex Workers ด้วยความชอบธรรม

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (155)

ขณะนี้ได้เป็นกรอบกฎหมายค่อนข้างชัดเจน อาทิ เป็นร่างกฎหมายใหม่ เบื้องต้นอาจมีชื่อว่า ร่าง พ.ร.บ.คุ้มครองการให้บริการทางเพศ พ.ศ. ... มาแทนที่ พ.ร.บ.ค้าประเวณีฯ มุ่งเน้นการคุ้มครองผู้ค้าประเวณีโดยสมัครใจ กำหนดอายุขั้นต่ำ 20 ปีขึ้นไป สามารถให้บริการทางเพศโดยไม่มีโทษทางอาญา มีสิทธิและสวัสดิการในระบบแรงงาน โดยไม่ต้องระบุว่า เป็นผู้ให้บริการทางเพศ พร้อมมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม มีการตรวจสอบสุขภาพว่า ต้องไม่มีโรคติดต่อ ไม่เป็นโรคร้ายแรง (มติชน, 3 มี.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (155) เป็นการอ้างกฎหมายผ่านน้ำเสียงขององค์กรพัฒนาเอกชน ที่มักจะนำเสนอให้เห็นว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers นั้นเป็นกฎหมายที่ล้าหลังตอกย้ำและตีตราการกระทำความผิด ซึ่งมีการนำเสนอร่างกฎหมายใหม่เพื่อปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยมากขึ้น สื่อให้เห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นองค์กรที่ช่วยสนับสนุน Sex Workers ในการปรับเปลี่ยนกฎหมายใหม่ที่รองรับอาชีพ Sex Workers ให้ถูกกฎหมาย การใช้สหบทในการอ้างกฎหมายตอกย้ำให้เห็นว่ากฎหมายพ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้มามากกว่า 20 ปีนั้น เป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐที่ใช้ในการจัดการกับกลุ่ม Sex Workers ในสังคมไทย

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (156)

บัดนี้ เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2566 สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้ส่งหนังสือตอบกลับ โดยมีเนื้อความสำคัญว่า “ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พุทธศักราช 2539 พ.ศ. มีหลักการเป็นไปตามหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สำนักงานฯ จึงส่งหนังสือเพื่อให้ท่านชักชวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งร่วมลงรายชื่อเสนอให้ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย” (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 19 ต.ค. 2566)

ตัวอย่าง (157)

เมื่อความผิดชักชวนเพื่อการค้าประเวณีโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท ในมาตรา 5 พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีที่ความผิดมีการลงโทษปรับสถานเดียว ให้กลายเป็นโทษปรับทางพินัย (ไม่ถือเป็นความผิดทางอาญาอีกต่อไป) มีการปรับเงินเหมือนเดิม แต่กระบวนการเปลี่ยนไป กรณีไม่มีเงินค่าปรับก็จะไม่มีการนำไปกักขังแทนค่าปรับอีก ไม่มีประวัติอาชญากรและผู้มีอำนาจปรับเป็นกระทรวงพัฒนาสังคม ซึ่งปัจจุบันเราถูกจับปรับคนละ 100 บาท รายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน เป็นช่วง ๆ เมื่อ พ.ร.บ. ว่าด้วยการปรับเป็นพินัยบังคับใช้ชีวิตพนักงานบริการเราจะเป็นอย่างไงและอย่าลืมยังมีมาตรา 6 และมาตรา 7 ที่เอาผิดพนักงานบริการอยู่ (มูลนิธิ Empower Foundation, 10 พ.ย. 2566)

จากตัวอย่าง (156) และ (157) เป็นการอ้างกฎหมายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และการกระทำความผิดที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินั้น ซึ่งจากการนำเสนอชี้ให้เห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชนมุ่งที่จะนำเสนอให้เห็นว่าพระราชบัญญัตินั้นสร้างข้อจำกัดต่อการประกอบอาชีพของ Sex Workers ทั้งยังมีช่องโหว่ที่เอื้อต่อผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐในการใช้เป็นเครื่องมือในการปราบปรามการกระทำความผิดนั้น องค์กรพัฒนาเอกชนจึงนำเสนอให้เห็นถึงการร่างกฎหมายใหม่เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย ยกเลิกการปราบปรามและทำให้ Sex Workers เป็นอาชีพอย่างหนึ่งเพื่อต้องการให้ Sex Workers ได้รับสิทธิ สวัสดิการจากรัฐเช่นเดียวกับอาชีพอื่น ๆ ในสังคม เป็นการแสดงให้เห็นถึงมุมมองด้านบวกที่องค์กรพัฒนาเอกชนมีต่อ Sex Workers ทั้งการช่วยเหลือผลักดันให้ไม่ผิดกฎหมาย

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (158)

บริบทของกฎหมายบ้านเรานะ ก็ยังไม่ได้เปิดกว้างเกี่ยวกับอาชีพนี้ ซึ่งไม่เหมือนกับเมืองนอก ยกตัวอย่างง่าย ๆ แบบญี่ปุ่นเค้าก็ทำกันเป็นค่ายหนังผู้ใหญ่เลย เรื่องแบบนี้ถ้าเราไม่ได้แบบไปทำผิดลูกผิดเมียใครหรือว่าไม่ทำให้ใครเดือดร้อนนะก็อยากให้กฎหมายไทยแบบพิจารณาดูบ้าง (ช่อง จ๊อกจ๊อก, 27 ก.ย. 2564)

ตัวอย่าง (159)

ควรทำให้มันถูกกฎหมายได้แล้วละ อย่างส่วนตัวใช้ไหม เราอยากขอสินเชื่อกู้ซื้อบ้านกู้ซื้อรถอะไรเงี้ย เออรายได้เราขนาดเนี่ยอะมันไปได้อยู่แล้วแต่ว่าอาชีพแบบนี้มันยาก (ช่อง ซ็อคเกอร์บอย, 10 ก.พ. 2565)

จากตัวอย่าง (158) และ (159) ใช้สหพทการอ้างกฎหมาย โดยอ้างถึงพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 จากการนำเสนอผ่านตัวบทของ Sex Workers ซึ่งให้เห็นว่าพระราชบัญญัตินั้นสร้างข้อจำกัดต่อการประกอบอาชีพของ Sex Workers ทั้งในเรื่องของการปราบปรามการจับกุมและจำกัดการเข้าถึงสิทธิอื่น ๆ เช่น ประกันสังคม การขอสินเชื่อกู้บ้าน กู้รถ Sex Workers จึงพยายามเรียกร้องให้แก้ไขกฎหมายทำให้อาชีพ Sex Workers เป็นอาชีพที่ถูกต้องเพื่อคุ้มครองและรองรับสิทธิ สวัสดิการทางสังคมให้กับกลุ่มคนเหล่านั้น

5.7.2 การอ้างอิงงานวิจัย/ผลสำรวจ

การอ้างอิงงานวิจัย/ผลสำรวจ ผู้ผลิตตัวบทมักจะยกขึ้นมาแนะนำเสนอเพื่อสนับสนุนสิ่งที่กำลังกล่าวถึงเพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและสร้างความสนใจให้กับผู้อ่าน เช่น ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้ค้าค้าประเวณี การรับรู้ของสังคมต่อการค้าประเวณีและความคิดเห็นของสังคมต่อการค้าประเวณี มักจะถูกนำมาแนะนำเสนอทั้งสิ้น

จากการวิเคราะห์พบว่าสหพทการอ้างอิงงานวิจัย/ผลสำรวจปรากฏในตัวบทรัฐ ตัวบทสื่อมวลชนและตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบท Sex Workers

ตัวบทรัฐ ผู้วิจัยพบสหพทการอ้างอิงงานวิจัย/ผลสำรวจ ได้แก่ 1) เอกสารราชการประเภทบทความ และ 2) เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารราชการประเภทบทความ

ตัวอย่าง (160)

นี่เป็นส่วนสำคัญของงานวิจัยชิ้นใหม่ที่มีชื่อว่า “รายงานวิจัยเพื่อศึกษาการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กชาย รายงานประเทศไทย” ถูกนำเสนอโดยเอ็คแพท อินเตอร์เนชันแนล - ECPAT International โดยร่วมมือกับองค์กรที่มีส่วนร่วมสนับสนุนงานวิจัย คือ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) เปิดเผยผลวิจัยชิ้นนี้เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2564 ในรูปแบบออนไลน์ (กระทรวงยุติธรรม, 30 เม.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (160) เป็นการอ้างถึงรายงานการวิจัยเพื่อศึกษาการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กชาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการนำเยาวชนไปค้าบริการทางเพศ สื่อให้เห็นว่ารัฐอ้างอิงงานวิจัยเพื่อตอกย้ำให้เห็นว่าการค้าบริการส่งผลกระทบและกระจายไปสู่กลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นเรื่องผิดกฎหมายและรายงานวิจัยนั้นเป็นข้อมูลที่สัมภาษณ์เยาวชนที่ประกอบอาชีพ ตอกย้ำว่ารัฐใช้สหพทการอ้างอิงงานวิจัยเพื่อชี้ให้เห็นให้สังคมรับรู้ถึงปัญหาของการค้าประเวณีที่เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน

เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม

ตัวอย่าง (161)

รายงานขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ในปี พ.ศ. 2559 ระบุว่าโดยเฉลี่ยทั่วโลกแล้ว ในเด็ก 10 คน อาจมีถึง 6 คน ที่เคยผ่านประสบการณ์ความรุนแรงทางกายภาพ ซึ่งรวมถึงความรุนแรงจากการถูกทำโทษที่รุนแรงเกินสมควรจากครูหรือผู้ปกครองและมีเด็กหญิงถึง 1 ใน 10 คน ที่อาจเคยถูกกระทำความรุนแรงทางเพศ นอกจากนี้ข้อมูล ในรายงานวิจัยเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ของ TIJ และ UNODC พบว่ายังมีเด็กจำนวนมากจากประเทศกัมพูชา ประเทศลาว และประเทศพม่า ถูกนำมายังประเทศไทย เพื่อจุดประสงค์ในการค้ามนุษย์ (กระทรวงยุติธรรม, 3 ก.ค. 2562)

จากตัวอย่าง (161) เป็นการอ้างถึงรายงานผลสำรวจขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) เรื่องประสบการณ์ความรุนแรงทางกายภาพในเด็ก และรายงานวิจัยเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ของ TIJ และ UNODC ที่ระบุแหล่งที่มาของเด็กที่ถูกนำมาเพื่อค้ามนุษย์ รายงานที่กล่าวมาทั้ง 2 นั้นเกี่ยวข้องกับการนำเสนอให้เห็นถึงปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐนำเสนอเพื่อให้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นการอ้างข้อมูลรายงานหรือผลวิจัยจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดการตีความและมองเห็นว่าสิ่งที่รัฐต้องการนำเสนอ นั้นมีความสำคัญ ข้อมูลที่พบมาจากหน่วยงานหรือนักวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือและมีน้ำหนัก

ตัวบทสื่อมวลชน ผู้วิจัยพบสหบทการอ้างงานวิจัย/ผลสำรวจในตัวบทข่าวทางสังคมเพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (162)

ศ. ดร.ศรีศักดิ์ จามรมาน ประธานกรรมการอาวุโสสำนักวิจัยสยามเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต โพล วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม (STC) แถลงผลการสำรวจ “ความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปต่อการบุกจับสถานบริการอาบอบนวดกับปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทย” สำรวจระหว่างวันที่ 19 ถึง 24 มกราคม พ.ศ. 2561 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,209 คน อายุ 20 ปีขึ้นไป แบ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ 50.21 เพศชายร้อยละ 49.79 สามารถสรุปผลได้ ดังนี้... (คมชัดลึก, 25 ม.ค. 2561)

จากตัวอย่าง (162) สื่อมวลชนอ้างผลการสำรวจทางสถิติ ความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปต่อการบุกจับสถานบริการอาบอบนวดกับปัญหาการค้ามนุษย์ในประเทศไทย ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมที่รัฐใช้อำนาจทางกฎหมายในการจัดการและแสดงให้เห็นถึงการรับรู้

ของประชาชน จากผลสำรวจทำให้เห็นมุมมองความคิดและการรับรู้ของประชาชนต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ในสื่อมวลชนได้นำเสนอเพื่อสร้างความน่าสนใจให้แก่ข้อมูลและแสดงมุมมองอย่างหลากหลายของประชาชนต่อประเด็นการค้าประเวณีในสังคมไทย

ตัวอย่าง (163)

รายงานวิจัยการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กชาย รายงานประเทศไทย ที่ได้นำเสนอครั้งแรกไปเมื่อวันที่ 28 เม.ย. 64 ในรูปแบบออนไลน์ โดยเอ็คแพท อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล (ECPAT) ร่วมกับสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) ได้มีการพูดคุยกับเยาวชนชายไทยที่อยู่ในวงการขายบริการทางเพศ 20 คน กลับพบว่ามี 18 คนในกลุ่มนี้ ต้องการที่จะเลิกทำอาชีพนี้หากมีทางเลือกอื่นที่ช่วยแก้ปัญหาปากท้องของพวกเขาได้... (มติชน, 7 พ.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (163) สื่อมวลชนอ้างถึงรายงานการวิจัยเพื่อศึกษาการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กชาย รายงานประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการนำเยาวชนเพื่อนำไปค้าบริการทางเพศ โดยเป็นการนำเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชนทำให้เห็นว่ารัฐอ้างงานวิจัยเพื่อตอกย้ำให้เห็นว่าการค้าบริการส่งผลกระทบต่อและกระจายไปสู่กลุ่มเยาวชน เพื่อป้องกันมิให้เกิดการค้าประเวณีในกลุ่มเยาวชนเกิดขึ้นในประเทศไทย

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (164)

ผลการสำรวจข้อมูลสถานการณ์พนักงานบริการที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดโควิด-19 ระลอกใหม่ เพื่อประเมินความต้องการความช่วยเหลือในกลุ่มพนักงานบริการในพื้นที่ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสถานทูตอังกฤษ (ประเทศไทย) สำหรับการทำกิจกรรมช่วยเหลือพนักงานบริการในช่วงเดือนมกราคม - มีนาคม 2564... (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 5 เม.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (164) พบว่าองค์กรพัฒนาเอกชนได้อ้างผลการสำรวจจำนวน Sex Workers ที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิด-19 เพื่อทำหน้าที่ในการช่วยเหลือ สื่อให้เห็นถึงความพยายามเอาใจใส่ช่วยเหลือดูแลอย่างเต็มที่ในการช่วยเหลือ Sex Workers ในช่วงสถานการณ์ยากลำบาก สื่อความให้เห็นว่าองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้ที่เข้าใจและเห็นใจกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers

ตัวอย่าง (165)

โครงการวิจัยการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ยาป้องกันโรคก่อนสัมผัสเชื้อ (PrEP) ในกลุ่มผู้ให้บริการทางเพศในประเทศไทยนั้น ถือได้ว่าเป็นความก้าวหน้าในการที่จะให้พนักงานบริการนั้น สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ ไม่ต้องกังวลเรื่องปัญหาสุขภาพในอนาคต มา Done Together นำกัน พรุ่งนี้เวลา 2566 เวลา 10.30 - 12.00 น. ห้องเอนกประสงค์ ณ หอศิลปวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 19 ก.ย. 2566)

จากตัวอย่าง (165) องค์กรพัฒนาเอกชนได้อ้างผลโครงการวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ยาป้องกันโรคก่อนสัมผัสเชื้อ (PrEP) ซึ่งเป็นผลสำรวจทางการแพทย์เป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers ให้เกิดความปลอดภัยจากโรคเอดส์ที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ความก้าวหน้าของการใช้อุปกรณ์ทางการแพทย์จะช่วยให้ Sex Workers สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพ เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพน้อยลง องค์กรพัฒนาเอกชนใช้งานวิจัยทางการแพทย์มาสนับสนุนความคิดและโต้ตอบวาทกรรมทางสังคมหรือมุมมองทางสังคมที่มีต่อ Sex Workers ว่าเป็นผู้มีความเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

5.7.3 การยกถ้อยคำมากกล่าวใหม่แบบตรง (direct reporting)

เป็นการยกคำพูดหรือถ้อยคำของบุคคลหนึ่งมากกล่าว โดยมักจะอยู่ในเครื่องหมายอัญประกาศ (quotation Marks) ในตัวบทรัฐมักจะมีการนำถ้อยคำของเจ้าหน้าที่รัฐมากกล่าวในลักษณะที่เป็นการให้ข้อมูล คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการค้ำนุชย์และการค้าประเวณีมากกล่าวเสริมในตัวบทให้เห็นถึงลักษณะการทำงานที่ผู้มีอำนาจเป็นคนออกคำสั่ง เช่นเดียวกับตัวบทของสื่อมวลชน ส่วนในตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชนมักจะนำถ้อยคำของภาคประชาสังคม มูลนิธิที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนในการช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers เพื่อนำเสนอมุมมองอีกด้านหนึ่งเกี่ยวกับ Sex Workers

จากการวิเคราะห์พบว่าสหบทการยกถ้อยคำมากกล่าวใหม่แบบตรงปรากฏในตัวบทรัฐ ตัวบทสื่อมวลชนและตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งไม่ปรากฏในตัวบท Sex Workers

ตัวบทรัฐ ผู้วิจัยพบสหบทการยกถ้อยคำมากกล่าวใหม่แบบตรง ได้แก่ 1) เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ และ 2) เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ

ตัวอย่าง (166)

“จากการเข้าให้การช่วยเหลือเหยื่อในครั้งนี้พบว่ามียุติกาอายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 5 คน ถูกนำตัวมาแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากการค้าประเวณี และแสวงหาประโยชน์ทางเพศ

ในรูปแบบอื่นซึ่งเจ้าของร้านคาราโอเกะ จะให้เด็กสาวนั่งปรนนิบัติลูกค้า โดยลูกค้าบางราย จะมีการล่วงละเมิดทางเพศในลักษณะการอนาจารเด็กและบางรายจะมีการซื้อบริการทางเพศเด็ก โดยจะนำตัวเด็กขึ้นไปร่วมประเวณีบนห้องชั้น 2 ของร้าน ซึ่งค่าตัวในการร่วมประเวณีเด็ก จะมีตั้งแต่ 2,500 - 10,000 บาท หากเด็กบางคนที่ไม่ยอมขายบริการทางเพศ ก็จะถูกลูกค้าบางรายคุกคามทางเพศ กอดจูบลูบคลำอวัยวะเพศของเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกกลัว และบางครั้งถึงกับร้องไห้” นายอรรถวิชช์ฯ กล่าว (รัฐบาลไทย, 12 ต.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (166) เป็นการนำถ้อยคำของบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐมากล่าว เป็นการประกาศให้ข้อมูลและการออกคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ และการให้ความช่วยเหลือเหยื่อผู้ถูกนำตัวมาแสวงหาผลประโยชน์จากการค้าประเวณี ซึ่งทั้งสองประเด็นเป็นประเด็นที่รัฐให้ความสนใจที่จะป้องกันและปราบปรามให้หมดไป การนำถ้อยคำมากล่าว แสดงให้เห็นอำนาจของรัฐในการจัดการออกคำสั่งและช่วยเหลือผู้ตกเป็นเหยื่อ เพื่อให้ประชาชน รับทราบข้อมูลและตระหนักว่าการค้าประเวณีนี้นำไปสู่การถูกจับกุมและปราบปรามจากหน่วยงาน รัฐในที่สุด

เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม

ตัวอย่าง (167)

ปลัดกระทรวงยุติธรรม กล่าวว่า การต่อต้านการค้ามนุษย์เป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล ดังนั้นจึงต้องเร่งรัดดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนไปเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ (กระทรวงยุติธรรม, 19 ก.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (167) ได้ยกถ้อยคำของปลัดกระทรวงยุติธรรมมากล่าวถึง การต่อต้านการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล พบว่าการใช้ถ้อยคำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเน้นย้ำว่าการค้ามนุษย์เป็นสิ่งที่รัฐให้ความสำคัญในการดำเนินการปราบปรามซึ่งการค้ามนุษย์นี้เองอาจมีความเชื่อมโยงไปถึงการค้าประเวณีของกลุ่ม Sex Workers

ตัวบทข่าวสื่อมวลชน ผู้วิจัยพบสหบทการยกถ้อยคำมากล่าวใหม่แบบตรง ในตัวบทย่อทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข่าวอาชญากรรม และ 2) ข่าวทางสังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวอาชญากรรม

ตัวอย่าง (168)

พ.ต.อ.สุรพงษ์ กล่าวว่า หลังได้รับแจ้งว่ามีการซื้อขายบริการทางเพศจึงนำตรวจสอบไม่พบการค้ามนุษย์ แต่เป็นการ “ค้าประเวณี” รวมถึงพบว่าใช้คอนโดมิเนียมในละแวกใกล้เคียง

เป็นสถานที่นัดหมายลูกค้ากับผู้ค้าบริการด้วย โดยที่ผ่านมาพล.ต.ท.จิรภพ ภูริเดช ผบช.ก. ได้มอบหมายให้หน่วยงานในสังกัด เร่งตรวจสอบและแบ่งหน้าที่กันตามความรับผิดชอบในคดีการค้าประเวณีที่มีการบังคับขู่เข็ญ กักขังหน่วงเหนี่ยว และอายุต่ำกว่ากฎหมาย ซึ่งมีการจับกลุ่มไลน์กลับมาตลอด โดยตำรวจมีสายตรวจออนไลน์ คอยตรวจสอบ ส่วนกรณีนี้ที่ใช้สถานที่ เป็นคลินิกถือว่าไม่แปลกเพราะก็พบบ้าง ทั้งนี้นิติบุคคลยังไม่ทราบว่ามีการลักลอบค้าบริการหรือไม่ เบื้องต้นพบว่าเปิดมาไม่นาน (คมชัดลึก, 27 ต.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (168) เป็นการยกคำกล่าวของเจ้าหน้าที่รัฐนำมาใช้ในดัวบทว่า ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเข้าตรวจสอบลงพื้นที่เพื่อปราบปรามการค้ามนุษย์และการค้าประเวณี การยก ถ้อยคำของหน่วยงานรัฐมากกล่าวเพื่อต้องการให้เห็นมุมมองของรัฐในการจัดการปัญหา Sex Workers ในสังคม

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (169)

นายอัครวัฒน์ ยังกล่าวอีกว่า ส่วนกรณีที่สังคมไทยกลัวกันว่าหากเลิกเอาผิดผู้ค้าประเวณีโดย สมัยครใจ ซึ่งปัจจุบันมีฐานความผิดดังกล่าวอยู่ใน พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปราม การค้าประเวณี พ.ศ. 2539 แล้วจะทำให้มีผู้ค้าประเวณีมากขึ้น เท่าที่ตนศึกษาจากสถิติที่มี ผู้รวบรวมไว้ พบว่าในความเป็นจริงจำนวนหญิงไทยที่ค้าประเวณีลดลงจากในอดีต โดยช่วงที่ มีจำนวนมากที่สุดคือช่วงสงครามเวียดนาม แต่หลังจากนั้นก็ไม่ได้เพิ่มขึ้นอีกอย่างที่เขาใจกัน อย่างไรก็ตามในกลุ่มที่เพิ่มขึ้นคือหญิงต่างด้าวและผู้ขายบริการที่เป็นผู้ชาย (แนวหน้า, 12 มิ.ย. 2562)

จากตัวอย่าง (169) สื่อมวลชนนำเสนอโดยการยกถ้อยคำจากกลุ่มคนในสังคม ที่ไม่ใช่รัฐเพื่อนำเสนอให้เห็นมุมมองที่มีต่อประเด็นการค้าประเวณีและกล่าวเน้นย้ำถึงการยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 แล้วจะทำให้มีผู้ค้าประเวณีมากขึ้น ซึ่งผู้กล่าวอ้างว่ามีสถิติที่สำรวจไว้พบว่าการค้าประเวณีลดลง เป็นมุมมองที่มีส่วนสนับสนุนการยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่รัฐมองว่าจะทำให้มีผู้ค้าประเวณีมากขึ้น เป็นการนำเสนอให้เห็นมุมมองจากกลุ่มบุคคลในสังคมที่มีความเห็นต่อ Sex Workers ที่เป็นกลาง ไม่ได้ชักนำสนับสนุนหรือยกเลิกผ่านการอ้างถึงสถิติจากการศึกษาและตัวอย่างข้อมูลที่พบ

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (170)

ทันตา กล่าวอีกว่า เราผ่านวิกฤตมาเยอะ ทั้งสึนามิ น้ำท่วมใหญ่ เสือสองสีตึกกันและโควิด ทุกวิกฤตที่ผ่านมาทำให้เราตกงานและไม่มีอะไรรองรับเราเลย พวกเรา 80 เปอร์เซนต์เป็นแม่ และคนที่ดูแลครอบครัว เฉลี่ยเช็ชเวิร์กเกอร์ 1 คนดูแลคนข้างหลัง 5 คน จึงไม่ใช่แค่เรา ที่เจ็บในเวลาที่ตกงาน เราไม่ได้เรียกร้องมากกว่าคนอื่น ขอให้ได้เท่ากับคนอื่นในสังคมเท่านั้น จริง ๆ แล้วตลอดเวลาที่ผ่านมาหลายปี มีความพยายามอยู่หลายหน่วยงานที่จะสร้าง กฎหมายใหม่ ๆ ออกมา บอกว่าอยากจะช่วยเหลือเรา ไม่ว่าในรูปแบบการจดทะเบียน คนทำงานก็ดี จดทะเบียนสถานประกอบการหรือให้ลูกค้าผิดกฎหมายก็มี ซึ่งเราคัดค้านมา ตลอดเพราะกฎหมายที่สร้างขึ้นไม่เคยมีเราเข้าไปเป็นส่วนร่วม ทั้งที่เราเป็นผู้ถูกใช้ กฎหมาย (มูลนิธิ Empower Foundation, 26 ม.ค. 2566)

ตัวอย่าง (171)

คุณสุรางค์กล่าวว่าเห็นด้วยกับการยกเลิก พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และเห็นว่าควรแก้ไขกฎหมายอีกฉบับคือ พ.ร.บ.สถานบริการ เพื่อให้ฐานะ ของคนที่ทำงานในสถานบริการเป็นลูกจ้าง ส่วนเจ้าของสถานบริการมีสถานะเป็นนายจ้าง เพื่อเข้าไปอยู่ภายใต้กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ได้รับการดูแลช่วยเหลือเช่นเดียวกับทุกอาชีพ โดยไม่ต้องเขียนกฎหมายใหม่ (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 20 ม.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (170) และ (171) เป็นการยกถ้อยคำของคุณทันตา ผู้ก่อตั้ง มูลนิธิเอ็มพาวเวอร์ซึ่งเป็นมูลนิธิที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนในการช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers จากตัวบทกล่าวอ้างถ้อยคำมากล่าวแสดงให้เห็นถึงน้ำเสียงและมุมมองที่องค์กรพัฒนาเอกชน มีต่อหน่วยงานรัฐ ผู้มีหน้าที่ในการบังคับใช้และออกกฎหมายรวมไปถึงน้ำเสียงที่คัดค้านต่อการกระทำ นั้น อีกทั้งใช้การเล่าเรื่องมาประกอบถ้อยคำให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเห็นใจต่อ Sex Workers และ ตอกย้ำให้เห็นว่ากฎหมายที่รัฐพยายามสร้างออกมาเพื่อให้การช่วยเหลือนั้นเป็นกฎหมายที่ไม่ได้ มีความเข้าใจ Sex Workers อย่างแท้จริง เพราะ Sex Workers ไม่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างกฎหมาย ตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนนำเสนอให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่มีความเข้าใจ เห็นใจและร่วมสนับสนุนผลักดันให้ Sex Workers เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย เช่นเดียวกับคุณสุรางค์ ผู้ก่อตั้งมูลนิธิ Swing ที่แสดงความคิดเห็นในการยกเลิกพระราชบัญญัติปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 รวมไปถึงแก้ไขพระราชบัญญัติสถานบริการเพื่อระบุสถานะคนที่ทำงานในสถานบริการนั้น ให้เป็นอาชีพที่ถูกต้องภายใต้กฎหมาย ดังนั้นตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนจึงปรากฏการใช้สหบท

ที่อ้างกฎหมายรวมไปถึงการยกย่องคำซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นมานำเสนอผ่านแฟนเพจเพชบุรีของหน่วยงานอยู่บ่อยครั้ง

5.7.4 การอ้างสื่ออื่น

เป็นการกล่าวอ้างถึงสื่ออื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ คำสอนทางศาสนา เอกสารของรัฐบาล กิจกรรมหรือแคมเปญหรือโครงการที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องกับประเด็น Sex Workers บางครั้งจะแฝงไปด้วยน้ำเสียงบริบทสังคมโลก (Global Voices) ที่จะแฝงไปด้วยแนวคิดสิทธิมนุษยชนปรากฏในตัวบท

จากการวิเคราะห์พบว่าการใช้การอ้างสื่ออื่นปรากฏในตัวบททุกประเภท

ตัวบทรัฐ ผู้วิจัยพบสหบทการอ้างสื่ออื่น ได้แก่ 1) เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ และ 2) เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เอกสารประเภทข่าวภารกิจ

ตัวอย่าง (172)

นายคารม พลพรกลาง รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เผยว่านายกรัฐมนตรีได้กำชับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เร่งดำเนินการตามกฎหมายกับ “ผู้มีอิทธิพล” อย่างถูกต้องและเป็นธรรม ข้อมูลล่าสุดมท. ได้จัดทำ “บัญชีผู้มีอิทธิพล” เสร็จ พบรายชื่อประมาณ 600 - 700 คน สำหรับพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นผู้มีอิทธิพล มี 16 ลักษณะ (รัฐบาลไทย, ต.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (172) พบว่าในตัวบทข่าวภารกิจของรัฐนอกจากจะเน้นการนำเสนอการกระทำของรัฐ ในการปราบปรามกระบวนการค้ำมนุษย์และการค้าประเวณีแล้วนั้น ยังพบว่าการอ้างถึงสื่ออื่นหรือข้อมูลอื่น ในที่นี้พบว่าการอ้างถึงการจัดทำ “บัญชีผู้มีอิทธิพล” ซึ่งจะระบุรายชื่อและพฤติกรรมที่เข้าข่ายว่าเป็นผู้มีอิทธิพลเป็นอีกปัญหาในสังคม รัฐมองว่าปัญหาการค้ำมนุษย์และการค้าประเวณีมีต้นตอมาจากกลุ่มผู้มีอิทธิพล การอ้างถึงข้อมูลในส่วนนี้แสดงให้เห็นว่ารัฐพยายามดำเนินการปราบปรามอย่างจริงจังต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมโดยมุ่งเป้าไปที่กลุ่มผู้มีอิทธิพล

เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม

ตัวอย่าง (173)

วันที่ 17 พฤษภาคม 2565 นายไตรยฤทธิ์ เตมียวศ์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้สัมภาษณ์ประเด็นแนวโน้มการค้าประเวณีเด็กผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีมากในปัจจุบันที่เป็นช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภายใต้แคมเปญ No Tears ของโครงการอาเซียน-ออสเตรเลีย เพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ของประเทศไทย ASEAN-Australia Counter-Trafficking หรือ ASEAN-ACT (กระทรวงยุติธรรม, 20 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (173) พบการอ้างถึงข้อมูลอื่น โดยพบการอ้างถึงแคมเปญ No Tears ของโครงการอาเซียน-ออสเตรเลีย เพื่อการต่อต้านการค้ามนุษย์ของประเทศไทย จะเห็นว่าในตัวอย่างกิจกรรมนำน้ำเสียงบริบทสังคมโลกที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน เข้ามามีบทบาทมากต่อการกำหนดทิศทางสังคมของรัฐ ความหมายของการค้าประเวณีในช่วงเวลานั้น อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามทิศทางสังคมและการกำหนดนโยบายของรัฐตามบริบทสังคมโลก

ตัวบทสื่อมวลชน ผู้วิจัยพบสหบทการอ้างสื่ออื่น ในตัวอย่างทางสังคม เพียงเท่านั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข่าวทางสังคม

ตัวอย่าง (174)

“คังคุไบ” Gangubai Kathiawadi พี่เวอร์ นักวิชาการเบรคแรง เมื่อคนไทยตีความหมายผิด จะเกิดอะไรขึ้นใส่สำหรับสี่ชายยืนก้มมือถ้อยรูป ในอินเดียปฏิเสธไม่ได้ว่า “คังคุไบ” กลายเป็น กระแสฮอตฮิต ในหมู่คนไทย หลังจากที่ภาพยนตร์เรื่องดัง Gangubai Kathiawadi หรือ หญิงแกร่งแห่งมุมไบ ได้ออกฉายผ่านเน็ตฟลิกซ์ คนไทยไม่เพียงพูดถึงหนังแต่ยังพากันหยิบ สำหรับ สี่ชายมาสะบัดโพสต์ท่าสวมแว่นตาดำแต้มจุดแดงโคฟเวอร์เป็นคังคุไบกันทั่ว รวมทั้ง เหล่าคนดังทั้งหลายด้วย (คมชัดลึก, 17 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (174) เป็นการกล่าวถึงสื่อภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ Sex Workers ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับ Sex Workers กลับมาเป็นที่พูดถึง ในเรื่องของการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียม การต่อสู้ของ Sex Workers ในประเทศไทยอีกครั้ง การนำเสนอของสื่อมวลชนในการผลิตตัวบทที่ใช้สหบทอ้างถึงสื่อภาพยนตร์ที่มีเนื้อหานั้นสร้างความน่าสนใจต่อผู้รับทำให้เป็นที่พูดถึงอย่างต่อเนื่อง

ตัวอย่าง (175)

พาเหรดเดือน Pride คือการแสดงออกถึงความภูมิใจในอัตลักษณ์ และรสนิยมทางเพศ ของตัวเองว่าไม่ใช่เรื่องผิดและยังต้องการสื่อสารต่อไปยังสังคมถึงประเด็นที่กลุ่มหลากหลายทางเพศเรียกร้อง ซึ่งบางเรื่องไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มหลากหลายทางเพศ แต่มีประเด็นอื่นทั้งเกี่ยวกับการเมือง นโยบาย หรือสิทธิส่วนบุคคลเข้ามา ในงานไพรด์ จะโอรับการเดินขบวนเพื่อแสดงจุดยืน หรือเรียกร้องต่อปัญหา อย่างเช่น เรื่องสิทธิของกลุ่มค้าประเวณี, สิทธิของกลุ่มผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี ที่ต้องเข้าถึงบริการสุขภาพได้, สิทธิในการทำแท้งเสรีหรือผ้าอนามัยฟรี, สิทธิในการยกเลิกการเกณฑ์ทหาร, สิทธิในรัฐสวัสดิการของคนพิการ (เดลินิวส์, 8 มิ.ย. 2566)

จากตัวอย่าง (175) ข่าวดังกล่าวข้างต้นได้อ้างถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างงาน Pride Month ที่เป็นเดือนแห่งการเฉลิมฉลองของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ มักจะมีการเดินขบวนรำลึกถึงเหตุจลาจลสโตนวอลล์ (Stonewall riots) การอ้างถึงข้อมูลดังกล่าวเป็นการยกน้ำเสียงบริบทสังคมโลกมาเสนอในข่าวดังกล่าวข้างต้น เพื่อกล่าวถึงประเด็นการเรียกร้องที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างเช่นเรื่องสิทธิของกลุ่มค้าประเวณี หรือ Sex Workers สื่อให้เห็นว่าข่าวดังกล่าวข้างต้นของสื่อมวลชนมักจะนำเสนอโดยใช้น้ำเสียงบริบทสังคมโลก เพื่อชี้ให้เห็นทิศทางของสังคมโลกในปัจจุบันที่คำนึงถึงเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น ไม่ได้จำกัดแค่การนำเสนอว่า Sex Workers เป็นเรื่องผิดกฎหมาย ข่าวดังกล่าวข้างต้นที่ปรากฏจึงมีมุมมองต่อ Sex Workers ในเชิงบวกมากยิ่งขึ้น

ตัวบทองค์กรพัฒนาเอกชน

ตัวอย่าง (176)

ในช่วง 1-2 สัปดาห์ที่ผ่านมาเรียกได้ว่าเกิดกระแส “คังคุไบ ฟิเวอร์” ในประเทศไทย ซึ่งหากติดตามสื่อสังคมออนไลน์ ในทุกแพลตฟอร์ม จะเห็นบรรดาเหล่าคนดัง รวมถึงคนในสังคมจำนวนมากลุกขึ้นมาแต่งกายด้วยชุด紗หรี การอัปคลิปีดิโอ หรือภาพ เพื่อเลียนแบบฉากในภาพยนตร์คังคุไบการเขียนบทความ ความรู้สึกเกี่ยวกับภาพยนตร์คังคุไบ ภาพยนตร์ดังกล่าวเป็นเรื่องราวที่ถูกดัดแปลงมาจากหนังสือเรื่อง Mafia Queens of Mumbai ที่สะท้อนเรื่องราวชีวิต และการต่อสู้ของคังคุไบ กาญจนาภา ที่เป็นพนักงานบริการทางเพศ (SEX WORKERS) ที่ต่อสู้กับความรุนแรงในทุกรูปแบบ ทั้งความรุนแรงที่เกิดจากการทำงาน ตั้งแต่ผู้ใช้บริการ เมื่อถูกทำร้ายร่างกายจากผู้ให้บริการเธอก็ไม่สามารถไปแจ้งความหรือเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ตนเองได้ เธอต้องเป็นคนหาทางดิ้นรนเพื่อตนเอง ยิ่งไปกว่านั้นคือการต่อสู้กับการกดขี่พนักงานบริการจากโครงสร้างทางสังคมเช่นในภาพยนตร์อาชีพนางพนักงานบริการในตอนนั้นยังเป็นอาชีพที่ผิดกฎหมาย ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐและตำรวจ ริดไถเก็บส่วย รวมถึงการกีดกันพนักงานบริการในการเข้าถึงสิทธิและโอกาส เช่น การเข้าถึงระบบการศึกษาของเด็กสาวที่เติบโตมาในช่อง คังคุไบคือผู้หญิงที่อุทิศชีวิตเพื่อหญิงสาวและเด็ก ๆ กว่า 4,000 คน ในเมืองกามธิปุระ เมืองที่เต็มไปด้วยหญิงที่เป็นพนักงานบริการทางเพศ (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 20 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (176) เป็นการกล่าวถึงสื่อภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ Sex Workers ซึ่งเป็นการนำเรื่องราวของบุคคลมาดัดแปลง กล่าวถึงการต่อสู้กับความรุนแรง เรียกร้องความเป็นธรรมให้กับ Sex Workers ในอินเดีย ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งหรือการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินการช่วยเหลือเกี่ยวกับ Sex Workers ในประเทศไทย

เพื่อให้ได้รับสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกับอาชีพอื่น ๆ และผลักดันให้เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย ในตัวบทองค์การพัฒนาเอกชนจึงปรากฏการอ้างถึงสื่ออย่างภาพยนตร์คังคุโบ เพื่อแสดงให้เห็น ภาพและมุมมองของการเรียกร้องสิทธิขององค์กรพัฒนาเอกชนและเป็นกระแสสำคัญที่ทำให้ คนในสังคมหันมาเข้าใจ Sex Workers มากขึ้น

ตัวอย่าง (177)

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ เป็นวันยุติความรุนแรงต่อคนที่มีความหลากหลายทางเพศและรำลึก ประวัติศาสตร์ของกิจกรรม Chiang Mai Pride ที่ครบรอบ 10 ปีในปี นี้ เราเอ็มพาวเวอร์ก็ได้ ไปร่วมเดินขบวนขับเคลื่อนประเด็นของพนักงานบริการที่ต้องการยกเลิกกฎหมายปราบปราม การค้าประเวณีและได้ถามพรรคการเมืองว่านโยบายอะไรในการสนับสนุนต่อพนักงาน บริการ (มูลนิธิ Empower Foundation, 22 ก.พ. 2562)

จากตัวอย่าง (177) เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญวันยุติความรุนแรงต่อคน ที่มีความหลากหลายทางเพศซึ่งเป็นเครือข่ายหนึ่งของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers การอ้างถึงสหบทดังกล่าวได้นำน้ำเสียงจากบริบทสังคมโลกมากล่าวอ้าง แสดงให้เห็นว่าองค์กรพัฒนา เอกชนต้องการเน้นย้ำประเด็นสิทธิมนุษยชนตามที่บริบทโลกได้ให้ความสำคัญ ดังนั้นการแสดงออก ถึงการเรียกร้องช่วยเหลือ Sex Workers จึงเป็นไปตามทิศทางของกระแสสังคมโลกมาสนับสนุน ความคิดของผู้ผลิตตัวบทเอง

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (178)

หลายคนบอกว่ารายได้จากอาชีพนี้เป็นเงินบาป ฉันก็อยากถามจ้ะว่ามันบาปตรงไหน? ในเมื่อเราไม่ได้ไปจีบลั่นลัก ขโมยเงินใครมาสักหน่อย หรือถ้าคิดว่าการเสพสมกามถือเป็น เรื่องผิดบาป จั๊นมนุษย์เราทุกทั่วโลกก็เกิดมาจากความบาปซึนนะ (ชีวิตนี้ไม่คิดว่าจะไปเป็น กะหรี่ปั๊พเรน ตอนที่ 22, 4 ต.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (178) ได้อ้างถึงข้อมูลอื่น ในเรื่องความผิดบาป ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ ประเด็นทางด้านศาสนาและศีลธรรม การใช้สหบทดังกล่าวเป็นการสะท้อนความคิดของผู้ผลิตตัวบท คือ Sex Workers ที่มีกะจะถูกวาทกรรมสังคมตีตราด้วยการใช้ข้ออ้างทางศีลธรรมและความบาป มากดทับไม่ให้ เป็นอาชีพที่ถูกต้อง นอกจากนี้การใช้สหบทดังกล่าวเป็นการหยิบยกข้อมูลอื่น เพื่อโต้ตอบความคิดของคนกลุ่มอื่นในสังคม

5.7.5 การแทรกเรื่องเล่า

ในที่นี้หมายถึงการบรรยายเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับ Sex Workers เป็นการบอกเล่าเรื่องราวความรู้ เรื่องราวของบุคคลหรือประสบการณ์การดำเนินชีวิต ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งในตัวบท Sex Workers ข้อมูลส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเรื่องเล่าผู้วิจัยจึงยกตัวอย่างตัวบทที่แสดงให้เห็นพฤติกรรม วิถีชีวิตและสะท้อนน้ำเสียงของผู้เล่ามานำเสนอและวิเคราะห์ ดังตัวอย่าง

จากการวิเคราะห์พบว่าสหบทการแทรกเรื่องเล่าปรากฏเฉพาะในตัวบท Sex Workers เท่านั้น

ตัวบท Sex Workers

ตัวอย่าง (179)

ต้องบอกก่อนว่าฉันไม่ใช่คนเสพและไม่เคยติดยาเสพติดทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นเฮโรอีน ยาม้า ไอซ์ อี ฉันก็ไม่เคยลองแม้แต่ครั้งเดียว ทั้งที่อาชีพของฉันพร้อมเสพสิ่งเหล่านั้นตลอดเวลา แต่ฉันก็เลือกที่จะไม่เสพ เพราะแค่ขายXX ชีวิตก็บัดซบมากพออยู่แล้ว (ชีวิตนี้ไม่คิดว่าจะไปเป็นกะหรืบาร์เรน ตอนที่ 11, 6 ก.ย. 2560)

จากตัวอย่าง (179) เป็นการแทรกเรื่องเล่าแสดงให้เห็นพฤติกรรมหรือการกระทำของ Sex Workers จากตัวอย่างกล่าวถึงประเด็นยาเสพติด ที่ผู้เล่าได้บรรยายถึงพฤติกรรมของตัวเอง แม้จะเป็น Sex Workers ซึ่งอาจจะสามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้ง่ายแต่ผู้เล่ากลับปฏิเสธให้เห็นว่าไม่ใช่คนเสพยาเสพติด นอกจากนี้แสดงให้เห็นมุมมองของผู้เล่าที่มีต่ออาชีพ Sex Workers ที่มองว่าการขายบริการเป็นเรื่องไม่ตืออยู่แล้วยังเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดยิ่งทำให้ชีวิตแย่ลงไปอีก สะท้อนให้เห็นมุมมองใหม่ที่แม้แต่ Sex Workers ยังยอมรับว่าการขายบริการเป็นอาชีพที่ไม่ดีหรือเป็นเรื่องที่ผิดในสังคม

ตัวอย่าง (180)

ฉันกำลังสนใจว่า เมื่อ 20 ปีก่อนตอนที่เริ่มเข้าสู่วงการค้าบริการใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นไปขายที่ประเทศไหน ต้องเห็นสาวฟิลิปปินส์กับสาวไทยเป็นกะหรืคู่กันมาตลอด ปริมาณก็ไม่แตกต่างกัน ส่วนกะหรืจีนนั้นมีมากมายยืนพื้นอยู่แล้วแน่นอน พอเห็นแบบนี้แล้วก็รู้สึกอึดใจว่าชาติไทยไม่ได้มีกะหรืเยอะและโด่งดังอยู่เพียงชาติเดียว เพียงแต่คนที่ไม่ได้อยู่ในวงการนี้จะไม่เคยรู้เรื่องนี้ต่างหากละเมื่อเวลาผ่านไปเรื่อย ๆ ตอนนี้แทบมองไม่เห็นสาวฟิลิปปินส์มาขายตัวเลย แต่พวกเธอหันมาเป็น พนักงานกินเงินเดือนเยอะมาก ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะคนชาติฟิลิปปินส์ได้ภาษาอังกฤษ ถึงแม้การศึกษาจะไม่ได้สูงส่งมากนัก ต่างจากคนไทยที่ปัจจุบัน

ส่วนใหญ่ต้องมีพื้นฐานระดับปริญญาตรี ฉันทก็แค่อยากรู้ว่ามันเกิดอะไรขึ้น ทำไมประชากรกะเหรี่ยงฟิลิปปินส์ถึงได้อัตราลดน้อยลง ในขณะที่กะเหรี่ยงไทยมีอัตราน่าดิ่งมากขึ้นเรื่อย ๆ กว่าชาติไหน ๆ จนแซงหน้าชาติจีนที่เคยอยู่ในอันดับต้น ๆ (ชีวิตนี้ไม่คิดว่าจะไปเป็นกะเหรี่ยงบาร์เรน ตอนที่ 11, 6 ก.ย. 2560)

จากตัวอย่าง (180) เป็นการใช้เรื่องเล่าที่กล่าวถึง Sex Workers ฟิลิปปินส์ โดยการเปรียบเทียบว่ามีจำนวนเทียบเท่ากับ Sex Workers ไทย แต่ปัจจุบันนั้นได้หันไปประกอบอาชีพอื่น ทำให้มีจำนวนลดลงเป็นอย่างมาก แตกต่างกลับ Sex Workers ไทยที่นับวันมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เทียบเท่ากับ Sex Workers จากจีน นอกจากนี้ในเรื่องเล่ายังนำเสนอให้เห็นถึงการมีพื้นฐานภาษาอังกฤษที่ดีจะสามารถไปประกอบอาชีพอื่นได้ง่ายขึ้น จากเรื่องเล่าสามารถสะท้อนให้เห็นภาพสังคมไทยในขณะนั้นว่าคนที่ได้รับการศึกษาน้อยจะก้าวเข้าสู่การประกอบอาชีพ Sex Workers มากขึ้น การใช้เรื่องเล่าเป็นสทบทที่ทำให้เห็นถึงวิถีชีวิตและนำเสนอเสียงว่าเป็นการเล่าผ่านน้ำเสียงของใคร

ตัวอย่าง (181)

จากนั้นมาฉันก็เริ่มสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ท่านนี้เป็นพิเศษ แกเป็นคนเหนืออยู่จังหวัดเชียงใหม่แต่มารับราชการอยู่กรม. แกคุยกับฉันแบบถูกคอเพราะแกบอกว่าฉันไม่ได้เป็นคนเลวแล้วโดยตำรวจจับเข้ามา แต่เหมือนกับโชคของฉันไม่ดีและตำรวจก็ทำหน้าที่ไม่ถูกต้อง ไม่มีการฟังความจากฝ่ายฉัน จากนั้นเป็นต้นมาแกก็ถามฉันว่าชอบเขียนหนังสือมั๊ย ฉันก็ตอบว่าพอเขียนได้ แกจึงให้ฉันช่วยเขียนเรื่องราวของนักโทษที่ต้องโทษเข้ามาในเรือนจำว่าโดนคดีอะไรกันเข้ามา แล้วต้องโทษนานเท่าใดและมีการอุทธรณ์หรือฎีกาหรือไม่และถ้ามีใครเป็นคนทำเรื่องให้ หรือหากว่าใครอยากจะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อแต่ไม่มีเงิน ทางเรือนจำก็จะเป็นคนช่วยเขียนอุทธรณ์ไปยังผู้พิพากษาให้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ในเรือนจำแห่งนั้นฉันเป็นคนเขียนอุทธรณ์ ฎีกาให้กับนักโทษที่มีโทษสูงและไม่มีเงินไปจ้างทนายความ ฉันเขียนช่วยนักโทษในนั้นเป็นร้อย ๆ คน ในเวลา 3 ปีกว่า (ฉันคือเอร์กับประสบการณ์ข้ามแดน, น. 214)

จากตัวอย่าง (181) เป็นการเล่าเรื่องให้เห็นสภาพลักษณะความเป็นอยู่ของ Sex Workers ในตัวอย่างเล่าเหตุการณ์ประสบการณ์ความโชคร้ายที่ถูกจับติดคุก แต่สุดท้ายแม้จะอยู่ในคุกก็ใช้ความสามารถเฉพาะตัวในการเขียนอุทธรณ์ ฎีกาเพื่อช่วยเหลือนักโทษคนอื่น ๆ เพื่อให้ได้รับการปล่อยตัว สะท้อนให้เห็นว่าผู้เล่าเป็นคนมีจิตใจดีช่วยเหลือผู้อื่น

ตัวอย่างที่กล่าวมานั้นเป็นการใช้เรื่องเล่านำเสนอมุมมองใหม่ ๆ ทั้งเป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำพบการกล่าวถึงเรื่องราวที่เป็นประสบการณ์ชีวิต นำเสนอมุมมองของ Sex Workers ผ่านเรื่องเล่าในตัวของ Sex Workers

จากการวิเคราะห์ในบทที่ 5 กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะพบทั้งสิ้น 7 กลวิธี ได้แก่ 1. กลวิธีการอ้างอิง (referencing) 2. กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies) 3. การใช้กรรมวาจก (passivization) 4. กลวิธีการขยายความ (modification) 5. การใช้อุปลักษณ์ (metaphor) 6. การใช้มูลบท (presuppositions) และ 7. การใช้สหบท (intertextuality)

โดยกลวิธีทั้ง 7 นี้มีความสำคัญโดดเด่นในการนำเสนอ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ โดยสะท้อนให้เห็นว่าผู้ผลิตตัวบทแต่ละฝ่ายมีวัตถุประสงค์และเจตนาที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้มีการใช้กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันออกไป เพื่อสร้างความเข้าใจทัศนคติหรือภาพลักษณ์ที่ต้องการเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคม

กลวิธีการอ้างอิง (referencing) เป็นกลวิธีที่ใช้ในการเชื่อมโยงข้อความเพื่อกำหนดสถานภาพและบ่งบอกลักษณะเฉพาะของสิ่งที่กล่าวถึง รวมถึงแสดงมุมมองและความสัมพันธ์ของผู้พูดกับสิ่งที่กล่าวถึง ซึ่งสัมพันธ์กับบริบททางสถานการณ์และสังคมวัฒนธรรม การใช้คำอ้างอิงที่สื่อความหมายถึงบุคคลที่เป็น Sex Workers และบุคคลที่เกี่ยวข้องจะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตตัวบท

กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies) กลวิธีนี้เน้นการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อพฤติกรรมของ Sex Workers และกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม สร้างความเข้าใจหรือภาพลักษณ์บางอย่างเกี่ยวกับ Sex Workers การเลือกใช้คำศัพท์ที่แตกต่างกันสามารถสะท้อนถึงทัศนคติของผู้ผลิตตัวบทได้

การใช้กรรมวาจก (passivization) เป็นโครงสร้างประโยคที่เน้นกรรมหรือผู้ถูกกระทำในที่นี้คือ Sex Workers เป็นการนำเสนอของผู้ผลิตตัวบทที่เน้นให้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ Sex Workers

กลวิธีการขยายความ (modification) เป็นการใช้คำหรือวลีมาขยายคำอื่นเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมหรือให้รายละเอียดที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับการนำเสนอ Sex Workers ซึ่งอาจเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์ สื่อความหมายหรือให้ข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ ของผู้ผลิตตัวบท

การใช้อุปลักษณ์ (metaphor) เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อสร้างความเข้าใจหรือสื่อความหมายที่มีความซับซ้อนเกี่ยวกับ Sex Workers การใช้อุปลักษณ์สามารถบ่งชี้ความคิด ความรู้สึกหรือทัศนคติบางอย่างของผู้ผลิตตัวบทต่อกลุ่มคนดังกล่าว

การใช้มูลบท (presuppositions) เป็นการเชื่อมโยงและกำหนดกรอบการนำเสนอให้ผู้รับสารมอง Sex Workers ในมุมที่ผู้ผลิตตัวบทต้องการโดยเชื่อมโยงกับความรู้ทางสังคม วัฒนธรรมที่ผู้พูดผู้ฟังมีอยู่ร่วมกัน

การใช้สหบท (intertextuality) เป็นกลวิธีที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างตัวบท Sex Workers กับมิติทางสังคม เศรษฐกิจ กฎหมาย และวัฒนธรรมอื่น ๆ เป็นกลวิธีเชิงกลยุทธ์ที่ผู้ผลิตตัวบทใช้แสดงท่าทีหรือสะท้อนเจตนาที่จะนำเสนอ Sex Workers ในมุมมองใด ต้องการให้สังคมเข้าใจหรือมีทัศนคติอย่างไรในวาทกรรมสาธารณะ

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำกลวิธีทางภาษาที่พบนำไปวิเคราะห์ท่าทีและการแสดงท่าทีของผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มด้วยแนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที (Stance and Stance-taking) ของ Du Bois (2007) และ Kiesling (2022) มุมมองทัศนคติที่ปรากฏจะช่วยให้เห็นความคิด ความเชื่อที่อยู่เบื้องหลังของผู้ผลิตตัวบทที่มีต่อ Sex Workers ได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะสัมพันธ์กับความหมายที่ผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มสร้างขึ้นในวาทกรรมสาธารณะดังจะนำเสนอผลของการวิเคราะห์การแสดงท่าทีนั้นต่อไป

บทที่ 6

ท่าทีและการแสดงท่าทีเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ท่าที (Stance) และการแสดงท่าที (Stance-taking) เกี่ยวกับ Sex Workers ที่พบในวาทกรรมสาธารณะ โดยใช้กรอบทฤษฎีสามเหลี่ยมท่าที (The Stance Triangle) ของ Du Bois (2007) และกรอบการวิเคราะห์การแสดงท่าที (Stance-taking) ของ Kiesling (2022) มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และตีความท่าทีและการแสดงท่าทีของผู้ผลิตตัวบทที่มีต่อการสื่อความหมายเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทย

การวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีสามเหลี่ยมท่าที (The Stance Triangle) ของ Du Bois จะเป็นการวิเคราะห์วาทกรรมผ่านองค์ประกอบทั้ง 3 ได้แก่ 1) การประเมิน (Evaluation) 2) การตั้งจุดยืน (Positions) และ 3) การหาแนวร่วม (Alignment) ทำให้เห็นว่าผู้พูดไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ มีการแสดงท่าทีหรือมีมุมมองต่อ Sex Workers อย่างไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกับมุมมองของฝ่ายใดในสังคม ซึ่งการวิเคราะห์ท่าทีและการแสดงท่าทีช่วยทำให้เห็นความหมายที่ซ่อนอยู่ในตัวบทเกี่ยวกับ Sex Workers จากกลุ่มผู้ผลิตวาทกรรมทางสังคมที่ต่างกัน จากการวิเคราะห์สามเหลี่ยมท่าทีข้างต้น ผู้วิจัยยังได้จำแนกประเภทของท่าทีออกเป็น 3 ประเภท ประกอบไปด้วย 1) ท่าทีเชิงความรู้ (Epistemic stance) เป็นการแสดงท่าทีที่เกี่ยวข้องกับความรู้หรือความเชื่อของผู้พูดหรือผู้ผลิตตัวบทในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในที่นี้คือเรื่องเกี่ยวกับ Sex Workers 2) ท่าทีเชิงประเมิน (Evaluative stance) เป็นการแสดงท่าทีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินประเมินค่าในเรื่อง Sex Workers และ 3) ท่าทีเชิงอารมณ์ (Affective/Attitudinal stance) เป็นการแสดงท่าทีที่เกี่ยวข้องกับการแสดงอารมณ์และทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อ Sex Workers

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการทำความเข้าใจความหมายเชิงสังคมของ Sex Workers ที่สื่อโดยผู้พูดต่างกลุ่มกัน ผู้วิจัยจึงใช้กรอบการวิเคราะห์การแสดงท่าที (Stance-taking) ของ Kiesling (2022) ที่ขยายกรอบความคิดจาก Du Bois เพื่อวิเคราะห์และตีความกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านภาษาที่จะนำไปสู่การสร้างความหมายทางสังคม โดยจะวิเคราะห์ผ่านกลไกหลักทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติเชิงอารมณ์หรือการประเมินค่า (Affect//Evaluation) มิติด้านสัมพันธ์เชิงเครือข่ายหรือแนวร่วม (Alignment) และมิติด้านการลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) วิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายทางสังคมของ Sex Workers ที่ปรากฏในวาทกรรมสาธารณะ

การนำเสนอในบทนี้จึงเริ่มจากการวิเคราะห์ท่าทีตามสามเหลี่ยมท่าทีจากนั้นจึงเป็นการวิเคราะห์การแสดงท่าทีตาม Kiesling เพื่อตีความความหมายทางสังคมของ Sex Workers

6.1 ท่าทีและการแสดงท่าทีที่มีต่อ Sex Workers

จากการวิเคราะห์ท่าทีตามกรอบทฤษฎีสามเหลี่ยมท่าที (The Stance Triangle) ของ Du Bois (2007) จะทำให้เห็นการแสดงท่าทีของผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers ที่มีความแตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยจะขอเสนอการวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์แยกตามกลุ่มของผู้ผลิตตัวบท ดังนี้

6.1.1 ท่าทีและการแสดงท่าทีของรัฐ

ตัวบทที่รัฐเป็นผู้ผลิตมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานของรัฐไปยังสาธารณชน เพื่อสร้างความเชื่อถือและชี้แจงการดำเนินนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับประเด็น Sex Workers ตัวบทรัฐจึงปรากฏการใช้คำอ้างถึงกลุ่มบุคคลของรัฐและกลุ่มคำศัพท์ที่แสดงการกระทำของกลุ่มคนเหล่านั้นที่มีต่อ Sex Workers โดยภาษาที่ปรากฏทำหน้าที่สื่อแทนความคิดและแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ท่าทีหรือจุดยืน ความคิด ความเชื่อที่รัฐมีมุมมองต่อผู้ที่ถูกกล่าวถึงซึ่งในที่นี้คือ Sex Workers ฟาน ไดก์ (Van Dijk, 1997 อ้างถึงในจินทิมา อังคพณิชกิจ, 2563, น.17) กล่าวว่าภาษามีเจตนาและอำนาจในเชิงความคิดบางอย่างที่แฝงอยู่ด้วย การตีความตัวบทของหน่วยงานรัฐจะช่วยให้เข้าใจการผลิตตัวบทของรัฐและเห็นถึงความคิดของรัฐที่มีต่อ Sex Workers ได้เป็นอย่างดี

ในตัวบทที่รัฐเป็นผู้ผลิตนั้นมักจะกล่าวถึง Sex Workers และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีไว้หลากหลายมุมมอง ในที่นี้ผู้วิจัยพบข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ประเด็นแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายในการคุ้มครอง Sex Workers เพื่อช่วยเหลือให้หลุดพ้นจากกระบวนการค้ามนุษย์ 2) ประเด็นการยกเลิกหรือแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่เป็นข้อถกเถียงในสังคมจากภาคประชาสังคมที่มีแนวคิดสนับสนุนเรื่องสิทธิมนุษยชนในการประกอบอาชีพอย่างอิสระของ Sex Workers และ 3) ประเด็นเกี่ยวกับการจัดการกับปัญหาค้ามนุษย์ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่ม Sex Workers

ทั้งนี้ พบว่าจะมีการใช้คำอ้างถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สามารถบ่งชี้ได้ว่าเป็นตัวแทนฝ่ายรัฐแสดงจุดยืนในบริบทการสื่อสารท่ามกลางการปฏิสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม ทั้งการระบุชื่อหรือตำแหน่งหน้าที่หรือแม้กระทั่งที่ไม่ปรากฏตัวบุคคลก็สามารถใช้อ้างถึงและเป็นตัวแทนของรัฐในการแสดงท่าทีต่อประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ได้

ตัวอย่าง (1)

นายอรรถิษฐ์ สัมพันธ์รัตน์ อธิบดีกรมการปกครอง ให้ความสำคัญในการดำเนินการตามนโยบายของนายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วยการมุ่งมั่นจัดระเบียบสังคมเพื่อสร้างความสงบสุขในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปราบปรามการค้ามนุษย์ให้หมดสิ้นไปจากสังคมไทย (รัฐบาลไทย, 12 ต.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (1) สามารถวิเคราะห์สามเหลี่ยมท่าที่ได้ดังนี้

การประเมิน (Evaluation) นายอรรถิษฐ์ สัมพันธ์รัตน์ อธิบดีกรมการปกครอง ในฐานะตัวแทนฝ่ายรัฐแสดงการประเมินด้วยกลวิธีการขยายความที่แสดงว่า *การค้ามนุษย์เป็นสิ่งที่ต้องปราบปราม* บ่งชี้ถึง Sex Workers ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระบวนการค้ามนุษย์ว่าเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและมุ่งให้ความสำคัญกับการดำเนินตามนโยบายรัฐ

รัฐเลือกใช้ กลวิธีการอ้างถึง ที่ผูกโยงคำว่า “การค้ามนุษย์” เข้ากับ “Sex Workers” ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระบวนการค้ามนุษย์โดยตรง

การตั้งจุดยืน (Positions) ตัวแทนฝ่ายรัฐวางตนในฐานะฝ่ายปกครองและมีหน้าที่ในการรักษากฎหมาย ควบคุมให้คนในสังคมปฏิบัติตาม

แนวร่วม (Alignment) รัฐใช้สหบท (intertextuality) นโยบายรัฐและการอ้างถึงบุคคลที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี สังเกตได้จากกริยาแสดงการกระทำ “ดำเนินการ” ตามกฎหมายผ่านผู้พูดเพื่อแสดงแนวร่วมกับผู้ดำเนินการปกครอง

การวิเคราะห์ท่าทีจากสามเหลี่ยมท่าที่ให้เห็นได้ว่าตัวแทนฝ่ายรัฐใช้ท่าที่เชิงประเมินแสดงให้เห็นการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐผ่านการใช้คำกริยาแสดงการกระทำของหน่วยงานรัฐ นำเสนอความคิดของรัฐที่มีหน้าที่ในการดูแลดำเนินการจัดการปราบปรามกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยการนำเสนอครั้งนี้กล่าวถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องคือการค้าประเวณีและการค้ามนุษย์ โดยรัฐนำเสนอให้เห็นว่าประเด็นปัญหาทั้งสองนั้นเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายและมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกัน

นอกจากนี้ใช้ท่าที่เชิงอารมณ์ สร้างความสงบสุข เน้นย้ำเจตนาของฝ่ายรัฐที่มีมุมมองเชิงลบต่อการกระทำและการมีอยู่ของการค้ามนุษย์ที่รัฐพยายามจัดระเบียบให้เกิดความเรียบร้อยในสังคม ท่าทีที่เกิดขึ้นจึงสามารถสื่อความหมายของ Sex Workers ที่รัฐเป็นผู้ผลิตนั้นได้ว่า Sex Workers เป็นปัญหาของสังคม เป็นความหมายที่เกิดขึ้นจากการเหมารวมระหว่างการค้าประเวณีรวมกับการค้ามนุษย์ตามที่รัฐได้นำเสนอ

การแสดงท่าทีผ่านกลวิธีทางภาษาข้างต้นพบว่ามีการใช้กลวิธีทางศัพท์กริยาแสดงการกระทำ ได้แก่ *จัดระเบียบ* *ปราบปราม* *ดำเนินการ* ซึ่งมักจะปรากฏร่วมกับการคำแสดง

เหตุผลของการกระทำ แสดงให้เห็นถึงจุดอ้างอิงของการกระทำเป็นการกระทำตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐที่ถือว่าเป็นเครื่องมือจัดระเบียบสังคมที่สำคัญและเป็นเครื่องมือแสดงอำนาจให้เห็นว่ารัฐเองเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการกับความผิดนั้นอย่างชอบธรรมตามที่กฎหมายระบุไว้

ตัวอย่าง (2)

การค้าประเวณีนอกจากจะผิดศีลธรรมอันดีงามของไทยแล้วยังเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายส่วนจะผิดอย่างไรนั้น ร่วมค้นหาคำตอบได้ที่กฎหมายสามัญประจำบ้าน ตอนการค้าประเวณี (กระทรวงยุติธรรม, 21 มี.ค. 2560)

จากตัวอย่าง (2) สามารถวิเคราะห์สามเหลี่ยมท่าที่ได้ดังนี้

การประเมิน (Evaluation) ผู้พูดของตัวบทนี้คือกระทรวงยุติธรรมในฐานะตัวแทนฝ่ายรัฐแสดงท่าที่ประเมินว่าการค้าประเวณีเป็นความผิดทางศีลธรรมและกฎหมายผ่านคำกริยาที่แสดงการประเมินค่าเชิงลบว่า “ผิด”

การตั้งจุดยืน (Positions) ตัวแทนฝ่ายรัฐวางตนในฐานะผู้รักษาหรือควบคุมกฎหมายจัดการกับผู้กระทำความผิด โดยใช้กลวิธีการอ้างถึง “กฎหมายสามัญประจำบ้าน”

แนวร่วม (Alignment) การแสดงแนวร่วมด้านกฎหมายและความคิดทางศีลธรรมซึ่งมีความสำคัญในการจัดระเบียบสังคมและจัดการกับผู้กระทำผิด

การวิเคราะห์ท่าที่จากสามเหลี่ยมท่าที่ให้เห็นได้ว่าตัวแทนฝ่ายรัฐใช้ท่าที่เชิงประเมินบ่งชี้ว่าการค้าประเวณีเป็นเรื่องที่ผิดศีลธรรมและผิดต่อกฎหมาย ซึ่งผิดไปจากค่านิยมสังคมแสดงให้เห็นถึงชุดความรู้ความคิดของสังคมที่มองว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ดำรงอยู่ด้วยศีลธรรมเป็นการตัดสินและประเมินค่าต่อพฤติกรรมของ Sex Workers อีกทั้ง ในตัวอย่างได้อ้างถึงข้อบ่งชี้ของกฎหมายที่ชื่อว่า “กฎหมายสามัญประจำบ้าน ตอนการค้าประเวณี” เป็นการตอกย้ำว่ากฎหมายดังกล่าวเป็นเรื่องปกติทั่วไปที่ประชาชนควรรู้ ดังนั้นท่าที่ที่แสดงออกมาจึงเป็นท่าที่เชิงประเมินด้วยมุมมองเชิงลบที่รัฐบ่งชี้ถึง Sex Workers

การแสดงท่าที่ผ่านกลวิธีทางภาษาข้างต้นพบว่ามีการใช้ศัพท์เชิงประเมินค่าใช้มูลบทกล่าวถึงสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนคือศีลธรรมอันดีในขณะที่เดียวกันการค้าประเวณี ทำให้ผิดไปจากค่านิยมสังคมเดิม การใช้สทบทการอ้างข้อบ่งชี้ความ “กฎหมายสามัญประจำบ้าน ตอนการค้าประเวณี” ให้ความรู้ของรัฐที่เน้นกล่าวถึงตัวบทกฎหมายทั่วไปสำหรับประชาชน

จากการวิเคราะห์ตัวบทที่รัฐเป็นผู้ผลิตตัวบท ผู้วิจัยพบว่ารัฐได้ประเมินค่าและมีมุมมองต่อ Sex Workers ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยในเชิงบวกจะเน้นให้เห็นการช่วยเหลือ Sex Workers ทั้งที่เต็มใจประกอบอาชีพและที่ถูกกระบวนการค้ามนุษย์บังคับค้าประเวณี เพื่อให้

การเยียวยา แต่จากการวิเคราะห์ตัวบทของรัฐพบการแสดงมุมมองเชิงบวกปรากฏในความถี่น้อย เป็นมุมมองที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานรัฐเฉพาะบางหน่วยงานเท่านั้นที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลักเกี่ยวกับการดูแลพัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรม ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพในสังคม รวมไปถึงการนำเสียงจากนักวิชาการและงานวิจัยที่ศึกษาในประเด็นดังกล่าวมาเป็นแนวร่วมของรัฐ นำมาใช้เพื่อสนับสนุนท่าทีในฐานะผู้ช่วยเหลือ ดังนั้นมุมมองที่แสดงออกมาจึงเป็นมุมมองในเชิงบวกต่อ Sex Workers ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเรียกร้องผ่านการชุมนุมของภาคประชาสังคมและกลุ่มคนในสังคมที่ตระหนักถึงแนวคิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตามแม้จะเป็นมุมมองในเชิงบวกที่เกิดขึ้นแต่แสดงให้เห็นว่ารัฐยังมองว่า Sex Workers ยังเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับความช่วยเหลือและอยู่ภายใต้การดูแลควบคุมจากฝ่ายรัฐอยู่ดี

ส่วนในมุมมองเชิงลบนั้นพบว่า รัฐวางตำแหน่งของตนในฐานะฝ่ายปกครองที่มีหน้าที่ดำเนินงานตามนโยบายและกฎหมาย เพื่อจัดระเบียบสังคมให้มีทิศทางเป็นไปตามที่รัฐกำหนดไว้ ดังนั้นการค่าประเวณีจึงเป็นปัญหาสังคมที่รัฐต้องดำเนินการ เน้นการป้องกันและปราบปราม การกระทำความผิดของกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์เป็นท่าทีที่รัฐมักจะเน้นย้ำและปรากฏในตัวบทโดยมีกฎหมายและศีลธรรมเป็นแนวร่วมสำคัญของรัฐ ดังนั้นท่าทีที่แสดงออกมาจึงแสดงให้เห็นว่า Sex Workers เป็นกลุ่มคนที่ทำอาชีพขัดต่อกฎหมายและศีลธรรม รัฐส่วนใหญ่จึงมีมุมมองเชิงลบต่อกลุ่มดังกล่าว

6.1.2 ท่าทีและการแสดงท่าทีของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นผู้ผลิตตัวบทประเภทข่าว มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมรายละเอียดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมานำเสนอความเป็นไปต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้ประชาชนได้รับรู้มุ่งเน้นนำเสนอความคิดจากกลุ่มคนที่มีมุมมองต่อ Sex Workers อย่างหลากหลาย บางครั้งสอดแทรกความคิดของผู้สื่อข่าวเองที่มีต่อประเด็นดังกล่าว ท่าทีและการแสดงท่าทีในตัวบทนี้จึงค่อนข้างกระจัดกระจายให้เห็นความคิดของสังคมในหลากหลายมุมมอง การวิเคราะห์และตีความตัวบทของสื่อมวลชนบางครั้งจะพบว่าสื่อมวลชนในฐานะผู้มีอำนาจทางสาธารณะมีบทบาทในการใช้พื้นที่ข่าวนำเสนอความคิดของกลุ่มคนต่าง ๆ ให้เป็นไปตามทิศทางที่สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักข่าวอาจจะมีการปรับเปลี่ยนถ้อยคำการใช้ภาษาหรือเลือกที่จะเบี่ยงบังหรือปฏิเสธการนำเสนอข่าวของกลุ่มที่มีแนวคิดที่ขัดแย้งหรือเห็นต่างออกไป

ตัวอย่าง (3)

นายไพฑูรย์ ชัมภรัตน์สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (กทม.) ในฐานะประธานคณะกรรมการวิสามัญศึกษาข้อเท็จจริงและกฎหมายที่ใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์เปิดเผยหลังลงพื้นที่ว่าคณะกรรมการฯ ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบทั้งกลุ่มของขอทาน

คนไร้ที่พึ่งหรือคนจรจัดและผู้ค้าประเวณีซึ่งจำเป็นต้องมีจัดระเบียบเมืองพร้อม ๆ กับการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ปัญหาบางอย่างที่กระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศจึงจำเป็นต้องแก้ไข (เดลินิวส์, 6 พ.ย. 2561)

จากตัวอย่าง (3) สามารถวิเคราะห์สามเหลี่ยมท่าที่ได้ดังนี้

การประเมิน (Evaluation) สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอข่าวโดยใช้กลวิธีการอ้างถึงชื่อและตำแหน่งของบุคคลคือนายไพฑูรย์ ชัมภรัตน์ สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (กทม.) ในฐานะประธานคณะกรรมการวิสามัญตัวแทนฝ่ายรัฐ ที่สร้างความน่าเชื่อถือและน้ำหนักให้กับคำกล่าว ในฐานะตัวแทนฝ่ายรัฐผู้มีอำนาจ ได้ประเมินว่าผู้ค้าประเวณีทำให้เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ

การตั้งจุดยืน (Positions) ตัวแทนฝ่ายรัฐวางตนในฐานะฝ่ายปกครองในเขตพื้นที่บริเวณดังกล่าวและในฐานะผู้รักษาหรือควบคุมกฎหมาย จึงแสดงท่าทีในการจัดการหรือหาวิธีการเพื่อป้องกันและปราบปราม Sex Workers ในพื้นที่ที่ดูแล

แนวร่วม (Alignment) การแสดงแนวร่วมด้านกฎหมายและนโยบายส่วนกลางของภาครัฐที่มุ่งเน้นจัดระเบียบสังคมให้เกิดความสงบเรียบร้อย

การวิเคราะห์ท่าทีจากสามเหลี่ยมท่าที่ให้เห็นได้ว่าสื่อมวลชนนำเสนอความเสี่ยงของตัวแทนฝ่ายรัฐที่ใช้ท่าทีเชิงประเมิน โดยใช้คำช่วยกริยา ต้อง ร่วมกับคำกริยาหลัก แก้ไข บ่งชี้เจตนาความเสี่ยงของผู้พูดที่สื่อมวลชนนำมาเสนอความคิด ความเชื่อของหน่วยงานรัฐที่มีต่อ Sex Workers ว่าสร้างผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ เป็นปัญหาต่อพื้นที่สาธารณะที่รัฐดูแล มุ่งเน้นจัดระเบียบสังคมพยายามปราบปรามกลุ่ม Sex Workers ให้ออกไปจากพื้นที่ดังกล่าว

การแสดงท่าทีผ่านกลวิธีทางภาษาข้างต้นพบว่ามีการใช้คำว่า ต้องแก้ไข เป็นคำช่วยหน้ากริยาที่แสดงทัศนภาวะบังคับที่เจ้าหน้าที่รัฐนำเสนอในตอบทสื่อมวลชนที่แสดงเจตนา คำสั่งเพื่อจัดระเบียบพื้นที่

ตัวอย่าง (4)

เปิ้ล ไอริน ไม่เห็นด้วยกับการ Freedom อาชีพ Sex Workers ค่ะ ตอนเราอายุ 18 - 19 ปี สามัญสำนึกไม่มั่นคงเลย สับสน มีแต่ความอยากรู้อยากลอง จุนงกับการตัดสินใจ รู้สึกถูกชักจูงและถูกหลอกอยู่ตลอดเวลาและแม้เราไม่เคยเล่นหนังถึงเรานั้น แต่การเลือกเป็น Sexy Star ในวงการบันเทิงไทย ฟิดแบ็กต่อชีวิตไม่ได้สวยงามนักหรอก! (แนวหน้า, 24 ก.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (4) สามารถวิเคราะห์สามเหลี่ยมท่าที่ได้ดังนี้

การประเมิน (Evaluation) สื่อมวลชนใช้กลวิธีการอ้างถึงบุคคลคือ “เปิ้ล ไรริน” พร้อมระบุสถานะ “ศิลปินนักแสดง” ประเมินว่าไม่เห็นด้วยและต่อต้านการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ต้องการให้ Sex Workers เป็นอาชีพ

การตั้งจุดยืน (Positions) เปิ้ล ไรริน ในฐานะตัวแทนประชาชนตั้งจุดยืนของตนต่อต้านกับความคิดขององค์กรพัฒนาเอกชนและนักเคลื่อนไหวทางสังคมที่เรียกร้องให้ Sex Workers เป็นอาชีพที่เสรีไม่ผิดกฎหมาย

แนวร่วม (Alignment) ตัวแทนประชาชนแสดงแนวร่วมกับกฎหมาย พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และเป็นแนวร่วมกับฝ่ายที่ต่อต้านไม่ให้ Sex Workers เป็นอาชีพ

การวิเคราะห์ท่าทีจากสามเหลี่ยมท่าทีทำให้เห็นได้ว่าสื่อมวลชนนำเสนอความเสี่ยงของเปิ้ล ไรรินที่ใช้ท่าทีเชิงประเมิน แสดงการตัดสินโดยใช้คำว่า *ไม่เห็นด้วย* พร้อมกับการใช้เรื่องเล่าประกอบเพื่อชี้แจงเหตุผลของการตัดสินที่มีมุมมองเชิงลบต่อกลุ่มอาชีพเหล่านั้นในตอนนี้ ผู้วิจัยพบเจตนาของสื่อมวลชนที่เลือกนำเสนอผู้หญิงซึ่งมีภาพลักษณ์เซ็กซี่ (Sexy) มาให้สัมภาษณ์ในประเด็นนี้ แต่คำตอบที่ได้รับกลับขัดแย้งกับภาพลักษณ์ที่นำเสนอ สิ่งนี้สามารถตีความได้ว่าสื่อกำลังพยายามส่งสารว่า แม้แต่ผู้ที่มีภาพลักษณ์เซ็กซี่ในสายตาสังคมก็ยังคงยึดมั่นในบรรทัดฐานทางศีลธรรมและไม่เห็นด้วยกับการทำให้การค้าประเวณีถูกกฎหมาย การนำเสนอเช่นนี้เป็นกลวิธีของสื่อเพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่ทัศนคติอนุรักษนิยมที่ต้องการให้การค้าประเวณีเป็นสิ่งผิดกฎหมายต่อไปและเป็นการลดทอนความชอบธรรมของกลุ่มที่เรียกร้องให้มีการทำให้ถูกกฎหมาย

นอกจากนี้ใช้ท่าทีเชิงอารมณ์ ใช้คำศัพท์สื่ออารมณ์แสดงความคิดของผู้พูดในขณะนั้น อีกทั้งการใช้การปฏิเสธมูลบท *ชีวิตไม่ได้สวยงามนักหรอก* ผ่านการใช้เรื่องเล่าประกอบ (Narrative Accompaniment) นำชีวิตของตนมาเปรียบต่อข้อคำถามเพื่อแสดงมุมมองและท่าทีเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว

การแสดงท่าทีผ่านกลวิธีทางภาษาข้างต้นพบว่ามีการใช้คำว่า *สับสน* *งุนงง* เป็นคำสื่ออารมณ์ความรู้สึก (Affective processes) และใช้คำว่า *ไม่เห็นด้วย* ซึ่งเป็นคำศัพท์แสดงความคิดเห็นของคนในสังคมชี้แจงเหตุผลต่อประเด็น Sex Workers

ตัวอย่าง (5)

เราเห็นด้วยที่จะยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และเราคิดว่าเราสู้ไม่ถอย เพราะ พ.ร.บ. ฉบับนี้เป็นสิ่งที่สร้างปัญหาที่เราก็กู้กันมา สุรางค์ระบุ (แนวหน้า, 29 ธ.ค. 2564)

จากตัวอย่าง (5) สามารถวิเคราะห์สามเหลี่ยมท่าที่ได้ดังนี้

การประเมิน (Evaluation) สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอข่าวอ้างถึง สุรางค์ ในฐานะตัวแทนของ Sex Workers ที่แสดงการประเมินสนับสนุนการยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ไม่ยอมรับอาชีพ Sex Workers ส่งผลให้ไม่ได้รับความเป็นธรรมและถูกตีตราจากสังคม

การตั้งจุดยืน (Positions) ตัวแทนของ Sex Workers วางตนต่อต้านกับกฎหมายและฝ่ายรัฐ

แนวร่วม (Alignment) ตัวแทนของ Sex Workers แสดงแนวร่วมกับแนวคิดประชาธิปไตยและแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่ให้ความสำคัญกับเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมแก่ Sex Workers อีกทั้งใช้คำว่า *เรา* เพื่อสร้างแนวร่วมกับกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ส่วนสื่อมวลชนเองแสดงแนวร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนและเครือข่ายนักเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเปิดพื้นที่แสดงความหลากหลายตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การวิเคราะห์ท่าทีจากสามเหลี่ยมท่าที่ให้เห็นได้ว่าสื่อมวลชนนำเสนอความเสี่ยงของสุรางค์ ในฐานะตัวแทนของ Sex Workers ที่ใช้ท่าที่เชิงความรู้ โดยใช้คำว่า *คิดว่า* ร่วมกับการแสดงเจตนาขององค์กรที่ต่อสู้กับประเด็นดังกล่าวเพื่อช่วยเหลือ Sex Workers

นอกจากนี้ใช้ท่าที่เชิงประเมินโดยใช้คำว่า *เห็นด้วย* แสดงการประเมินเชิงบวกขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เห็นด้วยต่อการยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักเนื่องจากองค์กรมองว่าการใช้กฎหมายดังกล่าวนั้นไม่เอื้อประโยชน์ต่ออาชีพ แสดงให้เห็นถึงการช่วยเหลือขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ช่วยเหลือ Sex Workers ผ่านการนำเสนอของสื่อมวลชน

การแสดงท่าทีผ่านกลวิธีทางภาษาข้างต้นพบว่ามีการใช้คำว่า *คิดว่า* เป็นคำศัพท์ที่สื่อกระบวนการทางปริชาน (Cognitive processes) แสดงความคิด ความเชื่อของผู้ผลิตตัวบท และใช้คำว่า *เห็นด้วย* ซึ่งเป็นคำศัพท์แสดงความคิดเห็นขององค์กรพัฒนาเอกชนในกรณีการยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

ตัวอย่าง (6)

ต้องบอกว่า “โสเภณี” เป็นหนึ่งในอาชีพที่โดน “ดูถูก” และถูก “กีดกัน” จากสังคมมากที่สุด ทั้งที่คนมาใช้บริการหาความสุขจากพวกเธอก็ล้วนมาด้วยความเต็มใจ ซึ่งหนังเรื่องนี้ดีแม่และจัดปัญหาสังคมนี้ได้เฉียบคม ทำให้ดูคิดและเข้าใจ มองเห็นศักดิ์ศรีความคน ไม่ว่าจะทำอาชีพไหนมากยิ่งขึ้น ซึ่งเชื่อว่าเรื่องราวใน “หญิงแกร่งแห่งมุมไบ” ไม่เพียงสะท้อนภาพ

แค่ในอินเดียเท่านั้นแต่ยังมีอีกหลายประเทศที่มีปัญหาเหล่านี้ รวมถึงในประเทศไทย ที่ถูกบันทึกว่ามี “โสเภณี” มาตั้งแต่สมัยอยุธยา (เดลินิวส์, 17 พ.ค. 2565)

จากตัวอย่าง (6) สามารถวิเคราะห์สามเหลี่ยมท่าที่ได้ดังนี้

การประเมิน (Evaluation) สื่อมวลชนนำเสนอข้อเสียของตน แสดงการประเมินว่า Sex Workers เป็นกลุ่มที่น่าสงสารถูกกล่าวหาจากคนในสังคม ใช้สททอ้างถึง ภาพยนตร์ “หญิงแกร่งแห่งมุมไบ” ประเมินว่าเป็นสิ่งสะท้อนภาพปัญหาสร้างความเข้าใจ Sex Workers และยอมรับการมีอยู่ในฐานะที่เป็นอาชีพ

การตั้งจุดยืน (Positions) สื่อมวลชนวางตนสนับสนุน Sex Workers และต่อต้านกับความคิดทางสังคมที่ไม่สนับสนุน Sex Workers สอดคล้องกับความคิดขององค์กรพัฒนา เอกชนและเครือข่ายนักเคลื่อนไหวทางสังคม

แนวร่วม (Alignment) สื่อมวลชนแสดงแนวร่วมกับแนวคิดประชาธิปไตยและ แนวคิดสิทธิมนุษยชนที่เห็นคุณค่าความสำคัญของ Sex Workers ในกระแสของการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม เป็นแนวร่วมสำคัญกับองค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มที่สนับสนุนช่วยเหลือ Sex Workers เช่นเดียวกัน

การวิเคราะห์ท่าทีจากสามเหลี่ยมท่าที่ให้เห็นได้ว่าสื่อมวลชนนำเสนอข้อเสีย ของตนโดยใช้ท่าทีเชิงความรู้ โดยใช้ คำว่า *เข้าใจ มองเห็น* แสดงความคิดความเชื่อของผู้พูดที่มีต่อ เรื่องนั้น

นอกจากนี้ใช้ท่าทีเชิงประเมิน ด้วยคำว่า *เหยียบคม* อ้างถึงสททภาพยนตร์หญิง แกร่งแห่งมุมไบที่ถ่ายทอดและตีแผ่เนื้อหาของ Sex Workers ให้เห็นถึงคุณค่าและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ บ่งชี้ความคิดที่สื่อมวลชนมีมุมมองเชิงบวกสนับสนุนความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคม

การแสดงท่าทีผ่านกลวิธีทางภาษาข้างต้นพบว่ามีการใช้การอ้างถึงสททสื่ออื่น ในประเด็น Sex Workers รวมถึงใช้คำสื่อกระบวนการทางปริชานคำว่า *เข้าใจ* แสดงความคิด ของสื่อมวลชน

จากการวิเคราะห์ตัวบทที่สื่อมวลชนเป็นผู้ผลิตนั้น พบการแสดงท่าทีของ กลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อ Sex Workers ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยผู้วิจัยจำแนกการแสดงท่าที เป็นประเภทย่อย ดังนี้

การแสดงท่าทีของรัฐในการนำเสนอวาทกรรม Sex Workers ในที่นี้พบทั้ง มุมมองเชิงบวกและมุมมองเชิงลบ ในมุมมองเชิงบวกนั้นสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชน กล่าวถึง การแสดงความคิดเห็นชอบ ในการแก้ไขกฎหมาย พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่หน่วยงานรัฐในบางกลุ่มมีความคิดเห็นว่าเป็นการละเมิดสิทธิไม่เหมาะสมกับยุคปัจจุบัน

ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการค้ามนุษย์มากกว่าการปราบปรามการค้าประเวณี เสนอแนวทางนโยบายในการลงทะเบียนผู้ประกอบการอาชีพ

ส่วนมุมมองในเชิงลบต่อ Sex Workers กล่าวเน้นย้ำเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคม ในการปราบปรามกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์และค้าประเวณี เพราะถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายและมุ่งเน้นให้เห็นว่าเป็นความผิดทางศีลธรรม เจ้าหน้าที่รัฐจึงมีการแสดงความคิดเห็นว่าเป็นการกระทำที่สร้างความรำคาญ ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ มุมมองดังกล่าวมักจะเกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่รัฐและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต่อต้านการมีอยู่ของกระบวนการค้าประเวณี

การแสดงท่าทีขององค์กรพัฒนาเอกชนในการนำเสนอวาทกรรม Sex Workers ในที่นี้พบทั้งมุมมองเชิงบวกและมุมมองเชิงลบ ในมุมมองเชิงบวกที่มีต่อ Sex Workers โดยมากแล้วองค์กรพัฒนาเอกชนจะมีมุมมองความคิดในเชิงบวกสอดคล้องกับท่าทีแสดงความคิดเห็นที่สนใจและท่าทีในฐานะนักสิทธิมนุษยชน นำเสนอข้อมูลความคิดในการช่วยเหลือ เรียกร้องสิทธิ ผ่านการจัดกิจกรรมทางสังคมหรืองานเวทีเสวนาเพื่อสนับสนุนให้ Sex Workers ถูกกฎหมาย รวมไปถึงการให้กำลังใจและปฏิบัติต่อ Sex Workers ในฐานะเพื่อนมนุษย์ เห็นคุณค่าของกลุ่มคนเหล่านั้น

ส่วนมุมมองเชิงลบขององค์กรพัฒนาเอกชนที่แสดงออกมานั้น จะเป็นการแสดงท่าทีที่มีต่อหน่วยงานรัฐและสังคม ส่วนใหญ่จะแสดงเจตนาตำหนิต่อว่าหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือประชาชน แต่กลับเพิกเฉยต่อกลุ่ม Sex Workers รวมไปถึงตอบกลับความคิดของกลุ่มคนที่มีมุมมองต่อ Sex Workers ว่ากระทำความผิดตามกฎหมายและผิดจากค่านิยมด้านศีลธรรม มุมมองเชิงลบที่นำเสนอจะมุ่งเน้นไปที่การกล่าวถึงประเด็นการเรียกร้องให้หน่วยงานรัฐแก้ไขหรือยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่องค์กรพัฒนาเอกชนมองว่าเป็นการกดขี่ Sex Workers และถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือหาผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนจึงถือเป็นตัวแทนของ Sex Workers ในการตอบโต้กับวาทกรรมหลักของสังคม

ในที่นี้พบทั้งมุมมองเชิงบวกต่อ Sex Workers ทั้งมุมมองเชิงลบที่มีต่อหน่วยงานรัฐและสังคม โดยน้ำเสียงที่ปรากฏจะแสดงเจตนาตำหนิต่อเจ้าหน้าที่รัฐและคนในสังคมเกี่ยวกับการดำเนินงานที่ไม่เป็นธรรม ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อหาผลประโยชน์ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเพิกเฉยในการช่วยเหลือเยียวยาในสถานการณ์โควิด-19 รวมไปถึงแสดงเจตนาประชดประชันให้สังคมเข้าใจความหมายที่ Sex Workers สื่อออกมา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนมุมมองทางความคิดแบบใหม่ โดยไม่ตีตราผ่านการใช้ภาษาที่เน้นย้ำให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกในเชิงลบ

การแสดงท่าทีของคนในสังคมในการนำเสนอวาทกรรม Sex Workers ในที่นี้พบทั้งมุมมองเชิงบวกและมุมมองเชิงลบ ในมุมมองเชิงบวกที่มีต่อ Sex Workers จะกล่าวถึงกลุ่มคน

ในสังคมไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพนักแสดง ศิลปิน นักวิชาการ นักกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งส่วนใหญ่จะมีมุมมองเชิงบวกสอดคล้องกับท่าทีแสดงความเห็นอกเห็นใจและท่าทีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน แสดงความเชื่อว่า Sex Workers เป็นอาชีพอย่างหนึ่งในสังคม สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศได้ นอกจากนี้ยังแสดงความต้องการเพื่อให้หน่วยงานรัฐแก้ไขหรือยกเลิกพระราชบัญญัติที่กีดกันไม่ให้ได้รับสิทธิ์เป็นอาชีพและไม่ได้สวัสดิการทางสังคมจากรัฐ จะเห็นได้ว่าคนในกลุ่มนี้มักจะเป็นกลุ่มที่มีแนวคิดสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมที่เป็นกระแสความเคลื่อนไหวของสังคมยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ในกลุ่มพรรคการเมือง ยังเป็นอีกกลุ่มที่มีมุมมองเชิงบวกในการสนับสนุน ผลักดันให้เกิดเป็นนโยบายเพื่อใช้ในการหาเสียงช่วงเลือกตั้ง ผลักดันให้เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมายใช้ระบบการลงทะเบียนผู้ประกอบการอาชีพและมีสวัสดิการด้านสุขภาวะและความปลอดภัยในชีวิต เน้นย้ำให้เห็นว่ากลุ่ม Sex Workers หรือธุรกิจเกี่ยวกับเพศพาณิชย์สามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศได้จำนวนมาก

ส่วนในมุมมองเชิงลบที่คนในสังคมมีต่อ Sex Workers นั้นมักจะกล่าวถึงปัญหาทางพฤติกรรมการประกอบอาชีพ Sex Workers ที่คนในสังคมเห็นว่าไม่เหมาะสมสร้างความเดือดร้อนและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ เป็นผลมาจากวาทกรรมกระแสหลักที่ผลิตขึ้นจากกลุ่มผู้ที่มีอำนาจทางสังคมสร้างขึ้นมาเพื่อปิดกั้นและลดทอนคุณค่าของสมาชิกบางกลุ่มอย่าง Sex Workers การแสดงมุมมองเชิงลบของกลุ่มคนในสังคมจึงมักผูกโยงกับการอ้างถึงกรอบคิดเกี่ยวกับศีลธรรมเพื่อแสดงให้เห็นว่า Sex Workers เป็นกลุ่มที่ขัดต่อหลักคิดนั้น

นอกจากนี้ยังปรากฏมุมมองเชิงลบที่คนในสังคมมีต่อหน่วยงานรัฐและสังคมเป็นมุมมองที่เกิดขึ้นจากกลุ่มคนที่มีแนวคิดในการสนับสนุน Sex Workers กล่าวถึงประเด็นข้อเรียกร้องให้รัฐยกเลิกการตีตราและหาผลประโยชน์จาก Sex Workers รวมไปถึงเสนอความคิดเพื่อตอกย้ำให้คนในสังคมที่ดูถูกเหยียดหยาม ด้วยการให้รายละเอียดและเหตุผลความจำเป็นของการประกอบอาชีพเหล่านี้ เพื่อให้เกิดภาพความสงสาร เห็นอกเห็นใจและเปลี่ยนมุมมองความคิดซึ่งทั้งหมดจะแฝงไปด้วยน้ำเสียงเชิงประชดประชันและตำหนิต่อกลุ่มคนที่มีมุมมองกดทับ เนื่องจากไม่ยอมรับเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ โดยมุมมองดังกล่าวมักถูกนำเสนอพร้อมกันกับมุมมองเชิงบวกที่คนในสังคมกลุ่มนี้มีต่อ Sex Workers

การแสดงท่าทีของสื่อมวลชนในการนำเสนอวาทกรรม Sex Workers ในที่นี้ พบทั้งมุมมองเชิงบวกและมุมมองเชิงลบ ในมุมมองเชิงบวกที่มีต่อ Sex Workers ผู้สื่อข่าวเองใช้เสียงของตนสอดแทรกลงไปในตัวบทข่าว แสดงมุมมองที่มีต่อ Sex Workers ในประเด็นที่เห็นด้วยกับการเรียกร้องให้ Sex Workers เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย ให้ได้รับสิทธิ์เช่นเดียวกับอาชีพอื่น ๆ ในสังคม เข้าถึงสวัสดิการประกันสังคมและความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นจุดยืนหลักของหลายสำนักข่าวในการสนับสนุนแนวคิดเสรีนิยมให้เกิดความเท่าเทียมขึ้นในสังคมไทย ปัจจุบันจะเห็นว่าสื่อมวลชน

หลายสำนักมีการปรับเปลี่ยนการนำเสนอ สื่อความหมายของ Sex Workers ในเชิงบวกมากยิ่งขึ้น อ้างอิงการใช้สถิติ รายงานวิชาการที่เน้นให้เห็นประโยชน์ของ Sex Workers เพื่อสอดคล้องและเป็นแนวร่วมไปกับพลวัตของการเปลี่ยนแปลงชุดความคิดของสังคมปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

ส่วนในมุมมองเชิงลบที่มีต่อ Sex Workers นั้นกล่าวถึงข้อปัญหาสังคมที่เกิดจาก Sex Workers ในเรื่องของปัญหาอาชญากรรม การโจรกรรมทรัพย์สินของผู้รับบริการ ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่สาธารณะของสังคม รวมไปถึงการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลังการทำธุรกิจค้าประเวณี เป็นการท้าทายความหมายของ Sex Workers ในเชิงบวก กล่าวเหมารวมว่า Sex Workers ยังคงเป็นกลุ่มที่เป็นปัญหาสังคม ในบางสำนักข่าว จะเน้นการนำเสนอข่าวของ Sex Workers ในเชิงลบเท่านั้น เนื่องจากมีแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยมต่อต้านการสนับสนุนอาชีพดังกล่าว การสื่อความหมายในเชิงบวกจึงถูกปิดกั้นไม่ให้ปรากฏในพื้นที่ของสำนักข่าวนั้น เพื่อโต้แย้งกับชุดความคิดแบบเสรีนิยมที่สนับสนุน Sex Workers

6.1.3 ท่าทีและการแสดงท่าทีขององค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชนผลิตตัวบทขึ้นเพื่อเผยแพร่ข่าวสารและใช้พื้นที่ดังกล่าวตอบโต้วาทกรรมจากรัฐ สื่อมวลชนหรือบุคคลอื่น ๆ ตัวบทจึงมุ่งเน้นในการนำเสนอให้เห็นบทบาทการทำงานขององค์กร การเรียกร้อง แก้ไขปัญหาและช่วยเหลือ Sex Workers รวมไปถึงเสนอประเด็นความเป็นเพื่อนมนุษย์ นอกจากนี้ยังนำเสนอให้เห็นการกระทำของรัฐและสื่อมวลชนที่อาจสร้างผลกระทบต่อ Sex Workers ในทิศทางเชิงลบ

การแสดงท่าทีในตัวบทนี้จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน Sex Workers รวมไปถึงบุคคลอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคม โดยการกำหนดการรับรู้ กำหนดตำแหน่งผ่านการตีความตามการแสดงท่าทีที่อยู่ภายในตัวบทนั้น อาจจะถูกแฝงไปด้วยอำนาจและอุดมการณ์ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของสังคม

ตัวอย่าง (7)

รัฐบาลมีคำสั่งให้เลื่อนการเปิดสถานบันเทิงออกไปอีกเดือนครึ่ง สถานที่ทำงานของเราถูกสั่งปิดมากกว่า 365 ที่สำคัญรัฐบาลบริหารผิดพลาดไม่ชัดเจน ทั้งสั่งปิด สั่งเลื่อน แต่ความเดือดร้อนอยู่ที่เรา รัฐบาลต้องจัดให้มีการเยียวยาชดเชยความเดือดร้อนที่รัฐก่อกวนขึ้นทันที ภาษีของเราสิทธิของเรา (มูลนิธิ Empower Foundation, 14 พ.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (7) สามารถวิเคราะห์สามเหลี่ยมท่าทีได้ดังนี้

การประเมิน (Evaluation) มูลนิธิ Empower Foundation ในฐานะตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชนประเมินว่ารัฐบาลบริหารผิดพลาดในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ Sex

Workers ไม่ได้รับสิทธิและสวัสดิการการช่วยเหลือและเยียวยาอย่างเท่าเทียม ผ่านกลวิธีทางศัพท์ แสดงการประเมินค่าเชิงลบที่มุ่งตรงไปที่การบริหารงานของรัฐ

การตั้งจุดยืน (Positions) องค์กรพัฒนาเอกชนวางตนในฐานะตัวแทนช่วยเหลือและเรียกร้องให้แก่ Sex Workers ที่ได้รับผลกระทบจากสังคม ตอกย้ำบทบาทขององค์กรในการเป็นกระบอกเสียงและผู้พิทักษ์สิทธิของกลุ่ม Sex Workers ซึ่งแตกต่างจากจุดยืนของรัฐที่มุ่งเน้นการควบคุม

แนวร่วม (Alignment) แสดงแนวร่วมกับแนวคิดสิทธิมนุษยชน โดยอ้างถึงสหบท สิทธิและสวัสดิการที่ควรได้รับการจ่ายภาษีให้กับภาครัฐ และใช้คำว่า เรา เพื่อสร้างแนวร่วมระหว่างองค์กรกับกลุ่ม Sex Workers

การวิเคราะห์ท่าทีจากสามเหลี่ยมท่าทีทำให้เห็นได้ว่าองค์กรพัฒนาเอกชนใช้ท่าทีเชิงประณิน โดยใช้คำแสดงทัศนภาวะว่า ต้อง ร่วมกับคำกริยาแสดงการกระทำ จัดให้มีการเยียวยา บังคับผู้กระทำ แสดงการออกคำสั่งในการเรียกร้องเพื่อให้ความช่วยเหลือ Sex Workers แสดงท่าทีความเป็นพวกเดียวกันขององค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers และใช้คำว่า ผิดพลาด ไม่ชัดเจน แสดงเจตนาในการตำหนิและต่อต้านกับรัฐที่เป็นฝ่ายปกครองบริหารประเทศในช่วงสถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ใช้ท่าทีเชิงอารมณ์ พบคำแสดงอารมณ์ของผู้พูด ความเดือดร้อน อยู่ที่เรา เพื่อบ่งชี้ว่า Sex Workers เป็นผู้ได้รับผลกระทบผ่านน้ำเสียงองค์กรพัฒนาเอกชน

การแสดงท่าทีผ่านกลวิธีทางภาษาข้างต้นพบว่ามีการใช้คำว่า ต้อง เป็นคำช่วยหน้ากริยาที่แสดงทัศนภาวะบังคับที่ผู้ผลิตตัวบทต้องการให้เกิดขึ้น ใช้คำแสดงอารมณ์ เดือดร้อน สื่ออารมณ์ความรู้สึกที่องค์กรพัฒนาเอกชนมีต่อการกระทำของรัฐและใช้สหบทอ้างถึงแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพความเท่าเทียม

ตัวอย่าง (8)

เราบอกเสมอว่าเราไม่ต้องการความสงสารแต่เราขอความเข้าใจและยอมรับว่าเราก็คือมนุษย์คนหนึ่ง อยากให้มองว่าเราเป็นคนและมองว่าหากคนอื่น ๆ ในสังคมต้องการอะไร พวกเราก็ต้องการสิ่งนั้น ๆ เหมือนกัน เมื่อกฎหมายกลายเป็นสิ่งที่ลดทอนคุณค่าความเป็นคนของ Sex Workers จนเกิดเป็นปัญหาที่ถูกชุกไว้ได้พรม ไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งรังแกหรือคุกคามและกฎหมายยังทำให้คนทำงานบริการไม่กล้าออกมาเรียกร้องสิทธิของตัวเอง โดยเฉพาะกับเซ็กส์เวิร์กเกอร์ผู้ชายและทรานส์เจนเดอร์ ที่เลือกถูกปฏิบัติเป็นพิเศษ (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 2 ธ.ค. 2563)

จากตัวอย่าง (8) สามารถวิเคราะห์สามเหลี่ยมเท่าที่ได้ดังนี้

การประเมิน (Evaluation) มุลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing ในฐานะตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชนประเมินว่ากฎหมายที่ตราขึ้นจากฝ่ายรัฐส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาต่อผู้ประกอบการอาชีพ Sex Workers ทั้งการถูกกลั่นแกล้งรีดไถและคุกคาม

การตั้งจุดยืน (Positions) องค์กรพัฒนาเอกชนวางตนในฐานะที่เป็นพวกเดียวกันกับ Sex Workers และต่อต้านกับกฎหมายและฝ่ายรัฐ

แนวร่วม (Alignment) แสดงแนวร่วมกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏในเสียงในบริบทสังคม โดยใช้กลวิธีการอ้างถึงคำศัพท์เฉพาะและคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น Sex Workers เซ็กส์เวิร์กเกอร์ และ ทรานส์เจนเดอร์ แสดงการสร้างแนวร่วมกับชุดความคิดในระดับสากลที่มอง Sex Workers เป็นอาชีพ ซึ่งเป็นการเพิ่มน้ำหนักและความชอบธรรมให้กับข้อเรียกร้องขยายขอบเขตการอ้างอิงเพื่อสะท้อนเสียงจากหลากหลายกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ

การวิเคราะห์เท่าที่จากสามเหลี่ยมเท่าที่ให้เห็นได้ว่าองค์กรพัฒนาเอกชนใช้เท่าที่เชิงความรู้ ด้วยคำว่า บอก และ มองว่า สื่อกระบวนการทางปริชานแสดงความคิดขององค์กรพัฒนาเอกชนในการเรียกร้องต่อสังคม

นอกจากนี้ใช้เท่าที่อารมณ์ของผู้พูดด้วยศัพท์แสดงความต้องการ ขอความเข้าใจ และยอมรับ และ อยากให้มองว่า รวมถึงการปฏิเสธมูลบท ไม่ต้องการความสงสาร และ ไม่กลัวออกมาเรียกร้องสิทธิ สะท้อนไปยังสังคมเพื่อให้เกิดการยอมรับอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมาย

การแสดงเท่าที่ผ่านกลวิธีทางภาษาข้างต้นพบว่ามีการใช้สหบทอ้างถึงกฎหมายและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้า นอกจากนี้ ใช้กลวิธีการปฏิเสธและใช้ประโยคแสดงความต้องการเป็นลักษณะของประโยคบังคับซึ่งความต้องการของผู้ผลิต ตัวบทที่แสดงความต้องการถึงสิ่งที่อยากจะให้เกิดขึ้นต่อ Sex Workers ในฐานะที่องค์กรพัฒนาเอกชนทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเพื่อดูแล เรียกร้องสิทธิให้แก่ Sex Workers

จากการวิเคราะห์ตัวบทที่องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้ผลิต พบการแสดงเท่าที่ต่อ Sex Workers ในเชิงบวกเท่านั้น โดยมุ่งเน้นการกล่าวถึงประเด็นการเรียกร้องให้แก้ไขหรือยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่องค์กรพัฒนาเอกชนมองว่าไม่ได้ช่วยลดปัญหาการค้าบริการทางเพศ แต่เป็นการกดทับด้วยความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการฉก Sex Workers ให้ต้องประกอบอาชีพอย่างหลบซ่อนและถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อหาผลประโยชน์ นอกจากนี้ ตัวบทนำเสนอให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิและช่วยเหลือ Sex Workers ในมิติต่าง ๆ ทั้งสนับสนุนให้ได้รับการศึกษา การช่วยเหลือให้เข้าถึงสวัสดิการด้านสุขภาวะหรือการต่อสู้เพื่อได้แย้งกับข้อครหาของสังคม

มุมมองที่นำเสนอออกมา นั้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เน้นส่งเสริมโอกาสให้ Sex Workers ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับคนทั่วไปในสังคม เรียกร้องต่อสู้ให้งานบริการมีความปลอดภัยยุติธรรม ตัวบทที่นำเสนอจึงสะท้อนให้เห็นแต่มุมมองเชิงบวกที่องค์กรพัฒนาเอกชนมีต่อ Sex Workers ทั้งยังแสดงให้เห็นมุมมองที่มีต่อคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคม ในฐานะผู้ที่ตกอยู่ในสถานะเดียวกันกับ Sex Workers เช่น ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มคนเหล่านี้ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม ส่วนนี้ผู้วิจัยตีความได้ว่าการแสดงมุมมองเชิงบวกต่อคนกลุ่มอื่น ๆ นั้นยังเป็นการแสดงเจตนาเพื่อหาแนวร่วมระหว่างกัน ก่อให้เกิดชุมชนที่มีแนวคิดทางสังคมในลักษณะเดียวกันเพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบในการเรียกร้องและต่อสู้กับนโยบายและอำนาจของรัฐได้

อย่างไรก็ตาม การทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนยังเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers มีส่วนร่วมกับองค์กรเพื่อช่วยเหลือกลุ่ม Sex Workers ด้วยกันเอง ดังนั้นการนำเสนอตัวบทจึงปรากฏน้ำเสียงของ Sex Workers ร่วมด้วย น้ำเสียงที่นำเสนอจึงมีมุมมองเชิงบวกทั้งสิ้น

ส่วนมุมมองเชิงลบที่ปรากฏจะสอดแทรกในตัวบทเพียงเล็กน้อย ในการกล่าวถึงหน่วยงานรัฐ สื่อมวลชนและกลุ่มคนอื่น ๆ ในสังคมที่มีแนวคิดหรือการปฏิบัติต่อ Sex Workers ในเชิงลบ ตัวอย่างเช่นประเด็นเกี่ยวกับการใช้อำนาจในทางมิชอบเพื่อหาผลประโยชน์และเอาเปรียบ Sex Workers ทั้งการเก็บส่วย การตั้งข้อหาการกระทำความผิดที่ไม่มีอยู่ในข้อกฎหมาย การสร้างอคติและตีตราว่าเป็นอาชีพที่ผิด เป็นต้น องค์กรพัฒนาเอกชนจึงนำเสนอโดยการอ้างถึงกลุ่มดังกล่าวแฝงไปด้วยมุมมองเชิงลบ โดยน้ำเสียงที่มีการตอบโต้ว่าททกรรมของกลุ่มเหล่านั้น ตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนจึงเป็นการช่วงชิงพื้นที่ สร้างความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับวาทกรรม Sex Workers ในบริบทสังคมไทย

6.1.4 ท่าทีและการแสดงท่าทีของ Sex Workers

Sex Workers ผลิตตัวบทขึ้นเพื่อใช้เป็นพื้นที่ถ่ายทอดเรื่องราวการใช้ชีวิตประสบการณ์ รวมไปถึงแสดงทัศนคติมุมมองที่มีต่อสังคม ในการเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมในการประกอบอาชีพ ตัวบทดังกล่าวมีทั้งลักษณะที่เป็นการใช้เรื่องเล่าและตัวบทที่เป็นบทสัมภาษณ์ ทำให้เห็นความคิด ความเชื่อของ Sex Workers ในการสร้างความหมายให้แก่ตนเองในหลากหลายมุมมองทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ อีกทั้งยังแสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน

ตัวอย่าง (9)

ผู้สัมภาษณ์ : สู้ตายแม้อยากบอกคนหาเช้ากินค่ำยังไง เราไม่ได้โกงใครนะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ค่ะ อาชีพเราก็สุจริตอยู่นะ ไม่ได้ไปลักไปขโมยใคร เราก็กางานด้วยแรง
ร่างกายแลกเปลี่ยนนะ (ช่อง Tonhorm Chaneeindi, 23 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่าง (9) สามารถวิเคราะห์สามเหลี่ยมท่าที่ได้ดังนี้

การประเมิน (Evaluation) Sex Workers ผู้สัมภาษณ์ใช้คำถามชี้นำ
“อยากบอกคนหาเช้ากินค่ำยังไง เราไม่ได้โกงใครนะ” ซึ่งเป็นกลวิธีการอ้างถึง “คนหาเช้ากินค่ำ”
และใช้สหบทค่านิยมความสุจริตในการประกอบอาชีพ แสดงการประเมินเชิงสนับสนุน
ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์ในที่นี้คือ Sex Workers แสดงการประเมินว่า Sex Workers เป็นอาชีพสุจริต
เน้นย้ำว่าไม่ได้กระทำความผิดตามที่สังคมมีความเข้าใจโดยใช้เหตุผลมาประกอบ

การตั้งจุดยืน (Positions) Sex Workers วางตนต่อต้านกับวาทกรรม
ทางสังคมรวมถึงพฤติกรรม มุมมองของคนในสังคมที่มีต่อ Sex Workers ในเชิงลบซึ่งเป็น
การตั้งจุดยืนเดียวกันกับองค์กรพัฒนาเอกชน

แนวร่วม (Alignment) แสดงแนวร่วมกับแนวคิดประชาธิปไตยและแนวคิด
สิทธิมนุษยชนเพื่อเรียกร้องให้ถูกกฎหมาย

การวิเคราะห์ท่าทีจากสามเหลี่ยมท่าที่ให้เห็นได้ว่า Sex Workers ใช้ท่าที่
เชิงประเมิน โดยใช้คำแสดงการตัดสินเชิงประเมินค่าแสดงมุมมองของ Sex Workers ที่มีต่อตนเอง
ใช้คำว่า สุจริต เพื่อแสดงให้เห็นความคิดการตัดสินว่าอาชีพนี้ประพฤติในทางที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ใช้ท่าที่เชิงอารมณ์ นำเสนอโดยการให้รายละเอียดขยายความหมาย
และการปฏิเสธมูลบทที่เกิดขึ้นก่อนหน้า *ไม่ได้ไปลักไปขโมยใคร* เพื่อเน้นย้ำเจตนาในการประเมินค่า
อาชีพนั้นและยกเหตุผลอ้างถึงการใช้ร่างกายของตนในการประกอบอาชีพ

การแสดงท่าทีผ่านกลวิธีทางภาษาข้างต้นพบว่ามีการใช้คำตัดสินเชิงประเมินค่า
ต่ออาชีพ Sex Workers ร่วมกับการปฏิเสธมูลบทเพื่อขยายความคิดในการประเมินให้ชัดเจนและ
ใช้การให้เหตุผลในการประกอบอาชีพพร้อมด้วย

ตัวอย่าง (10)

มันก็ไม่ได้แตกต่างอะไรจากอาชีพอื่นหรอก ทุกคนก็เท่ากันหมดได้รับผลกระทบเท่ากันหมด
การมีประกันสังคมอย่างน้อยก็เวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วย หรือวิกฤติเราก็ได้รับเงินเยียวยาหรือ
สิทธิการรักษา เราอยากจะให้รัฐบาลเห็นจุด ๆ นี้ว่าเป็นงานและก็อยากให้มีความสวัสดิการให้กับคน

ที่เป็นแม่และคนดูแลเพื่อที่วันข้างหน้ามีโรคระบาดใหม่หรือมีวิกฤติอะไรใหม่อย่างน้อยก็มีเงิน
ส่วนนี้รองรับในชีวิตเราปัจจุบัน (ช่องประชาไท, 28 พ.ย. 2564)

จากตัวอย่าง (10) สามารถวิเคราะห์สามเหลี่ยมทำที่ไดดังนี้

การประเมิน (Evaluation) Sex Workers ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงการประเมินว่า
อาชีพ Sex Workers เป็นงานอย่างหนึ่งไม่ต่างจากอาชีพอื่น

การตั้งจุดยืน (Positions) Sex Workers วางตนด้านกับฝ่ายรัฐและ
วาทกรรมทางสังคมที่มีทำที่ต่อ Sex Workers ในเชิงลบ

แนวร่วม (Alignment) แสดงแนวร่วมกับแนวคิดประชาธิปไตยและแนวคิด
สิทธิมนุษยชนเพื่อเรียกร้องให้ถูกกฎหมายและเข้าสู่ระบบแรงงานเพื่อรับสวัสดิการอย่างถูกต้อง

การวิเคราะห์ทำที่จากสามเหลี่ยมทำที่ให้เห็นได้ว่า Sex Workers ใช้ทำที่
เชิงประเมิน โดยใช้ประโยคแสดงความต้องการผ่านคำว่า *อยาก* เป็นการบ่งชี้ความต้องการของผู้ผลิต
ตัวบท ในที่นี้คือ Sex Workers ถึงสิ่งที่อยากจะให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะการยอมรับให้อาชีพนี้เป็นอาชีพ
ที่ถูกกฎหมายเป็นเป้าหมายหลักที่ Sex Workers พยายามสื่อสารเนื่องจากจะส่งผลดีต่อ Sex
Workers ในด้านต่าง ๆ

การแสดงทำที่ผ่านกลวิธีทางภาษาข้างต้นพบว่ามีการใช้ประโยคแสดง
ความต้องการ ด้วยคำว่า *อยาก* สะท้อนให้เห็นมุมมองในเชิงบวกของ Sex Workers ที่มีต่ออาชีพและ
มุ่งหวังให้สังคมเกิดมุมมองเชิงบวกมากขึ้นและใช้สหบทอ้างอิงสถานการณ์ในสังคมนำมาประกอบ
เพื่อยกตัวอย่างให้เห็นภาพความต้องการของผู้พูด

จากการวิเคราะห์ตัวบทที่ Sex Workers เป็นผู้ผลิตตัวบท พบการแสดงทำที่
ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ในมุมมองเชิงบวกนั้น Sex Workers มุ่งนำเสนอมุมมองเชิงบวก
ต่อกลุ่มผู้ประกอบอาชีพด้วยกันเอง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับและเห็นคุณค่าในตัวเอง
ปฏิบัติต่อผู้ใช้บริการอย่างมีจริยธรรมและมองว่า “Sex Workers” เป็นอาชีพที่มีเกียรติเท่าเทียมกับ
คนอื่นในสังคมสอดคล้องกับทำที่ในฐานะที่เป็นอาชีพ แม้ว่าสังคมจะมีมุมมองในเชิงลบก็ตาม
สะท้อนแนวคิดเรื่องการเห็นคุณค่าในของตัวเองและแนวคิดสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียม
เป็นผลดีต่อการรับรู้ของคนในสังคม สร้างภาพลักษณ์และมุมมองใหม่ให้เกิดขึ้นภายในกลุ่ม Sex
Workers

ส่วนมุมมองเชิงลบมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นสภาพ วิธีของการประกอบอาชีพ
การดำเนินการทำงานของรัฐและการกล่าวถึงปัญหาความเข้าใจผิดของสังคมที่มีต่อ Sex Workers
ที่ประเมินค่าว่าผิดกฎหมายและศีลธรรม รวมไปถึงการมองว่าเป็นอาชีพที่สกปรก ต่ำ ถูกประเมินค่า
ว่าเป็นอาชีพที่สบาย โดยใช้กฎหมายและกรอบศีลธรรมเป็นเครื่องมือในการบ่งชี้ความผิด

ซึ่งเป็นค่านิยมของสังคมที่ถูกปลูกฝังและกำหนดความถูกต้องของสังคม มุมมองเชิงลบของสังคมที่มีต่อ Sex Workers จึงสื่อความหมายของ Sex Workers ออกมาในเชิงลบ

อีกทั้งการแสดงท่าทีในตัวบทที่ Sex Workers เป็นผู้ผลิตนั้นยังแสดงจุดยืนและมุมมองเชิงลบที่ Sex Workers มีต่อ Sex Workers ด้วยกันเอง ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับความคิดของ Sex Workers ในบางกลุ่มที่แสดงออกอย่างเปิดเผยในการต่อสู้กับข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่จะสามารถสร้างผลประโยชน์และเป็นผลดีต่อตัวเองได้ เช่น การแก้ไขหรือยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 หรือการแสดงการยอมรับต่อสังคมว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรมและผิดจากความเชื่อทางศาสนา เป็นไปตามท่าทีในฐานะผู้กระทำผิด ความคิดดังกล่าวขัดแย้งกับความคิดในการเรียกร้องของกลุ่ม Sex Workers ที่ทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่พยายามจะยกระดับให้อาชีพนี้ถูกยอมรับจากกฎหมาย มุมมองที่ปรากฏนั้นสะท้อนให้เห็นมุมมองความคิดของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายแตกต่างกันออกไปแม้จะเป็น Sex Workers เช่นเดียวกันก็ตาม

ในตัวบท Sex Workers ยังสะท้อนมุมมองเชิงลบที่ Sex Workers มีต่อสังคม เป็นการใช้พื้นที่แสดงข้อโต้แย้งกับความคิดของสังคม ปฏิเสธกับความคิดเชิงลบเหล่านั้นจากสังคม กล่าวถึงประเด็นการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ดำเนินการปราบปรามอย่างไม่เป็นธรรมกับ Sex Workers ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อหาผลประโยชน์ ประเด็นการทำงานหน่วยงานรัฐที่เพิกเฉยต่อการเยียวยาในสถานการณ์โควิด-19 ที่ Sex Workers ได้รับผลกระทบเนื่องจากเป็นอาชีพที่กฎหมายไม่รองรับ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับประเด็นที่สังคมโดยมากมักเข้าใจผิดและสร้างอคติด้านลบต่อ Sex Workers ส่งผลให้เกิดการตัดสินและประเมินคุณค่าว่า Sex Workers เป็นผู้กระทำผิด ทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ไปถึงการผลักให้กลายเป็นชายขอบทางสังคม

6.2 การแสดงท่าทีกับการสื่อความหมายทางสังคมเกี่ยวกับ Sex Workers

การแสดงท่าทีที่สัมพันธ์กับการสื่อความหมายทางสังคม (social meaning making) เกี่ยวกับ Sex Workers โดยใช้กรอบแนวคิดการแสดงท่าที (Stance-taking) ของ Kiesling (2022) ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในบริบทการสื่อสารผ่านกลไกภาษา การวิเคราะห์กลไกหลักทั้ง 3 มิติจะแสดงให้เห็นการกระทำและการสร้างความหมายทางสังคมที่เกิดขึ้นกับ Sex Workers

อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาประเด็นทางสังคมที่มีความซับซ้อนอย่างวาทกรรมเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทยแล้วนั้น จำเป็นที่จะต้องใช้อนุมัติเรื่องการเพิ่มขยายท่าที (Stance

Accretion) ของ Kiesling et al. (2018) นำมาวิเคราะห์ร่วมด้วย โดย Kiesling et al. (2018) ได้กล่าวไว้ว่าท่าทีที่จะถูกสะสมผ่านช่วงเวลาท่ามกลางเครือข่ายทางสังคมและจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นท่าทีไปเรื่อย ๆ ท่าทีจึงมีลักษณะที่ไม่คงและมีความเป็นพลวัต เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาและบริบทของสังคมขณะนั้น ในหัวข้อนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์การแสดงท่าทีและผลการวิเคราะห์การเพิ่มขยายท่าทีที่บ่งชี้ความหมายทางสังคมของ Sex Workers ดังนี้

6.2.1 การแสดงท่าที (Stance-taking) เชิงความหมายทางสังคม

การวิเคราะห์การแสดงท่าทีเชิงความหมายทางสังคมตามแนวคิดของ Kiesling พบว่ามีความหมายทางสังคมที่บ่งชี้เกี่ยวกับ Sex Workers ดังนี้

1) Sex Workers: ในฐานะภัยสังคมและมีความผิดตามกฎหมาย

ในตัวของรัฐ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เลือกใช้คำศัพท์ว่า “กระทำความผิดกฎหมาย” “สร้างความเดือดร้อนให้สังคม” และ “สำส่อน” ซึ่งเป็นเอกสารราชการประเภทกฎหมายได้แสดงความหมายเชิงลบแก่ Sex Workers สร้างกรอบคิดที่ว่า Sex Workers เป็น “ภัยสังคม” ส่งผลกระทบต่อ Sex Workers ในการกระตุ้นการรับรู้ทางศีลธรรมแบบเหมารวมให้แก่สังคมวงกว้าง

ตัวอย่าง (11)

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “การค้าประเวณี” หมายความว่า การยอมรับการกระทำชำเราหรือการยอมรับการกระทำอื่นใดหรือการกระทำอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่นอันเป็นการสำส่อนเพื่อสินจ้างหรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าผู้ยอมรับการกระทำและผู้กระทำจะเป็นบุคคลเพศเดียวกันหรือคนละเพศ (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

การประเมินค่า (Affect) เอกสารราชการประเภทกฎหมายในฐานะตัวแทนของฝ่ายรัฐแสดงการประเมินต่อ Sex Workers ในเชิงลบว่าเป็นภัยต่อสังคม โดยใช้คำศัพท์เชิงประเมินค่าทางอารมณ์ที่มุ่งเป้าไปที่การสร้างภาพลักษณ์เชิงลบและตีตรา Sex Workers อย่างรุนแรง โดยเฉพาะคำว่า *สำส่อน*

แนวร่วม (Alignment) รัฐแสดงแนวร่วมที่ขัดแย้งกับความคิดขององค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่ม Sex Workers ที่นิยามตนเองว่าเป็นอาชีพตามสิทธิแรงงาน ใช้คำอ้างถึงบ่งชี้ในเชิงอาชีพ เช่น “แรงงาน” “พนักงาน” “ผู้ที่ทำงาน”

การลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) ตัวแทนฝ่ายรัฐใช้สหบท (intertextuality) อ้างถึง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการนิยามและบ่งชี้ความผิดของ Sex Workers เพื่อเน้นย้ำความหมายและสถานะของรัฐ ในฐานะผู้ควบคุมกฎหมายที่จัดการกับผู้กระทำความผิด ต่อต้านกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์รวมไปถึงการค้าประเวณีด้วย

2) Sex Workers กับการจัดระเบียบทางสังคมของรัฐ

ตัวบทของรัฐมักจะมีปรากฏชุดศัพท์กิริยาแสดงการกระทำของรัฐที่มีต่อ Sex Workers โดยใช้ศัพท์ว่า “จัดระเบียบสังคม” “เฝ้าระวัง” “บุกทลาย” แสดงท่าทีที่มีต่อ Sex Workers รวมไปถึงในแง่ของกระบวนการค้ามนุษย์ โดยมองว่าเป็นความผิดปกติและเป็นปัญหาทางสังคมที่รัฐจำเป็นต้องจัดการและปราบปราม รัฐได้สร้างความหมายว่า Sex Workers เป็น “วัตถุที่ต้องควบคุม” ไม่ใช่ “มนุษย์ที่มีสิทธิ”

ตัวอย่าง (12)

หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานจังหวัดสระบุรีร่วมออกตรวจจัดระเบียบสังคมตรวจตราสถานบริการและสถานประกอบการคล้ายสถานบริการ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและลดอาชญากรรม รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการบังคับค้าประเวณี (กระทรวงแรงงาน, 4 ธ.ค. 2560)

การประเมินค่า (Affect) เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจของรัฐ ใช้คำว่า *จัดระเบียบ* ซึ่งเป็นคำกิริยาที่แฝงนัยของการประเมินค่าทางอารมณ์และศีลธรรมเพื่อประเมิน Sex Workers ว่าเป็น “ความผิดปกติ” ของสังคมที่ต้องได้รับการจัดการ

แนวร่วม (Alignment) รัฐแสดงแนวร่วมขัดแย้งกับความคิดขององค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่ม Sex Workers โดยใช้คำว่า *แก้ไขปัญหาอาชญากรรม* แสดงว่า Sex Workers เป็นกลุ่มที่บ่อนทำลายและก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมเชื่อมโยง Sex Workers และกระบวนการค้ามนุษย์ว่าเป็นเรื่องอาชญากรรม

การลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) ตัวแทนฝ่ายรัฐใช้สหบท (intertextuality) อ้างถึง พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 โดยจะยกมากล่าวซ้ำทั้งจากการสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่รัฐหรือตัวแทนประเภทบทความ เพื่อแสดงการยืนยันอำนาจของรัฐในฐานะผู้ควบคุมสังคม

ดังนั้น การอ้างถึงกฎหมายบ่งชี้ว่าผู้ผลิตตัวบทอย่างรัฐนั้นมีความเชื่อเกี่ยวกับกฎหมาย ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการปราบปรามผู้ค้าประเวณีที่เป็นผู้กระทำความผิด รัฐจึงมีมุมมอง

ที่คล้อยตามไปกับอุดมการณ์เชิงสถาบันกฎหมายได้กำหนดไว้ต่อ Sex Workers สอดแทรกความคิดเชิงลบปรากฏให้เห็นทั้งการให้คำนิยามและแสดงการประเมินค่าในทางที่ผิด ดังนั้นความหมายของ Sex Workers จึงถูกเหมารวมและไปกับความหมายของการค้ามนุษย์ การถ่ายโอนความหมายดังกล่าวถูกนำเสนอและแสดงให้เห็นว่า Sex Workers เป็นส่วนหนึ่งของการค้ามนุษย์และเป็นบุคคลที่กระทำความผิดในทางกฎหมาย

3) “สิทธิมนุษยชน” น้ำเสียงบริบทโลกกับความหมายของ Sex Workers

น้ำเสียงในบริบทโลกถูกนำมาใช้ในการแสดงท่าทีขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้แนวคิดเรื่องของสิทธิมนุษยชนที่นำมาอ้างถึงเพื่อแสดงความชอบธรรมต่อสิทธิทางร่างกายที่ Sex Workers ใช้เพื่อหารายได้เลี้ยงชีพ องค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers มักจะเลือกใช้คำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” “สิทธิมนุษยชน” “เสรีภาพ” เพื่อบ่งชี้ความคิดและใช้เป็นแนวร่วมสำคัญเพื่อตอบโต้ว่าทรมานกระแสนี้

ตัวอย่าง (13)

ในด้านของกฎหมายยกเลิก พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีปี 2539 นั้นไม่ใช่ครั้งแรกในการเรียกร้องเพื่อคืนสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นคนแก่พี่น้องผู้ประกอบการอาชีพนี้โดยสุจริตแต่เป็นครั้งที่ประชาชนนั้นสามารถเข้าใจพี่น้องเราได้มากกว่าในอดีต ดังนั้นการที่พวกเราภาคีเครือข่ายและ SWING เดินหน้าในการยกเลิกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อพี่น้องเรานั้นถือได้ว่าเป็น หมายความว่าสำคัญในการทำให้สังคมเปลี่ยนทัศนคติ ความคิดและคุณค่าในการทำงานบริการและสามารถยกเลิกกฎหมายที่ลิดรอนสิทธินี้ โดยไม่ต้องมีการตรากฎหมายใด ๆ ขึ้นมาอีกเพื่อให้พี่น้องพนักงานบริการ ยังคงต้องอยู่ในกรอบของการตีตราซึ่งไม่ใช่สิ่งเรอยากให้เกิดขึ้น (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 29 ก.ย. 2566)

การประเมินค่า (Affect) องค์กรพัฒนาเอกชนแสดงการประเมินค่าในเชิงบวกต่อความคิดในการช่วยเหลือเรียกร้องให้ Sex Workers ไม่ผิดกฎหมาย ด้วยการใช้คำว่า *ศักดิ์ศรีความเป็นคน* ตามความคิดด้านสิทธิมนุษยชนมาทดแทนความหมายและการนิยามจากกฎหมาย พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีของรัฐอย่างคำว่า “สำส่อน” “กระทำความผิด” “ด้อยสติปัญญาและการศึกษา”

แนวร่วม (Alignment) องค์กรพัฒนาเอกชนแสดงแนวร่วมกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนและภาคีเครือข่ายนักเคลื่อนไหวหรือนักเรียกร้องสิทธิทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมแก่ Sex Workers มักจะพบการใช้คำบ่งชี้ว่า “เพื่อนพี่น้อง” “พวกเรา”

“เพื่อนร่วมชะตา” เพื่อสร้างเครือข่ายของท่าทีเดียวกันที่มองว่า Sex Workers เป็น “ผู้ถูกระทำ” หรือ “ผู้รับเคราะห์”

การลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) องค์กรพัฒนาเอกชน ใช้สหบท (intertextuality) อ้างถึงปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ด้านแรงงานหรือการอ้างถึงน้ำเสียงของสิทธิมนุษยชน เพื่อเน้นย้ำให้ความหมายหนักแน่น น่าเชื่อถือ ในมุมมองเชิงบวกต่อ Sex Workers ว่าเป็นอาชีพและสร้างความชอบธรรมในระดับสากล

4) Sex Workers: ผู้ถูกตีตราทางกฎหมายภายใต้เงื่อนไขศีลธรรม

ตัวบทกฎหมายที่รัฐผลิตขึ้นนั้นมักเกิดจากเจตนารมณ์ที่มองถึงค่านิยมทาง ศีลธรรมและความเชื่อทางศาสนา โดยเฉพาะใน พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มักจะมีมุมมองว่า Sex Workers เป็นกลุ่มที่ละเมิดต่อศีลธรรม ตัวบทของรัฐจึงมักจะพบการใช้ คำศัพท์ว่า “ขัดต่อศีลธรรมอันดีของไทย” “ผิดหลักศาสนา” นำมาเป็นกรอบกำหนดกฎหมาย ที่ควบคุม Sex Workers สร้างผลกระทบว่าเป็น “ภัยในสังคม” แต่ในตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน มักจะเห็นขัดแย้งผ่านความคิดที่มองว่า Sex Workers เป็น “อาชีพ” และเป็น “แรงงาน” ในสังคม

ตัวอย่าง (14)

งานบริการทางเพศยังถูกตัดสินว่าไม่เป็นงานเพราะขัดต่อศีลธรรมอันดี เราขอให้ทางกระทรวงแรงงานรับไปพิจารณาและถึงเวลาให้เห็นว่างานบริการเป็นงานอย่างหนึ่ง ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีเพื่อต่อยอดให้เราเป็นแรงงานไม่ใช่อาชญากรสำคัญที่กระทรวงแรงงาน ยอมรับว่าเราเป็นคนทำงานเป็นแรงงานอย่างหนึ่งเช่นกัน... (มูลนิธิ Empower Foundation, 6 ก.ย. 2565)

การประเมินค่า (Affect) องค์กรพัฒนาเอกชนแสดงการประเมินค่า ต่อมุมมองของฝ่ายรัฐที่บ่งชี้ว่า Sex Workers ขัดต่อศีลธรรมและกฎหมายและไม่ยอมรับว่าเป็น แรงงาน ซึ่งเป็นมุมมองในเชิงลบ อีกทั้งใช้การปฏิเสธว่า *ไม่ใช่อาชญากร* เพื่อโต้แย้งมุมมองและ ทดแทนความหมายในเชิงลบ

แนวร่วม (Alignment) องค์กรพัฒนาเอกชนแสดงแนวร่วมกับแนวคิด สิทธิมนุษยชนและขัดแย้งกับกฎหมายของรัฐ ด้วยการปฏิเสธ *ไม่ใช่อาชญากร* และ *ไม่ขัดต่อ ศีลธรรมอันดี* อีกทั้งยังใช้รูปประโยคแสดงความต้องการเพื่อท้าทายอำนาจและการสร้างความหมาย ของรัฐ

การลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) องค์กรพัฒนาเอกชนใช้ การปฏิเสธซ้ำ ๆ เพื่อตอกย้ำว่า Sex Workers ไม่ได้เป็นผู้กระทำผิดทั้งทางกฎหมายและ

ศีลธรรม รวมถึงแสดงมุมมองโดยเปลี่ยนถ้อยคำที่สื่อความหมายจาก “ขัดต่อศีลธรรมอันดี” มากล่าวในเรื่องของ “ความเป็นแรงงาน” เชื่อมโยงกับปฏิญาสากลสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ด้วยน้ำเสียงในบริบทสากล โดยสหบทดังกล่าวใช้สถาบันระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือรับรองความชอบธรรม ตอกย้ำและสร้างความหมายใหม่ต่อการรับรู้ของคนในสังคม

5) Sex Workers: ความเป็นงานและความเป็นอาชีพ

ตัวบทที่ถูกผลิตโดยองค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่ม Sex Workers รวมถึงตัวบทที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนบางครั้งเลือกใช้คำศัพท์บ่งชี้ Sex Workers ในฐานะที่อาชีพ เช่น “พนักงานบริการ” “แรงงานทางเพศ” “ผู้ประกอบการอาชีพค้าประเวณี” มาเรียกแทนคำศัพท์ที่รัฐใช้เมื่อกล่าวถึง Sex Workers ที่มีความหมายในเชิงลบ เป็นการนำเสนอความคิดความเชื่อที่ว่า การค้าบริการเป็นอาชีพ เป็นงานที่ต้องใช้ทักษะและปฏิบัติเองมีความเป็นมืออาชีพ สะท้อนมุมมอง “ร่างกายเป็นสินค้า” ที่สามารถให้บริการเพื่อแลกกับค่าตอบแทนได้ ขัดแย้งกับท่าทีการแสดงของรัฐที่มักมอง Sex Workers ว่าเป็น “ผู้ถูกระงับจากกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์” หรือ “ผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย”

การแสดงท่าทีดังกล่าวสร้างกรอบคิดว่า Sex Workers เป็น “แรงงาน” ที่ถูกต้อง เพื่อกระตุ้นให้รัฐดำเนินการต่อ Sex Workers อย่างเท่าเทียมกับอาชีพอื่น ๆ ความหมายที่เกิดขึ้นจึงเห็นได้ว่าองค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers เป็น “นักเคลื่อนไหวทางสังคม” และ “นักต่อสู้เพื่อสิทธิ”

ตัวอย่าง (15)

นี่คือเรื่องราวของ “มูลนิธิ SWING” เราใช้เนื้อตัวร่างกายในการทำงาน ดังนั้นก็ค่อนข้างจะมีกฎหมายแรงงานภายใต้ประกันสังคมนะคะ (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ Swing, 8 มิ.ย. 2565)

การประเมินค่า (Affect) องค์กรพัฒนาเอกชนใช้สหบท (intertextuality) อ้างถึงกฎหมายแรงงาน ซึ่งเป็นกรอบกฎหมายที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล นำมาประเมินค่าเพื่อสนับสนุน Sex Workers ให้เป็นแรงงานที่ควรได้รับสิทธิสวัสดิการสำหรับแรงงานอย่างถูกต้อง

แนวร่วม (Alignment) องค์กรพัฒนาเอกชนแสดงแนวร่วมกับสิทธิแรงงานตามปฏิญาสากลขององค์การสหประชาชาติ มาสนับสนุนความคิดขององค์กรในฐานะผู้ช่วยเหลือและเรียกร้อง ขัดแย้งกับความคิดฝ่ายรัฐ เป็นการแสดงท่าทีเชิงต่อต้านอย่างชัดเจนโดยใช้หลักการสากลมาท้าทายกรอบคิดและกฎหมายที่รัฐใช้อยู่

การลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) องค์กรพัฒนาเอกชน ใช้สหบท (intertextuality) เพื่ออ้างถึงกฎหมายแรงงาน รวมทั้งใช้คำว่า “สิทธิ” “สวัสดิการ” ปรากฏซ้ำ ๆ ในการรณรงค์หรือการนำเสนอในตัวบทของ Sex Workers เน้นย้ำข้อเรียกร้องต่อฝ่ายรัฐ

ตัวอย่าง (16)

ผู้สัมภาษณ์ : สุดท้ายเมื่อยากบอกคนหาเข้ากินค้ายังไง เราไม่ได้โกงใครนะ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ค่ะ อาชีพเราก็น่าอยู่อยู่นะ ไม่ได้ไปลักไปขโมยใคร เราก็อทำงานด้วยแรงร่างกายแลกเปลี่ยนนะ (ช่อง Tonhorm Chaneendi, 23 พ.ค. 2566)

การประเมินค่า (Affect) Sex Workers ประเมินค่าต่อความหมายของตนเองว่าเป็น “อาชีพสุจริต” ทำทนายกับกรอบความหมายเดิม

แนวร่วม (Alignment) Sex Workers แสดงแนวร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน ที่สนับสนุนและเรียกร้องในสังคมเพื่อให้ Sex Workers เป็นงานที่ถูกกฎหมายและใช้กรอบคิดเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม (ร่างกายคือสินค้า) เพื่อด้านกับกรอบศีลธรรมแบบรัฐ สะท้อนความขัดแย้งเชิงคุณค่าระหว่างกลุ่ม Sex Workers กับภาครัฐ

การลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) Sex Workers ใช้คำศัพท์ลักษณะปรากฏซ้ำ ๆ คำว่า “อาชีพ” ลดทอนความหมายอื่น ๆ ในเชิงลบ เช่น “ภัยสังคม” “ผู้กระทำความผิด” “ความบาป” ของฝ่ายที่ไม่เห็นชอบ เป็นการพยายามสร้างความหมายใหม่ให้แก่ Sex Workers ในจิตสำนึกของสังคม โดยยืนยันว่าการทำงานของพวกเขามีคุณสมบัติเช่นเดียวกับงานอื่น ๆ มีการแลกเปลี่ยนแรงงานเพื่อค่าตอบแทน และควรได้รับการยอมรับในฐานะงานที่ถูกกฎหมาย

ตัวอย่าง (17)

พนักงานบริการเป็นแรงงานส่วนใหญ่ที่สำคัญในธุรกิจท่องเที่ยวแทนที่รัฐจะให้ความสำคัญกับพนักงานบริการแต่ในทางตรงกันข้ามรัฐกลับมุ่งเป้าจัดระเบียบ กวาดล้าง จับพนักงานบริการเพื่อไม่ให้ใครเห็นว่าเรามีอยู่จริง (มูลนิธิ Empower Foundation, 14 ธ.ค. 2565)

การประเมินค่า (Affect) องค์กรพัฒนาเอกชนแสดงการประเมินค่าผ่านกรอบเศรษฐกิจและใช้ถ้อยคำ *แรงงานสำคัญ* เพื่อสนับสนุน Sex Workers ในเชิงบวกกล่าวถึงความสำคัญของพนักงานบริการในฐานะแรงงานที่สำคัญในธุรกิจท่องเที่ยว ทั้งนี้ยังใช้ถ้อยคำต่อว่า การกระทำของรัฐที่มุ่งเน้นจัดระเบียบ ประเมินว่า Sex Workers เป็น “ความผิดปกติ” และเป็น “ปัญหา” ในทางสังคม

แนวร่วม (Alignment) องค์การพัฒนาเอกชนแสดงแนวร่วมกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนและขยายเครือข่ายการต่อสู้ร่วมกับ Sex Workers เป็นการประกาศจุดยืนในการเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของ Sex Workers

การลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) องค์การพัฒนาเอกชนใช้สหบท (intertextuality) เพื่ออ้างถึงข้อมูลทางเศรษฐกิจในธุรกิจท่องเที่ยว และใช้คำศัพท์ “แรงงาน” กล่าวซ้ำ ๆ เพื่อตอกย้ำความคิดขององค์การพัฒนาเอกชนที่สนับสนุนแรงงานที่ขับเคลื่อนมูลค่าทางธุรกิจท่องเที่ยวของประเทศ

6) “ความเป็นพวกเดียวกัน” เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างองค์การพัฒนาเอกชนและ Sex Workers

ในตัวบทขององค์การพัฒนาเอกชนและกลุ่ม Sex Workers ใช้คำอ้างถึงเรียกแทน Sex Workers ด้วยความสัมพันธ์แบบเครือญาติ โดยใช้ศัพท์ว่า “น้อง ๆ พนักงานบริการ” “พี่น้องพนักงานบริการ” “เพื่อนร่วมวงการ” เป็นการแสดงเครือข่ายความเป็นพวกเดียวกัน รวมถึงเป็นการสร้างความชอบธรรมให้แก่องค์การพัฒนาเอกชนในการเป็นตัวแทนของ Sex Workers เพื่อต่อรองและท้าทายกับความหมายของรัฐ

ตัวอย่าง (18)

หลายคนได้กลับบ้านปีใหม่แต่มีเพื่อนเราที่ไม่ได้กลับบ้านตราบไถ่ที่งานนี้ยังผิดกฎหมายเราเป็นอาชญากร... เราจึงเป็นเหยื่อของกฎหมาย เราเป็นผลงานของเจ้าหน้าที่... (มูลนิธิ Empower Foundation, 30 ธ.ค. 2565)

การประเมินค่า (Affect) องค์การพัฒนาเอกชนแสดงการประเมินค่าต่อ Sex Workers ในฐานะเพื่อนมนุษย์ที่ยกระดับคุณค่าของ Sex Workers ในมิติสากลต่างจากรัฐและวาทกรรมสังคมที่มองว่า “ผิดกฎหมาย” “เป็นเหยื่อของกฎหมาย” “เป็นอาชญากร” และ “เป็นผลงานของเจ้าหน้าที่รัฐ” แสดงการปฏิเสธค่านิยมเหล่านั้นโดยตรง กลไกนี้สื่อถึงการประเมินว่ามุมมองของรัฐนั้นคับแคบและไม่เป็นธรรม

แนวร่วม (Alignment) องค์การพัฒนาเอกชนแสดงแนวร่วมกับเครือข่ายทางสังคม ใช้คำว่า *เพื่อนเรา* อ้างถึง Sex Workers สร้างความเป็นพวกเดียวกัน (solidarity) นอกจากนี้การใช้คำศัพท์ดังกล่าวมักแสดงแนวร่วมซึ่งไปยังกลุ่มผู้ถูกกดขี่อื่น ๆ เช่น กลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ผู้พิการและกลุ่มแรงงานอื่นถือเป็นการสร้างแนวร่วมข้ามกลุ่มเพื่อท้าทายอำนาจรัฐ

การลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) องค์กรพัฒนาเอกชนใช้สรรพนามรวม *เรา* เพื่อเป็นคำเรียกแทนทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่ม Sex Workers ให้เป็นพวกเดียวกันปรากฏลักษณะซ้ำ ๆ อย่างบ่อยครั้ง เป็นการเพิ่มน้ำหนักต่อมุมมองที่องค์กรสนับสนุนไม่แบ่งแยกความเป็นพวกเราพวกเขา

7) ความเชื่อทางศาสนา การสร้างกรอบจำกัด Sex Workers

ในตัวของ Sex Workers มักจะกล่าวถึงและตั้งคำถามต่อการใช้อำนาจของรัฐและคนในสังคม โดยนำความเชื่อทางศาสนาที่เป็นกรอบกำหนดพฤติกรรมมาใช้ในการจำกัดไม่ให้ Sex Workers เป็นอาชีพ เนื่องจากความหมายของ Sex Workers ที่ปรากฏตามความเชื่อทางศาสนานั้นมักจะเสนอว่า Sex Workers เป็นเรื่องที่ไม่ดี ผิด ต่อบทบาทกรรมของ Sex Workers จึงมีมุมมองด้านลบต่อกลุ่มคนในสังคมที่ใช้แนวคิดทางศาสนามาตีกรอบในการประกอบอาชีพส่งผลกระทบทางสังคมให้ Sex Workers สร้างความหมายใหม่ว่าอาชีพบริการเป็นงานและไม่ใช้ความผิดบาป

ตัวอย่าง (19)

หลายคนบอกว่ารายได้จากอาชีพนี้เป็นเงินบาป ฉันก็อยากถามจ้ะว่ามันบาปตรงไหน? ในเมื่อเราไม่ได้ไปจับปล้นลักขโมยเงินใครมาสักหน่อยหรือถ้าคิดว่าการเสพสมกามถือเป็นเรื่องผิดบาป จัมนุชย์เราทุกทั่วโลกก็เกิดมาจากความบาปชนะ (ชีวิตนี้ไม่เคยคิดว่าจะไปเป็นกะหรืบาร์เรน ตอนที่ 22, 4 ต.ค. 2560)

การประเมินค่า (Affect) Sex Workers ประเมินว่า “ความเชื่อทางศาสนา” หรือ “ความบาป” เป็นข้อจำกัดในการตีกรอบการเป็นอาชีพ โดยการใช้คำว่า “อาชีพ” มาทดแทนความหมายเชิงลบเป็นการเปลี่ยนกรอบการรับรู้ (Re-framing) โดยการนำเสนอแนวคิดที่ว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นการประเมินอาชีพใหม่ผ่านเลนส์ที่ปลดปล่อยจากกรอบศีลธรรมจารีต นอกจากนี้ยังใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ *ฉันก็อยากถามจ้ะว่ามันบาปตรงไหน?* นำมาตั้งคำถามเพื่อท้าทายกรอบความคิดเดิม

แนวร่วม (Alignment) Sex Workers แสดงแนวร่วมขัดแย้งกับความคิดทางศาสนาที่มองว่า Sex Workers เป็น “ความบาป” รวมไปถึงกลุ่มคนในสังคมที่นำชุดความคิดทางศาสนามาตีกรอบอาชีพ Sex Workers แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ถึงการต่อสู้ทางอุดมการณ์และศีลธรรมในสังคม

การลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) Sex Workers ใช้คำศัพท์กล่าวว่า “อาชีพ” มาเน้นย้ำความหมายของการเป็นอาชีพที่ Sex Workers มองเห็นคุณค่าภายในกลุ่มตน

8) Sex Workers มูลค่าทางเศรษฐกิจของสังคมไทย

ในตัวอย่างที่นำเสนอโดยสื่อมวลชนและองค์กรพัฒนาเอกชน พบการใช้สหพท อ้างถึงน้ำเสียงของนักวิชาการหรืองานวิจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์ที่กล่าวถึงธุรกิจเพศพาณิชย์รวมถึง Sex Workers ในมุมมองทางเศรษฐกิจเป็นการสร้างความหมายใหม่ให้แก่ Sex Workers ในฐานะที่เป็นอาชีพและแรงงาน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมูลค่าทางเศรษฐกิจ พรรคการเมืองต่าง ๆ จึงมักจะกล่าวถึงและแสดงการประเมินค่าในเชิงบวกและร่วมผลักดันให้ Sex Workers ถูกกฎหมาย

ตัวอย่าง (20)

คิดเล่น ๆ ปี 2550 “ธุรกิจเพศพาณิชย์” ทำรายได้รวม 174,050 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน 2% ต่อ GDP ของไทย 12 ปีที่ผ่านมาหากเม็ดเงินเหล่านี้มีการเสียภาษีถูกต้อง ถูกดึงมาอยู่ในระบบทุก ๆ ปี เงินมหาศาลเหล่านี้อาจถูกเปลี่ยนเป็นสวัสดิการที่ดีขึ้นของหญิงชายอาชีพ ให้บริการ อาจะนำมา สร้างประโยชน์ในสังคมได้อีกเยอะ (ไทยรัฐ, 26 ต.ค. 2562)

การประเมินค่า (Affect) สื่อมวลชนแสดงการประเมินค่าว่า Sex Workers เป็น “ผู้สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ” และเป็น “ผู้สร้างประโยชน์ในสังคม” กล่าวตอบโต้ฝ่ายรัฐและคนในสังคมที่มีมุมมองเชิงลบ การใช้คำเหล่านี้เป็นการนิยาม Sex Workers ใหม่ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญและมีคุณูปการต่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นการประเมินที่ตรงกันข้ามกับภาพลักษณ์เชิงลบที่มักถูกนำเสนอ

แนวร่วม (Alignment) แสดงแนวร่วมแบบตรงกับความคิดขององค์กรพัฒนาเอกชนอ้างถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เป็นชุดความรู้สำคัญเพื่อเปิดเผยมูลค่าจากรายได้ของผู้ประกอบอาชีพ เป็นการแสดงเจตจำนงของสื่อในการสนับสนุน Sex Workers ผ่านมุมมองที่เป็นประโยชน์ที่มักจะถูกซ่อนเร้นหรือละเลยเพื่อให้สังคมได้เห็นถึงข้อเท็จจริง

การลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) สื่อมวลชนใช้สหพท (intertextuality) อ้างถึงงานวิจัยข้อมูลสัดส่วนทางสถิติรายได้รวมและมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจาก Sex Workers และใช้คำศัพท์ในลักษณะกล่าวซ้ำด้วยคำว่า “ภาษี” “สวัสดิการ” ที่มีความหมายตามสิทธิแรงงานที่ต้องเสียภาษีให้กับรัฐอย่างถูกต้อง เพื่อสนับสนุนให้เป็นอาชีพเช่นเดียวกับองค์กรพัฒนาเอกชน

จากตัวอย่างการวิเคราะห์การแสดงท่าที (Stance-taking) ตามแนวคิดของ Kiesling (2022) สรุปได้ว่า ในมิติเชิงอารมณ์ความรู้สึกหรือการประเมินค่า (Affect/Evaluation) นั้น พบว่า รัฐมีการประเมินในเชิงลบโดยมอง Sex Workers เป็นภัยต่อสังคมและเป็นความผิดปกติ ซึ่งแสดงออกผ่านการใช้คำศัพท์เชิงลบ เช่น “จัดระเบียบ” และ “สำส่อน” อีกทั้งยังส่งเสริมแนวคิด

ว่าการค้าประเวณีเป็นอาชญากรรมและกลุ่ม Sex Workers เป็น “วัตถุที่ต้องควบคุม” ซึ่งแสดงทัศนคติที่ไม่สนับสนุนสิทธิในเชิงเสรีภาพ ส่วนในทางตรงกันข้ามองค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers แสดงความรู้สึกเชิงบวกและการสนับสนุนในฐานะที่ Sex Workers เป็นกลุ่มที่สมควรได้รับสิทธิความเป็นมนุษย์และสิทธิการประกอบอาชีพอย่างเสรี

ในมิติด้านสัมพันธ์เชิงเครือข่ายหรือแนวร่วม (Alignment) องค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่ม Sex Workers แสดงแนวร่วมแบบตรงกับแนวคิดประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน ซึ่งสนับสนุนความเสมอภาคและสิทธิของ Sex Workers ถือเป็นฐานความเชื่อที่ผลักดันให้กลุ่มดังกล่าวออกมาเรียกร้องสิทธิและต่อต้านแนวคิดวาทกรรมรัฐ และแสดงแนวร่วมแบบอ้อมสัมพันธ์เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์การต่อสู้การสร้างแนวร่วมข้ามกลุ่ม ในขณะเดียวกันรัฐสร้างแนวร่วมที่สำคัญกับแนวคิดที่เน้นความปลอดภัยและการควบคุมสังคมให้เป็นระเบียบ โดยใช้กลไกการอ้างถึงหรือสหบท (intertextuality) แสดงมุมมองที่ต่อต้านและจำกัดสิทธิในการเป็นอาชีพของ Sex Workers เพื่อสร้างภาพลักษณ์และลดการกระทำผิด ส่วนในสื่อมวลชนแสดงแนวร่วมที่หลากหลายสอดคล้องกับการนำเสนอข่าวและทิศทางของสังคม

มิติด้านการลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) ในสื่อมวลชนใช้การอ้างอิงข้อมูลสถิติและคำศัพท์ “ภาษี” “สวัสดิการ” และ “มูลค่าทางเศรษฐกิจ” ของ Sex Workers เพื่อสนับสนุนให้กลุ่มนี้ได้รับการยอมรับทางสังคมและเป็นอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย ในขณะเดียวกันองค์กรพัฒนาเอกชนก็ใช้การปฏิเสธซ้ำ ๆ เพื่อเน้นว่า Sex Workers ไม่ใช่ผู้กระทำผิดทางกฎหมายและศีลธรรม ใช้คำว่า “เพื่อนพี่น้อง” “พวกเรา” “เพื่อนร่วมชะตา” เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกันและเน้นความเป็นผู้ถูกกระทำของ Sex Workers การลงทุนทางวาทกรรมที่เกิดขึ้นเป็นการแสดงความร่วมมือและสร้างแนวร่วมต่อต้านความรุนแรงและการคุกคามจากรัฐ ส่วนในรัฐ/กฎหมายใช้กรอบความเชื่อทางศาสนาและกฎหมายมาในการจำกัดอาชีพนี้ ซึ่งเป็นการลงทุนทางวาทกรรมเพื่อสร้างภาพลบและใช้เป็นอำนาจในการควบคุม Sex Workers

6.2.2 การเพิ่มขยายท่าที (Stance Accretion) ในวาทกรรม Sex Workers

ประเด็น Sex Workers ถือเป็นประเด็นทางสังคมที่อยู่ในวาทกรรมที่มีความซับซ้อน ทั้งวาทกรรมการเมืองของรัฐในการกำหนดบทบาทและจัดระเบียบทางสังคมต่อ Sex Workers วาทกรรมสื่อที่เป็นผู้มีอำนาจทางสังคมในการเผยแพร่ชุดความคิดไปสู่คนในสังคม รวมถึงวาทกรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มนักเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิอย่างองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้วิเคราะห์ด้วยบทของผู้ผลิตตัวบทกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้เห็นว่าท่าทีของผู้ผลิตตัวบทกลุ่มต่าง ๆ จะถูกสะสมผ่านช่วงเวลาท่ามกลางเครือข่ายทางสังคม โดยจะมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอย่างไม่คงที่ผ่านบริบทของสังคมและมิติของช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลง

1) Sex Workers ในสังคมไทย จาก “โสเภณี” สู่การเป็น “อาชีพ”

ในการศึกษาวาทกรรม Sex Workers ในสื่อสาธารณะแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของผู้ผลิตตัวบทหลากหลายกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการใช้ชื่อและการเรียกชื่อ (name and naming) ที่เป็นกลวิธีทางภาษาที่จะแสดงมุมมองความคิดและเกี่ยวข้องกับวิถีปฏิบัติทางสังคมและสัมพันธ์กับการแสดงอัตลักษณ์ (Identity) ของกลุ่มบุคคลที่ถูกเรียกเหล่านั้น ในประเด็นของ Sex Workers เองก็มักจะถูกคนในสังคมเรียกด้วยการใช้ชื่อที่หลากหลายตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง (21)

คำว่า “โสเภณี” หมายถึง หญิงสาวที่ให้บริการทางเพศเพื่อแลกเปลี่ยนกับค่าจ้างในรูปแบบของเงิน ระบุเจาะจงเฉพาะเพศหญิงและในภายหลังมีนัยเชิงลบและถูกนำมาใช้เป็นคำด่าทอทางเพศ

คำว่า “ผู้ค้าประเวณี” และ “ผู้กระทำความผิด” การกำหนดคำนิยามและสื่อความหมายด้านลบของรัฐตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

คำว่า “เหยื่อกระบวนการค้ามนุษย์” การถ่ายโอนความหมายจากผู้กระทำเป็นผู้ถูกกระทำของรัฐ

คำว่า “พนักงานบริการ” และ “Sex Workers” การเปลี่ยนแปลงความหมายทางด้านลบให้มีนัยความหมายที่เป็นกลางและสะท้อนมุมมองความเป็นอาชีพ

จากตัวอย่างการใช้ชื่อหรือการเรียกชื่อแสดงให้เห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงความหมายผ่านการสะสมท่าทีผ่านการเชื่อมโยงของมิติด้านเวลาและบริบทของสังคม โดยรัฐในฐานะผู้มีอำนาจทางสังคมจะเป็นผู้กำหนดความหมายของ Sex Workers ผ่านการออกกฎหมาย พระราชบัญญัติที่ให้นิยามความหมายที่สะท้อนให้เห็นว่า Sex Workers ขัดแย้งกับอุดมการณ์และแนวคิดของรัฐ จึงได้กำหนดให้เป็นผู้กระทำความผิดโดยตรงในสังคมจากพฤติกรรมประกอบอาชีพ จากคำว่า “โสเภณี” “ผู้ค้าประเวณี” “ผู้กระทำความผิด” มาสู่คำว่า “เหยื่อกระบวนการค้ามนุษย์” เป็นการถ่ายโอนความหมายของความผิดไปยังกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์จึงนำเสนอว่า Sex Workers เป็นผู้รับเคราะห์หรือถูกกระทำจากกลุ่มคนเหล่านั้นมาทดแทนและเมื่อกระแสสังคมมีการเปลี่ยนแปลง แนวคิดทางด้านสิทธิมนุษยชนจึงเป็นข้อเรียกร้องสำคัญให้คนตระหนักรู้และเข้าใจ รัฐจึงปรากฏใช้คำเรียกที่แสดงนัยและความหมายที่เป็นกลางในการเผยแพร่ข้อมูลสู่พื้นที่สาธารณะมากขึ้นจาก “ผู้มีความผิด” ถูกนำเสนอให้เห็นว่าจากกิจกรรมหารายได้ต่อยอดไปสู่สิทธิพื้นฐาน

คำว่า “Sex Workers” จึงปรากฏใช้ในตัวของรัฐ แม้ในปัจจุบันจะยังพบในความถี่น้อยก็ตาม แต่แสดงให้เห็นว่าการแสดงท่าทีเป็นสิ่งที่ไม่คงที่

2) ท่าทีที่เปลี่ยนในการนำเสนอวาทกรรม Sex Workers ของสื่อมวลชน

ในการวิเคราะห์ตัวของสื่อมวลชนนั้น ผู้วิจัยพบว่าในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการออกมาชุมนุมของกลุ่มนักเคลื่อนไหวทางสังคม ส่งผลให้เห็นท่าทีที่เปลี่ยนไปในการนำเสนอวาทกรรมเกี่ยวกับ Sex Workers ที่พบวก่อนหน้านี้นี้มักจะเลือกใช้คำหรือนำเสนอว่า Sex Workers เป็นผู้กระทำความผิดในข้อหาอาชญากรรมอยู่บ่อยครั้ง พบการใช้ชื่อเรียกตามการนิยามของรัฐ ตัวอย่างเช่นคำว่า “โสเภณี” “ผู้ค้าประเวณี” ที่เป็นสร้างภาพให้ Sex Workers เป็นภัยอันตรายและเป็นปัญหาสังคม แต่ปัจจุบันกลับพบการนำเสนอข่าวด้วยการใช้ชื่อเรียกที่สอดคล้องไปกับน้ำเสียงขององค์กรพัฒนาเอกชน ตัวอย่างเช่นคำว่า “อาชีพบริการ” “แรงงาน” “เซ็กส์เวิร์กเกอร์” ในความหมายที่เน้นการส่งเสริมในด้านบวกมากยิ่งขึ้น อีกทั้งนำเสนอให้เห็นมุมมองของฝ่าย Sex Workers ผ่านบทสัมภาษณ์ที่ใช้น้ำเสียงของบุคคลที่เป็น Sex Workers โดยตรง ท่าทีที่ปรับเปลี่ยนไปจากเดิมของสื่อมวลชนนั้น สร้างผลกระทบให้คนในสังคมเกิดการรับรู้ใหม่ต่อวาทกรรม Sex Workers ในพื้นที่สาธารณะ

3) พรรคการเมืองกับการสร้างนโยบายสนับสนุน Sex Workers

ประเด็น Sex Workers ถูกนำมาใช้เป็นนโยบายในการหาเสียงของพรรคการเมืองต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี พ.ศ. 2566 จะพบการแสดงท่าทีของพรรคการเมืองในเชิงสนับสนุนกลุ่ม Sex Workers ให้เป็นอาชีพอย่างถูกกฎหมาย คัดค้านพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง (22)

“ในส่วนท่าทีของพรรคต่อ ‘โสเภณีเสรี’ นั้น จักรพลมองว่าพรรคเพื่อไทยมีความพร้อมที่จะทำให้การบริการดังกล่าวได้รับการยอมรับทางกฎหมาย โดยจะเป็นไปตามความต้องการของภาคประชาชนและ NGOs” (ไทยรัฐ, 18 ธ.ค. 2564)

ตัวอย่าง (23)

“ตัวแทนจากพรรคประชาธิปัตย์ กล่าวว่า ทางพรรคยินดีสนับสนุนผลักดันร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้ ต้องยอมรับว่า กฎหมาย พ.ร.บ. ปราบปรามการค้าประเวณีที่ใช้อยู่มีความล้าหลัง ที่เห็นชัดสุดคือไม่มีการคุ้มครองสวัสดิการพนักงานบริการ ไม่เท่านั้นยังมีช่องโหว่ ให้เจ้าหน้าที่รัฐมาเรียกรับผลประโยชน์...”

“พรรคชาติไทยพัฒนา กล่าวว่า ทางพรรคอยากเห็นการป้องกันไม่ให้พนักงานขายบริการเมื่อถูกจับ จะถูกบันทึกประวัติความผิดอาญาตรงนี้ต้องไม่มีอีกต่อไป”

“พรรคก้าวไกล กล่าวว่า ในฐานะกรรมการในสภาที่รับเรื่องนี้มาทางพรรคยินดีผลักดันให้ถึงที่สุด แม้จะมีอุปสรรคก็ตามเรายังยืนยันความคิดเดิมที่ว่า การค้าประเวณีไม่ใช่อาชญากรรม และจำเป็นต้องยกเลิกกฎหมายเดิมที่มีความล้าหลัง” (เดลินิวส์, 18 มี.ค. 2566)

จะสังเกตเห็นได้ว่าอุดมการณ์ทางการเมืองและจุดมุ่งหมายในการสนับสนุน Sex Workers ของแต่ละพรรคจะปรากฏมากยิ่งขึ้นต่างจากนโยบายการหาเสียงเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 ที่ความคิดและนโยบายเชิงอุดมการณ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนจะปรากฏในจำนวนความถี่น้อย แสดงให้เห็นว่าด้วยกระแสแนวคิดสิทธิมนุษยชนมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการรับรู้ของคนในสังคม ทำให้พรรคการเมืองต่าง ๆ ให้ความสนใจและสร้างนโยบายเพื่อสนับสนุนสอดคล้องไปตามแนวความคิดนั้น สามารถสรุปได้ว่าการปรับเปลี่ยนความคิด มุมมองและการสร้างความหมายให้แก่ Sex Workers ของพรรคการเมืองเกิดขึ้นตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง

4) การรณรงค์ขององค์กรพัฒนาเอกชนผ่านคำว่า “ศักดิ์ศรี”

คำว่า “ศักดิ์ศรี” ในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ที่องค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers ใช้ในการเรียกร้องต่อสังคมเพื่อให้เห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ จะเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในความหมายผ่านบริบทสังคมและช่วงเวลาที่เกิดขึ้น

ปี พ.ศ. 2540 ความหมายของคำว่า “ศักดิ์ศรี” ถือเป็นค่านิยมส่วนบุคคล (รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540)

ปี พ.ศ. 2565 ความหมายของคำว่า “ศักดิ์ศรี” เป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชนสากล (ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาตรา 1)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางความหมายในบริบทของสังคมและช่วงเวลาที่แตกต่างกัน การอ้างถึงศักดิ์ศรีในตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนจะแฝงไปด้วยการเรียกร้องตามแนวคิดสิทธิมนุษยชน ที่ให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคลของมนุษย์ซึ่งเป็นความคิดในเชิงสากลที่องค์กรพัฒนาเอกชนยึดเป็นข้อปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมต่อกลุ่มคนที่อยู่ภายใต้การดูแลช่วยเหลือขององค์กรนั้น ๆ ความหมายของ “ศักดิ์ศรี” จึงเป็นการย้ายแนวคิดจากวาทกรรมรัฐที่ระบุไว้ในกฎหมายมาใช้ในวาทกรรมสิทธิในบริบทประชานิยม

จากการวิเคราะห์การเพิ่มขยายท่าที (Stance Accretion) ตามที่ Kiesling et al. (2018) นำเสนอนั้น เป็นการตอกย้ำว่าการสะสมท่าทีเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องนำมาใช้ร่วมกับ

การวิเคราะห์การแสดงท่าที (Stance-taking) เพื่อทำให้เห็นการสื่อและสร้างความหมายที่เกิดขึ้นให้กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในบริบทของสังคมวัฒนธรรมหรือวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

6.3 กระบวนการสร้างความหมายทางสังคม (Social Meaning) เกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ

ความหมายทางสังคมเกิดขึ้นจากการแสดงท่าที (Stance-taking) ที่มีกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านภาษา กลไกดังกล่าวส่งผลต่อการสร้างความหมายทางสังคม (Social Meaning) และกระบวนการสร้างความหมายร่วม (Meaning-making) ในสังคมให้แก่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Kiesling, 2022) จากการวิเคราะห์การแสดงท่าทีที่ร่วมกับการเพิ่มขยายท่าทีในวาทกรรมสาธารณะ พบความหมายและการสร้างความหมายเกี่ยวกับ Sex Workers ที่ปรากฏผ่านมุมมองผู้ผลิตตัวบทต่าง ๆ ดังนี้

6.3.1 ความหมายของ Sex Workers จากการสร้างความหมายของรัฐ

รัฐสร้างความหมายต่อ Sex Workers ผ่าน “กรอบกฎหมาย-ศีลธรรม” สะท้อนถึงความพยายามของรัฐที่ใช้เครื่องมือทางกฎหมายในการควบคุมสังคมผ่านการวางกฎระเบียบต่าง ๆ ดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้อย่างเคร่งครัด “กฎหมายและศีลธรรม” จึงถือเป็นเครื่องชี้วัดคุณค่าของความถูกต้องและสำคัญตามบริบทของสังคม ในการสร้างความหมายต่อ Sex Workers รัฐจึงมองว่าเป็น “ผู้ผิดบาป” ตามความเชื่อทางศาสนาและเป็น “ภัยทางสังคม” เช่น ส่งผลต่อภาพลักษณ์ประเทศ การแพร่ของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การเกิดอาชญากรรม ผลของกระทำที่เกิดขึ้นจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อรัฐในฐานะฝ่ายปกครองที่ต้องจัดการเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยทางสังคม

ในบทบาทหน้าที่ของรัฐในฐานะฝ่ายปกครองมีอำนาจทางสังคม จึงสะท้อนความหมายต่อ Sex Workers ว่าเป็น “วัตถุที่ถูกควบคุม” ถูกมองว่าเป็นบุคคลที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐและสังคม มักจะถูกตีตราว่าเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลและควบคุมตัว เช่น การลงทะเบียนอาชีพ การมีมาตรการป้องกันสุขภาพ การใช้อำนาจควบคุมพฤติกรรมตามกรอบกฎหมายและศีลธรรมจึงไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างอิสระ

นอกจากนี้ รัฐได้นำเสนอมุมมองเชิงบวกเน้นที่การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสร้างบทบาทของตนในฐานะ “ผู้ช่วยเหลือ” โดยเหมารวม Sex Workers ว่าเป็นกลุ่มคนที่ต้องได้รับการฟื้นฟูเพื่อพัฒนาให้มีความรู้ทักษะอื่น ๆ ในการประกอบอาชีพหลีกเลี่ยงการทำงานให้บริการทางเพศ

ยิ่งตอกย้ำว่าความหมายของ Sex Workers ว่าเป็น “วัตถุที่ถูกควบคุม” ไม่ได้เป็นมนุษย์ที่มีสิทธิ์ในการเลือกประกอบอาชีพด้วยตนเอง

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ท่าทีและการแสดงท่าทียังพบว่า ในบางตัวบทของรัฐมักจะนำความหมายของ “การค้าประเวณี” แยกออกจากความหมายของ “การค้ามนุษย์” บ่งชี้ความหมายที่แท้จริงของคำศัพท์ดังกล่าวเพื่อสร้างการรับรู้ต่อสังคมว่ามีความแตกต่างกัน ในขณะเดียวกัน บางตัวบทกลับนำเสนอเพื่อถ่ายโอนความหมายของ “การค้าประเวณี” รวมกับ “การค้ามนุษย์” เป็นความหมายแบบเหมารวม บางครั้งในการนำเสนออีกจะหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า “การค้าประเวณี” แต่เลือกใช้คำว่า “การค้ามนุษย์” มาแทนในความหมายแบบเหมารวมเป็นลักษณะของการปิดบังการกล่าวถึง “Sex Workers” โดยตรง พยายามหลีกเลี่ยงการแสดงเจตนาทางลบหรือแสดงข้อโต้แย้งที่เป็นปฏิปักษ์ของกลุ่มคนในสังคมที่มีความคิดเห็นแตกต่างหรือมีอุดมการณ์เรื่องสิทธิมนุษยชน

จากตัวบทที่นำเสนอเห็นได้อย่างชัดเจนว่ารัฐกล่าวถึง “การค้ามนุษย์” ว่าเป็นความเชื่อมโยงกับ “Sex Workers” ในทางอ้อม แต่ทั้งนี้มุมมองเชิงลบที่สื่อออกมานั้นมักจะถูกนำเสนอให้มีความเป็นกลางมากขึ้นและชี้เป้าประเด็นการค้ามนุษย์ที่เป็นต้นตอของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผู้ตกเป็นเหยื่อมากกว่าจะบ่งชี้ว่าเป็นเรื่องของการค้าประเวณี การนำเสนอในตัวบทจึงมักจะอ้างถึงกฎหมายและศีลธรรมมากกว่าการชี้ให้เห็นว่าเป็นความผิดผ่านมุมมองของรัฐ

ความหมายที่เกิดขึ้นเหล่านี้สะท้อนถึงมุมมองในเชิงวาทกรรมของรัฐที่ยังมีการสร้างภาพลักษณ์ในทางลบเป็นผลมาจากอำนาจ ค่านิยมทางสังคมและกฎหมายในบริบทของประเทศไทยในปัจจุบันที่ไม่ยอมรับอาชีพ Sex Workers ให้ถูกกฎหมาย

6.3.2 ความหมายของ Sex Workers จากการสร้างความหมายของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ในการรายงานข่าว สถานการณ์และประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับ Sex Workers อย่างรอบด้าน โดยเปิดพื้นที่ข่าวของสื่อมวลชนให้ฝ่ายต่าง ๆ นำข่าวมาเผยแพร่ในพื้นที่สาธารณะ ท่าทีที่แสดงออกมาจึงเป็นท่าทีในฐานะที่เป็นผู้สังเกตการณ์ จับจ้องการกระทำหรือเหตุการณ์ในสังคม บ่งชี้ให้เห็นมุมมองวิธีคิดและท่าทีของแต่ละฝ่ายที่มีต่อเรื่องนั้น

การสร้างความหมายต่อ Sex Workers ของสื่อมวลชนที่ปรากฏนั้น จึงแบ่งออกเป็นสองขั้ว ได้แก่ ขั้วอนุรักษ์นิยมหรือมีความหมายที่แสดงแนวร่วมกับรัฐ สื่อมวลชนบางกลุ่มยังคงมีแนวโน้มในการสะท้อนมุมมองและความหมายต่อ Sex Workers ว่าเป็น “ปัญหาทางสังคม” และเป็น “ภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ” เพื่อบ่งชี้พฤติกรรมหรือการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมตามกฎหมายเกณฑ์ที่รัฐกำหนดขึ้น อีกทั้งนำเสนอความหมายของ Sex Workers เชื่อมโยงกับกระบวนการค้ามนุษย์ซึ่งเป็น “อาชญากรรม” อย่างหนึ่งทางสังคม Sex Workers จึงปรากฏความหมายทั้งในลักษณะของ “ผู้กระทำความผิด” และ “ผู้รับเคราะห์” จากกลุ่มกระบวนการเหล่านั้น ส่งผลให้เจ้าหน้าที่รัฐมีมุมมองต่อ Sex Workers ในเชิงลบพยายาม

ที่จะปราบปรามและแสดงท่าทีที่ไม่สนับสนุน Sex Workers ในฐานะอาชีพ สอดคล้องกับมุมมองอนุรักษ์นิยมที่ไม่สนับสนุนอาชีพนี้

ส่วนในชั่วเสรีนิยม สื่อความหมายตามแนวร่วมกับกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมและบริบทสากลที่มุ่งเน้นการสร้างการเข้าใจและความร่วมมือในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายและทัศนคติของสังคมต่อคนกลุ่มนี้ โดยนำเสียงของ Sex Workers มาเล่าถ่ายทอดเรื่องเล่าของบุคคลที่น่าสนใจ ในลักษณะ Human Interest Story ตีแผ่ความเป็นมนุษย์และคุณค่าของ Sex Workers เพื่อนำเสนอต่อสังคมในเชิงบวก ในชั่วเสรีนิยมจึงแสดงออกอย่างชัดเจนในเชิงสนับสนุนสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาค เน้นการให้เกียรติคุณค่าและศักดิ์ศรีของ Sex Workers ดังนั้นความหมายของ Sex Workers จึงมีความหมายว่าเป็น “แรงงาน” “อาชีพ” และเป็น “ผู้มีสิทธิ” ในการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับคนอื่นในสังคม ผ่านการสอดแทรกน้ำเสียงของผู้ผลิตที่มีท่าทีเห็นอกเห็นใจและมอง Sex Workers ว่าเป็น “กลุ่มคนที่น่าสงสาร”

6.3.3 ความหมายของ Sex Workers จากการสร้างความหมายขององค์กรพัฒนาเอกชนและบุคคลที่เป็น Sex Workers

องค์กรพัฒนาเอกชนและบุคคลที่เป็น Sex Workers สร้างความหมายเชิงตอบโต้ในลักษณะการเล่าเรื่องโต้กลับ (Counter-narrative) เพื่อตอบโต้กับวาทกรรมหลักทางสังคมที่ผลิตโดยผู้มีอำนาจอย่างรัฐหรือสื่อมวลชนที่มักจะนำเสนอความหมายของ Sex Workers ในเชิงลบ ความหมายของ Sex Workers ที่เกิดขึ้นจากองค์กรพัฒนาเอกชนจึงเน้นให้เห็นว่าเป็น “งาน” และเป็น “ผู้มีสิทธิ” ในการประกอบอาชีพได้อย่างอิสระ ผ่านการใช้คำว่า “งาน” และ “สิทธิ” ที่ปรากฏซ้ำ ๆ ในตัวบท รวมถึงใช้การเปรียบเทียบอาชีพอื่น (“แม่ค้า-ครู-พนักงานบริการ”) เพื่อตอกย้ำความคิดในเชิงสนับสนุนว่าเป็นอาชีพเช่นเดียวกัน เน้นให้เข้าใจว่า Sex Workers เป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้และเป็น “ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ” ของประเทศได้ ถูกนำมาใช้เพื่อลบล้างความเชื่อเรื่อง “บาป” ถือเป็นการสร้างกรอบความหมายใหม่ (Legitimacy Frame) ให้แก่ Sex Workers

ความร่วมมือและแนวร่วมระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์แนบแน่นและเป็นพลังร่วมกันเพื่อสนับสนุนสิทธิและความเสมอภาคของ Sex Workers เพื่อเสริมสร้างอำนาจต่อรองและเรียกร้องสิทธิ ผ่านการใช้ถ้อยคำที่บ่งชี้ลักษณะของความสัมพันธ์แบบเครือญาติ เช่น “น้อง ๆ พนักงานบริการ” “พี่น้องพนักงานบริการ” “เพื่อนร่วมวงการ” และใช้สรรพนามรวมคำว่า “เรา” ที่หมายรวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers เข้าด้วยกันสร้างความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันและยังเป็นการสร้างความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนของ Sex Workers ในการตอบโต้กับรัฐและสังคม ความหมายของ Sex Workers ที่ปรากฏจึงเกิดขึ้นในลักษณะของ “นักต่อสู้สิทธิ” และ “นักเคลื่อนไหวทางสังคม”

นอกจากการวิเคราะห์การแสดงท่าทีตามกรอบของ Kiesling (2022) ที่ส่งผลให้เห็นถึงความหมายและการสร้างความหมายทางสังคม (Social Meaning) ให้แก่ Sex Workers จากผู้ผลิตตัวบทกลุ่มต่าง ๆ แล้วนั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ห่วงโซ่การบ่งชี้ (Chained Indexicality) และห่วงโซ่การอ้างอิง (Reference Chain Analysis) ในวาทกรรม Sex Workers เพื่อให้เห็นการเชื่อมโยงกันของความหมายที่เกิดขึ้น ดังนี้

6.3.4 การวิเคราะห์ห่วงโซ่การบ่งชี้ (Chained Indexicality) และห่วงโซ่การอ้างอิง (Reference Chain Analysis)

แนวคิดของ Silverstein (2003) ได้อธิบายว่าการสร้างความหมายผ่านการเชื่อมโยงการบ่งชี้ทางภาษาที่ยึดโยงกันเหมือนห่วงโซ่จะช่วยส่งผลต่อการตีความบริบททางสังคมและความหมายทางสังคมของสิ่งที่อ้างอิงนั้น

1) คำว่า “เรา” และ “พวกเรา” ในวาทกรรม Sex Workers

ตัวอย่างการใช้คำว่า “เรา” ที่ปรากฏในตัวบท

“เราในฐานะพนักงานบริการเข้าไม่ถึงเงินเยียวยารวมไปถึงพนักงานบริการชาติพันธุ์และแรงงานข้ามชาติ” (มูลนิธิ Empower Foundation, 20 เม.ย. 2564)

“ช่วงโควิดเราถูกทิ้งขว้างทำไมเราไม่ได้รับการเยียวยา มีแต่การจับปรับ” (มติชน, 27 ก.ค. 2564)

คำสรรพนาม “เรา” ที่ปรากฏในตัวบทต่าง ๆ นั้น นอกจากจะมีความหมายเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง Sex Workers และองค์กรพัฒนาเอกชนที่แสดงความเป็นพวกเดียวกันแล้วนั้นยังบ่งชี้ไปสู่ความหมายในเรื่องของความเป็นพลเมืองชั้นสองจากวาทกรรมของรัฐที่มีมุมมองว่า Sex Workers เป็นแรงงานผิดกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายยังไม่ให้การยอมรับและมีมาตรการในการป้องกันและปราบปรามอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงความหมายที่บ่งชี้ว่าเป็นผู้มีประสบการณ์จากการถูกเลือกปฏิบัติในสังคม เช่น การล่อซื้อจากเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ได้รับสิทธิ์ด้านสุขภาพหรือรับการเยียวยาช่วยเหลือในสถานการณ์โควิด-19 เนื่องจากถูกมองว่าไม่เป็นอาชีพโดยอ้างอิงจากกฎหมาย พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และยังมี ความหมายที่แสดงแนวร่วมข้ามกลุ่มในการต่อสู้กับกลุ่มแรงงานอื่น ๆ ที่สนับสนุนและเป็นผู้ถูกระทำเช่นเดียวกัน

ตัวอย่างการใช้คำว่า “พวกเรา” ที่ปรากฏในตัวบท

“อยากให้มองว่าเราเป็นคนและมองว่าหากคนอื่น ๆ ในสังคมต้องการอะไรพวกเราก็ต้องการสิ่งนั้น ๆ เหมือนกัน” (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ, 2 ธ.ค. 2563)

“พวกเราพนักงานบริการก็คือมนุษย์คนหนึ่ง ต้องการสิทธิเหมือนอาชีพอื่น” (มูลนิธิ Empower Foundation, 14 ก.ย. 2561)

การใช้คำว่า “พวกเรา” ในวาทกรรม Sex Workers เป็นการเชื่อมโยงระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชน.แสดงความเป็นพวกเดียวกัน (solidarity) กับ Sex Workers อีกทั้งยังเป็นการสร้างแนวร่วมข้ามกลุ่ม (Cross-group Solidarity) กับกลุ่มผู้ถูกกดขี่อื่น ๆ ผ่านบริบทการต่อสู้ทางสังคมของกลุ่มผู้ถูกกดขี่อื่น ๆ เช่น กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ผู้พิการหรือกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ฯลฯ ที่เป็นผู้ถูกกระทำจากสังคมด้วยความไม่เท่าเทียมเช่นเดียวกับกลุ่ม Sex Workers ผ่านการอ้างถึง “สิทธิเหมือนอาชีพอื่น” ทำให้เห็นว่าความหมายดังกล่าวถูกเชื่อมโยงไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ร่วมกับขบวนการแรงงานสากล

ห่วงโซ่การอ้างถึง (Reference Chain Analysis) ของคำว่า “เรา” และ “พวกเรา”

“เรา” → “กลุ่มชายขอบ” → “ผู้ถูกกดขี่ร่วม” → “พลังการเปลี่ยนแปลงสังคม”

“พวกเรา” → “ผู้ถูกกระทำจากสังคม” → “นักต่อสู้เพื่อสิทธิ” → “แรงงาน”

คำว่า “เรา” และ “พวกเรา” ที่ปรากฏในตัวขององค์กรพัฒนาเอกชนและตัวบท Sex Workers นั้นได้แสดงการเปลี่ยนรูปการอ้างอิงจากความหมายเดิมที่เป็นคำสรรพนามทั่วไปสู่การเป็นสรรพนามแบบรวม (inclusive) ที่นำเอาความหมายการบ่งชี้ผู้กระทำระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับ Sex Workers ผ่านการเปิดพื้นที่ของมูลนิธิที่ให้ Sex Workers เข้ามาทำงานร่วมกับ NGOs ความหมายที่เกิดขึ้นจากคำว่า “เรา” ของ Sex Workers จึงนำไปสู่ความหมายที่แสดงความเป็นชายขอบและผู้ถูกกดขี่ร่วมกับแรงงานอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐเปลี่ยนแปลงไปสู่ความหมายของพลังการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ปัจจุบันมีการเรียกร้องให้เป็นอาชีพและเป็นงานอย่างเท่าเทียมตามสิทธิแรงงาน ส่วนคำว่า “พวกเรา” ในการเป็นผู้ถูกกระทำจึงเปลี่ยนไปเป็นกลุ่มนักต่อสู้เพื่อสิทธิและนำไปสู่ความหมายในการเรียกร้องและแสดงความเป็น “แรงงาน” ในสังคม

2) คำว่า “งาน” หรือ “อาชีพ” ในวาทกรรม Sex Workers

ตัวอย่างการใช้คำว่า “งาน” หรือ “อาชีพ” ที่ปรากฏในตัวบท

“อยากให้คิดว่าคนเราทุกคน อาชีพทุกอาชีพเป็นอาชีพสุจริต เขาทำเพราะเขามีเหตุผล ส่วนตัวของเขาย่าไปดูถูกกัน โสเภณีมันก็เหมือนกับเป็นอาชีพหนึ่งแต่สังคมยังไม่ยอมรับอะ ค่ะ” (บทสัมภาษณ์ Sex Workers, สำนักข่าวทุเดย์, 17 พ.ค. 2565)

“งานบริการคืออาชีพ และงานบริการคือแหล่งหล่อเลี้ยงชีวิตและครอบครัวของพวกเรา งานบริการคือชีวิตและจิตวิญญาณ” (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ, 13 ธ.ค. 2565)

“กฎหมายเหล่านี้ทำให้พนักงานบริการถูกลบตัวตนในสายอาชีพ และแม้ว่าพนักงานบริการจะเป็นหนึ่งในอาชีพสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจในประเทศ แต่กลับไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานเช่นเดียวกับอาชีพอื่นในสังคม” (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ, 10 ต.ค. 2566)

การใช้คำว่า “งาน” หรือ “อาชีพ” ในวาทกรรม Sex Workers บ่งชี้ความหมายที่อ้างอิงถึงกิจกรรมที่ทำเพื่อหารายได้ เชื่อมโยงถึงสิทธิในการประกอบอาชีพจากการเรียกร้องขององค์กรพัฒนาเอกชนในการสนับสนุน Sex Workers เพื่อท้าทายวาทกรรมของรัฐ เช่น กำหนดความหมายว่า Sex Workers เป็นผู้เสียภาษีและเป็นกลุ่มที่สามารถสร้างรายได้สำคัญในทางเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งเปลี่ยนความหมายหรือคำนิยามเพื่อทดแทนความผิด “บาป” ที่สังคมได้กำหนดต่อ Sex Workers

ห่วงโซ่การอ้างอิง (Reference Chain Analysis) ของคำว่า “งาน” หรือ “อาชีพ”

“งาน” → “การขายแรงงาน” → “อาชีพสุจริต” → “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”

การใช้คำว่า “งาน” มีลักษณะทางความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป สร้างสายโซ่ความหมายที่เปลี่ยนจาก “กิจกรรมหารายได้” หรือ “การขายบริการทางเพศ” ไปสู่การมีสิทธิขั้นพื้นฐานตามแนวคิดสิทธิมนุษยชนและน้ำเสียงบริบทโลกนำไปสู่ความหมายของการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และใช้เป็นเครื่องมือต่อต้านวาทกรรมรัฐ

3) คำว่า “เท่าเทียม” “สำสอน” “ศักดิ์ศรี” ในวาทกรรม Sex Workers

ตัวอย่างการใช้คำว่า “เท่าเทียม” “สำสอน” และ “ศักดิ์ศรี” ที่ปรากฏในตัวบท

“มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “การค้าประเวณี” หมายความว่า การยอมรับการกระทำชำเราหรือการยอมรับการกระทำอื่นใด หรือการกระทำอื่นใดเพื่อสำเร็จความใคร่ในทางกามารมณ์ของผู้อื่นอันเป็นการสำสอนเพื่อสินจ้างหรือประโยชน์อื่นใด” (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539)

“พนักงานบริการ, Sex Worker, Sex Creator ฯลฯ ไม่ว่าคุณจะนิยามเราว่าอะไร แต่คุณมองพวกเราเป็นคนเท่ากับคุณมีศักดิ์ศรีเท่ากับคุณ” (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ, 8 พ.ค. 2566)

“SWING เชื่อว่าพนักงานบริการในไทยมีศักดิ์ศรีเท่าคนอื่น ๆ มาร่วมรณรงค์ #ยกเลิกพรบปราบปราม2539 เพื่อคืนสิทธิให้อาชีพพนักงานบริการ” (มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ, 5 ก.ย. 2566)

การใช้คำว่า “เท่าเทียม” “สำสอน” “ศักดิ์ศรี” เป็นกลุ่มคำศัพท์ที่มักจะปรากฏในวาทกรรม Sex Workers คำว่า “สำสอน” บ่งชี้ความหมายและกรอบความคิดที่สังคมและกฎหมายในไทยใช้ตีความต่อการประกอบอาชีพทางเพศของ Sex Workers ซึ่งมักถูกมองว่าเป็นการละเมิดศีลธรรมและเป็นภัยในสังคม ทำให้กลุ่มนี้ถูกตราหน้าว่าเป็นกลุ่มที่ผิดศีลธรรมและก่อให้เกิดปัญหาในสังคม อย่างไรก็ตามในตัวบทสื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน และ Sex Workers บ่งชี้ความหมายและใช้ต่อรองความหมายในเชิงลบที่รัฐกำหนดขึ้นด้วยการใช้คำว่า “เท่าเทียม” และ “ศักดิ์ศรี” เชื่อมโยงกับความคิดและบริบทสังคมโลก คำว่า “เท่าเทียม” จึงบ่งชี้ความหมายของการยอมรับและความเสมอภาคของกลุ่ม Sex Workers ในสังคมซึ่งเป็นแนวคิดที่องค์กรพัฒนาเอกชนใช้เรียกร้องให้มีสิทธิและการคุ้มครองเทียบเท่ากับกลุ่มอาชีพอื่น ๆ เชื่อมโยงไปกับคำว่า “ศักดิ์ศรี” ที่มีความหมายเปลี่ยนแปลงตามบริบท จากการมีคุณค่าทางศีลธรรมสู่ความคิดตามสิทธิมนุษยชนสากล และกลายเป็นความหมายของการสร้างอัตลักษณ์การต่อต้านอำนาจรัฐในที่สุด

ห่วงโซ่การอ้างอิง (Reference Chain Analysis) ของคำว่า “เท่าเทียม” “สำสอน” “ศักดิ์ศรี”

“สำสอน” (กฎหมาย) → “บุคคลที่เท่าเทียม” (รัฐธรรมนูญ) → “ศักดิ์ศรีนักร้อง” (วาทกรรมNGOs)

คำอ้างอิงที่ปรากฏในวาทกรรม Sex Workers มีความสอดคล้องกันตามสายโซ่ความหมายที่เปลี่ยนจากการให้ความหมายและค่านิยมในเชิงลบไปสู่การให้ความสำคัญและการยอมรับความเสมอภาคที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญและปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนและนำไปสู่การต่อสู้ให้ได้รับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วยการเป็นอาชีพในสังคม

การเปรียบเทียบห่วงโซ่การบ่งชี้และห่วงโซ่การอ้างอิงของผู้ผลิตตัวบทที่ปรากฏในวาทกรรม Sex Workers

ตารางที่ 6.1

การเปรียบเทียบห่วงโซ่การบ่งชี้และห่วงโซ่การอ้างอิงของผู้ผลิตตัวบทที่ปรากฏในวาทกรรม Sex Workers

วาทกรรม	Reference Chain	Chained Indexicality
รัฐ/กฎหมาย	“ผู้กระทำผิด” → “ภัยสังคม” → “วัตถุอันตราย”	กฎหมาย → ศีลธรรม → อำนาจรัฐ
สื่อมวลชน	“ผู้เดือดร้อน” → “ผู้กล้า เรียกร้อง” → “อาชีพ”	ข่าว → ความสงสาร → การยอมรับ
	“ผู้กระทำผิด” → “เหยื่อ” → “ปัญหาทางสังคม”	ข่าว → การเอาผิด → การต่อต้าน
องค์กรพัฒนาเอกชน และ Sex Workers	“เหยื่อ” → “นักต่อสู้” → “แบบอย่างสังคม”	ความช่วยเหลือ → การเสริม อำนาจ → การเปลี่ยนแปลง

จากตาราง 6.1 ทำให้เห็นความเชื่อมโยงต่อเนื่องในกระบวนการสร้างความหมายให้ Sex Workers ในสังคม ผ่านกลไกการใช้คำอ้างอิงที่ปรากฏในตัวบท การใช้คำอ้างอิงของรัฐด้วยคำว่า “ผู้กระทำผิด” → “ภัยสังคม” → “วัตถุอันตราย” เป็นการเชื่อมโยงการบ่งชี้ทางกฎหมาย ศีลธรรมและแสดงควมมีอำนาจของรัฐสอดคล้องกับท่าทีของรัฐในฐานะฝ่ายปกครองและควบคุมกฎหมาย ในขณะเดียวกันการใช้คำอ้างอิงของสื่อมวลชนแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ การใช้คำว่า “ผู้เดือดร้อน” → “ผู้กล้าเรียกร้อง” → “อาชีพ” เชื่อมโยงกับการรับรู้และนำเสนอในข่าวเสนอภาพความน่าสงสารและการยอมรับการมีอยู่ของอาชีพ Sex Workers ว่าเป็นอาชีพและสอดคล้องความคิดว่าเป็นผู้เรียกร้องความเท่าเทียมในสังคมให้เกิดการยอมรับอีกด้านหนึ่งการใช้คำว่า

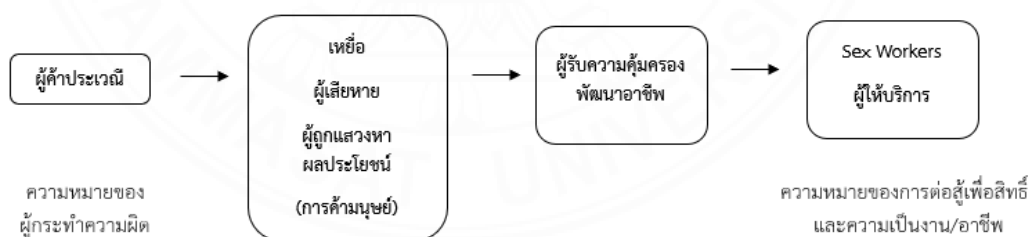
“ผู้กระทำความผิด” → “เหยื่อ” → “ปัญหาทางสังคม” เชื่อมโยงกับความคิดในเชิงลบที่ชาวนาเสนอว่าเป็นเหยื่อจากกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ที่รัฐพยายามต่อต้านและปราบปรามการกระทำดังกล่าว ส่วนในการอ้างอิงของกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers นั้นจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยใช้อ้างอิงถึง “เหยื่อ” → “นักต่อสู้” → “แบบอย่างสังคม” เชื่อมโยงกับความคิดในการช่วยเหลือดูแลขององค์กรพัฒนาเอกชน รวมทั้งสร้างภาพให้ Sex Workers เป็นนักต่อสู้กับวาทกรรมทางสังคม เสริมอำนาจให้ Sex Workers สร้างวาทกรรมโต้กลับหรือเพื่อต่อรองความเป็นอาชีพร่วมกับการนำเสนอให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในมิติบริบทสังคมที่มีความสำคัญให้เท่าเทียมของสังคมที่ไม่หยุดนิ่ง

6.3.5 วงจรการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างอิงในวาทกรรม Sex Workers

การใช้ชื่อเรียก/คำอ้างอิงที่ปรากฏในวาทกรรม Sex Workers นอกจากเป็นการแสดงลักษณะทางภาษาแล้วนั้นยังแฝงไปด้วยทัศนคติความคิดบางอย่างที่มีต่อผู้ที่ถูกเรียกสื่อให้เห็นมุมมองของผู้ผลิตตัวบทที่มีความคิด ความเชื่อสัมพันธ์กับชุดความรู้หรือประเด็นทางสังคมในเรื่องใดที่นำมาใช้เพื่ออ้างอิง Sex Workers สะท้อนวิธีการคิดของคนในสังคมที่มีต่อ Sex Workers ได้อย่างชัดเจน อีกทั้งการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างอิงเหล่านี้ยังทำให้เห็นบริบททางสังคมที่มีความเป็นพลวัต โดยผู้วิจัยจะสรุปเป็นวงจรการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างอิง ดังนี้

ภาพที่ 6.1

วงจรการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างอิง Sex Workers ในวาทกรรมของรัฐ

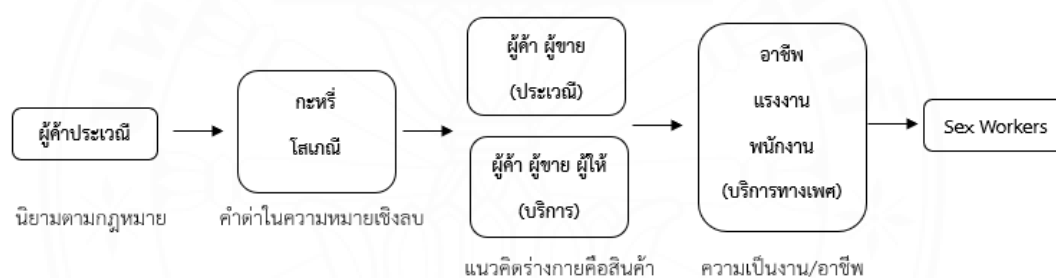

หน่วยงานรัฐ ผู้มีอำนาจสูงสุดในการให้คำนิยามกำหนดความหมายให้แก่บางสิ่งเพื่อให้เกิดการรับรู้ในสังคม มักจะเลือกใช้ถ้อยคำที่มีความเป็นทางการใช้เป็นคำเรียก โดยชุดคำศัพท์ที่เกิดขึ้นจากรัฐ/กฎหมายในการเรียกแทน Sex Workers นั้น จะบ่งชี้ให้เกิดความรู้สึกทางด้านลบใช้คำว่า “ผู้กระทำความผิด” เนื่องจากสถานะของ Sex Workers ที่รัฐกำหนดไว้นั้นขัดแย้งกับกฎหมาย นายในเชิงลบจึงปรากฏเพื่อแสดงให้เห็นถึงการต่อต้านกับกลุ่มดังกล่าว นอกจากนี้ความหมายของการใช้คำอ้างอิงนั้นยังได้ถ่ายทอดความหมายไปสู่การเป็น “เหยื่อ/ผู้เสียหาย/ผู้ถูก

แสวงหาผลประโยชน์” ที่เกิดขึ้นจากกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งตัวบทของรัฐ จะเน้นย้ำและพยายามนำเสนอให้เห็นความผิดอันเกิดจากกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมแทนที่จะกล่าวถึง Sex Workers โดยตรงในฐานะผู้มีอำนาจในการปกครองของรัฐจึงมีบทบาทในการช่วยเหลือกลุ่มผู้เสียหาย คำศัพท์ที่อ้างถึงจึงบ่งชี้และเรียกแทน Sex Workers ว่าเป็นผู้รับความคุ้มครองและพัฒนาอาชีพและนำเสนอมุมมองใหม่จากการกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการอ้างถึงด้วยคำศัพท์ที่มีนัยความหมายเป็นกลางอย่าง “Sex Workers” และ “ผู้ให้บริการ” จึงปรากฏในตัวบทของรัฐ ด้วยความเชื่อมโยงบริบทเชิงสังคมสมัยใหม่จากการเรียกร้องของ NGOs ที่บ่งชี้ว่า Sex Workers เป็น นักต่อสู้เพื่อสิทธิ ซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนมุมมองจากรัฐสู่ภาคประชาสังคม

ภาพที่ 6.2

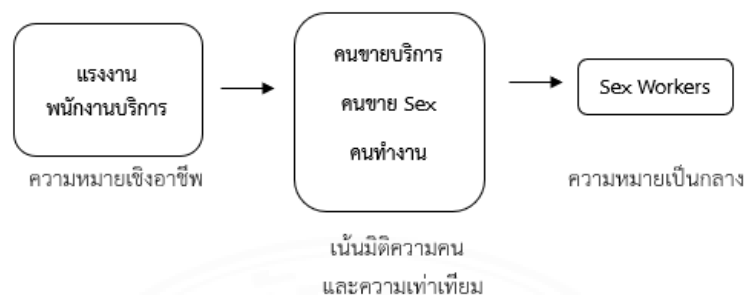
วงจรการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างถึง Sex Workers ในวาทกรรมของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนเลือกใช้คำอ้างถึง Sex Workers คล้อยตามไปกับมุมมองการนำเสนอของผู้ที่อยู่ในข่าวทั้งในมุมมองของรัฐและกฎหมาย ด้วยคำว่า “ผู้ค้าประเวณี” ซึ่งมีความหมายที่บ่งชี้ว่าเป็น “ผู้ส่ส่อน” เกิดขึ้นจากการคำศัพท์ดังกล่าวและได้ขยายความหมายจากคำเรียกไปสู่การกลายเป็นคำด่าหรือแสดงอารมณ์ในเชิงลบ ด้วยคำว่า “โสเภณี” และ “กะหรี” และหลังจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการยอมรับแนวคิดสิทธิมนุษยชนเข้ามามีบทบาทต่อการรับรู้ของสังคม สื่อมวลชนจึงใช้ชุดคำศัพท์อ้างถึง คำว่า “ผู้ค้า” “ผู้ชาย” (ประเวณี) เป็นความหมายที่เกิดขึ้น การยอมรับแนวคิดร่างกายคือสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์กรพัฒนาเอกชนและน้ำเสียงในบริบทโลกที่มีมุมมองยอมรับการประกอบอาชีพนั้น เน้นให้เห็นถึงการกระทำและมองว่าเป็นงาน/อาชีพ ด้วยชุดคำศัพท์ว่า “อาชีพบริการ” “แรงงาน” “พนักงาน” และกลายมาเป็นคำว่า “Sex Workers” หรือ “เซ็กส์เวิร์กเกอร์” การอ้างถึงที่ปรากฏในสื่อมวลชนจึงแสดงให้เห็นแนวความคิดการเปลี่ยนแปลงความหมายจากรัฐสู่ภาคประชาสังคม

ภาพที่ 6.3

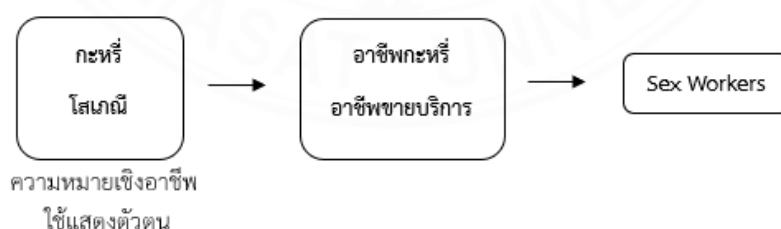
วงจรการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างถึง Sex Workers ในวาทกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน

องค์กรพัฒนาเอกชนเลือกใช้คำอ้างถึง Sex Workers ในความหมายที่มีความเป็นกลาง กล่าวถึงบุคคลโดยไม่ระบุตัวตนและบ่งชี้ว่าเป็นความผิดแต่เลือกนำเสนอในฐานะเป็นอาชีพ/แรงงาน ด้วยกลุ่มคำอ้างถึงว่า “แรงงาน” “พนักงานบริการ” “ผู้มีอาชีพ” อีกทั้งสะท้อนความหมายของการมีอยู่ของ Sex Workers ว่าเป็น “คน” ที่เท่าเทียมกับคนและอาชีพอื่น ๆ ในสังคม ผ่านการใช้คำอ้างถึงว่า “คนขายบริการ” “คนขาย Sex” ในปัจจุบันใช้คำว่า “Sex Workers” เพื่อให้ความหมายที่มีนัยเป็นกลาง ไม่ให้เกิดการตีตราหรือบ่งชี้ในมุมมองเชิงลบและเป็นคำสะท้อนถึงอำนาจอิสระของผู้ประกอบอาชีพ สอดคล้องกับบริบทและวัตถุประสงค์ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือและเป็นผู้เรียกร้องให้แก Sex Workers

ภาพที่ 6.4

วงจรการใช้ชื่อเรียก/คำอ้างถึง Sex Workers ในวาทกรรมของ Sex Workers

Sex Workers เลือกใช้คำอ้างถึงในความหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทั้งสิ้น ในคำว่า “กะหรี” “โสเภณี” แม้ว่าคนในสังคมส่วนใหญ่มักจะมีหมายในเชิงลบและมีมุมมองต่อคำศัพท์ดังกล่าวว่าเป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่ Sex Workers เองจะมีมุมมองต่อคำศัพท์ดังกล่าวและให้ค่านิยมความหมายในเชิงอาชีพ แสดงความเป็นตัวตนผ่านการใช้คำอ้างถึงนั้น ในการเรียกแทนตัวเอง ทั้งนี้การใช้คำอ้างถึงได้เปลี่ยนแปลงไปตามการสร้างการเข้าใจและ

เปลี่ยนแปลงมุมมองทางสังคมที่องค์กรพัฒนาเอกชนสนับสนุนให้กลุ่ม Sex Workers มองตนเองในฐานะแรงงานที่มีสิทธิและคุณค่า ด้วยการใช้คำว่า “อาชีพ” และเน้นให้เห็นว่าเป็นงานที่สามารถสร้างรายได้และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นการต่อสู้กับความคิดเชิงลบจากการมอง Sex Workers เป็นอาชญากรสู่การมองว่าเป็นกลุ่มแรงงาน ในภายหลังเลือกใช้คำอ้างถึงว่า “Sex Workers” มาใช้แสดงความหมายในฐานะที่เป็นนักรณรงค์สิทธิทางสังคม

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์และนำเสนอท่าทีและการแสดงท่าทีเกี่ยวกับ Sex Workers ที่พบในวาทกรรมสาธารณะ โดยใช้กรอบทฤษฎีสามเหลี่ยมท่าที (The Stance Triangle) ของ Du Bois (2007) และกรอบการวิเคราะห์การแสดงท่าที (Stance-taking) ของ Kiesling (2022) มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และตีความความหมายนั้น พบว่าแนวคิดทั้งสองแนวทางเสริมกันเป็นเครื่องมือถอดรหัส เปิดเผยพลวัตอำนาจทางภาษา โดยแนวคิดของ Du Bois ได้ให้เครื่องมือวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์การสนทนาเฉพาะหน้าระหว่างผู้พูดทั้งสองฝ่ายที่เกิดขึ้นในสถานการณ์การสื่อสาร ส่วนแนวคิดของ Kiesling ช่วยอธิบายการสะสมและเพิ่มขยายท่าทีในมิติสังคมวัฒนธรรมที่มีความซับซ้อน ช่วยให้เห็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์และความหมายทางสังคม (Social Meaning) ให้แก่ Sex Workers

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์วาทกรรมสาธารณะเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทย เนื่องจากเป็นประเด็นทางสังคมที่น่าสนใจ เกิดข้อถกเถียงหลากหลายมุมมองระหว่างการทำให้เป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย การวิเคราะห์วาทกรรมสาธารณะเกี่ยวกับ Sex Workers ในตัวบทที่มีผู้ผลิตตัวบทต่างกันจะทำให้เห็นการแสดงท่าทีของผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มที่มีต่อ Sex Workers ในสังคมไทยในมิติที่หลากหลาย โดยเก็บข้อมูลจากสื่อสาธารณะทั้งหมด 4 แหล่งข้อมูล ได้แก่ รัฐ สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชนและกลุ่มบุคคลที่เป็น Sex Workers ตั้งแต่ พ.ศ. 2560 ถึง พ.ศ. 2566 รวมเป็นระยะเวลา 7 ปี

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะภาษาไทย ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers และเพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาและการแสดงท่าทีในสื่อสาธารณะภาษาไทยที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของแฟร์คลาฟฟ์ (Fairclough, 1995) และแนวคิดท่าทีและการแสดงท่าที (Stance and Stance-taking) ของดู บัวส์ (Du Bois, 2007) และคีสลิง (Kiesling, 2022) นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

7.1 สรุปผลการวิจัย

7.1.1 ผลการวิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม โดยอธิบายตามการพิจารณาจากกระบวนการต่อไปนี้ ได้แก่ 7.1.1.1 การผลิตและการกระจายตัวบท และ 7.1.1.2 การบริโภครวาทกรรมและการตีความตัวบท จากแหล่งข้อมูลทั้ง 4 แหล่ง สะท้อนให้เห็นถึงมิติของการสื่อสารระหว่างผู้ผลิตตัวบทและผู้รับตัวบท ดังนี้

7.1.1.1 การผลิตตัวบทและการกระจายตัวบท

วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers นั้นผลิตขึ้นตามวัตถุประสงค์บางประการของแต่ละหน่วยงาน/กลุ่มบุคคล กล่าวคือ

หน่วยงานรัฐ เป็นผู้มีอำนาจในสังคม ผลิตตัวบทในลักษณะของการประชาสัมพันธ์การทำงานของรัฐบาล ซึ่งจะมีความคิดที่แฝงไปด้วยการจัดระเบียบทางสังคมในฐานะฝ่ายปกครองผ่านการนำเสนอข้อกฎหมายที่เป็นกรอบบรรทัดฐานทางสังคมที่สมาชิกในสังคมยอมรับ

และยึดถือปฏิบัติ รวมไปถึงนำเสนอ รายงานผลการวิจัยจัดทำขึ้นโดยหน่วยงานรัฐถ่ายทอดไปยังผู้รับสาร การผลิตตัวบทดังกล่าวก่อให้เกิดความคิด ความเชื่อบางอย่างแก่ผู้รับสาร ให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามวาทกรรมที่รัฐผลิตขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ด้านสารสนเทศของหน่วยงานรัฐจะใช้ช่องทางในการกระจายตัวบทผ่านการประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์ของหน่วยงานรัฐ เพื่อสื่อสารประชาสัมพันธ์องค์กร ไปยังพื้นที่สาธารณะ และใช้เว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (www.ocs.go.th) กระจายตัวบทประเภทกฎหมายไปยังผู้รับสาร

สื่อมวลชน ตัวบทนั้นผลิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานข่าวสารข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ สถานการณ์เกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคม ตัวบทที่ปรากฏจึงมีความหลากหลาย เนื่องจากแหล่งข้อมูลที่น่ามาเสนอนั้นเกิดขึ้นจากหลากหลายน้ำเสียง ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน Sex Workers บางครั้งใช้น้ำเสียงของสื่อมวลชนเองแสดงความคิดเห็นลงไปในช่วง ข้อมูลที่เกิดขึ้นจึงมีความหลากหลาย ถ่ายทอดจากมุมมองของทุกฝ่ายอย่างรอบด้าน แต่อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนบางสำนักเลือกที่จะนำเสนอ Sex Workers ในมุมมองเชิงลบเป็นไปตามเจตนาและเป้าหมายของสำนักข่าวนั้น สื่อมวลชนอาศัยการกระจายตัวบทผ่าน 2 ช่องทาง ได้แก่ เว็บไซต์หลักของแต่ละสำนักข่าวและเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก (facebook) และเอกซ์ (X) ซึ่งเป็นช่องทางที่ช่วยกระจายข่าวสารให้เข้าถึงประชาชนในวงกว้าง

องค์กรพัฒนาเอกชน หรือ Non-governmental Organization (NGOs) เป็นองค์กรอิสระที่มีบทบาทในการร่วมแก้ไขปัญหา พัฒนาความมั่นคงทางสังคม มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอข้อมูลการทำกิจกรรมขององค์กรในการให้ความช่วยเหลือ ดูแล Sex Workers การผลิตตัวบทขึ้นมานั้นเป็นการใช้พื้นที่ของตนในการต่อรองโต้ตอบวาทกรรมของรัฐเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของกลุ่ม Sex Workers โดยมีผู้ผลิตคือกลุ่มนักสิทธิมนุษยชน นักวิชาการ รวมไปถึง Sex Workers ที่ทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน จึงเลือกนำเสนอข้อมูลจากแหล่งข่าวที่มีแนวคิดเดียวกันในการสนับสนุนกลุ่ม Sex Workers โดยใช้ช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์เผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์เฟซบุ๊กแฟนเพจ (Facebook Fanpage) ขององค์กรพัฒนาเอกชนเองเป็นพื้นที่และช่องทางในการกระจายตัวบทไปยังสังคม

Sex Workers เป็นกลุ่มที่มักจะถูกกล่าวถึงในวาทกรรมสาธารณะ แต่ขณะเดียวกัน Sex Workers เองก็เป็นผู้ผลิตตัวบทที่มีความสำคัญในการถ่ายทอด นำเสนอเนื้อหาเพื่อสร้างความเข้าใจต่อสังคม ตัวบทของ Sex Workers จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิต รวมไปถึงแสดงทัศนคติมุมมองต่อสังคมถึงการเรียกร้องสิทธิและความเท่าเทียมในการประกอบอาชีพ ได้ตอบวาทกรรมของสังคมโดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตวาทกรรม ได้แก่ เจ้าของข้อมูลที่ระบุว่าตนเป็น Sex Workers ทั้งในรูปแบบของตัวหนังสือและเสียงสัมภาษณ์ Sex Workers ใช้ช่องทางในการกระจายข้อมูลที่หลากหลายทั้งหนังสือถ่ายทอดเรื่องราวชีวิต

ที่จำหน่ายผ่านร้านขายหนังสือทั่วประเทศและหนังสือในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-book) บทความผ่านเว็บไซต์เจาะใจ (johjaionline.com/) และพื้นที่เว็บไซต์เผยแพร่วิดีโอยูทูบ (youtube.com) ของช่องอื่น ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบุคคลที่เป็น Sex Workers เป็นพื้นที่ในการกระจายข้อมูล

7.1.1.2 การบริโภคและการตีความตัวบท

การบริโภคและตีความตัวบทวาทกรรม Sex Workers ที่ปรากฏในสื่อสาธารณะ ผู้รับสารส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานจากการเป็นผู้ที่สนใจเกี่ยวข้องกับประเด็น Sex Workers ในสังคม

หน่วยงานรัฐ ในตัวบทนี้มีผู้บริโภคตัวบทคือกลุ่มประชาชนทั่วไป เนื่องจากหน่วยงานรัฐเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการปกครอง ข่าวสารที่เผยแพร่ก็จะมี ความสำคัญในระดับชาติ ส่งผลต่อประชาชนในประเทศ รัฐจึงมักนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับ Sex Workers และประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างการค้ามนุษย์ในทิศทางเชิงลบ เนื่องจากเป็นฝ่ายตรงข้ามกับหน่วยงานรัฐ การกระทำของ Sex Workers และกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์นั้นขัดต่อกฎหมาย สร้างผลกระทบและภาพลักษณ์ในเชิงลบ อย่างไรก็ตามในตัวบทยังแฝงไปด้วยมุมมองเชิงบวกของหน่วยงานรัฐเองที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยมนุษยธรรม ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการนำไปค้าบริการอย่างไม่เต็มใจ รวมถึงการปราบปรามจับกุมผู้กระทำความผิดและเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายอย่างชอบธรรม ผู้วิจัยพบว่าผู้รับสารส่วนใหญ่ตีความตัวบทตามแนวทางและอิทธิพลจากการนำเสนอของหน่วยงานรัฐเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สื่อมวลชน เป็นกลุ่มที่ทำหน้าที่ในการเป็นสื่อกลางในการนำข่าวสารไปสู่สื่อมวลชน ผู้บริโภคข้อมูลหลักคือประชาชนในสังคม ข่าวที่นำเสนอออกไปก่อให้เกิดการรับรู้เข้าใจตามสิ่งที่สื่อมวลชนได้นำเสนอว่ามีความน่าเชื่อถือ สื่อมวลชนเองเน้นการนำเสนอข้อมูลจากหลากหลายแหล่งอย่างรอบด้าน ทั้งข่าวที่เน้นนำเสนอเนื้อหาข่าวในรูปแบบข่าวอาชญากรรมและข่าวทางสังคม บางสำนักข่าวนำเสนอในมุมมองเชิงบวก ชี้ให้เห็นความคิดจากกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน นักสิทธิมนุษยชน นักวิชาการ เป็นต้น หรือบางสำนักข่าวเน้นการนำเสนอในมุมมองเชิงลบ อ้างถึงความคิดหรือคำนิยามที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม ดังนั้นการตีความของผู้รับสารจึงเกิดความหลากหลาย จากการนำเสนอความคิดของกลุ่มคนหลากหลายกลุ่มนั้นจึงขึ้นอยู่กับทัศนคติและความเชื่อต่อเนื้อหาที่สำนักข่าวได้นำเสนอ

องค์กรพัฒนาเอกชน ในตัวบทนี้มีผู้บริโภคคือผู้ที่สนใจเกี่ยวกับประเด็น Sex Workers รวมถึงประชาชนทั่วไปที่ข้อมูลสามารถกระจายไปถึง นำเสนอให้เห็นถึงการทำงานให้ความช่วยเหลือและเรียกร้องให้ Sex Workers ได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ ดำเนินการทำงานของรัฐบาลและสื่อมวลชนเน้นการนำเสนอโดยให้มุมมองด้านบวกที่มีต่อ Sex Workers เป็นหลัก การตีความอาจจะสอดคล้องเป็นไปตามทิศทางของการนำเสนอ

Sex Workers ผู้บริโภคคือผู้ที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับประเด็น Sex Workers รวมถึงประชาชนทั่วไปที่ข้อมูลสามารถกระจายไปถึง แต่ทั้งนี้ Sex Workers อาจจะได้ไม่นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับตนเองในเชิงบวกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่พบการนำเสนอมุมมองเชิงลบ ในการยอมรับว่าอาชีพของตนอาจถูกเชื่อมโยงหรือมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมอื่น ๆ เช่น ปัญหาเสพยาเสพติด หรือปัญหาอาชญากรรม ด้วยเช่นกัน ดังนั้นการตีความในตัวบทของผู้รับสาร จึงอาจจะไม่ได้เห็นพ้องกับความคิดและการกระทำของ Sex Workers ทั้งหมด

7.1.2 ผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในตัวบท

ในการวิเคราะห์วาทกรรมสาธารณะเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทย ผู้วิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการนำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะจำนวนทั้งสิ้น 7 กลวิธี เป็นกลวิธีที่สามารถถ่ายทอดมุมมองการแสดงท่าทีและบ่งชี้ความหมายของ Sex Workers เพื่อสะท้อนให้เห็นวิถีของการใช้อำนาจเพื่อเอื้อประโยชน์ การครอบงำและความไม่เท่าเทียมกันที่ผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มผลิตขึ้น (Van Dijk, 2001) ในการสื่อความหมายของ Sex Workers ให้เกิดขึ้น การศึกษากลวิธีเหล่านี้จะนำไปสู่การปลดปล่อย (emancipation) หรือเปิดเผยความจริงให้ Sex Workers ออกจากอำนาจเหล่านั้น ได้แก่ 1) กลวิธีการอ้างถึง (referencing) 2) กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies) 3) การใช้กรรมวาท (passivization) 4) กลวิธีขยายความ (modification) 5) การใช้อุปมาอุปไมย (metaphor) 6) การใช้มูลบท (presuppositions) และ 7) การใช้สหบท (intertextuality) ข้อมูลจากสื่อสาธารณะทั้งหมด 4 แหล่งข้อมูล นำเสนอลักษณะโครงสร้างของตัวบทที่มีรูปแบบแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นตัวบทในรูปแบบเอกสารราชการ ประเภทกฎหมาย เอกสารราชการประเภทบทความ เอกสารราชการประเภทข่าวภารกิจ เอกสารราชการประเภทข่าวกิจกรรม ข่าวอาชญากรรม ข่าวทางสังคม งานเขียนประเภทเรื่องเล่าและวิดีโอที่ผู้วิจัยได้ถอดเสียงจากการสัมภาษณ์เป็นข้อมูลในรูปของภาษา ตัวบทแต่ละประเภทยังมีลักษณะโครงสร้างหรือรูปแบบและกลวิธีการใช้ภาษาที่โดดเด่นต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตตัวบทที่สร้างขึ้น

ในตัวบทที่รัฐเป็นผู้ผลิต เมื่อพิจารณาแล้วนั้นจะพบการใช้กลวิธีการอ้างถึง (referencing) กล่าวถึงบุคคลที่เป็น Sex Workers แบ่งเป็น 1) การอ้างถึงในฐานะผู้กระทำความผิด แสดงให้เห็นว่า Sex Workers เป็นบุคคลที่กระทำความผิดในทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 โดยรัฐเลือกใช้คำอ้างถึงในลักษณะคำเรียกโดยทั่วไป ตัวอย่างเช่น “ผู้ค้าประเวณี” หรือคำขยายเพื่อแสดงการประเมินค่าว่าเป็นผู้กระทำความผิด ตัวอย่างเช่น “ผู้กระทำการค้าประเวณี” “ผู้กระทำความผิด” รวมถึงใช้คำอ้างถึงในลักษณะที่ใช้เป็นคำเรียกโดยทั่วไป ตัวอย่างเช่น “Sex Worker” “ผู้ให้บริการ” ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่ารัฐพยายามใช้คำศัพท์ที่มีนัยความหมายเป็นกลางในการอ้างถึงมากขึ้น 2) การอ้างถึง

ในฐานะผู้รับเคราะห์ เลือกใช้คำอ้างถึงที่บ่งชี้ว่าเป็นผู้ถูกระทำและใช้คำอ้างถึงที่มีการบ่งชี้ตัวตนโดยระบุปัจจัยทางสังคม

รัฐใช้กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies) ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกใช้คำศัพท์นำมาสื่อแทนความคิด ประสบการณ์ของผู้ส่งสารเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจในความคิดและพฤติกรรมที่ต้องการสื่อในตัวบท ตัวบทของรัฐปรากฏศัพท์แสดงการช่วยเหลือแสดงให้เห็นการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐต่อประชาชน และใช้ศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปราม ตัวอย่างเช่น “ลงพื้นที่ตรวจสอบ” “จับกุม” “ปราบปราม” “ควบคุม” “ป้องกัน” เป็นการสะท้อนอำนาจโครงสร้างแบบจัดลำดับชั้นหรือ Hierarchy ในสังคมไทย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบไม่เท่าเทียม รัฐแสดงอำนาจเหนือกว่าเพื่อควบคุมและจัดการ (manipulate) กลุ่ม Sex Workers ที่มีอำนาจน้อยกว่าพร้อมทั้งสร้างความชอบธรรมให้กับตัวเองในการจัดการดูแลบ้านเมืองด้วยอำนาจทางการปกครอง อีกทั้งใช้กลวิธีการขยายความ (modification) มาเน้นส่วนที่ต้องการขยายโดยใช้ประโยคแสดงเหตุผลนำมาเป็นข้ออ้างอิงประกอบการกระทำของรัฐในการจัดการกับปัญหา Sex Workers และใช้ส่วนขยายรายละเอียด ให้ข้อมูลการกระทำและพฤติกรรม เพื่อตอกย้ำการสร้าง ความชอบธรรมของรัฐที่ปฏิบัติต่อ Sex Workers ว่าเป็นการกระทำที่ความผิด ใช้อุปลักษณ์ (metaphor) เปรียบเทียบให้เกิดภาพและสะท้อนความคิดของรัฐที่แฝงอยู่ในตัวบท ทั้งอุปลักษณ์การเดินทางกล่าวถึงการดำเนินตามนโยบายและอุปลักษณ์นักกล่าวถึงการจับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิดตามกฎหมายเปรียบเป็นศัตรูของรัฐ ใช้กรรมวาท (passivization) เพื่อนำเสนอและบ่งชี้ว่าบุคคลที่เป็น Sex Workers ส่วนใหญ่นั้นเป็นผู้ถูกระทำจากกลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ถูกบังคับให้ค้าประเวณีอย่างไม่เต็มใจ ตัวอย่างเช่น “ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ” “ถูกบังคับให้ทำการค้าประเวณี” สื่อเจตนาเพื่อเน้นย้ำการสื่อสารของหน่วยงานรัฐที่ต่อต้านกระบวนการค้ามนุษย์ รัฐไม่ได้นำเสนอให้เห็นถึงความผิดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการค้าประเวณีโดยตรงแต่ถูกนำเสนอผ่านการใช้คำว่า “การค้ามนุษย์” เป็นการถ่ายโอนความหมายส่งผลให้สังคมมีความเข้าใจความหมายของการใช้การสื่อแทนการค้าประเวณีว่าเป็นสิ่งเดียวกับการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ รัฐได้ใช้มูลบท (presuppositions) นำเสนอให้เห็นว่ารัฐเป็นกลุ่มที่พยายามสร้างความสงบสุขให้กับสังคมมีการดำเนินงานตามนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ Sex Workers และเชื่อมโยงความคิดโดยใช้สหบท (intertextuality) อ้างตัวบทกฎหมาย การอ้างอิงงานวิจัย/ผลสำรวจแสดงให้เห็นว่ารัฐดำเนินการภายใต้กรอบกฎหมายและใช้ผลสำรวจมาอ้างอิงเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และการยกถ้อยคำมากล่าวใหม่แบบตรง (direct quotation) นำเสนอให้เห็นความสำคัญของเจ้าหน้าที่รัฐในการสั่งการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ปราบปรามการค้ามนุษย์และการค้าประเวณี

ตัวบทที่สื่อมวลชนเป็นผู้ผลิต แสดงให้เห็นความหลากหลายของมุมมองที่ผู้สื่อข่าวเลือกนำมาเสนอระหว่างมุมมองเชิงลบและมุมมองเชิงบวกขึ้นอยู่กับบริบทและวัตถุประสงค์

ของเนื้อหา เพื่อสะท้อนให้เห็นความซับซ้อนของมุมมองต่อ Sex Workers โดยกลวิธีการอ้างอิง (referencing) ที่พบนั้นอ้างอิงถึงบุคคลที่เป็น Sex Workers ด้วยกลวิธีที่หลากหลายทั้งในมุมมอง

1) การอ้างอิงในฐานะผู้กระทำความผิด ใช้คำบ่งชี้ตัวตนโดยใช้คำศัพท์ระบุปัจจัยทางสังคม ตัวอย่างเช่น “เด็กสาวขายบริการ” “สาวชาวเขาขายบริการ” “สาวพญา” ให้เห็นลักษณะเฉพาะของบุคคลให้ชัดเจนสร้างเป็นกลยุทธ์ในการสร้างความน่าสนใจให้กับข่าวที่น่าสนใจ

2) การอ้างอิงในฐานะผู้รับเคราะห์ อ้างถึงว่าเป็นผู้ถูกกระทำ ตัวอย่างเช่น “ผู้เสียหาย” “เหยื่อค่านิยม” “เหยื่ออาชญากรรม”

3) การอ้างอิงในฐานะผู้กระทำการค้าบริการ ใช้คำที่บ่งชี้ว่าเป็นอาชีพ พบการใช้กลุ่มคำศัพท์ว่า “ทำงาน” “อาชีพ” “กลุ่มอาชีพ” มาเป็น คำเรียก Sex Workers ตัวอย่างเช่น “อาชีพบริการทางเพศ” “กลุ่มอาชีพบริการ” ใช้คำอ้างอิงในลักษณะที่ใช้เป็นคำเรียกโดยทั่วไป ตัวอย่างเช่น “เซ็กซ์เวิร์กเกอร์” “Sex Workers” “โสเภณี” นอกจากความหลากหลายในการอ้างอิงทั้งที่สื่อความหมายในเชิงบวกและลบแล้วนั้น แล้วนั้นยังพบกลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies) ที่หลากหลายเช่นกัน ศัพท์ที่สื่อความหมายในเชิงบวก ได้แก่ ศัพท์แสดงการช่วยเหลือ “ช่วยเหลือ” “ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข” ในแง่ของการปกป้องคุ้มครองรวมถึงในแง่ของการสนับสนุน และศัพท์แสดงการรณรงค์เรียกร้อง “เรียกร้อง” “ส่งเสริมสิทธิ” “เสนอร่างกฎหมาย” ส่วนศัพท์ที่สื่อความหมายในเชิงลบ ได้แก่ ศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปราม “สั่งปิด” “ล่อซื้อ” “ล่าตัวดำเนินคดี” ศัพท์แสดงการกระทำความผิด ปรากฏการใช้กริยาสื่อถึงการกระทำความผิดตามกฎหมายจากมุมมองรัฐและกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย ก่อเรื่องจามหน้า” “โฉบเฉี่ยวเข้ามาตบทรัพย์” และ ศัพท์ที่ขยายให้เห็นพฤติกรรมการค้าบริการของ Sex Worker “เสนอขายบริการ” “ขายเซ็กซ์” จากที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นมุมมองของกลุ่มคนอื่นที่มีต่อ Sex Workers หลากหลายมิติทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

เช่นเดียวกันกับการใช้กรรมวาท (passivization) กล่าวถึง Sex Workers พบการนำเสนอว่า Sex Workers เป็นผู้ถูกกระทำทั้งจากกลุ่มกระบวนการค่านิยม ผู้ให้บริการและจากกลุ่มคนในสังคม ตัวอย่างเช่น “ถูกบังคับให้ขายตัว” “ถูกชักชวนให้ค้ากามแลกเงิน” “ถูกล่วงละเมิดสิทธิ” นำเสนอภาพให้เห็นว่า Sex Workers เป็นผู้ถูกกระทำจากกลุ่มคนในสังคม แสดงความน่าสงสารและความเห็นใจในการสื่อความหมายต่อ Sex Worker ในขณะเดียวกันสื่อมวลชนบางสำนักเลือกนำเสนอว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางกฎหมายโดยเจตนาเช่นกัน ตัวอย่างเช่น “ถูกดำเนินคดีอาญา” แสดงให้เห็นถึงความคิดและทัศนคติผ่านมุมมองน้ำเสียงอย่างหลากหลายที่สื่อมวลชนนำมาถ่ายทอด ส่วนกลุ่มที่ไม่ใช่ Sex Workers ได้รับการนำเสนอผ่านการใช้กรรมวาทกว่าเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดของ Sex Workers ตัวอย่างเช่น “ถูกสาวหลอกขายบริการทางเพศ” “ถูกโจรกรรมทรัพย์สิน” สะท้อนว่าสื่อมวลชนได้นำเสนอมุมมองที่เป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำของ Sex Workers ในกลวิธีการขยายความ

(modification) ใช้ส่วนขยายและประโยคแสดงเหตุผลให้เห็นรายละเอียดของการกระทำของแต่ละฝ่ายที่ปฏิบัติหรือสร้างกฎเกณฑ์ต่อ Sex Workers ในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อปราบปรามหรือจัดระเบียบสังคม นอกจากนี้ ในข่าวที่ปรากฏยังพบการใช้**อุปลักษณ์ (metaphor)** ที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิดการกระทำของ Sex Workers ได้แก่ **อุปลักษณ์สงคราม** **อุปลักษณ์การขายสินค้า** **อุปลักษณ์นักล่า** ส่วน**อุปลักษณ์สิ่งสกปรก**และ**อุปลักษณ์สิ่งชั่วร้าย** นำเสนอภาพของ Sex Workers ในมุมมองเชิงลบผ่านน้ำเสียง ของกลุ่มคนในสังคม ส่วนการใช้**มูลบท (presuppositions)** พบการใช้คำกริยาบ่งการเปลี่ยนสภาพด้วยคำว่า “ยิ่งขึ้น” “เพิ่มขึ้น” “มากขึ้น” เน้นย้ำการกล่าวถึงการแก้ไขยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีที่ส่งผลกระทบต่อ Sex Workers อีกทั้งการใช้**สหบท (intertextuality)** เชื่อมโยงกับ**อ้างถึงกฎหมาย**ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อมูลของรัฐที่ดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดส่งเสริมความชอบธรรม ในขณะเดียวกันข้อมูลขององค์กรพัฒนาเอกชนจะอ้างถึงเพื่อสื่อให้เห็นว่ากฎหมายนั้นเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ยังใช้**การอ้างอิงงานวิจัย/ผลสำรวจ** **การยกถ้อยคำมากล่าวใหม่แบบตรง**และ**การอ้างถึงสื่ออื่น**นำมาประกอบสร้างความน่าสนใจในข่าว

ตัวบทที่องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นผู้ผลิตนั้น ใช้กลวิธีทางภาษาไปในแนวทางที่พยายามเปลี่ยนภาพลักษณ์และทัศนคติของสังคมที่มีต่อ Sex Workers ไปสู่การสร้าง ความเข้าใจ และลดความหมายเชิงลบและเสริมสร้างอำนาจให้ Sex Workers โดยเลือกใช้ภาษาหรือถ้อยคำในเชิงบวก (Empowerment Discourse) **กลวิธีการอ้างถึง (referencing)** ใช้คำอ้างถึงบุคคลที่เป็น Sex Workers โดยเน้นใช้คำที่มีนัยความหมายบวก เน้นย้ำความหมายว่าเป็นอาชีพ **1) การอ้างถึงในฐานะผู้กระทำการค้าบริการ** ใช้คำที่บ่งชี้ว่าเป็นอาชีพ ตัวอย่างเช่น “พนักงานบริการ” “แรงงาน” “อาชีพขายแรงงานทางเพศ” คำเรียกโดยทั่วไป ตัวอย่างเช่น “เซ็กซ์เวิร์กเกอร์” “Sex Workers” รวมถึงใช้คำอ้างถึงบ่งชี้ตัวตนด้วยความสัมพันธ์ แสดงความเป็นพวกเดียวกัน (solidarity) ตัวอย่างเช่น “พี่น้องเรา” “เพื่อนคนทำงานบริการ” **2) การอ้างถึงในฐานะผู้ถูกกระทำจากกฎหมาย** สะท้อนว่าองค์กรพัฒนาเอกชนวางตำแหน่งของตนเป็นพวกเดียวกันกับ Sex Workers ในการช่วยเหลือผลักดันและเรียกร้องสิทธิให้แก่ Sex Workers ยังใช้**กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies)** เพื่อสื่อสารให้เห็นว่า NGOs แสดงการกระทำอย่างไรในสังคม **1) ศัพท์แสดงการช่วยเหลือ** ในแง่ของการปกป้องคุ้มครองและในแง่ของการสนับสนุน ตัวอย่างเช่น “กำลังยกย่อง” “ผลักดัน” “ขจัดปัญหา” เรียกร้องต่อหน่วยงานรัฐและสังคม **2) ศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปราม** องค์กรพัฒนาเอกชนใช้แสดงความรู้สึกในเชิงลบต่อพฤติกรรมและการกระทำของรัฐและสื่อมวลชน **3) ศัพท์แสดงการรณรงค์ เรียกร้อง** ชี้ให้เห็นท่าทีซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักขององค์กร ตัวอย่างเช่น “เรียกร้องสิทธิ ความเท่าเทียม” ถือเป็นการใช้ภาษาเพื่อทำหน้าที่สร้างความเข้าใจใหม่และหลีกเลี่ยงการสร้างภาพลักษณ์เชิงลบเป็นกลยุทธ์ที่มีนัยในเชิงอำนาจและความเป็นธรรม (justice) ในระดับวาทกรรม

โดยพยายามเปลี่ยนความหมายและขับเคลื่อนความเข้าใจทางสังคมให้เป็นไปในเชิงบวกและสนับสนุนสิทธิของกลุ่ม Sex Workers มากขึ้น

องค์กรพัฒนาเอกชนใช้**กรรมวาท (passivization)** นำเสนอ Sex Workers ในมุมมองที่เป็นผู้ถูกกระทำทางสังคมในเชิงลบทั้งสิ้น สื่อความหมายว่าน่าสงสารและแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อ Sex Workers ตัวอย่างเช่น “ถูกสังคมผลักออกจากความเป็นคน” “ถูกกดทับ” “ถูกสังคมตีตรา” ใน**กลวิธีการขยายความ (modification)** ได้ใช้ส่วนขยายให้เห็น**รายละเอียด** ของรัฐที่ปฏิบัติต่อ Sex Workers อย่างไม่เป็นธรรม ละเมิดสิทธิและองค์กรเองใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือแสดงอำนาจเพื่อโต้ตอบกับวาทกรรมรัฐ ใช้**ประโยคแสดงเหตุผลและใช้อุปากย่นเข้า** เพื่อแสดงวัตถุประสงค์ขององค์กรพัฒนาเอกชนต่อกฎาประเด็นที่ต้องการนำเสนอเรียกร้อง ใช้**อุปลักษณ์ (metaphor)** สื่อถึงภาพการต่อสู้ขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินการเรียกร้อง ช่วยเหลือดูแล Sex Workers ได้แก่ **อุปลักษณ์การเดินทาง อุปลักษณ์สงคราม** ขณะเดียวกัน ใช้**อุปลักษณ์สิ่งสกปรก** แสดงเจตนาการประชดประชัน ดำเนินการทำงานของกลุ่มต่อต้าน ส่วนการใช้**มูลบท (presuppositions)** ใช้คำกริยาบ่งการเปลี่ยนสภาพ เพื่อสื่อความคิดเกี่ยวกับ Sex Workers และกล่าวถึงกฎหมายที่กดทับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และใช้การปฏิเสธมูลบทเพื่อนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเชื่อมโยงไปกับการใช้**สหบท (intertextuality)** ที่เป็นกลวิธีที่จะเปิดเผยให้เห็นแนวร่วมสำคัญขององค์กร ทั้งการอ้างถึงกฎหมาย/หลักปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้วยน้ำเสียงในบริบทสังคมโลก การอ้างถึงงานวิจัย การยกถ้อยคำมากล่าวใหม่แบบตรงและอ้างถึง**สื่ออื่น** ที่แสดงให้เห็นความร่วมมือสนับสนุน Sex Workers ถือเป็นการใช้ภาษาที่ลดทอนความรู้สึกผิดและสร้างความเข้าใจทางมนุษยนิยม (Humanizing Discourse) นำเสนอความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมและการเป็นอาชีพที่มีศักดิ์ศรี

ส่วน**ตัวบทที่ Sex Workers เป็นผู้ผลิตนั้น** ใช้กลวิธีภาษาที่แสดงความเป็นตัวตนและสอดคล้องไปกับแนวร่วมอย่างองค์กรพัฒนาเอกชน เน้นการนำเสนอความเป็น “ผู้ผลิต” หรือ “ผู้มีอำนาจในการสร้างความหมายของตน” เพื่อต่อรองกับวาทกรรมและอำนาจของรัฐให้เปลี่ยนจากมุมมองในเชิงลบไปสู่การเป็นผู้มีสิทธิในการประกอบอาชีพ **กลวิธีการอ้างถึง (referencing)** พบการอ้างถึงในฐานะผู้กระทำการค้าบริการ ใช้กลุ่มคำศัพท์ว่า “ทำงาน” “อาชีพ” “กลุ่มอาชีพ” มาเป็นคำเรียกและใช้คำอ้างถึงในลักษณะคำเรียกโดยทั่วไป ตัวอย่างเช่น “โสเภณี” “กะหรี” เป็นนิยามความหมายในเชิงอาชัพนามาใช้ต่อต้านการตีตราในเชิงลบ (Stigmatization) จากวาทกรรมของรัฐ สร้างความหมายใหม่จากผู้ถูกกระทำ/ผู้กระทำความผิดไปสู่การเป็นแรงงานที่มีศักยภาพผ่านการต่อสู้กับแนวร่วมอย่างองค์กรพัฒนาเอกชน ในด้าน**กลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies)** พบกลวิธีทางศัพท์ 1) **ศัพท์แสดงการดำเนินการปราบปราม** กล่าวถึงเจ้าหน้าที่รัฐ

ที่แสดงการปราบปราม 2) ศัพท์แสดงการค้าบริการ ตัวอย่างเช่น “ขายบริการ” “ตระเวนขายตัว” “รับแขก” และ 3) ศัพท์แสดงการดำเนินชีวิตประจำวัน สะท้อนว่า Sex Workers ต่างใช้ชีวิตและมีความรู้สึกไม่ต่างจากคนทั่วไปในสังคม กลวิธีนี้ช่วยลดอคติจากวาทกรรมเดิมที่กล่าวถึง Sex Workers ในแง่ลบไปสู่กลุ่มที่เป็นเจ้าของนำเสนอเรื่องราวของตนเองอย่างเสรีเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในสังคม

การใช้กรรมวาท (passivization) กล่าวถึง Sex Workers ในฐานะเป็นผู้ถูกกระทำด้วยมุมมองเชิงลบ ตัวอย่างเช่น “ถูกเบียดค่าแรง” “ถูกตำรวจจับ” “โดนทำร้าย” ดอกย้ำให้เห็นว่า Sex Workers เป็นผู้ถูกกระทำจากคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมหลากหลายรูปแบบ ส่วนกลวิธีการขยายความ (modification) Sex Workers ใช้ส่วนขยายและใช้การซ้ำอนุพากย์ เพื่อให้เห็นรายละเอียดของการกระทำทั้งของ Sex Workers เอง ในการบอกเล่าแสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การใช้อุปลักษณ์ (metaphor) พบ 4 อุปลักษณ์ ได้แก่ อุปลักษณ์การเดินทาง อุปลักษณ์การขายสินค้า อุปลักษณ์สงครามและอุปลักษณ์นักร้อง สะท้อนภาพความคิด การกระทำ และการดำเนินชีวิตของ Sex Workers ทั้งสิ้น การใช้มูลบท (presuppositions) ใช้มูลบทแสดงให้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและใช้การปฏิเสธมูลบท เพื่อโต้ตอบความคิดและมุมมองที่กล่าวหาต่อ Sex Workers เชื่อมโยงกับการใช้สหบท (intertextuality) อ้างถึงตัวบทกฎหมายที่มโนทัศน์แสดงเจตนาให้เกิดการแก้ไขกฎหมาย เนื่องจากถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ของรัฐและยังเป็นการกดทับไม่ให้เป็นอาชีพที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังพบ การแทรกเรื่องเล่าเพื่อบอกเล่าเรื่องราว ประสบการณ์ถ่ายทอดความคิดผ่านมุมมองของ Sex Workers เอง

กลวิธีทางภาษาทั้ง 7 กลวิธีที่พบนั้นนำไปสู่การวิเคราะห์ท่าทีและการแสดงท่าทีของผู้ผลิตตัวบทกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

7.1.3 ผลการวิเคราะห์ท่าทีและการแสดงท่าที

ในการวิเคราะห์ท่าทีและการแสดงท่าที ผู้วิจัยใช้กรอบทฤษฎีสามเหลี่ยมท่าที (The Stance Triangle) ของ Du Bois (2007) และกรอบการวิเคราะห์การแสดงท่าที (Stance-taking) ของ Kiesling (2022) มาวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์พบท่าทีและแสดงท่าทีของผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันออกไปดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.1.3.1 ท่าทีและการแสดงท่าทีที่มีต่อ Sex Workers

เป็นการศึกษาวิธีที่ผู้ผลิตวาทกรรมแสดงออกต่อประเด็น Sex Workers ในสังคมไทย ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงมุมมองและเจตนาของกลุ่มต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น ในตัวบทของรัฐพบว่าตัวแทนฝ่ายรัฐใช้การประเมิน (Evaluation) แสดงความคิดเห็นต่อประเด็น Sex Workers ทั้งมุมมองเชิงบวกและมุมมองเชิงลบ โดยมุมมองเชิงบวกจะเน้นที่การช่วยเหลือ Sex Workers ที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการค้ามนุษย์ ส่วนมุมมองเชิงลบนั้นกล่าวถึงการค้าประเวณี

ว่าเป็นปัญหาสังคม ให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อป้องกันและปราบปราม การกระทำความผิดตามกฎหมาย รัฐตั้งจุดยืน (Positions) ตามทิศทางของกฎหมายที่ต่อต้าน การค้ามนุษย์และการกระทำความผิดของคนในสังคมโดยมุ่งเน้นไปที่ Sex Workers และกลุ่มที่มี ส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ รัฐแสดงแนวร่วม (Alignment) กับกฎหมายนโยบายรัฐ ฝ่ายนิติบัญญัติและ รัฐมนตรีในฐานะฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นแนวร่วมสำคัญของรัฐเพื่อตอกย้ำการปราบปรามและ แสดงอำนาจในการปกครองของฝ่ายรัฐ

ตัวบทของสื่อมวลชนเป็นพื้นที่การนำเสนอข่าวที่ผู้ผลิตตัวบท มุ่งเน้น นำเสนอข่าวสารของกลุ่มคน ในสังคมอย่างหลากหลาย ได้แสดงการประเมิน (Evaluation) บ่งชี้ มุมมองที่มีต่อ Sex Workers ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ สามารถจำแนกออกได้เป็น 4 ประเภทย่อย ได้แก่ 1) การแสดงท่าทีของรัฐ 2) การแสดงท่าทีขององค์กรพัฒนาเอกชน 3) การแสดงท่าทีของคนในสังคม และ 4) การแสดงท่าทีของสื่อมวลชน

1) การแสดงท่าทีของรัฐ ได้ประเมินเกี่ยวกับ Sex Workers ทั้งมุมมอง เชิงบวกและมุมมองเชิงลบ ในมุมมองเชิงบวกชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการค้า มนุษย์ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการค้าประเวณี เสนอแนวทางนโยบายในการลงทะเบียนผู้ประกอบการอาชีพ ส่วนในมุมมองเชิงลบประเมินเน้นย้ำเกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคม ในการปราบปราม กลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์และการค้าประเวณีของ Sex Workers

2) การแสดงท่าทีขององค์กรพัฒนาเอกชน ได้ประเมินเกี่ยวกับ Sex Workers ในเชิงบวกนำเสนอให้เห็นบทบาทในการเรียกร้องสิทธิ์ผ่านการจัดกิจกรรมทางสังคมหรือ งานเวทีเสวนา เพื่อสนับสนุนให้ Sex Workers ถูกกฎหมาย รวมไปถึงเสนอประเด็นความเป็นเพื่อน มนุษย์เห็นคุณค่าของกลุ่มคนเหล่านั้น

3) การแสดงท่าทีของคนในสังคม ได้ประเมินเกี่ยวกับ Sex Workers ทั้งมุมมองเชิงบวกและมุมมองเชิงลบ ในมุมมองเชิงบวกแสดงความเชื่อว่า Sex Workers เป็นอาชีพ อย่างหนึ่งในสังคม สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศได้ นอกจากนี้ยังแสดง ความต้องการเพื่อให้หน่วยงานรัฐแก้ไขหรือยกเลิกพระราชบัญญัติที่กีดกันไม่ให้ได้รับสิทธิ์เป็นอาชีพ และไม่ได้สวัสดิการทางสังคมจากรัฐ ส่วนในมุมมองเชิงลบกล่าวถึงปัญหาทางพฤติกรรมการประกอบ อาชีพ Sex Workers ที่คนในสังคมเห็นว่าไม่เหมาะสมสร้างความเดือดร้อนและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ

4) การแสดงท่าทีของสื่อมวลชนเองนั้นได้ประเมินเกี่ยวกับ Sex Workers ทั้งมุมมองเชิงบวกและมุมมองเชิงลบ ในมุมมองเชิงบวกเห็นด้วยกับการเรียกร้องให้ Sex Workers เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมาย ได้รับสิทธิ์เช่นเดียวกับอาชีพอื่น ๆ ในสังคม เข้าถึงสวัสดิการประกันสังคม

และความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนในมุมมองเชิงลบกล่าวถึงปัญหาอาชญากรรม การโจรกรรม ทรัพย์สินของผู้รับบริการ การค้าบริการที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่สาธารณะของสังคม

โดยได้ตั้งจุดยืน (Positions) ไว้ออกเป็น 2 แนวทาง ทั้งการต่อต้าน การมีอยู่ของ Sex Workers ตามที่ฝ่ายรัฐและคนในสังคมนำเสนอ และจุดยืนในการสนับสนุนให้ Sex Workers เป็นอาชีพของภาคประชาสังคม พื้นที่ของสื่อมวลชนจึงเป็นพื้นที่ในการถกเถียงที่แต่ละฝ่าย เสนอจุดยืนและท่าทีของตนโดยอาศัยพื้นที่ข่าวในการกระจายความคิดไปสู่สังคม สื่อมวลชนแสดง แนวร่วม (Alignment) สอดคล้องไปตามจุดยืนของฝ่ายต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด โดยแต่ละกลุ่มจะมีแนวร่วมที่เป็นพันธมิตรระหว่างกันใช้ในการสนับสนุน ท่าทีของตน เช่น แนวร่วมกับกฎหมาย แนวคิดสิทธิมนุษยชน แนวคิดประชาธิปไตย หรือแม้กระทั่ง แนวคิดความเชื่อทางศาสนา นำเสนอให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างกัน แต่ละสำนักข่าวได้กระตุ้น ให้ผู้อ่านเกิดกระบวนการคิดและตีความท่าทีที่แฝงอยู่ในวาทกรรมเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคม

ตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชน แสดงการประเมิน (Evaluation) ด้วยมุมมองเชิงบวกต่อ Sex Workers เพียงเท่านั้น มุ่งเน้นการกล่าวถึงประเด็นการเรียกร้องให้แก้ไข หรือยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่องค์กรพัฒนาเอกชน มองว่าไม่ได้ช่วยลดปัญหาการค้าบริการทางเพศ แต่เป็นการกดทับและถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือ ทางกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อหาผลประโยชน์ นอกจากนี้เน้นย้ำให้เห็นถึงการช่วยเหลือต่อสู้ เพื่อโต้แย้งกับข้อครหาของสังคม โดยตั้งจุดยืน (Positions) สนับสนุนกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่มี มุมมองว่า Sex Workers เป็นอาชีพ ทั้งนี้องค์กรพัฒนาเอกชนจึงแสดงแนวร่วม (Alignment) กับแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนสัมพันธ์กับกลุ่มแนวร่วมและพันธมิตรอื่น ๆ ที่เห็นตรงกัน ไม่ว่าจะเป็น เครือข่ายนักเคลื่อนไหวเรียกร้องทางสังคม นักวิชาการที่สนับสนุนและกลุ่มชายขอบอื่นในสังคม ด้วยแนวคิดดังกล่าวทำให้กลุ่มคนที่มีความคิดแบบเสรีนิยมเกิดการยอมรับว่า Sex Workers เป็นอาชีพ

ตัวบทของ Sex Workers พบว่าใช้การประเมิน (Evaluation) ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ในมุมมองเชิงบวกนั้น Sex Workers มุ่งนำเสนอมุมมองเชิงบวกต่อ กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพด้วยตนเองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับและเห็นคุณค่าในตัวเอง เป็นอาชีพที่มีเกียรติเท่าเทียมกับคนอื่นในสังคม ส่วนมุมมองเชิงลบมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นสภาพ วิธีของการประกอบอาชีพ การดำเนินการทำงานของรัฐและการกล่าวถึงปัญหาความเข้าใจผิด ของสังคมที่มีต่อ Sex Workers ที่ประเมินค่าว่าผิดกฎหมายและศีลธรรม คล้อยตามไปกับกฎหมาย ที่เป็นเครื่องมือในการบ่งชี้ความผิดซึ่งเป็นค่านิยมของสังคมที่ถูกปลูกฝังและกำหนดความถูกต้องของ สังคม โดยตั้งจุดยืน (Positions) ของตนในฐานะผู้ถูกกระทำทางสังคม รวมถึงต่อต้านกับหน่วยงานรัฐ และคนในสังคมที่มีความคิดเชิงลบต่ออาชีพนี้ จึงแสดงแนวร่วม (Alignment) สอดคล้องกับกลุ่มคน

ที่มีแนวคิดในการสนับสนุน Sex Workers ทั้งภาคประชาสังคมและนักเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นแนวร่วมสำคัญกับ Sex Workers อย่างไรก็ตาม ในตัวบทยังพบว่ามี Sex Workers บางกลุ่มที่อาจจะไม่ได้เห็นด้วยหรือเพิกเฉยต่อแนวคิดในการเรียกร้องให้อาชีพนี้ถูกกฎหมาย สะท้อนให้เห็นว่าประเด็น Sex Workers ในสังคมยังเป็นข้อถกเถียงแม้ในกลุ่ม Sex Workers เองก็ตาม อีกทั้งยังมีมุมมองจากหลายฝ่ายที่ไม่ชัดเจนต่อการทำให้กลายเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมาย

แนวคิดของ Du Bois เป็นเครื่องมือสำคัญในการวิเคราะห์บริบทเชิงปฏิสัมพันธ์ (Dialogic Context) นอกจากจะช่วยให้เห็นถึงมุมมองท่าทีและการแสดงท่าทีที่แต่ละกลุ่มมีต่อ Sex Workers แล้วนั้น ยังสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างภาษา อัตลักษณ์และความหมายทางสังคมที่เป็นค่านิยมของแต่ละกลุ่มในบริบทสังคมไทยอย่างชัดเจน

7.1.3.2 การแสดงท่าทีกับการสื่อความหมายทางสังคมเกี่ยวกับ Sex Workers

เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านภาษา โดยการแสดงท่าทีนี้จะส่งผลต่อการสร้างความหมายทางสังคมและกระบวนการสร้างความเข้าใจร่วมในสังคม วิเคราะห์ผ่านกรอบกลไกทั้ง 3 มิติ ได้แก่ อารมณ์และการประเมินค่า (Affect) การสร้างแนวร่วม (Alignment) และการลงทุนทางวาทกรรม (Discursive Investment) เน้นให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่มีความซับซ้อน

จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าผู้ผลิตตัวบททั้งรัฐ สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชนและ Sex Workers เองใช้ภาษาและท่าทีที่แตกต่างกันในการสื่อสาร สะท้อนถึงมุมมองและทัศนคติที่หลากหลายต่อ Sex Workers การแสดงท่าทีผ่านการประเมินค่าในเชิงบวกจะเน้นการกล่าวถึงความเข้าใจและเห็นคุณค่าในอาชีพการสนับสนุนสิทธิและความเสมอภาคของ Sex Workers ในการประกอบอาชีพ ผ่านกลไกทางภาษาเลือกใช้คำศัพท์บ่งชี้ Sex Workers ในฐานะที่อาชีพ เช่น “พนักงานบริการ” “แรงงานทางเพศ” “ผู้ประกอบการอาชีพค้าประเวณี” มาเรียกแทนคำศัพท์ที่รัฐใช้เมื่อกล่าวถึง Sex Workers ที่มีความหมายในเชิงลบ เป็นการนำเสนอความเชื่อที่ว่า การค้าบริการเป็นอาชีพ สร้างกรอบคิดว่า Sex Workers เป็น “แรงงาน” เพื่อกระตุ้นให้รัฐปฏิบัติต่อ Sex Workers อย่างเท่าเทียมกับอาชีพอื่น ๆ รวมไปถึงประเมินค่าเชิงบวกให้ Sex Workers เป็นผู้มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ คำศัพท์ที่พบเช่น “ภาษี” และ “มูลค่าทางเศรษฐกิจ” โดยแสดงแนวร่วมแบบตรงกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนและความเป็นเครือขาย (solidarity) ระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนกับ Sex Workers ร่วมกัน ใช้คำว่า “เพื่อนพี่น้อง” “พวกเรา” “เพื่อนร่วมชะตา” เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกันและเน้นความเป็นผู้ถูกกระทำของ Sex Workers แสดงแนวร่วมแบบอ้อมสัมพันธ์เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์การต่อสู้การสร้างแนวร่วมข้ามกลุ่ม ในการลงทุนทางวาทกรรมปรากฏการปฏิเสธต่อต้านกับวาทกรรมรัฐในลักษณะซ้ำ ๆ รวมถึงใช้สหบทที่อ้างถึงสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียมที่เป็นการแสดงร่วมมือและสร้างแนวร่วมต่อต้านความรุนแรงและการคุกคามจากรัฐ

ในทางกลับกันการแสดงท่าทีผ่านการประเมินค่าในเชิงลบ จะเกิดขึ้นจากการตีกรอบทางกฎหมายโดยใช้ความเชื่อทางศาสนาและศีลธรรมเป็นเครื่องบ่งชี้ความผิดของ Sex Workers ผ่านคำศัพท์ เช่น “สำส่อน” “ขัดต่อศีลธรรม” “ผิดบาป” มาเป็นกรอบจำกัดความเป็นอาชีพอย่างถูกต้อง อีกทั้งยังส่งเสริมแนวคิดว่าการค้าประเวณีเป็นอาชญากรรมและกลุ่ม Sex Workers เป็นวัตถุที่ต้องควบคุม เป็นภัยสังคมและผิดกฎหมาย ซึ่งแสดงทัศนคติที่ไม่สนับสนุนสิทธิเสรีภาพ โดยการประเมินในเชิงลบนี้จะสร้างแนวร่วมที่สำคัญกับแนวคิดที่เน้นความปลอดภัยและการควบคุมสังคมให้เป็นระเบียบ โดยใช้กลไกการอ้างอิงหรือสหบทแสดงมุมมองที่ต่อต้านและจำกัดสิทธิในการเป็นอาชีพของ Sex Workers นำมากล่าวถึงซ้ำ ๆ เป็นการลงทุนทางวาทกรรมเพื่อสร้างภาพลบและแสดงความชอบธรรมต่ออำนาจรัฐในการควบคุม

นอกจากนี้แล้วกระบวนการเพิ่มขยายท่าที (Stance Accretion) ที่ปรากฏในวาทกรรม Sex Workers กล่าวถึงกระบวนการที่ทำทีที่มีต่อประเด็น Sex Workers นั้น เกิดสะสมและขยายตัวออกไปตามช่วงเวลาและบริบททางสังคม โดยท่าทีที่เกิดขึ้นนั้นจะไม่คงที่ แต่จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เห็นว่าทัศนคติทางภาษานั้น ความเป็นพลวัตและมีความซับซ้อนมากขึ้น ในการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่าท่าทีของผู้ผลิตแต่ละกลุ่ม ทั้งรัฐ สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชนหรือแม้แต่ Sex Workers เอง มีการเปลี่ยนแปลงจากเชิงลบ เป็นเชิงบวกมากยิ่งขึ้นเกิดจากการรับรู้ของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของบริบท ได้แก่ ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนทิศทางของภาษาที่ใช้ เมื่อก่อนมักมอง Sex Workers ในเชิงลบ แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มเชิงบวกและสนับสนุนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น คำว่า “ศักดิ์ศรี” ซึ่งในปี พ.ศ. 2540 ถูกใช้ในบริบทของคำนิยามส่วนบุคคล กลับขยายความหมายในปี พ.ศ. 2565 กลายเป็นประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนสากล การขยายท่าทีทางภาษาในลักษณะนี้ส่งผลให้ภาพลักษณ์และความเข้าใจต่อ Sex Workers เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมร่วมสมัย

7.1.3.3 การสร้างความหมายทางสังคม (Social Meaning) เกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะ

การแสดงท่าทีไม่เพียงแต่เป็นกลไกที่ใช้ในการสื่อสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างความหมายทางสังคม ความหมายที่ปรากฏจากการวิเคราะห์พบทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ **ความหมายในเชิงบวก**ถูกสร้างโดยองค์กรพัฒนาเอกชน นักเคลื่อนไหวทางสังคม Sex Workers และสื่อมวลชนที่สนับสนุนสิทธิมนุษยชน บ่งชี้ความหมายถึงการมีสิทธิและเสรีภาพ การมองในแง่ของ “ความเป็นมนุษย์” การยอมรับว่าเป็น “อาชีพ” และเป็น “ผู้มีสิทธิ” ความเสมอภาคทางสังคมและเป็น “นักต่อสู้สิทธิ” “นักเคลื่อนไหวทางสังคม” การสร้างความหมายดังกล่าวเป็นผลมาจากการแสดงท่าทีและการอ้างอิงแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงานที่มองว่าอาชีพนี้เป็นสิทธิพลเมืองและอาชีพที่ควรได้รับการยอมรับ

ส่วนความหมายในเชิงลบถูกสร้างโดยรัฐ สื่อมวลชนและกลุ่มที่สนับสนุนแนวคิดอนุรักษนิยม โดยได้นิยามว่า Sex Workers เป็น “ปัญหาทางสังคม” และเป็น “ภัยต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ” เพื่อบ่งชี้พฤติกรรมหรือการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมตามกฎหมายที่รัฐกำหนดขึ้น เป็น “ผู้กระทำผิด” ที่ต้องได้รับการจัดระเบียบดูแล อีกทั้งเชื่อมโยงกับความเป็น “อาชญากร” ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ามนุษย์

การสร้างความหมายในเชิงบวกและเชิงลบที่ปรากฏนี้เป็นผลมาจากการต่อสู้ทางอำนาจและอุดมการณ์ในบริบทของสังคม การแย่งชิงพื้นที่ในการนำเสนอ กำหนดความหมายของ Sex Workers ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์บางอย่างที่อยู่เบื้องหลังของผู้ให้ความหมายแต่ละกลุ่มทำหน้าที่สนับสนุนทัศนคติที่แตกต่างกันซึ่งในทางปฏิบัติส่งผลต่อการรับรู้และการปฏิบัติ ต่อกลุ่ม Sex Workers ในสังคม

นอกจากนี้แล้วการวิเคราะห์ท่าทีและการแสดงท่าทีที่พิจารณากลวิธีทางภาษาหลายลักษณะ ผู้วิจัยยังได้ใช้กลไกด้าน indexicality หรือการบ่งชี้เพื่อนำมาวิเคราะห์ห่วงโซ่การบ่งชี้ (Chained Indexicality) และห่วงโซ่การอ้างอิง (reference chain analysis) ทำให้เห็นกลไกซ่อนเร้นในการสร้างอัตลักษณ์ เช่น Reference Chain Analysis เผยให้เห็นการเปลี่ยนรูปการอ้างอิงที่รัฐใช้ลดทอนสถานะความเป็นมนุษย์และสิทธิของ Sex Workers ขณะเดียวกันก็ช่วยถอดรหัสการต่อสู้ทางภาษาที่เชื่อมโยงปัญหาเฉพาะกลุ่มเข้ากับประเด็นสากลทำให้เห็นมุมมองหรือท่าทีของผู้พูดที่มีมุมมองและพูดถึง Sex Workers ว่าเป็นการประเมิน (evaluation) ในตัวบทว่าเป็นบวกหรือเป็นลบ เช่น การเปลี่ยนคำนิยามคำว่า “งาน” แทน “บาป” การสร้างเครือข่ายตัวบ่งชี้ “พวกเรา” = แรงงาน + คนชายขอบ หรือการทำทนายห่วงโซ่อ้างอิงของรัฐ โดยกำหนดนิยามความหมายใหม่ว่า “ผู้ค้าประเวณี” → “ผู้เสียภาษี” เป็นต้น การศึกษาเช่นนี้ช่วยเผยให้เห็นพลวัตอำนาจในสังคมช่วยถอดรหัสให้ “สิ่งที่พูด” และ “วิธีพูด” ในประเด็นอ่อนไหวอย่าง Sex Workers นั้นครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

7.2 อภิปรายผล

การวิเคราะห์วาทกรรมสาธารณะเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทยเป็นการวิเคราะห์ตีความความหมายผ่านกลวิธีการใช้ภาษารวมถึงบ่งชี้ท่าทีและการแสดงท่าทีของคนในสังคมที่นำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสื่อสารสาธารณะ การศึกษาครั้งนี้จะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงการผลิตสร้างวาทกรรมในสังคมผ่านกระบวนการทางภาษาและแสดงให้เห็นถึงท่าทีและมุมมองของกลุ่มต่าง ๆ ว่ามีการนำเสนอ Sex Workers ไปในทิศทางใด โดยเก็บข้อมูลจากสื่อสารสาธารณะทั้งหมด 4 แหล่ง ได้แก่ รัฐ สื่อมวลชน องค์กรพัฒนาเอกชน และกลุ่ม Sex Workers

ผู้วิจัยเลือกที่จะนำเสนอให้เห็นถึงวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมอันดับแรก เพื่อมุ่งนำเสนอความสำคัญของการผลิตตัวบทว่าถูกสร้างขึ้นมาอย่างไร มีการกระจายตัวบทอย่างไร ใครเป็นผู้รับตัวบทและตีความตัวบท มีความเชื่อมโยงกับสังคมอย่างไร เป็นมิติที่เชื่อมระหว่างตัวบทกับสังคม ทำให้เห็นความคิดที่อยู่เบื้องหลังตัวบท ซึ่งเป็นบริบทแวดล้อมในการผลิตตัวบทของแต่ละกลุ่มนั้นได้ชัดเจน

การที่ผู้ผลิตตัวบทเป็นบุคคลต่างกลุ่มกันย่อมทำให้ตัวบทนั้นมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไปด้วย ส่วนนี้มีความสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัยข้อที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ว่า “วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมในสื่อสาธารณะภาษาไทยที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers มีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตตัวบทและการตีความตัวบทจากวาทกรรมที่ผลิตโดยกลุ่มผู้ผลิตที่ต่างกัน” ทำให้เห็นมุมมองของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างชัดเจนมากขึ้นในการผลิตสร้างชุดความคิดบางอย่างในสังคมไปยังผู้รับสาร วาทกรรม Sex Workers ในสื่อสาธารณะจึงเกิดการแข่งขันกัน โดยใช้พื้นที่ในการช่วงชิงอำนาจในฐานะผู้ผลิตวาทกรรมแต่ละกลุ่ม

รัฐมักจะตรากฎหมายขึ้นจากเจตนารมณ์ที่มองถึงค่านิยมทางศีลธรรมและความเชื่อทางศาสนา ดังนั้นความหมายและมุมมองที่มีต่อ Sex Workers ส่วนใหญ่มักจะเป็นมุมมองในเชิงลบ มองว่าเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขและจัดระเบียบ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่ตราขึ้นเน้นไปที่การมอง Sex Workers ว่าเป็นเหยื่อที่ควรได้รับการดูแล แต่ยังมีช่องว่างที่ก่อให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์จากหลายฝ่าย (สำนักข่าวอ่าแก้ว, 2566, ออนไลน์) ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าหน่วยงานรัฐบางกลุ่มได้รับผลประโยชน์ที่ผูกติดกับการใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ดังนั้นการนำเสนอด้วยมุมมองเชิงลบจึงเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้สังคมมีความเข้าใจว่า Sex Workers เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย

อีกทั้งรัฐเองมักหลีกเลี่ยงการกล่าวถึง Sex Workers โดยตรง แต่เลือกใช้คำว่า “การค้ามนุษย์” มากล่าวแทน ถือเป็นกลยุทธ์ทางวาทกรรมที่ซับซ้อน รัฐเลือกที่จะพูดถึงสิ่งที่ตัวเองจัดการหรือควบคุมได้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าประเด็นนี้อาจจะสะท้อนการบริหารจัดการภาพลักษณ์และอำนาจของรัฐ ที่รัฐเองรู้ว่าการต่อต้านการค้ามนุษย์ได้รับการยอมรับทั่วโลก ทำให้แสดงบทบาทแก้ปัญหาได้ชัดเจนโดยไม่ต้องเผชิญความท้าทายเรื่องสถานะ Sex Workers ภายในประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและอาจถูกต่อต้านจากกลุ่มเสรีนิยมหรือนักเคลื่อนไหว ขณะเดียวกันการกระทำนี้สะท้อนวัตถุประสงค์แอบแฝงในการรักษาผลประโยชน์และอำนาจ โดยอาจเอื้อประโยชน์แก่ธุรกิจผิดกฎหมายที่แสวงหาประโยชน์จากช่องว่างทางกฎหมาย อันเกิดจากสถานะที่ไม่ถูกรับรองของ Sex Workers บริบทนี้ชี้ให้เห็นความไม่ชัดเจนของผู้ผลิตวาทกรรม นำไปสู่การตั้งจุดยืน (Positions) ที่ไม่เป็นกลางต่อการแสดงท่าทีของรัฐ ต่างจากวาทกรรมองค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอให้เห็นมุมมองเชิงบวกทั้งสิ้นเป็นผลมาจากแนวคิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียม การปะทะกันระหว่าง

วาทกรรมของรัฐและวาทกรรมขององค์กรพัฒนาเอกชน สะท้อนชุดความคิดแบบอนุรักษ์นิยมและเสรีนิยมที่เป็นกรอบคิดสำคัญของ 2 ฝ่ายอย่างชัดเจน ผู้วิจัยเห็นว่านี่คือประเด็นสำคัญที่รัฐควรนำไปพิจารณาในการสร้างนโยบายเพื่อหาทางออก ในการแก้ไขปัญหาสังคมเกี่ยวกับ Sex Workers ต่อไป

วาทกรรมของ Sex Workers มักจะปรากฏในลักษณะของการตอบโต้กับวาทกรรมของรัฐและสังคมที่ไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตาม ตัวบทที่ถูกนำเสนอออกไปนั้นอยู่ท่ามกลางความสัมพันธ์เชิงอำนาจและเป็นอำนาจที่ไม่เท่าเทียม Sex Workers มักจะตกอยู่ในฝ่ายที่มีอำนาจน้อยกว่าจึงทำให้ไม่สามารถกำหนดสถานะของตัวเองในการต่อรองกับฝ่ายที่มีอำนาจมากกว่าอย่างรัฐได้ ต้องอาศัยพื้นที่การต่อรองอำนาจจากองค์กรพัฒนาเอกชนและฝ่ายสนับสนุนอื่น ๆ ความหมายและมุมมองที่เกิดขึ้นนั้นจึงอยู่ภายใต้การกำหนดอำนาจของผู้อื่น

ในวาทกรรมข่าวของสื่อมวลชนสะท้อนให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ของการแข่งขันระหว่างการแสดงท่าทีของแต่ละกลุ่มในสังคม ฝ่ายใดก็ตามที่สามารถช่วงชิงพื้นที่สื่อโดยนำเสนอเสียง (voice) ไปอยู่ในพื้นที่ของสื่อได้มากก็ย่อมจะสามารถสื่อสารกับคนในสังคมได้มากกว่าฝ่ายอื่น ๆ ซึ่งการแสดงท่าทีที่ปรากฏในข่าวนั้นพบว่ามียังมุมมองเชิงบวกและเชิงลบ สำนักข่าวที่มีนายทุนหรือผู้สนับสนุนที่มีแนวคิดเสรีนิยมหรือแนวคิดทางการเมืองฝ่ายซ้าย มักจะเลือกนำเสนอประเด็น Sex Workers ในทิศทางเชิงบวก โดยอ้างถึงน้ำเสียงของกลุ่มที่มีความคิดในการสนับสนุน Sex Workers เช่น มูลนิธิเพื่อนพนักงานบริการ (SWING) หรือตัวแทนของผู้ค้าบริการ การนำเสนอจะเน้นย้ำประเด็นที่ทำลายสังคม เพื่อผลักดันให้ Sex Workers ได้รับการยอมรับทางกฎหมาย นำไปสู่การคุ้มครองด้านสุขภาวะความปลอดภัยและสวัสดิการที่พึงมีในฐานะแรงงาน พร้อมกันนี้ยังนำเสนอ Sex Workers ในฐานะผู้มีส่วนสร้างรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ บ่งชี้ความคิดของสำนักข่าวนั้นอย่างชัดเจน แม้บางครั้งอาจมีการกล่าวถึงมุมมองเชิงลบจากฝ่ายตรงข้ามบ้าง แต่การนำเสนอโดยรวมยังคงมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์และคุณค่าให้แก่ Sex Workers อย่างต่อเนื่อง ต่างจากสำนักข่าวที่มีเบื้องหลังเป็นนายทุนหรือผู้สนับสนุนแนวคิดอนุรักษ์นิยมหรือแนวคิดทางการเมืองฝ่ายขวา จะมีทิศทางการนำเสนอประเด็น Sex Workers ด้วยมุมมองเชิงลบอย่างสิ้นเชิงนำเสนอ Sex Workers ในรูปแบบของข่าวอาชญากรรมเป็นหลัก โดยเน้นย้ำว่าเป็นการกระทำความผิดทางกฎหมายโดยเจตนา เพื่อสร้างภาพลักษณ์เชื่อมโยง Sex Workers เข้ากับการละเมิดกฎหมายและการก่อปัญหาสังคมโดยตรง ซึ่งเป็นสาเหตุหรือปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหาสังคมที่ใหญ่ขึ้น เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม หรือความเสื่อมทรามทางศีลธรรมของชาติ โดยยึดโยงกับค่านิยมและกรอบทางด้านศีลธรรมเป็นหลัก

สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจในการศึกษาวาทกรรมข่าวของสื่อมวลชนที่นำเสนอเรื่อง Sex Workers คือ ช่วงเวลาเก็บข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2566 ซึ่งคาบเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

สภาผู้แทนราษฎรถึง 2 ครั้ง คือในปี พ.ศ. 2562 และ พ.ศ. 2566 นโยบายการหาเสียงของพรรคการเมืองต่าง ๆ ในช่วงเวลานั้นมีทิศทางนโยบายสนับสนุน Sex Workers ในเชิงบวกทั้งสิ้นสามารถอภิปรายได้ว่า นี่เป็นหนึ่งในกลยุทธ์หาเสียงที่พรรคการเมืองนำมาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งพรรคการเมืองพยายามเสนอนโยบายที่สนับสนุนประเด็นที่สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชน สิทธิ เสรีภาพ และความเท่าเทียม ซึ่งเป็นแนวคิดที่คนรุ่นใหม่ให้ความสนใจอย่างมาก การออกมาสับสนุน Sex Workers ตามกระแสสังคมที่เปลี่ยนไปอาจจะเพิ่มคะแนนนิยมให้พรรคการเมืองได้มากยิ่งขึ้น

จากการวิเคราะห์ยังพบอีกว่าวิถีปฏิบัติที่เกิดขึ้นของสื่อมวลชนบ่งบอกถึงความซับซ้อนของผู้สื่อข่าวว่าไม่ได้มีอำนาจในการเขียนข่าวอย่างแท้จริง แต่การผลิตตัวบทข่าวขึ้นอยู่กับอำนาจการชี้นำของบรรณาธิการ ผู้บริหาร นายทุนผู้สนับสนุนและผู้มีอิทธิพลในสังคม ซึ่งกำหนดทิศทางเนื้อหาเกี่ยวกับ Sex Workers ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของสื่อแต่ละสำนัก ข่าวสารที่ผลิตขึ้นจึงขับเคลื่อนด้วยปัจจัยสำคัญด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องผลประโยชน์ทางธุรกิจที่สำนักข่าวอาจชี้นำเนื้อหาให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ทางธุรกิจของผู้สนับสนุน การรักษฐานผู้อ่านและรายได้ โดยเนื้อหาข่าวจะถูกปรับให้สอดคล้องกับความเชื่อและทัศนคติของกลุ่มผู้อ่านหลักเพื่อรักษฐานลูกค้าและรายได้จากโฆษณาของกลุ่มผู้ที่อยู่เบื้องหลัง และการขับเคลื่อนวาระทางการเมือง นายทุนหรือผู้สนับสนุนบางรายอาจมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพรรคการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ ทำให้สำนักข่าวกลายเป็นเครื่องมือในการผลักดันวาระทางการเมืองนั้น ๆ ดังนั้นการที่สำนักข่าวเลือกนำเสนอประเด็น Sex Workers ในทิศทางใด ท้ายที่สุดแล้วจะสะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองที่อยู่เบื้องหลังว่าต้องการชี้นำสังคมไปในทิศทางใด และต้องการให้ใครมี “เสียง” ในการกำหนดวาระสาธารณะ การบริโภคตัวบทข่าวสารจึงควรใช้วิจารณญาณอย่างถี่ถ้วนต่อเจตนาที่อาจจะแฝงอยู่ภายใต้เบื้องหลังของการผลิตตัวบทนั้น

ในส่วนของการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาและการแสดงท่าที พบว่า**มีความสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2** ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ กล่าวว่า “สื่อสาธารณะภาษาไทยมีการใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายสอดคล้องกับการแสดงท่าทีที่มีต่อ Sex Workers ตามมุมมองของผู้ผลิตตัวบทที่ต่างกลุ่มกัน กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย ได้แก่ กลวิธีการอ้างถึง การใช้อุปลักษณ์ การใช้มูลบทและการใช้สหพท” สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตตัวบท ทั้งนี้นอกเหนือจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ยังพบการใช้กลวิธีทางภาษาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลวิธีทางศัพท์ การใช้กรรมวาจก กลวิธีขยายความที่มีความสำคัญในการศึกษากลวิธีทางภาษาและนำไปสู่การวิเคราะห์ให้เห็นการแสดงท่าที มุมมองของผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มที่มีความคิดต่อ Sex Workers ในทิศทางต่าง ๆ อย่างชัดเจนมากขึ้น

กลวิธีการอ้างถึง (referencing) และกลวิธีทางศัพท์ (lexical strategies) ถือเป็นกลวิธีที่มีความโดดเด่นสามารถสื่อความคิดหรือสร้างความหมายให้แก่บางสิ่งได้ชัดเจน กลวิธีการอ้างถึง

ใช้เพื่อสื่อแทนบุคคลที่เป็น Sex Workers และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ส่วนกลวิธีทางศัพท์เป็นเรื่องของการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับหน่วยกริยา ดังนั้นศัพท์กริยาที่ปรากฏจึงทำให้เห็นว่าใครเป็นผู้กระทำหรือถูกกระทำ สะท้อนมุมมองว่าผู้ผลิตตัวบทนำเสนอ Sex Workers เป็นไปในทิศทางใด ทำให้ผู้บริโภครับเข้าใจความหมายและมุมมองความคิดที่ผู้ผลิตตัวบทที่มีต่อ Sex Workers ได้ชัดเจนมากขึ้น การใช้กรรมวาจก (passivization) เป็นอีกกลวิธีที่โดดเด่นแสดงความหมายให้เห็นว่า Sex Workers เป็นผู้ถูกกระทำในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งผู้ถูกกระทำจากกลุ่มค้ายาเสพติด เจ้าหน้าที่รัฐ กฎหมายและสังคม สิ่งที่น่าสนใจคือในตัวบทขององค์กรพัฒนาเอกชนมักจะนำเสนอให้เห็นว่า Sex Workers เป็นผู้ถูกกดขี่และตีตราด้วยการใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเป็นเครื่องมือเพื่อแสดงความเห็นอกเห็นใจ ในขณะเดียวกันตัวบทของ Sex Workers เอง กลับปรากฏว่าเป็นผู้ถูกกดขี่จากกฎหมายในจำนวนความถี่น้อย มุ่งเน้นไปที่การนำเสนอให้เห็นว่าเป็นผู้ถูกกระทำจากกลุ่มผู้ใช้บริการและตำรวจ สะท้อนว่า Sex Workers มักจะไม่นำเสนอตัวเองในฐานะผู้ถูกกระทำเพื่อสร้างความหมายว่าเป็นกลุ่มคนที่น่าสงสารต่อสังคมมาใช้เป็นข้อเรียกร้องเพื่อให้เกิดความเห็นใจ แต่จะใช้กลวิธีทางภาษาอื่นมาใช้แสดงความคิดหรือสื่อสารเนื้อหาที่แสดงลักษณะของการต่อสู้อย่างเข้มแข็ง แม้ไม่มีอำนาจต่อรองจากสังคมในฐานะที่เป็นกลุ่มที่ถูกผลักให้กลายเป็นคนชายขอบของสังคม แต่ Sex Workers กลับเลือกใช้การปฏิเสธที่แฝงไปด้วยการประชดประชันเพื่อบ่งชี้ความคิดความรู้สึกแทนการแสดงออกถึงความน่าสงสารของกลุ่มตน

นอกจากนี้การใช้สหพท (intertextuality) ก็เป็นอีกกลวิธีที่มีบทบาทสำคัญ ทำให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างความคิดของกลุ่มต่าง ๆ กับตัวบทอื่นที่มีอยู่ก่อน ทั้งวาทกรรมกฎหมาย ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน วาทกรรมการแพทย์จากนักวิชาการที่กล่าวถึงประเด็นด้านสุขภาพะโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แนวคิดทางศาสนาหรือแม้แต่การอ้างถึงสถิติตัวเลขทางเศรษฐกิจ เป็นเครื่องมือทางภาษาที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความสอดคล้องและแสดงการเป็นแนวร่วมระหว่างกันของผู้ผลิตตัวบทกับความคิดอื่นที่มีอยู่หลากหลายต่อ Sex Workers ดังนั้นกลไกทางภาษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยทำให้เห็นความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในตัวบท ช่วยเปิดเผยความคิด มุมมองของผู้ผลิตตัวบทเหล่านั้นผ่านการวิเคราะห์และตีความตัวบท

ท่าทีและการแสดงท่าทีและกระบวนการสร้างความหมายที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอผ่านตัวบท การแสดงท่าทีและความหมายจากฝ่ายอนุรักษ์นิยมที่เป็นผู้ผลิตนั้นมักสัมพันธ์กับกฎหมายและศีลธรรมที่เป็นกรอบสำคัญในการกำหนดความหมายให้แก่ Sex Workers โดยมีมุมมองว่า “ผิดบาป” และ “ปฏิเสธความเป็นอาชีพ” ผู้วิจัยเห็นว่าการสื่อความหมายทางลบอย่างบ่อยครั้ง ทำให้เกิดการตีตรา (stigmatization) แก่ Sex Workers จัดให้เป็นคนชายขอบของสังคม แม้รัฐจะแสดงท่าที “เห็นใจ” และพร้อม “ช่วยเหลือ” “ปกป้อง” แต่ก็ยังสะท้อนแนวคิดว่า

Sex Workers เป็นกลุ่มบุคคลที่อ่อนแอและต้องดูแลเป็นพิเศษ ผ่านมาตรการให้ความช่วยเหลือ “สงเคราะห์” จากรัฐ

ในทางตรงกันข้ามฝ่ายเสรีนิยมจะพยายามสร้างความเข้าใจในเชิงบวกมองว่าอาชีพและมีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม อีกทั้งสร้างการยอมรับโดยนำเสนอว่า Sex Workers เป็นอาชีพและผลักดันให้เป็นนักต่อสู้สิทธิทางสังคมเพื่อใช้พื้นที่ในการต่อรอกับวาทกรรมรัฐได้อย่างเสรีมากยิ่งขึ้น กลุ่มผู้สนับสนุนเหล่านี้จึงมีความพยายามที่จะเปลี่ยนค่านิยมของ Sex Workers ให้สอดคล้องกับน้ำเสียงในบริบทโลกที่สะท้อนถึงมุมมองและทัศนคติของสังคมในระดับนานาชาติ

นอกจากความหมายที่ปรากฏในกระบวนการสื่อความหมายจากการวิเคราะห์การแสดงท่าทีแล้วนั้น ผู้วิจัยยังเห็นถึงความซับซ้อนของความหมายคำว่า “Sex Workers” ที่ปรากฏในตัวบทต่าง ๆ นั้น ว่าอาจจะไม่ได้มีความหมายบ่งชี้ถึง Sex Workers โดยตรงแต่มีความหมายที่ซับซ้อนสรุปได้ดังนี้

1) ความหมายของคำว่า “Sex Workers” ที่เกิดขึ้นจากความเต็มใจ ความอิสระของบุคคลผ่านการตัดสินใจในการกระทำที่มองว่าการขายบริการทางเพศเป็นอาชีพ ซึ่งอยู่ภายใต้กติกา กฎเกณฑ์หรือกระบวนการในการเป็นอาชีพ ความหมายที่เกิดขึ้นนั้นบ่งชี้ได้โดยกลวิธีทางการอ้างถึงที่ปรากฏกลุ่มศัพท์ที่บ่งชี้ความเป็นอาชีพ

2) ความหมายของคำว่า “Sex Workers” หรือการขายบริการในฐานะผู้กระทำ ความผิดเกิดจากท่าที (Stance) ของฝ่ายปกครอง แสดงท่าทีในฐานะผู้ปกครอง ผู้ออกกฎหมายและกฎระเบียบทางสังคมให้ประชาชนปฏิบัติตามหากการกระทำใดที่ขัดต่อกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนด รัฐในฐานะฝ่ายปกครองจะแสดงท่าทีต่อบุคคลเหล่านั้นว่าเป็นผู้กระทำความผิด สอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ที่รัฐเป็นผู้ตราขึ้น ดังนั้นประธาน (subject) ของกริยาขายบริการที่รัฐใช้ผ่านกลวิธีการอ้างถึง Sex Workers นั้นจึงบ่งชี้ความหมายว่าเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นความหมายหลักที่รัฐใช้ในการสื่อถึง Sex Workers จนกลายเป็นวาทกรรมที่มีอิทธิพลให้สื่อและคนในสังคมเชื่อว่า Sex Workers เป็นผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอีกทั้งมีพฤติกรรมที่ผิดศีลธรรม

3) ความหมายของคำว่า “Sex Workers” ในฐานะผู้นำสงสาร เป็นความหมายที่เกิดขึ้นจากท่าที (Stance) ผู้นำเห็นอกเห็นใจ ผ่านการสื่อความหมายขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีเป้าหมายหลักในการช่วยเหลือ ดังนั้นความหมายดังกล่าวจึงแสดงออกมาด้วยท่าทีเชิงอารมณ์ร่วมด้วยเพื่อให้เห็นว่าการขายบริการของ Sex Workers เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีทางเลือก แสดงให้เห็นถึงความน่าสงสารเห็นอกเห็นใจ อีกทั้งการถูกกดทับไม่ให้เป็นอาชีพที่ถูกต้องและการปราบปรามจากเจ้าหน้าที่รัฐและคนในสังคมยิ่งตอกย้ำให้เกิดความน่าสงสารมากขึ้น

4) ความหมายที่ซับซ้อนของคำว่า “Sex Workers” ในการถูกหลอกให้ขายบริการหรือถูกบังคับ แม้จะเป็นผู้กระทำการขายบริการก็ตาม แต่ไม่ได้เป็นผู้กระทำโดยอิสระเกิดจากบริบทบางอย่างที่ทำให้ Sex Workers เป็นผู้กระทำขั้นที่ 2 ผ่านกระบวนการของผู้รับการกระทำหรือผู้รับสภาพ (object) จากกลุ่มบุคคลอื่นที่มีอำนาจในการควบคุมหรือจัดการ เช่น กลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์ แม่เล้าหรืออื่น ๆ ทำให้กลายมาเป็นผู้กระทำ (subject) ของกริยาขายบริการ หรือบางครั้งอาจจะเป็นเหยื่อของการถูกหลอกโดยไม่สามารถเลือกได้ ความหมายดังกล่าวจึงทับซ้อนความหมายของคำว่า “การค้าประเวณี” กับความหมายของคำว่า “การค้ามนุษย์” ความหมายดังกล่าวเกิดขึ้นในลักษณะของ double subject หรือการทับซ้อนของโครงสร้างเป็นทั้งกรรมและประธานในประโยคเดียวกัน ถือเป็นการใช้กระบวนการในการสร้างความหมายให้กับ Sex Workers ในมุมมองเชิงลบ ความหมายดังกล่าวมักจะปรากฏในพื้นที่ข่าวอาชญากรรมของสื่อมวลชน บุคคลที่เป็น Sex Workers อาจจะไม่มีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้อง แต่เป็นการนำเสนอถึงบุคคลอื่น เช่น แม่เล้า พ่อเล้า ความหมายที่เกิดขึ้นจึงเป็นความหมายอ้อม เพื่ออ้างถึง Sex Workers ความพิเศษในการนำเสนอในข่าวอาชญากรรมจึงตอกย้ำให้เห็นว่า Sex Workers เป็นผู้กระทำความผิดมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม สร้างความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นทางเพศและส่งผลต่อเนื่องมาสู่การเรียกร้องสิทธิการประกอบอาชีพของ Sex Workers จึงเกิดการตั้งคำถามที่สั่นคลอนต่อระบบการปกครอง กฎหมายและค่านิยมทางศีลธรรมที่เป็นเครื่องกำหนดกรอบบรรทัดฐานทางสังคมที่สมาชิกในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามว่าเป็นสิ่งที่ขัดต่อแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้เกิดความคิด ความเชื่อใหม่ที่สนับสนุน Sex Workers มากยิ่งขึ้น การสื่อความหมายของ Sex Workers ในสื่อสาธารณะจึงเป็นไปในเชิงบวกมากขึ้นตามกระแสของสังคมนั้น แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยและไม่สนับสนุนในสังคมเช่นเดิม

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นต่อการแสดงท่าทีของกลุ่มคนในสังคมว่า กลุ่มคนที่มีมุมมองเชิงบวกต่อ Sex Workers นั้นมักจะแยกระหว่างคำว่า “การค้ามนุษย์” กับ “การค้าประเวณี” อย่างชัดเจน จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าในตัวของรัฐมักจะอธิบายความหมายของทั้ง 2 คำแยกออกจากกันก็ตาม แต่ข้อความที่ปรากฏในตัวบทแสดงให้เห็นการถ้อยโอนความหมายของทั้ง 2 คำนั้นถือเป็นเรื่องที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ซึ่งให้เห็นว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายของทั้ง 2 กลุ่มเช่นเดียวกัน

ในกลุ่มคนที่มีมุมมองเชิงบวกจะพยายามกำหนดความหมาย สร้างค่านิยมใหม่ต่อการค้าประเวณีเพื่อรองรับกับความคิดและมุมมองเชิงบวกแยกจากสิ่งที่มีกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งความหมายนั้นมักจะนำไปผูกติดเกี่ยวข้องกับความคิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพและความเท่าเทียม ความจำเป็นในการประกอบอาชีพ มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในกลุ่มธุรกิจเพศพาณิชย์ การป้องกัน

และลดปัญหาอาชญากรรมจากการข่มขืนหรือแม้กระทั่งลดปัญหาการกดขี่ผู้หญิงจากความคิดชายเป็นใหญ่ ถือเป็นการสร้างความหมายด้วยมุมมองเชิงบวกที่สนับสนุนให้เป็นอาชีพที่ถูกกฎหมายในสังคมไทย

ส่วนกลุ่มคนที่มีมุมมองในเชิงลบนั้น มักจะเหมารวมว่า “การค้าประเวณี” มีความหมายเช่นเดียวกับ “การค้ามนุษย์” ซึ่งเป็นสิ่งผิดกฎหมายและผิดไปจากค่านิยมทางศีลธรรม ใช้กำหนดความเป็นคนดีของคนในสังคมภายใต้แนวคิดพุทธศาสนา สอดคล้องกับวาทกรรมในการสร้างอำนาจของรัฐ นอกจากนี้ ยังสะท้อนความหมายต่อ Sex Workers ว่าเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้รับการศึกษาที่เพียงพอ ขาดความรู้ในการประกอบอาชีพ ค่านิยมด้านวัตถุและบริโภคนิยมนั้นส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคนิยมของคนเหล่านี้ให้ออกมาค้าบริการทางเพศ การค้าประเวณีจึงส่งผลกระทบเกี่ยวกับปัญหาเรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ของประเทศไปในเชิงลบ

ในมิติและแนวทางการแก้ไขปัญหา แม้ในปัจจุบันกฎหมายไทยใช้แนวคิดการค้าประเวณีมิใช่อาชญากรรม (Decriminalization) ที่ส่งเสริมให้ผู้ค้าประเวณีไม่ถูกแสวงหาผลประโยชน์จากร่างกายของตนและมุ่งเน้นที่การใช้กฎหมายในการดำเนินการกับผู้แสวงหาผลประโยชน์บังคับค้าประเวณีแทน แต่บทบัญญัติทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าประเวณีของไทยก็ยังไม่สอดคล้องกับนโยบายบริหารพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ดังผลการศึกษาของสุจิตรา เชื้อมไพบุลย์ (2560) ได้สรุปและเสนอแนะไว้ว่า บทบัญญัติกฎหมายของไทยยังไม่สอดคล้องกับสภาพสังคม ศาสนา ค่านิยม ทศนคติ และรูปแบบการค้าประเวณีที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและบทบัญญัติทางกฎหมายของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถควบคุมและแก้ไขปัญหาการค้าประเวณีได้ รัฐควรแก้ไขแนวคิดนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี รวมถึงยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 จะเห็นว่าปัจจุบันหน่วยงานรัฐกลุ่มสนับสนุนพยายามที่จะหาทางออก โดยการจัดระเบียบให้ลงทะเบียนผู้ค้าบริการ เพื่อเข้าสู่ระบบแรงงานอย่างถูกกฎหมายเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ Sex Workers ในขณะที่ด้านขององค์กรพัฒนาเอกชนกลับมองว่าการลงทะเบียนจะยิ่งเป็นการตีตรา Sex Workers มากขึ้นกว่าเดิมและเสนอความต้องการทำให้อาชีพขายบริการเป็นอาชีพที่ไม่ผิดกฎหมายเพียงเท่านั้น (สำนักข่าวอังก้าว, 2566, ออนไลน์) ผู้วิจัยเห็นว่าการพิจารณาการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับ Sex Workers ที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นที่จะต้องหาช่องว่างตรงกลางระหว่างขั้วอนุรักษ์นิยมและขั้วเสรีนิยม เพื่อให้เกิดข้อสรุปอย่างเป็นทางการ

แม้การศึกษาประเด็นเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทยจะยังเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวและก่อให้เกิดข้อถกเถียงในระดับสังคม แต่งานวิจัยนี้ได้พยายามนำเสนอให้เห็นภาพรวมของมุมมอง การแสดงท่าที และความหมายของ Sex Workers ที่เกิดขึ้นจากผู้ผลิตตัวบทกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม เพื่อเป็นการส่งเสริมความเข้าใจและลดการตีตราทางสังคมที่มีต่อบุคคล

ในอาชีพนี้ อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการยอมรับในเชิงกฎหมายจนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนสถานะของ Sex Workers ให้เป็นอาชีพที่ชอบด้วยกฎหมาย ยังถือเป็นเรื่องที่ท้าทายและต้องการการถกเถียงในวงกว้างของสังคมไทย อาจจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการศึกษาเชิงนโยบาย การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน หรือการจัดทำประชาพิจารณ์ในระดับสังคม เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางที่เหมาะสมต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะ

7.3.1 งานวิจัยครั้งนี้เลือกเก็บข้อมูลเฉพาะตัวบทที่เป็นเอกสารและวิดีโอการสัมภาษณ์ที่เผยแพร่ในสื่อออนไลน์เพียงเท่านั้น หากมีการเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ภาคสนามของ Sex Workers อาจจะทำให้เห็นท่าทีและการแสดงท่าทีของ Sex Workers อย่างรอบด้านมากขึ้น

7.3.2 งานวิจัยครั้งนี้นำเสนอความคิดท่าทีและการแสดงท่าที (Stance and Stance-taking) มาวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ Sex Workers ในสังคมไทย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจึงมีความน่าสนใจในแง่ที่ยังไม่มีการศึกษาและทำวิจัยมากนักในสาขาภาษาศาสตร์ในประเทศไทย หากนำแนวคิดนี้มาศึกษาวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมอื่น ๆ ในบริบทสังคมไทยหรือการศึกษาด้วยวิธีการ Corpus Linguistics ซึ่งจะทำให้ได้คลังข้อมูลขนาดใหญ่เกี่ยวกับ Sex Workers ของไทยและนำมาวิเคราะห์ผ่านโปรแกรม Corpus ที่จะทำให้เกิดการประยุกต์แนวคิดเรื่องท่าที แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ประยุกต์เข้ากับการวิเคราะห์คลังข้อมูลภาษา ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับยุคปัญญาประดิษฐ์และดิจิทัล

7.3.3 ผู้วิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่มีความโดดเด่น ซึ่งผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มเลือกใช้ในการนำเสนอเกี่ยวกับ Sex Workers ในสังคมไทย คือ “กลวิธีการอ้างถึง” ทั้งนี้หากวิเคราะห์กลไกการอ้างถึงของผู้ผลิตตัวบทแต่ละกลุ่มอย่างละเอียดจะช่วยให้เข้าใจความคิด ความเชื่อหรืออุดมการณ์ที่แฝงอยู่เบื้องหลังผู้ผลิตตัวบทนั้นได้ ในมิติที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

7.3.4 ในการศึกษาความหมายของ Sex Workers อาจจะนำไปเทียบเคียงเชื่อมโยงกับมิติทางประวัติศาสตร์วาทกรรม “หญิงบริการ” ในแต่ละยุคสมัยของไทย เช่น ยุคสงครามเวียดนามที่รัฐไทยเคยส่งเสริมให้เป็น “นักรบเศรษฐกิจ” เพื่อการเปลี่ยนผ่านของความหมาย

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- จันทิมา อังคพนิกิจ. (2561). *Discourse Analysis การวิเคราะห์ข้อความ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2551). *ภาษากับการเมือง/ความเป็นการเมือง*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและสิ่งพิมพ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2554). *วาทกรรมการพัฒนาอำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์และความเป็นอื่น*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิภาษา.
- ธิดา โมสิกรัตน์, นภลัย สุวรรณธาดาและสุมาลี สังข์ศรี. (2548). *การเขียนผลงานวิชาการและบทความ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- นพพร สุวรรณพานิช. (2540). *เรื่องของเช็กซ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ชุมศิลป์ธรรมดา.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2546). *อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2550). *วารสารศาสตร์เบื้องต้น: ปรัชญาและแนวคิด*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2546). *กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สมโภช แก้วน่วม. (2538). *ทัศนคติของข้าราชการสรรพสามิตในเขต 7 ที่มีต่อการจดทะเบียนสถานที่ค้าประเวณี*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). *ภาษาศาสตร์สังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิญา เพื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์: การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

บทความวารสาร

- กฤต โสดาลี. (2564). โครงสร้างสังคมและวิถีของหญิงโสเภณีที่อยู่ในวรรณกรรมไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2480 - 2509. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 29(1), 1-25.
- ณัฐรจา ชูทอง. (2564). โลกาภิวัตน์การค้ามนุษย์ของสื่อมวลชนผู้ให้บริการทางเพศ. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 47(2), 30-44.
- ธวัชพล ทองอินทราชและโชติสา ขาวสนิท. (2562). วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในสังคมไทย. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 6(2), 67-90.
- นิพนธ์พนธ์ เครื่องสนุก. (2566). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มยั้งไพรด์คลับ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 6(2), 86-101.
- บัณฑิต ทิพย์เดช. (2563). คนชายขอบในสารคดีของอรสม สุทธิสาคร: กรณีศึกษาอุดมการณ์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมและสังคมวัฒนธรรม. *วารสารพินนครศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 14(1), 49-62.
- ปิยะนันท์ จันทรแขกหล้า. (2564). กระบวนทัศน์ใหม่คณิกาในสังคมไทย. *วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ*, 2(1), 10-23.
- หัชชากร วงศ์สายัณห์และพรทิพย์ อำพันธ์. (2561). ปัญหาโสเภณีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561 (น.577-587). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อรสา แสงเงิน. (2520). ปัญหาสังคมเกี่ยวกับโสเภณี. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 1(1), 113-124.
- อัญมณี รักดีมวชน, กฤต โตธนายานนท์ และวริษฐา อุเทศนันท์. (2562). ภาพตัวแทนของโสเภณีในละครโทรทัศน์. *วารสารการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 2(3), 26-50.

วิทยานิพนธ์

- กรณิกา โกวีย์ลักษณ์. (2558). การขายบริการทางเพศของนักศึกษาผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดีย (Social media) ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ.

- กัญทิมา กะสิประกอบ. (2563). *การสื่อความหมายเกี่ยวกับคนเร่ร่อนในวาทกรรมสื่อสาธารณะ ภาษาไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, สาขาวิชาภาษาไทย.
- คชาธิป พาณิชยตระกูล. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ว่าด้วยชายรักชายในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปี พ.ศ. 2555: การศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาภาษาไทย.
- ชญาณัฐภักดิ์ ช่อนกลิ่น. (2556). *วิถีชีวิตชายชายตัวในบาร์เกย์ย่านสุรวงศ์ กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนสังคมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชนกพร พัวพัฒนกุล. (2548). *อุดมการณ์เกี่ยวกับ "เชมร" ในปริเฉทหนังสือพิมพ์ไทย : กรณีเหตุจลาจลเผาสถานทูตไทยในกัมพูชา พ.ศ. 2546* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาภาษาไทย.
- ชนกพร อังศุวิริยะ. (2551). *ความเป็นผู้หญิง" ในนิตยสารสตรีสาร (พ.ศ.2491-2539) : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาภาษาไทย.
- ชนกพร อังศุวิริยะ. (2557). *กลวิธีทางภาษาที่แสดงถึงความรุนแรงในภาคใต้ของประเทศไทยผ่านหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ระดับท้องถิ่นภาคใต้และระดับชาติ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.*
- ณิชกร ปทุมมาศ. (2558). *การรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แก่หญิงโสเภณีในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์, สาขานิติศาสตร์.
- ดาร์รัตน์ เมตตาริกานนท์. (2526). *โสเภณีกับนโยบายของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2411-2503* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาประวัติศาสตร์.
- ทวีคุณ มลายาภรณ์. (2537). *การศึกษาการขายบริการทางเพศของเด็กและเยาวชนชายเร่ร่อน: ศึกษาเฉพาะกรณีสีลมและพัทยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ธานี ชัยวัฒน์และคณะ. (2560). *การเคลื่อนย้ายผู้ค้าบริการทางเพศระหว่างประเทศในอาเซียน. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*

- ธีระ บุชบกแก้ว. (2553). *กลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองโดยกลุ่ม “เกย์ออนไลน์”* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาภาษาไทย.
- ธีระยุทธ สุริยะ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญาในสื่อออนไลน์ภาษาไทย: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาภาษาไทย.
- ธูปพล ทองอินทราช. (2563). *วาทกรรมว่าด้วยโสเภณีในสังคมไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ.
- นครินทร์ สำเนาพล. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและภาพตัวแทนบุคคลพันโทในวาทกรรมสนับสนุนบุคคลพันโทในสื่อสาธารณะ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาภาษาไทย.
- นพมาศ พวงสุวรรณ. (2545). *ภาพโสเภณีในนวนิยายไทยกับความเป็นจริงทางสังคม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ.
- นิธิญา ใจเย็น. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวาทกรรมแนะนำวิธีการเลี้ยงลูกโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง: การศึกษาแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาภาษาไทย.
- บุษบรณ จินเจริญ. (2544). *การต่อสู้ทางวาทกรรมของหญิงโสเภณีไทยจากสื่อกระแสหลักสู่เว็ลด์ไวด์ เว็บ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์, สาขาวารสารสนเทศ.
- เพ็ญภา คล้ายสิงห์โต. (2553). *อุดมการณ์ทางเพศสภาพในพาดหัวข่าวอาชญากรรมในหนังสือพิมพ์ไทย: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาภาษาศาสตร์.
- พงษ์ธร สำราญ. (2549). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าประเวณีในสถานบริการ อาบอบนวด*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ภคอร บอร์แซก. (2560). *วิถีชีวิตหญิงให้บริการทางเพศ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, คณะศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม.

- มาตาลักษณ์ ออรุณโรจน์. (2549). รายงานการวิจัยการศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมครอบครัวของผู้ตกเป็นเหยื่อและกลุ่มเสี่ยงที่มีผลให้เกิดการค้ำมนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็ก. กรุงเทพฯ: บริษัท มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย).
- รัชนิท พงศ์อุดม. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับค่านิยมเกี่ยวกับความงาม : การศึกษาวาทกรรมโฆษณาเครื่องสำอางในภาษาไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาภาษาศาสตร์.
- รัชนิญญา กลิ่นน้ำหอม. (2551). อุปสรรคที่นักการเมืองไทยใช้: การศึกษาตามแนววรรณคดีปริทัศน์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาภาษาไทย.
- วรพร ตราชู. (2560). การวิเคราะห์การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับผู้พันโทของหนังสือพิมพ์ไทยรายวัน (วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาวิชาการจัดการการสื่อสารองค์กร.
- วศินี สุทธิวิภากร. (2552). วาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ ต่อสถานภาพและบทบาทสตรีไทยตามที่นำเสนอในนวนิยายของคุณหญิงวิมล ศิริไพบูลย์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะมนุษยศาสตร์, สาขาภาษาไทย.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2553). อุดมการณ์ความเป็นชายในวาทกรรมโฆษณาสินค้าและบริการสำหรับผู้ชายในนิตยสารผู้ชาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะอักษรศาสตร์, สาขาภาษาไทย.
- ศิริพร รักดีผาสุ. (2553). โครงการวาทกรรม “ความเป็นผู้หญิง” ในนิตยสารสุขภาพและความงามภาษาไทยรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2558). โครงการวิจัยเรื่องการค้าประเวณีหญิงจากประเทศในแถบอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงในประเทศไทย รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน): สมาคมรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ และนัธชนัน นาถประทาน. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์วัจนลีลาของภาษากฎหมาย ภาษาการเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวิชาการของ สังคมไทย โครงการย่อยที่ 1 การวิเคราะห์วัจนลีลาภาษากฎหมายไทย. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- สุจิรา เชื้อมโพนบูลย์. (2560). *การค้าประเวณีโดยชอบด้วยกฎหมาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สาขากฎหมายอาญา.
- อนันต์ นาวิไล. (2537). *กระบวนการกลายมาเป็นผู้ขายชายตัว: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ขายชายตัวให้เกย์
ในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, คณะโบราณคดี, สาขามานุษยวิทยา.
- อัญชลี พิณีรักษ์ธรรม. (2544). *การค้าประเวณี: กรณีศึกษานักศึกษาหญิงในกรุงเทพมหานคร*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะเศรษฐศาสตร์,
สาขาเศรษฐศาสตร์.
- อำนาจ ปักษาสุข. (2562). *วาทกรรมเกี่ยวกับ “บุญ” ในสื่อสาธารณะ* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาภาษาไทย.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สืบค้นจาก <https://www.m-society.go.th/>.
- กระทรวงยุติธรรม. สืบค้นจาก <https://www.moj.go.th/>.
- กระทรวงแรงงาน. สืบค้นจาก <https://www.mol.go.th/>.
- คมชัดลึก. สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/>.
- เดลินิวส์. สืบค้นจาก <https://www.dailynews.co.th/>.
- ไทยโพสต์. สืบค้นจาก <https://www.thaipost.net/>.
- ไทยรัฐ. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/>.
- นฤพนธ์ ดั้ววิเศษ. (2565). *โสเภณี, การขายบริการทางเพศ และมานุษยวิทยา Anthropology of
Sex Work and Prostitution*. สืบค้นจาก <https://www.sac.or.th>.
- แนวหน้า. สืบค้นจาก <https://www.naewna.com/>.
- ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/>.
- มติชน. สืบค้นจาก <https://www.matichon.co.th/>.
- รัฐบาลไทย. สืบค้นจาก <https://thaigov.go.th/>.
- วุฒิสภา. สืบค้นจาก <https://www.senate.go.th/>.
- สุเมธ สมคะเน. (2563). *ข่าวออนไลน์กับวิกฤตศรัทธาสื่อมวลชนไทย*. สืบค้นจาก
<https://www.presscouncil.or.th/academic/5400>.

สำนักข่าวอ่างแก้ว. (2566). “Keep Your Laws Off My Body” : เมื่อรัฐไทยไม่ยอมรับ Sex Worker. สืบค้นจาก <https://www.masscomm.cmu.ac.th>.

NSWP. (n.d.). *What we do*. Retrieved from nswp.org/what-we-do.

UNDP. (2011). *Sex Work and the Law in Asia and the Pacific*. Retrieved from <https://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/hiv-aids/sex-work-and-the-law-in-asia-and-the-pacific.html>.

Books and Books Article

Du Bois, J W. (2007). The Stance Triangle. In Englebreton, Robert. *Stancetaking in Discourse: Subjectivity, evaluation, interaction* (p. 139-182). Philadelphia: John Publishing Company.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. Edward Arnold.

Fairclough, N. (1997). *Critical Discourse Analysis: The critical study of language* (2nd ed). London: Longman.

Gee, J. P. (2005). *An Introduction to Discourse Analysis: Theory and Method*. (2nd ed.). New York: Routledge.

Halliday, M. A. K. (1994). *Introduction to Functional Grammar*. (2nd ed.) London: Edward Arnold.

Kessler, J.L. (2005). *The Voices of Sex Workers (prostitutes?) and the Dilemma of Feminist Discourse* (Published master's thesis. University of South Florid, College of Arts and Sciences, Department of Women's Studies.

van Dijk, T.A. (1998). *Ideology A Multidisciplinary Approach*. SAGE Publications.

van Dijk, T.A. (2001). Critical Discourse Analysis. In Schiffrin, D., Tannen, D., and Hamilton, H. (Eds.), *The Handbook of Discourse Analysis*. (pp. 352-371). Oxford: Wiley-Blackwell.

van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and Power*. New York: Palgrave Macmillan.

Van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and practice: new tools for critical discourse analysis*. Oxford: Oxford University Press.

Articles

- Bohmann, A & Ahlers, W. (2020). Stance in narration: Finding structure in complex sociolinguistic variation. *Journal of Sociolinguistics*, 2021, 1-19.
- Kiesling SF, Pavalanathan U, Fitzpatrick J, Han X, Eisenstein J. (2018). Interactional stancetaking in online forums. *Comput. Linguist.* 44(4), 683-718.
- Kiesling, S.F. (2022). Stance and Stancetaking. *Annual Review of Linguistics*, 8, 409-426.
- Myers, G. (2010). Stance-Taking and public discussion in blogs. *Critical Discourse Studies*, 7(4), 263-275.
- Shi, X. L., Wu, J. Y., & Wei, L. F. (2022). Stance Taking in News Interviews Based on Stance Triangle and Conversation Analysis. *Open Journal of Modern Linguistics*, 12, 188-206.
- Sholikhan, I.M. (2019). Linguistic Study of Stance-Taking in Online Media. In *International Seminar on Language, Education, and Culture, KnE Social Sciences*, (pp 55–61).
- Silverstein, M. (2003). Indexical order and the dialectics of sociolinguistic life. *Language & Communication*, 23, 193–229.
- Ushchyna, V. (2020). From stance to identity: Stancetaking in contemporary English risk discourse. *Cognition, Communication, Discourse*, 20, 73-91.
- Van Dijk, T.A. (2006). Discourse and Manipulation. *Discourse and Society*. 17(3), 359-383.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ

พลวัฒน์ กันทะสม

วุฒิการศึกษา

ปีการศึกษา 2562: ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย)

เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลงานทางวิชาการ

พลวัฒน์ กันทะสม. (2566). การสื่อแทนทางวาทกรรมของ Sex Worker ในวาทกรรมข่าวภาษาไทย. ในคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, *The Proceedings of Language Education and Thai Studies 2023 (LETS 2023): Diversities and Voices in Language Education and Thai Studies* (น. 207-226). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

พลวัฒน์ กันทะสมและจันทิมา อังคพนิชกิจ. (2568). ท่าทีและการแสดงท่าทีของสื่อมวลชนเกี่ยวกับ Sex Workers ในวาทกรรมสาธารณะภาษาไทย. *วารสารปาริชาติ*, 38(2), 359-378.